

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

BRİTANYA
KİTAP ÖDÜLÜ
KAZANANI

"Keyifli bir roman. Çok yetenekli
bir yazarın elinden çıkmış, zekâ
dolu ve büyüleyici bir eser."

—SARAH WATERS

ESSEX YILANI

ROMAN

SARAH
PERRY

Çeviren:
Aslıhan Kuzucan

İthaki

• COSTA KİTAP ÖDÜLÜ Finalisti

• NEW YORK TIMES Yılın En Dikkate Değer Kitabı

CORA SEABORNE baskıcı kocasının ölümünün ardından üzüldüğü kadar rahatlamıştı da: Olağanüstü bir zekâyâ ve bitmez bir merakâ sahip Cora, zoraki uyum sağladığı sosyeteğe uygun eş rolünden sonunda kurtulmuştu. Her şeyi arkasında bırakma ümidiyle on bir yaşındaki oğlu Francis ve dadı Martha'yla beraber Londra'dan ayrılıp Essex kıyılarını ziyaret edecekti.

Essex'teyse bir söylenti almış başını gidiyordu: Bataklıklarda insan kanına susamış korkunç bir yaratığın dolaştığına dair dedikodular vardı. Rivayete göre efsanevi Essex Yılanı üç yüz yıl sonra geri gelmiş ve Yılbaşı gecesinde genç bir adamı öldürmüştü. Batıl inançlara tahammülü olmayan amatör doğabilimci Cora, duydukları karşısında büyülenmişti. Yerel halkın doğaüstü bir deniz canavarı olduğunu düşündüğü şeyin, henüz keşfedilmemiş bir tür çıkacağından emindi. Bölgenin papazı William Ransome'la tanıştırılmasının ardından hiçbir konuda anlaşılamayan bu iki zıt insan, kısa sürede kendilerini amansızca birbirine çekilmiş bulacaklardı.

Sarah Perry'nin gerçek olaylardan esinlenen ve on dokuzuncu yüzyılın sonunda geçen romanı, Essex ve Londra, mit ve modernite arasında gidip geliyor. Cora Seaborne'un Essex Yılanı'nı coşkulu arayışı, çevresindekileri de bilimsel ilerleme çağında inanca veya akla olan bağlılıklarını sınamaya teşvik etmekle kalmıyor, aşkın, dostluğun ve sadakatin sınırları da tekrar tekrar çiziliyor.

“Kısmen hayalet hikâyesi, kısmen doğa tarihi dersi, kısmen romantik, kısmen feminist bir masal.”

—New York Times

“Karşı konulamaz bir roman...

Gurur ve Önyargı'daki Elizabeth Bennet'tan bu yana en keyifli kadın kahraman...”

—Washington Post

ithaki

www.ithaki.com.tr

9 786258 401615

retsiz PDF Kitap Arşivi - <https://ranney.org>

Essex Yılanı
Sarah Perry
Orijinal Adı: *The Essex Serpent*

İthaki Yayınları - 2143

Yayın Yönetmeni: *Alican Saygı Ortanca*

Sanat Yönetmeni: *Hamdi Akçay*

Yayıma Hazırlayan: *Merve Çay*

Düzeltili: *Ömer Ezer*

Kapak Tasarımı: *Aslıhan Kopuz*

Sayfa Düzeni ve Baskıya Hazırlık: *Mehmet Büyüktırna*

1. Baskı, Mayıs 2022, İstanbul

ISBN: 978-625-8401-61-5

Sertifika No: 46603

Türkçe çeviri © *Aslıhan Kuzucan*, 2022

© *İthaki*, 2022

© *Sarah Perry*, 2016

İlk olarak 2016'da Büyük Britanya'da Profile Books Ltd'nin alt markası Serpent's Tail tarafından yayımlanmıştır. Türkçe çeviri hakları Kalem Ajans aracılığıyla alınmıştır. Yayıncının yazılı izni olmaksızın alıntı yapılamaz.

İthaki™ Penguen Kitap-Kaset Bas. Yay. Paz. Tic. A. Ş.'nin tescilli markasıdır.
Caferaga Mah. Neşe Sok. 1907 Apt. No: 31 Moda, Kadıköy-İstanbul
Tel: (0216) 348 36 97 Faks: (0216) 449 98 34
editor@ithaki.com.tr – www.ithaki.com.tr – www.ilknokta.com

Kapak, İç Baskı: Deniz Ofset Matbaacılık
Maltepe Mah. Hastane Yolu, No: 1/6, Zeytinburnu-İstanbul
Tel: (0212) 613 30 06 denizmatbaamucellit@gmail.com

Sertifika No: 48625

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

ESSEX YILANI

Sarah Perry

ÇEVİREN
Aslıhan Kuzucan

Stephen Crowe için

*Onu neden sevdiğimi söylemem konusunda ısrar ederseniz,
söyleyebileceğim tek şey onun o, benim de ben olmamdır.*

–Michel de Montaigne, *Dostluk Üzerine*

YILBAŞI GECESİ

Genç bir adam buz gibi dolunayın altında, Blackwater'ın kıyısında yürüyordu. Eski yılı posasını çıkarana kadar, gözleri acıyıp midesi allak bullak olana kadar içmiş, parlak ışıklardan ve karmaşadan yorgun düşmüştü. "Ben nehre ineceğim," dedi ve en yakınındaki yanağı öptü. "Çanlar çalmadan geri dönerim." Yükselen suya doğru doğuya, yavaş ve karanlık nehrin ağzına baktı. Beyaz martılar dalgaların üstünde parlıyordu.

Adam havanın soğukluğunu hissediyor olmalıydı ama tıka basa bira dolmuştu ve üstündeki sağlam paltosu kalındı. Yakası ensesine batıyordu: çakırkeyifti, daralmıştı, dili damağı kurumuştu. *Nehre atlayacağım*, diye düşündü, *bu beni kendime getirir*; patikadan aşağı yürüdü, karanlık çamurun derinliklerinde tüm koyların gelgiti beklediği kıyıda tek başına dikildi.

"*Kadehimi dostluğa kaldıracağım*," diye şarkı söyledi şappellerde duyulan o tatlı tenor sesiyle. Ardından güldü ve biri gülerek karşılık verdi. Düğmelerini açıp bağrını ortaya çıkardı ama yeterli değildi: Rüzgârın keskin kenarını teninde bildiğini hissetmek istiyordu. Suyu iyice yaklaşıp dilini tuzlu havaya doğru çıkardı: *Evet, nehre dalacağım*, diye düşündü, paltosunu bataklığa bıraktı. Sonuçta bunu daha önce de yapmıştı, çocukken ve yanında iyi dostu varken: Eski yıl yeni yılın kollarında can verirken gece yarısı nehre dalmanın cesur

* *I'll take a cup o' kindness yet*: Yılbaşı gecesi söylenen geleneksel İskoç şarkısı *Auld Lang Syne*'in (Eski Günlerin Hatırına) bir dizesi. —çn

ahmaklığı... Rüzgâr azalmıştı – sular çekilmişti, Blackwater'ın gözü pekti: Ona bir kadeh verseniz nehri tüm tuzuyla, deniz kabuklarıyla, istiridyeleriyle ne var ne yoksa her şeyiyle bir dikişte içebilirdi.

Ama ya gelgitin yönü ya da hava bir anda değişiverdi: Nehir ağzının yüzeyi kıpırdanmaya başladı – adam suya doğru bir adım ilerlediğinde suyun kabarıp yükseldiğini, ardından pürüzsüzleşip durulduğunu, sonra da biri dokunmuş gibi dalgalandığını gördü. Daha da yaklaştı, henüz korkmuyordu; martılar birer birer havalandı, sonuncusu kederli bir çığlık attı.

Kış ensesine inen bir darbe gibi gelmişti: Gömleğine sızıp kemiklerine işlediğini hissetti. İçkinin verdiği neşe kaybolup gitmiş, karanlığın içinde huzuru kaçmıştı – paltosunu aradı ama bulutlar ayı sakladığı için hiçbir şey göremiyordu. Yavaş yavaş nefes alıyordu, hava iğnelerle doluydu; ayaklarının dibindeki bataklık, bir şeyler suyu yerinden etmiş gibi birdenbire ıslanmıştı. *Bir şey yok, bir şey yok*, diye düşündü cesaretini toplamaya çalışarak ama sonra yine aynısı oldu: Fotoğrafa bakıyormuş gibi tuhaf şekilde hareketsiz geçen ânın ardından suyun yüzeyi, yalnızca ayın gelgit üzerindeki etkisine bağlanamayacak türde çılgınca kıpırdandı. Adam kocaman bir şeyin yavaşça hareket ettiğini görür gibi oldu –aslında gördüğünden *emindi*– sert, kat kat pullarla vahşice kaplanmış kambur bir şey; bu şey her neyse birden kaybolup gitmişti.

Karanlığın içinde korkuya kapıldı. Orada bir şey vardı, onu hissediyordu, zamanını bekleyen bir şeydi bu – amansızdı, canavar gibiydi, suyun içinde doğmuştu ve bir gözü sürekli adamın üstündeydi. Bir süredir derinlerde uyuyordu ve nihayet yüzeye çıkmıştı işte: Yaratığın dalgaların üstünden yükseldiğini, hırsla havayı kokladığını hayal etti. Dehşete kapılmıştı –kalbi duracak gibiydi– kaşla göz arasında suçlu

bulunmuş, hüküm giymiş ve hâkim karşısına çıkmıştı: Nasıl bir günahkârdı! Özünde nasıl da karalar içinde bir dert vardı! Kendini yağmalanmış, bütün iyiliğinden mahrum bırakılmış gibi hissediyordu: Kendini savunmak için elle tutulur hiçbir şeyi yoktu. Oraya, siyah Blackwater'a baktığında yeniden bir şeyin yüzeyi yarıp dibe çöktüğünü gördü – evet, yaratık en başından beri oradaydı, bekliyordu ve en sonunda adamı bulmuştu. Tuhaf bir sakinliğe büründü: Sonuçta adalet tecelli etmeliydi ve hür iradesiyle suçunu kabul etti. Vicdan azabı çekiyordu, telafisi yoktu, bunu hak etmişti.

Sonra rüzgâr arttı, ayı gizleyen bulutu yerinden etti, utan-
gaç ay yüzünü gösterdi. Işığın çok az olduğu kesindi ama
hiç yoktan iyiydi – sonunda paltosunu buldu, aralarında bir
metre bile yoktu, uçları çamurlanmıştı; martılar nehre döndü
ve adam tamamen saçmaladığını düşündü. Yukarıdaki pati-
kadan kahkaha sesi geliyordu: Festival giysileri içindeki bir
kızla oğlanın kahkahası – adam onlara el sallayıp “Burada-
yım! Buradayım!” diye bağırdı. *Ve buradayım*, diye düşündü:
Evinden daha iyi tanıdığı bataklıktaydı, gelgitin yönü yavaş-
ça değişiyordu ve korkacak bir şey yoktu. *Canavar gibi!* diye
düşündü kendine gülerek, içine su serpilmişti: Sanki nehirde
ringa balığıyla uskumru dışında bir şey varmış gibi!

Blackwater'da korkacak, pişmanlık duyacak bir şey yoktu:
Sadece karanlıkta kafası karışmıştı, içkiyi fazla kaçırmıştı. Su
onu karşılamaya gelmişti ve yine o eski dostuydu; bunu ka-
nıtlamak için suya yaklaştı, botlarını ıslattı ve kollarını öne
uzattı: “Buradayım!” diye bağırdı ve bütün martılar karşılık
verdi. *Hemen girip çıkacağım*, diye düşündü, *Eski Günlerin
Hatırına* ve gülerek gömleğini çıkardı.

Sarkaç yeni yılı müjdelerken derinliklerin siması karan-
lıktı.

,

I ESSEX'TE TUHAF ŞEYLER OLUYOR

OCAK

I

Kasvetli bir gündü, saat birdi ve Greenwich Gözlemevi'nde öğle saatini gösteren top direktten aşağı düşmüştü. Başlangıç meridyeninde ve yoğun Thames Nehri'ndeki geniş güverteli mavnaların armalarında buz vardı. Kaptanlar saati ve gelgiti hesaba katarak koyu kırmızı yelkenlerini kuzeydoğu rüzgârına vermişti; demir yüklü bir gemi, zaman hızla tükeniyormuş gibi çanların örsü döverek elliyi gösterdiği Whitechapel'daki dökümhaneye doğru yol alıyordu. Zaman, Newgate Hapishanesi'nin duvarlarının ardında çürütülüyor, Strand'deki kafelerde filozoflar tarafından harcanıyor, geçmişin şu an yaşanmasını dileyenlerce kaybediliyor ve şu anın geçip gitmesini isteyenlerce nefret ediliyordu. Saint Clement'in çanları portakal ve limon diye çınlıyordu,* Westminster'ınki- lerse suskundu.

İnsanların bütün öğleden sonralarını deveye hendek atlatmaktan umutlarını kesmekle geçirdikleri Royal Exchange'de zaman para demekti, Holborn Bars'taki ofislerde efendi saatin uzun dişli çarkının yarattığı elektrik yüküyle on iki köle çınlıyordu. Memurların hepsi başlarını muhasebe defterlerinden kaldırıp iç çekiyor ve yeniden defterlerine dönüyordu. Charing Cross Yolu'nda zamanın iki tekerlekli at arabasının

* (İng.) *Oranges and lemons say the bells of Saint Clement's*: Londra yakınlarındaki birçok kilisenin adının geçtiği geleneksel bir İngiliz halk şarkısından bir satır. —çn

yerini aceleci otobüs ve taksi filoları alıyordu, Barts ve Royal Borough hastanelerinin koğuşlarındaysa acı, dakikaları saatlere çeviriyordu. Wesley şapelinde ilahi söylüyorlardı: *Zaman akıp gidiyor...** Ve zamanın daha hızlı akıp gitmesini diliyorlardı. Metrelerce ötedeki Bunhill Fields'ta mezarların üstündeki buz eriyordu.

Lincoln's Inn'deki ve Middle Temple'daki avukatlar takvimlerine göz attıklarında zaman aşımının dolduğunu görüyorlardı; Camden'daki ve Woolwich'teki odalarda, zamanın nasıl bu kadar hızlı geçtiğine, sırası geldiğindeyse sıradan yaralarına nasıl bu kadar nazık davrandığına akıl sır erdiremeyen âşıklara zaman acımasız davranıyordu. Şehrin bitişik nizam evlerinde ve harap hâldeki apartmanlarında, yüksek sosyete, alt tabakada ve orta sınıfta zaman harcıyor, israf ediliyor, idareli kullanılıyor ve görmezden geliniyordu; ve tüm bunlar olurken buz gibi bir yağmur yağıyordu.

Euston Meydanı'ndaki ve Paddington'daki metro istasyonları, öğütülüp işlendikten sonra kalıplara dökülmeye gönderilen hammaddeler gibi içeri yığılan yolcularını kabul ediyordu. Batıya doğru yol alan Circle Hattı treninin vagonlarından birinde, değişken ışıklar *The Times*'ın bildirecek hiç mutlu bir şeyi olmadığını gösteriyordu, koridordaki bir torbadan etrafa çürük meyveler saçılmış, yağmurlukların üstüne yağmurun kokusu sinmişti. Dr. Luke Garrett, yukarı kaldırdığı yakasıyla yolcuların arasında insan kalbinin bölümlerini sıralıyordu. "*Sol karıncık, sağ karıncık, üst ana toplardamar,*" dedi parmaklarıyla sayarken ve endişe içinde atan kalbini yavaşlatmasını umdu. Yanındaki adam başını kaldırıp düşünceli gözlerle baktıktan sonra omuz silkerek başını çevirdi. "*Sol kulakçık, sağ kulakçık,*" dedi Garrett kısık sesle: Yabancıların dik bakışlarına alışkın olsa da gereksiz yere böbürlenmek için orta-

* (İng.) *The sands of time are sinking*: Immanuel's Land ilahisinin başlangıcı. -çn

da bir neden göremiyordu. Diğer erkeklerin en fazla omzuna geldiği ve beklenmedik bir anda pencere pervazına sıçrayabilmiş gibi yaylana yaylana, inatçı bir şekilde yürüdüğü için ona afacan diyorlardı. Paltosunun altından bile bacaklarının aceleci gücünü görmek mümkündü. Alnı aklının boyutunu ve vahşiliğini zor dizginliyormuş gibi çıkıktı. Uzun, siyah kâkülü bir kuzgun kanadının kenarından farksızdı: Hemen altındaki gözleriyse koyu renkliydi. Otuz iki yaşındaydı: Cerrahtı ve aç zihni itaatsizdi.

Işıklar sönüp yeniden yandı ve Garrett'ın hedefi yakınlaştı. Bir saat içinde bir hastasının cenazesine katılması gerekiyordu ve yas kıyafetlerini onun kadar kaygısızca giyen bulamazdı. Michael Seaborne, altı gün önce gırtlak kanserinden ölmüş, onu yiyip bitiren hastalığa da doktorunun gösterdiği özene de eşit oranda ilgisiz kalmıştı. Artık Garrett'ın aklını kurcalayan onun ölümü değil, adamın geride bıraktığı ve şu anda karman çorman olmuş saçlarını taradığını ya da güzelim siyah elbisesinin düşen düğmesini bulmaya çalıştığını yüzünde tebessümle hayal ettiği dul karısıydı.

Daha önce Cora Seaborne'un yaşadığı matem kadar tuhafını görmemiş olsa da kadının Foulis Caddesi'ndeki evine gittiğinde bir terslik sezmişti. Yüksek tavanlı odalara hastalıkla pek ilgisi olmayan müzmin bir huzursuzluk hâkimdi. O sırada hasta hâlâ görece iyi olsa da takınaya çok düşkün olduğu fular kravat, artık bandaj görevi görüyordu. Fular kravatları her zaman ipektendi, her zaman açık renkliydi ve genelde çok hafif lekelenmiş oluyordu. Böyle müşkülpesent bir adamın kravatının yanlışlıkla lekелendiğini düşünmek imkânsızdı ve Luke, adamın bunu ziyaretçilerinin huzurunu kaçırmak için yaptığından şüpheleniyordu. Seaborne, aşırı derecedeki zayıflığıyla kendini uzun göstermeyi başarıyordu ve o kadar sessiz konuşuyordu ki söylediklerini duyabilmek için yanına sokul-

malıydınız. Sesi ısıklık gibiydi. Kibar bir adamdı ve tırnaklarının dipleri maviydi. İlk muayenesine sakince göğüs germiş, ameliyat olmayı reddetmişti. “Dünyadan geldiğim gibi gitmek istiyorum,” demişti, boğazındaki ipek kravatı okşayarak: “Yara bere olmadan.”

“Acı çekmenin anlamı yok,” demişti Luke, istenmediği hâlde teselli vererek.

“Acı çekmek, ha!” Bu fikrin onu eğlendirdiği apaçıktı. “Eğitici bir deneyim olduğundan eminim.” Sonra, bir fikir bir başka fikrin peşi sıra kendiliğinden gidiyormuş gibi konuşmaya devam etmişti: “Söylesenize, karımla tanıştınız mı?”

Garrett, Cora Seaborne’u ilk görüşünü sık sık hatırlıyordu ama aslında sonrasında yaşananların etkisiyle şekillenen hafızasına pek güvenmese yeriye. Cora Seaborne, o anda çağırılmış gibi çıkagelmiş, ziyaretçisini süzmek üzere kapının eşiğinde durmuştu. Sonra halının bir ucundan diğerine yürümüş, kocasını alnından öpmek üzere eğilmiş ve adamın sandalyesinin arkasına geçip elini uzatmıştı. “Charles Ambrose başka hiçbir doktorun bunu başaramayacağını söyledi. Bana Ignaz Semmelweis’in hayatına dair yazdığınız makaleyi verdi: Neşteriniz de kaleminiz kadar güçlüyse hepimiz sonsuza dek yaşayacağız demektir.” Bu rahat yaltaklanma karşı konulacak gibi değildi. Garrett, kendini gülmekten alıkoyamadı ve kendisine uzatılan el karşısında başıyla selam verdi. Cora Seaborne’un sesi derinden gelse de zayıf değildi, Luke ilk başta kadının aynı ülkede hiçbir zaman uzun süre yaşamamış göçebeleri andıran bir aksana sahip olduğunu düşünse de aslında belli başlı ünsüz harflere vurgu yaparak bastırdığı hafif bir konuşma bozukluğu vardı. Gri ve sade giyinmişti ama eteğinin kumaşı güvercin boynu gibi parlıyordu. Uzun boyluydu ve ince değildi, gözleri de griydi.

Sonraki aylar boyunca Garrett, Foulis Caddesi’nin havası-

na sandal ağaçları ve iyodun yanı sıra yayılan huzursuzluğun kokusunu biraz olsun almaya başlamıştı. Michael Seaborne, dayanılmaz acılar içindeyken bile, hastanın alışıldık gücüyle pek ilgisi olmayan kötü bir etki yaratıyordu. Karısı güzel giysilerle ve kaliteli şarapla o kadar hazırdı, iğnenin damara nasıl batırıldığını öğrenmeye öyle hevesliydi ki kadınların görevlerine dair bir kılavuzu kelimesi kelimesine ezberlemiş olabilirdi. Ama Garrett, Cora'yla kocası arasında şefkate dair en ufak bir ibare bile görmemişti. Bazen kadının, o kısacık yanan mumu bir an önce söndürmek istediğinden şüpheleniyordu – bazen şırıngayı hazırladığı sırada onu kenara çekip, “Daha fazla zerk et, daha fazla zerk et,” demesinden korkuyordu. Kadın, açlıktan ölmek üzere olan azizin yastıktaki yüzünü öpmek üzere eğilirken, sanki adamın şahlanabileceğini ve kadının burnundan makas alabileceğini düşünüyormuş gibi bunu tedbirli bir şekilde yapıyordu. Michael Seaborne’u giydirmek, pansuman yapmak ve yatak çarşaflarını değiştirmek için hemşireler tutulmuştu ama hepsi en fazla bir hafta dayanabilmişti; sonuncusu (Belçikalı dindar bir kızdı) koridorda Luke’un yanından geçerken, “*Il est comme un diable!*” diye fısıldamış, bileğini göstermişti ama bileğinde bir şey yoktu. Yalnızca isimsiz köpek –sadık, uyuz, yataktan asla uzaklaşmayan bir köpekti– efendisinden korkmuyordu ya da belki de sadece ona alışmıştı.

Zaman içinde Luke Garrett, Seabornelerin siyah saçlı sessiz oğlu Francis ve Luke’un hiç hoşlanmadığı şekilde elini Cora Seaborne’un beline sahiplenici bir tavırla dolayan, oğlanın dadısı Martha’yla samimi olmuştu. Hastanın üstünkörü muayenesi hızlı bir şekilde yapıldıktan sonra (sonuçta elden gelen ne vardı?) Luke, Cora’ya postayla gelen fosil dişi incelemek ya da gelişmiş kalp ameliyatlarına dair merakını uzun

* (Fr.) Bu adam şeytandan farksız! –Çn

uzun anlatması için odadan çıkarılıyordu. Cora üzerinde hipnoz denemişti, hipnozun eskiden uzuvları ampüte edilecek askerleri yatıştırmak için kullanıldığını anlatıyordu; birlikte satranç oynuyorlardı ve bu oyunlar Cora'nın rakibinin bütün gücünü kullanmadığını öğrenip incinmesiyle son buluyordu. Luke, kendine âşık teşhisi koymuştu ve bu hastalığına çare aramıyordu.

Cora'nın içinde gizlenmiş ve açığa çıkmayı bekleyen enerjinin her zaman farkındaydı; Michael Seaborne için yolun sonu görüldüğünde Cora'nın ayaklarının kaldırımlarda mavi kıvılcımlar çıkartacağına inanıyordu. Yolun sonu görüldü ve Luke, hastanın son anda *ars moriendi*'yi* bir kenara bırakıp birazcık daha yaşamak için çırpınıyormuş gibi yüksek sesle verdiği son nefesinde oradaydı. Cora yine aynıydı, ne yas tutuyordu ne de rahatlamıştı: Köpeğin ölü bulunduğunu haber verirken sesi bir kez titremişti ama gülmek üzere miydi yoksa ağlayacak mıydı, belli değildi. Ölüm belgesi imzalandıktan ve Michael Seaborne'dan geriye kalan her şey başka bir yerde yattarken Garrett'ın Foulis Caddesi'ne gitmesi için artık mantıklı bir nedeni kalmamıştı ama her sabah aklında tek bir amaçla uyanıyordu ve bu da demir bahçe kapılarına vardığında onu bekleyen birinin olmasıydı.

Tren Embankment'a ulaştı ve Garrett peronda kalabalığın arasına karıştı. İçini garip bir hüzün kaplamıştı ama bunun nedeni ne Michael Seaborne'du ne de dul kalan karısı: Onu allak bullak eden şey, matem çanları çalarken başını arkaya çevirip baktığında kadını son kez görecektir olması ihtimaliydi. "Yine de," dedi, "tabutun kapağının kapatılmasını görmek için bile olsa orada bulunmalıyım." Gişelerin ardında kaldırımların buzu çözölmüşü; beyaz güneş kayboluyordu.

* (Lat.) İyi ölme sanatı. -yhn

Günün gerektirdiği gibi giyinen Cora Seaborne, aynasının önüne oturdu. İki kulağından da altın halkaların ucundaki inci küpeleri sarkıyordu; yeniden deldirmek zorunda kaldığı için kulakları acıyordu. “Gözyaşlarım aktığı sürece,” dedi, “yeterli olacaktır.” Yüzü pudradan kireç gibi olmuştu. Siyah şapkası ona yakışmasa da hem tül hem de siyah kuş tüyleri vardı ve onu yeterince matemli gösteriyordu. Siyah manşetlerindeki kumaş kaplı düğmeler iliklenmiyordu ve manşetiyle eldiveni arasından beyaz teni görünüyordu. Elbisesinin yakası istediğinden biraz daha açıktı, köprücük kemiğinde bulunan başparmağı uzunluğunda ve hemen hemen aynı genişlikteki gösterişli yara izini ortaya çıkarıyordu. Gümüş aynanın kenarındaki gümüş şamdanların üstünde yer alan ve kocasının mühür yüzüğünü balmumuna bastırır gibi etine bastırıldığı gümüş yaprakların kusursuz bir replikasıydı. Cora, izin üstünü boyamayı düşünmüşse de zamanla hoşuna gitmeye başlamıştı ve bazı çevrelerin dövme yaptırdığını düşünüp onu kışkandığının farkındaydı.

Aynaya bakmayı bırakıp odaya göz gezdirdi. Bir ziyaretçi gelecek olsa, bir tarafta varlıklı bir kadının yüksek, yumuşak yatağıyla Şam kumaşından perdelerini, bir tarafta da bir bilim insanının araştırmalarını görüp kapıda şaşkınlık içinde kalırdı. En uzaktaki köşe botanik baskılarla, atlaslardan yırtılmış haritalarla ve büyük harflerle kocaman, simsiyah yazılmış alıntılarının (ASLA ELİN DÜMENDEYKEN HAYAL KURMA! SIRTINI PUSULAYA ÇEVİRME!*) yer aldığı kâğıtlarla kaplanmıştı. Şömine rafında bir yığın amonit, boyutuna göre dizilmişti; onların üstünde, yaldızlı çerçevenin içinde Lyme Regis kayasının düşmüş bir parçasını inceleyen Mary Anning ve köpeği vardı. Tüm bunlar onun muydu şimdi? Bu halı, bu koltuklar, hâlâ şarap kokan bir kristal kadeh? Öyle sanıyordu

* Moby Dick'ten bir alıntı. —çn.

ve bu düşüncesi karşısında, Newton'ın yasasından azadeymiş ve kendini tavanda bulmuş gibi kollarıyla bacaklarının hafiflediğini hissetti. Bu hissi makul şekilde bastırılmıştı ama yine de ne olduğunu biliyordu: Mutluluk olmadığı kesindi, memnuniyet de değildi, rahatlamaydı. Elbette kederliydi ve bunun için minnettardı çünkü her ne kadar son âna kadar iğrenç bir insan olduysa da, onu şekillendiren Michael Seaborne olmuştu, en azından kısmen – kendinden nefret etmek kime yarar sağlamış ki?

“Ah, beni o şekillendirdi, evet,” dedi ve anılar sönmüş bir mumdan tüten duman gibi belirdi. On yedi yaşındaydı ve şehrin yukarı kısmında babasıyla yaşıyordu, annesi öleli çok olmuştu (gerçi ölmeden önce kızının nakış işleriyle ve Fransızcayla lanetleneceğinden emin olmuştu). Mütevazı servetiyle ne yapacağını bilemeyen ve kiracılarının tepeden bakarak sevdiği babası iş seyahatine çıkmış, yanında Michael Seaborne'la birlikte dönmüştü. Adam, kızını gururla takdim etmişti. Cora'nın ayakları çıplaktı ve dilinde Latince vardı. Ziyaretçi, Cora'nın elini tutup hayranlıkla bakmış, kırık ırnağı nedeniyle onu paylamıştı. Sonra yeniden ve yeniden gelmişti, ta ki artık herkes onu beklemeye başlayıncaya kadar; Cora'ya ince kitaplar ve bir işe yaramayan ufak, sert nesneler getirmişti. Onu alaya alıyor, başparmağını avucuna koyup eti tahriş olana kadar okşuyordu ve Cora'nın bütün bilinci sanki Michael Seaborne'un dokunduğu noktada yoğunlaşıyordu. O yanındayken Hampstead'in göletleri, alacakaranlıktaki sığırcıklar, koyunların yumuşak çamurun içinde bıraktığı çatal tırnak izleri hep pis ve yersiz görünüyordu. Onlardan utanıyordu – üstünden düşen pis kıyafetlerinden, örülmemiş saçlarından utanıyordu.

Michael Seaborne, “Japonya'da kırık bir çanağı erimiş altın damlalarıyla onarırlar,” demişti. “Bir düşünsene, seni kırıyo-

rum ve yaralarını altınla onanyorum.” Ama Cora o zaman on yedi yaşındaydı, gençliğin zırhıyla kaplıydı ve bıçağın saplandığını hiç hissedememişti: Gülmüştü, Michael da gülmüştü. On dokuzuncu yaş gününde kuş cıvıltılarının yerini tüylü yelpazeler, uzun otların arasındaki çekirgelerin yerini böcek kanadı desenli ceketler aldı; balina kemiğinden korse giydirdi, kulakları fil dişi küpelerle delindi ve saçına kaplumbağa kabuğundan tokalar takıldı. Dil sürçmesini gizlemek için yavaş konuşmaya başladı; hiçbir yere yürüyerek gidemiyordu. Michael ona fazla küçük bir altın yüzük verdi, bir sene sonra bir yüzük daha verdi ve bu yüzük daha da küçüktü.

Yukarıdan gelen yavaş ve bir saatin tik tak vuruşu kadar düzenli ayak sesiyle dul kadın daldığı düşüncelerden uyandı. “Francis,” dedi. Sessizce oturup beklemeye koyuldu.

Babası ölmeden bir sene önce ve galiba hastalığının da kahvaltısı sofrasında kendini belli etmesinden altı ay sonra (boğazında kızarmış kuru ekmeği yutmasını güçleştiren bir yumru vardı), Francis Seaborne evin dördüncü katındaki odaya, koridorun en sonuna taşınmıştı.

Babası, o dönemde parlamentoda konutlara dair bir kanun tasarısının meclisten geçmesine yardım ediyor olmasaydı bile, evin düzeniyle hiç ilgilenmiyordu. Karar tamamen annesi ve bebekken dadı olarak tutulan, kendisinin de söylediği gibi, evden ayrılmaya zaman bulamayan Martha tarafından alınmıştı. Francis’le aralarına, geceleri huzursuzlanması ve sık sık kapıda, hatta bir ya da iki kez pencerede görünmesi nedeniyle mesafe koymaları gerektiğini hissetmişlerdi. Francis, hiçbir zaman diğer çocuklar gibi su ya da teselli istememişti; yalnızca sayısız muskasından birini alıp huzursuzlukla biri başını yastuktan kaldırına kadar eşikte dikiliyordu.

Cora’nın üst oda olarak adlandırdığı odaya taşınmasından

sonra gece gezmelerine ilgisini kaybetmiş, merakını celbeden her şeyi biriktirmeye (kimsenin buna “çalmak” dediği yoktu) başlamıştı. Bu nesneleri Cora’nın bütün anaçlığıyla odasını her ziyaret edişinde değişen karmaşık ve şaşırtıcı desenler şeklinde diziordu; bu desenlerde başka birinin oğlu yapmış olsaydı Cora’nın hayranlık duyacağı bir güzellik ve tuhaflık vardı.

Günlerden cuma olduğu ve babasının cenazesi o gün kal-kacağı için giyindi. On bir yaşındaydı ve gömleğin koluyla yenini birbirinden ayırmayı bildiği gibi o deymi de biliyordu (“Kol kırılır yen içinde kalır”). Babasının ölümü onun için felaket olmuştu ama önceki gün hazinelerinden birini (gayet sıradan ama ortasındaki sert tüy borusu kırılmadan kusursuz bir halka şeklini alabilen bir güvercin tüyüydü) kaybetmiş olmasından daha kötü değildi. Haberi aldığı anda –annesinin ağlamadığını ama kaskatı kaldığını ve düşen bir yıldırımın ortasında duruyormuş gibi ışıldadığını fark edince– ilk düşünce, *Böyle şeylerin neden benim başıma geldiğini anlayamıyorum*, olmuştu. Ama tüy kaybolmuştu; babası ölmüştü ve görünüşe göre kiliseye gitmek zorundaydı. Bu fikir hoşuna gitti. Bu şartlar altında hayli sevimli görünebileceğinin bilincinde olarak, “Değişiklik dinlenmek kadar iyidir,” dedi.

Michael Seaborne’un cansız bedeninin bulunmasının ardından en çok acı çeken köpek olmuştu. Hastanın odasının kapısında inlemiş ve hiçbir şey onu teselli edememişti; bir kez okşansa yeterdi belki ama kimse onun yağlı derisine dokunmadığı için adamın cansız bedeninin hazırlanışına da (“Kharoon için gözüne bir peni koy,” demişti Martha, “Aziz Petrus’un bu zahmete katlanacağını sanmam...”)) aynı tiz ağıt eşlik etti. *Tabii ki köpek de öldü artık*, diye düşündü Francis, babasının gömleğinin kolundan topladığı ufak tüy topağını memnuniyet içinde okşarken. Yas tutan tek canlının da arkasından yas tutulacaktı şimdi.

Ölünün hangi törenlerle ortadan kaldırıldığını bilmiyordu ama hazırlıklı olmakta fayda vardı. Ceketini çok cepli ve her birinde kutsal olmayan ama tam da bu amaca hizmet edeceğini düşündüğü bir nesne vardı. Her şeyi kırık gösteren çatlamış bir göz merceği, tüy topağı (içinde hâlâ bit ya da kene, şanslıysa bir de kan pıhtısı olmasını umut ediyordu), maviye çalan ucuyla en iyi parçası olan kuzgun tüyü, Wight Adası şeklindeki ısrarcı lekeyi fark edince Martha'nın elbisesinin eteğinden yırttığı kumaş parçası ve ortasında kusursuz bir delik bulunan taş. Ceplerini doldurdu, eliyle yokladı ve saydı, ardından annesini bulmak üzere aşağı indi ve annesinin odasına giden otuz altı basamağın her birinde "Bugün – varsın – yarın – yoksun," diye şarkı söyledi.

"Frankie—" *Ne kadar da küçük*, diye düşündü Cora. Babasının çizgi gibi görünen siyah gözleri dışında, tuhaf bir şekilde annesine de babasına da çok az benzeyen yüzü ifadesizdi. Taradığı saçları kafa derisinin üstünde bayır gibi uzanıyordu: Kendisine çekidüzen verme çabası annesini heyecanlandırmıştı. Cora elini uzattı ama eli boş kalınca kucağına bıraktı. Francis sırayla her bir cebini kontrol ettikten sonra, "Şu anda nerede?" diye sordu.

"Bizi kilisede bekliyor." Oğluna sarılmalı mıydı? Oğlu ona bakmadığı için sarılmak yerine teselli cümleleri sarf etmeliydi.

"Frankie ağlamak istiyorsan bunda utanacak bir şey yok."

"Ağlamak istersem ağlarım. Bir şey yapmak istersem yaparım." Cora, oğlunu bu söyledikleri yüzünden azarlayacak değildi, oğlu içinden geçenleri yalnızca biraz fazla sert dile getirmişti. Francis yeniden ceplerini yokladığında, "Hazinelelerini de götürüyorsun demek," dedi Cora.

"Götürüyorum. Sana (cebini yokladı), Martha'ya (cebini yokladı), babama (cebini yokladı) ve kendime (cebini iki kez yokladı) hazineler aldım."

“Teşekkürler, Frankie...” Cora ne yapacağını bilememişti ama en sonunda Martha her zamanki gibi odayı aydınlatıp ortama hâkim olan belli belirsiz gerilimi yalnızca varlığıyla dağıtmayı başarmıştı. Herhangi bir çocuğa yapacağı gibi Francis’in başına hafifçe dokundu ve güçlü koluyla Cora’nın beline sarıldı. Limon kokuyordu.

“Haydi bakalım,” dedi. “Geç kalmamızdan hiç hoşlanmazdı.”

Aziz Martin’in çanları saat ikide ölü için çalarak Trafalgar Meydanı’nı çınlattı. Kulakları fena hâlde keskin olan Francis, eldivenli elleriyle kulaklarına bastırıp son çan da susana kadar eşikten geçmeyi reddetti. Böylelikle, dönüp baktıklarında geç kalmış dulla oğlunu gören cemaat iç çekip sevindi: Nasıl da süzölmüşler! Kıyafetleri tam cenazeye göre! Şu şapkaya baksana!

Cora, akşam törenini meraklı bir umursamazlıkla izledi. Sunağı karanlığa boğan nefin içinde –kasap tezgâhına benzeyen bir tabutta– kocasının cansız bedeni yatıyordu, daha önce yalnızca küçük ve bazen telaşlı bakışlarla, güzelim kemikleri üstünde incecik kalmış beyaz etini gördüğü o beden.

Bir anda Avam Kamarası’nın tıpkısı (diye düşündüğü) odaların içinde, Whitehall cemiyetinde, kadın olma talihsizliği nedeniyle kendisinin giremediği kulüpte kocasının yaşadığı sosyal hayata dair hiçbir şey bilmediğini fark etti. Belki başka bir yerde nazik bir adamdı –evet: Öyleydi belki– belki Cora, başka yerlerde hak edilmiş acımasızlıkların takas edildiği biriydi. Bir durup düşünecek olursanız, burada bir parça asaletten bahsedilebilirdi: Bu fikrin stigmata oluşturmasını beklercesine ellerine baktı.

Bakışlarını yukarıya kaldırdığında, loş atmosferin içinde kolonların metrelerce yukarısında salınıyor gibi görünen siyah balkonda Luke Garrett’in oturduğunu gördü. *Afacan*, diye geçirdi içinden, *şuna bir bak!* Kalbi kaburgalarına

baskı yaparak arkadaşına doğru uçmaya çalışıyordu sanki. Garrett'in kabanı cenazeye bir doktor önlüğü ne kadar uygunsa o kadar uygundu ve Cora, Garrett'in buraya gelmeden çok önce içmeye başladığından, yanındaki kızın da kısa süre önce tanıştığı ve sevgisi Garrett'in bütçesini aşan bir tanıdık olduğundan emindi ama karanlığa ve aralarındaki mesafeye rağmen, simsiyah anlık bakışın ardından Cora'nın bir anda gülesi gelmişti. Martha bunu fark edince Cora'nın bacağına çimdik attı. Böylece Hampstead'de, Paddington'da ve Westminster'da şaraplar kadehlere doldurulduğu sırada herkes, "Seaborne'un karısı, rahip, *ölse de yaşamaya devam edecek*, dediği sırada ağlamamak için kendini zor tuttu," dedi. "Bir açıdan güzeldi."

Hemen yanında oturan Francis, dudaklarını başparmağına bastırıp gözlerini sıkı sıkı kapayarak fısıldamaya devam ediyordu. Bu hareketi onu bebek gibi göstermişti. Cora elini oğlunun elinin üstüne koydu. Oğlunun sıcacık eli eline hâlâ kusursuz bir şekilde oturuyordu, bir süre sonra elini kaldırıp yeniden kucağına koydu.

Sonrasında siyah papaz cüppeleri sıraların arasında ekin kargası gibi uçuşurken, Cora basamaklarda durup kiliseden ayrılan nazik ve endişeli cemaati uğurladı – herkes şehirde bir dostu olduğunu, yakışıklı oğluna da, ona da kapılarının her zaman açık olduğunu, istedikleri zaman akşam yemeğine gelebileceklerini, onun için dua edeceklerini söyledi. Eline tutuşturulan kartvizitleri, yığınla küçük çiçek demetlerini, ufak anı defterlerini ve yoldan geçen birinin muhtemelen yanlışlıkla düğün ama kasvetli bir düğün zannetmesi nedeniyle verdiği siyah kenarlı nakış işlerini Martha'ya teslim etti.

Henüz akşam olmamıştı ama basamaklardaki kalın kırağı tabakası lambanın ışığında parlıyordu ve sis şehri soluk bir çadır gibi sarmıştı. Cora'nın ürperdiğini gören Martha, ikinci

en iyi paltosunu giymiş o kesif bedenden çıkan sıcaklığı hissedebilmek için Cora'ya biraz daha sokuldu. Francis bir miktar uzakta duruyordu, sol eliyle ceketinin cebini karıştırırken sağ eliyle gelişigüzel bir şekilde saçlarını düzeltiyordu. Pek kederlenmişe benzemiyordu, aksi takdirde iki kadın isteseler dudaklarından kolayca dökülecek teselli cümlelerini söylemek üzere onu aralarına alırlardı. Oysa Francis, sevgi dolu bir rutinin bozulmasına nazikçe teslim olmuşa benziyordu.

“İsa'nın merhameti üstümüzde olsun!” dedi Doktor Garrett, taziyelerini bildiren son kişi de kiliseden ayrıldıktan sonra. Siyah bir şapka takmıştı, törenin bitmesine sevinmişti, gece eğlenmeye ve sabah çalışmaya hazır. Sonra içindeki karşı konulmaz ağırbaşlılık kendini belli etti ve Cora'nın eldivenli elini tuttu. “Tebrik ederim, Cora, çok iyiydin. Seni eve götürebilir miyim? Götürmek istiyorum. Ben çok acıktım, ya sen? Bir atı yavrusuyla beraber yiyebilirim.”

“At alacak paran yok.” Martha doktorla hep bir şeylerden rahatsız oluyormuş gibi konuşuyordu. Onun için bu adamın adı Afacan'dı ama artık kimsenin bu lakabı hatırladığı yoktu. Foulis Caddesi'ndeki evde –önce görev icabı, ardından sadakatten ileri gelen– varlığı, kendini fazlasıyla sadık hisseden Martha'yı rahatsız ediyordu. Garrett yanındaki arkadaşından kurtulmuş, göğüs cebine kenarı siyah bir mendil koymuştu.

“Uzun bir yürüyüşe çıkmak kadar istediğim başka bir şey yok,” dedi Cora. Annesinin ani bitkinliğini fark etmiş gibi görünen Francis, bunu fırsata çevirebileceğini düşünüp annesinin yanına gelerek eve metroyla gidip gidemeyeceklerini sordu. Her zamanki gibi, bu ona zevk verecek çocuksu bir istek değildi, yalnızca cesurca fikrini dile getirmişti. Oğlanın amansız iradesini idare etmeyi henüz öğrenememiş olan Garrett, “Bir günde Hades ile yeterince uğraştım,” dedi ve yoldan geçen taksiye eliyle işaret etti.

Martha, Francis'in elini tuttu ve kadının bu yürekliliği karşısında şaşkına dönen Francis, sesini çıkarmadı. "Ben seni götürürüm, Frank. Metro sıcaktır ve ben ayak parmaklarımı hissedemiyorum. Cora, sen de o kadar yolu yürüyemezsin. En az beş kilometre yok mu?"

"Altı kilometre," dedi doktor, kaldırım taşlarını kendi döşemiş gibi. "Cora, yürürken sana eşlik edeyim." Taksici sabırsız bir el hareketi yapınca küfürlü bir cevap aldı. "Böyle olmaz. Eve yalnız dönemezsin..."

"Dönemez miyim? Olmaz mı?" Cora soğuğa karşı artık örümcek ağı kadar etkisizleşen eldivenlerini çıkarıp Garrett'a fırlattı. "Kendi eldivenlerini versene –neden böyle eldivenler üretirler ya da neden kadınlar böyle eldivenler alırlar, anlamam– yürüyebilirim ve yürüyeceğim de. Yürümeye uygun giyindim, baksana?" Eteğinin ucunu yukarı kaldırıp okula giden bir oğlan çocuğuna daha çok yakışacak olan botlarını gösterdi.

Francis annesinin yanından uzaklaştı, gecenin nerelere varabileceğiyle artık ilgilenmiyordu; Üst Oda'da yapacak çok işi ve özen göstermesi gereken birkaç yeni objesi (ceplerini yokladı) vardı. Elini Martha'nın elinden çekip şehre doğru yürümeye başladı. Garrett'a güvensiz, arkadaşına da kederli gözlerle bakan Martha, onlarla vedalaşıp sisin içinde gözden kayboldu.

"Yalnız yürümek istiyorum," dedi Cora ödünç eldivenlerini giyerken. Eldivenler o kadar inceydi ki kendi eldivenlerinden ancak biraz daha sıcak tutabilirlerdi. "Kafam o kadar karışık ki toparlamam için birkaç kilometre yürümem gerek." Garrett'ın cebindeki siyah kenarlı mendile dokundu. "İstersen yarın mezarlığa gel. Yalnız gideceğimi söylemiştim ama belki de her şey bundan ibarettir zaten; yanımızda kim olursa olsun, hepimiz daima yalnızızdır."

“Ettiğin bu bilgece lafları kayıt altına almak için peşinde bir yazmanın dolaşması gerek,” dedi Afacan alaycı bir dille, Cora’nın eli göğsündeki cepten uzaklaşırken. Abartılı bir tavırla başını eğerek arabaya doğru yürüdü ve Cora kahkaha atarken arabanın kapısını sertçe kapadı.

Garrett’in ruh hâlinin altını üstüne getirmekteki becerisi karşısında hayretler içinde kalan Cora, eve gitmek üzere batıya değil, Strand’e doğru döndü. Fleet Nehri’nin yerin altından geçtiği Holborn’un doğusuna gitmek istiyordu; sessiz günlerde belirli bir ızgaradan nehrin denize aktığını duyabilirdiniz.

Fleet Caddesi’ne vardığında gri havanın içine yeterince karışırsa upuzun mezarı boyunca akan nehri duyabileceğini düşündü Cora ama tek duyabildiği hiçbir kırağının ya da sisin işten ya da zevkten alıkoyamayacağı bir şehrin gürültüsüydü. Üstelik, bir keresinde ona nehrin Hampstead Heath’ten süzülen yağmur damlalarıyla değil, kıyılarına kümelenen insanlarla şişen bir kanalizasyondan farksız olduğunu söylemişlerdi. Elleri soğuktan acıyana, delik kulakları zonklamaya başlayana kadar bir süre daha dışarıda kaldı. İç çekip eve doğru yola koyulduğu sırada Foulis Caddesi’ndeki yüksek tavanlı beyaz evin görüntüsüne eşlik eden huzursuzluğun geride kaldığını fark etti, kilisenin siyah sıraları altında bir yere düşüp gitmişti.

Cora’nın eve dönmesini endişe içinde beklemiş Martha (onlar dönmesinin üstünden bir saat geçtikten biraz sonra Cora gelmişti, beyaz pudrasının altında çilleri parlıyordu ve siyah şapkası kaymıştı), iştahı akli başındalığın kanıtı olarak gören biriydi ve arkadaşının yumurtalı kızarmış ekmek yiyeşini büyük bir zevkle izledi. “Şunlar bir bitse çok sevineceğim,” dedi. “Tüm şu kartvizitler, tokalaşmalar falan. Ölüm adabından çok sıkıldım!”

Metroya bindiğinde sakinleşmiş çocuk, annesinin yoklu-

ğunda tek kelime etmeden elinde bir bardak suyla üst kata çıkmış ve elinde elma çekirdeğiyle uyuyakalmıştı. Martha oğlanın kapısında durduğunda bembeyaz yanaklarına değen kirpiklerinin ne kadar siyah olduğunu fark etmiş ve kalbinin yumuşadığını hissetmişti. Zavallı köpekten geriye kalan tüy topağı yastığın üstüne çıkmanın yolunu bulmuştu. Martha, tüy topağının bit ve pireyle dolu olduğunu düşünerek çocuğun üstüne eğilmişti. Topağı aldıktan sonra çocuğu kendi hâline bırakacaktı ama bileği yastık kılıfına değmiş olacak ki çocuk kadın daha doğrulamadan uyanmıştı. Elindeki tüy topağını görünce tek kelime etmeden öfke içinde çılgılık atmıştı. Öyle ki kadın yağlı tüy topağını bırakıp koşarak odadan çıkmıştı. Aşağı inerken, *Ondan nasıl korkarım*, diye düşünmüştü. *O yalnızca babasız bir çocuk!* Geri dönüp o küçücük, pis hatırayı ona vermesi konusunda ısrar etmeyi aklından geçirmişti. Belki oğlandan bir öpücük bile koparabilirdi. O esnada kili-din içinde dönen anahtarın sesi duyulmuş ve ateş isteyerek içeri giren Cora, eldivenlerini yere atıp sarılmak için kollarını açmıştı.

Saat geç olmuştu ve yatağa en son giden Martha, Cora'nın kapısında durdu. Son birkaç yıldır arkadaşıyla arasının iyi olmasıyla yetinmek gibi bir alışkanlık geliştirmişti. Cora'nın kapısı aralıktı; şöminenin içindeki kütük yanarken alevler sıçrattı. Martha kapının eşiğinde durup, "Uyuyor musun?" diye sordu, "İçeri girebilir miyim?" Cevap gelmeyince soluk renkli, kalın halının üstünde yürüdü. Kartvizitler, siyah kenarlı ve kargacık burgacık yazılı taziye kartları şömine rafı boyunca dizilmiş, siyah kurdeleyle bağlanmış bir demet me-nekşe şöminenin önüne düşmüştü. Martha, çiçekleri almak için eğildi ama çiçekler sanki ondan kaçıp kalp şeklindeki yapraklarının arkasına saklandı. Çiçekleri ufak bir su bardağına koyup bardağı da arkadaşının uyandığında göreceği

şekilde yerleştirdikten sonra eğilip Cora'yı öptü. Cora bir şeyler mırıldanıp kıpırdandı ama uyanmadı; ve Martha da, beyni dedikodu ve modayla erimiş kibirli bir kokonayla karşılaşacağını düşünerek iş görüşmesi için Foulis Caddesi'ne ilk geldiği günü ve kapıda onu bekleyen değişken varlık karşısında nasıl da yanıldığını fark ettiği ânı hatırladı. Sinirlenen ve büyülenen Martha, bir Cora'ya alışmasının üstünden çok geçmeden başka bir Cora'yla tanışmıştı: Cora, kâh kendi zekâsından fazlasıyla hoşnut bir üniversite öğrencisi, kâh yıllardır sıkı fıkı olduğu bir dost gibi davranıyor; bazen de şatafatlı yemekler veren ama son konuk da evden ayrıldıktan sonra küfrü basan, saçlarını açıp ateşin yanına yayılarak kahkaha atan bir kadına dönüşüyordu.

Yorgunken ve bazı ünsüz harfler onu zorlarken çıkan o yarı oynak, yarı peltek sesi bile karmaşık bir hayranlık uyandırıyordu. Zeki cazibesinin ardındaki (Martha'nın banyo musluğu gibi kapanıp açılabilmesini üzümlerle gözlemlediği) görünür yaralar, onu yalnızca daha değerli kılıyordu. Michael Seaborne, Martha'ya holdeki şapka askısına ne kadar duyarsızsa o kadar duyarsız davranıyordu. Martha onun için tamamen önemsizdi – adam merdivende onunla göz göze bile gelmiyordu. Ama pürdikkat Martha'nın hiçbir şey gözünden kaçmıyordu –her nazik hakarete kulak misafiri oluyor, gizlenen her yarayı gözlemliyordu– ve uğrunda darağacına güle oynaya gideceği bir cinayet işlememek için kendini zor tutuyordu. Foulis Caddesi'nde yaşamaya başlayalı daha bir sene olmamıştı ki Cora –gece kimsenin henüz uyumadığı bir saatte– odasına gelmişti. Yapılan ya da söylenen bir şey zangır zangır titremesine neden olmuştu, oysa sıcak bir geceydi; gür ve darmadağın saçları ıslaktı. Martha hiç konuşmadan Cora'yı saran kıyafetleri çıkarmış, onu tamamen kollarına alabilmek için dizlerini yukarı çekmişti ve öyle sıkı sarılmıştı

ki Cora'nın titremeleri içine işlemiştii. Balina kemikli korse-sinden ve kıyafetlerinden kurtulan Cora'nın vücudu geniş ve güçlüydü; Martha, kürekkemiklerinin daracık sırtındaki hareketini, koluna değen yumuşak karnını, uyluklarının sağlam kaslarını hissetti: Bir daha asla o kadar hareketsiz yatmaya boyun eğmeyecek bir hayvana yapışmak gibiydi bu. Daha gevşek bir kucaklaşma hâlinde uyandıklarında tamamen huzurluydular ve birbirlerini okşayarak ayrıldılar.

Cora'nın yatağına yas tutarak değil de üniversiteye hazırlanan bir oğlan çocuğı gibi "araştırma" diye gördüğü uğraşısını gözden geçirme alışkanlığıyla girmiş olması onu cesaretlendirmişti. Yanındaki yatakta annesinden kalma, monogramındaki ışıltıyı kaybetmiş ve (Martha'nın da ısrar ettiği gibi) hâlâ bir zamanlar olduğu hayvan gibi kokan deri dosya duruyordu. Küçük ve anlaşılır harflerle yazılmış, kenar boşlukları doldurulmuş, sayfa aralarında ezilmiş ot ve çimen sapları sıkıştırılmış not defterlerinin yanı sıra sahil şeridi kırmızı mürekkeple işaretlenmiş bir de harita vardı. Etrafı kâğıt doluydu ve Dorset amonitini elinde sıkı sıkı tutarken uyuyakalmıştı. Ama uykusunda taşı öyle sert sıkmıştı ki taş ufalanmış ve eli ni çamura bulamıştı.

ŞUBAT

I

“Yani, mesela yasemin.” Dr. Luke Garrett, çalışma masasında ki kâğıtları altlarında çiçeğe durmuş beyaz tomurcuklar bulmayı umarcasına kaldırdı ama tek bulduğu şey sarma sigaralar için tütün kesesiydi. “Koku o kadar tatlı ki hem hoş hem de değil; insanlar irkiliyor ve yaklaşıyor, irkiliyor ve yaklaşıyor; mideleri mi bulansın, hoşlarına mı gitsin, karar veremiyorlar. Acıyla zevkin zıt kutuplar değil de bir bütün olduğunu anlayabilseydik, en sonunda belki...” Bu sözlerin ardından nereye varmak istediğini unuttunca bir an durup düşündü.

Bu nutuklara alışkın olan ve pencere kenarında oturan adam birasından bir yudum aldıktan sonra, “Daha geçen hafta acının bütün hâllerinin kötü, zevkin bütün hâllerininse iyi olduğunu söylemiştin,” dedi. “Defalarca söylediğin için her şeyi kelimesi kelimesine hatırlıyorum. Hatta unutmamam için yazmıştın da. Aslında, sanırım o kâğıt yanımda–” Bütün ceplerini alaycı bir tavırla yokladıktan sonra sevecen maskaralıkları hiç beceremediğini fark ederek kızardı. George Spencer, Garrett’in sahip olmadığı her şeye sahipti: Uzun boyluydu, varlıklıydı, adildi, utangaçtı, duygularının derinliği düşüncelerinin hızından fazlaydı. Her ikisini de öğrenciliklerinden beri tanıyanlar Spencer’in, Afacan’dan bir şekilde sıyrılmayı başarmış ve her zaman ona yetişmeye çalışan vicdanlı tarafı olduğu konusunda espriler yapardı.

Garrett sandalyesine iyice gömüldü. “Elbette tamamen zıt ve baştan aşağı gerekçesiz *görünüyor* ama ancak o zaman en keskin akıllar aynı anda iki zıt düşünceye sahip olabilir.” Kaşlarını çattı, öyle bir ifade takınmıştı ki gözleri siyah kaşlarının ve daha da siyah kâküllerinin altında neredeyse kaybolacaktı. Birayı kafasına dikti. “Anlatayım...”

“Çok isterim ama arkadaşlarımla akşam yemeği yiyeceğim.”

“Senin arkadaşın falan *yok*, Spencer. Ben bile senden hoşlanmıyorum. Bak: Acıya neden olmanın ya da acıyı deneyimlemenin insan deneyimleri arasındaki en iğrenç şey olduğunu reddetmek yersiz. Cerrahlar hastayı bayıltmadan önce yapmak üzere oldukları şey karşısında yaşadıkları dehşet nedeniyle kusabilirler. Akli başında erkekler ve kadınlar bıçak altına yatmaktansa hayatlarının yirmi yıl kısalmasını tercih ediyor – sen olsan, sen de bunu tercih ederdin, hatta ben de! Ama aynı şekilde – acının tam olarak ne *olduğunu* ya da gerçekten hissedilenin ne *olduğunu* ya da insana acı veren bir şeyin bir başkasına da acı verip vermediğini bilmek imkânsız: Bu, vücuttan ziyade hayal gücüyle ilgili bir durum – işte, hipnozun ne kadar değerli olması gerektiğini görüyor musun?” Spencer’a bakarak gözlerini kısıtı ve devam etti: “Yandığını ve acı çektiğini söylersen, dile getirdiğin bu hislerin, ben aynı şekilde yaralandığımda benim hissettiklerime benzediğini nereden bilebilirim? Kesin olarak söyleyebileceğim tek şey, her ikimizin de benzer uyaranlar karşısında fiziksel bir tepki verdiğimiz. Doğru, ikimiz de acıyla inleyebilir, bir süre soğuk suyun içinde çırpınabiliriz ama senin aslında ben deneyimliyorsam beni tamamen farklı bir tonda bağırtacak bir hissi deneyimlemediğini nereden bilebilirim?” Kurt gibi dişlerini göstererek sırttıktan sonra devam etti: “Önemi var mı? Doktorun uygulayacağı tedaviyi değiştirir mi? Acının gerçeğini

–ya da sanırım değerini– sorgulamaya başlarsan, tedaviyi tamamen keyfi olduğunu kabul ettiğin ölçüde esirgemekten ya da dağıtmaktan kendini nasıl alıkoyacaksın?”

İlgisini kaybeden Garrett düşen kâğıtları toplamak için yere eğildi ve hepsini ayırıp düzgünce dosyaladı. “İşe yararlılık açısından hiçbir önemi yok. Sadece aklıma böyle bir fikir geldi, hepsi bu. Aklıma böyle şeyler geliyor ve ben de bunlardan bahsetmeyi seviyorum. Başka kimsem de yok. Köpek alsam iyi olacak.” Arkadaşının içinin karardığını fark eden Spencer sigarasını çıkardı ve saatinin tik tak sesini duymazdan gelerek mindersiz bir sandalyeye oturup etrafa bakındı. Her yer aşırı derecede temizdi, bütün çabalarına rağmen pinti kış güneşi tek bir toz zerresi yakalayamıyordu. İçeride iki sandalye ve bir masanın yanı sıra iki de dikey eşya sandığı vardı. Pencereye çivilenmiş kumaş yıkana yıkana incecik kalmış, rengi solmuştu, beyaz taş şömine ısıldıyordu. İçeriye güçlü bir limon ve antiseptik kokusu hâkimdi, ateşin üstünde Ignaz Semmelweis ile John Snow’un siyah çerçeveli fotoğrafları duruyordu. Ufak çalışma masasının hemen yukarısına bir şeyin etrafında kıvrılmış, çatal diliyle havayı yoklayan bir yılan çizimi (LUKE GARRETT YAŞ 13 imzası taşıyordu) raptiyeyle tutturulmuştu: Bu, annesinin ölüsü yakılmadan rahminden kesilip çıkarılan ve büyüyünce şifa tanrısı olan Asklepios’un simgesi idi. Spencer’ın o beyaz badanalı üç kat merdivenin tepesinde gördüğü tek yiyecek ve içecek ucuz bira ve krakerdi. Hüsrarla şefkat arasında çıkarmaya alışık olduğu o tanıdık savaşın bilinciyle arkadaşına baktı.

Spencer, Garrett’in teori ve idrakte hocaların önüne geçtiği, kalp anatomisi ve dolaşım sistemi çalıştığı zamanlar haricinde onların hocalığına zerre saygı duymadığı, çocuksu ve coşkulu davrandığı zamanlarda hocalarıyla dalga geçtiğinden şüphelenildiği ve çoğu zaman da sınıftan atıldığı eğitim has-

tanesi Royal Borough'nun dersliklerinde tanıştıkları ilk günü kusursuz bir berraklıkla hatırlayabiliyordu. Kendi zekâsının sınırlarını gizleyip bu sınırları aşabilmenin tek yolunun ders çalışmak, çok sıkı ders çalışmak olduğunu bilen Spencer, Garrett'ı yok sayıyordu. Onunla görünmekten hayır gelmeyeceğinden şüpheleniyordu, üstelik gözlerinin ardındaki o siyah ışıltıdan da biraz korkuyordu. Onunla bir akşam, laboratuvar boşaldıktan ve kapılarının kilitlenmesi gereken saatten çok sonra karşılaştığında, ilk başta adamın derin bir üzüntü içinde olduğunu düşündü. Bunsen brülörü yüzünden yanık yanık olmuş, çentikle dolu banklardan birine başını öne eğerek oturmuştu, açılmış ellerinin arasındaki bir şeye dikkatle bakıyordu.

“Garrett?” demişti, “Sen misin? İyi misin? Bu kadar geç saatte burada ne işin var?”

Garrett cevap vermemiş ama başını çevirmişti ve genelde yüzünü maskeleyen o küçümseyici sırtışı kaybolmuştu. Spencer'a öylesine mutlu bir tatlılık ve içtenlikle gülümsemişti ki Spencer, Garrett'ın onu birine benzettiğini düşündü. Ama Garrett ona el kol işareti yaptı. “Bak!” dedi, “Gel ve ne yaptığıma bak!”

Spencer'ın ilk aklına gelen şey Garrett'ın kendini nakış işine verdiğiydi. Bu pek tuhaf olmazdı: Her sene mezun cerrahlar arasında beyaz, ipek bir karenin üstüne en ince işi kimin yapacağını görmek için yarışma düzenlenirdi ve bazıları bu yarışmaya örümcek ağıyla hazırlandığını iddia ederdi. Garrett'ın dikkatini çeken şey, tutma kısmındaki karmaşık örgülü püskülüyle minyatür Japon yelpazesine benzeyen güzel nesne olmuştu. Başparmağından daha geniş değildi, yoğun bir sarımsı krem tonunun üstüne mavi ve koyu kırmızıyla öylesine ince işlenmişti ki ipeğin içinden geçen iplikleri neredeyse hiç göremiyordu. Daha yakından bakmak için eğildiğinde görüşü kes-

kinleşip değişti ve bunun ne olduğunu anladı: İnsan midesinin duvarından zarıfçe kesilmiş bir parçaydı, kâğıt kadar ince dilimlenmiş, kan damarlarının izi görünsün diye içine mürekkep zerk edilmiş ve lamların arasına konmuştu. Hiçbir sanatçı, herhangi bir motifi bulunmasa da Spencer'a ilkbahardaki çıplak dallı ağaçları gördüğünü düşündüren, damarlarla atardamarların bu incecik ilmeği ve bükümünüyle aşık atamazdı.

“Ooo!” Garrett ile göz göze geldi ve keyifle bakiştılar, bu keyif ikisinin de hiç koparmadığı bir ilmeğe dönüştü.

“Bunu sen mi yaptın?”

“Ben yaptım! Gençken bir keresinde sanırım Edward Jenner’ın yapmış olduğı böyle bir resim görmüştüm, babama böyle bir şey yapacağımı söyledim ama sanırım bana inanmadı – ama işte yaptım. Morga gizli gizli girdim. Kimseye söyleme ama, tamam mı?”

“Asla söylemem!” dedi Spencer kendinden geçmiş bir şekilde.

“Bence çoğumuz için –en azından kesinlikle benim için– derinin alt kısmı dışına kıyasla görölmeye daha çok değer. Beni ters düz etsen çok yakışıklı bir adam olabilirim!” Garrett, lamı karton kutunun içine yerleştirip iple sıkıca bağladıktan sonra rahip gibi saygılı dolu bir tavırla göğüs cebine koydu. “Bunu bir çerçeveceye götürüp abanoz ağacıyla çerçeveleteceğim. Abanoz pahalı mı? Çam ya da meşe – günün birinde bunun en az benim düşündüğüm kadar güzel olduğunu düşünen biriyle tanışmanın umuduyla yaşıyorum. Bir şeyler içelim mi?”

Spencer önce odasından getirdiğı egzersiz kitaplarına, ardından Luke’un yüzüne bakmıştı. Spencer, Luke’un kesinlikle utangaç ve muhtemelen yalnız olduğı fikrine ilk kez o sırada kapılmıştı. “Neden olmasın?” dedi. “Sınavdan kalırsam da umurumda olmaz.”

Diğer adam gülümsedi. “Umarım paran vardır o zaman çünkü dünden beri hiçbir şey yemedim.” Sonra kendine ya da Spencer’a ya da az önce hatırladığı eski bir şakaya gülerek koridorda uzun adımlarla yürümeye başladı.

Garrett, bu el işi için hâlâ uygun bir alıcı bulamamış olacak ki seneler sonra bile lamı hâlâ şömine rafına saygılı bir şekilde yerleştirilmiş, kenarları kararmış beyaz karton kutunun içinde duruyordu. Spencer, “Gitti mi?” diye sordu, parmaklarının arasında sigarasını yuvarlarken.

Garrett başını kaldırıp bakarken arkadaşını yanlış anlamış gibi davranmayı düşündü ama kendini iyi tanıyordu. “Cora mı? Geçen hafta gitti. Foulis Caddesi’ndeki jaluziler kapalı ve mobilyaların üstü tozlanmasın diye örtülmüş. Biliyorum çünkü baktım.” Kaşlarını çattı. “Ben geldiğim sırada gitmişti. Martha denen o yaşlı cadı oradaydı ve adresini bana söylemedi, dinlenmeye ihtiyacı olduğunu ve kendini iyi hissettiğinde ondan haber alacağımı söyledi.”

“Martha senden bir yaş büyük,” dedi Spencer yumuşak bir dille. “Şunu kabul et, Garrett: Huzur ve sakinlik genelde seninle bağdaşmayan iki nitelik.”

“Ben onun *arkadaşımı*!”

“Evet ama huzurlu ya da sakin bir arkadaşı değilsin. Nereye gitmiş peki?”

“Colchester’a. Colchester’a! Colchester’da ne var ki? Bir enkaz, bir nehir, perde ayaklı köylüler ve *çamur*.”

“Kıyıda fosiller bulunduğuna dair bir şeyler okudum. Zarif kadınlar gümüşle bezenmiş köpekbalığı dişinden kolye takıyorlarmış. Cora, orada dizlerine kadar çamura batmışken bir okul çocuğu gibi mutlu olur. Yakında görürsün onu.”

“Yakında göreceğim olmam neye yarar? *Colchester* neye yarar? *Fosiller* neye yarar? Neredeyse bir ay oluyor. Hâlâ yas tutuyor olmalı.” (Bu cümlesinden sonra iki adam da birbi-

rinin yüzüne bakamadı.) “Onu seven insanlarla birlikte olmalı.”

“Martha ile birlikte ve kimse onu Martha’nın sevdiği kadar çok sevmemiştir.” Spencer, satrançta defalarca yendiği Francis’ten bahsetmedi. Çocuğun annesini sevdiğini söylemek pek makul gelmemiştir. Saati daha yüksek sesle tik tak öttü ve Garrett’ta büyük bir öfkenin yavaş yavaş yanan ateşini gördü. Onu bekleyen akşam yemeğini, şarabı ve sıcak, uzun tüylü halılarla kaplı evi düşündü, –bu fikir aklına az önce gelmiş gibi– “Şeyi soracaktım,” dedi, “makalen nasıl gidiyor?” Garrett’ın gözünün önüne bir akademik onay olasılığını getirmek, bir köpeğe çığ kemik göstermekle aynı etkiyi yaratıyordu, zaten son zamanlarda ona Cora Seaborne’u bir an olsun unutturacak başka pek bir şey de yoktu.

“Makale mi?” Soru ağzından iğrenç bir şey yemiş gibi bir ifadeyle çıkıvermişti. Sonra biraz sakinleşti: “Aort kapakçığının yerine yenisini takma olasılığına dair olan mı? Evet, her şey yolunda.” –neredeyse hiç bakmadan bir yığın not defterinin ortasından simsiyah bir yazıyla yazılmış beş-altı tane kâğıt çıkardı– “Teslim günü pazar. Sıkı çalışmam gerek. Çıkabilir misin?” Önüne dönüp çalışma masasının üstüne kapandı ve kalemini açmaya başladı. İnsan kalbinin kocaman bir enine kesitini gösteren, üstünde siyah mürekkeple şifreli yazıların, üstü çizilip bir dizi ünlem işaretinin eklendiği bölümlerin yer aldığı geniş bir kâğıt açtı. Kenar boşluklarında gözüne çarpan şey onu heyecanlandırmış ya da sinirlendirmiş olacak ki küfredip kargacık burgacık bir şeyler yazmaya başladı.

Spencer, cebinden çıkardığı banknotu yere, arkadaşının düşürüp unutmuş olduğunu düşünebileceği bir yere sessizce koyup kapıyı arkasından çekti.

2

Cora Seaborne, Martha'yla kol kola girmiş, ikisi için de şemsiye tutarken Colchester'ın nehrinde yalıçapkınlarını, kalesindeyse kuzgunları arayarak yürüdü. Ortalıkta yalıçapkını falan yoktu ("Nil Nehri'nde bir tekne turunda görülebilirler herhalde – Martha, onları takip edelim mi?") ama kale leş gibi pantolonlarıyla etrafı kolaçan eden ciddi bakışlı ekin karğalarıyla doluydu. "Güzel bir harabe," dedi Cora, "Ama ben darağacı ya da gözleri gagalanmış bir gaddar görmeyi tercih ederdim."

Geçmişe karşı pek sabrı olmayan ve yüzünü her zaman yıllarca uzaktaki daha parlak bir noktaya çevirmiş olan Martha, "Gerçekten acı görmek istiyorsan görürsün," dedi ve mideleri tıka basa dolu turistlerin kendilerini kötü hissetmeleri için bir kafenin karşısına oturmuş olan bacakları dizlerinin üstünden kesilmiş adamı işaret etti. Martha şehirdeki evden koparılmış olmasından duyduğu rahatsızlığı gizlemiyordu: Açık renkli gür saç örgüsü ve güçlü kolları ona kremaya bayılan bir mandıra kızı havası veriyordu, daha önce Bishopsgate'in doğusuna pek gitmemişti ve meşe ağaçlarının süslediği Essex topraklarının uğursuz, pembe boyalı Essex evlerinin yarım akıllıların meskeni olduğunu düşünüyordu. Böyle bir durgun suyun içinde kahve içilebilmesi karşısında duyduğu şaşkınlıkla yarışabilecek tek şey, servis edilen buruk sıvı karşısında

duyduğu tiksinti olabilirdi, ayrıca karşılaştıkları herkesle aptal bir çocukla konuşurken yaptığı gibi, abartılı bir nezaketle konuşuyordu. Buna karşın Martha, Londra'dan ayrıldıklarından beri geçen iki hafta içinde –Francis'i okuldan aldıklarında öğretmenlerin mutluluğu, dile getirmeseler de her hallerinden belliydi– bu ufak şehri arkadaşı üstündeki etkisi nedeniyle neredeyse sevmeye başlamıştı çünkü Londra'nın kısıkcısından kurtulunca görev icabı yas tutmayı bırakmış ve on yıl önceki mutlu hâline dönmüştü. Cora'nın sokaklarda bitkin şekilde yürümek ve kitaplara dalmak dışında hiçbir şey yapmadan High Caddesi'ndeki iki odalı evlerinde daha ne kadar yaşamaya devam etmek istediğini er ya da geç nazikçe sormayı düşünüyordu ama şimdilik Cora'nın mutluluğuna şahit olmaktan memnundu.

Paltolarının yakalarından cılız yağmurun daha etkili bir şekilde içeri sızmasını sağlamak dışında bir işe yaramayan şemsiyeyi düzelten Cora, Martha'nın eliyle işaret ettiği yere baktı. Sakat adam, havayı kandırđıđını düşünen bu ikiliden çok daha iyi bir iş yapıyordu ve ters çevirdiği şapkanın içindekileri incelerken yüzünde beliren memnuniyet ifadesine bakacak olurlarsa, o gün iyi para kazanmıştı. Adam, Cora'nın ilk başta taş bir bank sandığı ama yakından baktığında yere düşmüş bir taş olduğunu anladığı şeyin üstünde oturuyordu. En az bir metre genişliğinde ve yarım metre derinliğindeydi, dilencinin uzuvlarının solunda Latince cümleden geri kalanlar okunuyordu. Adam, iki kadının şık paltolarıyla ona yolun karşısından baktığını gördüğünde hemen doyumsuz bir sefalet ifadesi takındı. Fazla bariz olduğu için bu ifadeden aniden vazgeçti ve her ne kadar dilenciliğin iğrenç olduğunu düşünse de işten kaydardığı için asla suçlanmaması gerektiği izlenimi veren asil bir acı ifadesine büründü. Bu tiyatro hoşuna giden Cora, Martha'nın kolundan çıktı ve yoldan geçen otobüsün

arkasından ilerledi ve sığ bir verandanın altına kısmen sığınarak adamın dibinde büyük bir ciddiyetle durdu.

“Tünaydın.” Cora cüzdanına uzandı. Adam o esnada gözlerini gökyüzüne dikti, gök bir anlığına yarılmış ve şaşırtıcı mavi içini açmıştı. “Aydığı falan yok,” dedi. “Ama ayabilir de, sizi temin ederim.” Kısacık aydınlık adamın arkasındaki, Cora’nın sanki patlama olmuş gibi yırtıldığını gördüğü binayı aydınlattı. Sol taraf az çok mimarının amaçladığı –kocaman bir ev ya da belediye binası olabilecek çok katlı bir bina– gibi kalmıştı ama sağdaki bir kısım kesilip biçilmiş ve metrelerce yerin dibine girmişti. Direklerden ve kalaslardan oluşan bir siper binanın kaldırılma devrilmesini engellese de çok tehlikeliydi ve Cora yavaş akan trafiğin arasında taşla temas eden demirin çatırtısını ve gıcırtısını duyabiliyordu. Martha yanına gelince Cora içgüdüsel olarak elini tuttu, geri mi çekilmeliydi yoksa eteğini toplayıp daha da mı yakından bakmalıydı, emin olamıyordu. Onu amonit bulmak için etraf kordit kokana kadar taşları kırmaya iten iştah, bu kez de onu ileri itti. Yukarıda içinde hiç zarar görmemiş bir şöminesi bulunan odayı, kırık zeminin kenarından dilini çıkarmışa benzeyen kırmızı halı parçasını görebiliyordu. Daha da yukarıda, merdivenlerin yanında bir meşe fidesi yeşermişti ve parmaksız ellere benzeyen soluk renkli bir mantar, alçı tavanda koloni kurmuştu.

“Ağır olun bakalım!” Telaşlanan adam ayaklarını sürüyerek taş koltuğundan kalkıp Cora’nın paltosunun ucuna yapıştı. “Neden böyle bir şey yapmak istiyorsunuz? Hayır, biraz daha geri çekilin... biraz daha... tamam, şimdi yeterince güvendesiniz, evet, sakın bunu bir daha yapmayın.” Adam bir kapıcı gibi otoriter konuşunca Cora utandı, “Ah, özür dileirim,” dedi, “sizi telaşlandırmak istememiştim. Bir şey kıpırdadı sandım.”

“Onlar ev kırlangıçları ve sizinle işleri olmaz.” Bir an mes-

leğinin gerektirdiği tavrı unutup atkısını çekiştirirdi. “Thomas Taylor, hizmetinizdeyim. Anladığım kadarıyla daha önce buraya gelmemiştiniz?”

“Birkaç gün önce geldik. Arkadaşım ve ben” –Cora, biraz uzakta, şemsiyesinin gölgesinde durmuş, bütün bu olanları katı bir tutumla kınayan Martha’yı işaret etti– “bir süre burada kalacağımız için selam vermek istedim.” Cora ve sakat adam bu sözlerde bir mantık aradılar ve bulamadılar.

“Herhalde depremle alakalı geldiniz,” dedi Taylor, arkasındaki enkazları işaret ederek. Son kez notlarına bakan bir öğretmen gibi davranıyordu ve Cora –eğitilmeye her zaman hazır– başıyla onayladı. “Bizi aydınlatabilir misiniz?” diye sordu, “Zamanınız varsa tabii.”

Adam bildiği kadarıyla depremin sekiz sene önce, tam olarak dokuzu on sekiz gece yaşandığını anlattı. Herkesin hatırlayabileceği ve çoğu insan dışarıda olduğu için daha sonra bir lütuf diye görülecek kadar güzel bir nisan sabahıydı. Essex toprağı bütün şehirlerini ve kasabalarını üstünden atmaya çalışırcasına sarsılmıştı; yirmi saniyeden fazla sürmemişti ve sarsıntılar nefes alırcasına birden durduktan sonra yeniden başlamıştı. Deniz Colne ve Blackwater nehirlerinin ağzında kıyıyı yağmalayan ve sudaki bütün gemileri kıymıklarına ayıran köpüklü dalgalar yaratmıştı. Perili oluşuyla bilinen Langanhoe Kilisesi neredeyse yerle yeksan olmuştu, Wivenhoe ve Abberton köyleri enkaza dönmüştü. Belçika’da da hissedilmiş, çay fincanları masalardan düşmüştü; Essex’te masa altındaki beşikte uyuyan bir çocuk üstüne düşen havan yüzünden ezilmişti ve belediye binasının saatinin yüzeyini temizleyen bir adam merdivenden düşüp kolunu kırmıştı. Maldon’da birinin kasabayı korkutmak için dinamit yerleştirdiği ve sokaklarda bağırarak koştuğu düşünülmüştü, Virley Kilisesi onarılmayacak kadar hasar almış, tilkiler dışında cemaati kalmamış-

tı, sıralarını ısırgan otları bürümüştü. Meyve bahçelerindeki elma ağaçlarının çiçekleri küsmüş, o sene meyve vermemişti.

Bunu düşününce Cora'nın aklına manşetler geldi, az da olsa eğlendiriciydi (manzarasında hepi topu bir tane kıvrım olan mütevazı, küçük Essex'in sarsılıp yıkıldığını düşünmek!). "Olağanüstü!" dedi keyiflenerek: "Ayaklarımızın altında, dünyanın bu kısmında paleozoik kayalar var. Bir düşünsenize, beş yüz milyon sene önce döşenmiş kayalar omuz silkiyor ve kiliselerin kulelerini yıkıyor!"

"Ben onu bilmem," dedi Taylor, Martha'nın bir parçaya kadar hak veren gözlerine bakarak. "Hem zaten, can kaybı yaşanmasa da gördüğünüz gibi Colchester büyük hasar aldı." Yanılan enkazı başparmağıyla işaret etti, "İçeri girmek istiyorsanız adımınızı dikkatli atın ve gözlerinizi dört açın, bacaklarım on dört-on beş metrelik bir mesafede olabilir." Pantolonunu çekiştirip boş kumaşı içeri sıkıştırdı; adama ne kadar acıdığını gizleyemeyen Cora eğildi ve elini adamın omzuna koydu, "Size hatırlattıklarım yüzünden özür dilerim – gerçi muhtemelen aklınızdan hiç çıkmıyordur, bunun için de çok üzgünüm." Cüzdanına uzandı ve parayı sadaka olarak değil de giriş ücreti olarak verdiğini düşünmesini nasıl sağlayabileceğini merak etti.

"Pekâlâ," dedi Taylor, parayı alıp bunu ona iyilik yapmak için almış gibi görünmeyi başararak. "Dahası var!" Üniversite hocası tavırlarından eser kalmamış, şovmen gibi davranmaya başlamıştı. "Bir zamanlar Henham'ın ve Wormingford'un korkulu rüyası olan Essex Yılanı'nın yeniden ortaya çıktığını duymuşsunuzdur, değil mi?" Keyfi yerine gelen Cora, duymadığını söyledi. "Ah," dedi Taylor, kederle homurdanarak, "Kadınlar hassas yaratılışlı olduğu için belki de canınızı bunlarla hiç sıkmamalıyım." Ziyaretçisine baktı ve belli ki böyle palto giymiş bir kadının çanavarlardan korkmayacağı sonucuna vardı. "Anlatayım: 1669 yılıydı, tahtta hain bir kralın oğlu

oturuyordu ve insanlar bir meşe ağacına ya da bahçe kapısına çivilenmiş uyarılarla karşılaşmadan bir kilometre bile yürüyemiyorlardı. TUHAF HABERLER deniyordu bunlara, gözleri bir koyununkini andıran, Essex'in sularından fırlayıp huş ormanlarına, parklara ve bahçelere sızmış dev gibi bir yılanın söz ediyordu bunlar!" Madeni parayı koluna sürterek parlattı. "İster pullardan, kaslardan ibaret olsun, ister odundan, çadır bezinden ibaret olsun ya da tüm bu söylentiler aklını kaçırmış insanların uydurduğu hurafeler olsun, çocukların nehrin kıyısına yaklaşmalarına izin verilmiyordu ve balıkçılar başka iş yapmak istiyordu! Sonra geldiği gibi gitti ve aşağı yukarı iki yüz yıl boyunca sırta kadem bastı, ta ki deprem olana ve suyun altında bir şey sallanıp yerinden oynayana, özgür kalana kadar! Kocaman, sürünen bir şey olduğunu söylediler, yılanın çok ejderhaya benziyormuş, suyun içinde olmaktan ne kadar mutluysa karada da o kadar mutluymuş, gökyüzünün açık olduğu günlerde kanatlarını güneşe açıyormuş. Point Clear'da onu gören ilk kişi aklını kaybetti, bir daha da bulamadı ve yaklaşık altı ay önce akıl hastanesinde öldüğünde arkasında şöminenin içinden aldığı kömürle yaptığı bir düzine çizim dışında hiçbir şey bırakmadı..."

"Tuhaf haberler!" dedi Cora. "Yerde gökte daha öyle şeyler var ki..." Söylesenize, hiç fotoğrafı çekildi mi – hiç rapor etmek isteyen oldu mu?"

"Ben hiç duymadım." Omuz silkti. "Bu konuyu pek önemsemediğimi söyleyemem. Essex'in halkı, Chelmsford cadıları ve koyun etinden sıkıldığında gezintiye çıkan Kara Köpek gibi şeylere çok meraklıdır." Bir süre iki kadını gözlemledi ve sanki aniden onların varlığından sıkıldı. Parayı cebine koyup iki kez eliyle yokladı. "Pekâlâ, bugünlük paramı, hatta daha fazlasını kazandım. Birazdan güzel bir yemek için eve götürü-

* Shakespeare'in *Hamlet*'inden bir alıntı. İnsanın düşünebileceğinden de tuhaf şeylerin olabileceğine dair bir sözdür. -yhn

leceğim. Bir şey daha var,” dedi ve sabırsızlığı şemsiyesinin tellerini titreten Martha’ya alaycı gözlerle baktı, “bence yolunuza gidin ama kaldırımdaki çatlaklara dikkat edin, kızının diyeceği gibi, o çatlakların arasında ne olduğunu asla bilemezsiniz.” İki kadına sekreterini başından savan bir devlet adamına yakışacak bir edayla el salladı ve yağışlı havada gülen genç bir çiftin sesini duyunca başını o yöne çevirip acıklı bir yüz ifadesi takındı.

“Oralarda bir yerde,” dedi Cora, Martha’nın yanına dönerek, “molozların ve döküntülerin arasında o adamın ayakkabıları ve muhtemelen kaybettiği bacaklarının kemikleri var...”

“Ben tek kelimesine bile inanmadım: Bak, ışıklar yanmaya başladı ve saat beşi geçti. Geri dönüp Frankie’yle ilgilenmeliyiz.” Doğruydum, Francis’i yatakta bir mumya gibi sımsıkı sarmalanmış ve kaskatı hâlde pansiyoncuya emanet etmişlerdi, adam üç oğlunu yetiştirdikten sonra Cora’nın uysal oğlunun içini çorbayla ısıtabileceğini düşünüyordu. Ona kuşkuyla bakmadığı gibi bir de ilgiyle yaklaşan bir adamla karşılaşınca ne yapacağını şaşırarak Francis, annesinin asla veremediği sert şefkate kendini teslim etmişti. Ev sahibine hazinelerinden birini (altın sanılma umudunu ufak da olsa taşıdığı bir parça demir taşı) verdi ve Sherlock Holmes hikâyeleri okudu. Cora, aynı anda hem oğlu için endişelenmekten (hastayken yüzü ışıldıyor, bir kızın yüzünü andırıyordu ve Cora’nın içi paramparça oluyordu) hem de bu zoraki ayrılıklarından memnun kalmaktan dolayı şaşkındı. O iki ufak tefek odada yaşamak oğlanın bütün küçük ritüellerini Cora’nın kapısına getirmişti ve annesinin öfkesine ya da sıcaklığına karşı tutunduğu umursamaz tavır göz ardı edilir gibi değildi. Cora’nın kalede özgürce geçirdiği gün ve Colne Nehri kenarındaki çıplak söğütler ona büyük keyif vermiş, günün sona ermesinden hiç hoşlanmamıştı. Cora’nın aklından geçenleri daha kendi-

si söylemeden dile getirmek gibi bir mahareti olan Martha, “Bak,” demişti, “palton su birikintilerine giriyor ve saçların da ıslandı. Bir kafe bulup yağmurun dinmesini bekleyelim.” Suların damladığı ve altında pastayla dolu bir vitrinin bulunduğu tenteyi işaret etti.

Cora, “Üstelik şu anda uyuyordur, değil mi?” dedi çekinerek. “Uyandığında o kadar aksi oluyor ki...” İki suç ortağı alçalan güneşin aydınlattığı ıslak kaldırımlarda yürüdükten sonra tenteye tam varmışlardı ki Cora tanıdık bir ses duydu.

“Bayan Seaborne, kimleri görüyorum!” Cora loş caddeye baktı, “Bizi kim gördü ki?”

Birilerinin daha zamanlarını çalacak olmasından rahatsızlık duyan Martha çantasının sapını çekiştirdi. “Seni buralarda kim tanıyacak ki? Daha geleli bir hafta olmadı. Seni görmeseler olmuyor mu?”

Ses yeniden duyuldu – “Cora Seaborne, gözlerime inanmıyorum!” Cora neşe içinde bağırarak kaldırıma çıktı ve kolunu kaldırdı. “Charles! Buraya gel! Buraya gel de görüşelim!” Bütün caddeyi işgal edecek kadar büyük iki şemsiyenin altında ona doğru yürüyen Charles ve Katherine Ambrose, beklenmedik bir görüntü oluşturmuşlardı. Eskiden Michael Seaborne ile meslektaş olan –Cora’nın hiçbir zaman idrak edemediği, birçok Whitehall görevini üstlenen, politikacıardan iki kat güçlü olan ama hiçbir sorumluluğu da bulunmayan– Charles, Foulis Caddesi’nin müdavimlerindendi. Yeleklerinin parlaklığı ve her şeye karşı beslediği doyumsuz iştahı, çoğu insanın fark etmediği açıkgözlülüğünü gizliyordu; Cora’nın bu açıkgözlülüğü ilk görüşte fark etmiş olması adamı onun kölesi hâline getirmişti. Belki de şaşırtıcı bir şekilde, kendisi kocamanken ufak tefek olan, onu her zaman eğlenceli bulan karısına tamamen adanmıştı. İkisi de cömertti, iyilikseverdi ve başkalarının hayatlarıyla ilgileniyorlardı; hasta düşen

Seaborne'a, Garrett dışında hiçbir doktorun çare olamayacağı konusunda ısrar ettiklerinde reddetmek imkânsız olmuştu.

Cora, Martha'nın belini onu yumuşatmaya çalışırcasına sıktı. "Biliyorsun, yalnızca seninle ve kitaplarımızla olmayı tercih ederim. Ama bunlar Charles ve Katherine Ambrose: Onlarla tanışmıştın ve sevmiştin – evet, gerçekten sevmiştin! – Charles!" Cora'nın alaycı bir tavırla yerlere kadar eğilerek yaptığı reverans, öne uzattığı ayağı çamura bulanmış bir erkek botunun içinde gizlenmemiş olsaydı daha şık görünebilirdi. "Martha'yı tanıyorsunuz tabii, değil mi?" Yanında duran Martha bütün azametini gözler önüne serdi ve hoşnutsuz bir şekilde Charles Ambrose'u başıyla selamladı. "Ve bu da Katherine. – Palmer's Green'in dışında kalan İngiltere'yi pek bildiğinizi düşünmüyordum: Kayıp mı oldunuz yoksa? Size haritamı ödünç vereyim mi?" Charles Ambrose, çamurlu botlarına, omuzlarındaki fazla geniş kesimli tûvitten Harris paltosuna ve tırnakları yenmiş güçlü ellerine tiksinererek baktı.

"Seni gördüğüme sevindiğimi söylemek isterdim ama daha önce enkazın üstüne çökmüş bir barbar kraliçeye bu kadar benzeyen kimseyi görmemiştim: Sırf onların topraklarında-sın diye Icenileri taklit etmek zorunda mısınız?" Belini sıkın herhangi bir şeyi giymeyi reddeden, elleriyle taradığı saçlarını şapkasının içine tıktırın ve bir ay önce kulaklarındaki incileri çıkardıktan sonra bir daha hiç mücevher takmamış olan Cora, bu duyduklarına hiç gücenmemişti. "Eminim Boudicca bu kılıkta görülse utancından yerin dibine girerdi. İçeri girelim mi? Kahve için bulutların dağılmasını bekleriz. Siz ikimiz için de yeterince güzelsiniz." Katherine Ambrose'un dirseğini eliyle tuttu, ikisi birbirine göz kırptı ve Charles'ın kadife sırtının kafeye etkileyici bir şekilde girmesini izlediler.

"Pekâlâ, gerçekte nasılsın, Cora?" Katherine, kapının eşiginde durup genç kadının yüzünü avuçlarının arasına alıp

ışığa doğru çevirdi. Bu çıkık kemikli yüze, barut renkli göz-
lere uzun uzun baktı. Cora, utanç veren mutluluğuna ihanet
etmekten korktuğu için cevap vermedi. Michael Seaborne'un
karısıyla ilişkisinden Cora'nın tahmin ettiğinden çok daha
fazla şüphelenen Katherine, cevabını almıştı. Şakağından
öpmek için parmak ucunda yükseldi. Hemen arkalarındaki
Martha, öksürür gibi yaptı. Cora, arkasına döndü ve kanvas
çantasını almak için eğilirken, "Yarım saat daha, söz veriy-
orum..." diye fısıldadı ve arkadaşını içeri soktu.

"Eee, ne işiniz var burada? İkinizi de Whitehall ve Ken-
sington ile o kadar bağdaştırdım ki sanırım şehrin sınırla-
rından dışarı çıkacak olsanız buharlaşıp uçarsınız sandım!"
Cora, masaya keyifle baktı. Charles, beyaz önlüklü hayretler
içindeki kızıdan, kızın en sevdiği pastalardan en azından on
tane, bir de bir galon çay getirmesini istemişti. Kız, belli ki en
çok hindistancevizi seviyordu: makaronlardan, kurabiyeler-
den, ahududu reçeline batırılmış ve Hindistancevizine bulan-
mış dilim pastalardan getirdi. O sabah kilometrelerce yürü-
müş olan Cora, masanın ortasında duran madlen kurabiyeleri
usul usul yemeye koyuldu.

"Evet," dedi Martha, görünmesini istediği çelikten bir ba-
kış atarak: "Sizin burada ne işiniz var?"

"Arkadaş ziyareti," dedi Katherine Ambrose. Ufak palto-
sunu düzgün bir şekilde çıkarıp kafenin loş ve hoş kokulu
atmosferine merak içinde baktı. Kucaklarına değen yeşil püs-
küllü masa örtüsünde komik bulduğu bir şey vardı; püskülle-
ri okşarken gülmemek için kendini zor tuttu. "İnsan buraya
başka neden gelir ki? Alışveriş desen yapılmaz, mağaza bile
yok. Buranın sakinleri şaraplarını ve peynirlerini nereden alı-
yor acaba?"

"Herhalde üzüm bağlarından ve mandıralardan." Charles,
karısına üstünde pasta kremasından parlayan ufak bir dilim

pasta bulunan tabağı uzattı. Katherine'in pasta yediğı görülmemiştii ama Charles ara sıra onu ayartmayı seviyordu. "Önümüzdeki seçimlerde Albay Howard'ı Parlamento'yu temsil etmesi için ikna etmeye çalışıyoruz. Emekliye ayrılması gerekiyor ve..."

"...ve *Bu Gerçekten İyi Haber*," diyerek adamın sözünü tamamladı Cora, Charles'ın çok sık kullandığı cümlelerden birini kullanarak. Hemen yanında oturan Martha biraz gerilmişti, muhtemelen halk sağlığına ya da yoksulların barınma koşullarının yeniden düzenlenmesinin gerektiğine dair o sert eleştirilerinden birine hazırlanıyordu. (Kanvas çantanın içine tıktırılmış mavi kese kâğıdının içindeki Amerikan romanı, gelecekteki toplumsal şehir hayatını en onaylayıcı şartlarda ütopya olarak tasvir ediyordu. Martha, kitabın İngiltere'de yayımlanmasını haftalarca beklemişti ve eve gidip incelemek için sabırsızlanıyordu.) Cora, arkadaşının hassas vicdanını takdir etse de çay fincanlarının ardından savaşların başlamasını izlemekten yorulmuştu. Madlenlerden birini Katherine'in tabağına ekledi ama o da kenara itilip yerine Martha'nın masa örtüsünün üstüne yerleştirdiğı harita geldi.

"Bakabilir miyim?" Katherine, görölmeye değer yerleri işaretlenip fotoğraflarla resimlenmiş olan Colchester siyah beyaz olarak belirene kadar katlanmış haritayı açtı. Cora, Kale Müzesi'ni daire içine aldığı sırada Saint Nicolas'ın çan kulesine çay damladı.

"Evet," dedi Katherine. "Diğerlerinden önce Albay'la konuşmamız gerektiğini düşündük. Adam hırslarını saklamıyor ama ne yönde olduklarını da asla açık etmiyor. Bence Charles onu önümüzdeki seçimlerde hükümet değişikliği olacağına ikna etti; hepimizin buna para yatırmamız gerektiğini söylüyor. Bu ihtiyar yarı yaşındaki gençler kadar güçlü ve keçi gibi de inatçı: En yaşlı Başbakan'ı görebiliriz." Ambrose ailesi

için hem acayip bir aziz hem de sevdikleri bir yakınları olan Gladstone'un adını anmasına gerek yoktu. Cora bir keresinde onunla karşılaşmıştı –keskin uçlu parmaklarını koluna bastıran kocasının yanında kaskatı dikilirken, Gladstone hafifçe öne eğilerek davetlileri selamlıyordu– ve makas diye yalvaran kaşlarının altında parıldayan o vahşi zekâ karşısında kadın şaşkına dönmüştü. Michael Seaborne'u selamlarken sesinin buz kesmesinden bu devlet adamının kocasından yatıştırmamaz bir öfkeyle tiksindiği apaçıktı. Her ne kadar Gladstone, Cora'yı da eşit oranda soğuk bir tavırla selamlamış olsa da Cora, sonraki yıllarda adamın onun müttefiki olduğunu hep hissetmişti.

“Hâlâ fahişelerin peşinde mi koşuyor?” diye sordu Martha, kendini rezil etmek için elinden geleni yaparak ama Charles pek şaşırmamıştı, çay fincanının kenarından sırttı.

“Biraz da sizden bahsedelim,” diyerek lafa girdi Katherine telaşla. “Cora, Colchester'da ne yapıyorsun? Deniz görmek istiyorsan Kent'teki evimize gidebilirsin: Buradaki deniz kilometrelerce çamur ve balçık içinde. Bu manzara bir palyaçoğu bile depresyona sokabilir. Kendine garnizondan yeni bir koca arayışına girmediyse buranın hiçbir cazibesi yok.”

“Göstereyim.” Cora, haritayı kadına doğru çekti ve Katherine'in pek temiz olmadığını fark ettiği işaret parmağıyla Colchester'dan güneye, Blackwater Nehri'nin ağzına doğru bir çizgi çekti. “Geçen ay iki adam Mersea falezlerinin eteklerinde yürüyüş yaparken kayan toprak onları neredeyse yutacakmış. Adamlar kayan taşların arasında araştırma yapmayı akıl etmişler ve fosil kalıntıları bulmuşlar –sağda solda birkaç diş, alışıldık fosil dışkısı falan görmüşler– ama bunların yanı sıra bir tür küçük memeli de bulmuşlar. Memeliyi sınıflandırılması için British Museum'a götürmüşler. Kimbilir hangi yeni türü keşfettiler!”

Charles, haritaya temkinle baktı. Açık fikirliliğine ve dünyevi görünmek için kararlı girişimlerde bulunmasına rağmen, içten içe çok tutucuydu ve sağlıklı kitaplarına hastalık bulaştırmaları korkusuyla Darwin'in ya da Lyell'in kitaplarını çalışma odasına sokmazdı. Pek dindar sayılmazdı ama toplumun kumaşını eski bir çarşaf gibi yırtılmaktan kurtaran şeyin iyi niyetli bir tanrının gözünden kaçırdığı ortak inanç olduğuna inanırdı. Şafak sökmeden önceki saatlerde, insan ırkının temelinde asalet olmadığı ve kendi türünün kutsal bir elin dokunduğu seçilmiş insanlardan oluşmadığı fikri kafasını kurcalardı; çoğu can sıkıcı konuda olduğu gibi, bu konuyu da ortadan kalkana kadar görmezden gelmeyi seçerdi. Dahası, Cora'nın yerbilimci Mary Anning'e olan hayranlığı nedeniyle kendini suçlardı: Cora'nın Ambrose ailesinin evine akşam yemeğine gelip de Anning'le bir kere sohbet etme fırsatı bulan ve o günden sonra hatırasına âşık olan ihtiyar adamın yanına oturana kadar kayaların ve çamurların arasında dolaşmak gibi bir merakı olmamıştı. Cora, bir yıldırım düştükten sonra güçlenen, on iki yaşında ilk fosilini bulan, yoksulluk içinde yaşayan ve kanserden ölen marangozun kızına dair adamın hikâyelerini duyunca o da âşık olmuştu ve sonrasında aylar boyunca mavi kireç taşı ve bezoar dışında hiçbir şeyden konuşmamıştı. *Tutkusunun zayıflayacağını düşünen varsa*, diye düşündü Charles bitkin bir hâlde, *Cora'yı tanımıyor demektir*.

Kalan son makarona bakarak, "Bunu şimdilik uzmanlara bırakmak en iyisi tabii," dedi. "Elinde çekiç ve fırçayla, üstünde juponla ortalarda gezen kaçıklara güvenilen o karanlık çağlarda değiliz. Artık üniversiteler, kurumlar ve ödenekler falan var."

"Yani? Ne yapmamı bekliyorsun? Evde oturup akşam yemeğinde ne pişireceğimi düşünüp yeni ayakkabılarımın gel-

mesini mi bekleyeyim?” Cora’nın içinde ağır ağır yanan öfkesi, çakmaktaşına dönüşen gözlerinde kendini ilk kez belli etti.

“Tabii ki öyle demiyorum!” Charles, bakışlarındaki kızgınlığı fark etmişti. “Seni tanıyan kimse senden böyle bir şey beklemez. Ama şu *anda* zamanını ve aklını kullanmanı gerektiren önemli konular var. Yaşarken hiçbir anlam ifade etmediği gibi öldükten sonra daha da anlamsızlaşan hayvan leşleriyle uğraşma!” Çaresizliğinin kanıtı olarak Martha’yı işaret etti. “Martha’nın gittiği şu derneğe –adı her neyse– katılamaz mısın? Whitechapel’deki tesisat sorununu, Peckham’daki yetim sorununu ya da nasıl problemleri varsa onları falan çözersin?”

“Evet, Cora. Yapamaz mısın bunu?” Politik görüşlerini en az Cora’nın çamurlu botları kadar yadırgadığını bildiği Charles’a sırttan Martha, yakaran gözlerle baktı.

“Anlamsızmış!” Cora, o çok sevdiği hayvan leşlerinin anlamına dair daha önce üstünde iyice çalıştığı nutkunu çekmek üzere derin bir nefes aldı ama Katherine serin beyaz elini Cora’nın ellerinin üstüne, son birkaç dakikayı umursamıyormuş gibi koydu. “Sen de oraya gidip kendi keşfini mi yapmak istiyorsun?”

“Aynen bunu istiyorum! Ve yapacağım da: Göreceksiniz! Michael hiçbir zaman...” Bu adı söylerken kekeleydi ve bilinçsiz bir şekilde boynundaki yaraya dokundu. “Bunu bir zaman kaybı olarak gördü ve Savoy’da nasıl bir etek giymem gerektiğini öğrenmem için adabımuaşeret kitapları okumamı istedi.” Tiksinerek tabağını itti. “Eh, istediğimi yapabilirim, değil mi?” Sırayla herkesin yüzüne baktı. “Canım, elbette yapabilirsin,” dedi Katherine, “üstelik seninle fazlasıyla gurur duyuyoruz. Değil mi, Charles?” Charles mütevazı bir tavırla onayladı. “Dahası, sana yardım edebiliriz: Ben tam sana gereken aileyi tanıyorum!”

“Edebilir miyiz?” Charles, kuşukulu gözlerle baktı. Colchester’daki tek arkadaşı sinirli Albay Howard’dı ve Cora’yı görmek adamın savaşta yitirdiği sağlığına son darbeyi indirebilirdi.

“Charles! Ransomelar! O güzelim çocuklar, o korkunç ev ve dalya menekşeleriyle Stella!”

Ransomelar! Charles’ın yüzü bu fikir karşısında aydınlandı. William Ransome, Ambroseların çok sevdiği Liberal bir milletvekilinin insanı hayal kırıklığına uğratan erkek kardeşiydi. Hayal kırıklığına uğratiyordu çünkü küçük yaşta, azımsanmayacak zekâsını hukuka ya da parlamentoya hatta tubbin hizmetine bile değil, kiliseye adamaya karar vermişti. Daha da kötüsü, genelde iyi bir akla eşlik eden ve içten gelen hırs bu adamda o kadar yoktu ki son on beş yılını Blackwater Nehri’nin ağzındaki kasvetli bir köyde, ufak cemaatine liderlik ederek, sarışın bir kadınla evlenip çocuklarının üstüne titreyerek geçirmeye razı gelmişti. Charles ve Katherine, Harwich gezileri ters gittikten sonra bir kere orada kalmış ve Ransome ailesine minnettar olmuşlardı. Evden ayrıldıkları sırada Katherine’in elinde siyah çiçekler açacağı vadedilen kese kâğıdı içindeki dalya tohumları vardı. Cora’ya döndü.

“Bana inan, daha önce hiç bu kadar mükemmel bir aile görmemişsindir. Saygıdeğer Papaz Ransome ve bir peri gibi ufak tefek ama bir periden katbekat güzel Stella. Kulağa kötü geldiği kadar kötü bir yer olan Aldwinter’da yaşıyorlar – ama gökyüzünün açık olduğu bir gece Point Clear’ı görebilir, sabahları isticridye ve buğday yüklü gemileriyle Thames’i izleyebilirsiniz. Sana kıyı şeridinde ne var ne yok gösterebilecek birileri varsa, bunlar kesinlikle onlar – bana öyle bakma canım, elinde sadece haritayla öyle sallana sallana gezinemeyeceğini sen de gayet iyi biliyorsun.”

“Orası yabancı bir sahil şeridi, unutma: Bir seyahat rehbe-

rine ihtiyacın olabilir. Hayvanların girişini engelleyen kapılar, küçük çiftlikler, gelgitlerin sık görüldüğü hektarlarca toprak var.” Charles, işaretparmağındaki şekeri yaladı ve tatlılardan birine daha göz dikti. “Bir keresinde Will beni Aldwinter’daki kilisenin avlusuna götürdü ve kırık sırt dedikleri mezarları gösterdi: Köylüler tüberkülozdan ölenleri toprağın tabutun üstüne çökmesinden ayırt ediyor.”

Cora kaşlarını çatmamak için kendine hâkim olmaya çalıştı. Boynu kalın Kalvenci bir köy papazı ve eli sıkı karısı! İlk anda aklına bundan daha kötüsü gelemezdi. Yanında oturan Martha’nın kaskatı duruşundan aynı duyguları paylaştıklarını anladı. Ama yine de Essex’in coğrafyasını bilen oralı birilerini tanımak işine yarayabilirdi. Dahası, bir din adamı modern bilimden anlamaz diye bir şey yoktu: Cora’nın en sevdiği kitaplarının arasında Essexli anonim bir papazın yeryüzünün antik çağlarına dair yazdığı ve Eski Ahit’te bahsedilen soyağaçlarına bakarak yaratılış tarihini hesaplama kavramını açıkça bir kenara bırakan tezi yer alıyordu.

“Belki Francis için iyi olur,” dedi çekinerek. “Biliyorsun, Luke Garrett ile Francis hakkında konuştum. Yani, bir sorunu olduğunu düşündüğümünden değil!” Hiçbir şey onu oğlu kadar utandırmadığı için yüzü kızardı. Yanında Francis varken yaşadığı huzursuzluğun onunla tanışan başkalarınca da paylaşıldığının farkında olduğu için kendini temize çıkarması imkânsızdı; Francis’in uzaklığı, takıntıları Cora’nın hatası olmalıydı sonuçta suçu başka kime atabilirdi ki? Garrett, kendinden beklenmedik bir şekilde sessiz kalmış ve uysal bir dille konuşmuştu. “Bunun bir hastalık olduğunu söyleyemezsin, teşhis koyamazsın. Tuhaflık için yapılan bir kan testi yok, senin sevginin de onun sevgisinin de tarafsız bir ölçüsü yok!” demişti. Belki de, diyerek itiraf etmişti, bilinçleri henüz doğru düzgün şekillenmemiş olan çocuklar için pek tavsiye edilme-

mesine rağmen analizden faydalanabilirdi. Cora'nın oğluna elinden geldiğince sahip çıkmak, oğlu izin verdiği sürece onu sevmek dışında yapabileceği pek bir şey yoktu.

Ambrose çifti birbirine baktı ve Katherine telaşla bir şeyler söyledi: "Bence temiz hava ona çok iyi gelir. İstersen Charles papaza mektup yazıp sizi takdim etsin, olur mu? Aldwinter buradan en fazla yirmi beş kilometre –daha uzun mesafeler yürüdüğünü biliyorum!– en azından öğleden sonrasını orada geçirebilirsiniz. Stella size çay ikram eder."

"William'a mektup yazıp adresinizi vereceğim. George'ta kalıyorsunuz, değil mi? Hemen kaynaşacağınızdan ve o berbat fosillerinden yığınlarca bulabileceğinden eminim."

"Red Lion'da kalıyoruz," dedi Martha. "Cora orasının otantik görüldüğünü düşündü ve yerlerde saman ya da demire bağlı keçi olmadığını görünce hayal kırıklığına uğradı." *Papaz Ransome*, diye düşündü küçümseyerek: Sanki kafası yavaş çalışan bir papazla tombul yanaklı çocukları Cora'nın ilgisini çekecekmiş gibi! Ama arkadaşına karşı gösterilen nezakete karşı her zaman sadık olduğu için son pastayı Charles'ın tabağına koydu ve oldukça samimi bir dille, "Sizi yeniden gördüğüme çok sevindim," dedi, "Biz gitmeden Essex'e yeniden gelecek misiniz acaba?"

"Muhtemelen." Charles bütün asaletiyle acı çekiyor gibi bir hâle bürünmüştü. "O zamana kadar yepyeni türlerin keşfedilip parçalarına ayrılmasını, Castle Museum'daki Seaborne Kanadı'nda hazır edilmesini umuyoruz." Karısına artık gitme zamanı geldiğini belirten bir el hareketi yaparak paltosuna uzandı ve kolunu paltosuna yarıya kadar soktuğu sırada, "Ah!" dedi ve sırtarak Cora'ya döndü. "Neredeyse unutuyorduk! Yerel halkın yüreğine tüm tanrıların korkusunu salan şu tuhaf hayvanı duydu mu?"

Katherine, "Charles, kafa bulma," dedi gülerek, "bunlar

yalnızca kulaktan kulağa dolanarak haddini biraz aşmış dedikodular.”

Ceketiyle boğuşan Ambrose karısını duymazdan geldi. “Şimdi sana bilimin bir gizeminden söz edeceğim – o berbat şapkanı çıkarıp beni dinle! Üç yüzyıl falan önce, buranın otuz iki kilometre kuzey batısındaki Henham’da yaşayan bir ejderha varmış. Kütüphaneciye sorarsan şehre astıkları ilanları sana gösterir: İlanlarda ejderhayı kendi gözleriyle gören çiftçilerin anlattıklarının yanı sıra deri kanatlı, tek dişi kalmış bir tür su canavarının resmi bulunuyormuş. Canavar güneşin altında yatar, gagasını şaklatırmış (gagasını diyorum, bak!) ve bir çocuğun bacağı kırılana kadar da kimse bu yarattığı umursamamış. Çocuğun bacağı kırıldıktan sonra bu yaratık da çok geçmeden ortadan kaybolmuş ama dedikodular kulaktan kulağa yayılmaya devam etmiş. Ekinler ziyan olduğunda ya da güneş tutulduğunda ya da kara kurbağaları arasında veba salgını yaşandığında, bir yerlerde birileri canavarı nehrin kıyısında ya da köyün yeşilliklerinde pusuda beklerken görürmüş. Dinle bak: *Canavar geri dönermiş!*” Charles’ın yüzünde canavarı Cora’nın iyiliği için kendi ortaya çıkarmış gibi muzaffer bir tavır belirince Cora onun keyfini kaçırdı: “Ah, Charles, biliyorum – duydum! Daha yeni Essex Depremi’ne dair bir konferans dinledik – değil mi, Martha? Deprem sırasında nehir ağzında bir şey açığa çıkmış. Defterimle ve fotoğraf makinemle oraya gidip her şeyi kendi gözümle görmeme engel olmak için elimden bir şey gelmiyor!”

Katherine kocasını öperek teselli ettikten sonra, “Stella Ransome mektup yazdı ve bize her şeyi anlattı,” dedi tatlı bir dille. “Yılbaşı arifesinde oralı bir adamın cesedi Aldwinter tuz bataklığının kıyısına vurmuş ve boynu da kırılmış. Herhalde sarhoştur ve gelgite kapıldı diye düşündüm ama bütün köy ayağa kalktı. Kıyıdan açıkta bir sürü garip şey fark edilmiş

ve biri yarattığı gece yarısı gözlerinde yanan cinayet ateşiyle Blackwater'a giderken gördüğüne yemin etmiş. İşte, Charles, sen haklıydın: Hiç bu kadar heyecanlı birini görmüş müydün?"

Cora, oturduğu yerde çocuk gibi kıpırdanıyor, saç örgüsünü çekiştiriyordu. "Aynı Mary Anning'in yıllar önceki o deniz ejderhası gibi! Altı ayda bir, gazetenin biri nesli tükenmiş hayvanların yaşamaya devam etmesini sağlayabilecek yolları ve bulunabilecekleri bölgeleri yayımlar – düşünsenize, bir düşünsenize, ya onlardan birine Essex gibi cansız bir yerde rast gelsek! Bunun ne anlama gelebileceğini bir düşünün: İçinde yaşadığımız bu dünyanın çok yaşlı bir dünya olduğunun yeni bir kanıtı, borcumuzun doğal ilerleyişe olduğunun, kutsal bir şeye olmadığının–"

"Valla, ben onu bunu bilmem," dedi Charles, "ama senin ilgini çekeceğine hiç şüphe yok. Aldwinter'a gideceksen, Ransomelara kendi Essex yılanlarına nasıl gidileceğini de sormalısın: Bölge kilisesindeki sıralardan birinde kolçağa doğru tırmanan kanatlı bir yılan var ama görülen son garip yaratıklardan sonra, papaz yılanı ıskarpelayla kazımakla tehdit etti."

"Pekâlâ," dedi Cora. "Mektuplarınızı yazın, hem de istediğiniz kadar: Tek bir deniz ejderhası için yüz tane papazın dikkatini çekeriz, değil mi, Martha?" Hesabı ve vicdanını rahatlattığı yüklü bahşişleri saçma işini Charles'a bırakan kadınlar, High Caddesi'ne çıktılar. Yağmur dinmişti ve alçalan güneş Aziz Nicholas'ın gölgesini önlerine düşürüyordu. Katherine otelinin geniş, beyaz cephesini işaret etti. "Hemen yukarı çıkıp antetli mektup kâğıdı alacağım, Londralı fikirleriniz ve kaba saba paltolarınızla başlarına bela olacağınıza dair onları uyaracağım." Cora'nın paltosunun kolunu çekiştirerek, "Martha," dedi, "sen bu konuda bir şey yapamaz mısın?"

Böyle hırpani bir görüntü benimsemesinin verdiği zev-

kin bir kısmını arkadaşlarının tiksintisine borçlu olan Cora, rüzgârdan korunmak için yakasını kaldırdı, şapkasını oğlan çocuğu gibi yan yatırdı ve başparmaklarını kemerine soktu. “Dul olmanın en muhteşem tarafı, artık kadın gibi davranmak zorunda olmamak – ama al işte, Charles geliyor, ona bakınca akşam içkisi için yanıp tutuştuğunu anlayabiliyorum. Teşekkürler *canlarım*.” Her ikisini de öptü ve Katherine’in elini fazla sıkı sıktı. Daha fazlasını söylemek, evli geçen yıllarında mutluluk beklentisinin dibe vurduğunu, öyle ki Foulis Caddesi’nin perdelerinin arkasında onu neyin beklediğini hiç düşünmeden avucunda bir çay fincanıyla oturmanın ona mucize gibi geldiğini anlatmak isterdi. Gülümseyip veda ettikten sonra Red Lion’a doğru aniden yürümeye başladığı sırada pencerede gördüğü yüzün Francis’in yüzü olup olmadığını, Francis’in onu gördüğüne sevinip sevinmediğini merak etti.

Charles Ambrose
GARRICK CLUB
TUVALET

20 Şubat

Sevgili Will,

Umarım hepinizin sağlığı yerindedir ve çok zaman geçmeden görüşebiliriz. Katherine, Stella'ya dalyalarının çok iyi olduğunu ama siyahtan ziyade maviye döndüklerini söylememi istiyor. Sorun toprağı mı acaba?

Sana yazmamın nedeni çok sevdiğimiz ve ikinizle de tanışmaktan çok keyif alacağını düşündüğüm bir arkadaşımızı takdim etmek. Kendisi bu senenin başlarında ölen Michael Seaborne'un eşidir (sağlığına kavuşması için dua etme nezaketinde bulunmuştun, hatırlarsın belki ama Yüce Tanrı başka tür lüsünü buyurdu.)

Bayan Seaborne'u yıllardır tanırız. Alışılmışın dışında bir kadındır. İstisnai –hatta bana sorarsan erkeksi– bir zekası olduğunu düşünürüm: Bir tür doğa bilimci olduğunu söyleyebilirim, Katherine'e göre sosyete kadınları arasında son moda buymuş. Oldukça zararsız bir meşgale gibi görünüyor ve uzun süren kederinden sonra ona büyük keyif verdiği de apaçık.

Kısa süre önce oğlu ve bir arkadaşıyla kıyı şeridini incelemek üzere (galiba Walton-on-the-Naze Kasabası'ndaki fosil kuş kalıntılarıyla ilgili bir şeymiş) Essex'e geldi ve Colchester'da kalıyor. Elbette ona Essex Yılanı efsanesinden, yılanın geri döndüğüne dair dedikodulardan ve All Saints Kilisesi'ndeki garip oymalardan söz ettim. Çok ilgisini çekti ve buraları gezmek istiyor.

Aldwinter'a gelirse (Cora'yı birazcık tanıdıysam yolculuğunu çoktan planlamaya başlamıştır!) belki Stella ile onu karşılamak istersiniz? Şu anki adresini sana yazmama izin verdi ve mektubuma adres bilgilerini iyi dileklerimizle birlikte ekliyorum.

Sevgiler,

CHARLES HENRY AMBROSE

3

Aldwinter bölge kilisesinin papazı William Ransome, mektubu zarfına geri koyup düşünceli gözlerle pencere pervazına dayandı. Charles Ambrose'u ne zaman düşünse yüzünde bir gülümseme belirirdi – bu adamın dost canlılığının sınırı yoktu, bunu genelde (her zaman olmasa da) samimi bir şefkatle yapıyordu ve bir dula bu kadar sahip çıkması da şaşılacak bir şey değildi ama gülümsemesine rağmen mektup huzurunu kaçırmıştı. Elbette başının üstünde yeri vardı ama bir-iki cümle (*sosyete kadınları... erkeksi zekâ...*) bir kilisenin özenli rahibinin başına bela açılabilceğinin habercisiydi. William Ransome, Cora'yı gözünde zarfta sanki fotoğrafı da varmış gibi canlandırabiliyordu: Hayatının tek başına geçireceği son düzlüğüne metrelerce taftayla ve yeni bilimlere karşı duyduğu acemi hevesle giren bir kadın. Oğlu kesin Oxford'a ya da Cambridge'e gidiyordu ve yanında ya Colchester'ı heyecanlandıracak ya da onu medeni bir arkadaşa tamamen uyumsuz kılacak gizli bir ahlaksızlık getirecekti. Cora, muhtemelen Byron diyetinin si-luetini güzelleştireceğini umarak haşlanmış patates ve sirkeyle besleniyordu ve kesin Anglo-Katolik eğilimleri vardı, All Saints Kilisesi'nin sunağında süslü bir haçın bulunmayışına üzülecekti. William Ransome, beş dakika içinde Cora'nın yanına bir deri bir kemik, sahibesine yaltaklanan ve gözlerini kısarak bakan tipsiz bir süs köpeğini yakıştırmıştı bile.

Tek tesellisi, Aldwinter'in sosyetik bir kadının, hatta canı sıkılmış işgüzar bir kadının görmeye değer bulmayacağı kadar özelliksiz bir yer olmasıydı. Her ilkbaharda birkaç hevesli doğa bilimci, bataklıklardan geçen ve sayısı iki elin parmaklarını aşmayacak deniz kuşlarını belgelemeye gelirdi ama bu kuşlar bile hayal edilebilecek en sıradan türlerdi, çamurlu tüylerini etraflarından ayırt etmek o kadar güçtü ki genelde onları fark eden olmazdı. Aldwinter'da yalnızca bir misafirhane ve iki mağaza vardı, Essex'in en geniş parklarına sahip olmasa da en uzunlarına sahipti ama yine de kendi sakinlerine bile tavsiye edilecek çok az şey vardı. Kilisenin ilginç objeleri dışında –ki bunlar aslında göreve gelen her bir papaz için ufak bir utanç kaynağı olmuştur– sekiz kilometre içinde görmeye değer tek obje, Blackwater'ın ağzındaki sular çekildiğinde görünen ve köy çocuklarının her hasatta William'ın görev aşkıyla kınadığı bir pagan ayini yapar gibi süslediği kararmış mavna gövdesiydi. Tren hattı batıya on kilometre kala sona erdiği için çiftçilerin yine de yulaflarını ve arpalarını St. Osyth'teki değirmenlere taşımaları, oradan da satmak üzere Londra'ya götürmeleri için mavnalara ihtiyaçları vardı. Aldwinter için söylenebilecek en iyi şey, zengin ya da güzel olmasa bile en azından çok da yoksul olmadığıydı. Essex'in karakterinde sefil bir şekilde değişime boyun eğip çürümek yoktu ve John Barleycorn ucuz ithalat yüzünden tehdit edildiğinde bir-iki kiracı çiftçi Frenk kimyonunu ve kişnişi denemiş, harman makinesi kiralayarak ücretini kendi aralarında paylaşmıştı. Harman makinesi randımanlarını şaşırtıcı derecelere çıkarmakla kalmamış, gök gürültüsünü andıran sesiyle ve çıkardığı buhar bulutuyla ona hayranlıkla bakan çocukları etrafına toplamayı başararak bütün köyde bayram havası estirmişti.

Will içini bir huzursuzluğun kapladığını hissetti. Zarfı ate-

şe atmamak için kendini zor tutup onu en küçük oğlu John'un sabah verdiği kâğıdın arkasına sakladı. Kâğıdın üstünde güve yiyen devasa bir turtıla benzediği kadar kanatlı bir timsah da olabilecek bir çizim vardı. Annesi bu çizimin, oğlunun dehasının en yeni kanıtı olduğuna inansa da Will hiç ikna olmuşa benzemiyordu: Kendi çocukluğunu hatırladı, defterlerini bir hayli karmaşık motorlarla ve cihazlarla doldurur, bir sayfadan diğerine geçerken ne işe yaradıklarını unuturdu ama eline ne geçmişti?

Canını sıkın, muhtemelen zararsız bir dulun yarattığı tehdit de değildi üstelik, son zamanlarda kilisenin üstüne çöken kasavetti. John'ın çizimini inceledi ve bu kez onu köye yaklaşan kanatlı bir deniz ejderhasına benzetti. Yeni yıl arifesinde Blackwater'ın bataklıklarında boğulmuş bir adamın cesedi –çıplaktı, başı neredeyse 180 derece dönmüştü ve fal taşı gibi açılmış gözleri dehşetle bakıyordu– bulunduğundan beri, Essex Yılanı çocukları kontrol altında tutmaya yarayan bir araç olmaktan çıkıp sokaklarda kol gezmeye başlamıştı. Cuma geceleri, White Hare'de içenler yılanı gördüklerini iddia etmişlerdi, tuz bataklığında oynayan çocukların hava kararmadan eve dönmeleri için başka bir aciliyete ihtiyaçları yoktu ve Will, boğulan adamın içkinin ve gelgitlerin kurbanı olduğunu söyleyerek ne kadar dil dökerse döksün, kimseyi ikna edemiyordu.

Kilise kompleksinde biraz dolanarak kafasını toplamaya karar verdi ve bu esnada karşılaştığı insanların deniz ejderhasına dair yaptıkları dedikoduları susturmaya çalıştı. Şapkasını ve paltosunu aldığı sırada çalışma odasının kapısında fısıldaşmalar işitti (çocukların buraya girmesi yasaktı ama kapının kolunu zorlamaktan kendilerini alamıyorlardı); bağırarak onları iki hafta boyunca ekmek ve su cezası vermekle tehdit etti ve her zamanki gibi pencereden kaçtı.

O gün Aldwinter, adının hakkını veriyordu: Kaskatı toprağın üstü kırılağıyla kaplıydı ve kara meşeler soluk gökyüzüne uzanıyordu. Will ellerini ceplerine sokup yürümeye başladı. Arkadaki kırmızı tuğlalı ev, eşiğı geçtiğı ilk gün yepyenydi, Stella bahçedeki taşların üstünde şişmiş karnını iki eliyle tutarak yavaşça yürümüştü, Joanna ipin ucuna bağladığı görünmez evcil hayvanını (türleri hep belirsizdi) arka bahçeye getirmişti. Her iki kattaki cumbalar evin kapısının iki tarafında alçak kuleler gibi görünüyordu ve kapının hemen üstündeki yelpaze şekilli renkli camdan öğleden sonraları içeri bir saat ışık süzölüyordu. Köyün içinden geçip Colchester'dan güne-ye uzanan ve şu an demir atmış tek bir mavnanın bulunduğu ufak rıhtımda sona eren bölgenin tek caddesindeki en büyük evdi burası, köyün geri kalanıyla uyumsuz parlak bir görünüm- me sahipti. Will, evin iyi bir yalıtım ve çocukların saatlerce kaybolabileceğı kadar büyük bir bahçesi olması dışında elle tutulur pek bir yanı olduğunu düşünmüyordu ama şanslı olduğunun da farkındaydı: Akranlarından en azından biri yerin dibine giriyormuş gibi görünen ve yemek odasının üst kö-şelerinde insan eli boyutlarında mantarların bittiğı bir evde yaşamak zorundaydı.

Deniz seviyesinden hafif yukarıda olduğu için High Yolu denen caddeye varan Will, yolun kasabanın ortak arazisinden geçen sol tarafına doğru yürüdü. Bir zamanlar hain Charles'a sadık birliklerin sığındığı söylenen ve siyahlığı nedeniyle ya- nıp kül olmuşa benzeyen Aldwinter meşesinin altında birkaç koyun amaçsızca otluyordu. Ağacın daha alçak olan dalları kendi ağırlıklarıyla toprağı doğru kıvrılmış ve bir süre sonra yeniden yukarı boy vermişti, böylelikle ağaç ilkbaharda fi- danlarla çevrili gibi görünüyordu. Aşağı doğru kıvrılan dallar yazın aşıkların oturabileceğı gibi şekillenmişti. Will oradan geçerken bir kadın kırmızı eteğini kıvrık dalın üstüne sermiş,

kuşlara yem atıyordu. Meşenin ardında, yosunlu duvarın arkasında kalan yolun ilerisindeki All Saints Kilisesi mütevazı kulesiyle her zamanki gibi ona sesleniyordu: Will'in gerçekten, oradaki çıplak ve soğuk bir sırada kısa süre bile olsa oturup sinirlerinin yatışmasını beklemesi gerekiyordu ama biri kutsama ya da tenkit için onu gölgelerin içinde bekliyor olabiliirdi. Geçen sene, Essex Yılanı'nın gelişiyle (bu geliş "Bela" adını vermişti, dedikodu diye isimlendirmek istemiyordu) zamanının büyük bir kısmı çalınmıştı. Herkes hak ettiklerinden emin oldukları –en azından yanlarında Will varken çoğunlukla dile getirmedikleri– bir lanetle karşı karşıya olduklarını, onları bu lanetten ancak Will'in kurtarabileceğini düşünüyordu ama Will ani korkularında haklılarmış gibi hissettirmeden onları nasıl teselli edebilirdi? Tıpkı geceleri sık sık uyanan John'a, *seninle gece yarısı kalkıp yatağının altındaki yarattığı öldüreceğiz*, demesi benzeri, bu konuya da daha iyi bir çözüm bulamamıştı. Nazikçe yapılmış bile olsa, sahtekârlıkla kurulan hiçbir şey ilk darbeye dayanamazdı. Pazar günü güneş doğduğunda, vaiz kürsüsüyle sıralarına yerleşmiş cemaatin zamanı gelmiş olacaktı; şimdilik tuz bataklıklarına bakıp neredeyse tükenen nefesine nefes katmak için can atıyordu.

White Hare'i ("Sevgili Mansfield, bir din adamı için imkânsız olduğunu sen de biliyorsun!") ve pencere pervazlarını siklâmenlerin süslediği ufak tefek düzgün kır evlerini ("Size çok müteşekkir: Gribi atlattı, çok şükür...") geçtikten sonra High Yolu'nun iskeleye doğru alçalan kısmına geldi. Elbette gördüğü tek şey, Blackwater'ın ağzının yalnızca bir mevsim dayanan ve her ilkbaharda ellerine ne geçerse onunla yeniden inşa edilen taş duvarla kapatılmış olduğuydu. Mavnasıyla nehir ağzında bir aşağı bir yukarı gürültü eden ve mısırla arpa çuvallarının altından her şeyi bilip her yeri gören Henry Banks, güvertede bacak bacak üstüne atarak oturmuş

yelkenlerini onarıyordu ve soğuk elleri yelken kumaşı gibi mora çalıyordu. Will'i görünce, "Papaz, hâlâ hiçbir işaret yok, hâlâ yok," dedi, eliyle onu yanına çağırarak. Hüzünlü bir şekilde kemerindeki matarasını çıkardı. Banks'in kayığı kaybolalı aylar oluyordu ve sigorta şirketi kayığını iskeleyle bağlamadığı ve muhtemelen sürekli sarhoş olduğu gerekçesiyle para ödemeyi reddetmişti. Banks çok derinden acı çekiyor, ona kulak veren herkese kayığının gece Mersea tarafından gelen istiridyeciler tarafından çalındığını, her zaman dürüst bir adam olduğunu ve nur içinde yatsın ama Gracie yaşasaydı, toprağı bol olsun, kendisinin de buna kefil olacağını söylüyordu. "Öyle mi? Çok üzıldüm, Banks," dedi Will içtenlikle. "Haksızlık kadar dayanılması güç şey yok. Ben biraz etrafa göz atacağım." Will romdan bir yudum almayı reddedip kederli bir şekilde yakasını işaret etti ve yürümeye devam etti. Iskeleyi geçtiğinde sığ su sağında kaldı. Yolun ileride hafifçe yukarı doğru eğim kazandığı yerde bir dizi çıplak dişbudak ağacı yere saplanmış gri kuş tüylerini andırıyordu. Dişbudakların ardında, Aldwinter'ın, hatırlayabildiği kadarıyla Dünyanın Sonu olarak adlandırılan, son evi görünüyordu. Eğri duvarları yosun ve likenle birbirine bağlanmış, ev yıllar içinde gitgide eklenen sundurması ve müştemilatıyla gerçek boyutunun iki katına çıkmıştı. Artık sert toprakta ziyafet çeken bir canlıyı andırıyordu. Etrafını çevreleyen kara parçasının üç tarafına çit çekilmişti; dördüncü taraf doğrudan tuzlu bataklık otlarına açılıyordu ve oradan zayıf güneşte parlayan dereelerin geçtiğı açık renkli çamur bir alana varılıyordu.

Will, Dünyanın Sonu'na yaklaşırken buranın tek sakini evin duvarları arasında öylesine kamufle olmuştu ki ortaya çıkışı sihir gibiydi. Bay Cracknell sanki eviyle aynı malzemeden yapılmıştı: Paltosu yosun kadar yeşil ve nemliydi, sakalları çatıdan düşen kil kiremitler kadar kırmızıya çalıyordu.

Sağ elinde bir köstebeğin ufak tefek gri bedeni, sol elindeyse katlanmış bir bıçak vardı. “Papaz, paltona zarar gelmesini istemiyorsan biraz geride dur,” dedi ve Will de çit boyunca on taneden fazla köstebeğin dizili olduğunu görünce söyleneni yaptı ama bu köstebeklerin derisi soyulmuştu, postları kışlarından gölge gibi sarkıyordu. Çocuk elini andıran soluk patileri cansız bir şekilde toprağa doğru uzanıyordu. Will, en yakınındaki bedeni inceledi. “Tam bir vurgun. Tanesi bir peni mi?” İnsanoglunun hayvanlar üstündeki egemenliğine rağmen kadife ceketleri içindeki ufak beyefendilere olan düşkünlüğünden hiçbir zaman vazgeçememişti ve çiftçilerin yıpratma harbinin daha nazik yollarla sonlanmasını diliyordu.

“Tanesi bir peni, doğru, üstelik düşük sıcaklıkta işleniyor.” Hayvanı yere serip el ve ayak bileklerindeki ilmekleri ustalıklarla kesti.

“Yirmi yıldır Aldwinter’dayım ama âdetleriniz beni hâlâ şaşırtıyor. Köstebekleri ekinlerden uzak tutmanın katledilmiş akrabalarıyla korku salmaktan daha iyi bir yolu yok mu?”

Cracknell kaşlarını çatı. “Ah, aklımda bir amaç var, Papaz, bunu sen de biliyorsun: Bir amacım olduğunu görüyorsun!” Keyfi yerine gelen adam, işaretparmağını hayvanın etiyle derisi arasına sokup bu ikisini birbirinden nasıl kolaylıkla ayırabileceğini test etti. “Ara sıra cebime giren üç beş peniye razı olup kafayı parayla bozmadığım için *bazılarının* kafadan çatlak olduğumu düşündüğünün farkındayım.” Bunu söyledikten sonra durup doğrudan Will’in ceplerine baktı ve sonra yeniden elindeki işe devam etti. “Sen Tanrı’nın adamısın ve karşıma geçmiş bana bir amacım olup olmadığını soruyorsun!”

“Hissettim,” dedi Will ağırbaşlı bir edayla, “içime doğdu sanki.” Deri etten kâğıt gibi yırtılarak ayrıldı. Yeteneği karşısında zevkten dört köşe olan Cracknell, eserini havaya kaldı-

rıp incedi; köstebeğin sıcak ve çıplak bedeninden yayılan buhar, soğuk havanın içinde kıvrılarak yükseldi.

“Onları korkutuyorum, ah, evet,” dedi, neşesi kaçmıştı, elindeki uzun telle oyalanıp hayvanın pembe burnunun bir deliğinden sokup diğerinden çıkardıktan sonra çit direğine üç kez doladı. “Korkutuyormuşum! Ama neyi korkutup kaçırmaya çalıştığımı ne şimdi ne de sonra bilemeyeceğiz, çocuklarımız için ağlayıp sızlanıldığında ne çocuklarımız ne de biz rahat edebileceğiz...” Adamın teli tutan eli hafifçe titredi, Will adamın altdudağının da titrediğini fark etti. Eğitimden kaynaklandığı kadar içgüdüden de kaynaklanan ilk tepkisi adamı teselli etmeye çalışmak oldu ama hemen sonrasında içini öfke kapladı. Demek ihtiyar adam da bütün köyü içine alan o ışık oyununa kapılmıştı! Nehrin yukarı yakasından onlara doğru sürünerek yaklaşan yilandan korkup ağlayarak kızının eve koşuşunu ve bağış kutusuna başlarına bu laneti musallat eden günahlardan tövbe edip kurtulmak için atılan paraları düşündü.

“Bay Cracknell,” deyiverdi alelacele; biraz şakalaşmayı deneyecek, onları bekleyen uzun bir kış ve geciken ilkbahar dışında korkulacak bir şey olmadığını göstermeye çalışacaktı – “Bay Cracknell, bende piskopos kumaşı olmayabilir ama yanlış alıntılanmış bir kutsal metni duyduğum anda anlarım. Çocuklarımız daha önce yaşamadıkları bir tehlikeyle falan karşı karşıya değil! Aklınızı mı kaçırdınız? Aklınız başınızda mı acaba?” Uzanıp diğer adamın ceplerini yokluyormuş gibi yaptı. “O zavallı hayvanları Blackwater’da sözüm ona yaşayan bir deniz yılanını kaçırmak için tellere asmadınız herhalde!”

Cracknell’in yüzü güldü “Bir akla sahip olmadığımı dair genel inanışa rağmen aklımdan söz etmen büyük bir centilmenlik, Papaz.” Köstebeğin yüzülmüş sırtını usulca okşadı. “Her şeye rağmen, tedbiri elden bırakmamanın en iyisi oldu-

ğunu hep söylemişimdir ve hep de söyleyeceğim; o insan ya da yaratık Dünyanın Sonu'na yaklaşacak olursa, bu küçük korkuluk canavarlarım onları durduracaktır.” Evinin arka tarafında bağlı olan iki keçinin büyük bir çalışkanlıkla daire çizerek otlayışını başparmağıyla işaret etti. “Gog ve Magog bana eşlik etmelerinin yanı sıra Bayan Ransome’un nezaketle yiyip içtiği sütleri ve peynirleri bana sunuyor ve onları kaybetmeyi göze alamam! Asla! Tek başıma kalmayacağım!” Yine eli titredi ama Will, bu kez ihtiyarın ayaklarının yere daha sağlam bastığını hissetti. Üç yılda üç kez mezarlıkta Cracknell’in yanında durmuştu: Önce karısı, sonra kız kardeşi, sonra da oğlu.

İhtiyar adamın omzunu tuttu. “Tek başınıza kalmayacaksınız, benim cemaatim var, sizin de sürünüz. İkisine de aynı Hazreti İsa göz kulak oluyor.”

“Olabilir, bunun için de sana teşekkür ederim ama yine de yarın kilisenin kapısını çalacak değilim. Ben büyük konuştum, Papaz: Bayan Cracknell’i yanına alan Tanrı bensiz idare etmek zorunda, böyle söylemiştim, hatırlarsın; şimdi de sular ister alçalsın ister yükselsin, fikrim değişmeyecek.”

Yüzüne keçi gibi inatçı bir çocuğun ifadesi yerleşmişti ve bu ifade Will’in gülmemek için kendini zor tuttuğu gözyaşı tehdidinden çok daha yeğdi, aksine Tanrı’yla pazarlığa tutuşmanın bedelinin farkında olarak büyük bir ağırbaşlılıkla, “Siz büyük konuştunuz, benim de bir erkekle verdiği söz arasına girmeye hakkım yok,” dedi.

Tuz bataklığının suları eve doğru dalgalanıyordu ve batmakta olan güneş soğuktu. Bataklığın ardındaki Aldwinter manzarası Blackwater’ın uzak kıyısındaki başka bir köyden değil, nehir ağzının Kuzey Denizi’yle buluştuğu geniş ufuktan ibaretti. Will dümeni eve kıran balıkçı teknesinin ışıklarını gördü ve Hainin Meşesi’nin arka tarafını görmek için perdeyi açıp kocasının eve dönüşünü bekleyen Stella’yı –Stel-

la yorulmuştu, ufacık elleri çocuklarla meşguldü– düşündü. Onun ve çalışma odasının kapısındaki çocuklarının sesinin özlemi içindeyken inşa edildiği toprağa battıkça batan yosunlu evden birden tiksiniverdi; sonra Cracknell'in mezarlıkta ufak bir çam tabutun üstüne toprak atışını hatırlayıp bahçe kapısında biraz daha durdu. "Bir dakika bekle, Papaz," dedi Cracknell, "sana bir şey getireceğim." Yine evin yan tarafına dalıp gitti sonra da elinde yeni yakalanmış parlak gözlü güzelim tavşanlarla çabucak geri geldi ve tavşanları Will'e doğru fırlattı. "Gebe yılları için güce ihtiyacı olan Bayan Ransome'a selamlarımı iletirsin. Bayan Cracknell gebelikte kanın incel-
diğini söylerdi."

Hediye vermenin zevkiyle yüzünde güller açıyordu. Will nazikçe tavşanları alırken boğazı düğüm düğüm oldu. Bunlardan harika turta olur, dedi; üstelik Johnny çok sever – sonra, sanki karşılığında bir şey vermek istiyormuş gibi tavşanları kemerine çiftçi gibi astı ve "Bay Cracknell, bana ne gördüğünüzü anlatın çünkü kime inanacağımı ya da ne zaman inanacağımı bilemez oldum. Zavallı bir adam boğuldu ama sonuçta kışın boğulma vakaları nadir görülen bir şey değil. Bana bir koyunun karnının deşildiği söylendi ama tilkiler koyun deşerek hayatta kalıyor. Gece kaybolan çocuk da sabah çamaşır dolabında annesinin şekerlerini yerken bulunmuş. Banks, St. Osyth'ten ve Maldon'dan mavnasıyla tuhaf haberler getiriyor ama ikimiz de onun yalancı olduğunu biliyoruz, değil mi? Bir de kapı eşiklerinde ve misafirhane önünde dönen dedikodular var. Point Clear'da bir bebeğin tekneden kaçırıldığını söylüyorlar ama günler kısa ve soğukken kim bir bebeği denize çıkarır ki? Bana kendi gözlerinizle şahit olduğunuz korkulacak bir şeyi anlatırsanız belki inanırım." İhtiyar adamın kaçırıldığı gözlerinin içine baktı, adamın gözleri Will'in omzundan kayıp ardındaki boş ufka takıldı.

Sessizliğin değerini bilen Will konuşmayı reddetti ve i çeken, omuz silken, bıçağıyla oyalanan Cracknell birden konuşmaya başladı. “Asıl mesele ne gördüğüm değil ama hissediyorum; ruhu göremiyorum ama girip çıktığını hissedebiliyorum, buna inan. Bir şeyin yaklaştığını hissediyorum, er ya da geç haklı çıkacağım. Senin de bildiğin gibi, bu daha önce de oldu ve benim ömrüm vefa etmese de senin ya da senin çocuklarının veya çocuklarının çocuklarının ömrü vefa edecek ve bu yüzden ben kendimi hazırlayacağım, Papaz, kusura bakmazsan sana da aynısını tavsiye ederim.” Will, kilisedeki eski efsaneden kalan oymayı düşündü ve geldiği günün sabahında kiliseye çekiciyle ve iskarpelasıyla gitmediğine (bir kez daha) pişman oldu.

“Bay Cracknell, sizi her zaman çok önemsedim ve nemseyeceğim de; kendinizi Dünyanın Sonu’nda, Aldwinter’in bekçisi olarak görüyor ve bahçenize uyarı koyuyor olabilirsiniz – isteyin ya da istemeyin, dilerim Tanrı sizi görür!” dedi Will ve bu minik kutsamanın ardından evine gitmek üzere oradan ayrıldı.

Kendini, geceden biraz daha hızlı yürürken hayal etti, böylelikle karanlık çökmeden hemen önce kapıya varabilirdi. Cracknell’in korkuluk niyetine yerleştirdiği hayvanların ve gözle görülür korkusunun onu durdurmasının nedeni Blackwater’da zamanını bekleyen bir sapkının olması değil, cemaatinin böyle tanrısız bir batıl inana yenilmesinin kendi başarısızlığı olduğunu hissetmesiydi. Kimse yaratığın boyutu, şekli ya da kökeni konusunda uzlaşamıyordu ama yaratık genel kaniya göre nehri ve şafak vaktini yeğliyordu. Saldırıya geçtiğine dair hiçbir tanık yoktu ama yazın sona ermesinden sonraki haftalarda gözle görülmeyen bir şey kaybolan her çocuktan ve kırılan her uzuvdan sorumlu tutulmuştu. Will, yaratığın idrarının FettleWell’deki tulumbanın suyunu zehirle-

diğinin ve neden olduğu hastalık yüzünden yeni yıl arifesinde üç kişinin öldüğünün söylendiğini bile duymuştu. Stella'nın doğrudan vaiz kürsüsünden cemaate seslenmesini nazikçe önermesine direnmiş, her pazar sabahı cemaatin –dillendiril-memiş bir ittifakla– yılan oymalı sıranın yanından bile geçtik-lerinde sanki yaşadıkları dehşet iyice etten kemikten bir var-lığa dönüşecekmiş gibi o sıraya oturmaktan kaçındığını fark ettiğinde bile Belayı kabul etmeyi kati bir dille reddetmişti.

Will, gece çökerken yürümeye devam etti ve başını kaldı-rıp baktığında bozuk yüzüyle yükselen ayı gördü. Sazlıkların arasından iyice sertleşerek esen rüzgârın kederli uğultusu du-yuluyordu ve Will, kaburgalarının arkasındaki kalbinin kor-kuya kapılmış gibi hızlandığını hissedip güldü: İşte – ne ko-laydı insanın yüzünü bir gölgeden ibaret olan şeye çevirmesi. Görmezden gelmesi imkânsız hâle gelirse, Beladan yararlan-mak akıllıca olabilirdi – korku dışında kalpleri sonsuzluğa çevirecek pek az şey vardı. Aldwinter'ın ışıkları önünde be-lirdi ve aralarında bir yerde ailesi onu bekliyordu – bedenleri sağlam, sıcak, sabun kokulu, her birinin yanakları çocukken kendisinin de taşıdığı o yumuşak tüylerle kaplı; baştan aşağı gerçeklerdi, inkâr etmesi imkânsızdı, bir an olsun sessiz ya da hareketsiz durmazlardı ve böylelikle üstlerine hiç gölge düşe-mezdi – Will öylesine neşelenmişti ki sessizce bağırdı (acaba zincirinden kurtulmuş bir köpek ihtimaline karşı bir uyarı, bir meydan okuma mıydı bu?) ve son beş yüz metreyi koşa-rak eve vardı. John, beyaz pijamasıyla bahçe kapısında tek ayak üstünde dikilmiş onu bekliyordu. Will'i görünce, “İçime doğmuş demek!” dedi ve yüzünü babasının paltosuna göm-dü. Boynundaki tavşan kürkünü hissedince, “Yaptın demek!” dedi, “Bana bir evcil hayvan getirdin!”

Cora Seaborne
Geçici adres: Red Lion Inn
Colchester

14 Şubat

Sevgili Afacan!

Nasılsın? Vücudunu sıcak tutuyor musun? Doğru düzgün besleniyor musun? Kesigin nasıl oldu? İyileştin mi? Yaranı görmeyi çok isterdim. Çok mu derin? Bisturilerin de zekân da keskin olmalı. Ah, canım, seni çok özledim!

Biz iyiyiz, Martha sana selam... ah, nasıl olsa inanmayacaksın, değil mi? Francis zaten sana selam falan göndermiyor ama gelecek olursan da seninle görüşmekten rahatsız olmaz ve bundan da daha fazlasını ummuyorduk zaten. Buralara gelecek misin? Hava soğuk ama deniz güzel ve Essex söyledikleri kadar kötü bir yer değil.

Walton-on-the-Naze'e ve St. Osyth'e gittim ama deniz ejderhamı henüz bulabilmiş değilim –hatta bir parça deniz lalesi bile bulamadım!– ama kolay kolay pes etmediğimi bilirsin. Buradaki hırdavat dükkânının sahibi zırdeli olduğumu falan düşünüyor, bana iki yeni çekiç ve çekiçleri asmam için süet bir kemer sattı. Martha, şu âna kadar beni hiç bu kadar tuhaf ya da çirkin görmediğini söyledi ama bildiğin üzere güzelliğin hep lanet olduğunu düşünmüşümdür ve güzellikten tamamen kurtulmak benim için ayrı bir mutluluk. Bazen kadın olduğumu unutuyorum –en azından– KENDİMİ KADIN OLARAK DÜŞÜNMEYİ unutuyorum. Kadınlığın tüm zorunlulukları ve rahatlıklarının artık sanki benimle bir ilgisi yok. Nasıl davranmam gerektiğinden emin olmadığım gibi nasıl davranmam gerektiğini bilseydim de sanırım öyle davranmazdım.

Seçkin demişken: Yağmurun dinmesini beklemek için medeni bir yer aradığımızda High Caddesi'nde bil bakalım kiminle karşılaştık? Charles Ambrose! Kadife paltosuyla koşuştururken güvercin sürüsü içindeki bir papağana benziyordu. Essex'te benigelgit düzlükleri üstünde sağımı solumu kırmaktan ya da daha kötüsünden koruyacak bir arkadaş edinmem konusunda çok kararlı (Blackwater Nehri'nin bir yaratığın tehdidi altında olduğunu anlattı ama bunu sonra seni gördüğümde anlatırım). Beni köylü bir papaza mektup yazıp benden bahsetmekle tehdit etti ve bu teklifini sırf aklından geçen zavallı ihtiyarı şaşkına çevirme zevki için kabul etmeyi düşünüyorum ama gerçekten kendi hâlime bırakılmayı tercih ederdim. BURALARA GELMEYECEK MİSİN, CANIM? Özledim seni. Sensiz olmayı sevmiyorum. Bunun için bir gerekçem yok.

Sevgiler,
CORA

Dr. Luke Garrett
Pentonville Yolu
No: 1

15 Şubat

CORA –

Elim daha iyi, teşekkürler. Bu enfeksiyon gerekliydi, yeni petri kaplarımı test etmiş oldum ve biraz bakteri kültürü aldım. Kaplarımı beğeneceğini düşünüyorum. Mavi ve yeşiller.

Muhtemelen haftaya Spencer ile geleceğiz. O zaman görüşürüz. Mümkünse yağmuru uzak tut.

LUKE

Not: Mektubun teknik olarak Sevgililer Günü kartıydı. İnkâr etme.

4

Cora, ince ince yağan yağmurun altında Colchester'ın on kilometre kadar doğusuna yürüdü. Yola çıkarken kendine hedef koymamıştı, eve nasıl gideceğini de hiç düşünmemişti, tek istediği Francis'in kuş tüylerini saymak için yastığını kestiği Red Lion'daki o soğuk odadan çıkmaktı. Ne o ne de Martha, Francis'in bunu neden yapmaması gerektiğini anlatabilmişti ("Evet ama parasını ödeyebilirsin, o zaman hepsi benim olur...") ve oğlunun sabırla tüyleri saymasını dinlemektense –kapı kapanırken yüz yetmiş üçü bulmuştu– paltosunu giyip aşağıya koşmuştu. Martha onun, "Hava kararmadan evde olurum, yanımda para var, beni eve bırakacak birini bulurum," diye seslendiğini duymuş, iç çekerek oğlana dönmüştü.

Yarım saat içinde geride bıraktığı Colchester küçülüp minicik kalmıştı. Cora yorulmadan Blackwater'ın ağzına ulaşabileceğine dair kendini telkin ede ede doğuya yürümüştü. Bir köyün etrafını dolandı: Kimse tarafından görülmek de konuşulmak da istemediği için meşe ormanlarının kenarı boyunca uzanan otlar kaplı patikalardan geçti. Yoldan tek tük araba geçiyordu ve kimse kenarda kıyıda yürüyen bir kadına dönüp bakmıyordu. Yağmur bastırıldığında ağaçların iyice dibine sokulup yüzünü yavan gökyüzüne çevirdi. Grinin tek bir tonunun hâkim olduğu gökyüzünü dalgalandıran ne bir bulut vardı ne de ani mavi kırılmalar, güneş de görünürde değildi:

Çıplak dallar, yazısız bir kâğıdı andıran gökyüzünde simsiyah bir tezat oluşturmıştı. Cora'nın kasavet yerine gördüğü tek şey güzellikti – huş ağaçları kabuklarından beyaz bir kumaşmış gibi sıyrılmıştı ve Cora'nın ayaklarının altındaki ıslak yapraklar kaygandı. Parlak yosunlar dört bir yanı kaplamış, yeşil renkli yoğun kürkler gibi ağaçların ayaklarını istila etmişti ve patikaya düşen kırık dalların üstünü ince bir pösteği sarmıştı. Uçlarında tomurcuk tomurcuk beyaz yünler ve gri kuş tüyleri birikmiş böğürtlen çalılarına iki kez takılınca ağzından kasıtsız bir küfür çıkıverdi.

Bu beyaz gökyüzünün altındaki her şeyin aynı kumaştan dokunduğunu fark etti – ne tam hayvan ne de yalnızca topraktı, dalların gövdelerden ayrıldığı yerlerde parlak yaralar açılmıştı ve yanından geçtiği kesik meşe ve karaağaç köklerinin nabzının attığını görse hiç şaşırmazdı. Gülerek kendini bunun bir parçası olarak hayal etti, bir ağacın gövdesine yaslandığında ardıc kuşunun civıltısını duyup kolunu kaldırdı ve parlak yeşil likenlerin parmaklarının arasındaki deride benek benek belirip belirmeyeceğini merak etti.

Bileklerine kadar içine gömüldüğü bu muhteşem siyah toprak, ayaklarının altındaki dalları kırış kırış eden bu mercan renkli mantarlar hep var mıydı? Kuşlar her zaman şakıyor muydu? Yağmurun içinde yaşayabilirmiş gibi hissettirecek kadar incecik bir dokunuşu hep var mıydı? Vardı, diye düşündü ve kapısından hiçbir zaman o kadar uzakta değildi. Bir ağacın ıslak kabuğunda tek başına güldüğü ya da eğreltiotlarının kıvrımlarının açılmasının inceliği karşısında kendi kendine sevinçle haykırdığı başka zamanlar da olmuş olmalıydı mutlaka ama hatırlayamıyordu.

Son birkaç haftasının pek mutlu geçtiği söylenemezdi. Ara sıra hüznünü hatırlamış, kendine nefes almayı yeniden öğretmesi gerektiği uzun zaman aralıklarında kaburgalarının

ardında bir boşluğun açıldığını hissetmişti. Sanki yaşamsal bir organını ölen kocasıyla paylaşmış ve organ kötü kullanım nedeniyle yavaş yavaş körelmiş gibi bir boşalma hissiydi bu. Böyle buz gibi dakikalarda, kocasının ruh hâlini bir kere bile başarılı bir şekilde tahmin edemediği ya da can acıtan yöntemlerinden kendini sakınamadığı huzursuzluk dolu yılları hatırlamıyordu sadece, gençliğinin son demlerine rastgelen ilk ayları da hatırlıyordu. Ah, onu sevmiştir – kimse onu Cora’dan daha fazla sevemezdi: Cora, buna karşı koyamayacak kadar körpeydi, iki yudum içkiyle sarhoş olan bir çocuktur. Kocasını hayata bakışını etkilemişti, sanki Cora güneşe bakmış ve gözlerini kapadığında ışığın iğnesini karanlığın içinde bile batırmaktan vazgeçmediğini görmüştü. Kocasını öyle karanlık bir adamdı ki hoppalık girişimleri kocasını güldürdüğünde, Cora kendini ordu komuta eden bir imparatoriçe gibi hissediyordu; Michael Seaborne öyle müsamahasız ve uzak bir adamdı ki Cora’yı ilk kucaklayışı kazanılmış bir savaş gibiydi. Cora, o zamanlar bunun sıradan bir dalaverecinin sıradan dalavereleri olduğunu, adamın çatışmadan vazgeçip ardından onu yakıp yıkacağını bilmiyordu. Sonraki yıllarda ona karşı duymaya başladığı korku sevgisine o kadar çok benziyordu ki –kalbi aynı şekilde küt küt atıyordu, geceleri aynı şekilde bölünüyordu, antrede ayak sesleri yankılandığında aynı şekilde dikkat kesiliyordu– bu da onu sarhoş ediyordu. Başka hiçbir erkek ona dokunmadığı için zevke olduğu kadar acıya da maruz kalmanın nasıl tuhaf olduğunu bilemiyordu. Başka hiçbir erkek onu sevmediği için kocasının onayını aniden geri çekmesinin gelgit kadar doğal ve gelgit kadar yatıştırılmaz olup olmadığını kestiremiyordu. Boşanmayı akıl ettiği sırada iş işten geçmişti: O aşamada Francis öğle yemeğinin saatinin değişmesine bile tahammül edemiyordu ve herhangi bir değişiklik sağlığını olumsuz etkileyebilirdi. Üstelik oğlanın

varlığı –bütün bıkıran ayinlerine ve esrarengiz ruh hâllerine rağmen– Cora'nın hayatta kafasını karıştırmayan tek duyguydu: Francis onun oğluydu ve Cora görevinin bilincindeydi; onu seviyordu ve bazen oğlunun da onu sevdiğinden şüpheleniyordu.

Hafif hafif esen rüzgâr durunca meşe ormanı dilini tuttu; Cora yine yirmi yaşındaydı ve oğlu dünyaya yumruklarını sıkarak avaz avaz gelmişti. Onu Cora'dan alıp beyaz bir örtüye sarmak istemişlerdi ama Cora bağırıp çağırmış, bunu yapmalarına izin vermemişti. Francis, annesinin karnından göğsüne doğru bilinçsizce tırmanmış ve memesini öyle güçlü emmişti ki ebe şaşırıp kalmış, ne kadar iyi ve akıllı bir çocuk olduğunu söylemişti. Ana oğul saatlerce bakışmışlardı, Francis puslu koyu gece mavisi gözlerini annesinin gözlerine dikmişti; *Bir müttefikim oldu*, diye düşünmüştü Cora: *Beni hiçbir zaman bırakmayacak*. Aradan günler geçmişti ve Cora ortadan ikiye ayrıldığını, hiçbir zaman iyileşmeyecek bu yarasından hiçbir zaman pişman olmayacağını hissetmişti: Oğlu yüzünden kalbi her zaman rüzgâra ve hava koşullarına maruz kalacaktı. Oğluna bir sürü ufak tefek bağlılık eylemleriyle tapıyor, büyüleyici ayaklarına, incecik ipekten bir kırlent kılıfını andıran derisine hayranlıkla bakıyordu; parmağının ucuyla saatlerce ayağını okşuyor ve parmaklarını keyifle ayırışını – zevk alışını izliyordu! Demek zevk verebiliyordu! Oğlunun kıvrılmış eli güneşin ısıttığı bir midye kabuğuydu sanki –elini dudaklarının arasına alıyordu– oğluna hayretle bakıyordu, o küçücük ellerin, o küçücük ayakların böylesine kalabalık olmasına. Ama aradan daha birkaç hafta geçmişti ki jaluziler kapandı, bazen gözlerin bulutlandığını düşünüyordu. Emzirmek sanki oğluna acı ya da bastıramadığı bir öfke veriyordu; ona sarıldığında oğlu huzursuzlanıyor, debeleniyor, annesinin gözkapaklarını başparmağındaki keskin tırnağıyla kesiyordu. Hayranlık

günleri artık çok uzakta kalmıştı, imkânsız gibiydi – sevgisi ikinci kez reddedilince Cora utancından sevgisini göstermez oldu. Başarısızlığı kendi çocuğu tarafından alaya alınmanın çok kabaca olduğunu, en iyisinin onu hemşirelere ve dadılara bırakmak olduğunu söyleyen Michael için bir eğlence kaynağıydı. Aradan yıllar geçti: Cora oğlunu, oğlu da Cora'yı iyice tanıdı. İlişkileri Cora'nın diğer annelerle oğulları arasında tanişik olduğu umursamaz sıcaklığa benzemiyorsa da yeterince uzun ömürlü ve onlara aitti.

Yürümeye devam etti, soğuk rüzgârın ve siyah toprağın keyfini kaçırmaması gerekirken bile dul kederine bir türlü gömülemedi. Boğazından bir çağlayan gibi yükselip biçimsiz bir kahkaha gibi dışarı çıkan sesi duyan sessiz kuşlar birden cıvıldamaya başladı. Elbette Cora bundan utanmıştı ama utanç içinde yaşamaya da alışmıştı ve Martha dışındaki herkesten gitgide büyüyen mutluluğunu sakladığından emindi. Arkadaşı Martha'yı (Frankie'nin son takıntısından kaçmak için bir kafede kaşlarını çatarak otururken ya da Red Lion'ın sahibini büyülerken) düşününce kahkahası kayboldu, kollarını hafifçe kaldırıp arkadaşının yere eğilmiş ağaçların arasından ona doğru geldiğini hayal etti. Geceleri sırt sırta uzanıp incecik bir battaniyenin altına giriyor, soğuktan korunmak için dizlerini kendilerine doğru çekiyorlar, bazen hatırladıkları bir dedikodunun küçük bir parçasını anlatmak ya da iyi geceler dilemek için birbirlerine doğru dönüyorlar, bazen bir kolun çukuruna sığınmış şekilde uyanıyorlardı. Her şey Cora'yı dar-madağın ederken, bu sadelik ona cesaret veriyordu ve Martha artık kendisine ihtiyaç olmadığını düşünerek korkuya kapılıyorsa bile, Cora artık ayaklarını yere basıyordu ve Martha yanıliyordu.

Onuncu kilometresine yaklaşırken iyiden iyiye yorulmuş olan Cora, kendini ağaçların seyredildiği ufak bir yükselide

buldu. Çisenti durmuş, havayı temizlemişti ve ağaçların alçak beyaz örtüsünden içeri hiç güneş ışığı süzülmeyince dünya renklere bürünmüştü. Dört bir yanda geçen senenin eğrelti-otlarının kırmızıya çalan kıyıları ısıldıyordu ve bunların he-men üstündeki karaçalılar erken açan sarı çiçeklerle yanıyordu. Sağrıları mor mürekkeple lekeli amaçsız ufak bir koyun sürüsü bir an otlamayı bırakıp başlarını kaldırdıktan sonra başka yöne baktılar. Cora'nın yürüdüğü patika parlak Essex çamuruyla kaplıydı, yükseltinin biraz aşağısındaki devrik ağacın üstü kalın ve canlı bir yosun tabakasıyla kaplanmıştı. Manzara değişimini rakım değişimi gibi hissetmişti: Nefesi kesilmişti, uyum sağlamak için kısa bir süre durdu. Sessizliğin içinde kulağına tuhaf bir ses geldi: Ses ağlayan bir çocuğu andırıyordu ama yaşı yol yordam bilecek kadar da büyük geliyordu. Hiçbir sözcüğü seçemiyor, yalnızca hıçkıra hıçkıra ağlayan bir ses duyabiliyordu, ses ara sıra sustuktan sonra yeniden başlıyordu. Sonra başka bir ses daha ona katıldı ve bu da yetişkin bir erkeğin sesiydi –sabırlı, derinden ve alçak bir sesle bir şeyler mırıldanıyordu– bu sesin de ne dediğini seçememişti (ama daha dikkatle kulak kabarttığı anda) birkaç sözcüğü duymayı başardı: hadi... hadi... hadi... Daha sonra hiç korkmadığını iddia edecek olsa da o esnada kalbinin küt küt attığı ufak bir aradan sonra – adamın sesi yeniden duyuldu ama bu kez daha sertleşerek tizleşmiş ve yükselmişti; Cora sözcükleri tam seçemese de delicesine bir telaş içinde, *Tanın senin cezanı versin! Kahretsin!* dendiğini düşündü. Sonra ağır bir şeyin yumuşak bir şeye çarptığını ve yine boğuk bir haykırışın yükseldiğini duydu.

Bunun üzerine, eteği çamurdan ağırlaşmış fazla uzun paltosunu tutarak sesin peşinden gitti. Çamurlu yol ufak yükseltiyi çıkıp iniyor, önünden geçtiği eğri büğrü siyah tohumlan titreyen yüksek, açık yeşil çalı çitlerin arasından ilerliyordu.

Biraz daha yürüdükten sonra önünde birkaç koyunun toprağı kokladığı kızıl kahve eğreltiotlarıyla kaplı yarım dönümlük bir arazi belirdi. Solunda çıplak bir meşenin tepeden baktığı sığ bir göl vardı. Suyu yoğun bir çamur tabakasıyla dolmuş, yağmurla delik deşik olmuştu; içinde ne bir kamış bitmişti ne de kıyısında ötüşen kuşlar vardı. Tamamen özelliksiz bir göldü bu ama tek istisnası, en yakındaki kıyısında bir adamın eğilmiş, çılgınca tepinerek, bir kez daha cılız bir çığlık atan soluk renkli bir şeyle cebelleşiyor olmasıydı. Bu ses Cora'nın midesini bulandırdı, acınası hareketlerinde de tanıdık gelen bir şey vardı ve adımlarını sıklaştırıp koşmaya başladığı sırada buyurgan bir etki yaratacağını sandığı "Kes şunu! Kes dedim!" bağırışı tiz bir çığlık gibi duyuldu.

Adam, Cora'yı duymuş da olabilirdi duymamış da: Ne başını kaldırdı ne de yaptığı işi bir kenara bıraktı. Sesi yeniden alçaldı ve Cora'nın ilk duyduğu derinden gelen o tuhaf mırıldanmaya dönüştü ancak şimdi, adam böylesine zarar verirken hassas davranıyormuş gibi bir hava oluşmuş, bu da Cora'yı dehşete düşürmüştü. Yaklaşmaya devam ettikçe adamın ayaklarının sıkı bir şekilde çamurlu suyun içine battığını, sırtındaki koyu renkli kış paltosuna çamur sıçradığını gördü. O mesafeden bile adamın hırpani görüntüsü dikkatini çekmişti: Kıyafetlerinin kalın ve ıslak kumaşından yakasına düşen nemli buklelerine kadar her şeyi pislik içindeydi. Eski hikâyeler doğruysa ve insanoğlu önce bir avuç çamurdan yapıldıysa, işte Âdem'in ta kendisi karşıındaydı: Baştan aşağı çamurdan, biçimsiz, konuşma yetisinden bile yoksun. "Ne yapıyorsun sen? Kes şunu!" Bunu duyan adam hafifçe arkasına döndü ve Cora adamın orta boylarda ve yapılı biri olduğunu gördü. Yüzündeki çamur lekeleri sakal izlenimi veriyordu ve bu pisliğin içindeki bir çift göz ona bakıyordu. Adam altmış yaşında da olabilir yirmi yaşında da. Kollarını dirseklerine ka-

dar sıyırmıştı ve kollarının görünen kısmı kaslıydı. Cora'dan ne yardım geleceğine ne de kadının ona köstek olacağına karar vermiş gibi omuz silkip işine geri döndü. Hayatta hiçbir şey Cora'yı görmezden gelinmek kadar sinirlendirmezdi: Öfke içinde bağırıp kalan son birkaç metreyi koştu. Suyun kenanna vardığında adamın altında debelenen solgun renkli şeyin sığ sulara ahmak gibi debelenen bir koyun olduğunu fark etti ve içi rahatladı: Düşündüğü korkunçluk bu değildi.

Koyun, yeni gelen misafire bakıp aptal gözlerini devirerek meledi. Sağrısı beline kadar çamura bulanmıştı ve arka bacaklarını deli gibi savurdukça çamura iyiden iyiye batıyordu. Adam sağ kolunu hayvanın sol ön ayağının altından geçirip sırtına dolamıştı, daha güvenli bir alana almak için sol koluyla da böğrünü yakalamaya çalışıyordu ama ayakları kaygan toprakta hiçbir yere sağlam bir şekilde tutunamıyordu. Bu hareket karşısında korkuya kapılan hayvan, sonuna razı olmuşçasına bir an gözlerini kapadı; meledi ve yeniden debelendi, savurduğu sol ön bacağı adamın yanağına denk geldi. Adam inledi ve Cora, adamın çamurdan maskesinin altında bir yara açıldığını gördü.

Kan görünce daldığı hayallerden uyanıverdi. "Yardım edeyim," dedi ve nefessiz kalan adam bu teklifi homurdanarak kabul etti. *Bu adam tam bir yarım akıllı!* diye geçirdi içinden Cora, bir yandan da bu hikâyeyi arkadaşlarını güldürmek için en iyi nasıl anlatması gerektiğini düşünüyordu. Koyun yeniden sendeledi, uzun uzun verdiği nefes havada buhar bulutu gibi yükselirken adamın iki koluyla arkadan onu kavramasına izin verdi. Bu sarılma ânında ikisi de çamurun içine gömüldü ve adam başını çevirip öfkeli gözlerle arkasına bakarken, "Ee, hadi o zaman!" dedi. Belli ki sesli harfleri Essexliler gibi uzatarak telaffuz etmesine rağmen o kadar da yarım akıllı değildi. Cora, geniş erkek kemerine uzandı. Parmakları kaskatı

ve yavaştı, kemerin tokasını yoklarken iç çeken koyun daha da dibe kaymıştı. Hızlı adımlarla koşup kemerini hayvanın sırtından geçirip ön bacaklarının altındaki çukura bir dizgin gibi geçirdi. Adam hayvanı tutmayı bırakıp kemeri Cora'nın elinden aldı. Hayvan kendini birden boşlukta hissedince telaşa kapıldı; öyle bir kasılıp çırpındı ki Cora çamura düştü. Adam hiç orali olmamıştı, yalnızca "Kalk ayağa! Kalk!" diye bağırdı ve Cora'ya kemeri alması gerektiğini işaret edip hayvanın yeniden böğrüne sarıldı. Uyumlu güçleri yavaş yavaş hayvanı içine çeken çamura karşı verdikleri uzun mücadelede işe yararken Cora, omuz kemiklerinin yuvalarında nasıl gerildiğini hissedebiliyordu, derken koyunun arka bacakları birden suyun yüzeyinde belirdi ve hayvan kendini kıyıya çekti. Cora ve adam geriye düştüler, Cora nefes nefese kaldığını gizlemek için başını başka yöne çevirdi: Adam budalanın teki, koyun da bu kadar akılsız bir hayvan olmasaydı, çamur da bileklerindeki acı da umurunda olmazdı. Koyunun biraz uzaktaki arkadaşları temkinli gözlerle onlara bakarken hiç keyifli görünmüyorlar, kayıp arkadaşlarının geri dönmesini bekliyorlardı. Zafer kazanmış gibi hissetmeliyim, diye düşündü Cora, ne var ki bütün günü berbat olmuş gibi hissediyordu, sanki eğreltiotları kıyıları bile rengini kaybetmişti.

Başını çevirdiğinde adamın yanağındaki kesige bastırıldığı kolunun üstünden kendisine baktığını fark etti. Taktığı örgü şapka o kadar uyduruktu ki adam kırmızı renkli çerçöpten bir şapka yapıp çamurdan kalınlaşan ve gözlerini neredeyse gölgede bırakan kaşlarının üstüne kadar çekse de olurdu. "Teşekkürler," dedi adam biraz terslenerek, yine sesli harfleri uzatmıştı, taşralı oluşuna bir vurgu daha. Çiftçi *herhalde*, diye düşündü Cora ve kindar bir şekilde gösterilen bu minneti kabul etmeyerek yorgun koyunu işaret etti: "Düzelecek mi?" Hayvan ağzını oynatıp yeniden gözlerini devirdi.

Adam omuz silkti. “Düzelir herhalde.”

“Senin koyunun mu?”

“Hayır, benim sürüm değil.” Bu fikir aklına komik bir espri getirmiş olacak ki gülmeye başladı.

Ne zavallı, ne serseri bir ruh! Başka türlü düşünmesini gerektirecek bir nedeni olmadığı sürece insanlar hakkında hep iyi düşünürdü. Üstelik kısa süre sonra eve, Martha'ya ve onun temiz beyaz çarşaflarına dönecekti oysa bu adam belki de eğreltiotlarının arasında boğulayazmış bir koyunla uyuyacaktı. Gülümsedi, konuşmalarına kibar Londralı tavırlarıyla devam etmeye karar verdi. “Pekâlâ, benim eve dönmem gerek. Seninle tanıştığıma sevindim.” Yerlere kadar eğilmiş meşeleri ve az önceki debelenme nedeniyle hâlâ ufak ufak dalgalanan gölü işaret edip yüce gönüllü davranmaya çalışarak, “Essex,” dedi, “ne güzel bir yer.”

“Öyle mi?” Adamın sesi yanağına bastırmaya devam ettiği ve Cora'nın kirli suyla karışmış kan lekelerinin sızdığını görebildiği kolu yüzünden boğuktu. Cora, adama iyi olup olmadığını, sağ salım eve dönüp dönemeyeceğini, onun için bir şey yapıp yapamayacağını sormak istedi ama burası adamın bölgesiydi, Cora'nın değil. Alacakaranlığın gölgelerinin yoğunlaşmaya başladığını görünce ikisi arasında asıl kayıp olanın kendisi olduğunu, yatağından kilometrelerce uzaklaştığını ve nerede olduğuna dair ancak tahmin yürütebildiğini fark etti. Dizginleri ele geçirmeye çalışarak, “Söylesene,” dedi, “Colchester'dan çok mu uzaktayım? Eve gitmek için nereden taksiye binebilirim?”

Adamın zekâsı buna şaşıracak kadar kıvrak değildi. Cora, adamın başıyla işaret ettiği ilerideki kıyıya baktığında meşelerin arasında bir boşluk, boşluğun hemen arkasında da bir arazi olduğunu gördü. “Oradan anayola çık, sola dön, beş yüz metre yürü. Orada bir bar var, sana taksi çağırırlar.” Son-

ra kendinden aşığıdaki birini başından savmaya çalışın bir adam gibi inanılmaz bir hareketle arkasına döndü ve çamurun içinde bata çıka yürüdü. Soğuk yüzünden omuzlarını o kadar kasmıştı ki pis paltosunun ağırlığı adamı kambur gösteriyordu. Her zaman öfkeden çok neşeyle dolan Cora, kendini gülmekten alamadı: Adam kahkahasını duymuş olacak ki birden durup hafifçe arkasına döndükten sonra bundan vazgeçip yoluna gitti.

Cora iyice paltosuna sarındı ve akşam şarkısını söylemek üzere etrafında toplanan kuşları duydu. Koyun kıyı üzerinde birkaç metre yol aldıktan sonra ön ayaklarının üstüne diz çöker gibi oturdu ve burnuyla toprağı eşeleyerek ot sapı aramaya koyuldu. Hava kararıyordu ve Cora'nın botlarının tabanı soğuk topraktan yükselen incecik, beyaz sisin içine gömülmüştü. Son meşelerin ardında, otların bürüdüğü banket anayola doğru hafifçe alçalıyordu ve yarısı kütükten oluşan yakındaki barın parlak ışıklı pencereleri yoldan gelip geçenleri içeri davet ediyordu. Işıl ışıl camların görüntüsü, evden hâlâ çok uzak olduğu ve yolu bilmediğı düşüncesi aniden inen bir yumruk gibi, bütün gücünü tüketti. Kapının eşiğine geldiğinde bar tezgâhına yaslanmış kadının tepesinde topladığı parlak saçlarının altındaki davetkâr gülümseyişini görünce üstüne başına çekidüzen verdi. Paltosunu düzeltirken kemerinin tokasında bir parça beyaz yün, yünün üstünde de –lambanın ışığında taze gibi parlayan– kan lekesi gördü.

5

Daha on üçünü doldurmamış, babasıyla aynı boyda ve babasının en yeni paltosunu giymiş olan Joanna Ransome, elini alevlerin üstüne tuttu. Avucunu titrek ışığa yaklaştırabildiği kadar yaklaştırdıktan sonra gururunu kırmayacak kadar yavaş bir şekilde geri çekti. Erkek kardeşi John, onu ağırbaşlı bir şekilde izlerken ellerini ceplerine sokmak istediye de ona ellerinin dayanabildiği kadar üşümesine izin vermesi öğretilmişti. “Kurban ediyoruz,” demişti Joanna, kardeşini Dünyanın Sonu’nun ardındaki araziye götürürken. Bataklıkların arasından Blackwater Nehri’nin ağzı görünüyordu ve onun da ötesinde deniz vardı. “Kurban etmek için de acı çekmeliyiz.”

Joanna, o gün erken saatlerde, soğuk köşelerde fısıldayarak John’a Aldwinter köyünden burnuna kötü kokular geldiğini anlatmıştı. Nehirde boğulmuş bir adamın cesedi bulunmuştu (adamın çıplak olduğu ve bacağına beş derin çizik olduğu söylenmişti!) ve Fettlewell’de hastalık baş göstermişti, üstelik herkes rüyasında ıslak ve siyah kanatlar görüyordu. Hepsi bunlarla da sınırlı değildi: Gecelerin şimdiye kadar daha aydınlık hâle gelmiş olması gerekirdi –bahçede kardelenler bitmeliydi– ve anneleri geceleri onu uykusundan eden öksürüğünden kurtulmuş olmalıydı. Sabahları kuşlar ötmeliydi. Yataklarında hâlâ tir tir titrememelilerdi. Tüm bunların nedeni ya yapıp unuttukları ve asla pişman olmadıkları bir şeydi,

ya Essex depreminin Blackwater'ın derinliklerindeki bir şeyin serbest kalmasına neden oluşuydu ya da belki her şey babaları yalan söylediği içindi (“Korkmuyorum ve orada hiçbir şey yok demişti öyleyse neden artık hava karardıktan sonra denizin yakınına gitmiyor ki? Neden artık teknelerde oyun oynamamıza izin vermiyor? Neden yorgun görünüyor?”). Nedeni her ne olursa ve suçlusu her kim olursa olsun, bu konuda bir şey yapacaklardı. Uzun zaman önce başka ülkelerde güneşi doğurmak için kalpleri söktüklerine göre köyün iyiliği için ufacık bir büyü yapmayı denemelerinden ne zarar gelirdi? “Ben her şeyi düşündüm,” dedi Joanna, “bana güveniyorsun, değil mi?”

On yıl önce demir atan ve bir daha kıyıdan uzaklaşmayan bir sürat teknesinin iskarmozunun arasında durdular. Çetin hava şartları yüzünden ufala ufala on iki siyah, eğri direktan ibaret kalan iskarmoz, boğulmuş bir hayvanın açık göğüs boşluğunu andırdığı için de ziyaretçiler ona Leviathan adını takmışlardı. Tekne çocukların hiçbir engelle karşılaşmadan yanına gidebileceği kadar köye yakın, çocukların orada ne yaptıklarını kimsenin görmeyeceği kadar da köye uzaktı. Yazın kıyafetlerini teknenin kemiklerine asıyor, kışın sığınağında küçük ateşler yakıyorlardı, harap hâldeki teknenin yanacağından hep korksalar da yanmamasından da hiç hoşlanmıyorlardı. Çakılarla ahşaba aşk notları ve küfürler kazıyorlar, kaburgasına peni depoluyorlar ve asla onları harcamıyorlardı. Joanna'nın ufak ateşi teknenin enkazından biraz uzaktaydı, etrafı taşlarla çevriliydi ve çok güzel tutuşmuştu. Ateşinin etrafını temiz bir koku saçan bir tür deniz yosunuyla çevrelemiş, en sevdiği deniz kabuklarından yedisini kumun içine bastırmıştı.

“Acıktım.” John, ablasına baktı ve kararsızlığından hemen pişman oldu. Yaz gelmeden yedinci yaşını dolduracaktı ve bü-

yüyen yaşıyla beraber cesaretinin de artmasının tam zamanı olduğunu hissediyordu. “Umurumda değil ama,” dedi ve ateşin etrafında iki kez hoplayıp zıpladı.

“Aç olmamız gerek çünkü bu gece Açlık Dolunayı gecesi, öyle değil mi, Jo?” Kızıl saçlı Naomi Banks, sırtı Leviathan’a dönük bir şekilde yere çömeldi ve yalvaran gözlerle arkadaşına baktı. Bildiği kadarıyla Papaz Ransome’ın kızı Kraliçe’nin otoritesine ve Tanrı’nın bilgelğine sahipti ve diğer kız emrederse çıplak ayakla seve seve alevlerin üstüne basardı.

“Doğru, Açlık Dolunayı. Üstelik ilkbahardan önceki son dolunay.” Hem sert hem de iyi kalpli olması gerektiğinin bilincindeki Joanna, babasını vaiz kürsüsünde hayal edip onun duruşunu taklit etti. Kürsüsü olmadığı için iki kolunu da kaldırıp haftalarca üstünde çalıştığı ilahi söylüyormuşçasına bir sesle, “Bu Açlık Dolunayı’nda Persephone’den Hades’in zincirlerini kırıp güzel ülkemize ilkbaharı getirmesini istemek için toplandık,” dedi. Doğru tonu yakalayıp yakalamadığını düşünüp babasının üstünde ısrar ettiği eğitimi hafife aldığından endişe ederek hemen Naomi’ye baktı. Arkadaşının yanığı kızarmıştı ve gözleri parlıyordu. Cesaretlenen Joanna, elini boğazına basturarak devam etti: “Kış rüzgârlarından çok çektik! Karanlık geceler nehrin dehşetini çok gizledi!” Muhtemelen birkaç metre ötedeki suyun içinde bekleyen yaratığa karşı duyduğu korku cesur olma kararını bastıran John ciyakladı. Ablası kaşlarını çatıp sesini biraz yükseltti. “Tanrıça Persephone, duy bizi!” Hızlıca arkadaşlarına işaret etti, onlar da tekrarladı: “Tanrıça Persephone, duy bizi!” Sayısız tanrıya yakardılar ve her bir isimde yerlere kadar eğilip diz çöktüler. Annesi eskidine inanan Naomi, ateşli bir şekilde istavroz çıkardı. “Şimdi,” dedi Joanna, “kurban vermemiz gerekiyor.” İbrahim’in oğlunu sunağa bağlayıp bıçağını çıkardığı hikâyeyi asla unutmayan John yeniden ciyakladı ve ateşin etrafında iki kez koştu.

“Gel buraya, aptal çocuk,” dedi Joanna. “Kimse sana zarar vermeyecek.”

“Essex Yılanı verebilir,” dedi Naomi, ellerini pençe şekline sokup John’un üstüne yürüyerek ama John onu öylesine kınayan gözlerle baktı ki Naomi kızarıp John’un elini tuttu.

“Sana açlığımızı kurban ediyoruz,” dedi midesi guruldadığı için utanan Joanna (kahvaltısını peçeteye gizlemiş, daha sonra köpeğe vermişti ve bir baş ağrısının öğle yemeğini önlemesi için yalvarıyordu). “Sana üşümemizi kurban ediyoruz.” Naomi abartılı bir şekilde titredi. “Sana yanışımızı kurban ediyoruz. Sana isimlerimizi kurban ediyoruz.” Joanna, önceden hazırlandığı ayini bir anda unutunca durdu, sonra elini cebine sokup üç parça kâğıt çıkardı. O günün daha erken saatlerinde her kâğıdın köşesini babasının kilisesindeki vaftiz suyuna daldırmıştı ve babasının onu yakalama olasılığına karşı temkinli davranarak savunma olarak bir sürü yalan uydurmuştu. Nemli köşeleri kuruyup kırışan kâğıtları diğer ayin arkadaşlarına uzattığında kâğıtlar duyulur şekilde çatırdadı. “Büyüye bağlanmalıyız,” dedi ağırbaşlı bir şekilde, “kendi doğamızın bir parçasını vermeliyiz. İsimlerimizi yazacağız ve yazarken de bizi duyan tanrılara kış mevsiminin köyden çekip gitmesi umuduyla varlıklarımızdan bir parça verdiğimizize dair ant içeceğiz.” Özenle seçtiği cümlelerinden çok memnundu ve tam o sırada aklına yeni bir fikir geldi. Eğilip yerdeki kırık dalı aldıktan sonra ateşe attı ve bir süre yanmasını bekledikten sonra dala üfleyip ateşini söndürdü ve adını kömürle kâğıda yazdı. Ateş tamamen sönmediği için kâğıt alazlanıp yırtıldı. Tanrıçanın o kadar uzaktan Joanna’nın baş harflerini görmesi için olağanüstü keskin gözlere ihtiyacı olacaktı ama ortaya çıkan sonuç onu tatmin etmişti. Dalı Naomi’ye verdi, Naomi kendi kâğıdına N yazıp James’e de adının baş harfini yazması için yardım etti. Oğlan el yazısından gurur duyuyordu,

Naomi'yi tersleyip itekledi, kendi başının çaresine bakmakta kararlıydı.

“Şimdi,” dedi Joanna, kâğıtları toplayıp paramparça ederek. “Benimle ateşin başına gelin. Elleriniz üşüdü mü? Kışla doldu mu?” *Kışla doldu*, diye geçirdi içinden, *ne güzel bir satır!* Belki de büyüyünce babası gibi papaz olurdu. John, parmak uçlarına bakıp soğuk ısırmasının ilk siyah izlerini ne zaman göreceğini merak etti. “Hiçbir şey hissedemiyorum.”

“Ah, hissedeceksin,” dedi Naomi sırtarak. Saçları paltosu kadar kırmızıydı ve John onu hiçbir zaman sevmemişti. “Bir şeyler hissedeceksin.” John'u çekiştirdi ve alevlerin oraya, Joanna'nın yanına gittiler. Biri uzun bir deniz yosununun üstüne basıp patlattı, biraz ileride gelgitin yönü değişiyordu.

“Şimdi,” dedi Joanna. “Cesur olmalısın John, çünkü canın acıyacak.” Kâğıtları ateşe attı ve annesinin gümüş tuzludundan üstlerine tuz döktü. Alevler kısa süreliğine maviye dönüştü. Sonra ellerini ateşe uzatıp arkadaşlarının da aynı-sını yapmasını buyuran bir baş hareketiyle gözlerini kapayıp avuçlarını ateşin üstüne tuttu. Nemli bir kütükten kıvılcımlar yükselince babasının paltosunun kolu yandı; irkildi ve kardeşinin bembeyaz bileği için endişelenerek onun ellerini bir-iki santim yukarı kaldırdı. “Kendimizi kötü şekilde yaralamamıza gerek yok,” dedi alelacele, “yalnızca hemencecik ellerimizi ısıtacağız ve ellerimiz karlı havadan eve döndüğümüzde yandığı gibi yanacak.”

Bir tutam saçını kemiren Naomi, “Bakın,” dedi, “damarlarım görünüyor.” Doğruydu: Her parmağının arasındaki deride görünen damarlar örümcek ağını andırıyordu ve Naomi, Anne Boleyn'de de buna benzer bir şey olduğunu, buna rağmen kendine bir kral bulduğunu duyduğu için bu kusuruyla gurur duyuyordu. Ateşin ışığında kıpkırmızı bir ışıltı incecik etinden geçip bir-iki mavi damarı açığa çıkardı. Bundan etki-

lense de üstünlüğün kendisinde kalması gerektiğinin bilincinde olan Joanna, “Buraya bedenimizle gurur duymaya değil, onun arzularını bastırmaya geldik, Nomi,” dedi. Bebekliklerindeki takma isimlerini Naomi’nin utanması gereken bir şey olmadığını göstermek için kullanmıştı ve Naomi de bunun karşılığında parmaklarını gerip ciddi bir tavır takınarak, “Ah,” dedi, “gerçekten çok acıyor, ısırğan otu gibi batıyor.”

Kızlar ellerini cesurca ateşin üstünde tutmaya devam eden John’a baktı. John’un parmaklarının canlı bir kırmızıya büründüğüne, hatta Joanna’ya göre uçlarının şiştiğine bakılırsa, bir şeyler olduğu kesindi. Ya ateşin alçak dumanı gözlerini yakmıştı ya da ağlamamaya çalışıyordu. Tanrıların bu kadar ufak bir ayin liderinin ona kurban ettiği bu şeylerden çok memnun kalacağından emin olmakla annesinin küplere bineceğinden emin olmak arasında sıkışıp kalan Joanna, kardeşini dürttü, “Daha yukarıda tut, salak şey, daha yukarıda. Yanıp kül olmak mı istiyorsun?” Bunu duyan John’un tuttuğu gözyaşları sicim sicim yanaklarından döküldü ve tam o anda (ya da o sırada demişti Joanna sonrasında, yanında her dediğini başıyla onaylayan Naomi’yle birlikte bir okul masasının altına girip şaşkınlık içindeki seyircilere olanları anlatırken) alçak mavi bulutun arkasından dolunay çıktı. Etraflarındaki çakıl taşlı kum hastalıklı bir hâl aldı ve sırtları döndüklerinde tuzlu bataklığın üstünden onlara doğru sürünmeye başlayan deniz parıldadı.

“Bir işaret, bakın!” dedi Joanna, ellerini ateşin üstünden çekip Naomi’nin kalkan kaşı yüzünden hemen tekrar koyarak. “Bir alamet! Tanrıça bu!” Adını hatırlamaya çalıştı. “Tanrıça Phoebe dileğimize karşılık vermeye geldi!”

John ve Naomi, aya dönüp uzun bir süre kederli yüzüne baktılar. Yüksekteki bu alacalı yuvarlakta ikisi de hüzne gark olmuş bir kadının melankolik gözlerini ve bükülmüş dudaklarını gördü.

“Sence işe yaradı mı?” Naomi, arkadaşının ilkbaharın daveti gibi ciddi bir konuda yanılmış olabileceğine inanamıyordu. Üstelik elleri acıyordu ve önceki gece yediği peynirli ekmekten beri boğazından tek lokma geçmemişti. Hem vaftiz edilmiş kâğıdın üstüne yazdığı adını kıvılcım yağmurunda yükselirken görmemiş miydi? Paltosunu iyice boğazına doğru ilikledi ve tuz bataklığıyla denize baktı. Güneşin erkenden doğuşunu ve bir kara sağan sürüsünü görmeyi umuyor gibiydi.

“Ah, Nomi, bilmiyorum ki.” Joanna, kumu amaçsızca tek-melerken bu gösterisi yüzünden kendinden biraz utanmaya başlamıştı bile. Kollarını öyle sağa sola sallayıp ilahi söylemeler falan! Gerçekten bu işler için fazla büyüktü. “*Bana soru sorma,*” dedi gelebilecek soruların önüne geçerek: “Daha önce hiç böyle bir şey yaptım mı ben?” Vicdan azabıyla kardeşinin yanına çöktü ve kısık sesle, “Çok cesur davrandın,” dedi. “İşe yaramazsa senin hatan olmayacak.”

“Eve gitmek istiyorum. Geç kalırsak başımız belaya girer, hem akşam yemeği de bitmiş olur, en sevdiğim yemekler vardı.”

“Geç kalmayacağız,” dedi Joanna. “Karanlık çökmeden eve döneceğimizi söyledik ve henüz karanlık çökmedi, değil mi? Henüz çökmedi.” Oysa hava neredeyse kararmıştı ve isterse üstünde yürüyebileceğini düşündüğü siyah ve sert bir maddeye dönüşmüş gibi görünen nehir ağzının ötesindeki denizden yaklaşmaktaydı. Doğduğundan beri burada, dünyanın sınırında yaşıyordu ve bir kere olsun değişen memleketinden kuşku duymayı aklından geçirmemişti: Bataklıklardan sızan tuzlu su, çamurlu kıyıların ve derelerinin değişen dokusu, babasının takvimiyle neredeyse her gün kıyasladığı nehir ağzındaki gelgit hep aile hayatı kadar dertsizdi. Tüm bunları kâğıt üzerinde ezberlemeden önce babasının omuz-

larında oturup Foulness'ı, Point Clear'ı, St. Osyth'i, Mersea'yi ve Saint Peter's-on-the-Wall'un yönünü parmağıyla gururla gösterebiliyordu. Aile arasında şakalaşır, Joanna'yı on iki kez kendi etrafında döndürüp, "Yüzü her zaman doğuya, denizin ağzına bakıyor," derlerdi.

Ama bu geleneklerinde bir şeyler değişmişti: Joanna, gelgiti ters yönde ilerlerken yakalayabilirmiş ya da suyun daha önce Musa'da olduğu gibi ikiye ayrıldığını görebilirmiş gibi başını çevirip arkasına bakmak konusunda tuhaf bir dürtüye kapılmıştı. Elbette nehir ağzının derinliklerinde bir şeyin yaşadığı, bir kuzuyu kaptığı ya da bir uzvun kırılmasına sebep olduğu gibi dedikoduları duymuş ama pek kulak asmamıştı: Korkular çocukluk dönemini öylesine ele geçiriyordu ki bir şeye bir başka şeyden daha fazla güvenmek gereksizdi. Aydaki kadının üzgün ve solgun yüzünü yeniden görmek istediği için başını kaldırıp yukarı baktığında gördüğü tek şey bataklık- lığın üstünde biriken yoğun bulutlar oldu. Alacakaranlık çö- kerken sık sık olduğu gibi yine rüzgâr kesilmiş, yukarıdaki yolun toprağı kırağıdan sertleşmişti. Kendi huzursuzluğunu sezen John, büyüyen yaşını unutup ablasının elini tuttu. Bir kez olsun korktuğu görülmemiş Naomi bile saçını huysuzca emip iyice arkadaşına sokuldu. Yaktıkları ateşin sönmeye yüz tutmuş korlarını ve geceyi geçirmek üzere iyice derinlere çe- kilen Leviathan'ı geçip çamurun üstünü örten siyah suya baş- larını çevirip çevirip baktılar. "Haydi çocuklar, dışarı çıkın da oynayalım," diye bir çocuk şarkısı söylemeye başladı Naomi ama sesindeki titremeye engel olamıyordu. "Gökyüzünde gün gibi parlak aya bakalım..."

Çok sonra –ve tüm bunlar çocukların tuhaf bir şekilde utanç duydukları bir ayinin parçası olduğu için, yalnızca zo- runda kaldıklarında– üç çocuk da suyun aynı noktada, tuzlu bataklığın tam sona erdiği ve nehir yatağının dik bir şekilde

aşağı doğru eğim kazandığı noktada garip bir şekilde yoğunlaştığını ve yükseldiğini iddia ettiler. Hiç ses duymadıkları gibi uzun bir uzuv ya da devrilen bir göz gibi korkutuculuğu çok tanıdık bir şey de görmemişlerdi; yalnızca çok hızlı ve nereden geldiği anlaşılmayan, bir dalganın kıyıya vuruşunu andırmayacak bir hareket sezmişlerdi. John beyaza çalan bir görüntü fark ettiğini iddia ettiyse de Joanna bunun yalnızca suyun yüzeyini aydınlatan ay ışığı olduğunu düşünmüştü. Ağzını açıp konuşan ilk kişi Naomi oldu ve yaşadıkları şeyi kanatlar ve burunla öylesine süsledi ki hiçbir şey görmediğine dair ortak karara varılarak verdiği ifade geçersiz sayıldı.

“Eve ne kadar kaldı, Jojo?” Evine, annesine koşma arzusuyla ve akşam yemeğinin sofrada buz tuttuğu düşüncesiyle yay gibi gerilen John, ablasının elini çekiştirdi.

“Geldik sayılır. Bak, şöminelerden tüten dumanı ve teknelerin yelkenlerini görüyor musun?”

Patika yola ulaşmışlardı –aniden soğuyan hava ve huzursuzluk yüzünden dişleri birbirine vuruyordu– ve hemen ilerideki Dünyanın Sonu’nun pencerelerinde görünen gaz lambaları Noel ağacı kadar çekiciydi. Cracknell’in gece turuna çıktığını, Gog ile Magog’u ağıllarına kapadığını gördüler ve kapıda durup onlara iyi geceler diledi.

“*Haydi çocuklar, dışarı çıkın da oynayalım,*” diye şarkı söyledi Cracknell, çocukların geldiğini duyunca kapı direğine sertçe vurarak kendini belli etti. “Gerçi her ne kadar bunun yüzünü tam anlamıyla gösteren bir ay olduğunun farkında olsam da ödünç ışıkla gün gibi aydın bir parıltı göremezsiniz, bu ödünç ışık faiziyle geri ödenirken aydan aya değerini de kaybeder ve bu da loşluğun nedenini açıklıyor. Değil mi?” Ardı ardına sıraladığı bu düşüncelerle keyfi yerine gelen Cracknell gülümsedi, sonra çocukları yanına, sonra daha da yanına çağırdı, böylelikle çocuklar Cracknell’in paltosunun

cebinden yükselen topraksı nemin kokusunu alıp köstebeklerin yüzülmüş bedenlerinin topuklarından asılı durduğunu gördüler.

“Eve gitmek için sabırsızlanıyor, değil mi?” Cracknell, genelde Gog’un ya da Magog’un üstüne binip barakanın etrafında dolaşma fırsatını değerlendiren, sonrasında da doğrudan petekten bal yiyen eski dostu John’u başıyla işaret etti. Akşam yemeğinin çoktan köpeğe verildiğini düşünen John yüzünü buruşturdu. Belki de bu yüzden ihtiyar adam da kaşlarını çatı ve oğlanı kulağından yakaladı. “Üçünüz de beni dinleyin o zaman, bu devirde dışarı oynamaya sadece kızlarla oğlanlar çıkmıyor ve bu devrin son devir olması konusundaki şüphelerimde haklı çıkarsam kesinlikle pişman olmayacağımı bilin, böyle konuşmaları sevmediğim için, *öyle bile olsa, çabuk gel, Yüce İsa* diye ilahi söyleyeceğim... *sokakta oyun arkadaşlarınıza katılın*, diyor şarkı ama siz Blackwater’ın siyah sularında tuhaf bir oyun arkadaşı edinmişsiniz. Bunu bilmediğimi ve ay parlakken benim de iki-üç kez görmediğimi zannetmeyin sakın...” John’un kulağını biraz fazla sıkınca çocuk bağırdı. Cracknell, eli sanki kendisinden bağımsız bir şekilde çocuğun kulağını sıkmış gibi şaşkınlık içinde baktı ve elini çekti. John yüzünü ovuşturup ağlamaya başladı. “Pekâlâ o zaman. Pekâlâ o zaman: Bu ne gürültü?” Cracknell, bütün ceplerini yokladı ama annesinin kucağıyla sıcacık yemek arzusu taşıyan çocuğu sakinleştirecek bir şey bulamadı. “Ben yalnızca nazikçe konuşurum, yalnızca nazikçe konuştuğumu umarım hep ve hiçbir şeyin çatırdayarak, sürünerek gelip gözlerini size dikmesini istemediğim gibi bunları sizin de yapmanızı istemem.” John henüz ağlamayı kesmemiştii ve Joanna bir an ihtiyar adamın da utançtan ve korku olduğundan şüphelendiği bir şeyden dolayı ağlamak üzere olduğu hissine kapılıp endişelendi. Köstebeklerin asılı olduğu çite yaklaşıp paltosu-

nun yağlı kolunu iki kez yokladı. Ortamı yatıştırmak için söyleyecek bir şeyler aradığı sırada Cracknell gerildi, kollarını kaldırıp bağırdı: “Dur çabuk! Ne var orada?”

Çocuklar irkildi: John yüzünü ablasının beline gömdü, Naomi arkasına dönüp nefesini tuttu. Patikadan onlara doğru yaklaşan karanlık, biçimsiz bir yaratık vardı. Yavaşça hareket ediyor, boğazından kısık sesler çıkarıyordu. Sürünmüyor, arka bacaklarının üstünde duruyordu; insana benzediği söylenbilirdi –kollarını havaya kaldırdı– bir tehdit olabilirdi ama çıkardığı ses kahkahayı andırıyordu. Bu kesinlikle bir *insandı*; hatta telaşsız yürüyüşü bir yerlerden tanıdıktı – Cracknell’in lambalarının ışığına yaklaştığı sırada birden durdu; Joanna, uzun paltosundaki kalın çamur parçalarını ve ağır botlarını gördü. Yüzü kaşlarına kadar çektiği bereyle ve kalın bir atkıyla gizlenmişti – her şeyi çamur içindeydi, çamurun ıslak olduğu yerler siyah, kuruduğu yerler kahverengiye dönmüştü; yalnızca pis şapkasının bazı yerlerinde yünün asıl kırmızı rengi görünüyordu.

“Beni tanımıyor musun? O kadar mı hayaleti andırıyorum?” Adam yine kollarını kaldırıp örgü beresini çıkarınca Joanna’nın uzun örgüsüyle aynı kırmızımsı kahverengi tona sahip karman çorman bukleleri ortaya çıktı.

“Baba! Neredeydin sen? Ne yaptın? Yanağını nasıl kestin?”

“John, evlat: Sen kendi babanı tanımıyor musun?” Papaz William Ransome, çocuklarını kollarına aldı ve Naomi’yi de nazikçe omzundan tuttuktan sonra başıyla Cracknell’i selamladı. “Yüzünü gören cennetlik, Papaz.” dedi Cracknell. “Ufaklıkları eve götür ve dışarı çıkmalarına izin verme. Hepinize iyi geceler.” İhtiyar adam yere kadar eğilerek –John’un karşısında daha da çok eğilerek– herkesi selamladıktan sonra Dünyanın Sonu’na çekildi ve kapısını arkasından sertçe kapadı.

“Neden bu kadar geç saatte dışarılarda gezdiğinizizi sorabi-

lir miyim? İkiniz de annenize bunun hesabını vereceksiniz. Size gelince, Bayan Banks, babanıza ne söyleyeceğim ben?" Naomi'nin yanağından makas aldı ve onu rıhtıma bakan gri taş evine bıraktı. Kız, başını arkaya çevirip arkadaşlarına baktıktan sonra koşar adım içeri girdi ve kapının kapanıp sürgünün çekildiğini duydular.

"Evet ama baba, neredeydin sen? Yüzüne ne yaptın? Di-kiş gerekiyor mu?" (Joanna bisturi kullanmaya can attığı için bunu büyük bir hevesle söylemişti.)

"O önemli değil de John neden ağlıyor? Kazık kadar oldu artık!" Will, kolundaki oğlunu iyice sıktı ve John son hiç-kırıklarını yuttu. "Bana gelince, bir koyunu kurtarmakla ve hanımları korkutmakla meşguldüm." –damalı bahçe yoluna ve karanlıkta parlayan kardelenlerle ulaşılar– "İtiraf etmem gerekirse uzun zamandır bu kadar eğlenmemiştim. Stella! Biz geldik ve sana ihtiyacımız var!"

MART

Stella Ransome
All Saints Papaz Evi
Aldwinter

11 Mart

Çok sevgili Bayan Seaborne,

Charles Ambrose bana Aldwinter, Essex'te yaşayan Ransome ailesinden haber beklediğinizi söylediği için umarım bu mektubumun bir yabancından geldiğini düşünmezsiniz. İşte, biz o bahsedilen aileyiz!

Öncelikle kocam da ben de kısa süre önce yaşadığınız kayıptan dolayı size baş sağlığı dilemek istiyoruz. Londra'dan çok az haber alsak da Bay Seaborne'un adını Charles'tan ve hatta The Times'tan duyduk! Büyük hayranlık duyulan bir adam olduğunuzu biliyoruz. Çok sevilmiş olduğundan da eminim. Sizin için hep dua ediyoruz ve bu duaların çoğu bana ait çünkü kocasını kaybetmiş bir kadının yaşadığı kederi tahmin edebildiğimi düşünüyorum.

Sadede geleyim. Charles ve Katherine Ambrose önümüzdeki cumartesi bize yemeğe gelecekler ve bize katılırsanız bundan müthiş bir mutluluk duyarız. Yanınızda oğlunuzun ve Charles'ın büyük bir sevgiyle bahsettiği bir arkadaşınızın olduğunu biliyorum. Onların da gelmesinden büyük memnuniyet duyarız. Önemli bir gün değil, yalnızca eski dostları görüp yeni dostlar edineceğimiz bir gün olacak.

Adresimizi görüyorsunuz, Colchester'dan bizim eve gelmek çok kolay. Maalesef tren yok ama taksiyle de çok güzel bir yolculuk olacaktır. Elbette bizim evimizde kalmalısınız. Misafir odamız var ve geç saatte eve dönmek istemezsiniz. Cevabınızı beklerken

Londra görgüsüne sahip bir kadına nasıl leziz yemekler hazırlayabileceğimi düşüneceğim!

*Sevgilerimle,
STELLA RANSOME*

Not: Gördüğünüz gibi, size bir çuha çiçeği göndermemek için kendimi tutamadım ama sabırsızlık edip çiçeği güzelce bastıramadığım için sayfa lekелendi. Sabretmeyi bir türlü öğrenemedim! -S.

I

Dr. Luke Garrett, Colchester'daki George Hotel'de bulunan odasına kindar bir zevkle göz gezdirdi. Spencer'ın hiçbir masraftan kaçınmadığı ortadaydı. Her yüzeyde gezinen parmak ucuna tek bir toz zerresi dahi gelmemiştir. "Burada apandisit ameliyatı bile yapabilirim," dedi Luke, arkadaşında oradan geçen herhangi birinde böyle bir hastalık olmasını diliyormuş gibi bir izlenimi haklı olarak yaratarak. Odanın temizliğinden emin olan Garrett, bavulunun pırnç tokalarını açıp kırışmış iki gömlek, sayfaları katlanmış bir sürü kitap ve bir tomar da kâğıt çıkardı. Kâğıtları makyaj masasına koyduktan sonra üstüne adının düzgün ve kararlı bir el yazısıyla yazılı olduğu beyaz zarfı saygılı bir şekilde yerleştirdi.

"Bizi bekliyor mu?" Spencer, başıyla zarfı işaret etti. Arkadaşı son zamanlarda her bir cümlemin arkasındaki anlamı daha iyi incelemek için Cora'dan gelen mektuplarını ona verdiği için kadının el yazısını çok iyi biliyordu.

"Beklemek mi? Beklemekmiş! Kendi hâlime bırakılsaydım gelmezdim ki, işim başımdan aşkın. Açıkçası, Spencer, kadın yalvardı. 'Seni özledim, canım,' dedi." Yeniden çakal gibi sırtıttı, siyah gözleri parlıyordu. "'Seni özledim, canım!'"

"Bu akşam görüşecek miyiz?" diye sordu Spencer umursamazca. Bu sabırsızlık gösterisi için kendince gerekçeleri vardı ama bunları göstermek istemiyordu ve Garrett'ın adli

gözlerinden bile gizlemeyi başarmıştı. Cora'nın mektubunu yeniden ve yeniden okumaya dalmış olan arkadaşı (kendi kendine iki kez, *canım!* derken) hiçbir şey fark etmedi, "Evet: Red Lion'dalar. Bu akşam sekizde buluşacağız. Cora'yı tanırıyorsam, ki tanıyorum, sekizi bir dakika bile geçirmeyecektir," dedi yalnızca.

"O hâlde ben yürüyüşe çıkacağım. Odaya tıklıp kalmak için fazla güzel bir gün ve ben de kaleyi görmek istiyorum. Essex depreminin yıkıntılarını görmek hâlâ mümkünmüş. Sen de gelir misin?"

"Kesinlikle gelmem. Yürümekten nefret ederim. Üstelik omurgaya baskı yaparak felci iyileştirebileceğine ikna olmuş İskoç bir cerrahın raporu var elimde – sık sık Londra'dansa Edinburgh'da daha zengin olacağımı düşünüyorum: Orada doktorların arasında acayip bir cesaret var ve o berbat iklim bana çok uygun..." Spencer'ı ve kaleyi çoktan unutmuş olan Garrett, yatağa oturup bağdaş kurduktan sonra omurga çizimleriyle bezenmiş siyah yazılarla dolu bir düzine kâğıdı önüne yaydı. Öğleden sonra kendiyile baş başa olacağı için biraz rahatlayan Spencer, paltosunun düğmelerini ilikleyip otelden ayrıldı.

George Hotel, geniş High Caddesi'ne bakan beyaz bir misafirhaneydi. Sahipleri otellerinin şehrin en iyisi olduğunu düşündüklerini gizlemiyorlar, bu iddialarını tepelere astıkları ve içinde nergislerle çuha çiçeklerinin hırçın bir şekilde yer kapmak için birbirlerini itip kaktığı saksılarla sergiliyorlardı. Güzel bir gündü, gökyüzü sanki kışın kısılcısından yavaşça kurtulduğuna pişman gibiydi: Yüksek bulutlar alelacele başka şehirdeki işlerine koşturuyordu. İleride, Aziz Nicholas'ın kulesi parıldıyordu ve kuşlar cıvı cıvıldı. Bir serçeyle saksıganı birbirinden sadece zorundaysa ayırt edebilen Spencer, bu hayvanlardan oldukça etkilenmiş ve keyiflenmiş, kaldı-

nımların üstündeki parlak çizgili tenteleriyle ve paltosunun koluna benek benek değen kiraz çiçekleriyle bu mutlu şehir karşısında şaşkına dönmüştü. O esnada karşısına yıkık dökük bir ev çıktı, evin eşiğinde tapınak muhafızı gibi oturan sakat adam da ona çekici bir manzara gibi görünmüştü: Evin içi sarmaşıklara ve meşe fidanlarına teslim olmuş, sakat adam da ışığı girdaplarında paltosunu çıkarmış, bir kedi gibi güneşlenmekteydi.

Gereğinden fazla bolluk Spencer'ı saçma bir şekilde cömert gösteriyordu ve günün neşesinin bir kısmını paylaşmak istediğı için ceplerinde ne var ne yoksa adamın ters çevrilmiş şapkasına boşalttı. Yırtık pırtık keçe şapka madeni paraların ağırlığı altında ezildi; adam şapkasını gözlerinin seviyesine kadar kaldırdı ve bunun bir eşek şakası olduğundan şüpheleniyormuş gibi baktı, ardından belli ki tatmin olarak sırtı ve müthiş dişleri göründü. "Bugünlük paydos edebilirim gibi görünüyor," dedi. Taş tüneğinin arkasındaki dört demir tekerlek üstünde duran alçak ahşap el arabasına uzandı ve ustaca bir hareketle arabanın içine atladı, avuçlarını korumak için deri eldiven takıp kendini kaldırım boyunca ileri itmeye başladı. Spencer, el arabasının müthiş bir işçilik örneğı olduğunu, üstünde düğümlerden oluşan süslemeler bulunduğunu gördü: Savaşta yenik düşen bir Kelt savaşçı böyle bir araçla yetinebilirdi, öyle ki Spencer'ın adamın sakatlığına duyduğu doğal acıma şimdi bir hakaret gibi geliyordu.

"Bakmak ister misiniz?" Adam çenesini kaldırarak arkadaki evin boşluklarla dolu enkazını işaret etti, evin yıkık dökük duvarları üstünde bir otoritesi varmış gibi bir tavır sergiliyordu. "Depremi en kötüsü bu. Can kaybı ve bana sorarsanız uzuv kaybı ama kimsenin bana bir şey sorduğı yok; mahkemelerde öyle kavgalar sürüyor ki bedeli kimin ödeyeceğine karar veremiyorlar ve bu esnada yemek salonunda da peçeli

baykuşlar var.” Adam üstünde Latin harflerinin kalıntılarının yosun tuttuğu iki tane devrik mermer levhayla uğraştıktan sonra Spencer’ı evin kapısına doğru götürdü. Ön duvarın büyük bir kısmı yıkılınca odalar ve merdiven sahanlığı dışarıdan görünür hâle gelmişti. Geriye yalnızca ulaşılamayan ya da yağmalanamayan şeyler kalmıştı: Alt katlarda üstlerinde menekşe biten ve döşek kadar kalınlaşarak çekingen mavi çiçekleri gizleyen devasa halılar dışında hiçbir şey yoktu. Üst katlarda tablolar ve biblolar kalmıştı: Pencere pervazında gümüş bir şey parlıyordu ve merdivenin başındaki şamdanın kristalleri o akşamki etkinlik için sabahtan cilalanmıştı.

“Ne güzel, değil mi? Eserlerim gösterişli ve çaresiz.”

“Gerçekten kapıda bilet satmalısınız,” dedi Spencer, peçeli baykuşu görmeyi umarak. “Yolu düşenler burayı görmek istiyorlardır.”

“İstiyorlar, Bay Spencer: Ama her zaman göremiyorlar.” Ses bir erkeğin, Essex ünlü harfleriyle yumuşayan ve aşağıdan gelen sesi gibi değil, Londralı bir kadının sesi gibiydi. Spencer bunu nerede duysa tanırdı. Harabe eve sırtını döndüğünde yüzünün kızardığını bilse de buna engel olamadı.

“Martha. Buradasın demek.”

“Demek sen de buradasın; eski dostumla tanıştın mı?” Martha gülümseyerek eğildi ve sakat adamın elini tuttu. Adam, Martha’yla tokalaşırken içi tıka basa dolu şapkasını salladı – “Bir-iki bacak için yeterince para var sanırım!”; elini veda edercesine salladıktan sonra tekerlekli aracıyla evine doğru yol aldı.

“Peçeli baykuş yok. Bunu yalnızca turistleri mutlu etmek için söylüyor.”

“Eh, beni de kesinlikle mutlu etti.”

“Seni her şey mutlu eder, Spencer!” Martha’nın üstünde mavi bir ceket vardı ve omzuna üstünden birkaç tane tavus

kuşu tüyü fişkırان deri bir çanta takmıştı. Sol elinde tuttuğu beyaz derginin üstünde özenli siyah harflerle *İngiliz Bir Kadının Sosyal ve Endüstriyel Sorulara Bakışı* yazdığını gördü Spencer. Nazik davranmaya çalışarak, “Pekâlâ,” dedi, “en azından seni görmek mutlu etti.” Ama Martha, dünya üzerinde böyle bir hileye kanacak son kadındı. Kaşını kaldırdı ve dergiyi rulo yapıp Spencer’ın koluna vardı.

“Bu kadar yeter, gel de Cora’yı gör. Geldiğine çok sevinecek. Afacan da seninle sanırım?”

“Felce ve felç durumunda ne yapılacağına dair bir şeyler okuyor ama bize sonra katılacak.”

“Güzel, seninle konuşmak istediğim bir konu var.” –dergiyi salladı– “Ve yanımızda o adam varken herhangi bir konuda ciddi olmak imkânsız. Yolculuk nasıl geçti?”

“Bir çocuk Liverpool Caddesi’nden Chelmsford’a kadar ağladı ve anca Garrett ona vücudundaki bütün suyu kaybedeceğini, buruşup kalacağını ve Manningtree’ye gelene kadar öleceğini söyleyince sustu.”

Martha homurdandı. “Senin de Cora’nın da ona katlanabilmeniz bana çok garip geliyor. Otelin burası mı?” George’un açık renkli cephesine ve asılmış sepetlere baktı. “Biz Red Lion’dayız, buradan biraz daha ileride: Uzun kalacağımızı düşünmüyordum ama Francis otelin sahibini çok sevdiği için hayat son günlerde sakın bir hâl aldı. Son hevesi kuş tüyleri: Sanki kendine kanat yapmaya çalışıyor ama o çocukta hiç de melek havası yok.”

“Cora nasıl peki – iyi mi?”

“Onu daha önce hiç bu kadar mutlu görmedim ama bazen mutlu olmaması gerektiğini hatırlayıp siyah elbisesini giyerek pencereye bir sanatçının keder tasviri gibi oturuyor.” Akşam olduğu için tezgâhını kapayan ve bir peniye kucak dolusu nergis satan bir çiçekçinin önünden geçtiler. Spencer, ceple-

rinde kalan son bir-iki madeni parayı çıkarıp kadının yükünü azalttı ve sarı çiçeklerden on demet alıp, “Cora’ya bahar götürelim,” dedi. “Odasını doldurursak herhangi bir şeye üzüldüğünü unuttur.” Uygunsuz konuştuğu hissine kapılıp hemen yanındaki arkadaşına baktı: belki de makul bir kadının makul şekilde yasını tutuyormuş gibi davranmasına uyum sağlamak en iyisiydi.

Ama Martha, “Sana bunun için de teşekkür eder,” dedi, “ay boyunca yürüyüşe çıkıp baharın geldiğine dair bir iz aradı ve eve çamur içinde, keyfi kaçık bir şekilde döndü; sonra bir gün öğlen saatlerinde sanki biri tarafından çağırılmış gibi bahar geliverdi.”

“Peki Essex hiç fosil ele verdi mi? Gazetelerde kış fırtınasından sonra Norfolk kıyısında yeni türlerin kazılıp çıkarıldığını okudum: Bazen farkına varmadan ceset sürülerinin üstünde yürüdüğümüzü düşünüyorum. Sanki bütün toprak mezarlıkmiş gibi.” Genelde garip fikirlerini dile dökmeyen Spencer’ın yüzü biraz kızardı ve Martha’nın her zamanki gibi onu savuşturmasını bekledi ama öyle bir şey olmadı.

“Bir-iki bufonit dedi, daha fazla bir şey bulamamış. Ama Essex Yılanı’ndan çok umutlu – İşte: Geldik.” Spencer, biraz ileride arka ayaklarının üstünde yükselmiş bir kırmızı aslanın süslediği demir tabelanın sallandığı ahşap bir misafirhane gördü.

“Essex Yılanı mı?” diye sordu Spencer, kaldırımında bir engerek görmeyi bekliyormuş gibi yere bakarak.

“Bugünlerde bundan başka bir şey konuştuğu yok – Afacan’a mektubunda bahsetmemiş miydi? Köydeki gerzekler arasında bir efsane kulaktan kulağa dolaşıp duruyor, nehir ağzından kanatlı bir yılan çıkmış da kıyıdaki köyleri tehdit ediyormuş. Nesli tükenen dinazorların içinden sağ kalanlar olabileceği söyleniyor, Cora da bu yaratığın o dinozorlardan

olabileceğine inanıyor – sen hiç böyle bir şey duymuş muydun?” Misafirhanenin kapısına vardıklarında alaca renkli kalın camların ardından şöminenin yandığını gördüler. Etrafa dökülmüş keskin bir bira kokusu vardı ve göremedikleri bir yerde et kavruluyor olmalıydı. “Okuma yazma bilmeyen yoksul bir köy halkından ne beklenir ki?” Aziz Nicholas’ın kulesini, depremin değersizliğini, Red Lion’ı ve herkesi önüne katan Londralı kibri içine sığmıyordu. “Ama Cora kafayı taktı: Bunun muhtemelen yaşayan bir fosil olduğunu söylüyor – isimlerini sana söyler, ben hiç aklımda tutamıyorum– ve bu fosilin peşine düşmeye de kararlı.”

“Garrett her zaman Cora’nın, adını British Museum’un duvarında görene kadar rahat durmayacağını söyler,” dedi Spencer. “Bunun gerçekleşeceğine neredeyse ben de inanacağım.”

Martha, doktorun adını duyunca yüzünü buruşturdu ve kapıyı iterek açtı. “Bizim odaya gel de Francis’i gör. Seni hatırlar ve varlığını umursamaz.”

İnsan omurgasının kâğıt hamuruyla kopyasını yapmaya çalışan Luke ancak geç saatte otele gelebilmişti ve geldiğinde, kıyafetlerinin her yanı kuş tüyüyle kaplı arkadaşlarını ince halının üstünde otururken buldu. Martha, pencere önünde oturmuş bir derginin sayfalarını çeviriyor, martı ve karga tüylerini yeryüzüne düşüşünden hiç hoşlanmamış bir melek gibi görünene kadar Spencer’in paltosuna sessizce diken Francis’i izliyordu. Cora, elbisesinin arkasından çıkan tavus kuşu tüyüyle ve omuzlarını süsleyen yastıktan çıkmış kuş tüyleriyle nispeten daha neşeli görünüyordu. Kimse Afacan’ın içeri girdiğini fark etmeyince Afacan geri dönüp gürültü yaparak yeniden içeri girdi. “Neler oluyor? Akıl hastanesine falan mı geldim ben? O zaman *benim* kanatlarım nerede? Yoksa ben yeryüzünden kopamıyor muyum – Cora, sana kitap getir-

dim. Spencer, bana içecek bir Şeyler ęetirsene – paltonda bir Şey var.”

Cora sevinçten ufak bir çığlık atıp yerinden fırlayarak içeri yeni gelen bu misafiri yanaklarından öptü ve kol mesafesinden ona Şöyle bir baktı. “Geldin demek! Bydn m sen? Bir-iki santim boy atmıŐın – hayır, kötü bir Őakaydı, zr dilerim ama geç kaldığını biliyorsun. Frankie, merhaba desene (Gördüğün gibi Francis’in yeni bir uęraŐı var ve biz de bu konuda çok sabırlıyız.) Luke’u hatırlıyor musun?” Oğlan başını kaldırıp bakmasa da havada hiç onaylamadığı değişimi fark ederek yere düşen tüyleri tersten sayarak sessizce halıdan toplamaya başladı.

“ yüz yetmiş altı -  yüz yetmiş beş -  yüz yetmiş dört...”

“Artık oyunumuz sona erdi,” dedi Cora zlerek, “ama bire gelene kadar yeterince uzun bir süre konuşmaz.”

“Korkunç görünüyorsun,” dedi, Cora’nın alnında yeni beliren illere teker teker dokunmak isteyen Luke. “Dağ baŐındasın diye saçlarını taramıyor musun? Ellerin leş gibi. Hem bu üstündekiler ne?”

“Kendimi güzel olmaya çalışma zorunluluğundan kurtardım,” dedi Cora. “Ve hiç bu kadar mutlu olmamıŐtım. En son aynaya ne zaman baktığımı hatırlamıyorum.”

“Dn baktın,” dedi Martha. “Hayranlıkla burnuna bakıyordun. İyi akşamlar, Dr. Garrett.”

Martha öylesine ie iŐleyen bir soğuklukla konuşmuştu ki Luke titredi. Odanın her yerinin kuş tyne bulandığını muhteşem bir Şekilde görmezden gelen kusursuz otel sahibi olmasaydı yaralayıcı bir cevap verecekti. Şarkı söyleyen oğlan, konsolun üstünde bir bira tepsini bıraktı. Hemen arkasından peynir ve sarı yağların damar gibi göründüğü soğuk et tabağı, kıvrımlı beyaz ekmek, üstüne tuz serpiŐtirilmiŐ tereyağı ve son olarak da viŐneyle süslenmiş, konyak kokusu yayan

pasta geldi. Bu ziyafet karşısında surat asmaya devam etmek o kadar imkânsızdı ki Luke, Martha'ya gülümseyebildiği kadar içten gülümsedi ve ona yeşil bir elma attı.

Aşağıdaki ıslak siyah kaldırımdan gelen geçeni izlemek için pencere kenarında, Martha'nın yanında oturan Spencer, "Bana bunu anlatacaksın," dedi. "Görebilir miyim? Ne okuyorsun?" Londra'daki aşırı nüfusa ve şehir tasfiyesinin korkunç sonuçlarına dair şaşırtıcı istatistikler içeren kitapçığın sayfalarını çevirdi.

Martha, onu şarabın geçici sıcaklığıyla izledi. Doğrusu, Spencer onda basturması güç bir tiksinti uyandırıyor. Spencer'in yeterince nazik ve kibar görüldüğü kesindi; Martha onun Francis'e daha önce hiçbir ziyaretçinin göstermediği ilgiyi göstermesine de şahit olmuştu (bütün o hızlı satranç oyunları Spencer'in yenilgisiyle sonuçlanıyordu!) ve Afacan'a göz kulak olma çabalarını da takdir ediyordu. Dahası –ve en önemlisi– Cora ile kurduğu saygılı dostlukta bir kez olsun ona haddinden fazla yaklaşmamıştı. Ama servetinin ve ayrıcalıklarının onu bir kürk gibi sarmaladığını görüyordu. Onun hakkında bildiği az şey (kullanamayacağı kadar çok mal mülk – kadınlar yatak lazımlığı ve et suyuyla yetinirken onun hobi olarak tıp okuma özgürlüğü) onu hayatı boyunca düşman olarak gördüğü insanlardan biri hâline getiriyordu.

Martha'nın sosyalizmi, geçmişteki çocukluk coşkusuna tutunmuş herhangi bir kalıtsal inançtan daha az kök salmış değildi. Halkevleri ve grev hatları onun tapınaklarıydı, Annie Besant ve Eleanor Marx örnek aldığı kişilerdi; dilinden ilahiler yerine İngilizlerin acısını İngiliz melodilerine döken halk şarkılarının öfkesini taşırdı. Whitechapel'deki odalarının mutfağında –tuğla tozundan elleri kırmızıya dönmüş, parmak uçlarının sarmal çizgileri düzleşmiş– babası, maaşını birer birer sayıp sendikanın aidatını kenara ayırır, özenli el yazısıyla ça-

alışma saatinin on saatle sınırlanması için parlamentoya yazılan dilekçeye katılırdı. Annesi –atkıları ve cüppeleri altın haçlarla ve kalplerini gagalayan pelikanlarla süsler– grev hattında kullanılmak üzere afiş hazırlar, Bryant'taki ve May'deki grev yapan kibritçi kızlara etli çorba götürmek için eve giren parayı idareli harcardı. “*Katı olan her şey eriyip havaya karışıyor,*” demişti babası, fikir önderinin öğretisini hürmetle tekrarlayarak. “*Ve kutsal olan her şey din dışı sayılıyor!* Martha, mevcut duruma ve geçmişte yaşananlara başını eğme. Bütün imparatorlukları yıkan yalnızca sarmaşık ve zamandır.” Gömleklerini küçücük teneke küvette yıkar –su kırmızı akardı– ve suyunu sıkarken şarkı söylerdi: “*Âdem toprağı sürer, Havva yün eğirirken, neredeydi İngiliz centilmen?*” Martha, Limehouse'dan Covent Garden'a yürürken yüksek pencereler ve Dor düzeniyle inşa edilmiş sütunlar değil, bunların ardında ter döken işçiler görüyordu. Ona göre şehrin tuğlaları o şehirde yaşayanların kanıyla boyanmış, harçları kemiklerinin tozuna bulanmıştı; şehrin temelinde kadınlar ve çocuklar kademe kademe gömülmüş, şehri sırtlarında taşıyarak ayaklı başlı yatıyorlardı.

Cora'nın ailesinden biri olmak tamamen pragmatist bir hareketti: Bir dereceye kadar toplumsal kabule ve makul bir maaşa olanak sağlamıştı; onu küçümsediği sınıfın dışına ne kadar katı şekilde çıkardıysa bir o kadar katı şekilde de tam ortasına yerleştirmişti. Ama Cora Seaborne'u hiç hesaba katmamıştı – zaten bunu kim yapabilirdi ki?

Spencer'in uzun ve melankolik yüzü kızardı. Martha, Spencer'in gönlünü hoş tutmaya ne kadar hevesli olduğunun farkındaydı ve bu onu sinirlendiriyordu: “*Katı olan her şey eriyip havaya karışıyor,*” dedi, Spencer'in cesaretini sınayarak.

“Shakespeare mi?” diye sordu Spencer.

Martha, gülümseyerek yumuşadı. “Maalesef Karl Marx ama o da şair sayılır. Evet, sana söylemek istediğim bir şey

vardı.” – Martha için Spencer ve onun gibilere dair üzücü gerçek, bu küçümsediği insanların yararlı etki ve gelir kaynakları olmalarıydı. Sayfaları açtı ve ona Londra'daki en yoksul toplu konutun haritasının yeni gelişmeleri içeren planlarının bulunduğu sayfayı gösterdi. Buraların hijyenik ve geniş olacağını söyledi: Çocukların oyun oynayabilecekleri yeşil alanlar olacaktı ve kiracılar ev sahiplerinin kaprisiyle uğraşmayacaktı. Ama (kâğıda kibirle fiske attı) bu toplu konutta yaşamaya hak kazanmak için kiracıların karakterlerinin düzgün olması gerekiyordu. “Çocukların başlarını sokacak bir yuvayı hak etmeleri için senden benden daha iyi yaşamaları bekleniyor: Asla sarhoş olmamalılar, komşuları rahatsız etmemeliler ya da kumar oynamamalılar, çok fazla babadan çok fazla çocuk olmamalı. Spencer, sen –sahip olduğun mülklerle ve şecerenle– kırmızı şarabını ve Porto şarabını kendini kaybedene kadar içebilirsin, kimse de sana hiçbir evini çok görmez ama cebindeki bütün parayı ucuz biraya harcarsan kuru bir yataкта uyuyabilecek kadar ahlaklı değilsin demektir.”

Sermayenin toplu konut krizine dair manşetlerde okuduğundan daha fazlasını bildiğini iddia edemeyen Spencer, Martha'nın sözlerinin ardında servetini ve konumunu nasıl aşağıladığını bütün şiddetiyle hissetti. Ama Spencer, haksızlık karşısında öfkelenen Martha'yı hiç arzulamadığı kadar arzuluyordu ve sanki öfkesi bulaşıcıymış gibi o da içinden öfkeyi andıran bir duygunun yükseldiğini hissetti. “O evlerden birini sana verirlerse ve daha sonra sokaklarda komşunun kafasında bira bardağı kırdığını öğrenirlerse ne olacak?” dedi Spencer.

“Çocuklarınla sokaklarda yaşamaya mahkûm olacaksın ve bunu da hak etmiş olacaksın. Biz yoksulluğu cezalandırıyoruz,” dedi tabağını iterek. “Yoksul ve sefil hâldeysen, zaman geçirmek için daha faydalı pek bir şey olmadığı için yoksul

ve sefil birinden beklenen hareketleri sergilersen, cezan daha fazla sefalet ve daha fazla yoksulluk olur.”

Spencer’in içinden neler yapabileceğini sormak geldiyse de ayrıcalıklara sahip olmasını ceplerinde soğuk altınlar taşımak kadar rahatsız edici bulduğu için anlaşma ve kınama sözcükleri bulmaya çalıştı – bu konuda mutlaka bir şeyler yapılmalı, sorular falan sorulmalıydı... “Ben bu konuda bir şeyler yapacağım,” dedi Martha, amirane bir tavırla. Sonra Spencer’in ayrıntılara girmesini isteyeceğini tahmin ederek sesini yükseltti. “Şimdi, Cora, Afacan’a zavallı Essexli papazdan ve yılanın söz ettin mi?”

Cora (Luke’un ayaklarının dibinde oturmuş, Essexli bir canavarın elinden kurtardığı kayıp kuzu hikâyesini yeni baştan anlatıyordu) Charles Ambrose’la karşılaşmalarını ve Blackwater’da deprem sonrası ortaya çıkan yarattığı nasıl öğrendiklerinden bahsetti. Lyme Regis’te bulunan plesiosaurusun fotoğraflarını gösterdi ve bu deniz canlısının uzun kuyruğunu, kanadı andıran yüzgeçlerini işaret etti. “Mary Anning bu canlıya deniz ejderhası adını vermiş: Nedenini görebiliyormusun, değil mi? Göremiyor musun?” Kitabı zafer kazanmış gibi çat diye kapadıktan sonra ona Colne ile Blackwater’ın nehir ağzında birleşerek denize döküldüğü kıyıya gitmek istediğini, Charles Ambrose’un onları saf bir taşra papazıyla ailesine yönlendirdiğini söyledi. Luke’un ürkek kahkahası çatıyı ayakta tutan iki siyah kirişi yıkacaktı neredeyse: Gülmekten iki büküm oldu, Cora’nın erkek botlarını, tırnaklarının altındaki çamuru ve pencere pervazındaki dinsiz küçük kütüphaneyi işaret etti. Tatlı davetiye mektubu açıldı, elden ele dolaştı ve bu esnada çuha çiçeği ufalanıp döküldü. Bu Stella Ransome çok tatlı bir kadındı (herkes bu konuda hemfikirdi) ve onu herhangi bir deniz yılanından daha çok korkutacak olan Cora’dan ne pahasına olursa olsun korunmalıydı.

“Umarım papaz inancında samimidir,” dedi Luke. “Buna ihtiyacı olacak.” Sadece pencerenin kenarında oturup sessizce olan biteni izleyen Spencer, Luke’un abartılı neşesinin altında, Cora’yı ister köpek tasmaıyla boğulmuş olsun, ister kafası yavaş çalışsın, hiçbir arkadaşıyla ya da sırdaşıyla paylaşmadan kendine saklamak isteyen bir adamın huzursuzluğunu gördü.

Biraz sonra, arkadaşını hemen yakındaki George Hotel’e götüreren Spencer’ı izleyen Martha, “Onu seviyorum: Hep aptalın teki olduğunu düşünmüştüm ama aslında gerçekten kibar biri,” dedi.

“Bu ikisini birbirinden ayırmak bazen zordur, bazen de hemen hemen aynı kapıya çıkar,” dedi Cora. “Francis’i odasına götürür müsün? Ben de tüyleri temizleyeyim, yoksa hizmetçiler şeytana tapma ayini düzenlediğimizi düşünür ve itibarımızı kaybederiz.”

2

Stella Ransome, pencerede durmuş mavi elbisesinin düğmelerini ilikliyordu. Çan çiçekli sınıрыyla damalı patikası, ardındaki kır evi ve dükkânlarla dolu High Caddesi, heybetli All Saints kulesi ve okulun yepyeni kırmızı tuğlalı duvarlarıyla en sevdiği manzara buradan görünendi. Etrafındaki bu hayat dolu curcuna kadar hoşuna giden hiçbir şey yoktu, ilkbaharın o ilk günlerini çok seviyordu, yeşil tomurcukların Hain Meşesi'nde hızla açtığı, köy çocuklarının kalın kıyafetlerden ve ev içinde oyun oynamaktan kurtulduğu günleri. Genelde bastırılmayan o neşesi, karın büyüsünden yoksun, Noel'in bile dayanılır kılmaya gücünün yetmediği kasvetli ve buz gibi geçen o uzun kış yüzünden solmuştu. Geceleri onu uyutmayan öksürüğü hava ısındıkça azalmıştı ve yorgun gözlerinin altındaki gri parmak izleri neredeyse kaybolmuştu. Bu da onu çok mutlu etmişti: Kendini beğenmiş değildi, yalnızca görüntüsü ona çayırdaki siyah çiçek tarhında yeşeren kırmızı kamelyanın verdiği zevki veriyordu. Beyaz sarı saçları, kalp şeklindeki yüzü ve menekşe mavisi gözleri aynada yeterince iyi ama Stella'nın kanıksadığı bir görüntü oluşturuyordu. Will'in artık elleriyle belini saramadığı kesindi ama bu yeni şişmanlığını neşeyle karşılamıştı: Bu, karnında taşıdığı beş çocuğun kanıtıydı ve onlardan geriye sadece üçü kalmıştı.

Akşam yemeklerini erkenden yiyen çocuklarının alt kat-

tan gelen seslerini duydu ve gözlerini kapadığında her birini mutfağa gitmiş kadar net bir şekilde görebildi. James, öne eğilerek o fantastik makinelerini çiziyordu, başka bir çark ya da motor volanı taslağı çizerken yemek umurunda değildi; en büyükleri olan Joanna, üçüncü pasta dilimini midesine indirmeye hazırlanan en küçük kardeş John'ı sert bir şekilde uyarıyordu. Akşam misafir geleceği için çok sevinçli olan çocuklar (bütün çocuklar gibi onlar da ceplerinin derinliği ve paltosunun renkleri nedeniyle Charles Ambrose'e bayılıyordu) annelerinin unutmabenî çiçeği desenleriyle diktiği ve onların kullanmasını yasakladığı peçeteler yüzünden kavgaya ederek sofranın evdeki bütün gümüşler ve camlarla donatılmasına yardım ediyorlardı. Yalnızca Joanna uyanık olacak ve misafirleri karşılayacaktı, bu yüzden kahvaltıda kardeşlerini eğlendirmek için toplayabildiği kadar dedikodu toplayacağına söz vermişti. "Bence dul kadın beygir gibi şişmandır ve kesin gözyaşlarına boğulur," dedi, "oğlu da yakışıklı, zengin ve salaktır, bana evlenme teklif eder, ben de onu reddederim, o da kafasına sıkıp intihar eder."

Stella, sık sık olduğu gibi, uğrunda hiçbir çaba sarf etmediği talihi karşısında yine şaşkına dönmüştü. Will'e olan aşkı—on yedi yaşındayken ateşi çıkar gibi aniden âşık olmuş ve bir o kadar başı dönmüştü—on beş senelik evlilikleri boyunca biraz olsun azalmamıştı. Oysa hayatın hemen hemen her alanında hayal kırıklığına uğramış bir anne tarafından mutluluk beklentilerini en düşük seviyede tutması gerektiği konusunda uyarılmıştı: Kocasını muhtemelen ondan çocukları uğruna cesurca göğüs gereceği çirkinlikler isteyecekti; ondan çabuk sıkılacaktı ama onun minnettar olması gerekiyordu; kocası şişmanlayacaktı; taşra papazı olacaktı ve hiçbir zaman cebi doğru düzgün para görmeyecekti. Ama o ciddi bakan gözleri, samimiyeti ve derinlerde gizli mizah anlayışıyla Willi-

am Ransome'in varlığı bile Stella için Kana'da Dügün tablosu kadar mucizeviydi ve Stella annesine gülüp yanağından öpmekten kendini alamamıştı. O zaman da, şimdi de Will'yle evlenecek kadar kafası çalışmayan kadınlara çok acıyordu. Annesi kızının hayal kırıklığına uğramaması karşısında hayal kırıklığına uğrayacak kadar uzun yaşamıştı. Stella, evliliğin her boyutunu utanmaz bir neşeyle karşılamış ve daha ilk çocuğunu doğurur doğurmaz yenisine hamile kalmıştı; Aldwinter'daki High Yolu'nda el ele yürüyorlardı, iki çocuğunu kaybetmiş olması bile aşklarını zedelediği gibi temeli ni daha da sağlamlaştırmıştı. Stella, sokakta yeni bir arkadaş edinmeden yürüyemeyeceğiniz Londra'da ya da Surrey'de daha mutlu olabileceğini ara sıra itiraf ediyordu ama nazik ve yorulmak nedir bilmeyen bir dedikoducuydu, Aldwinter'da kocasına duyduğu ilgiyi asla kaybetmeyeceği kadar çok entrikayla karşılaşıyordu ve kimse hakkında kötü konuşurken onu duyan olmamıştı.

Bu esnada Will, kahvaltıdan beri çalışma odasından çıkmamıştı. Cumartesileri akşam olup da tek bir kadeh doldurduğu kaliteli şarabının tadını uzun uzun çıkarana kadar kimseyi görmemek gibi bir alışkanlığı vardı. Bu küçük papaz bölgesine gönüllü sürgünü karşısında bütün arkadaşlarının ve ailesinin şaşkına dönmesine rağmen (bir yıl içinde oradan bıkağını düşünüyorlardı) pazar görevlerini Yanan Çalı'dan talimat almış gibi önemsiyordu. Onun dini sivil bir hizmetçiymiş ve Tanrı da gökyüzündeki devlet dairesinde müsteşarmış gibi yalnızca kanunlar ve kurallar dahilinde yaşanan bir din değildi. Onun inancı derinden geliyordu ve en önemlisi de onu tamamen dışarıda yaşamasıydı. Kubbeli gökyüzü onun katedral nefi, meşeler çapraz sütunlarıydı: İnanç zayıfladığında, ki bazen zayıfladığı olurdu, semanın Tanrı'nın görkemini ilan ettiğin görür, taşların ağladığını duyardı.

Dua kitabında sabah okuyacağı kısımları işaretleyip Aldwinter'ın ve burada yaşayan herkesin güvende olması için bir dua oluştururken o da koridorun karşısındaki odada bulunan çocukların gürültüsünü duydu. Bu, huzurlu yalnızlığının sona erdiğinin sevimsiz bir hatırlatıcısıydı: Şömine rafındaki saat altıyı vurdu, huzurunun kapı zilinin çalışıyla bozulmasına yalnızca iki saat kalmıştı.

Misafir sevmeyen bir adam değilse de karısının hep insanlarla iç içe yaşama arzusu onda hiçbir zaman mevcut olmamıştı. Charles ve Katherine Ambrose'u kendi kardeşlerinden daha çok severdi ve kilise cemaatinin endişeli üyelerinin sık sık onu vakitsizce ziyaret etmelerini her zaman sıcakkanlılıkla karşılardı. Stella'ya hayranlıkla bakıldığını, sıcaklığı ve zekâsıyla sofrayı yönetişini, misafirlerinin ne kadar keyif aldığını görmek için karısının güzel yüzünü bir o yana bir bu yana çevirişini görmeyi o da seviyordu. Ama Londralı dul, onun acuze arkadaşı ve hassas oğlu da ne demek oluyordu! Başını iki yana salladı ve defterini çarparak kapadı: Yapması gerekeni her zamanki gibi yine yapacaktı ama varlıklı bir kadının muhtemelen ruhsal sağlığına zarar verecek doğa bilimiyle haşır neşir oluşuna da müsamaha etmeyecekti. Eğer kadın ondan Essex bataklığında gömülü olduğunu ya da nehir ağzında yaşamaya devam ettiğini düşündüğü şeyi keşfetmek için bulunacağı ahmakça girişimlerde kendisine eşlik etmesini isterse, nazik ve acımasız bir retle karşılaşacaktı. Tüm bunların Belanın bir parçası olduğunu düşünürken köyde dolanan, bir hayvanın ya da yılanın varlığına dair endişeli dedikodulara da paye vermeyi her zamanki gibi reddediyordu. Tüm bu dedikodular, İsa'nın da dediği gibi, ateşe atılan altın gibi sınanacak ve arınmış şekilde dışarı çıkacaktı. "Tanrı'ya şükür," dedi ama sesi biraz aksiydi. Sonra çay aramaya gitti.

“Hiç de beklediğim gibi değilsiniz!”

“Siz de öyle – dul olmak için fazla genç ve güzelsiniz!”

Sekizi on geçte Stella Ransome ve Cora Seaborne ateşe en yakın koltukta yan yana oturuyorlardı. Dakikalar içinde ikisi de birbirini o kadar sevmişt ki çocukken tanışmamalarının çok yazık olduğu konusunda hemfikirlerdi. Arkadaşının birini aniden sevmesine ve aynı şekilde aniden onu hayatından çıkarmasına alışkın olan Martha, bunu pek dikkate almadı ve Joanna’nın utangaç bir tavırla kartları karmasını izledi. Kızın ciddi, akıllı yüzü ve incecik örgüsü hoşuna gitmişti. Yanına gidip oyun oynamaları gerektiğini söyledi.

“Ah, güzel değilim: Hiç değilim hem de,” dedi Cora, bu nazik yalan karşısında keyiflenerek. “Annem hep umabileceğim en güzel şeyin göze çarptığının düşünülmesi olduğunu söylerdi ve bu da bana çok uyuyor. Gerçi her zamankinden daha usturuplu giyindiğim bir gerçek. Beni bu öğleden sonra görmüş olsaydınız hayatta kapıdan içeri girmeme izin vermezsiniz.” Doğruyd u: Cora, Martha’nın ısrarıyla kıvrımlarında her türlü yosunun türediğini düşünmenin mümkün olduğu şık, yeşil elbisesini giymişti. Köprücük kemiğindeki yara izini açık renkli bir fularla gizlemişti ve ilk kez kadın ayakkabısı giymişti. Martha’nın yüz fırça darbesiyle taradığı saçlarına tutturulan firketelerin birçoğu çoktan haliya düşmüştü.

“Will geldiğinize çok sevindi ve geç kalacağı için de çok üzgün: Az önce aradılar, köyün en ucunda yaşayan bir adamı görmeye gitmesi gerektiğini söylediler ama çok geç dönmez.”

“Onunla tanışmak için can atıyorum!” Bu da doğruyd u: Cora, peri kızlarını andıran yüzü ve beyazlamış sarı saçlarıyla bu muhteşem kadının, hayatını düz taban bir mankafayla paylaşıyor olsa hiç bu kadar mutlu olamayacağını düşündü. Adamı çok sevmeye şimdiden hazır dı, elinde şarap kadehiyle kırlentlerin arasına mutlu mesut gömüldü. “Oğlumu davet

etmeniz büyük incelikti ama oğlum kendini pek iyi hissetmiyordu, ben de yolculuk etmesini istemedim.”

“Ah!” Diğer kadının gözlerini yaşlar bürüyünce mavi tonu daha çok ortaya çıktı. Kadın hemen gözlerini sildi. “İnsanın babasını kaybetmesi çok acımasızca – oğlunuza çok üzüldüm ve elbette akşamını yabancılarla geçirmek istemeyeceğini tahmin etmeliydim.”

Cora’nın dürüst yaradılışı, bir parça bile hissedildiğinden emin olmadığı keder için döküldüğünü gördüğü yaşlara tahammül edemedi. “Aslında gayet iyiydi. Oğlum... alışılmışın dışında bir çocuk ve sanırım kederini sandığınız kadar derinden hissetmiyor.” Ev sahibesinin şaşırdığını gördüğü esnada kapının önündeki telaşı ve birinin ayakkabısının tabanını kazıyıcıya sürterek temizlediğini duyunca daha fazla açıklama yapmasına fırsat kalmamasına çok sevindi; kilide büyük ve ağır bir tomar anahtar sokuldu ve Stella Ransome ayağa fırladı. “William – Cracknell’a mı gittin? Hastalanmış mı?”

Cora başını kaldırıp baktığında, kapının eşiğinde açık renkli saçlarının ayrıldığı noktayı öpmek üzere eğilen bir erkek gördü. Stella o kadar ufak tefekti ki adam çok uzun olmadığı hâlde yanında dev gibi kalmıştı. Adamın üstünde şık bir siyah palto vardı ve biçimli omuz kesiminden görünen genişlik ve güç, cüppesinin ufak beyaz yakasıyla tuhaf bir tezat oluşturunuyordu. Saçları kısacık kesilmediği sürece asla temiz görünmeyen türdendi: Açık kahverengi bukleleri lambaların ışığında kırmızıya çalıyordu. Ellerini –parmakları geniş ve kısaydı– nazıkçe beline koyarak karısına sarıldıktan sonra kapıya döndü, “Hayır, canım –Cracknell hasta değil– ama bil bakalım yolda kimi buldum?” Kenara çekilip beyaz yakasını boğazından çıkarıp masaya attı; sonrasında içeri kırmızı frakıyla Charles Ambrose girdi. Hemen ardındaki Katherine, bir buket sera çiçeğinin arkasına gizlenmişti. Cora çiçekle-

rin utanmaz bir kokusu olduğunu düşündü: Koku midesini kaldırmıştı ve nedenini bilemiyordu, ta ki en son kocasının tabutunun etrafında zambak gördüğünü hatırlayana kadar.

Selamlaşma curcunası içinde –ilk kez unutulmaktan mutluluk duyan– Cora, Martha'yla Joanna'nın içine çekildiği sabır oyununu izledi. “Kraliçe muhasebe ofisinde,” dedi Joanna ve bir kartını daha oynadı. Sonra bu kısa süreli huzur bozuldu ve ufak kalabalık içeri girdi. Charles ve Katherine, Cora'ya sarılıp yanağını okşadı ve elbisesinin güzelliğiyle ayakkabılarının çamursuzluğu karşısında şaşkınlıklarını gizleyemedi. İyi miydi? Şu saçlara da bakın, nasıl temiz ve parlak! İşte, Martha da buradaydı, acaba bu aralar neyin peşindeydi? Ve Frankie: Acaba köy havası ona iyi gelmiş miydi? Ya deniz ejderhası – Cora'nın adı artık *The Times*'ın sayfalarında çıkacak mıydı? Stella'yla çoktan kaynaşmamışlar mıydı? Ya Papaz Will hakkında ne düşünmüştü?

Will bu soruların karşısında – hoş mizaçla (ama Cora'ya göre) coşkusuz görünmeye çalışarak derinden gelen kısık bir sesle, “Ben de misafirlerimizle şimdi tanışacağım,” dedi. “Charles zarafetin gözlerimi kamaştırdığı için başka bir şey göremiyorum.” Charles Ambrose kenara çekilip kolunu kaldırarak ev sahibini Cora'nın oturduğu koltuğa yönlendirdi. Cora, siyah gömleğinden görünen boynunun yukarısındaki dudaklarda beliren tebessümü, cilalı meşe tohumu gözleri ve tıraş olurken fena hâlde hırpalanmış yanağı gördü. Uzun cemiyet hayatı boyunca, tanıştığı insanların statüsü ve karakterinin karşısında yaptığı değerlendirmelerden dolayı kendiy-le hep gurur duymuştu: Kendi başarısından utanan varlıklı işadamları, merdiveninde van Dyck tablosu bulunan kılıksız hanımefendiler hayatından geçip durmuştu. Şimdiyse karşısında ayakkabılarının parlak cilasına ve gömleğinin sıyırdığı kollarına ne kadar uzun süre bakarsa baksın, hiçbir katego-

riye sığdıramadığı bir adam duruyordu: Adam masa başında çalışan bir papaz olamayacak kadar iriyarıydı ama bakışları çiftçilikle mutlu olamayacak kadar da düşünceliydi; gülümsemesi samimi görünmeyecek kadar nazikken gözleri neşeyle parlıyordu; sesi (acaba sesini Colchester sokaklarında ya da Londra treninde falan duymuş olabilir miydi?) içinde Essex'in yansımasını barındırıyordu ama bilge bir edayla konuşuyordu. Midesi zambakların kokusuyla allak bullak olmaya devam ederken, Cora mümkün olduğunca nazik davranmaya çalışarak ayağa kalktı ve elini uzattı.

Will ise karşısında, güzel burnu çilli, yosunlu elbisesinin (değerinin Stella'nın bütün gardırobunun iki katı olduğunu tahmin ediyordu ve bu tahmininde haklıydı) yeşil bir parıltı kattığı gözleri büyük oranda gri görünen, uzun boylu, güzel bir kadın bulmuştu. Cora, boynuna tiril tiril kumaştan bir fular sarmıştı (çok saçmaydı: Bunun gerçekten onu sıcak tutacağını mı düşünmüştü?) ve yüzük parmağındaki elmas ışığı kırarak duvara yansıtıyordu. Kıyafetlerinin ihtişamına rağmen oğlan çocuklarını andıran bir havası vardı: Yüzük dışında hiç mücevher takmamıştı ve pudra sürmediği yüzünde Essex'in deniz havasının çarptığı yerler ışıldıyordu. Ayağa kalktığı anda, kızının beygir kehanetinin tutmadığı gibi kadının incecik de olmadığını gördü: İri bir kadındı Cora ve sağlam bir duruşu vardı; ne kadar çaba sarf edilse de onun varlığının görmezden gelinmesinin imkânsız olduğunu düşündü.

Ya elini kaldırırken yaptığı hareket ya da boyunun boyuna uygun olduğunu fark etmesi nedeniyle, Will onu görür görmez tanımıştı. O, Colchester yolunda sisin içinden fırlayıp bağırarak, ardından birlikte koyunu çamurlu tuzagından kurtardıkları ve Will'in yanağının kesildiği günkü cadalozdu. Cora onu tanımamıştı, Will bundan emindi: Gülümsemesi biraz kibirli de olsa sıcaktı. Will, Cora'nın elini tutmadan önce

kısa bir süre duraksamıştı ama bu duraksama o kadar kısaydı ki kimsenin fark etmiş olmasına imkân yoktu ama bu hareketi karşısında Cora, ev sahibine daha dikkatli bakmıştı. Çamura bulanmış paltosuyla gölden evine döndüğü o geceden beri bu saçma tesadüfû sürekli hatırlayıp gülmekten kendini alamayan Will, daha fazla dayanamayıp hayvanın açtığı kırmızımsı yaraya hafifçe dokunarak yeniden gülmeye başladı.

Etrafındakilerin değişen ruh hâlini hemen fark eden Cora, bir an kalakaldı: Will tokalaşmak için Cora'nın elini tuttuğunda fazla sıkılmış olacak ki Cora yeniden Will'in yanağındaki kesige ve yakasındaki buklelere baktı –“Ah! Siz osunuz!”– ve o da gülmeye başladı. Martha (bu ikili arasında geçenleri korkuya çok benzeyen bir duyguyla izlerken) arkadaşının ve ev sahibinin ellerinin açıklanamayan bir sevinçle çaresizce birbirine kenetli kaldığını gördü. Tavırlarına dikkat etmeye çalışan Cora, ara ara kendini tutup şaşkınlık içindeki Stella'ya neden gülme krizine girdiklerini anlatmaya çalıştıysa da beceremedi. En sonunda elini çeken Will oldu ve –bir bacağına kraliçenin huzurundaymış gibi öne uzatarak– alaycı bir şekilde başını eğdi, “Sizinle tanıştığımıza çok sevindim, Bayan Seaborne. Size bir içki ısmarlayabilir miyim?”

“Bir kadeh şarap daha alabilirim,” dedi Cora kendini toparlayarak. “Martha ile tanıştınız mı? Ben onsuz hiçbir yere adımımı atmam.” Bu kadar görgülü davranma çabası ona fazla geldi: Yeniden gülme krizine girmemek için dudaklarını sıkı ve nazikçe, “Kendimi koyun gibi hissediyorum,” dedikten sonra keyif içinde, adamın da kendini tutamayarak neşeyle kahkahalara boğuluşunu izledi.

Neşelenen ama kendi dışında gelişen olaylara katılmaya hiçbir zaman hevesli olmayan Stella, “Anladığım kadarıyla tanışıyorsunuz?” dedi.

Karısının sesiyle ayılan Will, onu Cora'ya doğru çekti.

“Geçen hafta eve geç gelmiştim hani, üstüm başım çamur içindeydi çünkü gölden bir koyunu çekip çıkarmıştım ve sana tuhaf bir kadının bana yardım ettiğini anlatmıştım, hatırlıyor musun? İşte: O kadın bu kadın.” Cora’ya döndü ve ani bir ciddiyetle, “Sanırım sizden özür dilemeliyim,” dedi. “Kaba davrandığıma eminim ve siz olmadan ne yapardım bilemiyorum.”

“Canavar gibiydiniz,” dedi Cora, “ama arkadaşlarımı o kadar eğlendirdiniz ki sizi tamamen affediyorum – işte, Martha, ayrıca sizin çamurun içinden tırmanıp çıkan bir yaratık olduğunuzu ve kesinlikle yeniden çamurun içine geri döneceğinizi düşündüğümü söylediğimde bana inanmamıştı. Martha, Papaz William Ransome ile tanış; Bay Ransome, arkadaşım ile tanışın.” Kolunu Martha’nın beline koydu, tanıdık gelen bir şeye aniden bağlanma ihtiyacı hissetmişti ve arkadaşının papazı şöyle bir süzdüğünü gördü. Bakışlarından onu yetersiz bulduğu apaçık ortadaydı.

Bu sırada, Charles tüm bu olanlar onun eğlenmesi için ayarlanmış gibi alkış tutuyordu; sonra derhal çözümlenmesi gereken konular olduğunu hatırlayıp elini midesinin muhteşem kıvrımına acınası bir şekilde koyarak Stella’ya döndü. “Yenmesi gereken bir sülünle elmalı turta olduğunu mu söyledin sen?” Doğrulup sol kolunu karısına, sağ kolunu ev sahibesine uzattı. Ona verilen görevi hatırlayıp kart oynamayı bırakarak yerinden sıçrayan Joanna, yemek odasının kapısını açtı. Işık kristal bardakların girinti ve çıkıntıları açığa çıkarıp masanın cilalı ahşabını patlattı ve Stella’nın peçetelere işlediği unutmabeni çiçekleri açtı. Burası küçük bir odaydı ve yüksek sırtlı sandalyelerin arkasında tek sıra hâlinde ilerlemek gerekiyordu. Yeşil duvar kâğıdının ve şöminenin üstündeki suluboya tabloların modayla yakından uzaktan ilgisi yoktu ama Cora daha önce hiç bu kadar cana yakın bir şey gör-

memişti. Kartonpiyerli yüksek tavanlarıyla, Michael'in perde asmayı yasakladığı yüksek pencereleriyle Foulis Caddesi'ndeki odaları dūřundū ve onları bir daha asla görmemeyi bütün benliğiyle umdu. Yeřil elbisesi içindeki muhteşem g l şl  bu kadın karşısında şaşkına dönen Joanna, Cora'nın adının John'un güzel kaligrafisiyle yazılı olduğu kartı çekinerek işaret etti.

‐Teşekkürler,‑ diye fısıldadı misafiri ve kızın örgüsüne hafifçe dokundu. ‐İskambilde Martha'yı yendiğini gördüm: Benden çok daha zekisin!‑ (Daha sonra, Joanna akşam olanları anlatmak için kardeşine bir tabak çikolata götürdüğü sırada, ‐Yaşlı falan değil ama çok zengin, timsah derisinden yapılmış küçük bir valizi var; nedenini bilmiyorum ama aklıma Jeanne d'Arc'ı getirdi. Hem –John, hepsini yeme– değişik bir sesi var, aksanlı konuşuyor. Nereli olduğunu bilmiyorum ama epey uzaktan gelmiş olmalı,‑ dedi.)

Misafiri karşısında epey meraklanan Stella, Cora'yı uzun, sarı kirpiklerinin altından izliyordu. Yemeğinden çok az yiyecek, ara sıra sessizleşip alyansıyla oynayarak ya da boynundaki madalyonu açıp artık hayatta olmayan kocasının yüzüne bakarak önceden çalışılmış bir melankoli tablosu çizmesini beklerken karşısında kibarca ama fazla miktarda yemek yiyen, o sabah on beş kilometre yürüdüğünü ve yarın da aynısını yapacağını söyleyerek iştahı yüzünden gülümseyerek özür dileyen bir kadın bulduğu için şaşkındı. Onun huzurunda yapılan sohbet Will'in vaazından (‐çok iyi biliyorum – Bu yüzden korkmayız, yeryüzü altüst olsa da, falan filan? – Cemaatiniz için ne kadar uygun: Ne kadar zekisiniz!‑) Charles Ambrose'a ve onun siyasi entrikalarına (‐Albay Howard'ın sağlığı nasıl, Charles – Papaz, yeni milletvekili olmak ister misiniz?‑) baş döndürücü bir hızla ilerlemişti. Sonra durup kıyıda nasıl fosil aradığından kısaca bahsetmişti.

“Cora’ya sizin Essex Yılanı’na dair her şeyi anlattık,” dedi Charles, ikolatanın folyosunu çıkarırken. “İkisini de hatta.”

“Ben sadece bir tane biliyorum,” dedi William, kusursuz bir sakinlikle: “Misafirlerimizin ilgisini çektiyse elbette sabah benimle gelip bakabilirler.”

“ok güzel,” dedi Stella, Cora’ya doğru eğilerek. “Kilise-deki sıranın kolağının etrafına dolanmış bir yılan, kanatları da arkada katlanmış. Will, bunun Tanrı’ya hakaret olduğunu düşünüyor ve her hafta bir ıskarpelayla onu kazıyacağına dair tehditler savuruyor ama bir türlü cesaret edemedi.”

“Görmeyi çok isterim, teşekkürler!” Ateş için için yanı-yordu, Cora fincanını göğsüne bastırdı. “Söylesenize, nehirde yaşadığını söyledikleri yaratığa dair başka haber var mı?” Kocasının Beladan bahsedilmesinden hiç hoşlanmadığını bilen Cora, endişeli gözlerle ona baktı ve sohbeti kahveyle tatlandırmaya hazırlandı.

“Yaratık olmadığđ için haber falan da yok – gerçi cema-atimden birinin buna karşı çıkacağından endişe ediyorum! Cracknell’ı görmeye gittim de,” dedi Will, Stella’ya dönerek, “Gog ya da Magog kuyruğu titretmiş.”

“Ah!” dedi Stella suratını asarak ve ertesı sabah ihtiyar adama yemek götürmeye karar verdi: “Zavallı Cracknell – sanki yeterince şeyini kaybetmemiş gibi.” Misafirine bir fincan kahve uzattı, “Batalıklığın kenarında yaşıyor ve ailesinin son üyesini de yeni toprağa verdi,” dedi. “Gog ve Magog onun keçileri, gururu ve neşesi, bize tereyağı ve süt tedarik ediyorlardı. Ne olmuş, Will?”

“Ona soracak olsan kapının önündeki merdivende bir canavar belirmiş ve keçilerden birini çekip Cracknell’ın kollarından almış sanırsın – yılanı Cracknell kadar inanan kimse yok. Ama aslında keçilerden biri gece ağılından kaçmış ve bataklığa saplanmıştı, o sırada da nehrin suyu yükselmiş-

tir.” İç çekti. “Hayvan –gerçekten!– korkudan ölmüş, onu kaskatı hâlde bulmuş. Maalesef bu olay yüzünden insanlar saçma fikirlerinden kurtulamayacak. Herkese zihinlerimizin zekice oyunlar oynayabildiğini, bizi destekleyecek inancımız olmazsa bu tür şeylere inanmaya...” –Ellerini cümleyi yakalamaya çalışır gibi gerdi ve cümleyi farklı şekilde kurmaya çalıştı: “Bence Tanrı’ya sırtımızı dönersek, korkularımızın ete kemiğe bürünmesi mümkün oluyor.” Cora’nın ona gözünü ayırmadan baktığını fark edince –bakışları kibirli değil, keyifliydi– yüzünü kahve fincanından yükselen buharın ardına gizledi.

“Ve onun deli olduğunu düşünüyorsunuz – söylediklerinde sizce hiç mi doğruluk payı yok?” Cora’nın ihtiyar adama acıması merakını azaltmamıştı: İşte, artık elinde bir tür kanıt vardı!

Papaz homurdandı. “Korkudan ölmüş bir keçi mi? Saçmalık. Akılsız hiçbir hayvan korkuyu bu denli anlayamaz, deniz ejderhasıyla ya da işte adına her ne diyorlarsa, suyun kıyıya sürüklediği dal parçaları arasındaki farkı anlayabilse bile. Korkudan ölmüşmüş! Hayır: Hayvan zaten gidiciydi, ağılından çıkıp kendini soğuk havada bulmuş. Buradaki tek yılan kilise sırasına kazınmış olan yılan ve karım da (bir kez olsun!) bana engel olmazsa, o yilandan da kurtulacağız!”

Şeytanın avukatlığını üstlenen Cora, “Ama siz kullanına işaretler ve mucizeler gönderen Tanrı’nın papazısınız: Sonuçta Tanrı’nın yine aynı şeyi yapmayı seçtiğini, bizi tövbe etmeye çağırdığını düşünmek tuhaf mı?” Tanrı’ya karşı beslediği kuşku sesine yansımıştı. Bunu çok açık şekilde duyan Will, kaşını kaldırdı.

“Bakın: Buna benden daha fazla inanıyor olamazsınız. Bizim Tanrımız mantığın ve düzenin tanrısıdır, gece gece yapılan dini ziyaretlerin değil! Bu, yaratıcısına duyduğu bağlılığı

kaybetmiş köylülerin kulaktan kulağa yaydıkları hurafelerden başka bir şey sayılmaz. Benim görevim, onları yeniden huzura ve kesinliğe yönlendirmek: Hurafelere boyun eğmek değil.”

“Peki bu yaratık dedikodu da, tövbeye çağrı da değilse ve yalnızca incelenmesi, kataloglanması ve açıklanması gereken bir canlıysa? Darwin ve Lyell–”

Will fincanını sabırsızlıkla itti. “Ah, bu isimlerin ortaya çıkması hiçbir zaman uzun sürmez zaten. Zeki adamlar olduklarından şüphem yok: Her ikisini de okudum ve ileri sürdükleri teorilerde sonraki nesillerin gerçekliğini kanıtlayacağı çok şey olabilir. Ama yarın başka bir teori ve sonra yine başka bir teori ortaya çıkar; biri çürütülürken diğeri göklere çıkarılır; gözden düşerler ve on yıl sonra yeni eklenen notlar ve yeni bir baskıyla bir kez daha dirilirler. Her şey değişiyor, Bayan Seaborne, ve çoğu da iyiye gidiyor: Ama son anda Tanrı’ya sığınmanın ne yararı var? Tökezleyeceğiz, düşeceğiz ve düşerken de aptallıkla karanlığa yem olacağız – bu canavar dedikoduları bizi güzel ve kesin olan her şeye bağlayan halatı bıraktığımızın kanıtından başka bir şey değil.”

“Ama sizin inancınız, tüm o karanlığın içinde hiçbir şey görmemeler, tökezlemeler, silik şekilleri ellerinizle anlamlandırmaya çalışmalar derken sırf garabetten ve gizden, kandan ve cehennem azabından ibaret değil mi?”

“Sanki hâlâ Karanlık Çağlardaymışız, Essex hâlâ cadı yakıyormuş gibi konuşuyorsunuz! Hayır – bizimki aydınlanmanın ve berraklığın inancı: Ben tökezlemiyorum – önüme konan yarışı sabırla koşuyorum – yolumda lamba var!”

Cora gülümsedi. “Kendi sözcüklerinizi mi kullanıyorsunuz yoksa başkalarının sözcüklerini mi, emin olamıyorum. Size karşı dezavantajlıyım!” Kahvesinin son yudumunu kafasına dikiince dilinde acı bir tortu kaldı. “İkimiz de dünyayı aydınlatmaktan söz ediyoruz ama ışık kaynaklarımız farklı.”

Anlatılamaz şekilde keyiflenen Will, bu garip kadının kendi sofrasında ona meydan okuyan gri bakışlarından rahatsız olması gerektiğini hissettiği hâlde gülümsedi ve gülümsemeye de devam etti. “O zaman ilk kim diğerinin mumunu söndürüyor, göreceğiz,” dedi ve fincanını şerefine kaldırdı. Bu izlediklerinden tiyatrodan para verip aldığı iyi bir koltuktan alacağı zevkten daha fazlasını alan Stella, alkış tutacakmış gibi avuçlarını birbirine yapıştırdı ama boğazına bir şey kaçınca öksürmeye başladı. Çok küçük ve hassas bir damarın derinlerinden bir ses duyulur gibi oldu: Bütün bedeni sarsıldı, masa örtüsüne tutundu ve şarap bardağını döktü. Espriyi bir kenara bırakarak yerinden fırlayan Will, yanına çömeldi ve daracık sırtına ufak ufak vurarak kulağına onu rahatlatcak cümleler fısıldadı.

“Sıcak su getirmeliyiz – buharı içine çekmeli,” dedi Katherine Ambrose ama nöbet geldiği gibi gitti.

İki büküm olan Stella, doğrularak oturdu ve yaşarmış mavi gözleriyle etrafındaki insanlara baktı: “Üzgünüm – şimdi hepiniz grip olacaksınız ve kurtulmanız da uzun zaman alacak! Ben yatmaya gitsem olur mu? Çok güzel zaman geçirdim.” –masanın karşısına uzanıp Cora’nın elini avuçlarının arasına aldı– “Ama sabah burada olacaksınız ve size en azından bir yılan gösterebileceğimizi biliyorum.”

3

Ertesi sabah, All Saints yılanının restorasyonu yapılmış sıranın kolçağına oyulmuş masum görünümlü bir şey olduğu ortaya çıktı. Essex Yılanı'nın son günlerinde, dedikoduların efsaneye dönüştüğü, meşe ağaçlarındaki ve yön levhalarındaki uyarı notlarının kaldırıldığı dönemde oyulmuştu. Yaratığın, kuyruğunu kolçağın etrafına keskin ve üst üste binen pullarla üç kez dolayan ama pençelerini ya da dişlerini işin içine dahil etmeyen bu muzip zanaatkârdan korkmadığı kesindi. Cora, kanatların bir yarasayla serçe zorla çiftleştirilmiş gibi biraz uğursuz göründüğünü, sırttan yüzündeki gölgelerin yılanı göz kırptırıyor gibi gösterdiğini ama aslında bunun ortaya çıkan doğaüstü yaratığı imlediğinin pek söylenemeyeceğini gülerek itiraf etti. Şefkatli cemaat üyelerinin iki yüz yıl boyunca onu okşamalarından sağ kurtulmayı başarsa da omurgası aşınıp düzleşmişti.

Sabah yürüyüşlerinde Cora ile babasına eşlik eden Joanna, parmağını ahşaptaki yeni açılmış olukta gezdirdi. "İşte burası," dedi. "Iskarpelayla buradan kesip atacaktı ama ona izin vermedik."

"Alet çantamı sakladılar," dedi, "nerede olduğunu da söylemiyorlar." William Ransome o sabah, Cora'nın ufak ve sıcak yemek odasında yenen akşam yemeğinde hatırladığı hâlden çok daha sert görünüyordu, sanki papaz yakasını takınca o

havaya bürünmüş gibiydi. Ne giysisinin siyahlığı ne de yaralı yanağına çiğ bir görüntü veren yeni tıraş olmuş yüzü ona yakışıyordu. Aynı şekilde, ufak köylerini ve çakmaktaşı duvarları önceki gece yağan yağmurdan ıslanan ve sabah güneşinde parıldayan alçak kuleli kiliseyi gösterirken yorgun gözlerinde Cora'nın ortaya çıkarmaya çalıştığı bir yumuşaklık vardı.

Cora, serçeparmağının ucunu yılanın ağzına koydu. *Beni ısırırsan buna katlanabilirim.* “Biraz aklınızı kullansaydınız dedikoduları kendiniz yayabilir, vaiz kürsüsünden esip gürleyebilir ve canavarı görmek isteyenlerden kapıda para alabilirdiniz.”

“Sanırım yeni bir pencerenin parası çıkardı ama Essex zaten korku dolu ayrıca Hadstock ve Danimarkalı derisi mihanmış kapıyla rekabet edemeyiz.” Cora'nın kaşlarını çatıldığını görünce hemen ekledi: “Hadstock'taki kilise kapısı demir sürgülerle dolu ve sürgülerin altında deri parçaları var. Dönek bir Danimarkalının yakalanıp derisinin yüzüldüğü, bu derinin de yağmurun içeri girmemesi için kullanıldığı anlatılagelir.” Cora titredi ama bir yandan da keyiflenmişti, William onu daha çok etkilemek için katılığının son demlerini bir kenara bırakıp, “Belki de adama Viking kan kartalı cezası vermişlerdir,” dedi, “kaburgalarını omurgasından ayırıp kanat gibi yaydıktan sonra akciğerini dışarı çıkarmışlardır – ah, betün benzin attı, Jojo'nun da midesini kaldırdım!”

Kızı babasına kibirle baktı –*beni gerçekten hüsranı uğrattın*– ve ceketinin düğmelerini ilikleyip sabah mesailerinin başındaki zangoçlara selam vermeye çıktı.

“Ne kadar şanslısınız, *kutsanmış* gibisiniz!” dedi Cora birdenbire, mezar taşlarının arasından geçip mezarlık kapısının altında durarak el sallayan kızı izliyordu. “Hepiniz mutluluğun sırrını çözmüş gibisiniz...”

“Siz öyle değil misiniz?” Sıraya, Cora'nın hemen yanına

oturdu ve yılanı dokundu. “Hep gülüyorsunuz, esnemek gibi bulaşıcı bir şey bu!” *Senden korkmuştuk*, diye düşündü William, *oysa nasıl biriymişsin!* “Hiç beklediğimiz gibi çıkmadınız.”

“Ah, son zamanlarda, evet. Son zamanlarda – gülmemem gerektiği hâlde gülüyorum. Benden bekleneni veremediğimin farkındayım... Son birkaç haftadır sürekli olmam gerekenle olduğum kişi arasında daha önce hiç bu kadar fark bulunmadığını düşünüp duruyorum.” Hemen hemen yabancı olduğu biriyle böyle açık açık konuşması saçmaydı ama sonuçta birbirlerinin en kötü hâlini görmüşlerdi ve konuştukları hiçbir şey onları Colchester yolundaki ufak göl kadar çamura bulayamazdı. “Utanılacak şeyler yaptığımı biliyorum: Hep böyle biriydim ama hiç bu kadar görünür olmamıştı.” Cora o kadar hızlı bir şekilde mutsuzluğa kapılmıştı ki dehşete kapılan William gri gözlerinin parladığını gördü ve yakasına dokunarak (bu tür olaylara çok yakışan o ciddi sesiyle), “Bize tamamen kaybolduğumuz ve utanç içinde olduğumuz zamanların,” dedi, “tesellinin kaynağına en yakın olduğumuz zamanlar olduğu öğretildi – ve ben de buna inanıyorum... Özür dilerim, amacım sizi bir şeylere zorlamak değil ancak bunları söylememek susadığınızda size su vermemek gibi bir şey olurdu.” Bu son cümle o alışıldık repertuarından o kadar uzaktı ki şaşkınlık içinde, sanki bu sözcüklerin gerçekten kendi bedeninden çıkıp çıkmadığını kontrol etmek istercesine ellerine baktı.

Cora gülümsedi, “Susadım ve hep de susarım – her şeye, her şeye! Ama uzun zaman önce tüm bunlardan vazgeçtim.” Beyaz taşları, taşların aralarından yükselen kırılganlığıyla yüksek çatıyı ve mavi örtülü sunağı işaret etti. “Bazen ruhumu, zorunda olduğum gibi yaşamak için sattığımı düşünüyorum. Ah, ahlaksızlığı ya da vicdansızlığı kastetmiyorum – yalnız-

ca düşünceleri geldiği gibi düşünme özgürlüğünden, onları gitmelerini istediğim yere gönderme özgürlüğünden bahsediyorum, başkalarının koyduğu, *oraya* ya da *buraya* giden raylarda ilerlemesine izin vermemekten...” Kaşlarını çatarak başparmağını yılanın omurgasında gezdirdi. “Bunu daha önce birilerine söylemek istediysen de kimseye söylemedim: Ama evet, ruhumu sattım ve maalesef pek de yüksek bir fiyata değil. İnançlıydım, doğuştan sahip olduğunuzu düşündüğüm türde bir inançtı bu ama başıma ne işler açtığını görünce onu takas ettim. Bu bir tür körlük ya da deli olmayı seçmek gibi – yeni ve harika olan her şeye sırt çevirmek – mikroskopta Incil’dekinden daha az mucize olmadığını görmemek!”

“Gerçekten ya birini ya ötekini seçmeniz gerektiğini mi düşünüyorsunuz: Ya inancınız ya mantığınız, öyle mi?”

“Yalnızca mantığım değil –mantığım ruhumun karşısında duracak kadar güçlü değil!– özgürlüğüm. Bazen bu yüzden cezalandırılmaktan korkuyorum ama cezayı bilirim, buna nasıl katlanmam gerektiğini öğrendim...” William anlamamıştı ve sormaya da çekindi ama o sırada Joanna içeri girdi ve nefte durdu. Zangoçlar arkasında halatlarına asıldı ve çanlar içeride cılız bir sesle çaldı.

“Beklediğimiz gibi biri çıkmadınız,” dedi William yeniden.

“Siz de öyle,” dedi Cora, William’ın gözlerine tuhaf bir çekingenlik nöbeti içinde mümkün olduğunca doğrudan bakarak. Papaz yakasının nalbant önlüğünden daha büyük bir otoriteye sahip olmadığını düşünüyordu ama bir nalbant bile demir döverken tanrılaşıyordu. “Evet, siz de beklediğim gibi çıkmadınız. Ben sizi çok şişman, kendini beğenmiş biri, Stella’yı çok zayıf ve kırılgan, çocuklarınızı da korkutucu derecede dindar bekliyordum.”

William güldü. “Dindar!” dedi. “Sabahları ayaklarını sürüyerek, üstünden dindarlık akarak kiliseye girip kutsal kitapla-

ra erişmek için birbirleriyle mi itişiyorlar?” O esnada Joanna sunağın önünde diz çöktü (okuldan bir arkadaşı Katolik bir kızdı ve Joanna onların ritüelleriyle tespihlerine özeniyordu) ve üç kez istavroz çıkardı. Saçları kulaklarının üstünde hale gibi toplanmıştı, kıyafeti beyazdı ve yüzünde öyle ciddi bir ifade vardı ki dudakları kaybolmuş gibiydi. Bir papazın korkunç kızı görüntüsüne öylesine brünmüştü ki Cora ve Will birbirlerine neşeyle baktılar ve yeniden kahkaha krizine girmekten kendilerini alamadılar.

“Dua kitabımı bulamıyorum,” dedi Joanna ağırbaşlı bir havayla, ne yaptığını anlamayıp üstüne alınmamaya karar vererek.

Gölmeye devam ettikleri sırada cemaat içeri girince papazlarını gafil avlamış oldular. Will onları selamlamak için sundurmaya çıktığı sırada Cora bir-iki kez kendine suç ortağı arayan bir okul çocuğu edasıyla onunla göz göze gelmeye çalıştıysa da başaramadı: Will, asma köprüyü çekerek kapadı. Yılanlı sıra Cora’yı kimsenin göremeyeceği karanlık bir köşede idi ve bu sessiz sakın kiliseden çıkmak istemeyen Cora, o köşede bir süre kalabileceğini düşündü.

Ufacık köyde candan bir cemaat toplanmıştı. Kilise neredeyse festival havasına bürünmüş ya da ortama ortak bir düşman ihtimalinin neden olduğu bir güler yüzlülük hâkim olmuştu (en azından Cora böyle düşünmüştü). Oturduğu yerde onu fark etmeyen cemaatin kendi arasında fısıldaşarak Beladan, yilandan ve kırmızı dolunayın çıktığı önceki gece görülen bir şeyden söz ettiklerini duydu; bazı ekinler erkenden solmuştu; yine birinin bileği burkulmuştu. Kıyafetinin siyahlığı ve ağırbaşlı görünmek konusunda Ransome ile yarışan genç bir adam sırasının yanından geçenlere elini uzatıp Kıyamet Günü’ne dair yorumlar yapıyordu.

Çanlar sustu, insanlar sustu ve William nefteki yerini aldı.

Sol kolunun altında İncil ve yüzünde çekingen bir ifadeyle (Cora'da böyle bir izlenim bırakmıştı) vaiz kürsüsünün basamaklarına ulaştığı sırada kapı açıldı ve Cracknell girdi. Beraberinde uzun, karanlık bir gölgenin yanı sıra güçlü bir rutubet ve çamur kokusu getirmişti. Gözlüğünü evde unutmuş bir kadın "Geldi!" diye bağıırıp çantasını göğsüne bastırdı. Yarattığı bu etkiden memnun olduğu her hâlimden belli olan ihtiyar adam kapının eşiğinde herkesin onu gördüğünden emin olana kadar durduktan sonra kilisenin ön tarafına doğru yürüyüp kollarını kavuşturarak oturdu. Hep giydiği yosunlu paltonun üstüne bir palto daha giymişti; pirinç düğmeli paltonun kürk yakasındaki kulağakaçanlar telaş içinde kaçııyorlardı.

"Günaydın, Bay Cracknell," dedi William hiç şaşırmadan. "Hepinize günaydın. *Bana, Tanrı'nın evine gidelim dediklerinde çok mutlu oldum.* Bay Cracknell, yerinize oturduğunuzda en sevdiklerinizden biri olduğunı bildiğim 102 numaralı ila-hiyle başlayacağız. Sizi de sesinizi de özledik." Kürsüye çıkıp kendini içeri kapadı. "Ayağa kalkalım mı?"

Kaşlarını çatan Cracknell, oturduğu yerde surat asıp onlara katılmayı reddetmeyi düşündü ama o tatlı tenor sesine herkes bayıldığı için melodiye karşı gelemeydi. Kilisenin kapılarına halihazırdaki itirazıyla dayanma kararını çoktan bozduğu için, battı balık yan gider diye düşündü. Birkaç gün önce Gog'u kaybetmiş olması (yan dönmüş olarak bulunmuştu, dikdörtgen gözbebekli sarı gözleri korkudan kaymıştı ve hiçbir yerinde de yarası yoktu) yeni bir karar almasına yol açmıştı: Bela, yok yere türemiş bir dedikodu değildi, etten kemiktendi ve geceleri onlara yaklaşıyordu. Daha o sabah Banks suyun hemen altında siyah ve kaygan bir şey gördüğünü söylemiş, önceki gün hava kapalı olmamasına rağmen St. Osyth'te bir çocuk suda boğulmuştu. Cracknell ne kadar uğ-

raşırса uğraşsın, küçük bir köyün küçük günahlarıyla kutsal yargı arasında bağlantı kuramamıştı ama kutsal yargı diye bir şey kesinlikle vardı ve papaz cemaati tövbe etmeye çağırmasa bunu kendi yapacaktı.

Papaz Ransome'ın şansına, Cracknell güneş ışığının ısıttığı bir sırayı seçmişti ve ilkbahar sıcaklığıyla iki paltosu arasında hortutuları ve sayıklamalarıyla ayini böldüğü bir uykuya daldı.

Cora, loş köşeden cemaatin dua etmek üzere eğildiğini ve ilahiler için yeniden doğrulduğunu gördü; annelerinin omuzlarına çıkarılan ve arkada oturan çocuklara uzanmaya çalışan bebeklere gülümsedi; vaizin sesinin duadan İncil alıntularına geçerken hafifçe değiştiğini duydu. Hemen yanındaki duvarda asılı duran eski püskü levhada *Kilise korosunun çocuklarından David Bailey Thompson, 1868-1871, Huzur İçinde Yatsın* yazıyordu. Cora, çocuğun ömrünün üç kısacık yıl mı sürdüğünü, yoksa o yılların kilise korosunda ilahi söylediği yıllar mı olduğunu merak etti. Ayaklarının dibindeki parke zemin balıksırtı şeklinde döşenmişti ve solgun ahşabı ısıldıyordu, bütün renkli camdan meleklerde alakarga kanatları vardı. İlahilerden ikincisinde bir şey –belki melodisi, belki çocukluğundan yarım yamalak hatırladığı bir-iki dize– kabuk bağladığını sandığı bir yerine dokununca ağlamaya başladı. Mendili yoktu çünkü hiç olmazdı; bir çocuk gözyaşlarını şaşkınlık içinde görüp annesini dürtünce annesi dönüp baktı ama hiçbir şey göremeyip yeniden önüne döndü. Cora'nın dinmek bilmeyen gözyaşlarını silmek için saçlarından başka bir şeyi yoktu. Onu gören tek kişi beyaz taştan gözetleme tepesindeki vaiz oldu; hıçkırığını bastırmaya çalışırken aldığı derin nefesleri ve yüzünü nasıl sakladığını görmüştü. Cora'ya baktı ve gözlerini gözlerinden ayırmadı, Cora daha önce hiçbir erkeğin ona böyle baktığını hatırlamıyordu. Neşeli, açgözlü ya da dehşete kapılmış bakışlar değildi bunlar; içinde kibir ya da

acımasızlık yoktu. Cora, Will'in James'i ya da Joanna'yı üzgün gördüğünde de onlara böyle baktığını düşündü; ama olamazdı böyle bir şey çünkü bu, eşitler arasında bölünmüş bir bakıştı. Bakışma kısa sürdü ve William nezaketinden ayrıca müzik sona erdiğinden başını çevirdi, utancını saklamak için çok geç kalan Cora, bıraktı gözyaşları akmaya devam etsin.

Ayinin sonunda kendine ve elbisesinin önündeki ıslaklığa gülebilecek kadar keyfi yerine gelmiş olan Cora, kapıda Will'in etrafını iyi dileklerde bulunan yetişkinlerle çocuklar güvenli bir şekilde sarana kadar yerinden kalkmadı. Mut-suzken görülmeye pek de itirazı yoktu ama ona merhamet edilmesinden korkuyordu ve Martha'ya, onu bir kez olsun ağlatmamış olan amonitlerinin ve not defterlerinin güvenli bölgesine dönebilecek duruma gelene kadar doğru zamanı bekleyecekti. Gitmek için doğru zamanın geldiğine karar vererek sırasını en karanlık taraftan terk etti ve tam o sırada –onu beklediği her hâlimden belli olan– kürk yakalı paltosu içindeki Cracknell'la karşılaştı.

“Merhaba,” dedi Cracknell, Cora'yı şaşırttığına sevinerek. “Grubumuzun içinde bir yabancı. Senin burada ne işin var, yeşil bot?”

“Yabancı olabilirim,” dedi Cora, “ama en azından zamanında geldim! Ayrıca botlarım da kahverengi.”

“Kesinlikle,” dedi Cracknell, “kesinlikle.” Paltosunun kolundaki kulağakaçana bir fiske vurdu. “Benden bahsedildiğini kesinlikle duymuşsundur diye düşünüyorum ayrıca o papaz özel ve elinde değer vermeye layık pek az şey kalmış biri olarak çok değer verdiğim bir arkadaşımdır.” Elini uzatıp adını söyledi.

“Ah – Bay Cracknell!” dedi Cora. “Sizi de dün geceki kaybınızı da duydum elbette. Çok üzüldüm – koyununuz ölmüş, değil mi?”

“Koyun diyor! *Koyunmuş!*” Güldü ve Cora’nın aptallığını paylaşacak birini görmek umuduyla etrafına baktı ama tek bulabildiği tepesindeki alakarga kanatlı meleklerdi, “Koyun!” diye bağırıp biraz daha güldü. Sonra aklına bir şey gelmiş gibi durdu ve Cora’yı dirseklerinden yakalamak için öne doğru eğildi. Kısık sesle konuşmaya başlayınca Cora da onu daha iyi duyabilmek için bilinçsizce öne doğru eğildi. “O zaman sana anlattılar, öyle mi? Sana anlattılar ve sen de can kulağıyla dinledin? Blackwater’da ne olduğunu biliyorsun, ay ışığında ve anladığım kadarıyla son zamanlarda gün ışığında beliren şeyi çünkü St. Osyth’teki oğlan nehirde ona yakalandığında öglendi ve gökyüzü de bulutsuzdu. Sana anlattılar ve belki de sen kendin de gördün, belki *duydun*, belki *kokladın*, tıpkı şu an paltomun derisindeki ve senin de derindeki şey gibi...” Daha da yaklaştı, nefesi hem balık hem de çürüme kokuyordu; Cora’yı gölgelerin iyice içine itti. “Ah, seni şimdi görüyorum. Ah, *bildiğini görüyorum*: Korkuyorsun, değil mi? Rüya da görüyorsun, dinliyorsun, bekliyorsun, *umuyorsun...*” gerçeğe en az beklediği yerde değinince ağzını iyice Cora’ya yaklaştırp bir şeyler mırıldandı: “Ah, *nasıl* bir günahkârlık bu, kıyametin geldiğini ve saklanacak bir yer olmadığını biliyorsun ve sonuçta bunu umutla bekliyorsun, değil mi, *umut ediyorsun*, gördüğün sürece dayanabilirsin, şu an bile olabilir mi sence, hepimiz başımızı eğdiğimiz sırada kapının eşiğini aşıp gelebilir mi?” Gölgele koyulaştı –hava serinledi– ve Cora, biraz uzaktan William Ransome’in sesini duydu; gözleri onu aradı ve bulamadı. Cracknell önünde salınarak görüş alanını kararttı ve mırıldanmaya başladı: “Ah, *o* bunu görmüyor, hissetmiyor, elinde değil, *oraya* bakmak bir şeye yaramaz, *bu* hiçbir işe yaramaz.”

“Bırak beni de gideyim,” dedi Cora, yaralı boynuna dokunup şu anda durduğu yerde birlikte oturdukları sırada

papaza söylediklerini hatırlayarak: *Cezayı bilirim, buna nasıl katlanmam gerektiğini öğrendim.* Aradığı şey ceza mıydı –Michael ona bu kadar mı kötü davranmıştı da diğerlerinden de aynısını bekliyordu– uzun süre baskı görüp belli kalıplara sokulmaya çalışıldığı için artık biçimini mi yitirmişti? Yoksa gerçekten ruhunu satmıştı da bu alışverişi onurlandırmak mı zorundaydı? “Bırak beni de gideyim,” dedi ve dengesini korumak için elini sıraya koyduğunda ıslak olduğunu fark etti. Eli kaydı, Cracknell’a doğru tökezledi ve paltosunun yağlı postunu, o leş gibi tuz ve istiridye kokusunu hissetti – Cracknell de tökezledi, kollarını kaldırarak dengesini sağlamaya çalıştığı sırada uzun paltosu açıldı ve deri astarı göründü, siyah, yağlı, çırpınan kanatlar gibi. “*Bırak beni!*” dedi Cora ve açılan kapının eşiğinde Joanna belirdi. İçeri ışık süzölmeye başlamıştı. Joanna’nın yanında Martha vardı, “Kapıyı kim kapadı?” diye sordular, “Kapının kapanmasına kim izin verdi?” – Ve Cracknell çok üzgün olduğunu, son ayların berbat geçtiğini her şeyin üst üste geldiğini söyleyerek kendini sıraya bıraktı. “Geliyorum,” diye seslendi Cora, sonra sesinin titremeden çıktığından emin olmak için bunu yeniden söyledi: “Geliyorum ve trene yetişmek istiyorsak elimizi çabuk tutmalıyız.”

Stella, papaz evinin penceresinde durmuş, çocukların parkı geçip Hain Meşesi’nin dalları arasına saklanışlarını izliyordu. Gecenin büyük bir kısmında öksürmüş ve çok az uyumuştı, rüyasında birinin odasına girip her şeyi maviye boyadığını görmüştü. Duvar da tavan da maviydi, halının yerinde pencereden süzölen ışıktaki göz alıcı duran masmavi karolar vardı. Gökyüzü maviydi ve ağaçların mavi meyvelerle süslü yaprakları da öyle. Endişe içinde uyandığında duvarların her zamanki güllü duvar kâğıdıyla kaplı olduğunu, her zamanki krem renkli keten perdeleri gördü ve James’i bahçeden mavi çan çiçeği toplamaya gönderdi. Çiçekleri baharın

ilk günlerinde defter aralarında kuruttuğu menekşelerle ve Will'in bir zamanlar onun yastığına koyduğu lavanta sapıyla birlikte pencere pervazına yerleştirdi. Biraz terlemişti ama rahatsız edecek kadar değildi. Çanlar çalarken kendi ritüelini gerçekleştirdi. Her çiçeğe başparmağıyla dokunarak ve şarkı söylercesine, "Lacivert, kobalt, çivit, mavi," dedi defalarca ama sonra bunun nedenini açıklayamadı.

II
ELİNDEN GELEN
ÇABA

NĪSAN

George Spencer
Geçici adres: The George Hotel
Colchester

1 Nisan

Sevgili Bay Ambrose,

Gördüğünüz gibi, Colchester'daki ismiyle müsemma otelden size yazıyorum, hatırlayacağınız üzere, geçtiğimiz sonbaharda müteveffa Michael Seaborne'un Foulis Caddesi'nde verdiği akşam yemeğinde bizi tanıştıran Dr. Luke Garrett ile bir süre burada kalacağım.

Umarım size yazdığım ve akıl danıştığım için beni affedersiniz. Tanıştığımızda işçi sınıfının yaşam şartlarını iyileştirmek için tasarlanan yeni parlamento kararlarını kısaca konuşmuştuk. Yanılmıyorsam kanunların ne kadar yavaş politika haline getirildiğine dair hoşnutsuzluğunuzu dile getirmiştiniz.

Geçtiğimiz aylarda Londra'daki konut sorununa, özellikle de varlığı yokluğu belirsiz ev sahiplerinin zorladığı fahiş kiralara dair biraz daha bilgi edinme fırsatım oldu. Hayırsever (Peabody Vakfı gibi) kuruluşların aşırı artan nüfus, yetersiz konut ve evsizlik sorunlarıyla mücadelede gittikçe büyüyen öneminin farkındayım.

Spencer Vakfı'ndan yararlanmak için uygun yolları bulmak istiyorum –babamın yalnızca savurgan bir hayat tarzını finanse etmekten çok daha fazlasını yapmamı istediğini biliyorum– ve bunun nasıl yapılacağı konusunda benden çok daha bilgili insanlara akıl danışmak istiyorum. Sorunlardan haberiniz olduğundan emin olsam da zarfa Londra Metropolü Konut Komitesi'nin bir broşürünü de fikriniz olsun diye ekliyorum.

Kısa süre önce, Londra'daki yoksulların halihazırdaki yeni konut tedarikini tamamlamayı amaçlayan ve sakinlerine ahlaki görevler yüklemekten –“iyiyi” güvenli ve sağlıklı evlerle ödüllendirip kalanları sefaletleriyle baş başa bırakmayan– dostlarımızı hiçbir şart koşmadan yoksulluktan kurtarmayı hedefleyen tehlikelerden haberdar oldum.

Bir-iki hafta içinde Londra'da olacağım. Zamanınız olursa konuşabilir miyiz? Çoğu şeyde olduğu gibi bu konuda da çok bilgisiz olduğumun fazlasıyla farkındayım.

Cevabınızı sabırsızlıkla bekliyorum.

Saygılarımla,

GEORGE SPENCER

Cora Seaborne
Geçici adres: Red Lion
Colchester

3 Nisan

Sevgili Stella,

Tanısalı henüz yalnızca bir hafta olmuş olabilir mi? Bana en az bir ay olmuş gibi geliyor. Konukseverliğiniz ve nezaketiniz için bir kez daha teşekkür ederim. Daha önce hiç bu kadar iyi ya da mutlulukla yemek yediğimi hatırlamıyorum.

Aklınızı bir öğleden sonra Colchester'a gelmeniz konusunda çelmek için size yazıyorum. Kale müzesini gezmek istiyorum ve belki çocuklar da gelmek ister diye düşündüm. Martha, Joanna'yı o kadar sevdi ki onu epey kışkandım. Hoşunuza gidecek mavi çiçeklerle dolu çok güzel de bir bahçe var.

Saygıdeğer papaza ilgisini çekeceğini düşündüğüm bir broşürle birlikte bir not iletiyorum...

Hemen cevap verin!

Sevgiler,

CORA

Muhterem Papaz Ransome,

Umarım iyisinizdir. Size konukseverliğiniz ve nezaketiniz için teşekkür etmek üzere yazıyorum. Sizinle daha öncekinden çok daha elverişli koşullar altında karşılaşmış olmaktan çok mutluyum.

Sizinle karşılaştıktan sonra çok garip bir şey oldu ve size bunu hemen anlatmak istedim. Guildhall'a bakmak ve müzeyi ziyaret etmek üzere Saffron Walden'a bir gezi düzenledik. Çok güzel bir kasaba, kime sorsanız Essex'in gözbebeği olduğunu söyleyecektir: Sokaklarda safran kokusunun estiğini bile söyleyebilirim. Ve bakın, bir kitapçının güneşli köşesinde ne buldum (eklediğim broşüre bakın) – Uçan bir yılanın varlığına dair herkesi uyaran orijinal broşürün bir kopyası. ESSEX'TEN GARİP HABERLER, yazıyor: Gerçek bir ilişki, daha azı değil! Miller Christy adında biri üşenmeyip kopyasını çıkarmış ve ona bu yüzden müteşekkir olmalıyız. Bir de illüstrasyon var ama kimsenin pek korkmuşa benzemediğini söyleyebilirim.

Dikkatli olun, tamam mı? Bir koyun tarafından alt edilmiş hiç kimse böyle bir düşmana karşı zafer kazanmayı bekleyemez.

Sevgiler,

CORA SEABORNE

William Ransome
All Saints Papaz Evi
Aldwinter

6 Nisan

Sevgili Bayan Seaborne,

Broşür için teşekkür ederim, ilgiyle okudum ve zarfın içinde size geri yolluyorum (James evdekileri korumak için yaylı tüfek tasarlayarak kendi kendini eğlendirirken, maalesef John bunu da boyama defteri sanmış). Papaz yakam izin verdiği ölçüde dürüst davranarak şemsiyeyi andıran kanatlarıyla canavarı bir yılanın parkta gagasını açıp laklak ettiğini görürsem üstüne bir balık ağı atıp hemen size göndereceğimi belirtmek isterim.

Sizinle tanıştığıma çok sevindim. Pazar sabahları genelde gergin olurum ama sizin dikkatimi dağıtmanız çok iyi oldu.

Colchester'da uzun mu kalacaksınız? Aldwinter'a her zaman bekleriz. Tıpkı bizim gibi, Cracknell da sizi çok sevmiş.

Hristiyan sevgisiyle,

WILLIAM RANSOME

I

Nisanın son haftasında, Essex'in çalılardan örölü çitleri frenk maydanozları ve kuş eriği çiçekleriyle beyazlara bürünmüş-ken Cora, Martha ve Francis'le birlikte Aldwinter parkının yanındaki gri eve taşındı. Colchester'dan ve Red Lion'dan bıkmışlardı: Francis, pansiyoncunun Sherlock Holmes zulasını patlatmıştı (tutarsızlıkları kırmızı mürekkeple, ihtimal dışı olanları yeşille işaretlemişti) ve Cora, kasabanın turnabalığından daha fazlasını gizlemeyeceği kesin olan medeni küçük nehrinden hiç memnun kalmamıştı.

Cracknell'la karşılaşmasını hatırladıkça -paltosunun yakasındaki tuz kokusu, karanlık köşelerden Blackwater'da bekleyen hayvanı büyü yapar gibi çıkarışı- huzuru kaçırıyordu. Bir şeyin onu Aldwinter'da beklediğini hissetse de aradığının yaşayan bir şey mi, ölü bir şey mi olduğunu tam bilemiyordu. Özellikle de Essex'in nehir ağzında yaşayan bir fosilin peşine düştüğü için kendini sık sık çocuksu ve saf buluyordu ama Charles Lyell soyunun tükenmesinden kurtulan türler olduğuna dair fikri destekliyorsa Cora da destekliyordu. Hem Newfoundland sahiline dev bir kalamar vurana ve Papaz Moses Harvey tarafından teneke küvette fotoğrafları çekilene kadar Kraken de yalnızca efsane değil miydi? Tüm bunların yanı sıra, işte Essex kili ayaklarının altındaydı ve kimbilir neleri gizliyor, zamanını kolluyordu. Eteği çamurlu paltosuyla ve

yanagında yağmurla yürüyüşe çıkmıştı. “Neden ben olmaya-
yım ve neden burası olmasın, anlamıyorum: Köpeği heyelan-
da ölene kadar Mary Anning de hiçbir şey bilmiyordu.”

Parkta boş duran gri evin haberini Stella Ransome ver-
mişti. Mavi kumaş ruloları satın almak için Colchester’a git-
tiğinde, “Kasabadan yorulunca Aldwinter’a gelmez misin?”
demişti, “Gainsforth ailesi aylardır kiracı arayışındalar ama
orada bizimle ancak çok garip biri yaşar! Güzel bir ev, bahçesi
var – yaz da çok uzak değil; nehir ağzına gitmek için Banks’i
tutabilirsin: Yılanını High Caddesi’nde hayatta bulamazsın!”
Cora’nın elini tuttu. “Üstelik seni yanımızda istiyoruz. Joanna
Martha’yı istiyor, James de Francis’i, seni ise hepimiz istio-
ruz.”

“Hep yelken öğrenmek istemişimdir,” dedi Cora, gülümse-
yip Stella’nın küçük ellerini tutarak. “Beni Gainsforthlarla ta-
nıştırıp iyi biri olduğuma kefil olacak mısın? Tanrım, Stella,
ellerin çok sıcak: Paltonu çıkar ve bana nasıl olduğunu söyle.”

Yeni gözdesi olan yemek masasının altından onları dinle-
yen Francis, duyduklarını tamamen onaylıyordu. Colchester’a
taşınmak ona fethedilecek yeni krallıklar vermişti ve daha
fazlasına hazırdı. Kasabanın ufak hazine mağazasını didik di-
dik etmişti (çalıp koruduğu martı yumurtası, Taylor’ın High
Caddesi’ndeki harabeden almasına izin verdiği gümüş çatal)
ve annesinin Blackwater bataklığında bekleyen bir şey olduğu
konusundaki kesin kanısına katılıyordu. Babasının ölümün-
den beri geçen aylar içinde kendisinin de az çok yetişkin ol-
duğunu hissediyordu: Ne Cora ne de Martha artık onu şumar-
tıyor ya da üstüne titriyordu ve kesinlikle kendisi de bunu
istemiyordu. Gece ya da sabah erken saatte davetsizce kapıda
ya da pencerede belirme eğilimi uzun süre önce yok olmuştu
– bunu neden yaptığını bilmiyordu, tek bildiği artık gereksiz
olduğuydu. Suskunlaşmış, mutlu bir sessizliğe bürünmüş-

tû ve Aldwinter ziyaretlerine şevkle katlanıyordu. Papazın oğulları ona çok uyan, sokulgan bir kibirle yaklaşıyorlardı: Çocuklarla iki kez parkta karşılaşmıştı ve saatlerce belki on kelime etmişlerdi. “Aldwinter,” dedi, kelimenin kulağa nasıl geleceğini duymak istercesine, “Aldwinter.” Bu üç hece hoşuna gitmişti, sesin alçalışı hoşuna gitmişti. Annesi ona baktı ve neşeyle, “Gitmek ister misin, Frankie?” diye sordu. “O hâlde gidiyoruz.”

2

Pentonville Yolu'ndaki odasında ucuz şarapla uyuyakalan Dr. Luke Garrett, penceresinin altında kopan yaygaraya uyandı. Bir çocuk koşarak gelip bir mesaj getirmiş ve kapının basamağında alacağı cevabı inatla beklemeye koyulmuştu. Garrett'ın açtığı kâğıtta şunlar yazılıydı:

Derhal koğuşlara bekleniyorsunuz. Sol tarafındaki dördüncü kaburgasının üstünden (polis raporuna göre) bıçaklanmış bir hasta intikal etti. Üç santimlik bir yara ve kaburgaların arasındaki kastan kalbe doğru iniyor. İlk muayene kalp kasının hasar almadığını gösteriyor; perikardiyal kesede kesik mevcut (?). Erkek hasta yirmilerinde, bilinci açık ve nefes alıyor. Bir saat içinde hastaneye intikal etmiş olursanız cerrahi müdahale mümkün olabilir. Geleceğinizi düşünerek hazırlıklara başlıyoruz – Maureen Fry.

Neşe içinde öyle bir bağırdı ki bekleyen çocuk şaşkına döndü ve bütün bahşış umutlarından vazgeçerek yeniden kalabalığa karıştı. Hemşire Maureen Fry, hastane personeli içinde Garrett'ın (Spencer'ı her zaman hariç tutarak) tek şampiyonu ve sırdaşıydı. Eline bıçak ve iğne alma arzusuna ket vurulmuş olan hemşire, Garrett'ın yıkıcı ateşli hırsında kendi hırsının bir yansımasını görüyordu. Erkeklerin kibrine karşı silah gibi

kuşandığı sonsuz dinginliğiyle birleşen tecrübesi ve muhteşem zihni, onu hastanenin yapısı için taşıyıcı duvarlar kadar vazgeçilmez kılıyordu. Garrett, ameliyathanede onun neredeyse sessiz varlığına çok alışmıştı ve onunla müttefik olmanın (ancak ona teşekkür edecek kadar da emin olamıyordu), aksi takdirde fazla riskli görülecek birçok ameliyata katılmasına olanak sağladığına inanıyordu. Ve hiçbirisi bu kadar risk içermiyordu: Hiçbir cerrahın kalpteki yarayı kapama girişimi başarıyla sonuçlanmamıştı. Bunu yapmanın imkânsızlığı, kimsenin kızgınlığını yatıştırma umudu taşımadığı bir tanrıça tarafından verilmiş bir görev gibi romantizmi ve efsaneyi de beraberinde getirmişti. Edinburgh'daki bir hastanenin en gelecek vadeden ve bir askerin yaralı kalbinden kurşunu çıkarabileceğine inanılan cerrahının hastasını masada kaybetmesinden ve cerrahın utançla keder içinde sessizce evine dönüp kendini vurmasının üstünden daha bir yıl bile geçmemişti. (Elbette kalbine nişan almıştı ama eli titrediği için hedefi şaşırmış ve enfeksiyondan ölmüştü.)

Bunların hiçbirisi, güneşin aydınlattığı kapının eşiğinde göğsüne bastırıldığı kâğıtla öylece kalakalan Luke Garrett'in başına gelmemişti. "Tanrı sizi korusun!" diye bağırdı oradan gelip geçerken şaşkına dönen insanlara ama aslında bu sözleri hem hastaya hem hemşireye hem de bıçağı öylesine rahatlıkla kullanan herkeseydi. Paltosunu giydi –ceplerini yokladı– parasını içkiye harcadığı için taksi parası kalmamıştı. Kahkahalar atarak hastaneyle aradaki bir buçuk kilometreyi son sürat koştu ve her adımda önceki gecenin hüznünü geride bıraktı ve hastanenin kapısına vardığında herkesin onu beklediğini gördü. Koğuşa girişi, kapının eşiğinde az çok hazır bir şekilde bekleyen, bahçe beliyi aynı renk ve şekildeki sakalıyla kıdemli bir cerrah tarafından engellendi. Adamın hemen yanında çoğu zaman olduğu gibi yine endişeli görünen Spencer

vardı, ellerini onu sakinleştirmeye çalışır gibi havaya kaldırdı ve elindeki notu işaret etti. Luke, onun notunun da Hemşire Fry'dan geldiğini açık bir şekilde gördü. Hemen arkalarındaki kapı açılıp hızlıca çekilerek kapandı ama kaşla göz arasında Luke, beyaz örtünün altında uzanan uzun ve dar ayakları görmeyi başarmıştı.

“Dr. Garrett,” dedi ondan yaşlı olan cerrah, sakalını çekiştirerek. “Ne düşündüğünüzü biliyorum ve bunu yapamazsınız – yapamazsınız.”

“Yapamaz mıyım?” Luke bunu o kadar yumuşak bir dille söylemişti ki Spencer telaşla geriye çekildi. Biliyordu ki, Luke’un yumuşak bir dille yakından uzaktan ilgisi olamazdı. “Adı ne?”

“Demek istediğim hem yapamazsınız hem de yapmamalısınız. Ailesi yanında: Bırakın da huzura kavuşsun. Birinin sizi çağıracağını biliyordum!” Ellerini ovuşturdu. “Bu hastanenin saygınlığına zarar vermenize izin vermeyeceğim – annesi yanında ve geldiğinden beri onunla konuşmaktan vazgeçmedi.”

Garrett bir adım daha attı ve cerrahtan olgun soğan kokusuyla iyodun iç rahatlatan keskin kokusunun geldiğini duydu.

“Bana adını söyleyin, Rollings.”

“Adını bilmenize gerek yok. Size kimin haber gönderdiğini öğrendiğimde... içeri giremezsiniz. Buna izin vermeyeceğim. Şu âna kadar kimse kalp yarasını iyileştirip hastayı yaşatmadı, sizden iyileri bile yapamadı bunu. Ve o bir insan – ölü oyuncaklarınızdan biri değil – hem hastanenin saygınlığını bir düşünsenize!”

“Sevgili Rollings,” –bunu öyle keskin bir nezaketle söylemişti ki Spencer tam anlamıyla irkildi– “denesenez de beni durduramazsınız. Bana izin verirlerse para almayacağım; izin de verecekler çünkü çaresizler. Üstelik, Royal Borough’nun benim kattığım saygınlık dışında bir saygınlığı da yok!”

Rollings kapının eşiğinde her köşeyi doldurana kadar şişmek ve çeliğe dönmek istiyormuş gibi salınırken öyle derin ve et gibi dolgun bir kızılığa büründü ki Spencer bayılabileceğini düşünerek iyice adamın yanına yaklaştı. “Kurallardan söz etmiyorum,” dedi: “bir insanın hayatından söz ediyorum – imkânı yok – saygınlığını beş paralık edeceksiniz – bu onun kalbi! Onun kalbi!”

Garrett kımıldamamıştı, loş koridorda büyümemiş ama irileşmiş, yoğunlaşmıştı sanki: Kontrolünü kaybetmemiş olmasına rağmen zor bastırdığı, depolanmış büyük bir enerjiyle neredeyse patlayacak gibiydi. Rollings duvara yaslanmıştı: Yenildiğinin farkındaydı. Garrett, nazik sayılabilecek gözlerle ona baktuktan sonra hızla ufak ve son derece titizlikle temizlenmiş odaya girdi. Berrak antiseptik rahiyalı havada karbolik asit kokusu vardı, hastanın yatağının başında oturan kadının ellerinin arasındaki mendilden de lavanta kokusu yükseliyordu. Kadın ara sıra sır verircesine öne eğiliyor, beyaz örtünün altındaki adama bir şeyler fısıldıyordu: “İşten uzak kalacağını sanma – henüz canlarını sıkıyoruz.”

Kaskatı kolalanmış elbisesiyle ve incecik kauçuk eldivenleriyle beliren Maureen Fry, pencerenin önünde dikilip güneşin içeri girmesi için pamuk güneşlikleri açtı. Dönüp uysal bir baş hareketiyle adamları selamladı: Kapalı kapının ardındaki ölçüsüz tartışmayı duyduysa da asla belli etmedi. “Dr. Garrett,” dedi, “Dr. Spencer. Tünaydın. İyi durumdaki hastayı muayene etmeden önce mutlaka hazırlanacaksınız.” Spencer’a düşen nabızla yükselen ateşin kaydedildiği ufak dosyayı uzattı. Garrett da Spencer da, anneye hiçbir bilgi vermemek üzere hesaplanmış bu sözcük tertibi karşısında şaşırmamıştı. Adamın durumu iyi değildi ve muhtemelen de bir daha iyileşemeyecekti. “Adı Edward Burton,” dedi. “Yirmi dokuz yaşında ve sağlıklı, Sanayi Sigortası Kurumu’nda yazman. Bethnal Green’deki evi-

ne doğru yürürken bir yabancıнын saldırısına uğramış; onu Saint Paul Katedrali'nin basamaklarında bulmuşlar.”

“Edward Burton,” dedi Luke ve örtünün altındaki adama döndü.

Adam o kadar zayıftı ki üstündeki beyaz örtüyü zar zor kaldırdı. Ama uzun boylu olduğu için ayakları ve omuzları görünüyordu. Adamın keskin köprücük kemiklerinin arasındaki boğazının eğimi gözle görünür şekilde inip kalkıyordu. Güve yutmuş, diye düşündü Spencer ve midesi bulandı. Hastanın geniş ve çıkık yanaklarına bir pembelik yayılmış, üstleri siyah kümeler hâlindeki benlerle lekelenmişti. Saçları erken yaşta dökülmeye başlamış, yerine ter damlalarıyla dolu beyaz ve geniş bir alın bırakmıştı. Yirmi yaşında da olabilirdi elli yaşında da; muhtemelen o anda daha önce olduğundan daha güzeldi. Bilinci açıktı ve sanki nefes vermek, kusursuz hâle getirmek için yıllarını verdiği bir yetenekmiş gibi fazlasıyla konsantre olmuşa benziyordu. Annesini dikkatle dinliyor, o sustuğunda araya giriyor ama sadece kargalarla ve ekin kargalarıyla ilgili şeyler söylüyordu.

“Birkaç saat öncesine kadar hiçbir şeyi yoktu,” dedi annesi özür dilercesine, sanki adamı turp gibiyken görme fırsatı bulamamışlar ve hayal kırıklığı içinde hastaneden ayrılacaklarmış gibi. “Yara bandı yapıştırdılar. Gösterebilir misin?” Hemşire önce adamın incecik kolunu, ardından örtüyü kaldırdı. Spencer, sol meme başındaki birkaç santimlik kocaman, kare bandı gördü. Kan ya da irin yoktu: Uyurken üstüne örtü örtülmüş gibi duruyordu. Annesi, “Onu buraya getirdiklerinde durumu iyiydi,” dedi, “konuşuyordu. Biraz bandaj sardılar. Kanaması çok değildi, öyle ciddi hiçbir şeyi yok gibiydi. Onu buraya, gözlerden uzak bir odaya aldılar ve bence bizi unuttular. Sadece yoruluyor, hepsi bu. Neden kimse gelmedi? Onu neden eve götüremiyorum?”

Luke, “Ölüyor,” dedi nazikçe. Bu sözünü bir süre annesinin kabul edip etmeyeceğini görmek için havada bıraktı ama annesi bu kötü bir şakaymış gibi yalnızca kararsızca gülümsedi. Luke, kadının sandalyesinin yanına çöküp usulca eline dokundu. “Bayan Burton, oğlunuz ölecek. Sabaha çıkamaz.”

Luke’un böyle bir yaralanmayı nasıl dört gözle beklediğini bilen Spencer –bu duruma hazırlık olarak köpeklerin ve kadavraların kesilip biçildiğini görmüş, bir keresinde büyük bir yarasını Luke’un dikiş yeteneğini kusursuzlaştırması için tekrar tekrar dikmesine izin vermişti– arkadaşının sabrını şaşkınlıkla ve sevgiyle izledi.

“Saçmalık!” dedi kadın ve mendilinin kumaşının parmaklarının arasında yırtılmasının sesini duydular. “Saçmalık! Ona baksanıza! Bir uyuşsun, atlatacak!”

“Kalbi kesik. Kanama içeride, her şey içeride.” Garrett, kendi kalbinin üstüne vurdu. “Kalbi gücünü yitiriyor.” Kadının anlayabileceği sözcükler bulup devam etti. “Ormanda kan kaybeden bir hayvan gibi gittikçe güçten düşecek ve sonra kan akışı duracak ve artık içinde kan kalmayacak, her şeyi –akciğeri de, beyni de– kansızlıktan ölecek.”

“Edward,” dedi anne.

Luke, darbelerin indiğini ve avının güçsüzleştiğini gördü, elini annenin omzuna koyarak, “Söylemeye çalıştığım şey,” dedi, “yardım etmeme izin vermezseniz öleceği.”

Anne bir süre gerçekleri kabullenmekte zorlandıktan sonra ağlamaya başladı. Luke, kadının ağlayışlarını bölen ve Spencer’ın daha önce hiç görmediği amirane bir tavrı içeren yumuşak sesle, “Siz onun annesisiniz,” dedi, “onu dünyaya siz getirdiniz ve bu dünyada tutabilirsiniz. Onu ameliyat etmeme izin verecek misiniz? Ben...” –Başarı olasılığına olan inancı dürüstlüğüyle savaşıp huzursuz bir ateşkes sağladı– “ben çok iyiyimdir – en iyisiyimdir ve bunu para almadan

yapacağım. Böyle bir şey daha önce yapılmadı ve yapılamayacağını da söyleyecekler ama her şeyin bir ilki vardır ve en önemlisi de zamandır. Biliyorum, benden söz vermemi istiyorsunuz ve söz veremem ama en azından bana güvenebilir misiniz?”

Odanın dışında kısa bir koşuşturma yaşandı. Spencer, Rollings'in çeşitli idari otoriteleri uyardığından şüphelenerek kollarını önünde kavuşturdu ve kapıya yaslandı. Hemşireyle göz göze geldi ve her ikisi de sessizce, *Ah, tehlikeli sularda yüzüyoruz*, dedi sanki. Koşuşturma sona erdi.

Kadın hıçkırıklarının arasında, “Ona ne yapacaksınız?” diye sordu.

“Gerçekten de o kadar kötü değil,” dedi Luke. “Kalbi tıpkı rahimdeki bir bebek gibi bir tür keseyle korunuyor. Kesik orada – bunu gördüm – isterseniz göstereyim? – Evet, sanırım göstermesem daha iyi. Kesik orada, serçeparmağınızdan daha uzun değil. Onu dikeceğim, kanama duracak ve oğlunuz – muhtemelen– iyileşecek. Hiçbir şey yapmazsak...” Ellerini umutsuzca iki yana açtı.

“Acıyacak mı?”

“Ruhu bile duymayacak.”

Ayaklarından başlayarak parça parça kendini toparlamaya başladı, birkaç adım attı ve son olarak saçlarını yüzünden yeni aldığı kararını göstermeye çalışırcasına çekti. “Pekâlâ,” dedi. “Ne isterseniz yapın. Ben şimdi eve gideceğim.” Oğluna bakmadı, yatağın yanından geçerken ayağını tutmakla yetindi. Spencer, her zaman yaptığı şeyi yapmak için: sakinleştirmek, teselli etmek ve servetiyle statüsünün verdiği otoriteyle arkadaşını yaptıklarının sonuçlarından korumak için kadınla beraber odadan çıktı.

Garrett bu esnada yatağa doğru eğilip, “Kısa süre sonra derin bir uykuya dalacaksın,” dedi birdenbire. “Yorgun musun?”

Yorgunsundur.” Sonra kendini salak gibi hissederek adamın elini tuttu, “Adım Luke Garrett; umarım uyandığımda adımı hatırlarsın,” dedi.

“Bir tane ekin kargası görüyorsan o bir kargadır,” dedi Edward Burton, “ama iki karga görüyorsan onlar ekin kargasıdır.”

“Zihin bulanıklığı beklenen bir şey,” dedi Garrett ve adamın bileğini beyaz örtünün üstüne koydu. Hemşire Fry’a döndü, “Girecek misin?” diye sordu ama Hemşire Fry’ın ameliyata girmemesi söz konusu bile olamayacağı için bu nezaketen sorulmuş bir soruydu. Hemşire Fry, başını evet anlamında salladı ve bu sessiz cevabının içinde Garrett’in yeteneğine duyduğu güven gizliydi bu yüzden Garrett’in nabızı –koşarak hastaneye geldiğinden beri düzelmemişti– yavaşlamaya başladı.

Spencer ve Garrett, ovmaktan tahriş olan ellerle ameliyathaneye girdiğinde hasta bakıcılar dışarı çıktı. Edward Burton ameliyat masasında bilinçsiz yatıyordu, gözlerini yeni bir üniforma giyen ve usta bir tekdüzelikle bir dizi şişeyle aleti çelik tepsilere dizen Hemşire Fry’a dikmişti.

Spencer hastaya, neler yaşayacağını – kloroformun yavaşça etki edeceğini ve mide bulandıracığını, maskeyle savaşmaması gerektiğini ama sırası gelince uyanacağını (uyanacak mıydı?), eterin geçtiği tüp yüzünden boğazının ağrıyacağını anlatmayı çok istiyordu. Ama Garrett’in istediği sessizlikti, Spencer ve hemşire de Garrett’in yalnızca başını sallayarak ya da dirseğiyle dürterek ne istediğini, beyaz maskenin üstünden attığı karanlık bakışlarla neyi işaret ettiğini sezmeye çalışacaklardı.

Hasta hareketsizdi, dudağına ilıştırılmış kauçuk tüp nede niyle yüzünde alaycı bir gülümseme belirmişti. Garrett, bandı açıp yarayı inceledi. Derideki gerilim yüzünden yara kör bir göz şeklinde açılmıştı. Burton o kadar yağsızdı ki kesik deriyle kasın altundan kaburgasının gri beyaz kemiği görünür-

yordu. Kesik çok yetersizdi ve eti önce iyotla yıkayan Garrett, bıcağını alıp kesigi her yöne doğru ikişer santim kadar büyüttü. Spencer ile Fry, Garrett'in gözüne ter girmesin diye alnını bezle temizlerken, Garrett öncelikle yaralı kalbin üstüne denk gelen kaburganın bir kısmının çıkarılması gerektiğini gördü. Güzel bir kemik testeresiyle (bunu bir keresinde bir kızın ezilen ayak parmağını kızın dört parmakla kalırsa sandaletlerle dans edemeyeceğini söyleyerek itiraz etmesine rağmen ampüte etmek için kullanmıştı) kaburgayı yaratılmış hâinden on santim kadar kısaltıp kestiği parçayı hemen yanındaki kaba koydu. Sonra bir demiryolu mühendisinin ellerinde hiç de sırtımayacak çelik retraktörle bir delik açıp içine baktı. *Ne kadar sıkıca paketlenmişiz*, diye düşündü, kalbin parlaklığına ve güzelliğine her zaman hayret eden Spencer. Kırmızının ve mora çalan mavinin mozaik yapısı, kısıtlı sarı yağ tabakası: Bunlar doğanın renkleri değildi. Kesigin etrafındaki kaslar, esnerken öyle kalıvermiş bir ağız gibi bir-iki kez yavaşça gerildi.

Sonra sırada kaygan kesesinde atan kalp vardı ve hasar çok hafif görünüyordu. Garrett, kesigin yalnızca o kesede olduğuna ve daha derine inmediğine söz vermişti, sözünü tuttuğuna inandı ve parmağıyla kurcaladığında haklı olduğunu gördü. Odacıklarda ve kapakçıklarda hasar yoktu: Rahatlayarak derin bir oh çekti.

Spencer, Luke'un elini içeri daldırıp -bileğini hafif kıvrımış, parmaklarını bük müştü- kalbi hissetmek için kavrayışını izledi çünkü (ölen hastalarda bile söylediği bir şey vardı) en mahrem ve en tensel şey buydu, dokunduğu zaman baktığı zamana göre daha fazlasını görüyordu. Sol eliyle kalbi sakinleştirdi ve sağ eliyle Fry'dan içinden gelinliğin ipeğine bile uyacak kadar ince bir katgüt ipliği geçen kıvrımlı iğneyi aldı.

Çok sonra, Spencer'ı koğuşlarda ve koridorlarda durdurup, "Ne kadar sürdü?" diye soracaklardı. "Kaç dikiş atıldı?"

O da, “Bin saat ve bin dikiş,” diyecekti ama aslında göz açıp kapayıncaya kadar retraktörün cıvatalarının gıcırtısını ve aletin ıslak bir kayganlıkla geri çıkarılışını duymuştu; deliğin kenarındaki kaslar kapatıldıktan sonra geriye yalnızca kaburganın çıkarıldığı yerdeki boşlukta bulunan derinin dikilmesi kalmıştı.

Bir saat boyunca, uyuşturucu ilaçlar kloroformun yerini alırken masanın sağında solunda koşturup pansuman yaptılar ve pansuman malzemesine kanın yavaş mı çabuk mu sızdığını görmek için endişe içinde dikkat kesildiler. Dik duruşlu ve parlak gözlü Hemşire Maureen Fry, bunu yeniden ve yeniden yapmak için can atıyormuş gibi bir tavırla Spencer’la Garrett’a su verdi. Spencer’ın su içecek hâli yoktu ama Garrett öyle kana kana içti ki midesi bulandı. İçeri birileri girdi çıktı, zafer, felaket ya da ikisini de görme umuduyla kapının etrafından merakla içeri baktılar ama ne bir hareket ne bir ses vardı, hayal kırıklığı içinde oradan uzaklaştılar.

İkinci saatin başında, Edward Burton gözlerini açtı ve yüksek sesle, “Saint Paul Katedrali’nde idim ve kubbenin nasıl ayakta kaldığını merak ediyordum,” dedi, sonra daha sessizce, “Boğazım ağrıyor,” dedi. Uçurumun kenarında çok fazla yaşam görmüş olanlar için adamın yanağındaki renk ve başını kaldırma çabası gün boyunca dikkatlice tutulan nabız ve ateş çizelgesi kadar çok şey anlatıyordu. Güneş artık batmıştı: Edward Burton doğuşunu da görecekti.

Garrett dönüp çıktı ve bir sürü dolabın içinden örtülerin bulunduğu dolabı bulunca yere çöküp karanlığın içinde uzun bir süre bekledi. Korkunç bir titreme bedenini ele geçirmişti ve onu öyle şiddetle sarsıyordu ki ancak kendi kollarını deli gömleği giymiş gibi gövdesine sarınca bedeninin kendini kapalı kapıya fırlatmasını engelleyebildi. Sonra titremesi kesildi ve ağlamaya başladı.

3

Parkta paltosuz yürüyen William Ransome, Cora'nın ona doğru geldiğini gördü. Onları ziyaret etmiş misafirlerini uzaktan da olsa hemen tanıdı: Cora bir erkek çocuğu gibi uzun adımlar atıyordu ve her zaman durup otların arasında bir şeye bakmaya ya da cebine bir şey koymaya hazır görünüyordu. Alçak güneş omuzlarına dağılmış uzun saçlarını aydınlattı. Cora, William'ı gördüğünde gülümsedi ve elini kaldırdı.

“Tünaydın, Bayan Seaborne,” dedi William.

“Tünaydın, Papaz,” dedi Cora. Durdular ve gülümsediler, sanki tanışalı aradan yıllar geçmiş de birbirlerine hassas davranmaları komik bir hâl almış gibi selâmlaşmalarını ciddiye almadılar.

“Nerelerdeydiniz?” dedi William, Cora'nın kilometrelerce yürüdüğünden emin olarak; paltosunun düğmeleri açıldı, gömleğinin boyun kısmı ıslanmıştı ve üstünde yosun lekeleri vardı, elinde frenk maydanozu sapı tutuyordu.

“Emin değilim: İki haftadır Aldwinterlı bir kadınım ve hâlâ her şey gizemini koruyor! Batıya yürüdüğümü biliyorum. Biraz süt aldım ve şu âna kadar içtiğim en güzel süttü; bir malikânenin topraklarından izinsiz geçtim ve sülünleri korkuttum. Burnum yandı –baksanıza!– ve çit merdiveninden düşüp dizimi kanattım.”

“Conyngford Hall herhalde.” – Cora'nın yaralarıyla ilgi-

lenmedi: “Küçük kuleler ve kafeste mutsuz bir tavus kuşu var mıydı? Kaçak avcı zannedilip vurulmadığınız için çok şanslısınız.”

“Toprak sahibi kötü biri yani, öyle mi? O tavus kuşunu serbest bırakmalıydım.” Uysal gözlerle William’a baktı. Hiçbir papaz, papaz gibi görünmeye bu kadar uzak değildi: Gömleği gevşekti ve manşetleri kirlenmişti, tırnaklarının altına toprak dolmuştu. Temiz pazar yanağında hafif hafif sakallar çıkmaya başlamıştı ve koyunun toynağının kıvrımlı izini bıraktığı yerde sakal çıkmamıştı.

“Berbat bir toprak sahibi! Onun arazisinde bir tavşan yakalayacak olsanız sabah kendinizi mahkemede bulursunuz.”

Yürümeye başladılar ve birbirlerinin adımlarına kolayca uyum sağladılar; William boyları gibi bacak boylarının da aynı olabileceğini, hatta belki de iki yana açılmış kollarının da karış ölçüsünün aynı olabileceğini düşündü. Kiraz çiçekleri aylak rüzgârda sürükleniyordu. Cora, sunabileceği şeylerle dolup taşığını hissetti ve bunları içinde tutamadı: “Sizi görmeden hemen önce patikadaki yabani tavşan durup bana baktı. Kürklerinin rengini unutmuşum, kabuğundan sıyrılmış badem gibiydi. Arka bacakları ne kadar güçlü, ne kadar uzun boylular ve tarlalarda aniden yapmaları gereken bir şeyi hatırlamış gibi nasıl da seğirtiyorlar!” William’a baktı –acaba taşralı bir adam bu sevincini çocuksu bulur muydu?– Ama, hayır: William gülümsedi ve başını eğdi. “İspinoz gördüm,” dedi Cora, “bir de karabaş iskete olabileceğini düşündüğüm sarı bir şey bir anlığına görünüp kayboldu – kuşlardan anlar mısınız? Ben anlamam. Her yerde yarılıp açılan ve köküyle sapını etrafa saçan meşe palamutları var: Geçen senenin yapraklarının çürüdüğü yerde beyaz bir şey tünel kazıyor ve yeşil bir yaprak açılmaya başlıyor! Tüm bunları nasıl daha önce görmedim ben? Keşke bir tanesini size gösterebilseydim.”

Kafası karışan William, Cora'nın uzattığı boş avucuna baktı. Ne tuhaf kadındı, böyle şeyleri fark ediyor ve ona anlatmak istiyordu; giydiği erkek paltosu gömleğinin kaliteli ipeğini, inci düğmelerini, elindeki elması saklayamayan bir kadında tuhaf duruyordu. "Kuşlar konusunda istediğim kadar iyi değilim," dedi William, "ama mavi baştankaranın haydut maskesi taktığını ve büyük baştankaranın onu asacak yargıcın siyah cüppesini giydiğini söyleyebilirim!" Cora gülünce William da çekingen bir tavırla ekledi, "Bana ismimle hitap etmeni tercih ederim. Senin için uygun mu? Bay Ransome benim için her zaman babamı temsil ediyor."

"Nasıl istersen," dedi Cora. "William. Will."

"Ağaçkakanları duydun mu? Hep onların sesini dinlerim. Peki ya, Essex Yılanı'nı buldun mu? – Bizi korkunun esiri olmaktan kurtaracak mısın?"

"En ufak bir iz bile yok!" dedi Cora üzülerek. "Cracknell bile yilandan bahsettiğimde neşeleniyor. Sanırım geldiğimi o sefil varlığa haber vermişsin ve azarlayıp Suffolk'a göndermişsin."

"Ah, hayır," dedi Will: "Emin ol, dedikodular çıkırından çıktı! Cracknell bir kadınla karşı karşıya olduğunda her şey güllük gülistanlık gibi davranmış olabilir ama penceresinde mum yakmadığı tek bir gün yok. Zavallı Magog'u hep içeride tutuyor, hayvanın sütü kesildi." Cora gülümsedi. William, "Dahası, ya St. Osyth halkı büyükbaşları umursamıyor ya da bir şey iki buzağıyı annelerinden aldı ve o zamandan bu yana da onları gören olmadı," dedi. *Çalınmış olmaları daha muhtemel,* diye geçirdi içinden William, *ama Cora hayal kurmaya devam etsin.*

"Pekâlâ, bu en azından cesaret verici" –Ağırbaşlı bir tavırla konuşuyordu– "sanırım başka bir adamın boğulduğuna dair bir umut yok?"

“Yok, Bayan Seaborne. –Cora?– Hayal kırıklığına uğrattığım için üzgünüm. Pekâlâ, sen nereye gidiyordun?”

Sessiz bir uzlaşmayla papaz evinin bahçe kapısına kadar gelmişlerdi. Arkalarındaki parkta Hain Meşesi’nin gölgesi boylu boyunca uzanıyordu; önlerindeki taşlı patikanın kenarlarında mavi sümbüller vardı. Güçlü bir koku yayıyorlardı, Cora kokuyla sersemledi ve bunun uygunsuz olduğunu hissetti – koku, içinde davetsiz arzuları andıran bir karşılık bulmuş, nabızı yükselmişti.

“Nereye mi gidiyordum?” Ayaklarına sanki onu rızası olmadan taşıyorlarmış gibi baktı. “Sanırım eve gidiyordum.”

“Zorunda mısın? İçeri gelmez misin? Çocuklar dışarıda, Stella da seni gördüğüne çok sevinir.” Ve sevindi de: Onlar daha kapıyı daha çalmadan, sanki zaten bekleniyorlarmış gibi kapı açıldı ve karşılarında loş antrede capcanlı renkleriyle Stella duruyordu – gümüş saçları açık, gözleri parlaktı.

“Bayan Seaborne –ne komik: Daha kahvaltıda sizden bahsetmiştik, değil mi?– çok geçmeden gelirsiniz diye umuyorduk! William Ransome, misafirini kapının eşiğinde bekletme, içeri al, rahat etsin – yemek yediniz mi? Çay içer misiniz?”

“Ben her zaman yemek yiyebilirim,” dedi Cora, “her zaman!” Will’in eğilip karısını öptüğünü, parmaklarının kulağının üstündeki açık renkli buklelerin arasında nasıl hafifçe kaydığını gördü ve sevecenliklerine hayranlıkla baktı. (Yaralarını altınla dolduracağım, demişti Michael ve ensesindeki saçları teker teker çekerek bir peni büyüklüğündeki alanı kelleştirmişti.)

Kısa süre sonra, güneşli bir odada pastalarının tadını çıkarıp masada çiçeklenen nergislere hayran hayran baktılar. “Söylesenize: Katherine nasıl? Charles nasıl?” Stella’nın başkalarının hayatlarını öğrenme iştahı onu kolay bir arkadaş hâline getiriyordu çünkü tek istediği ona hikâyeler anlatılma-

şıydı ve hikâyelerin güzelleştirilmesi umurunda değildi. “İkisi de burada olmanıza şaşırdı. Charles, bir kasa Fransız şarabı yollayacağını ve sizin en fazla bir ay kalacağınızı söylüyor.”

“Charles şarap –hatta Fransız şarabı bile– düşünemeyecek kadar meşgul. Adam hayırsever oldu!”

Will kaşını kaldırıp çayını kafasına dikti. Bu durum ona pek muhtemel görünmemişti. Charles iyi kalpli biriydi ama kendini hem kendi mutluluğuna hem de –pek de çaba sarf etmesi gerekmeden– sevdiklerinin mutluluğuna adanmıştı. Kendini üzücü bir alışkanlıkla “ayaktakımı” olarak adlandırdığı insanların yararına adanması şaşırtıcıydı. “Charles Ambrose mu?” dedi. “Kimse ona benim kadar bayılmıyordur ama bir ulusun içinde bulunduğu durumu kafaya takacağına gömleklerinin kesimini kafaya takmayı tercih eder!”

“Doğru!” dedi Cora gülerek. (Adamı savunmayı tercih ederdi ama Charles, Garrick’teki kadife koltuğunda uyuklarken buna kulak misafiri olacak olsa kesinlikle başıyla onaylayacağını, güleceğini ve onlarla hemfikir olacağını biliyordu.) “Bu Martha’nın işidir.” Stella’ya döndü. “Martha sosyalist. Yani: Lafı açılmışken, biraz olsun aklımız varsa hepimizin sosyalist olması gerekir diye düşünüyorum – ama sabah ibadeti ve akşam duası saygıdeğer Papaz için nasıl bir yaşam biçimiye, Martha için de sosyalizm öyle. Londra’daki konut sorunu kafasını kurcalayan en önemli sorun (dürüst olmam gerekirse, kafasında onlarca sorun var): İşçilerin başlarını sokacak bir çatıyı hak ettiklerini kanıtlayana kadar kenar mahalle şartlarında yaşamaları ve bu esnada ev sahiplerinin kirayla beslenerek semirmeleri ve parlamentonun ev sahiplerinin paralarıyla dolu yastıklarda oturmaları. Martha, Whitechapel’de büyümüş ve babası işçiymiş, iyi bir işçiymiş, hayatları da gayet iyiymiş; ama kapının hemen ardında neler olduğunu asla unutmamış. Bir-iki sene önce gazetelerde

'Kimsesiz Londra!' diye haberler çıkmıştı, hatırlıyor musunuz – görmüş müydünüz?"

Görmedikleri belliydi. Bayswater'da ya da Knightsbridge'de olmadığını ve Londra dedikodularını aylarca meşgul eden şeyin Thames'in sularından öteye geçememiş olabileceğini unuttuğu her hâlden belli olan Cora, her ikisine de tenkit eden gözlerle bakmaktan kendini alamadı. "Belki de bunları iyi bilmemin nedeni, gerçekten şimdiye kadar hepsini sular seller gibi ezberlediğini düşündüğüm Martha'dır. Birkaç sene önce bu haberler defalarca basılıp durduğu için neredeyse ambalaj kâğıdı olarak bile karşımıza çıkacak."

"Neydi peki – ne demiştiniz?" diye sordu Stella. *Kimsesiz Londra!* Bu cümle doğrudan Stella'nın dünden hazır olan vicdanına hitap ediyordu.

"Sanırım bazı papazlar tarafından hazırlanmış bir broşürdü – *Kimsesiz Londra'nın Acı Haykırışı*. Bir kez okundu mu bir daha unutulmayan cinsten bir şeydi. Şehrin iyisinden kötüsüne kadar sunabileceği her şeyi gördüğümü düşünmüştüm ama hiç öyle bir şey görmemiştim. Anne, baba, çocukları ve domuzları bir kilerde yaşıyordu – ölen bir bebek morg olmadığı için hemen oracıkta, masanın üstünde adli tabip tarafından kesilmişti! Günde on yedi saat çalışıp düğme ve düğme deliği diken kadınlar... yemek yiyecek kadar bile molaları yoktu ve ısınabilecek kadar parayı asla kazanamadıkları için kendi kefenlerini dikiyorlardı belki de. Martha'nın kız kardeşlerinin acılarını giyemeyeceğini söyleyerek yıllarca yeni kıyafet satın almadığını hatırlıyorum!"

Stella'nın gözleri yaşardı. "Bunu nasıl duymadık biz? Will – bilmek ve yardım etmek senin görevin değil mi?"

Cora, Will'in rahatsız olduğunu gördü ve yanlarında herhangi bir gözlemci olmasaydı, onu sırf haylazlıktan ve prensip gereği daha da rahatsız etmek isterdi. Ama bu, bir erkeği

karısının gözünde küçük düşürmeye yetmezdi, o yüzden, “Sizi üzdüğüm için özür dilerim!” dedi. “Broşür işe yaradı, –haykırış duyuldu– döküntü evleri yıktılar ama bana söylenene göre yerlerine yapılanların da bu döküntü evlerden daha iyi olduğu pek söylenemezmiş. Martha bu konuya el attı. Spencer’den yardım istedi, utanç verici şekilde zengin olan bu dostumuz da karşılığında Charles’ı ziyaret etti. Bunun için bir komite bile kurulduğunu duydum. Yani – onların epey yardımı dokunabilir.”

“Umarım öyle olur! Umarım!” dedi Stella. Gözlerini ovuşturmaya başlayınca Cora şaşırdı. “Aniden çok yorulдум,” dedi. “Cora, ben yatağıma gidersem kusura bakmazsınız, değil mi? Gri bi atlatamıyorum. Bu kışa kadar bir günümü bile yatakta geçirmemiştim, hatta bebeklerimi doğurduğumda bile yatak döşek yatmadım ama şimdi benim çok narin olduğumu düşüneceksiniz.” Ayağı kalkınca misafiri de ayağı kalktı; Cora onu öptüğünde ıslak yanağının ne kadar sıcak olduğunu gördü.

“Ama çayınızı bitirmediniz ve biraz daha kalırsanız Will’in size göstermek istediğı bir şey olduğunu biliyorum. Will, ev sahipliğı yapsana! Belki de,” –onlara gamzelerini gösterdi– “vaaz için yaptığın hazırlık hakkında konuşabilirsiniz ve Cora sana fikrini söyleyebilir?” Cora güldü ve yorum yapabilecek bir konumda olmadığını söyledi. Will güldü ve zaten böyle bir şeyi ondan isteyemeyeceğini söyledi.

Kapı Stella’nın arkasından kapandı – merdivendeki ayak seslerini duydular– ikisi de havada hafif bir değişim olduğunu fark etti. Odanın tam olarak öyle birden küçüldüğü ve daha sıcak bir ışıqla aydınlandığı söylenemezdi – ama kesinlikle öyleydi, güneş batmıştı ve masadaki sarı çiçekler kâselerinde yanan alevleri andırıyordu. Özgürlük hissiydi bu, sanki parktan geçerken ikisinin de hissettiğı o tuhaf özgürlük geri dön-

müştü. Will ayrıca biraz dertlendiğinin farkındaydı: Misafiri-
nin onu aptal gibi göstermeye çalıştığını bir an olsun düşün-
memiştir ama aptal gibi görünmüştü işte. Cora, bir bakıştan
biraz fazlasıyla onu azarlanmış gibi hissettirmişti ve haklıydı
da – vicdanı ne zaman papazlık bölgesiyle sınırlandırılmıştı?
“Nezaket,” dedi aniden. “Pazar günü, bir tür hediye, bir iyi-
lik, hak edilmemiş ve beklenmedik bir merhamet olduğunu
düşündüğüm nezaket hakkında konuşacağım.”

“Vaazın için yeterli,” dedi Cora. “Gayet yeterli. Eve erken
gitsinler, ormanda yürüsünler ve orada Tanrı’yı bulsunlar.”
Bu tam Will’in kendi tercih ettiği inanç yöntemi olduğu için
adamin can sıkıntısı bir anda uçup gitti; berjere oturdu ve
Cora’ya da aynısını yapmasını işaret etti.

“Bana ne gösterecektin?” Stella varken Cora hanım ha-
nımcık, derli toplu oturmuştu, ayak bileklerini eteklerinin
altından birbirinin üstüne çapraz gelecek şekilde uzatmıştı;
şimdiyse koltuğun köşesine kıvrılıp kolçağa yaslandı ve çene-
sini avucuna dayadı.

“Gerçekten,” dedi William, “keşke bahsetmeseydi –bir şey
değil– yalnızca geçen hafta tuz bataklığında bulup görmek is-
teyebileceğini düşünerek cebime koyduğum bir şey. Benimle
gel!”

Daha önce Stella dışında kimsenin çalışma odasına girme-
diği – odanın ne temiz de de pis olduğu, kitap yığınlarına, ma-
sadaki ve yerdeki notlara bakmak isteyecek olan birinin, zih-
ninin eksiksiz karakterini tahmin edebileceği o an hiç aklına
gelmemişti. Açık bir şekilde davet edilmedikleri sürece çocuk-
ların bile içeri girmesi yasaktı, William onları sadece azarla-
mak ya da bir şeyler öğretmek için içeri alıyordu; birinin ka-
pının eşiğinden içeri girmesindense, öğlenleri Hain Meşesi’ne
yaslanıp rahatlamak onun için daha güvenliydi. Ama kapıyı
açıp Cora’nın içeri girmesi için kenara çekilirken bunların hiç-

biri aklına gelmediği gibi Cora'nın dikkatini hemen çalışma masasına vermesi ya da defalarca açıldığı için kıvrımları incelen zarfını onun kâğıtlarının yanında görmesi onu hiç rahatsız etmedi. "Otur," dedi, babasından kalma deri berjeri işaret ederek; Cora da eteklerini yayarak söyleneni yaptı. Kitap rafına uzanıp beyaz bir kâğıt paketi çektikten sonra masasına koydu, dikkatlice açtı ve içinden çocuk yumruğundan biraz daha büyük açık renkli bir yumru çıkardı. İçine gömülü bir sürü siyah ve oyuklu parçacık vardı, sanki sert bir tabak kırılmış ve nedense bir parça kilin içine gizlenmişti. Will, yumruyu alıp berjere doğru eğilerek Cora'ya gösterdi; Cora, Will'in başının tepesindeki bir noktada saçlarının sarmal gibi dolandığını ve kalınlaşıp tel gibi parlayan birkaç beyaz saç gördü. "Bir şey olmadığından eminim," dedi Will, "ama derelerin kıyılarından birinde duruyordu. Sık sık oraya giderim ve daha önce hiç böyle bir şey görmemiştim ama sen gelene kadar bakmak da aklıma gelmemiştir! Ne düşünüyorsun? Sence Colchester'daki müzeyle temasa geçip bağış yapmayı önerelim mi?"

Cora tam emin değildi: Amonitleri ve bufonitleri, kil yumrusunu ısırarak köpekbalığı dişinin şoke edici beyaz kıvrımını yeterince iyi biliyordu; şişkin ve kılçıklı ekonitleri ve trilobitin geniş kaburgalarını görür görmez tanırdı ve bir keresinde Lyme Regis'teyken içinde küçük bir omurga kemiğinin gizlendiği bir katman gördüğüne inanıyordu. Ama bilginlerin tevazuunu öğrenmişti: Ne kadar çok bilirse o kadar bilmiyordu. Will elini açınca yumru avucunda yuvarlandı, bir parça kil kırıldı ve açık parmaklarının arasından yere düştü. "Pekâlâ," dedi, "uzman fikrin nedir?" Sanki ona hoşuna gidebilecek hiçbir şey gösteremeyeceğinden emin olmasına rağmen bunu yapabilmeyi umuyormuş gibi hem hevesli hem çekingen bir hâli vardı. Cora başparmağının tırnağını siyah yüzeyde gezdirdi; yumru Will'in avucunda ısınmıştı ve pürüzsüzdü. "Me-

rak ediyorum,” dedi, aklına böyle bir fikir geldiği için sevine-
rek, “acaba bir tür ıstakoz mu? –Adını da hiç hatırlayamam!–
Hoploparia olmalı. Yaşını söyleyemem ama milyonlar falandır
sanırım.” (Acaba Will buna, yaratılış sonrası pek soğumamış
yeryüzüne dair bir konuşmayla mı karşılık verecekti?)

“Elbette bilemezsin!” dedi, keyiflendiği belliydi ama bunu
gizlemeye çalışıyordu. “Elbette bilemezsin! Eh – madem öyle
söylüyorsunuz, Bayan Seaborne, bilginiz karşısında saygıyla
eğiliyorum.” Gerçekten de eğildi ve bu esnada elinde tuttuğu
ufalanan çamur parçasını yalnızca kısmen alaycı olan bir re-
veransla şöminenin rafına yerleştirdi.

“Will,” dedi Cora, “sen buraya nasıl geldin?” Bir kütüp-
hane açılışında önde gelen kişileri selamlayan saraylı bir ço-
cuğun nazik kibriyle konuşmuştu; ikisi de bu kibri duyup
gülümsedi.

“Buraya derken?” dedi Will, çimenlere açılan perdesiz
pencereye, mürekkebi akan kalemlerin durduğu kalemlige,
dönüp durmaktan başka bir işe yaramayan bir sürü mekanik
cihaz çizimine bakarak.

“Buraya işte! Buraya, Aldwinter’a –başka bir yerde olma-
lıydın– Manchester’da, Londra’da, Birmingham’da. Yakınlar-
da hiçbir denginin bulunmadığı bir taşra kilisesine! Seninle
başka bir yerde tanışsaydım bir– bir avukat, mühendis ya da
bakan olduğunu düşünürdüm– daha çocukken, on beş yaşın-
dayken kutsal emirler almaya söz veren ve bu sözü tutmazsa
yıldırım çarpmışa dönmekten korkan biri olduğunu değil!”

Will pencere pervazına yaslanıp misafirini izledi ve kaşla-
rını çatı. “Gerçekten o kadar ilginç miyim? Daha önce hiç bir
papazla tanışmış mıydın?”

“Ah –özür dilerim– kırdım mı?” dedi Cora. “Hatırlayama-
dığım kadar çok papazla tanıştım ama sen beni şaşırtıyorsun:
Hepsi bu.”

Will dikkatlice omuz silkti. “Siz bir tekbencisiniz, Bayan Seaborne. Sizinkinden daha farklı bir yol seçip orada mutlu mesut yürüyor olamaz mıyım?”

Hayır, diye düşündü Cora, hayır, olamaz.

“Ben alışılmadık ya da ilginç bir adam değilim. Öyle düşündüysen yanıldın demektir. Bir süre mühendis olmak istedim ve Pritchard ile Brunel’a büyük saygı duydum, bir keresinde okulu kırıp trenle ta Ironbridge’e kadar gittim, perçinlerin ve direklerin resmini çizdim; sınıfta sıkıntıdan patlarken kutu kirişli köprülerinin planlarını yapardım. Ama en sonunda istediğim amaçtı, bir şeyler elde etmek değil – farkı anlıyor musun? Kafam yeterince iyi çalışıyor – kartlarımı doğru oynasaydım şu anda bile arka sıralarda oturup hukukun ufak bir noktasını tartışabilir – akşam yemeğinde kalkan olup olmadığını, Ambrose’un başka bir parlamento adayı bulup bulmadığını ve akşam yemeği için Drury Caddesi’ne mi yoksa The Mall Caddesi’ne mi gitmem gerektiğini düşünürdüm. Ama hiç benlik değil. Drury Caddesi’nde yenecek bin tane akşam yemeğine Cracknell’i değişmeyen Tanrı’yı bulması için, bir öğleden sonra ona kılavuzluk etmeyi seviyorum. Bir akşam tuz bataklığında mezmurlar söyleyerek dolaşmayı seviyorum.” Kendi hakkında daha önce hiç bu kadar uzun konuştuğunu hatırlamıyordu ve Cora’nın ona bunu nasıl yaptırdığını merak etti. “Üstelik,” dedi, biraz huysuzlanarak, “Stella’da dengimi buldum.”

“Ben sadece çok yazık olduğunu düşünüyorum, hepsi bu.”

“Yazıkmiş!”

“Evet – yazık. Modern bir çağda bir insanın aklını mitlerle ve efsanelerle tatmin olarak fakirleştirmesi, sırtını dünyaya dönüp babanın bile geri kalmış olduğunu düşüneceği fikirlerle kendini gömmesi çok yazık! Aklını sonuna kadar kullanmaktan daha önemli bir şey yok!”

“Ben sırtımı hiçbir şeye dönmedim – tam tersini yaptım. Her şeyin denklemlerle ve toprak depolarıyla açıklanabileceğini mi sanıyorsun? Ben yukarı bakıyorum, aşağı değil.” Hava yine değişmişti sanki basınç düşmüştü ve fırtına geliyordu. Her ikisi de birbirlerine sinirlendiklerinin farkındaydı ve nedeninden emin değillerdi.

“Dışarı bakmadığın kesin – en azından bunu biliyorum!” Cora biraz kabalaşmak isteyerek berjerin kolçaklarına tutundu: “Şu anki İngiltere’ye dair ne biliyorsun? Yolların nereye uzandıklarını, şehrin – çocukların Thames’i ve bir parça yeşilliği bile hiç görmedikleri – yerlerine gittiğini biliyor musun? Mezmurlarını havaya okumaktan, evine döndüğünde karşında güzel karını ve matbaadan üç yüzyıl önce çıkmış kitaplarını bulmaktan ne kadar da hoşnutsun!” Bunun hiç doğru olmadığını biliyordu, biraz kekeleydi, ne geri çekilmek istiyordu ne de devam etmek. Ev sahibini sinirlendirmek istiyorsa başarmıştı; Will, Cora’nın kendini kesebileceği kadar keskin bir sesle, “Karakterimi ve gerekçelerimi daha üçüncü görüşmemizde çözmüş olman ne kadar da zekice,” dedi. Göz göze geldiler. “Ölü şeylerin peşinde çamurlarda debelenen ben değilim – Londra’dan kaçıp kendini doğru düzgün anlamadığı bir bilimde kaybeden ben değilim.”

“Doğru,” dedi Cora. “Ah, çok doğru!” ve gülümsedi; ve etkisi Will’i iyice yumuşatmak oldu.

“Pekâlâ,” dedi. “Sen burada ne yapıyorsun?”

“Emin değilim. Özgürlük, sanırım. Çok uzun süre kısıtlamalarla yaşadım. Neden çamurlara girdiğimi merak ediyorsun – çocukluğumdan hatırladığım bir şey bu. Ayakkabı bile giymiyordum – ilaç yapımı için karaçalı topluyordum, kurbağa dolu su birikintilerini izliyordum. Sonra Michael’la tanıştum – medeni biriydi. Her karış toprağa beton döküyor, bütün serçeleri heykel kaidelerine oturtuyordu. Beni de bir

kaideye oturttu. Belimi korseyle sıkıştırdı, saçlarımı yakarak buklelere dönüştürdü, yüzümdeki rengin üstünü kapayıp yeniden boyadı. Artık istediğim gibi toprağa batabilecek kadar özgürüm – yosunların ve likenlerin arasında büyüyebilirim. Belki sen bizim hayvanlardan daha yukarıda olmadığımızı – yukarıdaysak da, sadece bir basamak yukarıda olduğumuzu düşününce dehşete kapılıyordur. Ama hayır, hayır, bu bana özgürlük kazandırdı. Hiçbir hayvan kurallara uymazken – biz neden uymak zorundayız?”

Will görevinin getirdiği zorunlulukları bir kenara bırakabilseydi, aslında birbirlerine hiç uzak değillerdi; Cora konuşurken Will beyaz papaz yakalığından güç almak istercesine boğazına dokunuyordu. Cora'nın kadın olmak kadar hayvan olmaktan, umursamaz olmaktan, ruhsuz olmaktan, ya da ruhunun kaybolması veya kurtuluşu ihtimalinden memnun olduğuna inanmaya nasıl başlayabilirdi? Dahası, her defasında kendiyi çelişiyordu: Hayvan Cora'yı her zaman erişemeyeceği yeni fikirlere uzanan Cora'yla bağdaştırmak imkânsızdı. Odaya birden hâkim olan sessizlik uzun ve kafa karıştıran bir cümlelerin sonundaki nokta gibi bir etki yaratmıştı ve bu sessizlik bir süre bozulmadı. Ardından Cora saate özellikle rahatlamış gözlerle ve gülümseyerek baktı – çünkü üstüne alınmamıştı ve Will'in de üstüne alınmadığını umuyordu. “Benim gitmem gerek,” dedi, “Francis'in bana ihtiyacı olduğu söylenemez ama saat altıda sofranın kurulmuş olduğunu ve benim de yemek yiyor olduğumu bilmeyi seviyor. Ve ben çoktan acıktım! Ben hep açımdır zaten.”

“Fark ettim.” Cora ayağa kalkınca Will de kapıyı açtı. “O zaman seninle yürüyeyim. Hastanedeki cerrahlar gibi uğramam gereken insanlar var. Cracknell'ı ve yeni yıl arifesinde ceset bulunduğunda bir daha içki içmeyeceğine söz veren, hep siyah giyen, yılan ve kıyamet günü konusunda endişeli

olan Matthew Evansford'u ziyaret etmeliyim. All Saints'e ilk geldiğinde onu görmüş olabilirsin – simsiyah giyinir ve omzunda tabut taşıyor gibi görünür."

Yeniden parktalardı, güneş batıyordu ve rüzgâr yoktu; içleri rahat bir şekilde yürüyorlardı, belirsiz bir alanı ciddi yara almadan geçtiklerinin bilincindelerdi. Cora, belki de özür dilemek için Stella'dan hayranlıkla bahsetti, Will de bunun karşılığında fosillerin içinde bulundukları tortu tabakasına bakarak nasıl tarihlendirildiğini Cora'nın ona öğretmesini istedi. Güneş ışığı All Saints'in kulesinin çakmak taşında parlıyordu; patikanın hemen yanındaki bütün kibar nergisler onlar geçerken başlarıyla selam verdiler. "Cora, sen hâlâ Blackwater'ın ağzı kadar donuk ve sıkı bir yerde yaşayan bir fosil (ihtiyozor mu demiştin?) bulabileceğini cidden düşünüyor musun?"

"Bence bulabilirim – bulabileceğime inanıyorum. Ve düşünmekle inanmak arasındaki farktan hiçbir zaman emin olmadım. Bir gün bunu bana öğretebilirsin. Hem bu fikirde hak iddia edemem: Charles Lyell bir ihtiyozorun ortaya çıkabileceği fikrine sıkı sıkı bağlıydı ama kimsenin onu pek ciddiye almadığını itiraf etmeliyim. Bak –on dakika özgürlüğüm kaldı– seninle Dünyanın Sonu'na ve suya yürüyeyim. Güvende olacağımızdan eminim: Nisan deniz ejderhaları için çok nazik bir aydır."

Nehre vardıklarında sular alçalmıştı – çamur ve çakıl taşları batıdan süzülen ışıktaki parlıyordu ve biri Leviathan'ın kemiklerini sarı süpürge otlarıyla çevrelemişti. Hasırotlarının büyüyen yumuşak demetleri rüzgârda pırıldıyordu. Biraz uzakta bir balabankuşunun derinden gelen inanılmaz bağırsısını duydular. Hava tatlı ve berraktı: İnsanın boğazından kaliteli bir şarap gibi akıyordu.

İkisi de sudaki göz kamaştıran ışıltıya karşı ilk kimin ellerini gözlerine siper ettiğini ve ardında neyin gizli olduğunu

gördüğünü bilmiyordu. İkisi de bağırdığını ya da diğerine, “Bak, bak!” dediğini hatırlamıyordu yalnızca ikisi de aniden tuz bataklıklarının üstündeki patikada donakalmış, doğuya doğru gözlerini dikmişti. Ufukta, suyla gökyüzünün gümüş çizgisi arasında soluk bir sis katmanı vardı. Katmanın içinde, suyun çok üstündeymiş gibi alçak gökyüzüne doğru bir yelken mavnası yavaşça ilerliyordu. Güçlü rüzgârın altında hareket ediyor gibi görünen koyu kırmızı yelkenin ayrı parçalarını ayırt etmek mümkündü; güverte, arma ve karanlık pruva da açıkça seçiliyordu. Mavna nehir ağzının epey üstünde pupa yelken yoluna devam etti, titredi ve küçüldü, ardından yeniden büyüdü, sonra bir an kocaman bir ayna tutulmuş da tersine çevrilmiş gibi göründü. Hava soğudu, balaban bağırdı, ikisi de diğerinin hızlı hızlı nefes aldığını duydu. Bu hissettikleri tam olarak korku değildi ama ona benzeyen bir şeydi. Sonra ayna kayboldu ve mavna tek başına yol almaya devam etti. Bir martı mavnanın siyah gövdesinin aşağısından, ışıltılı suyun tam üstünden uçtu. Sonra hayaletvari tayfanın bir üyesi ya çımayı çekti ya da demir attı ve mavna durdu, sessizce, bütün güzelliğiyle ve sakinliğiyle gökyüzüne karşı öylece bekledi. William Ransome ve Cara Seaborne, bütün kanunlardan ve göreneklerden arınmış hatta konuşmayı bile bir kenara bırakmış bir hâlde el ele tutuşmuştu: Yeryüzünün çocukları şaşkınlık içinde kalakalmıştı.

29 Nisan

Sevgili Bayan Seaborne,

Gördüğün gibi sana British Museum'daki Okuma Odaları'ndan yazıyorum. Yakam sayesinde içeri girdim ama danışmaya geldiğimde henı baştan ayağa süzdüler çünkü bakla fidesi dikmekten tırnaklarımın içine toprak dolmuştu. Buraya İsa'nın yirmi ikinci mezmurdaki varlığıyla ilgili yazmam gereken bir şeye hazırlanmak için geldim ama kendimi dün akşam gördüğümüz şeyin temeline inmeye karar verirken buldum.

Hatırlıyor musun, (yeniden konuşacak gücü kendimizde bulduğumuzda) Uçan Hollandalı'yı ya da doğaüstü herhangi başka bir şeyi görmüş olamayacağımız konusunda hemfikir olmuştuk? Çöllerde görünen ve ölmek üzere olan insanları su vaadiyle hayal kırıklığına uğratan o göller benzeri bir tür serap görüp görmediğimizi merak etmiştin. İşte, aslında çok da yanılmamışsın. Derse hazır mısın?

Ben, adını denizin üstünde havada duran buzlu kaleler inşa ederek denizcileri büyüleyip ölümlerine neden olan cadı Morgan le Fay'den alan Fata Morgana yanılsamasına tanık olduğumuza inanıyorum. Cora, bu konuda ne kadar çok yazı yazıldığını gör-sen şaşkına dönersin! Dorothy Woolfenden adında bir kadının yayımlanmış günlüklerinden bir seçkiyi sana kopyalıyorum (el yazım için özür dilerim!):

1 Nisan 1864, Kalabriya: Erken kalktım ve pencerede dururken çok garip bir olaya tanık oldum –ki benimle bağlantısı olmasaydı kesinlikle inanmazdım– hava güzeldi – Messina

Boğazi'nin yukarısında, ufukta içinde gitgide ışıldayan bir şehrin olduğunu fark ettiğim bir sis bulutu gördüm. Gözlerimin önünde cihannümali ve kemerli kocaman bir katedral inşa edildi – servi ağaçları fırtına kopmuş gibi bir anda boyunlarını eğdi – bir an bir sürü yüksek penceresi olan geniş ve parlak bir kule göründü – sonra sanki bir perde indi – görüntü kayboldu – şehir de yok oldu. Şaşkınlık içinde olanları arkadaşlarıma anlatmak için koştum – uyuyorlardı ve hiçbir şey görmemişlerdi – ama bunun erkekleri makus kaderlerine sürükleyen o meşhur Fata Morgana olduğuna inanıyorum.

Cadı gemilerle ve şehirlerle de yetinmiyor: Verviers Savaşı'nda gökyüzünde hayalet ordular varmış ve Hillingar denen Vikingler, ovalarda imkânsız falezlerin belirdiğini görmüşler.

Bunun doğal olarak sıradan bir açıklaması var ama şimdi düşününce, Morgan le Fay'in bizi tuz bataklığına kadar takip etmiş olmasından daha az muhteşem görünmediğini fark ettim. Anladığım kadarıyla, bu göz yanılsaması soğuk ve sıcak hava belirli bir durumda buluşunca merceğin kırılmasıyla ortaya çıkıyor. Gözlemciye ulaşan ışık yukarı doğru öyle bir bükülüyor ki ufkun altındaki ya da ötesindeki nesneler bulundukları yerden çok uzakta kırılıyorlar (O defterlerinden birine not aldığını görür gibi oluyorum, –öyle mi?– umarım öyledir!) soğuk ve sıcak hava cepleri hareket ettiğinde mercek de hareket ediyor – mavnanın kendi yansıması üstünde yol aldığını sen de benim gibi görmüş müydün? Nesnelerin yalnızca yeri değişmiyor, aynı zamanda nesneler tekrarlanıyor ve bozuluyorlar – çok önemsiz bir şey defalarca tekrarlanabiliyor ve bütün bir şehrin inşa edildiği tuğlalara dönüşebiliyor!

Yani biz orada şaşkın ve kafası karışık bir şekilde dururken, sanırım en başından beri, bizim görmediğimiz bir yerde, Banks, Clacton rıhtımına buğday sevkıyatı yapıyordu.

Vaaz çekmeye meyilliyim, biliyorum – ama bu olanları incelemeden edemezdim. Duyularımız fena hâlde yanıltıldı – bir süre öylece durup kafamızı toplamamız gerekti, sanki bedenlerimiz mantığımıza komplo kurmuştu. Bir türlü uyuyamadım ve bunun nedeni bir hayalet gemi ihtimalinin aklımdan çıkmaması değil, gözlerime güvenmemem gerektiğini fark etmemdi; ya da en azından, zihnime gözlerimin algıladığını yorumlama konusunda güvenmemem gerektiği idi. Bu sabah trene yürürken yolda ölmek üzere bir kuş gördüm – patikada öyle çaresizce debeleniyordu ki midem bulandı. Sonra bunun uçuşan bir ıslak yaprak kümesi olduğunu fark ettim ama bu, bulantım geçmeden bir süre önceydi – bedenim gördüğüm şeye kuşmuş gibi tepki verdiyse, gördüğüm şey yalnızca yapraklarsa bile, buna dair algım gerçekten yanlış mıydı?

Aklımda onlarca fikir gezdi durdu ve genelde olduğu gibi yine hepsi Essex Yılanı'na vardı, ta ki yılanın hepimize farklı biçimlerde görünmüş olabileceğini ve yalnızca bir değil, bir sürü doğru olabileceğini, bunların hiçbirini kanıtlamanın ya da çürütmenin mümkün olmadığını idrak etmeye başlayana kadar. Bir sabah oraya gidip sahilde leşini bulmanı, fotoğraflarının çekilmesini, resmin açıklama eklenerek elden ele gezdirilmesini çok isterdim. İşte o zaman bazı şeylerden emin olabiliriz, değil mi?

Ama senle beni orada dururken düşünmek hoşuma gidiyor. Günahkâr olduğumu biliyorum ama yalnızca benim kandırılmamdansa ikimizin de kandırılmış olmasını tercih ederim.

Sevgiler,

WILLIAM RANSOME

Elden teslim

Oradaydım! Senin gördüğünü gördüm, senin hissettiğini hissettim.

Her zamanki gibi,

CORA

MAYIS

I

Mayıs ve narin hava gülleri tarhlarından erken uyandırmıştı. Naomi Banks aya baktı ve yumuşak yağmurun, ılıman sabahların güzelliğini fark etti ama yine de mutsuzdu. İlkbaharın gelmesini diledikleri tuz bataklığındaki o öğleden sonrayı hatırladı ama o güne dair gördüğü tek şey Joanna'nın kıvılcımların üstünde tuttuğu eli değil, suyun içinde zamanını bekleyen şeydi. Babasının kızıydı ve gelgitlerin aşırılıklarını, suyun sığlığın üstüne nasıl çıkabileceğini ya da akıntısının içinde kesik meşe dallarını nasıl taşıdığını biliyordu. Yine de Blackwater'dan bıkmıştı –mavnanın güvertesine adımını atmayacaktı– bir şey ayak bileğini yakalayacakmış gibi hissediyor, rıhtımın kenarından dolanıyordu.

Öğretmeni onu tembel ve sorumsuz görüyor, ona yazı yazma cezası veriyordu ama kâğıttaki sözcükler sinek gibi kıpırdanıp değişiyordu; bunu yapmak yerine –siyah kanatlı, küt gagalı– bir deniz yılanının karakalem çizimlerini yapıyordu ve yılan sayfanın içinden onu ısirmaya çalışıyordu. Sonra örümcek ağını andıran parmak aralarına baktı ve sınıf arkadaşlarının bunu ilk fark ettiği günü, uzun boylu Joanna babasının otoritesiyle olanlara müdahale edene kadar ne kadar korktuğunu ve hakarete uğradığını hatırladı. Ama öyleydi işte –ellerini kaldırdı, lamba ışığında ufak deri keselerindeki damarlara baktı– kusurluydu, garipti; Essex Yılanı'nın onu

seçmesi kesinlikle yerinde olurdu, belki de akrabaydılar. Bir süre suyla dolu bardakları reddetti, suyun içinde yılanın sırtından dökülmüş deri parçacıkları olduğundan emindi.

Bir akşam, babasını arama çalışmaları sonuç vermedikten sonra eve dönerken White Hare'in açık kapılarının önünden geçti. İçki kokusu o kadar tanıdıktı ki babasının nefesini kokuyor gibi hissetti ve kapının önünde oyalandı. Adamlar onu içeri çağırdı, kızıl saçlarına, taktığı kalay alaşımlı madalyona (içinde boğulmasın diye doğduğu amniyotik kesenin bir kısmı vardı) hayranlıkla baktılar. Sahip olduğuna dair hiçbir fikrinin bulunmadığı bir gücün farkına varmaya başladı. Adamlar isteyince parmak ucunda döndü ve ayak bilekleriyle beyaz diz kemiklerine hayranlıkla bakmaları karşısında güldü. Hayran olunmak o kadar lezzetli, o kadar tuhaftı ki adamların lülelerini çekiştirmelerine, tenine değen madalyonunu incelemelerine izin verdi; evet (dedi gülerek), her tarafında çiller vardı. Yerinden fırladığında onu geri çağırdılar ve geri döndüğünde, "Güzel, güzel," dediler. Naomi belki de aslında güzel olduğunu düşündü. Sonra birinin kucağına oturtuldu ve birdenbire bir sorun olduğunu fark etti – hem korkmuş hem de öfkelenmişti ama hareket edemedi. Arkasında bir yerde göremediği bir adam, yemek bulmuş bir hayvanı andıran bir ses çıkardı.

O gece uykusunda Essex Yılanı kuyruğunun ıslak ucunu yastığının altına sokup Naomi'nin kapalı gözkapaklarının üstünde bütün soğukluğuyla nefes alıp verdi; Naomi uyan-
dığında altındaki çarşafın tuzlu ve ıslak olmasını bekledi. Gördüğü rüyanın yıllar önce kaybettiği annesiyle bir ilgisi olmalıydı (gerçi bu olay yatak odasında, perdeler kapalıyken makul bir şekilde olmuştu, Blackwater yakınlarında değil). Naomi, yemeden içmeden kesilecek kadar endişeliydi.

Essex Yılanı bir çocuğu ziyaret etmekle yetinecek değildi.

Vahiy Kitabı'nın yapraklarını çeviren Matthew Evansford'a da geldi, yedi başlı, on boynuzlu, üzeri küfür niteliğinde adlarla kaplıydı.* Canavar doğudan esen rüzgârla Cracknell'in kapısına sertçe yağmur yağdırdı; yelkenlerini tamir eden ve kaybettiği karısını, çalınan teknesini, gözlerine bakmayan kızını düşünen Banks'i bekliyordu. Kilisedeki sırasının kurtlu kolçağından William Ransome'a göz kırptı ve onu başarısızlıklarının şüphesiyle baş başa bıraktı – Will duaları cemaati sevin-direcek kadar ateşli bir şekilde okudu: *Karanlığımızı aydınlat, sana yalvarıyoruz, Yüce Tanrım; büyük merhametinle bizi bütün tehlikelerden koru*. Stella'ya hafif bir ateş şeklinde geldi ama Stella'nın dengi değildi: Stella ona şarkı söyledi ve korkakça sürünen bir yaratığa merhamet diledi. Charles Ambrose, Garrick'in yemek salonunda –tıka basa yemişti– elini karnına götürdü ve arkadaşına Essex Yılanı'nın pençelerini ona taktığına dair espriler yaptı. Daha genel anlamda, kutsal yargının kanıtı orada burada ortaya çıkıyordu: Bahçelerde bahar köpüğü salgını vardı, bir kedi ocağın içine yavrularını düşürmüştü. Evansford, St. Osyth'teki adli tabibin açıklayamadığı ölü-mü duymuştu; Tanrı'nın adaleti üstlerinde olsun diye, o gece Aldwinter'daki bütün kapıların üst pervazına sürmek için pazar günü kesilen tavuğun kanını ayırmıştı. Gün doğmadan sağanak yağdı ve hâlâ kimse bir şey bilmiyordu.

Martha, arkadaşının yüzünde Foulis Caddesi'ne geri dönmek isteyip istemediğine dair bir işaret aradı ama yoktu. Cora, mutluluğunun Aldwinter'ın killerinde köklendiğini hissetmeye başlamıştı. Bir öğleden sonra Doğu Mersea'ya gitti ve günün birinde cezalandırılmasına neden olacağından korktuğu bir neşeyle yürümeye başladı. Dere kızıl kahve falezleri ıslatmıştı ve suyun aktığı yerde sarı öksürükotları bitmişti. Kıyıya vardığında taşları incelemek için eğildi, çakıllar

* Vahiy, 17.3 –yhn

kiyi boyunca sürüklenmişti, Cora amonit ya da bufonit yerine avucunun kırıışığına kusursuz şekilde oturan pürüzsüz bir parça kehribar buldu. Ara sıra Essex anılarında geziniyordu –aptal koyunun mücadelesi, All Saints'te koridorda fısıldayan Cracknell, güven veren kolunu koluna dolayan Stella, mavna'nın sessizce gökyüzüne doğru yelken açışı– ve orada yıllarca yaşamış gibi, var olmanın başka türlüşünü hatırlayamadığını hissediyordu. Üstelik düşüneneğı bir de yılan vardı – Mersea Adası'nın etrafını tekneyle gezip Henham-on-the-Mount köyünü ziyaret etti, dev gibi bir yılanı öldürerek evlenmeyi hak eden Ragnar Lodbrok'un ölüm şiirini okudu. Kesinlikle kanatlı bir deniz yılanı söylentisinin peşinden dünyanın sonuna kadar gidecek olan Mary Anning'in ruhunu ve kendininkini önünde tutuyordu.

Sık sık papaz evine gidiyor, papazın çocuklarına hediye götürüyordu: Joanna'ya kitap, James'e Yakup'un Merdiveni' oyuncağı (bunu hemencecik parçalarına ayırmıştı) ve John'a da şeker almıştı. Stella'yı iki yanağından öptü ve bunu yaparken samimiydi. Sonra çalışma odasında bekleyen Will'in yanına gitti (çalışma masasının üstünde kehribar vardı) ve birbirlerini ilk gördükleri anda hep bir neşe, hep bir şaşkınlık ânı yaşıyorlardı: *Gerçekten buradasın*, diye düşünüyordu her ikisi de.

Yan yana çalışma masasında oturdular, açık duran kitaplarla ilgilendikleri yoktu; onu okudun mu, bunu okudun mu, diye soruyordu Cora ve ne düşündüğünü merak ediyordu; elbette okumuştı Will, öyle söylüyordu ve pek matah bir şey olmadığını ekliyordu. Fata Morgana'nın yarattığı ışık kırılmasının taslağını çizmeye çalışmıştı; Cora da trilobitin parçalarını çizmişti. Kendilerini birbirleriyle sivriltiyorlardı; her biri

* Jacob's Ladder: Adını Kitab-ı Mukaddes'te dünyayla cennet arasında bulunduğu rivayet edilen merdivenden alan, iplerle ya da kurdelelerle birbirine tutturulmuş ahşap bloklardan oluşan bir tür oyuncak. –çn

sırasıyla bıçak ve bileğitaşı oluyordu; konu inanca ve mantığa geldiğinde rahatlıkla tartışıyorlar, aniden sinirlenerek kendilerini şaşırtıyorlardı (“Anlamıyorsun!” “Mantıklı konuşmaya çalışmadığın sürece seni nasıl anlayabilirim?”). Bir öğleden sonra, Cora’nın hırsız saksaganı örnek göstererek reddettiği mutlak iyinin varlığına dair bir soru hakkında neredeyse yumruk yumruğa geleceklerdi. Will en sonunda üste çıkmaya başladı ve vaiz sesiyle konuştu. Sonra Cora neşe içinde Essex Yılanı’ndan konu açtı – dedikodudan ve mitten başka bir şey değil, dedi Will, Cora da bunu asla kabul etmedi. 1717’de beş yüz metre uzunluğunda bir hayvanın Maldon’da kıyıya vurduğunu bilmiyor muydu? Bir de Essexli olacaktı! İkisi de birbirlerinin felsefelerinde, haklı olarak arkadaşlıklarını sona erdirecek kadar ölümcül bir kusur buluyor ve arkadaşlıklarına zarar gelmediğini fark ettiklerinde de şaşıyorlardı. Yüz yüze görüşmekten çok mektuplaşıyorlardı. “Seni mektuplarda tercih ederim,” dedi Cora, sanki cebinde ya da boynunun etrafında taşıyormuş, sonsuz bir ışık kaynağıymış gibi.

Açık kapının önünden geçen Stella gülümsedi, keyfi yerindeydi ve hoşgörülüydü. Onun da geleni gideni çok olduğu için kocasının böyle düzgün bir arkadaşla anlaştığını görmek hoşuna gidiyordu. Skandal umuduyla meraklı bir Aldwinterlı ev hanımı tarafından sorguya çekildiğinde, sırf hınzırlığından ateşe körükle giderek şöyle söylemişti: “Ah, daha önce hiç bu kadar sıkı dostlar görmemiştim: Neredeyse birbirlerine benzemeye başladılar. Geçen hafta Cora evin yolunu yarladığı sırada ayaklarında Will’in botlarının olduğunu fark etmiş.” Sabah aynanın önünde durup saçlarını tararken Cora’ya acır gibi olmuştu. Elbette Cora da nadiren keyfi yerine geldiğinde güzel ve şık görünüyordu ama genelde güzel olduğu asla söylenemezdi. Fırçasını bıraktı, kolu ağrıyordu, grip onu biraz zayıf düşürmüştü, pek dışarıya çıkma niyeti yoktu. Alaca-

karanlık çökmeden önce gökyüzünün maviye çaldığı saatte pencerenin kenarında oturup çimenlerin arasında yükselen çuhaçiçeklerini izlemeyi seviyordu.

Luke Garrett, ünlü olduğunu fark edince etekleri tutuşmuştu. Cerrahi öğrencileri arasında bir zamanlar açıkça dalga geçilen eksantriklikleri taklit etme hevesi türemişti: Ameliyathaneye aynalar yerleştirdiler ve beyaz pamuk maskeler takmaya başladılar. Koridorların iğne iplik için gömleklerinin önünü açarak gezen sokak kavgalarının kurbanlarıyla dolup taşacağından korkan kıdemli doktorların gözünden düşmüştü Luke. Spencer ise –hem cömertti hem de kendi eşyalarının sürekli arkadaşına seferber edilmesini engellemeye çalışıyordu– bu tıbbi zaferi kutlama vasıtasıyla, ona ağır gümüş tokalı bir deri kemer siparişi verdi ve tokenın üstüne, bu tıbbi zaferi ölümsüzleştirmek için, sopanın etrafına dolanan Asclepios yılanının kazınmasını istedi.

Kalpteki yarayı kapamanın mümkün olduğunu kanıtladığında bir şeylerin değişip değişmeyeceğinden emin olamayan Luke, her şeyin aynı olduğunu fark etmişti. Hâlâ kirasını zar zor ödüyordu, Spencer'ın odasına sakladığından şüphelendiği banknotlara güveniyordu; hâlâ sinik, kasvetli bir tipti; hayatın biriken tüm horgörülerini 12 numaralı odadaki son kloroformla buharlaşıp uçmamıştı. Üstelik kalbe de tam erişememişti. Her iki bıçak darbesi de kalp odacıklarına ulaşmadan durmuştu, gerçekten bunun bir başarı olduğunu söylemesi pek mümkün değildi.

Spencer dışında kimseye bunu Cora'nın gözündeki değerini yükseltebileceğini düşündüğünü söylemedi. Elbette Cora onu seviyordu (ya da öyle iddia ediyordu) ve ona hayrandı da ama Luke kendini ondan aşağıda görüyordu. Cora yeni arkadaşlar edinmişti ve yazdığı mektupta papazın karısının çiçekleri utançtan solduracak kadar güzel olduğunu, kızlarının

Martha'ya nasıl bağlandıklarını, Francis'in bile onlarla bir-iki saat geçirdiğini söylemişti. Aldwinter'a taşınması Luke'u şaşkına çevirmişti: Sonra dulluğa ayak uydurmanın Cora'nın bütün neşesini yok ettiğini düşünmüştü ve onu yeniden neşelendirme ihtimali karşısında heyecanlanıyordu. Ama Colchester'da buluştuklarında Cora, William Ransome'dan bahsetmişti ve o kadar heyecanlanmıştı ki gri gözlerinde mavi ışıltılar belirmişti; gerçekten, demişti, sanki Tanrı bir erkek kardeşi olmadığı için ona acımış ve son anda ona bir kardeş vermişti. Adamdan bahsedişinde hiç gizlisi saklısı yoktu, ne kızarıyordu ne de yan yan bakıyordu ama Garrett başını kaldırıp baktığında Martha'yla göz göze gelmiş ve ilk kez tamamen aynı fikirde olduklarını sezmişti. *Neler oluyor?* demişlerdi sakince. *Neler oluyor?*

Spencer, kendini Londra'daki konut rezaletine vermişti. Bunu ilk başta yalnızca Martha'nın hoşuna gitmek için yaparken artık takıntı hâline getirmişti: Parlamento ve komite zaptına odaklanmıştı, en kötü paltosunu giyip Drury Yolu'nda yürüyordu. Parlamentonun yeterince iyi politika geliştirme alışkanlığı olduğunu, ardından gözlerini kapadığını ve endüstriyle el sıkıştığını keşfetmişti. Bazen açgözlülük ve gördüğü kötülükler onu öylesine sarsıyordu ki mutlaka yanlış anladığını düşünüyordu; yeniden bakıyordu ve sandığından da kötü olduğunu görüyordu. Yerel otoriteler yoksul mahalleleri yıkıyor, ev sahiplerinin kaybettiği kira bedellerini tazmin ediyordu. Hiçbir şey bir konutu yozlaşmadan ve aşırı nüfustan daha kazançlı hâle getiremediği için ev sahipleri yozlaşmaya da aşırı nüfusa da sokaktaki herhangi bir pezevenkten daha özenle çanak tutuyordu ve hükümet de onları güzelce ödüllendiriyordu. Bu durumda, kiracılar yeni bir Peabody konut derneğinin evleri için kendilerinin fazla ahlaksız bulunduklarını gördüler ve pansiyonlarda oda aramak zorunda kal-

dılar: Kiracılar satılamayacak kadar eski mobilyalarını yak-
tıklarında sokakların alevlerle aydınlandığı günler olmuştu.
Spencer, Suffolk'taki aile evini düşündü, kısa süre öncesine
kadar annesinin varlığından hiç haberinin olmadığı bir başka
oda keşfetmişlerdi ve midesi bulandı.

Cracknell, Dünyanın Sonu'nda gözlerini temkinli bir şe-
kilde nehir ağzına dikmişti. Çitleri derisini yüzdüğü köste-
beklerle doluydu ve penceresinde mum yanıyordu.

2

William Ransome, akşama doğru tuz bataklığında dilinde mezmurla yürürken Cora'nın oğluyla karşılaştı. Oğlanın ufak ve esrarengiz yüzünde arkadaşının çizgilerini aradı ama bulamadı. Bunlar, Cora'nın sevdiğini düşündüğü adamın gözle-riydi o hâlde; onun yanağının ve çenesinin düzlüğüydü. Ama çocuğun gözlerinde sorgulayan bakışlar vardı, Seaborne'a yakıştırdığı o zalimlik yoktu ama çocuksu olmadıkları da ke-simdi – Francis kesinlikle öyle değildi.

“Burada bir başına ne yapıyorsun?” diye sordu Will.

“Bir başıma değilim,” dedi oğlan. Will, çakıl taşlarının üstünde biri var mı diye etrafına baktı ama kimseyi göremedi.

Francis'in elleri ceplerindeydi, Will'e çözülmesi gereken bir dertmiş gibi dikkatle bakıyordu. Sonra, –soru bu bakış-malarının içinden doğal bir şekilde çıkmış gibi– “Günah ne demek?” diye soruverdi.

“Günah mı?” dedi Will. O kadar şaşırmıştı ki tökezledi ve vaiz kürsüsünün kapısını açmayı bekliyormuş gibi elini ileri uzattı.

“Sayıyordum da,” dedi Francis, Will'in yanında yürüyerek. “Bu pazar yedi kez günah dediniz. Geçen pazar da beş kez.”

“Cemaatin içinde senin de olduğundan haberim yoktu, Francis. Seni orada hiç görmüyorum.” Ya Cora – acaba o da gölgelerin arasında oturup onu dinlemiş miydi?

“Yedi artı beş on iki eder. Ama ne olduğunu söylemiyor-sunuz.”

Leviathan’a ulaşmışlardı ve –durdukları için minnettar olan– Will, suların Leviathan’ın kemiklerine sürüklediği çakıl taşlarını toplamak için eğildi. Papazlık yılları boyunca kimse ona bunu sormamıştı ve ne cevap vereceğini bilmediğini fark edince dehşete kapıldı. Cevabı yok değildi, bir sürü cevabı vardı (bütün zorunlu kitapları okumuştı). Ama açık havada, vaiz kürsüsü ve görünürde kilise sırası olmadan, nehrin ağzı kıyıyı yalarken hem soru hem de cevap ona abes gelmişti.

“Günah ne demek?” diye sordu Francis, tekrarladığı cümlesini hiç eğip bükmeden. *Tanrım! Bana güç ver*, diye düşün-dü Will hem dindarlığından hem de dinsizce ve oğlana bir çakıl taşı uzattı.

“Biraz geri çekil,” dedi, “buraya gel, yanıma – bir adım ileri, orası. Şimdi taşı at ve Leviathan’ı az önce durduğumuz yerdeki kaburgasından vur.”

Francis dalga geçilip geçilmediğini anlamak için bir süre Will’e baktı. En sonunda dalga geçilmediğini anlamış olacak ki taşı attı ama isabet ettiremedi.

“Bir taş daha,” dedi Will ve avucuna mavi bir taş koydu. “Yeniden dene.”

Çocuk yine attı ve yine tutturamadı.

“Hepsi bu işte,” dedi Will. “Günah işlemek denemek ama ıskalamaktır. Elbette her defasında doğru yapamayız ve bu yüzden yeniden deneriz.”

Oğlan kaşlarını çatı. “Ama ya Leviathan orada olmasaydı – ya siz bana burada durmamı söylemeseydiniz? *Orada* dur-saydım ve Leviathan *burada* olsaydı ilk denemede vurabilirdim.”

“Evet,” dedi Will, amaçladığından daha derin sulara girdi-gini hissederek. “Nereyi hedef aldığımızı bildiğimizi sanırsınız

ve belki biliyoruzdur da ama sabah olur ve ışığın değişmesiyle aslında bambaşka bir yöne gitmeyi denememiz gerektiğini fark ederiz.”

“Ama ışık değişiyorsa – ne yapmalıyım ve ne yapmamalıyım – nereyi hedef alacağımı nasıl bileceğim? Başarısızlığa uğrarsam bu nasıl benim hatam olabilir – ve neden bunun için cezalandırılmalıyım?” Oğlanın siyah kaşlarının arası belli belirsiz kırıştı ve en sonunda Cora’ya benzedi.

“Bazı şeyler var,” dedi Will, dikkatlice yürürken, “ve ben hepimizin bunları denemesi ya da denememesi gerektiğini düşünüyorum. Ama kendimiz için yapmamız gereken başka şeyler var.” Elindeki son çakıl taşı pürüzsüz ve düzdü; sırtını Leviathan’a çevirdi ve çekilen sulara doğru sektirerek fırlattı. Taş bir kez sekip sığ bir dalganın arkasına düştü.

“Yapmak istediğiniz bu değildi,” dedi Francis.

“Doğru,” dedi Will. “Değildi. Ama benim yaşımda sık sık başarısızlığa uğramaya alışık oluyorsun.”

“O zaman siz günahkârsınız,” dedi Francis; Will güldü ve affedilmeyi umduğunu söyledi.

Oğlan kaşlarını çatarak bir süre Leviathan’ı inceledi. Dudakları kımıldadı ve Will, çocuğun bir taşın doğru yolculuğunu hesaplıyor olabileceğini düşündü. Sonra başka tarafa döndü. “Soruma cevap verdiğiniz için teşekkür ederim.”

“Nasıl yaptım bunu?” diye sordu papaz, oğlanın inançla mantık arasında bir noktaya ve kendine zarar vermeden düşmüş olduğunu umarak.

“Henüz bilmiyorum. Bunu düşüneceğim.”

“Pekâlâ,” dedi Will. Oğlana annesine bu konuştuklarından bahsetmemesini söylemek istiyordu. Cora, günah doktrinlerinin öğretildiği oğluna neler yapardı acaba? Gri gözlerinde ne fırtınalar kopacağını tahmin edebiliyordu.

İkisi de birbirine dikkatle baktı, ikisi de papazın ortalama

şartlar altında elinden gelenin en iyisini yaptığını hissediyordu. Francis elini uzatınca William da uzattı, High Yolu'nda dostane bir şekilde yürüdüler. Parka ulaştıklarında oğlan durup ceplerini yoklamaya başlayınca Will tuz bataklığında bir şey kaybedip kaybetmediğini merak etti. Sonra Francis önce mavi bir kemik düğme, ardından halka hâline getirilip iple bağlanmış siyah bir kuş tüyü çıkardı. Kaşlarını çatıp işaret-parmağını tüyün kemiğinde gezdirdi, sonra iç çekerek hepsini yeniden cebine soktu. “Hayır,” dedi. “Maalesef bugün kimseye herhangi bir şey veremem.” Özür dileyen bakışlarla el sallayarak vedalaştı.

3

Martha ile arkadaşlığından bu yana –iskambilden inşa edilmiş evler kadar sabırla ve dikkatle kurulmuş bir arkadaşlıktı bu– Joanna Ransome okuldaki sandalyesini Bay Caffyn’ın burnunun dibindeki bir başkasıyla değiştirmişti. Babasının kütüphanesini en ulaşılamayacak yere konmuş kitaplara özellikle ilgi duyarak istila etmek gibi bir alışkanlığı olan bu zeki çocuğun ruhani eğilimleri bir an Julian of Norwich tarafından beslenirken bir an *Altın Dal*’ tarafından besleniyordu; size Cranmer’ın şehitliğini tek nefeste anlatabilir, bir sonraki nefeste de Kırım’daki savaştan bahsedebilirdi. Ama Martha ile tanışana kadar tüm bunlar yönsüzdü, aklındaki herhangi bir amaçtan çok kendinden büyükleri şaşırtmak istiyordu ve neredeyse okuma yazma bilmeyen bir balıkçının kızıyla arkadaşlık etmekten utanacağı aklına hiç gelmemişti. Artık görünüşe göre Essex dışında her yerde rastlanan kadın cerrahları ve sosyalistleri, hicivcileri, aktörleri, aktrisleri, mühendisleri ve arkeologları isim isim sayabildiği için kafasına onlardan biri olmayı koymuştu. *Latince ve Yunanca okuyacağım*, diye düşündü, haftalar önce Leviathan’ın kemikleriyle nasıl büyüler yaptığını hatırlayıp irkilerek: Trigonometri, mekanik ve kimya öğreneceğim. Bay Caffyn, onu hafta sonla-

* *Altın Dal (The Golden Bough)*: İnsan bilimci James Frazer’ın dinle mitoloji kavramlarını karşılaştırdığı eseri. –çn

rında oyalayacak malzeme bulmakta çok zorlanıyordu. Stella, “En sonunda gözlerini bozacaksın,” demişti, sanki hiçbir şey menekşe gözlerinin etkisini azaltmak kadar kötü olamazmış gibi.

Naomi Banks, Joanna'nın ondan uzaklaşmaya başladığını hissetmişti ve çok üzgündü. Martha'yı çok az görse de namını çok duymuştu ve ondan nefret ediyor, yirmi beş yaşındaki bir yetişkinin Jo'yu ondan koparıp almaya hakkı olmadığını yürekten hissediyordu. Arkadaşına yılan çizimlerini göstermek ve uyumanın ne kadar imkânsız olduğunu anlatmak, White Hare'de olanları itiraf etmek ve sinirlenmesi mi yoksa utanması mı gerektiğini sormak istiyordu. Ama görünüşe göre bu imkânsızdı: Arkadaşı ona acıyarak bakmaya başlamıştı ve bu hoşlanılmamaktan çok daha kötüydü.

Naomi, mayısın ilk cuması erkenden okula gitti. Bir sabahlarını zamanında Londra'da yaşamış, çok önemli bir şahsiyet olan, fosil ve Bay Caffyn'in ifadesiyle, *başka alamet örnekleri* toplayan Bayan Cora Seaborne'la geçireceklerine söz verilmişti. Joanna, Bayan Seaborne'la daha önceden tanışmış olmanın kulaktan kulağa yayılan gösterişinin tadını çıkarmaya çoktan başlamıştı (“Biz onu çok iyi tanıyoruz,” demişti, “bana bu fuları o verdi – hayır, o kadar güzel biri değil ama bu çok önemsiz çünkü o zeki biri, her tarafında tavus kuşu olan bir elbisesi var ve denememe izin verdi...”) ve şanının sınıf arkadaşlarının arasında daha da yayılması için sabırsızlanıyordu.

Joanna'nın yanındaki sıranın boş olduğunu gören Naomi, üstünde birkaç hafta önce uydurdukları bir büyü'nün yazılı olduğu kâğıdı uzattı. Ama Joanna cebire geçmişti ve bu lekeli sembollerin ne anlama geldiğini hatırlayamayarak kâğıdı avucunda buruşturdu. Sonra içeri insanı hayal kırıklığına uğratacak kadar sıkıcı ve kesinlikle erkeklerin giydiği tüvit paltolara benzeyen paltosuyla Bayan Seaborne girdi, saçlarını alnından

itibaren çok sıkı bir şekilde taramıştı. Omzunda kocaman bir deri çanta vardı ve sol kolunun altındaki dosyada odunluğa benzeyen bir çizim vardı. Naomi'nin görebildiği vadedilmiş tek ışıltı, sol elindeki gerçek olamayacak kadar büyük ve parlak elmasla küçük kuş işlemeli siyah fulardı. Dehşete kapılan Bay Caffyn, "Günaydın, Bayan Seaborne," dedi. "Sınıf, Bayan Seaborne'a günaydın deyin."

Günaydın, Bayan Seaborne, dedi çocuklar, belli belirsiz bir güvensizlikle Cora'ya bakarak. Cora da onlara baktı, biraz gergindi. Çocuklarla ne yapacağını hiç bilemezdi: Francis onu öylesine gafil avlamıştı ki çocukların bir kedi ne kadar güvenilirse o kadar güvenilir olan, tatlı ama istikrarsız bir tür olduğunu düşünüyordu. Ama gözlerini annesinden, dudaklarını babasından alan çok iyi tanıdığı Joanna da oradaydı; hemen yanında kızıl saçlı, yüzü çilli bir kız vardı ve ikisi ellerini kavuşturmuş, beklenti dolu gözlerle onu izliyordu. "Burada olmak ne büyük mutluluk," dedi. "Size bir hikâye anlatarak başlayacağım çünkü öğrenmeye değer her şey bir varmış bir yokmuş diye başlar."

"*Bebeğiz* sanki," diye söylendi Naomi ve bunun karşılığında arkadaşı ona keskin bir tekme savurdu ama yine de Bayan Seaborne'un bir keresinde çamura bulanmış bir deniz ejderhası bulan kadına dair hikâyesini, ayaklarının altındaki yeryüzünün uygun hava şartlarında ya da bir çekiç darbesinin ardından yeni bir yaşam şekliyle yüzeye çıkacak tanrılarla ve canavarlarla dolu bir mezarlık olduğunu anlatışını dinlemenin diğer okul günlerinden çok daha iyi olduğunu düşündü. Cora, dikkatli bakarlarsa kayaların arasından fışkıran eğreltiotlarını, arka bacakları üstünde yürüyen kertenkelelerin ayak izlerini görebileceklerini anlattı. Gözlerin seçemeyeceği kadar küçük dişler ve bir zamanlar veremden korunmak için tılsım olarak kullanılmış kocaman dişler vardı.

Çantasını açtı, çocuklar amonitler ve bufonitleri elden ele dolaştırdılar. “Yüz bin yaşlarında,” dedi Cora. “Belki de milyonlar!” İlk yirmi yılı Galler’de bir metodist şapelinde geçmiş olan Bay Caffyn, vaiz kitabından öksürerek alıntı yaptı, “Gençliğinde Yaratıcını unutma...” Bay Caffyn, biraz kederli görünüyordu. “Bayan Seaborne’a sormak istediğiniz bir soru var mı?”

Kuşlar nasıl taşa dönmüştü ve yumurtaları neredeydi? Kertenkelelerin ve balıkların arasında hiç insan bulmuşlar mıydı? Et ve kemik nasıl taşlaşıyordu? Onlarınki de günün birinde aynı böyle taşlaşacak mıydı? Okul bahçesinin altında, şu anda dışarı küreklerle çıkıp kazmaya başarlarsa onları bekleyen bir şey var mıydı? Cora’nın en sevdiği fosil neydi, onu nerede bulmuştu, şu anda ne arıyordu, hiç kendini yaralamış mıydı ve hiç yurtdışına çıkmış mıydı?

Peki ya –sesler biraz alçaldı– Blackwater’da neler olduğunu duymuş muydu? Yılbaşı arifesinde boğulan adama, ölü bulunan hayvanlara ne olmuştu ve geceleri gördükleri şeyler neydi? Artık aklını kaçıran ve bütün gece Leviathan’ın yanında oturup hayvanı gözetleyen Cracknell’a ne olmuştu? *Orada bir şey var mıydı ve geliyor muydu?* Bay Caffyn, sabahın neralere gittiğini görüp geri döndürmek için elinden geleni yaptı. “Kızlar, Bayan Seaborne’un kafasını bu saçmalıklarla kurcalamayın,” dedi ve arkadaki kara tahtada bulunan amonit taslağını sildi.

Cora, önceki akşam William Ransome ile yürümüştü ve William ona ara sıra kullandığı papaz sesiyle, kontrolü ele almak istiyorsa çocukları Bela hakkında konuşmaya teşvik etmemesi gerektiğini söylemişti. Cracknell’la uğraşmak bile yeterince kötü demişti, bir de Banks ısrarla tutulacak bir ringa balığının kalmadığını ve muhtemelen açlıktan öleceğini söylüyordu. Kafalarına çeşitli fikirler sokmanın hiçbir şeye

ve hiç kimseye faydası olmazdı. Cora, o esnada bunu görev duygusuyla enikonu düşünmüştü: *Haklısın Will, elbette haklısın*; ama şimdi ona sorgulayan gözlerle ve zaman zaman bariz şekilde korkarak bakan on iki tane surat olduğu için aniden gerildi. *Ya birtakım erkekler ya da başkaları sürekli bana ne yapmam gerektiğini söylüyor!* diye düşündü.

“Taşların içinde bulduklarımız gibi bugün de canlı bir sürü hayvan olabilir,” dedi sınıfı dikkatlice adımlayarak. “Sonuçta dünyada kimsenin ayak basmadığı yerler ve dibine asla ulaşamayacak kadar derin sular var. Neleri kaçırdığımızı kim bilebilir? Iskoçya’da, Ness adındaki gölde, bin yıldan daha fazla bir süre önce suyun içinde bir yaratık görülmüş. Bir keresinde bir erkeğin yüzerken öldürüldüğünü ve Aziz Columba’nın hayvanı uzaklaştırdığını ama ara sıra hayvanın yeniden yüzeye çıktığını söyleyenler var...”

Bay Caffyn öksürdü ve gözlerini sınıfın en küçüklerine doğru devirerek (sarı elbiseli bir kız neşeli bir korku içinde yüzünü ekşiterek dudaklarını bükmüştü) misafirinin yanında getirdiği taşlarla kemikleri çantasından çıkarmamasının daha iyi olabileceğini söyledi.

“Korkacak hiçbir şey yok,” dedi Cora. “Cehalet dışında. Korkutucu görünen şey sizin ona ışık tutmanızı bekliyor. Odanızda, yerde duran kıyafet yığını size doğru sürünüyor gibi görünür, ta ki siz perdeleri açıp bunun dün gece üstünüzden çıkardığınız şeyler olduğunu görene kadar! Blackwater’da bir şey olup olmadığını bilmiyorum ama bildiğim bir şey var: Kıyıya çıkarsa ve bize kendini gösterirse bir canavar değil, sizin ve benim gibi somut bir hayvan olduğunu göreceğiz.” Bir şeyler öğrenmektense korkmayı tercih ettiği her hâlden belli olan sarı elbiseli kız, nazıkçe avucuna esnedi. Cora saatine baktı. “Pekâlâ, çok uzun konuştum, siz de çok sabırlıydınız ve beni can kulağıyla dinlediniz. Bir saatimiz kaldı galiba

–değil mi, Bay Caffyn?– ve görmeyi en çok istediğim şey de hepinizin ne kadar iyi resim çizip boyadığı. Resimlerinizi fark ettim.” Kelebeklerle dolu duvarı işaret etti. “Ve çok sevdim. Gelip çizecek bir şeyler seçmek ister misiniz? İşiniz bitince en beğendiğimi seçeceğim ve kim yaptıysa ona ödül vereceğim.”

Ödül kelimesini duyan sınıf fısıldaşmaya başladı. “Tek sıra hâlinde lütfen,” dedi Bay Caffyn, Cora’nın amonitleri, bufonitleri, keskin dişlerin gömüldüğü yumuşak kil parçalarını dağıtışını izlerken – öğrenciler su kaplarını, fırçaları ve katılmış boyalarını aldılar.

Joanna Ransome, uysal bir şekilde yerinde oturmaya devam ediyordu. “Neden kalkmıyoruz?” diye sordu Naomi, çok güzel bir taş bulup Bayan Seaborne’a kendisinin de onun ilgisine layık bir kız olduğunu göstermek için can atıyordu.

“Çünkü o benim arkadaşım ve etrafımda sizin gibi *çocuklar* varken onunla konuşamam,” dedi Joanna, bunu kötü anlamda söylemememişti ama Cora varken eski arkadaşı yanındaki sandalyede sanki büzülüp küçülmüş, değersizleşmiş ve aptallaşmıştı, giysileri yırtık pırtıktı ve dikişleri çürük balık kokuyordu, babası doğru düzgün örmeyi başaramadığı için saçları çirkince toplanmıştı. *Naomi gibi konuşursam, Naomi gibi oturursam, onun kadar salak olursam ve Ay’ın Dünya’nın etrafında döndüğünü bile bilmezsem ben nasıl Cora gibi olabiliyim,* diye düşündü.

Naomi’nin çillerinin ardında beti benzi atmıştı. Daha önce hiç bu kadar aşağılanmamıştı. Daha cevap vermesine fırsat kalmadan Joanna kadının yanına gitmişti bile, yanağını öpüp, “Çok iyi yaptığını düşündüm,” dedi – *Sanki o da bir yetişkinmiş ve kimsenin bakmadığı zamanlarda hâlâ burnunu koluna silmiyormuş gibi!* Naomi o gün tek lokma yemek yememişti, açlıktan sınıf etrafında dönmeye başladı, ayağa kalkmaya çalıştı ama Bay Caffyn masasına gelip siyah mürekkep hokkası,

bir yığın kâğıt ve gri taştan yapılmışa benzeyen bir bahçe salyangozu bıraktı.

“Ah, düzgün otur, Naomi Banks,” dedi öğretmen, kaba değildi, Bayan Seaborne’un ve canavarlarının o gün için umduğundan daha önemsiz çıktığını hissediyordu. “Sen hepimizden daha iyi bir sanatçısın: Bakalım bununla neler yapabiliyorsun.”

Bununla ne yapacağım, diye düşündü Naomi, salyangozu önce sağ eliyle, ardından sol eliyle kaldırarak. Salyangozu Cora Seaborne’a atıp tam alnından vurmak isterdi. Hem kimdi ki bu kadın? O gelmeden önce Jo ve o, büyüler ve ateşle riyle gül gibi geçinip gidiyorlardı. Muhtemelen cadıydı, diye düşündü, böyle bir palto giydiğine hiç şaşırmadım, muhtemelen Essex Yılanı da yanında getirdiği bir yardımcı hayvanıdır. Bu fikrin kötülüğü onu neşelendirdi. Joanna yanına geldiğinde Naomi gülerek fırçasını hokkanın içinde çeviriyordu. Muhtemelen uyuduğu sırada o yılan da yatağının ucunda bağlı duruyordur, diye düşündü, muhtemelen o yılanın üstüne biniyordur. Hokkayı karıştırdıkça karıştırdı, önündeki beyaz kâğıtta mürekkep lekeleri oluştu. Belki de geceleri onu emziriyordur! diye düşündü ve daha çok güldü ama kahkahanın kendi düşünceleriyle ilgisi olup olmadığını bilmiyordu çünkü çok yüksek sesli ve tuhaftı, Joanna’nın ona şaşkın gözlerle ve biraz da terslercesine baktığını gördüğü hâlde kendine hâkim olamadı. *Herhalde buradadır, –basamakta– kapının hemen önündedir,* diye düşündü. *Eminim çiftçinin köpeklerini çağırırken yaptığı gibi bu kadın da çağırırken ıslık çalıyordur.* Ellerine, her bir parmağını bağlandığı o küçük et parçalarına baktı. Elleri sanki tuzlu suyla parlıyor ve balık kokuyordu. Kahkahası onu sarstı ve biraz tizleşti. Bu kesinlikle korku yüklü bir tizlikti: Önce soluna, sonra sağına baktı ama sınıfın kapısı kapalıydı. Hokkadaki fırça elini bir başkası yönetiyormuş gibi çılgınca

dönüp duruyordu, masa sarsıldı ve su kabı devrilerek mürekkep lekeli sayfanın üstüne döküldü. *Şuna bak, işte burada,* diye düşündü Naomi, gülmeye ve başını çevirmeye devam ederek (geldiğinde ilk gören o olacaktı!) “İŞTE,” dedi Joanna’ya ya da yeniden önünde beliren Bay Caffyn’e, ellerini ovuşturup kendi tiz kahkahalarından duyamadığı bir şeyler söyleyerek. “GÖREMIYOR MUSUNUZ?” dedi, suyun mürekkebi yayıp yılanın kıvrılmış bedenini oluşturuşunu işaret etti –kesinlikle görebiliyorlardı!– yılanın kalbi karnındaki incecik derisinin altında atıyordu, bir çift siyah kanat açıldı. “Az kaldı,” dedi, “Az kaldı.” – yeniden başını çevirip baktı, yılanın kapının eşiğinde olduğundan çok emindi – kokusunu alabiliyordu, kesinlikle alabiliyordu: Bu kokuyu nerede duysa tanırdı... Üstelik diğerleri de görebiliyordu – sarı elbisesiyle Harriet gülüyordu, başını boynunun neredeyse kırılacağını zannedeceğiniz kadar ileri uzatmıştı, yolun karşısında oturan pek konuşmadıkları hatta birbirleriyle bile pek az konuşan ikizler vardı. Onlar da başlarını sola ve sağa, sonra yine sola ve sağa çevirdiler, öne ve arkaya eğdiler. Tüm bunları yaparken gülüyorlardı.

Dehşete kapılan Cora, kahkaha tufanının kızıl saçlı kızın masasından Joanna’yı teğet geçerek yayılışını, taşın sıçradığı bir suyun akışı gibi etrafında hareket edişini izledi. Sanki hepsi yetişkinlerin yanına uğramayan sessiz bir şaka duymuşlardı. Bazı kızlar ellerini ağızlarına götürerek gülüyordu, bazıları başlarını arkaya atıp gülmekten katılıyor, yaşlı kadınların müstehcen şakalara gülüşü gibi masalarına vuruyorlardı. Tüm bunları başlatan kişi olan Naomi, bitkin düştü ve sessizce kıkırdayarak otururken ellerini kâğıdına dökülen suyla mürekkebe bastırdı, ara sıra durup arkasına baktı ve biraz daha yüksek sesle kıkırdadı. Kapıya en yakın olan sarı elbiseseli çocuğun gülmekten gözlerinden yaşlar gelmişti ve başını

çevirip arkasına bakmak yerine sandalyesini arkaya çevirip kapaıya bakarak oturdu, yanaklarını ellerine dayadı ve *Hazır olmanız da olmanız da geliyor* diyerek ağızını kocaman açıp nefes alarak ilahi söyledi.

Hem öfkelenen hem korkan Bay Caffyn, kravatını düzeltip bağırdı, “Kesin şunu! Kesin dedim!” ve öfkeden gözü dönmüş bir şekilde başlarına bela olan, beti benzi atmış ve Joanna’nın elini tutan ziyaretçilerine baktı. Sonra kızlardan biri iki büküm olmuş, öylesine şiddetli gülüyordu ki sandalyesinden bu aptalca kahkaha tufanını delen bir çığlıkla yere düştü ve kahkahalar ânında duruldu. Naomi elini boynuna koydu, “Acıyor,” dedi: “Neden acıyor? Ne yaptın?” diye sordu ve göz kırıp başını sallayarak sınıf arkadaşlarına baktı, gözyaşlarıyla ıslanan yüzlerini görünce şaşkına döndü. Küçük Harriet elbisesinin sarı eteğini parmağına doluyor, bir yandan hıçkırıyordu, daha büyük olan kızlardan biri ters dönen sandalyenin yanında şişen bileğini avucunun içine almış ağlayan çocuğı teselli etmeye gitti.

“Joanna?” dedi Naomi, arkadaşına bakarak. “Sorun ne? Ben miyim? Bu kez ne yaptım?”

Cora Seaborne
3, Park
Aldwinter

15 Mayıs

Luke – meşhur olmanın tadını çıkardığını biliyorum ve muhtemelen bir yerlerde dirseklerine kadar göğüs boşluğuna dalmış durumdasın ama BİZİM sana ihtiyacımız var.

Luke, bir sorun var. Bugün burada çocukların arasında bir şey ateş kadar hızlı yayıldı – alışıldık bir hastalık gibi değildi, zihinsel bir şeydi ve hepsi domino taşı gibi devrildi. Akşam olduğunda her şey yeniden yoluna girdi ama bunu ne yapmış olabilir – benim suçum muydu?

Sen bu konulardan anlarsın: Beni hipnotize edebileceğine inanmıyordum ama ettin – koltukta uzanıyor olmama rağmen kendimi babamın fundalığında yürürken görmüştüm – buraya gelmez misin?

Korkmuyorum. Artık hiçbir şeyden korkmuyorum: Uzun zaman önce tüm bunlar sona erdi –ama burada bir terslik var– bir şeyler oluyor..

Üstelik Ransomelarla tanışmalısın, özellikle de Will ile. Ona Afacanımdan bahsettim.

Francis için daha çok kitap getirebilir misin? Cinayet kitapları olsun lütfen, ne kadar kanlı o kadar iyi.

Sevgiler,

CORA

Doktor Luke Garrett
Pentonville Yolu
Londra N1

15 Mayıs

Cora,

Üzülme. Artık gizemli olaylar yok.

Tek bir şey söyleyeceğim: Ergotizm. Hatırlıyor musun? Çavdar mahsulünün üstünde biten siyah mantar –kızlar halüsinasyon görmüş– Salem cadılarını asıyor. Öğle yemeklerinde esmer ekmek yiyip yemediklerine bak, önümüzdeki cuma orada olurum.

Ekte Martha'ya Spencer'in selamlarını içeren bir not var. Konut sorunuyla ilgili: Spencer'dan sıkıldığım için onu dinlemiyorum.

LUKE

Doktor George Spencer
10 Queen's Gate Terrace

15 Mayıs

Sevgili Martha,

Umarım iyisindir. Essex ilkbaharda nasıl? Medeniyeti özleyor musun? Bahçıvanları tam kadro Victoria Park'ta görünce seni ve çiçek tarhlarının ne kadar düzenli olduğunu düşündüm. Aldwinter'da saat kadranı şeklinde lale yetiştirdiklerini sanmıyorum.

Bir süredir konuştuklarımızı düşünüyorum. Beni sarsıp her şeyden memnun olan hâlimden kurtardığın ve başka bir yöne bakmamı sağladığın için çok mutluyum ve bunu yapmak zorunda olduğun için utanıyorum. Okumam gerektiğini söylediğin her şeyi ve daha fazlasını okudum. Geçen hafta Poplar'a gittim ve evlerinin hâlini, nasıl yaşadıklarını ve birbirlerini nasıl beslediklerini kendi gözlerimle gördüm.

Charles Ambrose'a yazdım, umarım cevap verir. Onun sözü benden daha çok geçiyor ve hükümetin nasıl çalıştığını da daha iyi anlıyor. Bence faydası dokunabilir. Benimle beraber Poplar'a ya da Limehouse'a gelmeye, seninle benim gördüğümüzü görmeye ikna olmasını umuyorum. İkna olursa sen de gelebilir misin?

The Times'tan seni neşelendirebileceğini düşündüğüm bir kupürü zarfa ilıştırıyorum. İşçi Sınıfının Konut Yasası en sonunda kendini şehrin ötesinde hissettirmeye başladı gibi görünüyor. Gelecek bizimle buluşmaya geliyor!

İyi dileklerle,

GEORGE SPENCER

4

Luke, Aldwinter'a zaferle ve yeni bir gri paltoyla geldi. Başarısının kendi hastalıklarına çare olmamasına rağmen yeteneğinin ve cesaretinin kanıtının ona itibar kazandırdığını inkâr etmek gereksizdi. Bethnal Green'de Edward Burton'ın kalbi her saat daha güçlü çarpıyordu: Saint Paul Katedrali'nin çizimlerini yapmıştı ve muhtemelen yaz ortasında işinin başına dönebilecekti. Luke, Burton'ın kalbinin kendi kalbinin yanında attığını hissettiği için ikisinin canlılığıyla yürüyordu ve gururun yıkımın öncüsü olduğunu bildiği hâlde, yıkıma gitmek için belli bir mesafeye sahip olmak bile çok acayip görüldüğü için riske kendi isteğiyle göğüs geriyordu.

Londra'dan kalkan trende ve Colchester'dan bindiği takside Cora'yı düşündü ve dizinin üstünde duran mektubu düzeltti. *Bizim* sana ihtiyacımız var, demişti Cora. Kaşlarını çatarak "biz" derken kimi kastettiğini düşündü: Mektubuna kadar giren ve onu Londra'dan Essex çamurlarına çeken kişi yine o papaz mıydı acaba? Cora'yı kocasının yastığına eğilip son günlerinde onu o yağlı alnından öperken hissettiği kıskançlık, kadının el yazısında gördüğü isim karşısında hissettiklerinin yanında önemsiz kalıyordu. İlk önce *Bay Ransome* yazmıştı ve bu unvan onu belli bir mesafede tutuyordu, sonra tedirgin eden alaycı bir sevgiyle *Muhterem Papaz* der oldu; ardından –son zamanlarda ve kolayca, hiç

uyarmadan– Will diye yazar olmuştı (William bile değil, gerçi o bile yeterince kötüydü!). Luke, neşeli bir dostluğun ötesinde bir bağı işaret edecek herhangi bir duyguya dair iz bulmak için Cora'nın mektuplarını dikkatle inceledi (başka arkadaş edinme hakkının olduğunu isteksizce kabul etmişti) ama hiçbir iz bulamadı. Yine de Luke, pencerenin ardında hızla geçip giden tarlalara ve tarlalara düşen kendi yansımasına bakarak şöyle düşündü: *Umarım yaşlıdır, şişmandır, toz ve İncil kokuyordur.*

Cora, parktaki gri evinin kapısında bekliyordu. Bay Caffyn'in sınıfında geçirdiği sabahtan beri huzursuz uyuyor, her şeyin onun hatası olduğunu hissediyordu. Will onu Blackwater dehşetini ayrıntılara dökmemesi konusunda uyar-mıştı ve haklıydı da. Çocukların hayal gücü hiçbir şeye benzemezdi ve Cora da Essex Yılanı'nı Hain Meşesi'nin altında otlayan kargalar kadar ete kemiğe büründürmüştü. O gülen ve başlarını ileri geri atan kızlar! Korkunçtu ve iç rahatlatan bir açıklama bulmak için Luke'a güveniyordu.

Sonrasında Joanna içine kapandı ve okula koltuğunun altında kitaplarıyla erkenden gitse de Naomi Banks'le yapacak bir şeyi yoktu ve her günün sonunda asla yalnız kalamadığı mutfakta ders çalışıyordu. Daha da kötüsü, bir kez başlarsa bir daha sonunu getiremeyeceği korkusuyla o günden beri hiç gülmemişti ve erkek kardeşlerinin sataşmaları ya da mu-ziplikleri bile onu güldüremiyordu. Cora, yeni arkadaşlarının onu bu yaşananlardan ve Joanna'nın karamsar hâinden so-rumlu tutmasından korkuyordu ama Will de, Stella da olan-ları görmemişti ve onlara anlatıldığında akıllarına gelen tek fikir, kızların komik yaratıklar olduğu ve her zaman her şeye gülebildikleriydi.

En kötüsü de Cora'nın Blackwater'a karşı duyduğu neşeli ilginin tadının kaçmasıydı. Bunun Tanrı'nın hükmü olduğu-

nu düşünmemişti (elbette!) ama belki herkesin içinde kuralanmaması gereken yumuşak ve karanlık yerler vardı. O esnada Luke belirdi, parktan göğsünde tuttuğu bir dosyayla geçerken Cora'nın kapıda beklediğini görünce koşar adım yürümeye başladı.

Joanna, sonraki günlerde ellerini kucağında birleştirdi ve siyah saçlı doktoru kuşkulu gözlerle takip etti. "Endişelenme," dedi Luke. Hareketli bir adamdı ama Jo tamamen kanmış değildi. "Sana söyleneni yaparsan düzelirsin. Söyle ona, Cora." Kuş nakışlı fularını takan Cora, "Sorun yok, bana da bir kez yapmıştı, yıllardır ilk kez o gece daha iyi uyumuştum," dedi.

Cora'nın gri evindeki en büyük odada oturuyorlardı ve ışıklar açık değildi. Rahat bir öğleden sonrası vadeden fırtınalı bir hava yerine kasvetli bir yağmur vardı ve Joanna üşüyordu. Annesi pencerenin altındaki büyük koltukta Cora'yla Martha'nın arasında oturuyordu ve el ele tutuşuyorlardı: Ruh çağırıyor gibi bir hâlleri vardı, oysa diş çekiminden daha esrarengiz bir işlem yapılmıyordu (Luke böyle söylemişti).

Kahkaha Hadisesi olarak adlandırdığı olayda neye ışık tutulduğunu görmek için hipnotize edilme planına karşı çıkan tek kişi Martha olmuştu. "Afacan, bizi yalnızca et parçası olarak görüyor ve sen de bir çocuğun aklını ve hafızasını ona mı teslim ediyorsun?" Elmasını çekirdeklerine kadar ısırp, "Hipnozmuş!" dedi, "kafasından uyduruyor. Böyle bir sözcük bile yok."

Hipnoz konusu belli başlı konular rayına oturana kadar hiç açılmamıştı. Kariyeri konusunda endişeli olan Bay Caffyn, sonraki günlerde gülme krizine giren kızların adlarını, yaşlarını, adreslerini, babalarının mesleğini ve not ortalamalarının yanı sıra kızların sınıfın neresinde oturduğunu gösteren bir de haritayı da içeren bir rapor hazırladı. Cora'nın köydeki

varlığından hoşnut değildi ama bunu dile getirmenin hayalini de kurmamıştı. Küçük Harriet annesinin kucağında sorgulanmayı kabul etti ve kanatlarını şemsiye gibi açan kıvrılmış yılanı öyle ustalıkla tasvir etti ki iyi bir çocuk ama berbat bir yalancı olduğu söylendi (Kapının arkasından dinleyen Francis, “Berbat bir yalancı yalan söylemek konusunda iyi midir yoksa kötü mü?” diye düşündü). Her şeyi başlatan Naomi Banks, aklından neler geçtiğine dair en ufak bir fikri olmadığı dışında herhangi bir şey söylemeyi reddedip rahat bırakılmak istedi. Ebeveynler kızlarının Londralı bir doktor tarafından muayene edilmesinden ve hepsinin sağlıklı olduğunun söylenmesinden mutluydu (yalnızca altısında mantar hastalığı vardı ve bu da hemen oracıkta tedavi edildiği gibi histerilerinin bahanesi de değildi).

Öğle yemeğinde Stella Ransome’la tanıştırılan (ve iki yanığının da al al olduğunu fark eden) Luke, “Yaşananların ortak bir noktası olmalı – ortak bir anı ya da korku. Soru, kızlar paylaşmadığı ya da paylaşmadığı zamanlarda korkuların nasıl dindirileceği.”

Stella, bileğinin etrafındaki mavi boncukları çekiştirirken çatık kaşlı Londralı doktora kanı kaynamıştı; *çirkin olmak korkunç olmaz mıydı*, diye düşündü “Cora bana hipnoz yaptığınızı söyledi –doğru mu telaffuz ettim?– ve bunun Joanna’ya yardımı dokunabileceğini söyledi. Bu hoşuna gidecek – yeni olan her şeyi sever. Her şeyi ders kitabına yazıyor.”

Stella’nın ufak elini tutup evet, evet: Kesinlikle yardımı dokunur, demek Luke için çok çekici bir fikirdi; kızı o gün gördüklerini ve duyduklarını sakince yeniden anlatabilir, bunu yapınca neşesini geri kazanabilirdi. Ama Stella’nın karşısındakine güvenen mavi gözleri ona doğru dönmeden bu hevesi kursağında kaldı: “Olabilir de olmayabilir de ama zararı olacağını da sanmıyorum.” Israrcı vicdanı sızlıyordu:

“Hiç bu kadar genç birinde denemedim. Buna karşı koyup bana gülebilir.”

“Gölmek mi!” dedi Stella: “Keşke gülebilsen!”

“Ben hipnotize edildiğimde,” dedi Cora, çay koyarken, “kendimi tertemiz bir baca gibi hissettim. Çok huzurluydu ve çok az şey söyledim. Korkacak hiçbir şey yok: Tuhaf hiçbir şey yok; her şey zihnin işleyişiyle ilgili.” Çay, çay tabağına döküldü; duvardaki ışık solmuştu. “Kızın senin benim yaşına geldiğinde hipnoz o kadar olağanlaşacak ki High Caddesi’nde her eczanenin ve ayakkabı mağazasının yanında hipnoz yapılıyor olacak.” (Uzaklardaki Will, onları ciddi gözlerle Cora’nın omzundan izliyor ve görmezden geliniyordu.)

“Pencerede saksı bitkileriyle,” dedi Stella, bu fikre yorum yaparak: “Ve beyaz bluzlu resepsiyonistlerle. Kimsenin bir daha hiçbir sırrı olmayacak –Terlemediniz mi? Pencereyi açabilir miyiz?– hem onu yeniden mutlu görmek isterim.” Aklına Will’in ne düşüneceğini merak etmek geldi: Henüz doktorla tanışmamış ya da bu konuda herhangi bir eğilim göstermemişti, Jo’nun kendi annesinin telaffuz bile edemediği bir muameleye tabi tutulması fikrine anında karşı çıkacağına inanıyordu. Ama Cora, Will’in hoşuna gitmeyecek bir şey yapmazdı. Kocasını azimle ve sadakatle sevmeye devam ettiğini düşünmek içini rahatlatıyordu – hayatında hiç kıskançlık duygusunu tatmamıştı ve bunun nasıl bir duygu olduğunu tahmin edemiyordu. “Pencereyi biraz daha aç,” dedi, “bu aralar çok terliyorum.”

Cora, Stella’nın bileğini cesur bir hareketle kavrayan ve çaktırmadan nabzını ölçtüğünü (ve evet, evet, şüphelerinde haklı çıkmıştı, nabızı derisinin altında çok hareketliydi) fark etmemesini uman Luke’a döndü. “Pekâlâ, neden Jo’yu arayıp ona sormuyor ve isteyip istemediğini öğrenmiyoruz?”

Jo istiyordu (“Ben bir *deney* mi olacağım?”) ve bu nedenle en rahat koltuğa uzanıp sıvanın soyulmaya başladığı tavana gözlerini dikti. Cora’nın doktora küçük şeytan manasında afacan demesine kulak misafiri olduğu ve bunun ne kadar yerinde olduğunu düşünmekten kendini alamadığı için (adam Gladstone çantası takmak yerine yaba taşımalıydı!) hipnozu ciddiye alması zordu.

Yanına bir sandalye çekip gömleğinden yayılan limonu andıran kokuyu Cora’nın duyması için iyice dibine kadar sokulan Doktor Garrett, “Sana anlatayım,” dedi, “uyumayacaksın ve benim de senin üzerinde öyle bir gücüm falan olmayacak ama rahatlayacaksın – gevşeyeceksin – hem de hiç olmadığın kadar. Sana sorular soracağım – neler yaptığını ve o günün nasıl geçtiğine dair sorular olacak bunlar – ve neler öğrenebileceğimize bakacağız: Nasıl başladı ve neler hissettin.”

“Pekâlâ,” dedi Joanna. *Ama o güne ve kahkaha krizine dair öğrenecek bir şey yok, diye düşündü, olsaydı bildiğim her şeyi onlara anlatmış olurdum.* Gözleri annesini aradı ve Stella ona öpücük yolladı.

“Duvardaki izi görüyor musun? Ateşin üstünde, boyanın kalktığı yerde? Oraya bakmanı istiyorum, gözkapakların ne kadar ağırlaşırса ağırlaşsın, gözlerin ne kadar acırsa acısın...”

Fısıldayarak ve sanki çok uzaktan konuşuyormuş gibi davranarak başka talimatlar da verdi: Ellerini serbest bıraktırdı, başını düşürmesini, nefesini yavaşlatmasını, düşüncelerinin diğer odalarda dolaşmasını söyledi... İze bakan gözlerini açık tutması imkânsızdı ve kapamasına izin verildiğinde bunu iç çekerek yaptı ve öylesine rahatladı ki neredeyse koltuktan düşecekti. Uykuyla uyanıklık arasında gezinirken neler söylediğini ancak daha sonraları öğrenecekti (sonra ona Naomi Banks ve Leviathan’a dair bir şeyler anlattığını ama hiç korkmuşa benzemediğini söylediler). Hatırladığı şey kapının na-

zikçe alındığı, ardından halıya sürünerek açıldığı; babasının daha önce hiç duymadığı bir öfkeyle sesini yükselttiğiydi.

Will, kızının siyah koltukta kollarını iki yandan sarkıtmış ve ağız yarı açık şekilde yüzükoyun uzanmış olduğunu, bu esnada bir yaratığın üstüne doğru eğilip bir şeyler fısıldadığını gördü. Kilisede dolandıktan sonra döndüğü evin boş olduğunu görmüş, Stella'ya seslenirken çalışma odasında, onlara katılmak isterse Cora'nın evine gelebileceğini söyleyen bir not bulmuştu. Parktan geçerken Stella'nın parlak kafasını ve Cora'nın dağınık saçlarını lambanın aydınlattığı pencerede gördü. Sabırsızlıkla onu bekliyorlardı. Will, adımlarını sıklaştırdı.

Elbette Doktor Garrett'in geldiğini biliyordu ve bu davetsiz misafirden hiç memnun değildi. Köyün artık bu tür şeylere doyduğunu hissediyordu. Londralılarla ve yılanlarla zorlu bir yıl geçirmişlerdi, bir an olsun kafalarını dinleseler olmaz mıydı? Sonra Cora'nın onunla ne kadar şefkatle konuştuğunu ve bir adamın hayatını kurtaran ameliyatı nasıl koltukları kabarak anlattığını düşündü ve cerrahın seveceği türde bir adam olabileceği sonucuna vardı. Hain Meşesi'ne ulaştığında cerrahın kısa boylu, zayıf ve kaygılı bir adam olduğuna karar verdi; uzun ve umutsuz bıyıkları vardı, yeme içme konusunda fazla seçici olmalıydı. Sağlık durumuna bakılacak olursa, zavallı adam muhtemelen köyde mola verse daha iyiydi.

Martha onu tuhaf bakışlarla selamladı, gözlerine pek bakmamıştı; bu, her zamanki açık yürekliliğiyle o kadar çelişiyordu ki Will'in içini bir huzursuzluk kapladı. Kapıyı açtığında kızının yanına çökmüş bir şeyler fısıldayan tehditkâr bir şey gördü. Joanna darbe almış gibi hareketsiz yatıyordu; başı arkaya çevrilmişti, yarı açık gözleri boş bakıyordu. Will bir an şoktan ve üzüntüden donup kaldı; suç ortağı oldukları her hallerinden belli olan Stella ile Cora'nın hemen oracıkta ki koltuktan usulca olan biteni izlediğini gördüğünde öfke-

den küplere bindi ve bu öfkесinin nedeni ne Essex Yılanı, ne Cracknell ne de muammalarla örölü son birkaç aydır olanlardı. Perdeleri dışarı doğru dalgalanan bu güzel mobilyalı odanın içinde neler olup bittiğine pek anlam verememişti ama midesi kalkmıştı: Oradaki kızıydı ve bir şeyler sayıklıyordu –Latince miydi, neydi?– ve tezgâhtaki balıklar gibi uzanmıştı! Koltuğa doğru yürüdü ve parmaklarını eğilmiş duran adamın yakasının altından geçirip onu sandalyesinden kaldırdı. Ama papaz güçlü olsa da cerrah ağırdı. Cora, bu itişmeyi ilk başta komik bulsa da Will'in haklı öfkесinin arkadaşına zarar verebileceğini fark edince korkuya kapıldı. Çamurun içinde debelenen koyunu ve Will'in önkolundaki kasları nasıl şişirdiğini düşündü; ayağa kalktı, “Bay Ransome,” dedi, “Will! O, Doktor Garrett, yalnızca yardım etmeye çalışıyor!”

Korkuya kapılan ve sersemleyen Joanna, koltuktan yere yuvarlandı ve kafasını sandalyenin sert oturağına çarptı. Tavana bakarak, “Geliyor,” dedikten sonra gözlerini ovuşturarak kalktı. Açık pencereden içeri giren soğuğa rağmen uyuklamak üzere olan Stella, şaşkınlık içinde kocasına baktı (“Sevgilim, Cora'nın halısını kirletme!”) ve kızının yanına gitti. “Nasılsın? Miden mi bulanıyor? Başın acıdı mı?”

“Çok kolay oldu,” dedi Joanna, beyaz bir yumrunun belirmeye başladığı alnını ovuştururken. Önce doktora, sonra babasına baktığında iki adamın da birbirinden odanın izin verdiği kadar uzak durduğunu gördü. “Sorun ne? Yanlış bir şey mi yaptım?”

“Sen yapmadın,” dedi Will. Her ne kadar gözlerini diğer adamın gözlerinden ayırırsa da, Cora onun kime öfkelenildiğini anladı ve boğazının düğümlendiğini hissetti. Kendine çekidüzen verip iki adamın arasında durdu, “Luke,” dedi, “bu dostum William Ransome.”

Dostum, diye düşündü Luke, hiç bu kadar gururla “kocam” ya da “oğlum” dediğini hatırlamıyorum.

“Will, bu Doktor Luke Garrett – tokalaşmayacak mısınız? – Jaonna’ya yardım edebileceğimizi düşündük – okulda olanlardan sonra kendine gelemedi.”

“Yardım mı? Nasıl? Ne yapıyordunuz?” Will, kendisine küçümseyici bir gülümsemeyle uzatıldığını düşündüğü eli görmezden geldi. “Baksana, kafasını çarptı. Bayılmadığı için şanslısın!”

“Hipnoz!” dedi Joanna gururla. Deney olmuştu! Daha sonra bu konuyu yazacaktı.

“Will’e sonra anlatabiliriz,” dedi Stella, ceketini yoklayarak: Ne çok ses vardı! Kafası şişmişti.

“Tanıştığımıza sevindim, Papaz, kesinlikle,” dedi Luke, ellerini ceplerine sokarak.

Will arkasına döndü. “Stella, paltonu giy, titriyorsun – neden üşümene izin verdiler? Evet, Jo, bütün bunları bana sonra anlatabilirsin. İyi akşamlar, Doktor Garrett: Belki yine karşılaşırız.” Will, tüm bunlara nezaketen katlanmış gibi odadan peşinde karısı ve kızıyla çıktı, Cora ters bir bakıştan bir gülümseme kadar mutlu olacaktı ama Will dönüp ona bakmadı bile.

Joanna’nın kapıdan, “Ben bir deneydim!” dediğini duydu-
lar. “Şimdi de acıktım.”

“Kesinlikle çok çekici bir adam,” dedi Luke. *Çamurluk giymiş şişman papaza da bakın, diye düşündü. Konumundan ileri fikirlere ve güzel saçlara sahip bir çiftçiye benziyor. Cora Seaborn –diğer kadınlardan beklerdi de ondan beklemezdi!– onun yanındayken aşağılanınca tadı kaçan bir çocuğa benzedi.* Martha olan biteni sessizce izlediği koltuğundan kalktı ve doktora aşağılayan gözlerle baktıktan sonra arkadaşının yanına geldi. “Londra’dan ayrılmak kimseye şans getirmemiştir,” dedi. “Ne dedim ben sana?” Cora, yanağını Martha’nın omzuna şöyle bir dokundurup, “Ben de çok acıktım,” dedi, “ve şaraba ihtiyacım var.”

5

Edward Burton dar bir yatağa oturup kucağındaki kâğıt paketini açtı. Saint Paul Katedrali'nin bir baskısının hemen altında bulunan yüksek sırtlı sandalyedeki ziyaretçisi patates kızartmalarını sirkeye bulayarak midesine indiriyordu ve kızartmaların sıcak kokusu haftalardır ilk kez Burton'ın iştahını kabarttı. Ziyaretçinin örülü saçları başının üst kısmını çevreliyordu: Burton, bir parçacık balığındaki harcı koparıırken kadının meleğe benzediğini düşündü, tabii melekler acıkabiliyorsa ve çenesindeki yağla kolundaki bezelye izlerini umursamıyorsa.

Martha, Burton'ın mola vermeden yemek yiyişini izlerken Luke'un yarasını kaparken gururlandığı kadar gururlanmadığını hissetti. Bu üçüncü ziyaretiydi ve Burton'ın yanaklarına renk gelmişti. Onları, Burton'ın iyileşen yarasındaki dikişleri almak istediği için ziyaret eden Maureen Fry tanıştırmıştı, kadın aynı zamanda Elizabeth Fry'n yakınıydı ve ailenin toplumsal vicdanının da mirasını taşıyordu. Martha, hemşirenin görevinin bandaj bağlamanın, yerdeki kanları temizlemenin ötesinde olduğunu hissetti. Hemşire, Martha'yla ilk olarak sendika konularıyla ilgilenen kadınların buluşmasında karşılaşmıştı ve sert bir çay içerek Doktor Luke Garrett'ın ("Onca insanın arasından!" demişti Martha, başını iki yana sallayarak) aralarındaki bağ olduğunu keşfetmişlerdi. Martha Hem-

şire Fry'a, Edward'la annesinin Bethnal Green'de yaşadıkları eve giderken ilk kez eşlik ettiğinde karşısında kesinlikle ufacık, tesisat sorunları yüzünden keskin bir amonyak kokusunun hüküm sürdüğü ama yeterince tatlı bir ev bulmuştu. Evlerin arasına asılmış, yaklaşan bir ordunun flamalarını andıran dizi dizi çamaşırdan içeriye süzülerek çok az ışık giriyordu ama masada her zaman Robertson's reçelinin yıkanmış kavanozuna konmuş çiçekler oluyordu. Bayan Thomas çamaşır yıkayarak geçimini sağlıyor, kumaş parçalarından kırpıntı halı tasarlıyordu; bu halılar üç küçük odalarını kaplamış ve onları aydınlık göstermişti. Edward'ın tamamen iyileşmeyeceği ve beş yılını yazman olarak geçirdiği sigorta şirketine geri dönemeyeceği aklının ucundan bile geçmediği için ona sabırla bakması gereken bir dönemle karşı karşıyaydı.

Bu ilk ziyaret hiç istendiği gibi geçmemişti, Edward Burton kireç gibi yüzüyle bir köşede sessizce oturmuştu. Oğlunun beklenmedik kurtuluşuyla rahatlayan Bayan Burton, ameliyat masasından kalkın adamın ameliyat masasına yatan adamla aynı olmadığına dair kafa karıştıran bir hisle savaşıyordu: "Çok sessiz," demişti, ellerini kavuşturup Hemşire Fry'ın mendilini ödünç alarak. "Sanki eski Ned kaybettiği kanla akıp gitti ve onun yerine başka biri geldi. Benim oğlum olup olmadığını anlamak için önce onu tanımam gerek." Sonraki günlerde, Martha kendini Burton'ın yeterince yemek yememesi ya da bacaklarının gücünü yol boyunca yürüyerek sınamaması konusunda endişelenip dururken bulduğu için bir hafta sonra elinde balık ve patates kızartması paketleriyle, bir file portakalla ve Francis'in attığı bir sürü *The Strand* dergisi kopyasıyla geri döndü.

Edward hiç durmadan yemeğini yedi. Martha için – Cora'nın bitmek bilmez sohbetine ve ani neşe ya da keder nöbetlerine alışkın olduğundan– Edward'ın varlığı çok hu-

zurluydu. Söylediği her şeyi yavaşça düşünüp başını eğerek karşılık veriyor, genelde cevap niyetine hiçbir şey söylemiyordu. Bazen kesilen kaburgasının olduğu yere keskin bir ağn saplanıyordu –kas lifleri yeniden örülmeye çalıştıkları için kramp gibi bir şey giriyordu– ve Edward nefes nefese kalıyor, elini kemiğin kesilip çıkarıldığı yerdeki boşluğa koyuyor ve ağrının geçmesini bekliyordu. Böyle zamanlarda Martha hiçbir şey söylemiyor, sessizce oturuyordu. Edward başını kaldırıp, “Blackfriars Köprüsü’nü nasıl inşa ettiklerini bir kez daha anlatsana,” diyordu.

O öğleden sonra, yağmur Tower Hamlets sokaklarındaki su toplama kanallarında birikir ve saçaklardan akarken Edward, “O Iskoçyalı adam yine beni görmeye geldi,” dedi. “Benimle birlikte dua etti ve biraz para bıraktı.” Bahsettiği kişi Bethnal Green’de herhangi bir para istemeden şehre Hristiyanlığın esaslarını yayan, ölçülü olmayı ve kişisel hijyene dikkat etmelerini öğütleyen John Galt’tı. Martha onu tanıyordu, –şehrin en kötü hâllerini kaydeden fotoğraflarını görmüştü– onun Hristiyan inancını hiç tasvip etmiyordu. “Dua etti, öyle mi?” Başını iki yana salladı, “İyilik yapan birine asla güvenme,” dedi, dürüstlikle hava şartlarına dayanıklı duvarlar arasında kurulan bağlantıdan her zamanki gibi hazzetmeyerek.

“Yalnızca iyilik yapmıyor,” dedi Edward düşünceli gözlerle. Patates kızartmasını inceledikten sonra ağzına attı. “Bence iyi bir adam.”

“Sorunun bu olduğunu görmüyor musun –konu iyilik değil, görev!– sana para getirmesinin ve duvarların nemli olup olmadığını sormasının, seni Tanrı’nın avuçlarına bırakmasının –her neredeyse– bir nezaket örneği olduğunu düşünüyorsun ama doğru düzgün yaşamak bizim hakkımız, bu bizden iyi durumdakilerin bize sunacağı bir lütuf olmamalı!” Güldü. “Baksana, ağzımdan nasıl kolay çıktı! Bizden iyi du-

rumdakiler! Neymiş, köpekler üstüne bahis oynamıyorlar ve içip sarhoş olmuyorlarmış!”

“Bu konuda ne yapacaksın peki?” Edward, bunu yalnızca Martha’nın görebildiği derinlerde gizli bir güler yüzle söylemişti. Martha yemeğini bitirdi ve ağzındaki yağı elinin tersiyle silip, “Birtakım numaralar dönüyor, Edward Burton, bu söylediklerimi unutma. Yardım edebileceğini düşündüğüm bir adama yazdım – konu hep dönüp dolaşıp paraya geliyor, değil mi? Para ve güç. Tanrı biliyor ya, ne param var ne de pek gücüm ama elimden geleni yapacağım.” Bir an Spencer’ı, Spencer’ın ona göz ucuyla bakışını düşündü ve biraz utandı.

“Keşke çorbada benim de tuzum olsa,” dedi Edward ve –nefes nefese kalmadan on adım koşamadığı için– gittikçe incelen bacaklarını işaret etti, çaresiz görünüyordu. Halatı andıran saçlarıyla ve doğrudan konuşma tarzıyla bu kadın annesinin kilimlerinden birinin üstünde durup sokaklarda gördüklerine sinirlenene kadar Edward düşünmeden şehirdeki yerini almıştı. Artık Bethnal Green’in bir ucundan diğer ucuna, sefil konutların karanlık labirentinin kendi bilincine sahip olduğunu ve bu bilincin söz konusu konutlarda yaşayanları yönettiğini düşünmeden yürümesi imkânsız olacaktı. Geceleri annesi uyurken yığınla beyaz kâğıda ışık alan, su tesisatının güzel çalıştığı yüksel ve geniş binalar çiziyordu.

Martha, pencerenin camlarından oluk oluk akan yağmura söylenerek sandalyenin altından şemsiyesini alıp açtı. “Henüz bilmiyorum,” dedi. “Ne yapabileceğimi bilmiyorum. Ama bir şey mutlaka değişecek. Hissedemiyor musun?”

Edward bunu yapabileceğinden emin değildi ama o sırada Martha, hangi vedalaşma yolunun daha uygun olduğuna karar verememiş gibi yanağından öpüp elini sıktı. Kapıda durdu, Edward ona seslenmişti. “Benim hatamdı, biliyorsun.”

“Senin hatan mı? Ne – ne yaptın ki sen?” Edward’ın kendi

istegiyle konuşması Martha'nın alıştığı bir şey olmadığı için hareket edip onu ürküterek vazgeçirmekten korktu.

“Bu,” dedi Edward ve hafifçe göğsüne dokundu. “Kimin ve neden yaptığını biliyorum. Bunu hak ettim. Bunu olmasa da bir şeyleri hak ettim.”

Martha tek kelime etmeden sandalyesine geri döndü ve kolundaki gevşeyen ipliği çekiştirdi. Edward, Martha'nın bunu ona zaman tanımak için yaptığını biliyordu ve hasarlı kalbinde bir şeyler kıpırdadı.

“Çok sıradan bir insandım,” dedi. “Çok sıradan bir yaşam sürüyordum. Bir parça birikmişim vardı. Kendi evimi alacaktım ama burada yaşamayı da dert etmiyordum: Hep iyi anlaşmıştık. İşimi dert etmiyordum, yalnızca bazen sıkılıyor ve asla inşa edilmeyecek binaların planını çiziyordum. Şimdi bana mucize olduğumu ya da bugünlerde mucizeden her ne anlıyorlarsa o olduğumu söylüyorlar.”

“Sıradan bir yaşam yoktur,” dedi Martha.

“Ne olursa olsun, benim hatamdı,” dedi Edward ve Holborn Bars'taki masasında saatin çalmasını ve özgürlüğüne kavuşmayı beklerken nasıl hâlimden memnun olduğunu tekrar anlattı. Ne aradığı ne de zevk aldığı bir popülerliği vardı, akranlarının boyuna posuna ve sahip olduğunu pek hatırlamıyordu. Keskin zekâsına kandıklarından şüpheleniyordu. Katedralin gölgesine düşen Edward, Martha'nın tanıdığı o sessiz adam değildi. Diğer adam her şeye gülen bir adamdı, fevri ve ateşliydi ama kısa süre içinde bu ateşi söndürülmüştü. Kötü ruh hâli hemen geçtiği için umursamaz darbelerinin yol açabileceği kalıcı hasarı umursamamıştı. Ama darbeler inmiş ve hasar vermişti. “Sadece şakalaşıyorduk,” dedi. “Kötü bir niyetimiz yoktu. Alınmıyor gibiydi. Hall'un aklından geçenleri tahmin edemezsin. Çok sefil görünürdü, ne önemi olacaktı ki?”

“Hall mu?” diye sordu Martha.

“Samuel Hall. Ona hiç Sam demedik. Bu çok şey anlatıyor, değil mi?”

Evet, umurunda bile değil gibiydi, diye düşündü Burton ama şu an bunu Martha'ya anlatırken yüzü utançla kızardı. Ne yakışıklılıktan ne de güler yüzden nasibini alan Samuel Hall, mesaiden bir dakika önce pasaklı paltosuyla gelir, mesai sona erdikten bir dakika sonra çıkıp giderdi; öfkeli bir şekilde gayretli ve tamamen silik biriydi. Ama onunla *kafa bulurlardı* –ağır sözler söylemiyorlardı ve içinde gömülü bekleyen ince zekâyı ortaya çıkarmayı umuyorlardı– ve ilk gülen hep Edward oluyordu.

“Mutsuzluğunda komik bir şeyler olduğunu düşünmeden edemiyordum. Anlıyor musun? Onu ciddiye alamazdın. Masasının başında pat diye düşüp ölseydi hepimiz buna gülerdik.”

Sonra –hüzünlü gözlerini gözlüklerinin ardından dünyaya öfkeyle kırpıp duran– pasaklı küçük Samuel Hall âşık olmuştu. Onu Embankment yakınlarındaki loş bir barda gülerken, donuk renkli paltosunu parlak renkli bir paltoyla takas ederken, bir kadının elini öperken ve kadını hiç orali olmazken görmüşlerdi. Hiçbir şey bu kadar komik olamazdı: Lambaların ışığında ve biranın sıcaklığında hiçbir şey bu kadar saçma olamazdı. Burton ne söylendiğini ya da kimin söylediğini hatırlayamıyordu, tek hatırladığı kadının şaşkın hâlde onun kollarında olduğu ve onu bariz şekilde alaycı bir nezaketle öptüğüydü.

“Hiçbir kötü niyetim yoktu – onları güldürmek için yapmıştım. O gece eve gittim ve nerede olduğumu bile söyleyemeyecek hâldeydim.” Ama sonraki hafta boyunca Hall'un masası boş kalmıştı ve kimsenin aklına nereye ve neden gittiğini sormak gelmemişti; Hall'un yaşamındaki bütün birikmiş

hınçların –hem gerçek hem de hayali tüm hakaretlerin– içinde tek bir sandalyenin bulunduğu tek kişilik odasında, Edward Burton'a karşı amansız bir nefretle birleştiği akıllarına gelmemiştir.

“Saint Paul'e bakmak için durmuştum –kubbelerin nasıl durduğunu hep merak ederim, sen etmez misin?– ve basamaklarda siyah kuşlar vardı, çocukken bir ekin kargası görüyorsan gördüğün şeyin karga olduğunu, bir sürü karga görüyorsan onların ekin kargası olduğunu söylediklerini hatırladım. Sonra biri üstüme çullandı – aynen böyleydi: Ayağı takılmış gibiydi. ‘Dikkat et!’ dedim ve karşımda Samuel Hall’u buldum, bana bakmıyordu, benim yüzümden geç kalmış gibi yanımdan koşup gitti.” Saint Paul’ün gölgesinin altında yürümeye devam ettiği sırada bir anda kendini çok yorgun hissetmişti; elini ıslanan gömleğine koyup çektiğinde kana bulandığını görmüştü. Sonra erkenden gece olmuştu ve katedralin basamaklarına yatıp uyumuştur.

Oda loştur, lambaya uzanıp açtı. Martha, yavaşça yayılan ışıktır Edward’ın yüzünü utançtan ve çekingenlikten başka yöne çevirdiğini, çıkık elmacıkkemiklerinin nasıl kızardığını gördü.

“Suç ve ceza meselesi değil bu,” dedi Martha. “Dünyanın kanunu bu. Hepimiz hak ettiğimizi yaşayacak olsak...” Martha, Edward ona kolayca kırılan bir hediye vermiş gibi hissetmişti. Aralarında bir şeyler değişmişti – Martha’nın ona güven borcu vardı. “Yaşamaya devam edeceksek bu elimizde değil,” dedi. “Yani zarar vermek; nasıl kaçınabiliriz ki, kendimizi dışarı kapayıp asla konuşmayıp asla harekete geçmeyerek mi?” Borcunu ödemek istiyordu, kendi suçunun kaynaklarını ararken gözlerinin önüne gelen ilk şey Spencer’in yüzü oldu ve onu defedemedi.

“Hak ettiğimizi yaşayacak olsak ben de cezamı bekliyor

olurdum,” dedi. “Sanırım böylesi daha kötü olurdu; kalbinden bıçaklanmak en hafifi –sen ne yaptığını bilmiyordun– ama ben biliyorum ve yapmaya devam ediyorum!” Sessiz arkadaşına ona âşık olan erkekten bahsetti (“Sakladığını sanıyor ama kimse bunu beceremez...”), utangaçlığını ve Martha’nın gözüne girmek için kendini nasıl hayırseverliğe adadığını anlattı. “Spencer’in servetinin ucu bucağı yok, ne kadar serveti olduğunu bile bilmiyor! Beni sevmesine izin versem ve buna karşılık verebilecekmişim gibi davransam ve bu sayede hayır işleri yapsa – bu gerçekten kötü bir şey olur mu? Daha iyi bir şehir için birinin kalbinin kırılması fazla bir bedel mi?”

Burton gülümsedi ve elini kaldırdı. “Günahını bağışlıyorum,” dedi.

“Teşekkürler, peder,” dedi Martha gülerek. “Biliyor musun, her zaman dindar olmanın en büyük faydasının bu olduğunu düşünmüştümdür: Günah çıkartırsın, onunla işin biter ve başka bir günaha geçersin. Eh,” –pencereyi ve ardındaki kararan gökyüzünü işaret etti– “gitmezsem trenimi kaçıracağım.” Vedalaşmak üzere Edward’ın elini tutunca Edward onu kendine doğru çekip bir kez öptü; Martha o uzun parmakların, battaniyenin altında uzanan bacakların bir zamanlar nasıl canlı olduğunu ilk kez gördü.

“Yine gel,” dedi, “gecikme.” Martha gittikten sonra Edward uzun bir süre ondan boşalan sandalyede oturup komşularla paylaşacağı bir bahçenin planlarını yaptı.

6

Colchester'da yağmur yumuşaktı ve yağmıyor gibiydi, havada asılı kalmıştı, bütün şehir soluk bir bulutla kaplanmıştı sanki. Thomas Taylor bir branda germiş, altında mutlu mesut oturuyordu, şehre gazeteler, kitaplar ve Aldwinter'dakinden daha güzel yemekler için gelen Cora Seaborne'yla ("Ekmekle taze balıkta sorun yok," demişti Cora, "ama Yorkshire'daki tüm o çaya rağmen yanında badem ezmesi gelmiyor.") pasta yiyordu. Taylor, yoldan gelip geçenlerin yanında (bakımsız olsa da) zenginliği her hâlimden belli bir kadını gördüklerinde şaşırdıklarından şüpheleniyor ve öğleden sonra bunun meyvelerini toplamayı umuyordu. Bu sırada konuşacakları çok şey vardı.

"Martha nasıl?" diye sordu, şehre her geldiğinde onu sesli olarak kınamanın yollarını arayan ama tadını da kaçırmayan kızla samimiyetine güvenerek. "Hâlâ o malum fikirlerine sahip mi?" Parmağındaki kırıntıyı yaladı ve güneşin bulutun ardından mahcup bakışını izledi.

"Adalet diye bir şey olsa," dedi Cora, "ki sen de ben de olmadığını biliyoruz, Martha parlamentoda olurdu ve senin de kendi evin olurdu." Aslında Taylor'ın giriş katında bir daire vardı. Bu daire bir zamanlar Colchester'ın sıra evlerinden birindeydi ve o zamanlar iyi bir emekli maaşının yanı sıra daha da iyi bir maaşı vardı ama arkadaşını hayal kırıklı-

ğına uğratmayacaktı. “İtin duası kabul olsaydı,” dedi iç çeke-
rek ve gözlerini onu daha sonra evine götürecek el arabasına
çevirdi, “gökten yağan kemiklerle epey servet elde ederdim.
Aldwinter yolundaki köylüler nasıl? Essex Yılanı sürünerek
gelip hepsini yataklarında yemiş mi?” Cora’yı güldürmek için
dişlerini gıcırdattı ama aksine Cora kaşlarını çattı ve alnı kı-
nışıklarla doldu.

“Hiç sana bir şeyin musallat olduğunu hissettin mi?” diye
sordu, ıslanmış paçavra perdelerin sallandığı, kırık şömine
rafının üstünde kalan aynadan içeride bir yerden ufak, kaça-
mak anların görüldüğü enkazı işaret ederek.

“Öyle şey olmaz,” dedi neşeyle. “Ben epey dindarımdır, bi-
liyorsun: Doğaüstü varlıklara sabrım yok.”

“Geceleri bile mi?”

Geceleri midesini kızarmış peynirle tıka basa doldurduk-
tan sonra bir hayli kalın battaniyesinin altına giriyordu ve
yan odadan horlayan kızını duyuyordu. “O zaman bile,” dedi.
“Burada kırlangıçtan başka şey olmaz.”

Cora pastasının son lokmasını da mideye indirdikten son-
ra, “Bence bütün köye bir şey musallat olmuş,” dedi. “Ama
– bence bunu kendileri yapıyor.” Luke’un Joanna’yı hipnotize
etmesine izin verdikleri günden bu yana hiç mektup yazma-
yan Will’i düşündü, Will o gün Cora’yı öyle abartılı bir neza-
ketle selamlamıştı ki omurgasındaki her bir kemik titremişti.

Sohbetin vardığı noktaya pek sabrı olmayan Taylor,
Cora’nın getirdiği gazeteyi dürttü. “Bana dünyada olan biten-
leri anlatsana. Haberdar olmak istiyorum.”

Cora gazeteyi salladı. “Hep aynı şeyler: Üç Britanyalı as-
ker Kabil’de ölmüş, uluslararası kriket maçı kaybedilmiş. Yal-
nız,” –katlanmış gazeteye nazıkçe vurdu– “bir şey var: Me-
teorolojik bir tuhaflık ve bu ardı arkası gelmeyen yağmuru
kastetmiyorum! Okuyayım mı?” Taylor başını onaylarcasına

salladıktan sonra ellerini kavuşturdu ve gözlerini kapadı, eğlendirilmek isteyen bir çocuk gibi hevesliydi. “Hevesli meteorologlar önümüzdeki haftalarda tuhaf bir atmosferik fenomene tanık olmak için gözlerini dört açarak gökyüzünü seyretmeliler. İlk kez 1885’te gözlemlenen ve yalnızca 50. kuzey enlemiyle 70. güney enlemi arasında yaz aylarında görünen ‘noktilucent bulutlar’ yalnızca alacakaranlıkta seçilen tuhaf bir tabaka oluşturuyor. Gözlemciler parlaklığı gözle görülür şekilde yükselip alçalan ve şekli en iyi makrel gökyüzüne benzerliğiyle tasvir edilebilecek bu görüntünün ışıkları ve mavi doğasına dikkat çekiyor. Bu ‘gece parlayan bulutların’ kökeni bir çekişme kaynağı olmaya devam ediyor ve bazı çevrelerce ilk kez 1883 yılında Krakatoa’daki patlamayı müteakiben gözlemlenmiş olmasının sıradan bir tesadüf olmadığı ileri sürülüyor.’ İşte,” dedi Cora, “ne yapacaksın şimdi?”

“Gece parlayan bulutlar,” dedi, hakarete uğramış gibi hissederek başını iki yana sallayıp. “Daha sonra ne bulacaklar acaba!”

“Krakatoa’nın küllerinin dünyayı değiştirdiğini söylüyorlar – son zamanlarda yaşadığımız bu zorlu kışlar olsun, değişen gece göğü olsun: Hepsinin nedeni yıllar önce ve binlerce kilometre uzakta bir volkanın patlamış olması.” Başını iki yana salladı. “Ben her zaman gizem diye bir şey olmadığını söylerim, yalnızca henüz bilmediğimiz şeyler var; ama son zamanlarda bilginin bile dünyadaki garipliği gidermediğini düşünüyorum.” Yanında William Ransome varken Essex’teki gökyüzünde hayalet mavna gördüğünü ve martıların mavnaının gövdesinin altında nasıl uçtuğunu anlattı.

“Tek nedeni ışıktı,” dedi, “eski hileler. Ama kalbim bunu nereden bilecekti?”

“Uçan Essexli adam, ha?” dedi şüphe içindeki Thomas: Hayalet gemiler denize açılacak olsalardı Blackwater’ın ağ-

zından çok daha iyi sular bulabilirlerdi. Thomas daha fazla yorum yapmaktan Charles ve Katherine Ambrose geliverince kurtulmuş oldu, sırasıyla yeşil ve pembe şemsiyeleriyle Ambrose çifti, sokaktaki varlıklarıyla şehri aydınlatmıştı.

Cora, onları selamlamak için ayağa kalktı. “Charles! Katherine! Uzak kalamamışsınız. Arkadaşım Thomas Taylor’ı mutlaka tanıyorsunuzdur. Astronomi konuşuyorduk. Gece-leri ısıltı yayan bulutları gördünüz mü? Yoksa Londra ışıkları fazla mı parlak?”

“Her zamanki gibi, sevgili Cora, neden söz ettiğini bilmiyorum.” Charles, engelli adamın elini sıkı ve ne kadar olduğuna bakmadan şapkasına bir sürü bozuk para attıktan sonra Cora’yı şemsiyesinin korunağına doğru çekti. “William Ransome’dan mektup aldım,” dedi. “Kendini rezil etmişsin.”

“Ah,” dedi Cora, azarlanmış gibi görünüyordu ama Charles devam etti. “Hepimizin modern çağla yüzleşmesi gerektiği konusunda ısrarcı olduğunu biliyorum ama önce izin istemek nezaket gereğidir.” Cora berbat görüldüğü için devam etmek imkânsızdı. Katherine, kocasını bakışlarıyla uyardı ama Charles, William’ı seviyordu, adamcağız son mektubunda olayın hak ettiğinden daha fazla sarsılmış gibiydi (“Keşke onu buraya göndermeseydiniz,” yazmıştı, “olayların ardı arkası kesilmiyor.” Sonra, hemen kartpostal göndermişti ve bu kez üstüne daha neşeli şeyler yazmıştı: “Aksiliğimin kusuruna bakma. Yorgundum. Whitehall’dan haber var mı?”).

“Özür diledin mi?” diye sordu Charles, Tanrı’ya –ne ilk ne de son kez çocuğu olmadığı için– bütün kalbiyle teşekkür ederek.

“Kesinlikle hayır,” dedi Cora, bir müttefiğe ihtiyacı olduğunu hissederek Katherine’in elini tuttu. “Özür dilemek zorunda değilim. Joanna bana izin verdi. Stella da. Yoksa hepimiz bir adam yazılı onay verene kadar beklese miydik?”

“Ne güzel palto,” dedi Katherine çaresizce, Cora’nın kış boyunca giydiği yaşlı adam tarzı tüvit paltosunun yerini alan ve gri gözlerinde fırtınalar koparan mavi cekete bakarak.

“Değil mi?” dedi Cora dalgın gözlerle: Artık düşündüğü tek şey, Aldwinter’daki çalışma odasında onun hakkında kötü düşünen arkadaşıydı. Ona anlatacak şey şeyi vardı ama anlatmasının bir yolu yoktu. Kucağındaki son pasta kırıntılarını toplayan ve üçünü sanki bilet parası vermiş gibi zevkle izleyen Taylor’a döndü. “Eve dönmem gerek,” dedi elini sıkarak. “Francis, büyük dedektifin son vakası olmasından korktuğu son Sherlock Holmes kitabını istedi ve bu gerçekten son vakasıysa ne yapacağımızı gerçekten bilmiyorum: Belki kendim yazarım.”

“O zaman şunu ver,” dedi Taylor, kimselere görünmeden Red Lion’dan çıkıp enkaza tırmanmak gibi bir alışkanlığı olan oğlanı annesinin sandığından daha iyi tanıyordu. Cora’ya bir kırık tabak parçası uzattı. Cora tabağın üstünde elma ağacına dolanmış bir yılan olduğunu gördü.

“Yine yılan,” dedi Charles. “Amma çok yılan varmış. Cora henüz seninle isim bitmedi: George’da kalıyoruz ve bir şeyler içmek hoşuna gider diye düşündüm.”

George’un salonuna rahatça oturup William’ı değil, Stella’yı konuşmaya başladılar. Katherine’e yazdığı mektuplar ruhani bir eğilimdeydi (“Bir papazın karısından beklenen türde şeyler değil!” dedi korkuya kapılmış gibi görünen Charles). Tanrısı Sina Dağı’nın üstündeki gök gürültüsüyle pek ilgisi olmayan bir şeye dönüşmüştü: Stella, Tanrı yerine mavi renkle ilişkilendirdiği bir dizi duyguyu kutsal sayar olmuştü. “Gece gündüz bu konuyu düşündüğünü söyledi –kiliseye giderken yanında mavi taş götürüyor ve onu öpüyormuş– yalnızca mavi giymeye tahammülü varmış çünkü diğer renkler tenini yakıyormuş.” Katherine başını iki yana salladı. “Hasta

mı acaba? Hep biraz şapşaldı bence ama akıllı bir şapşaldı – sanki genelde kadınlardan beklenen bir özellik olduğu için neredeyse beğenildiğini düşünerek şapşal olmayı seçmişti.”

“Ve sürekli ateşi çıkmış gibi,” dedi Cora, son görüşmelerinde ellerini nasıl tuttuğunu ve ateşler içinde yanan küçük bir çocuğun elini tutuyormuş gibi hissettiğini hatırlayarak. “Ama onu her gördüğümde daha da güzelleşirken nasıl hasta olabilir ki?”

Charles bir kadeh daha şarap koydu (“Bir Essex barına göre hiç de fena değil bence”) ve kadehi ışığa doğru tuttu, “William doktoru aradığını ve Stella’nın gripten bir türlü kurtulamadığını söyledi,” dedi. “Onu sıcak bir yerlerde göndermek istiyormuş ama eski bir şarkıda da dediği gibi yaz geldi ve yakında güneşlenmek isteyecek.”

Cora bundan pek emin değildi: Luke ona hiçbir şey söylememiştir (William’ın elini hâlâ yakasında hissettiği için Aldwinter’dan apar topar ayrılmıştı) ama tohumdan itibaren yetiştirdiği mavi kantaronlardan ve kulaklarındaki turkuaz küpelerden neşeyle bahseden bu kadını dikkatle süzdüğünü, kadının nabzını ölçüp kaşlarını çattığını görmüştü. “Geçen gün bana Essex Yılanı’nı görmediğini ama duyduğunu söyledi ama yılanın ne söylediğini bilmiyormuş.” Kadehini kafasına dikti. “Acaba nehirde kısmen de olsa bir şeyler olduğunu düşündüğüm için şaka mı yapıyor, bana ayak uydurmaya mı çalışıyordu?”

“Çok zayıf,” dedi, yemek yemeyen herkese kuşkuyla yaklaşan Charles. “Ama –evet– güzel de. Bazen İsa’yı gören bir azizeye benzetiyorum onu.”

“Onu Luke’a gösteremez misin?” diye sordu Katherine.

“Bilmiyorum, Luke cerrah, doktor değil ama isterim de. Ona yazıp sormayı düşündüm.” Cora, o sırada –tam o sırada, yağmur dindiğinde ve her yer sessizliğe büründüğünde– or-

tak çok az noktasının olduğu, yansımasına ve ailesine önem veren, her nasılsa herkesin işini kendi işinden daha iyi bilen ve hep iyi niyetli olan bu kadına ne kadar bağlandığını fark etti. Onu kıskanmalı mıyım? diye düşündü: Ölmesini mi istemeliyim? Ama bunu istemiyordu, karısının ona sahip olduğu sürece Will'in başının üstünde yeri vardı. "Bakın," dedi Cora, "gitmem lazım. Frankie'nin nasıl saatleri saydığını biliyorsunuz –ama Luke'a yazacağım– evet, Charles, evet: Muhterem papaza da yazacağım – uslu duracağım, söz veriyorum."

Cora Seaborne
2, Park
Aldwinter

29 Mayıs

Sevgili Will,

Charles özür dilemem gerektiğini söyledi. Dilemeyeceğim. Yanlış bir şey yaptığımı düşünmediğim sürece özür dileyemem.

Bir keresinde bana söylediğini yaptım ve kutsal metinleri inceledim ve beni dışlayan için 489 günah daha işlememe izin vermen gerektiğini gözlemledim (bkz. Matta İncili 18:15-22).

Üstelik – oğlumla günah konusunda neler konuştuğunu biliyorum – ve bu konuda seninle tartışmadım! Çocuklarımızı savaş alanı olarak mı kullanalım?

Hem neden senin aklın benimki karşısında pes etmemeli de benim aklım seninki karşısında pes etmeli?

Sevgiler,

CORA

Papaz William Ransome

Papaz Evi

Aldwinter

31 Mayıs

Sevgili Bayan Seaborne,

Mektubunuz için teşekkür ederim. Doğal olarak affedildiniz. Aslında kastettiğinizi düşündüğüm olayı unutmuştum ve bundan bahsetmeniz beni şaşırttı.

Umarım iyisinizdir.

Saygılarımla,

WILLIAM RANSOME

III GÖZ HAPSİ

HAZİRAN

I

Blackwater'a yaz gelmişti ve bataklıkta balıkçılar vardı. Nehir hiç olmadığı kadar mavi akıyordu; nehir ağzının yüzeyi kıpırtısızdı. Banks günün erken saatlerinde epey uskumru yakalamıştı ve böğürlerindeki gökkuşaklarını büyük bir zevkle fark etmişti. Leviathan, yakıotu dikenleri ve biberiye çelenkleriyle bezenmişti ve pruvasında bir tutam deniz börülcesi bitmişti. Naomi öğle vakti tek başına Leviathan'ın siyah kaburgalarının kenarında eteğini kalçalarına kadar çekerek uzanıp gündönümü büyülerini fısıldıyordu. Joanna geç saatlere kadar okuldaki sırasından ayrılmamıştı ve insan kafatasındaki bütün kemikleri ezberleyene kadar bir yere kıpırdamayacağını söylemişti. (*Oksiput*, demişti Naomi sınıftan çıkarken ve kızıl saçlı kız bu kelimeyi bir gece geç saatlerde lanet okurken kullanmak üzere aklında tutmuştu). Essex Yılanı bir süreliğine ortadan kaybolmuştu çünkü böylesi cömert bir güneşin altında nasıl serpilebilirdi ki?

Stella, Naomi'nin hemen yukarısındaki patikanın kenarında çıkan yavşanotlarını kopararak yavaşça yürüyordu. Yavşanotları da eteği de maviydi, bileklerinin etrafına doladığı kumaş parçaları da öyle. Eve, çocuklara gidiyordu. Karınlarının acıktığını düşünüyordu ve bu düşünce içinde başkaldırdı – açık ağızlarından o parlayan deliğe doğru giren tüm o yumuşak besinler: Düşününce çok iğrençti. Stella'nın insanların yemek isteyeceği hiçbir şeye karşı iştahı yoktu.

Will çalışma odasında uyuyordu. Masasında bir kâğıt vardı ve üstünde “Sevgili” yazıyordu. O kadar: “Sevgili.” Bugünlerde o kadar çok mektup yazıyordu ki üçüncü parmağının eklemesinde acısını azaltmak için ara sıra emdiği bir şişkinlik belirmişti. Uyandığında kendi kendine, “Sevgili...” diyordu ve aklına gelen ilk surat karşısında gülümsüyor, sonra gülümsemesine bir son veriyordu.

Martha yumurtaları soyuyordu. Cora bir yaz partisi planlamıştı: Charles ve Katherine Ambrose gelecekti ve Charles, kereviz tuzunda yuvarlanmış yumurta kadar sevdiği başka bir şey olmadığını söylerdi. Luke da geliyordu. Adamın yumurtalara karşı hisleri ilgisini çekmiyordu. Bu aralar yüzü sirke satan William Ransome ve mavi elbisesiyle Stella da partiye katılacaktı.

Bay Caffyn oyun sahasında bacak bacak üstüne atmıştı, kucağında peynirli sandviçi duruyordu ve not yazıyordu: “Okul artık benim daha önce hiç görmediğim kadar sessiz. Çocuklar sakın sakın çalışıyor ve istenen standartları karşılamaları bekleniyor. Ekteki talep formuna bakın: Yirmi defter siparişi (çizgili ve kenar boşluklu.)”

Öğlen üçte Will, Cracknell’i ziyaret etti. İhtiyar adam iyi değildi ve çizmelerini çıkarmadan koltuğa uzanmıştı. Göğsündeki çırpınışların Noel geldiğinde hırıltıya döneceğini biliyordu. “Bayan Cracknell hayatta olsaydı akşamları kuşburnu şurubu içmemi tavsiye ederdi ve ben ölmüş bir kadının öğüdüne bile kulak asmıyorum, papaz – şuradaki şişeyle kaşığı verir misin?” Bu, cesur görünmek için cesurca bir denemeydi ve Will gülümsedi ama Cracknell gülümsemedi. “Onu alıp götüren öksürük değildi,” dedi papazın bileğine dokunarak. “Onu alıp götüren tabuttu.”

Colchester’daki depresyon enkazında Thomas Taylor, hayalet ayaklarını güneşe çıkarmıştı. Güzel bir günde güzel kazanç elde etmişti, şapkası para doluydu. Eşekarıları yuvalarını per-

denin kıvrımlarına yapacak kadar nazik davranmış, incecik kütle –bütün uğursuz düzenliliğiyle– iyi turist çekmişti. Havada bir vızıltı vardı, eşekarları sokamayacak kadar uyuşuktu. Akşama doğru siyah saçlı doktor güzelim gri paltosuyla Taylor'ın yanında çömeldi. Ellerinin bazı yerleri tahriş olmuştu ve derisi limon kokuyordu. Kesilmiş kemiklerin üstündeki iyileşen deriyi pek de nazik sayılmayacak şekilde okşadıktan sonra, “Kötü bir iş çıkarmışlar,” dedi, “keşke orada olsaymışım. Seni gururlandırırdım.”

Seksen kilometre güneyde kurlangıçlar uçuyordu ve Londra'nın güzelliği üstündeydi. Londra biliyordu, karşı konulmaz bir cazibesi vardı: Çocuklar Regent's Park'ta siyah kuğuları, Saint James semtinde pelikanları besliyorlardı ve bulvarlarda ıhlamur ağaçları göz kamaştırıyordu. Hamsptead Heath panayır yeri gibiydi, kimse metroya binmiyordu. Hokkabazlar ve sihirbazlar Leicester Meydanı'nda zengin olurken güneş kaldırımları ısıtıyordu. Kimse evine gitmek istemiyordu. Neden istesinler ki? Barların ve kafelerin önünde ofislerde ayak işlerini yapan gençler hadlerini aşıyorlardı, şerbetçiotu ve kahveyle birlikte demlenen şey tam anlamıyla aşk olmasa da arada fark gözetilmeyecek kadar yakın bir duyguydu.

Gündönümü için yeni mavi gömleğini giyen Charles Ambrose, Whitehall'daki odasında bir ziyaretçisini selamladı. “Spencer,” dedi adam, “mektubunu buraya koyuyorum. Öğle yemeğinde müsait misin? Tanışman gerektiğini düşündüğüm insanlar var.” Charles, Spencer'ın aniden hayırseverlik sergilemesine karşı tepkisiz sayılabilirdi – tüm bunları, zengin şatosunda, fakir onun kapısında* fikrine benzetmişti ama Charles'ı seviyordu, Katherine'i de öyle.

* Şair ve ilahi yazarı Cecil Frances Alexander'ın “All Things Bright and Beautiful” isimli ilahisindeki “Zengin şatosunda / Fakir kapısında / Tanrı onları üst veya alt yarattı / Ve mevkilerini buyurdu.” dörtlüğü o dönemde geçerli olan, sosyal konumların ve toplumun Tanrı'nın takdiriyle oluştuğu düşüncesinin bir ifadesidir. –yhn

Martha'nın vesile olduğu hayır işine hazırlıklı gelen Spencer, bu istatistiğı ve Martha'nın hem gerçekçi hem de coşku-lu görünme alışkanlığını taklit etmeyi umuyordu. Martha'ya müjdeli haberler verirken kadının yüzünün aldığı hâli dik-katle incelemişti ("Martha, mimarlara bilgi verdiğimizde ora-da olacak mısın? Çünkü sen bu konulardan çok iyi anlıyor-sun...") *O nadir gülümsemelerden birini takınacak*, diye düşün-müştü Spencer, *beni görecek*.

Charles'tan bir içki aldı, "Teşekkürler," dedi, "çok isterim: Düşündüm de belki haftaya Martha ve benimle birlikte ge-lirsin? Bethnal Green'de Edward Burton'ı ziyaret edeceğiz. Luke'un ameliyat ettiğı adamı. Martha onunla arkadaş olmuş ve muhteşem bir vaka incelemesi olacağını düşünüyor..."

Vaka incelemesi! diye geçirdi içinden. Dikkatle Spencer'a baktı. Çocuk bir deri bir kemik kalmıştı. Öğle yemeğinde kuzu olacak mıydı? Yabani somon olacak mıydı? "Cora'nın partisine şen dulun saçlarında çiçeklerle Persefonecilik oynayışını izlemeye gelecek misin?" Ama Spencer gelemeyecekti, Royal Borough'da beyaz önlüğüyle, belki uzuv ameliyatlarıyla meşgul olacaktı ve Martha'nın bakışları altında sosyal incelik-ler bulma çilesinden kurtulacağı için biraz rahatlamıştı.

Essex gelinliğini giymişti: Yol kenarında frenk maydanozu bitmişti ve parklar papatyalarla doluydu, alıçlar beyaza bürünmüş, tarlalardaki buğdaylar ve arpalar semirmişti ve dört bir yanı çitsarmaşıkları sarmıştı. Cora altı kilometreden fazla yürümüş ve henüz yorulmamıştı. Sekizinci kilometrede göv-desi çıplak bir çiftçinin yanından geçti ve gömleğinin düğ-mesini açtı. Neden adamın teni utanç verici bir şey değilken onunki utanç veriyordu? Ama patikada birini görünce düğ-meleri yeniden deliklerden geçirdi: Felakete göz kırpmanın anlamı yoktu.

Yemek salonlarındaki vazolara ve kâselere konması için

göl yetiştirilen bir yere geldi. Dört-beş dönüm boyunca açan rengarenk güller boyanıp kurumaya bırakılmış ipek rulolarını andırıyordu. Kokusu havaya sinmişti. Dudaklarını yaladığında diline lokum tadı geldi.

Bugünlerde sık sık olduğu gibi yine Will'i düşünüyordu. Hata ettiğini ya da ayıplanmayı hak ettiğini kabullenemiyordu. İçten içe Will'i çok kolay hırçınlaştığı için küçümsüyordu. *Erkek gururu*, diye düşündü, *en kırgın, en adi şey!* Ama yine de vicdan azabı çekiyordu – acaba gerçekten ona gaddarlık etmiş miydi? Sırf onu gülmemeye çalışırken izleme zevki için yarı alaycı bir şekilde ayaklarına kapanmayı düşündü ama olmazdı, onun da bir gururu vardı.

Dahası, bütün Ransome ailesini özlemişti – James ona kırık ayna parçalarından yaptığı periskopu göstereceğine söz vermişti, Stella'nın dedikodu yeteneği Londra hayatının yerini tutuyordu. Stella'yı düşününce patikaya gölge düştü: Will karısının bu yeni tuhaflığını, yalnızca mavi giyinmesini ve saçlarına mavi çiçekler takmasını görememiş miydi? Bataklıkların etrafında mavi deniz camları ve mavimsi taşlar toplamak için dolaştığını, Colchester'a yaprakları mavi kantaron renginde çıksın diye mürekkebe batırıldığı gül kökleri gönderdiğini görememiş miydi? Gittikçe zayıfladığını ama daha canlı görüldüğünü, yanaklarının kızardığını, hareketlerinin coşku dolu olduğunu, menekşe gözlerinin hiç olmadığı kadar parladığını görememiş miydi? *Ben Luke ile konuşacağım*, diye düşündü Cora; Luke anlayacaktır.

Eve kolları krem renkli yabangülleriyle ve yanağında yeni çillerle geldi. Martha'nın beline sarılırken geniş kalçalarının üstündeki çukura kollarının tam oturduğunu düşündü. "Yoldalar," dedi, "beni seven ve benim sevdiğim herkes yolda."

Nazik gecenin geç saatlerinde, Stella Ransome Aldwinter parkında sağ elinde kocası, sol elinde kızıyla yürüyordu. Papaz evinde, Naomi Banks'in göz kulak olduğu çocuklar kızarmış ekmek yiyip masada Yılanlar ve Merdivenler oyununu oynuyordu. Cora, o sabah yürüyüşten eve kollarında onu çizik içinde bırakan güllerle dönerken aramış, "Erken gel, olur mu?" demişti. "Hep parti verdiğimde kimse gelmeyecek, bütün gece etrafımda şişelerle tek başıma oturup kara kara düşüneneğim diye korkmuşumdur."

Stella erken saatlerde aynanın karşısına geçip eteğinin kalçasına denk gelen kısmındaki beyaz ipeği düzeltmiş, o esnada Will, "Nasıl yani? Bugün mavi giymeyecek misin?" diye sormuştu. Stella yere bakıp gülmüştü çünkü onun gördüğü her şey maviydi. Eteğin kıvrımları mavi mavi parlıyordu, kendi teni maviye çalıyordu, Will'in gözleri bile –eskiden kesinlikle oğlanların her sonbaharda topladığı ve pencere pervazına serdiği meşe palamudu rengindeydi– maviydi. Bazen gözlerinin üstünde mürekkep lekeli yaşların iz bıraktığını düşünüyordu.

"Galiba ben mavi kanlıyım," dedi ve kollarını kaldırarak ne kadar ince ve güzel olduklarını düşündü. Will, "Bundan hiç şüphem olmadı, benim deniz yıldızım," dedi ve onu iki kez öptü.

* (Ing.) Blue blooded: Soylu kimseleri anlatmak için kullanılan deyim. —ÇN

Yürümeye devam ettikleri sırada kırlangıçlar otların arasındaki böcekleri avlıyor, bahçelerinde ve tarlaların kenarlarında gündönümü ateşleri yakan köylüleri pas geçiriyorlardı. All Saints'in çalan çanlarıyla köyde iyi dilekler yankılanıyordu: *Ne gece ama! Ne görkemli bir gece!*

William parmağını yakasından içeri sokup gevşetti. Cora'yı görmek istemiyordu –Cora'yı görmek çok istiyordu, bütün gün onu bataklıklarda gezinirken düşünüyordu, tırnaklarının Essex çamuruyla kaplandığını gözünde canlandırabiliyordu– onu hiç düşünmüyordu bile, dünyanın en berbat kadınıydı –onun arkadaşıydı. Minnettar gözlerle Stella'nın gümüşü saçlarına, güneş ışığının onları nasıl da çevreleyip parlattığına baktı ve düşündü: "Yıllar boyunca bir kez bile tadımı kaçırmadı – bir kez bile!" Stella'nın küçük eli William'ın avucunda döndü, sıcaktı, beyaz elbisesinin ensesini açığa çıkaran kesiminde ter pırlıltısı gördü. Colchester'daki doktor stetoskobunu dayayarak gribin onu bitkin düşürdüğünü söylemişti. Dinlenmeli, yemek yemeli ve uyumalıydı. Yaz gelmişti. Endişelenmelerine gerek yoktu.

Stella gri evin bütün parlak lambalarının yandığını ve her pencerede vazo içinde kuşburnu olduğunu gördü. Çiçeklerin arkasında biri sağa sola koşturuyordu ve biri piyano çalıyordu. Onu sıcak bir gecede partiye gitmek kadar mutlu edecek hiçbir şey yoktu; fırl fırl dönen kalabalığın sessiz sakin merkezi olmak, hayranlıkla izlendiğini bilmek, erkek torunlara, hastalıklara ve kazanılıp kaybedilen servetlere karşı bitmek bilmeyen ilgisiyle o ya da bu insanı neşelendirmek. Ama kendini son derece bitkin hissediyordu, sanki kat ettikleri yüz metrede bütün enerji deposunu yakmıştı. Evinde, kendi yaptığı mavi kameriyede olmak, değerli ıvır zıvırını saymak, yılanotlu sabuna sarılmış parafinli mavi kâğıdı ışığa kaldırmak, kokusunu içine çekmek ya da parmağını oğullarının mayısta

ona getirdiği kızılgerdan yumurtasının kıvrımında gezdirmek istiyordu.

Grip, demişti doktor, Will'le konuşurken; ama Stella Ransome aptal değildi ve mendilin beyaz kıvrımlarındaki lekeleri görünce nasıl tükenmekte olduğunu anlamıştı. Gençken bir kez, bir kızın Beyaz Ölüm (adını söylediklerinde hastalığın odayı saracağından korktukları için ona bu adı vermişlerdi) yüzünden hayatını kaybettiğini görmüştü. O kızın da gücü tükenmiş, zayıflamış, *dalgınlaşmış*, sonu geldiğinde bunu memnuniyetle karşılamış, içindeki ve dışındaki bütün acıları afyonla körelmişti. Ölmeden bir hafta önce kan kusmuş, beyaz çarşafı kan revan içinde kalmıştı.

Stella kendi hastalığının henüz bu kadar ilerlemediğini biliyordu. İlerlediğindeyse Will'i yanına çağırıp hastanenin mavi zirveli sıradağlara bakabileceği yüksek bir koğuşuna kaldırılmayı isteyecekti. Bir sabah saçlarını taradığı sırada öksürük nöbeti geçirirken aynada kırmızıya çalan bir sis görmüştü – yüzüncü öksürükte kan kusmuştu ama bu yalnızca bir kez olmuştu ve kolayca temizlenmişti. (Hem bileğinin incecik derisinin altından geçen bütün damarlar maviyken neden kustuğu kan kırmızıydı ki? Hiç mantıklı değildi.)

Ama bir yere gidemezdi, Joanna hâlâ bunalımdayken, Will sık sık çalışma odasının kapısını vururken, köy hâlâ nehirden çekinirken ve köylüler hâlâ kiliseye sessizce gelip teselli bulmadan giderken olmazdı. Deniz yıldızı, demişti Will. Bu aynı zamanda yalnızca mavi giyinen Meryem Ana'nın da adı değil miydi? *Meryem Ana, benim için dua et ve elbiselerinden birini bana ödünç ver*, diye düşünürken güldü.

Sonra kendilerini kapının önündeki merdivenlerde buldular. Siyah ipek elbisesi içindeki Cora öyle sert ve dingin görünüyordu ki Will haklı öfkesini unuttu, bir kez daha gafil avlanmıştı. Cora'nın elini tuttu, "Cora, yorgun görünüyorsun," dedi, "çok mu uzaklara yürüdün?"

William, uzun boynunu saran pahalı siyah elbisesinin içindeki, belki biraz gergin olan Cora'yla daha önce tanışmamış gibi hissetti – Cora öyle soğuk bir tavır takınmıştı ki William nereye giderse gitsin peşinden koşmak istiyordu. Misafirlerini Chelsea ve Westminster'daki yüksek tavanlı binalarda edindiğini düşündüğü bir nezaketle selamlayışını seyretti: Ne söyleyeceğini ve nasıl söyleyeceğini, kimi öperek karşılayacağını, erkeği andıran tokalaşmasını kimin yeğlediğini eksiksiz biliyor gibi görünüyordu. Stella'yı hemen üstüne mavi ipek bir kırlentin yerleştirildiği geniş, alçak sandalyeye yönlendirdi – “Bunu geçen hafta Colchester'da gördüm,” dedi, “ve böyle bir kırlentin olması gerektiğini düşündüm. Giderken yanında götür.” Saçlarını taramış, genç bir kız gibi açık bırakmış ama yalnızca kulaklarının üst kısmındaki saçları gümüş taraklarla tutturmuştu; gümüş küpeler takmıştı ve kulakları küpelerin ağırlığından ağrıyormuş gibi kızarmıştı.

Charles Ambrose yeni ipek gömleğiyle parıldayarak içeri girdiğinde ev sahibesine kol mesafesinde durdu. “Kendini çiçeklerle donatacağını sanmıştım, Cora, görüntün hayal kırıklığına uğrattı,” dedi ama gözlerinde hayranlık vardı.

“Senin güzelliğin hepimize yeter,” diye karşılık verdi Cora ve tombul yanağından öptükten sonra Katherine'in uzun püsküllü şalına parmağıyla dokundu (“Bunu daha sonra çalıyor muyum, çalmıyor muyum, görürsün.”)

“Şişmanlıyor,” dedi Charles. Buna itirazı yoktu, gümüş takımlarla kurulmuş alçak masaların arasından geçişini izledi. Daha sonra Cora, Luke'u öne çıkarıp onu gururla herkese takdim etti (“Afacan'ı biliyorsunuz tabii!”), Luke'un düğme deliğinde ölmekte olan sarı bir çuhaçiçeği vardı ve siyah saçları yağlanmıştı.

“Cora,” dedi, “sana bir şey getirdim: Bende yıllardır var, sende de olmalı.” Cora'nın eline sanki hoşuna gidip gitmemesinin pek önemi yokmuş gibi beyaz kâğıda baştan sav-

ma sarılmış bir paket verdi. Cora paketi açtığında Katherine Ambrose ufak bir çerçeve gördü. Çerçevenin camının hemen arkasında nakışla işlenmiş minyatür bir yelpaze vardı. Katherine bu adamın keten ve renkli ipek ipliklerle neden böyle şeyler işlediğini merak etti.

Yeşil giyinmiş Martha, köyde doğmuş büyümüş gibi görünüyordu; bir demet darı gibi şekillendirilmiş bir somun ekmek ve kekik dallarıyla süslenmiş iki parlak tavukla çıkagelince köylü görüntüsü katmerlenmişti. Ördek yumurtası ve karanfil saplanmış domuz rosto, dilimlenmiş ve naneyle süslenmiş domates tabakları, inci kadar küçük patatesler vardı. Joanna, Martha'nın arkasından mutfığa girip çıkıyordu, yardım etmek için yalvarınca somonu süslemek için limon dilimlemesine izin verilmişti. Masaya yayılmış erken hasat lavanta tomurcukları ağır tabak ve kâselerle ezilmiş, tatlı kokusunu etrafa saçmıştı. Charles Ambrose, Londra'dan getirdiği kaliteli kırmızı şarabın üçüncü şişesini açarken kristal kadehleri dizdi ve ıslak parmağını kadehlerin ağzında gezdirmekle bir melodi çaldı. Martha ve Joanna yün halının üstüne yüzüstü uzanmış gazete karıştırıyor, plan yapıyor, çok ciddi görünüyor ve buz küpleri emiyordu. Pencere önündeki oturağa yayılmış olan Francis, dizlerini çenesine kadar çekmiş, Fibonacci dizisinin sayılarını ezberliyordu.

Will'in en çok istediği şey, arkadaşını kenara çekmek ve iki sandalye alıp son haftalarda biriktirdiği her şeyi –kâğıtlarının arasında çocukken yazdığı şiiri bulup yaktığını ve buna pişman olduğunu, Jo'nun annesinin elmas yüzüğünü ödünç alıp gücünü test etmek için adını pencereye elmasla kazıdığını, Cracknell'in kaşıktaki kuşburnu şurubunu yalarken neler söylediğini– anlatmak istiyordu. Ama bunların hiçbirini yapamadı: Cora'nın başka yerlerde işi vardı, çilekleri şekere buluyor, Stella'yı bir şeyler yemeye ikna etmeye çalışıyor,

Francis'e çekinerek bu aralar sayılardan çok sıkıldıysa ona okuyabileceği bir sürü kitap verebileceğini söylüyordu. Üstelik (Will kendi kendini yeniden öfkelendirmeye çalıştı) bir savaşın ortasındalardı ve merhamet dilenilmediği gibi merhamet edilmemişti de.

Ne kadar çabalarsa çabalasın bir türlü öfkelenemedi. Kızının üstüne eğilmiş bir şeyler fısıldayan o çömelmiş adamı gözünde canlandırdı ama sonuçta o adam ufacık boyu ve bir omzunun kesinlikle diğer omzundan daha düşük olması nedeniyle acınması gereken afacan lakaplı Doktor Garrett'ti. Nezaketi nerede kalmıştı? Cora ona ne yapmıştı?

Düğme deliğindeki sarı çuhaçiçeğini çıkarıp yapraklarını yolan doktorun yanına gitti ve ağzından, "O karşılaştığımız gün kaba davrandım," kelimelerinin çıktığını duydu, "öyle çılgına dönmemeliydim – beni affeder misin?" Elindeki şarap kadehine sanki kendisi değil de içindeki sıvı konuşmuş gibi şaşkınlıkla baktı. Doktor kızarıp bozardı ve kekeledi. "Hiç konusunu açma," dedi kibri andıran bir tavırla. Sonra yüzünün kızarıklığı geçti. "Yalnızca ara sıra denemek istediğim bir şeydi, bir kez Cora'ya yapmıştık ve hiç zararını görmedik."

"Kimsenin Cora'ya istemediği bir şeyi söyletebileceğini sanmıyorum," dedi Will ve ikisi de diğerinin Cora'nın ne yapabileceğine dair fikir yürütmeye hakkı olmadığını düşününce ortam bir an buz kesti.

"Senin bir dâhi olduğunu söylüyor," dedi Will. "Öyle mi-sin?"

"Öyle umuyorum," dedi Luke ve dişlerini göstererek sırıttı. "Kadehin bitmiş –dur ben hallederim– söylesene: Tıp bilimine ilgin var mı yoksa papaz yakan bunu imkânsız mı kılıyor?" Sonraki dakikalarda Will'in elinden, hırsla yanan bir adama hayranlık duymak dışında bir şey gelmedi. "Her ne kadar kan akışını nasıl askıya alacağımızı –diğer bir deyişle, kan

akışını nasıl izole edeceğimizi– bilsek bile elbette kalbin kendisini ameliyat etmek imkânsız, beyin oksijensizlikten ölür ve hasta masada kalır –Martha, bize şarap getirir misin?– hasas mısındır? – sana göstereyim...” Afacan yanından hiç ayırmadığı defterini çıkardı ve Will, uyuyan annesine kordonla bağlı bir bebeğin göğsündeki derinin kemikten sıyrıldığını gösteren bir çizim gördü. “Dehşete kapılmış gibi bir hâlin var –hiç öyle düşünme, gelecek bu!– annenin dolaşımı çocuğunun dolaşımına bağlanırsa, annenin kalbi ikisi için de atar, onun nefesi oksijen tedarik eder, birçok bebeğin kalbindeki deliği kapatabilirim ama bunu denememe izin vermiyorlar. Rengin soldu gibi.” Will’in gerçekten rengi solmuştu ama canını sıkan vücudun boruları ve sıvıları değil, Tanrı’nın bütün yarattıklarının tavuk gibi yolunup bağırsakları deşilecekmiş gibi konuşan cerrahın rahatlığıydı. “Senin din adamı olduğunu unutmuşum,” dedi Luke, sözcüklerini hakaret eder gibi vurgulamıştı.

Francis, masanın altında Harrods’tan kese kâğıdında getirilmiş portakalı soyuyordu. Charles Ambrose’un Stella’nın yanına oturup ona bir bardak soğuk su verdiğini gördü, Cora’dan bahsettiklerini, ne kadar güzel olduğunu ve sanki bahçeyi içeri çağırması gibi evi ne kadar güzelleştirdiğini konuştuklarını duydu. Sonra Stella elinin tersiyle alnını sildi. “Yaz dansı yapmalıyız – piyano çalmayı bilen yok mu?”

“Ben vals çalabiliyorum,” dedi Joanna. “Başka bir şey bilmiyorum.”

“Bir-ki-üç bir-ki-üç,” dedi Charles Ambrose, karısının ayak parmaklarına basarak. “Halıyı kaldıralım mı?”

“Çık oradan,” dedi Martha, Francis’in saklandığı yerden altındaki halıyı çekiştirip siyah döşemeleri ortaya çıkardığını görünce. Joanna piyanonun başına dik oturup her tuşu içeren bir pasaj çaldı, yüzünü ekşitip, “Korkunç!” dedi, “Ses kor-

kunç – piyano eskimiş ve ıslanmış!” Sonra fazla hızlı bir melodi çaldı ama kimse şikâyet etmedi. Dışarıda dolunay vardı ve çok alçaktaydı (“Mısır Ekme Ayı,” dedi Francis kendi kendine), nehrin dalgaları kıyıya vuruyordu ve herkes şu anda bir şeyin sürünerek bataklığa çıktığını bilse bile oralı olmazdı. *Kapıya üç kez vursam kimse duymaz,* diye düşündü ve kendini kapının eşiğinde bunu dinleyip yarı kapalı bir gözün parıltısını hayal ederken buldu.

Salonun loş bir köşesinde elle yazılı sayfaları karıştıran Luke Garrett, defterini bırakıp Cora’nın sandalyesinin yanında dikildi. Bir saray mensubu gibi yerlere kadar eğildi, “Haydi,” dedi, “sen de hemen hemen en az benim kadar kötüsün – iyi bir çift oluruz.” Ama açık pencerenin yanında oturan Stella’nın aklında başka fikirler vardı. “Kocamla dans edemeyecek kadar yorgun olduğum için arkadaşım yerimi alır mı acaba? Will!” – Stella gülerek buyurucu bir tonla Will’e seslendi: “Cora’ya kitaplarıyla evde oturan sıradan bir papaz olmadığını göster!”

Will gönülsüzce ortaya çıktı (“Stella! Boş yere umut veriyorsun onlara...”) ve salonun ortasında tek başına durdu. Vaiz kürsüsü ya da İncil olmayınca ne yapacağını şaşırmıştı, ellerini biraz utangaç bir edayla uzattı. “Cora,” dedi, “onu reddetmenin faydası yok, ben de denedim.”

“Afacan haklı,” dedi Cora, manşetinin düğmesini ilikle-yip Will’in yanına giderek. “Dans edersem çok kötü ederim. Benim içimde müzik yok.” Will’in yanında nedense belli bir mesafeye kadar uzaklaşmış da küçülmüş gibi görünüyordu. Foulis Caddesi’nden ayrıldıklarından beri atacağı adım karşısında hiç bu kadar kararsız kalmamıştı.

“Haklı, biliyorsun,” dedi Martha, iç çekip yeşil elbisesini sallayarak. “Senin ayağını kırar –ağırdır– onun yerine benimle dans etmek ister misin?”

Ama Stella öne doğru çıktı. Dans hocasıymış gibi Cora'nın elini kocasının omzuna koydu. "Ne kadar da uyumlusunuz!" Bir süre onları izledikten sonra mutluluk içinde arkasına dönüp açık pencerenin önüne oturdu. "İşte," —dedi ve kucağındaki mavi ipek kırlenti okşadı— "ye, iç ve mutlu ol çünkü yarın yağmur yağacak."

Sonra William Ransome elini, Cora'nın gömleğini içine soktuğu beline koydu. Francis, annesinin iç çektiğini duydu. Cora başını kaldırıp baktı, bir süre hareket etmeden durdular, bir an sessizlik oldu ve kimse konuşmadı. Francis onları izlerken diline bir parça portakal sıktı. Annesinin Will'e gülümsediğini, bu gülümsemenin sabit ve sert bir bakışla karşılık bulduğunu, annesinin başını saçlarının ağırlığı çekmiş gibi arkaya attığını, Will'in elinin annesinin belinde gerilip eteğinin kumaşını çekiştirdiğini gördü.

Bunların hiçbirini anlamıyorum, diye düşündü Francis, Martha'nın geri çekilip Luke'un yanında durduğunu ve yüzünün Luke'un yüzünü nasıl kusursuzca yansıttığını görerek. İkisi de biraz korkmuş gibiydi.

"Sürekli aynı şeyi çalıp duramam," dedi Joanna piyano başında, gözlerini Francis'e doğru devirerek.

"Bu melodiyi bilmiyorum!" dedi Will, "Daha önce hiç duymadım."

"Böyle bir şey deneyeyim mi?" dedi Jo ve piyano yavaşladı, hatta miskinleşti. "Hayır!" dedi Martha, "Hayır — öyle bir şey olmaz."

"Durayım mı?" diye sordu Joanna, ellerini tuşlardan kaldırıp babasını seyrederek. Orada öylece dikilirken ne tuhaf görünüyorlardı! Adları Yuhanna ve Yakup da olabilirdi, aile içinde ufak bir günah işleyip işlemediklerinden emin değildi.

"Hayır: Çalmaya devam et!" dedi Luke, kötülüğünün keskin uçlarını kendine çevirip yüzünü ekşiterek. İçinden piyanoyu çarparak kapamak geliyordu.

Sonra papaz, “Hayır,” dedi, “yapamıyorum, adımları unuttum.” Joanna çalmaya devam etti –saat tik tak ilerledi– ama Will hâlâ kıpırdamıyordu.

“Ben adımları eskiden de bildiğimi sanmıyorum,” dedi Cora. Eli Will’in omzundan düştü, geriye çekildi. “Stella,” dedi, “seni hayal kırıklığına uğrattım.”

“Yetersiz bir gösteri oldu,” dedi Charles Ambrose, boş kahine hüzünle bakarak.

“Çalmaya devam etmesen daha iyi,” dedi Will, kızına dönüp özür dileyen gözlerle bakarak. Dans partnerinin önünde yerlere kadar eğildi, “Başka biriyle çok daha güzel dans ederdin,” dedi, “benim hiç dans eğitimim yok.”

“Ah – yapma,” dedi Cora, “suç tamamen benim. Ben sadece kitaplar ve yürüyüş konusunda iyiyimdir. Ama Stella, sen titriyorsun – üşüdün mü?” Will’den uzaklaşıp Stella’nın küçük ellerini ellerinin arasına almak için eğildi.

“Hissetmiyorum,” dedi Stella, göz kamaştırıyordu, “ama sanırım Jo’nun bu kadar geç kalmaması gerek.”

“Evet!” dedi Will aniden, karısının böyle söylemesine şükredencesine. “Kesinlikle kalmamalı ve biz yokken oğlanların ne haltlar karıştırdığına bakmamız gerek... Cora gidersek bizi affeder misin?”

“Neredeyse gece yarısı oldu sonuçta,” dedi Charles saatine bakarak. “Saatler on ikiyi vurunca hepimiz balkabağına ve beyaz farelere dönüşeceğiz. Katherine? Kate’im nerede benim? Karım nerede?”

“Buradayım, her zamanki gibi,” dedi Katherine Ambrose. Will’in paltosunu uzattı ve Cora’nın canlanışını, kibarlığını, kusursuz görgüsünü izledi. Cora mavi ipek kırlenti Stella’ya doğru bastırdı (“Canım, belli ki bunu seni düşünerek üretmişler...”) ve Joanna’yı yanağından öptü (“Ben bir nota bile çalamam – sen ne kadar akıllısın böyle!”). Yine de Katherine’in gözü tamamen boyanmış değildi. Çıplak döşemelerde kısacık

vals yapmakta hiçbir zorluk yoktu – o nazik ve tanıdık adımlarda şaşırtıcı hiçbir şey yoktu. O hâlde havadaki gök gürlese şaşırmayacağı ani değişimin, o tuhaf ânın nedeni neydi? Eh – omuz silkti ve kocasını öpmek için aşağı doğru çekti – geç olmuştu ve sonuçta Will Ransome papazdı, saray mensubu değil.

Cora kapıyı açtığında Blackwater'ın kokusu içeri doldu. Gökyüzünde maviye çalan tuhaf bir ışık vardı, hava ılık da olsa içi titredi. Francis masanın altından annesinin eşikten geçen her misafirin elini sıkıştığını gördü. “Çok teşekkürler – çok teşekkürler. Yine geleceğinize söz verin!” Saat ne kadar geç olursa olsun hiç uykuya ihtiyacı yokmuş gibi ne canlı ne parlaktı.

William Ransome zırh kuşanmış gibi bir kolunda karısı bir kolunda kızıyla oradan ayrıldı (Francis bir portakal daha soymaya başlamıştı). Daha da parlayan ve daha da canlanan Cora, herkesi parka doğru hızla uğurlamış gibiydi. Kapıyı kapadı ve mutlulukla ellerini çırpı ama Jo hâlâ akordu bozuk piyanonun başında oturuyormuş gibi çınlayan yanlış nota oğlanın dikkatinden kaçmamıştı. Neden William Ransome evden çıkarken tek kelime etmemişti – neden annesi onunla tokalaşmamıştı – neden şu anda Martha ile Afacan onu hayal kırıklığına uğramış gibi sessizce izliyordu? Peki –Francis masanın altından sürünerek çıktı– insan türünü gözlemleyip anlamaya çalışmanın ne faydası vardı ki? Kuralları anlaşılmaz ve rûzgâr gibi fevriydi.

Francis yatırıldıktan ve diğer çocukların peri masallarını ezberlemesi gibi Fibonacci sayı dizisini ezbere söyledikten sonra, Martha ve Luke yere saçılmış lavanta tomurcuklarını eze eze sofrayı toplamaya ve halıyı sermeye koyuldu. Cora bir an çok hareketlenmişti – güzel bir gece geçirmemişler miydi? Müziğe muhtemelen pek yetenekli olmasa da Jo çok akıllı bir kız değil miydi? Sonra yorgun olduğunu ve uyumak istediğini söyledi. Arkadaşları çıplak ayak üst kata koşan Cora'nın

arkasından bakarken aynı korkuyu paylaşıyorlardı. “Ben *bil-*
diğini bile sanmıyorum,” dedi Luke, Charles’tan kalan son
kaliteli kırmızı şarabı içerken. “Çocuk gibi, bence olan biteni
göremiyor. Tüm bunlar yaşanırken Stella onları izliyordu–”

“Her gün Will’in adı geçiyor, her gün – *bu* konuda ne dü-
şünür, *şuna* nasıl güler... Ama gerçekten *yaptıkları* bir şey de-
ğildi, kimse görmedi–”

“Mektuplarında durum aynı – her sayfasında! *Adam*
Cora’ya ne verebilir ki? Dünyanın değişiminden korkan taş-
ralı bir papaz. Üstelik aptal da bir karısı var, bu yeterli değil
mi? Ne diye Cora’ya da sahip–”

“Cora onu topluyor” –Martha, üzümeleri saplarından ko-
parıp masanın üstünde yuvarladı– “olan bu. Elinden gelse
adamı bir reçel kavanozuna koyup parçalarını Latince etiket-
leyip rafta saklardı.”

“Elimde olsa o adamı öldürürdüm,” dedi Luke, bu gerçek
karşısında dehşete kapılıp işaretparmağıyla başparmağını
arasında neşter varmış gibi gererek – “Cora benden uzakla-
şıyor...”

Yüz yüze dikkatle bakarken birbirlerine besledikleri anti-
patilerinin azaldığını, ortamın hiçbir işe yaramayan arzularıyla
ağırlaştığını hissettiler. Loş salonda cerrahın gözleri siyah-
laşmıştı, Martha’nın ellerini saçlarına koyuşunu izledi – yeşil
elbisesinin kolunun altındaki dikişin gerildiğini gördü; ona
doğru yürüdü, Martha basamakların dibine kadar ilerledi.
“Benimle gel,” dedi Luke’a uzanarak. “Benimle yukarı gel.”

Odasının pencereleri açıldı ve duvardaki ışık soluyordu.
“Ok yaydan çıkacak,” dedi Martha, “Ne olacaksa olsun,” dedi
Luke. Luke, Martha’nın dudaklarını Cora’nın dudaklarını ha-
yal ederek öperken Martha da Luke’un elini Cora’nın elinin
durmasını istediği yere koydu. İkisi de birbirinin ikinci seçe-
neğiymiş, birbirlerini ikinci el bir palto gibi giydiler.

Joanna parkın karşısında, All Saints'in kulesinin gölgesinde ayağında terliklerle uyuyordu, Stella ise başını yeni mavi yastığına koymuştu. Biraz uzakta, bataklığa doğru Will tek başına öfke içinde yürüyordu. Hiçbir zaman arzularının esiri olmamıştı: Stella'yla genç yaşta ve isteyerek evlenmişti, açlıkları masumdu ve kolayca doyurulmuştu. Ah, Cora'yı seviyordu – bunu biliyordu: İlk görüşte anlamıştı – ama bu da onun canını sıkıyordu: Cora bir oğlan çocuğu ya da dul bir yaşlı kadın olsaydı da onu en az bu kadar sever, gri gözlerine aynı şekilde hayran kalırdı. O bir İncil alimiydi, çeşit çeşit sevginin çeşit çeşit adını biliyordu. Saint Paul'un sözlerini kiliselere okumuştı ve bu sözlerin kutsal şefkatleri Cora'nın adını çağırılmıştı: *Seni hatırlatan her şey için Tanrı'ya şükürler olsun.*

Ama tuzlu havayla ve her köşede çiçek açan güllerle bezeli o sıcak salonda bir şeyler değişmişti – elini Cora'nın beline koymuş, konuştuğu sırada boğazının nasıl hareket ettiğini görmüştü – nedeni bu muydu? Yoksa fuları omzundan kayınca yara izini görmesi, canının acıyıp acımadığını, yaranın nasıl oluştuğunu ve bunun umurunda olup olmadığını merak etmesi miydi? Ona nasıl dokunduğunu, tırnaklarının elbisesinin kumaşına sürtünüşünü duyduğunu, Cora'nın ona uzun uzun nasıl baktığını düşündü. Cora'nın ondan biraz korkmuş olabileceğini düşündü ama hayır: Gözlerine çöken kasvetin nedeni korku değil meydan okuma, belki de bu durumdan duyduğu memnuniyetti – *gülümsemiş* miydi?

Nehrin ağzına yürürken bu arzusuyla ne yapacağını bilemiyordu. Tek bildiği bunu Stella'ya hissettirmemesi gerektiği; Stella'ya dokunacağını ve ilk kez onu zayıf ve kırılgan bulacağını biliyordu – kafasında daha çok kavga gibi bir şey vardı ve bu onu korkutuyordu; suyun kenarına yürüdü ve siyah bataklığın üstünde hızlı hareketlerle ve havlarcasına bir ses çıkararak kendini bir köpeğin neşesiyle boşalttı.

3

Gece yarısından çok sonraydı, yılın yarısı geride kalmıştı ve Francis Seaborne dışarı çıktı. Sol cebine Colchester harabesinden aldığı gümüş çatalı, sağ cebine serçeparmağının sığıdığı bir deliği olan gri taşı koymuştu. Cora üst katta köprücük kemiğindeki yaraya dokunuyor, acısını geri istiyordu; başka bir odada Luke ve Martha ayrı düşmüştü. Kimse Frankie'nin nerede olduğunu merak etmiyordu: O akıllarına gelecek olsa bile içlerini önce huzursuzluk, sonra bu gizemli çocuğun kendini yalnızca kendine sakladığından emin olmanın rahatı kaplıyordu.

Kimse Frankie'nin uyurgezerlik alışkanlığının derinine inmeye yeltenmemiş, bu da tuhaflıklarından biri olarak hanesine yazılmıştı. Yanında birinin olmasına katlanamaması ama gece yarısından sonra yatak odası kapılarında belirmesi tam da bu şaşırtıcı çocuğa göre idi. Biri sorduğunda ona yalnızca dünyayı ve dünyanın mantığının nasıl işlediğini anlamaya çalıştığını söylüyordu: Neden (mesela) bir taksinin tekerlekleri yolculuğun ters yönünde dönüyor gibi görünüyordu? Neden düşmekte olan bir nesnenin yere çarptığını ancak onu yerde gördükten sonra duyuyordu? Neden sağ elini kaldırdığında yansıması sol elini kaldırıyordu? Annesini çamurlarıyla ve taşlarıyla izlemiş, kendi arayışıyla onun arayışı arasında bağlantı kuramamıştı. Annesi aşağı, Francis yukarı bakıyordu. Ona hiç yardımı dokunmuyordu. Tanıştığı bütün erkeklerle-

rin ve kadınların arasından yalnızca Stella Ransome'a karşı sabırlıydı. Mavi taşlarını ve çiçeklerini nasıl topladığını görmüş, birbirlerini anladıklarını düşünmüştü. Gözlerinin fazla parlak rengini de görmüştü ve kimsenin bundan neden söz etmediğini merak ediyordu: Ama zaten görmek ama gözlemlememek tam onların yaptığı şey değil miydi?

Dışarı çıkıp ayın oluşturduğu gölgelerin arasına karıştı, gölgelerin paralel uzandığını görünce nedenini merak etti. Akşamki karmaşa huzurunu kaçırmıştı – dikkatlice izlemesine rağmen gördüklerinde ne bir düzen ne de bir mantuk bulabilmişti. Gece tek başına olduğunda sorunlar daha kolay çözülmüyordu. Blackwater'a gidip nehir ağzında neyin beklediğini kendi gözleriyle görmek istedi. Aldwinter'daki çocukların arasından yalnızca onun hayvanı rüyalarında bile görmemiş olmasının adil olmadığını düşünüyordu. Parkın öteki tarafında, Hain Meşesi'nin altından High Yolu'na doğru doğru boyunca etrafta kısık sesler fısıldaşıyor ve yakılan koca ateşler modern çağı cesurca karşılayan ruhları kovuyordu. Biri keman çalıyordu, iki kız yanından beyaz giysileriyle geçti; çalı çitlerde bülbül vardı. High Yolu'na vardığında park da gürültüsü de ortadan kayboldu: Etraf odun dumanı kokuyordu ve sol tarafında keyifli bir ciyıklama duydu, bunların dışında dünyada tek başına kalmış gibiydi.

Dünyanın Sonu'na, tuz bataklığına ulaştığında Kutup Yıldızı'nın gökyüzünü olduğu yere sabitlediği noktayı bulduğunu ya da ayın sahte ışığını yaydığını gördüğünü sandı ama tüm bunların yerine canlı mavi bir ağın dikildiği siyah bir çarşafı karşılaştı. Sanki kubbeli gökyüzüne değil de dalgaların da güneş ışığının parladığı gölün yüzeyine bakıyordu. Kuzeyden güneye, uçuk ufku üstünde ince mavi ışık şeritleri asılıydı ve aralarından gökyüzünün koyu mavisi görünüyordu. Ara sıra, sanki rüzgâra kapılmış gibi, yavaş bir hareketlenme

oluyor, parlak ağ kapanıp genişliyordu. Yayıdığı ışık güneş ışığını çevreleyen beyaz bulut gibi ödünç değil, tamamen kendi ışığıydı. Sanki bir sürü şimşek ışareti oldukları yere sabitlenmiş, anlatılamaz bir mavi tonda yanıyordu. Francis sevinçten donakalmıştı. Sevinç içinde öyle ani ve büsbütün bir şekilde yükselmişti ki gülmekten başka bir şey yapamadı, kendi mutluluğunun tuhaflığından korkmuştu.

Olan biteni izlerken –boynunu o kadar ileri uzatmıştı ki sabah annesi başını neden öyle tuhaf tuttuğunu merak ettitz düzlüklerinde bir hareket gözüne çarptı. Mavi ışıklar dünyayı olması gerekenden biraz daha parlak gösteriyordu ve nehir ağzının yüzeyi üstünde mavi ışıluların göze çarptığı yağlı bir siyaha brnmştu. Suyun kenarıyla kıyı arasında, Leviathan'ın kaburgalarından pek uzak sayılmayacak bir noktada bir kumaş yığını kıpırdadı. Hayvan horlamasını andıran cılız bir ses duyuldu; yığın hareket etti ve çamurun üstünde boylu boyunca uzandıktan sonra hareketsiz kaldı.

Meraklanan Francis, arkasına dönüp loş havanın içine baktı. Bu Blackwater'da yaşayan hayvansa, diye düşündü, acınası bir şeydi ve boğulması gerekiyordu. Yığın Leviathan'a doğru ilerlerken horultu bir an durdu, ardından yeniden başladı ama bu kez tam bir öksürük sesine dnştu ve bu ses uzun uzun nefes almaya çalıştı.

Francis hiç korkmamıştı, iyice yaklaştı. Yığın sarsıldıktan sonra homurdanarak yükseldi ve Francis siyah bir paltoyla yoğun krk bir yakanın yağlı katmanlarını, bunların hemen üstünde de köylülerin gömüldüğü kilisede bir-iki kez gördüğü ihtiyaç adamın yabani kafasını gördü. Cracknell – ismi buydu: Bir keresinde paltosunun kolunu kıvrıp kaışan ku-lağakaanları gösteren leş kokulu ihtiyaç. Homurtu onu yeniden iki büklüm eden bir öksürük nöbetiyle sonuçlandı: Adam paltosuna iyice sarınıp sessizliğe gömüldü.

Suyun kenarındaki çizmeleri ve bozuk gözleriyle Cracknell, siyah saçları düzgünce taranmış cılız çocuğu görünce seslenmeye çalıştı. Ama sanki havanın nefes alırken boğazına takılan kenarları vardı ve adı her dilinin ucuna geldiğinde (Freddie miydi?) yeniden öksürmeye başlıyordu; en sonunda nefesi geri döndü ve “Çocuk!” diye bağırdı. “Çocuk!” En fazla beş metre ilerideki patıkada salınan Francis’i çağırdı.

“Ne yaptığını bilmiyorum,” dedi Francis. Ne yapıyordu sahi? Ölüyordu herhalde ama ölmek için ne tuhaf yerdı orası. Babası çenesine kadar çekilmiş temiz, beyaz bir çarşafıla ölmüştü. Başını çevirip bir süre yukarı baktı – ağ genişledi ve yer yer yırtıldı, ışık parçalarının arasından mavi siyah gökyüzü göründü.

“Birini çağır,” dedi Cracknell ve sonrasında Francis’e yalvaran ve öfkeli gözlerle bakarak uzun uzun söylendi; ya kızgındı ya da hâlimden memnundu.

Francis yere çömeldi ve dizlerini tutarak Cracknell’ı nazik bir ilgiyle izlemeye başladı. Paltosunun kürk yakasındaki liflerin içine güve yerleşmişti ve paltosunun diğer kısımlarında küfe benzeyen lekeler vardı (giysiler küflenir miydi? Bunu öğrenmeye karar verdi.) “Ransome,” dedi Cracknell, son kez günah çıkarmayı pek istemediği hâlde son baktığı şeyin kibar bir yüz olmasına ses çıkarmazdı. Elini uzatıp oğlanın paltosunu çekiştirdi –*lütfen*, demek istiyordu– ama bunu yapmak için bile çok çaba sarf etmesi gerekmişti.

Oğlan başını yana eğdi ve adamın söylediği adı idrak etmeye çalıştı. “Ransome mı?” dedi. Bunun bir anlamı olduğunu tahmin ediyordu. Boğazında beyaz şerit olan adam geçen haftalarda üç köylüyü ziyaret etmişti (saymıştı) ve ziyaret ettiği insanlardan ikisi ölmüştü. Bu adam ölüm mü saçıyordu yoksa yalnızca huzur içinde ölmelerini mi sağlıyordu? Tahmini ikinci seçenekten yanaydı ama emin olmak önemliydi. Fran-

cis, ihtiyar adamı incelerken ağzının kenarının köpürdüğünü ve göğsünün paltosunun içinde yükseldiğini gördü. Hava neredeyse karanlık olsa da adamın etinin ağdalı bir görünüme büründüğünü, gözyuvalarındaki kemiklerin çöken gözlerinin etrafında maviye çaldığını görmek mümkündü. Hem korkutucu hem de sıradandı: Muhtemelen ölüm insanı hep bu şekilde buluyordu.

Cracknell konuşamadığını fark etti: Soğuk havada idareli kullanmaya çalıştığı nefesini boşa tüketmiş olacaktı. Arkasına usulca çömelip ara sıra dönüp yukarı bakan ve bunu her yaptığında gülümseyen bu çocuğun amacı neydi? Kalbi tekliyordu: Çocuk şimdi koşarak gidip Ransome'ı alacaktı ve Ransome elinde lamba ve kalın bir battaniyeyle çıkagelip battaniyeyi titreyen bacaklarına örtecekti, değil mi? Ama olacakları fark eden Francis, zaman kaybetmenin bir anlamı olmadığını anladı. Üstelik, tüm bunlar olurken gökyüzünde meydana gelen mucizeyi paylaşmanın aldığı zevki azaltmak şöyle dursun, ikiye katlayacağını düşündü. Adamın üstüne doğru eğildi, "Bak," dedi ve Cracknell siyah suya bakmayı bırakıp bir zamanlar gökyüzü sandığı şeye bakmak zorunda kalsın diye önüne düşmüş başını beyazlamış saçlarından tutup kaldırdı. "Bak," dedi: "Görüyor musun?" İhtiyar adamın bulanık gözlerinin genişlediğini ve ağzının açık kaldığını gördü. Şafak söküyor ve parlayan bulutlar kayboluyordu ama gökyüzünü yaran soluk bir yay belirmişti. Tam o sırada bir tarlakuşu kendinden geçmişçesine cıvıldayarak göğe uçtu.

Sonra Francis bataklıkta ihtiyarın yanına uzandı, giysilerine sızan çamur, ihtiyar adamın vücudundan yayılan leş gibi koku ya da sabahın soğuğu umurunda bile değildi. Artık ikisinin başı birbirine değiyordu. O esnada sersem hâldeki Cracknell, manzarayı seyretmek için başını çevirdi ve ara sıra bir parça ilahi söylemeye çalıştı: *Ruhum huzurlu*, diye mırıl-

dandı, bundan hiç olmadığı kadar emin olarak. Yaşam bedenini terk ederken uzun ve dertsiz son nefesini verdi. Francis adamın elini okşadı, “İşte oldu,” dedi. İçi çok rahattı çünkü hayatta en sevdiği şey, her şeyin tahmin ettiği gibi yolunda gitmesiydi.

22 Haziran

Sevgili Will,

Sabahın dördü ve yaz başladı. Bir süredir gökyüzünde tuhaf bir şey gözlemliyorum – sen de gördün mü? Gece parlayan bulut, diyorlar adına. Bir başka alamet!

Uzun zaman önce kocamı erken yaşta kaybettiğime ne kadar üzüldüğünü söylemiştin. Keşke öldüğünü söylemiş olsaydın, diye düşündüğümü hatırlıyorum – onu kaybetmedim ben: Benimle bir ilgisi yoktu.

Neden üzülmüştün? Onu tanıımıyordun ki. Beni de tanıımıyordun. Sanırım size ilk beyaz yakanızı verdiklerinde bu tür nezaket cümleleri öğretiyorlar.

Neler yaşadığımı sana nasıl anlatabilirdim – yalnızca ölümü değil (baksana, söylemesi ne kolay!), ölümden öncekileri de.

Kocam öldü ve buna sevindim ve aklım başımdan gitti. Zihninde birbirine tamamen karşıt ama aynı zamanda tamamen gerçek iki duygu barındırmanın mümkün olduğunu düşünüyor musun? Bence düşünmüyorsundur – bence mutlak gerçek ve mutlak doğru fikrin bununla örtüşmez.

Aklım başımdan gitti çünkü yaşamının başka türlü olduğunu bilmiyordum. Evlendiğimizde, onunla tanıştığımda o kadar gençtim ki sanki yoktum – beni o var etmişti. Beni şimdiki hâlime o getirmişti.

Ve aynı zamanda –tamamen aynı zamanda!– o kadar mutlu olmuştum ki mutluluktan öleceğimi sandım. Eskiden mutluluğum küçüktü – bu kadar küçük bir mutlulukla yaşayıp da tükenip

gitmemenin zor olduğunu düşünmüştüm. Seninle karşılaştığımız gün ormanda yürüyordum ve keyiften neredeyse zor nefes alıyordum.

Bir keresinde kocasının ona köpek gibi davrandığını söyleyen bir kadınla tanışmıştım. Yemeğini yerdeki kaba koyuyormuş. Yürüyüşe çıktıklarında kocası ona diz çökmesini söylemiş. Sırası gelmeden konuşursa kocası okuduğu gazeteyi rulo yapıp burnuna vururmuş. Arkadaşları yanlarındaymış ve olanları görmüşler. Gülmüşler. Adamın komik olduğunu söylemişler.

Bunu duyduğumda ne hissettiğimi biliyor musun? Kışkandım çünkü bana hiç köpek gibi davranılmadı. Bizim köpeğimiz vardı, acınası bir şeydi. Bir keresinde kürkündeki keneyi çıkarmıştım ve kene dut gibi patlamıştı. Michael, salyalarının akmasını umursamadan hayvanın kafasını dizlerine doğru çekti, kulağını okşadı ve bunları yaparken de bana baktı. Bazen böğrüne tekrar tekrar sertçe sille atardı –boş bir şeye vurulunca çıkan o ses vardır ya öyle bir ses çıkardı– ve köpek heyecan içinde yuvarlanırdı. Michael ölüm döşeğindeyken hayvan yanından hiç ayrılmadı. Ve Michael'ın ölümünü atlatamadı.

Michael bana hiç öyle nazikçe dokunmamıştı. Köpeğe baktım ve onu kışkandım. Bir köpeği kıskanmanın nasıl bir şey olduğunu hayal edebiliyor musun?

Bir süreliğine Londra'ya dönüyorum. Foulis Caddesi'ne gitmeyeceğim artık orası benim evim değil. Charles ve Katherine bana göz kulak olacak.

Yazmak zorunda hissetme.

Sevgilerimle,

CORA

Not: Stella'ya ilet: Dr. Garrett'tan mektup alacaksın. Lütfen yardım teklifini bir düşün.

4

Joanna sabah All Saints'e gittiğinde babasını gördü. *Güzel bir geceydi*, diye düşündü, Martha ile Londra'daki suyun temiz ve bakır borulardan aktığı yeni evlere dair planlar yaptıklarını hatırladı. Piyanoyu yeterince iyi çalmıştı, güzel elbisesini giymişti, portakal yemişti (turnaklarında hâlâ portakal kabuğu lekesi vardı). Doğru, annesi yorulmuştu ve sabah babasının ağzını bıçak açmamıştı ama sonuçta babasının (kendisi öyle söylemişti) işi her zaman başından aşkındı.

Joanna, babasını elinde ıskarpelayla gölgelerin arasında öne eğilirken gördü. Sinirli hareketlerle sıranın kolçağına sarılan yılanı kazıyordu. Yıllar içinde Essex meşesi katılaştı ve kararmıştı, hayvanın katlanmış kanatları sökülüp taş zemine düşse de dişlerini göstererek düşmanına sırtmaya devam ediyordu.

“Hayır!” dedi Joanna –bu kadar yetenek gerektiren bir şeyi yok ettiğinizi bir düşünsenize!– ve sıraya koşup babasını kolumdan çekti. “Bunu yapamazsın! Senin bile değil!”

“Buradan ben sorumluyum! Neyin doğru olduğunu düşünüyorsam onu yaparım!” dedi, hiç babası gibi değil, kendi bildiğini okuyan bir çocuk gibi konuşmuştu. William kendi huysuzluğunu duymuş olacak ki gömleğini düzelterek, “Bu güzel bir şey değil, Jojo, burada olmamalı,” dedi. “Bak: Buraya ait olmadığını göremiyor musun?”

Ama Joanna daha yürümeyi bilmezken bile yılanın kuyruğunu okşardı, şimdi sökülmüş kanatlarını görünce ağlamaya başladı. “Hiçbir şeyi kırıp dökmemelisin! Buna iznin yok!”

Gözyaşları o kadar nadirdi ki başka bir gün olsa babasını engelleyebilirdi ama William Ransome düşmanlarla çevrelendiğini hissetti ve en azından bu düşmanı yok edebilirdi. Bütün gece onu uyutmamışlardı: Kızının üstüne eğilen asık suratlı doktor, köstebek derileriyle Cracknell, kahkaha krizine tutulan bir sınıf dolusu kız, Blackwater’ın hareketliliği ve orada, çamurun üstünde duran Cora’nın sert bakışları, onun hemen arkasında, ıslak derisinin ardında kalbi çarpan Essex Yılanı... yılanın kırılmış gözünü törpüledikten sonra, “Eve git, Joanna,” dedi, “okul kitaplarının başına dön ve bu işe karışma.”

Joanna babasının yanında dikilip yumruğunu eğilmiş başına indirmeyi düşündü, kendini ebeveyninden daha bilge ve daha adil gören bir çocuğun çaresiz öfkesini ilk kez tadıyordu. Sonra arkalarındaki kilise kapıları açıldı ve içeri süzülen ışıkta yanan kızıl saçlarıyla Naomi Banks görüldü. Koşmaktan nefes nefese kalmıştı, elleri dirseklerine kadar çamur içindeydi. “Yine oldu!” dedi ve sesi kubbede yankılandı. “Yine geldi. Geleceğini söylemiştim size – söylemedim mi! Gelecek demedim mi!”

Will bataklığa ulaştığında bir avuç insan yerde yatan yığın etrafında toplanmıştı. Cracknell’in boynu sol tarafına doğru öylesine dönmüştü ki –ve yukarı çevrilmişti, sanki yok edicisinin yüzüne bakıyordu– boynunun kırıldığı ânında göze çarpıyordu (öyle söylemişlerdi). “Adli tıp uzmanını bekleyin,” dedi Will, adamın bulanık gözlerini kapamak için üstüne doğru eğilerek. “Bir süredir hastaydı.” Adamın palto-su düzgünce karnına konmuştu ve iki yırtık cebin ortasında gümüş bir çatalla delinmiş gri bir taş duruyordu. “Kim yaptı

bunu?” dedi William, cemaatinin yüzlerine bakarak. “Buraya bu şeyleri kim ve neden koydu?” Ama kimse üstüne alınmadı, herkes burada bir şey olduğunu en başından beri bildiğini, en iyisinin sular yükseldiğinde kapılarını kilitlemek olduğunu söyleyerek birer birer geri çekildi. Bir kadın istavroz çıkarınca onları uzun zaman önce batıl inançlara karşı eğiten vaiz sert gözlerle ona baktı.

“Pirinç düğmelerinden birini sökmüş,” dedi Banks, kızının saçlarını karıştırarak ama bu kimsenin pek umurunda olmadığı. Cracknell’in düğmesinin olması bile mucizeydi.

“Arkadaşımız yalnızca hasta olduğu için öldü ve artık Tanrı’nın rahmetine kavuştu,” dedi Will, son söylediğinin doğru olmasını umuyordu. “Gece hava almak için dolaşmaya çıkmış ya da kaybolmuş ve kafası karışmış olabilir. Şu an yılanlardan ve canavarlardan söz etme zamanı değil – doktor çağıran oldu mu? – teşekkürler, evet: Yüzünü kapayın – huzur içinde uyusun – eninde sonunda hepimizin umduğu şey bu değil mi?”

Francis Seaborne, ufak kalabalığın dışında duruyor, ara sıra ceketinin üstünde çapa kabartması bulunan parlak düğmeyi koyduğu cebini yokluyordu. Biri ağlamaya başlamıştı ama ilgisini yitiren Frankie, mavi bulutların dört bir yanı kapladığı ufka bakıyordu. Sislerin arasında kaybolan sıradağlara o kadar benziyorlardı ki belki de köyün Essex’ten sökülüp toptan yabancı bir ülkeye düştüğünü düşündü.

Sevgili Cora –bu kartpostalı gördüm ve aklıma sen geldin– hoşuna gitti mi?

Mektubunu aldım. Teşekkürler. Çok geçmeden sana tekrar yazacağım. Stella sevgilerini gönderiyor.

Daima,

WILLIAM RANSOME

Filipililer 1:3-11

Doktor Luke Garrett
Geçici adres: Royal Borough Eğitim Hastanesi

23 Haziran

Sevgili Papaz Ransome,

Umarım iyisinizdir. Size iki kez bir araya geldiğim Bayan Ransome ile ilgili yazıyorum. Her iki karşılaşmamızda da şunları gözlemledim: Önemli ölçüde yüksek ateş, yanakların fazlaca kızarması, irileşmiş gözbebekleri, hızlı ve düzensiz kalp atışı, önkollarda döküntü.

Ufak bir de deliryumdan mustarip olduğunu düşünüyorum.

Bayan Ransome'ı çalıştığım Royal Borough Hastanesi'ne mutlaka getirmenizi tavsiye ederim. Meslektaşım Dr. David Butler onu muayene etmeyi teklif etti. Solunum hastalıklarında ciddi deneyimleri var. İzniniz olursa muayeneye ben de katılacağım. Dikkate almanız gereken birtakım cerrahi işlemler var.

Randevu almanız gerekmiyor. Mümkün olduğunca kısa sürede bekleniyorsunuz.

Saygılarımla,

DOKTOR LUKE GARRETT

24 Haziran

Sevgili Cora,

Umarım iyisindir. Çok istesem de daha önce yazamadım – bir şey oldu: Cracknell aramızdan ayrıldı.

Neden böyle yazdım? Hasta olduğumu biliyordum, ölmeden bir gün önce onunla oturmuştum. Ona bir şeyler okumamı istedi ama evde Incil dışında tek bir kitap bile bulamadık ve o da tabii ki Incil okumamı istemedi. En sonunda “Jabberwocky” okudum. Onu çok güldürdü. “Çıtır çerez!” dedi ve bunun çok komik olduğunu düşündü.

Onu bataklıkta bulduk. Sular yükseliyordu ve çizmelerine kadar gelmişti. Üstündeki bir şeye bakıyor gibiydi ama adli tıp uzmanı bunun cinayet olmadığını söylüyor. Bütün gece öylece kalmış olmalı. Dünyanın Sonu onsuz çamura batıyor gibi görünmeye başladı bile. Joanna, Magog’u (ya da muhtemelen Gog’u) almamıza karar verdi, hayvanın boynuna halat geçirip eve kadar yürüttü. Arka bahçede Stella’nın çiçeklerini yiyor. Şu anda bana bakıyor. Dikdörtgen gözbebeklerinden hoşlanmadım.

Elbette köylüler ortalığı velveleye verdi: Çocuklarını evden çıkarmıyorlar. Olayın olduğu gece gökyüzünde tuhaf mavi bir ışık olduğunu söylüyorlar – bir kadın (küçük Harriet’in annesi, onu hatırlıyor musun?) sürekli olarak esrar perdesinin aralandığını söylüyor ve onu kiliseden çıkaramıyorum. Fırsat verilse vaiz kürsüsüne fırlayacak. Bizim gibi Fata Morgana’yı gördüğünü bir düşünsene! En iyi ihtimalle tımarhanelik olurdu.

Biri Hain Meşesi'ne at nalları asmış (muhtemelen bunu yapan korkmaktan çok zevk alan Evansford) ve çiftçilerden biri ekinlerini yakmış. Ne yapacağımı bilmiyorum. Yargılanıyor muyuz? Yargılanıyorsak da ne yaptık ve nasıl telafi ederiz? Bu sürüyü kabul ettim ve iyi bir çoban olmaya çalıştım ama bir şey onları uçurumun kenarına sürüklüyor.

Senin şu doktor bozuntusu afacan yazdı. Mektup dilinde çok iyi adam, bunu inkâr edemem. Haftaya Londra'ya gidiyoruz ama Stella son zamanlara göre daha iyi ve gece boyunca uyuyor.

Her şeye rağmen benim canım sıkkın. Dr. Garrett bana, izin verildiğinde bebeklere ve kadınlara ne yaptığını gösterdi ve bu midemi bulandırdı. Sorun kesikler ve dikişler değil, bu kadar umursamaz oluşu. Dedi ki, ölümsüz ruha inanıyorsam kendi leşime tavşan leşinden daha fazla saygı göstermemeliymişim; hepimiz yalnızca yolcuymuşuz. Bana bilime saygı duyduğu ve hepimizi oluşturan damarlara, kan yuvarlarıyla hücrelere taptığı için asıl barbarın ben olduğumu söyledi!

Sen gittiğinden beri üniversite öğrencileri gibi okuyup duruyorum. Umarım düşüncelerimi inceleyip bir sıraya sokmayacak kadar gururlu olduğumu düşünmüyorsundur. Locke ne demiş? Hiçbirimiz uzağı göremeyiz. Sekiz santim kalınlığında camları olan bir gözlüğe ihtiyacım olduğunu hiç bu kadar çok düşünmemiştim.

İnancımın batıl inanç olduğunu kabul etmeyeceğim. Bu konuda beni biraz küçük gördüğünü düşünüyorum –doktorunun da öyle düşündüğünü biliyorum!– ve hoşuna gitsin diye bunu inkâr edebilmek isterdim. Ama bu mantığın inancı, karanlığın değil. Aydınlanma karanlığa son verdi. Mantıklı bir yaratıcı yıldızları yerine yerleştirdiyse, o hâlde onları anlayabilmeliyiz – biz de mantığın, düzenin kulları olmalıyız!

Cora, dahası var –atomları saymanın, gezegenin yörüngesini ölçüp biçmenin, Halley Kuyruklu Yıldızı'nın geri dönmesine kaç yıl kaldığını hesaplamanın dışında başka şeyler de var– içimizde nabız dışında atan bir şey var. Fotoğrafik plakaya güvercin bağlayıp boğazını kesen ve yaradan dışarı bir parça ruhun firar ettiğini fotoğrafta yakaladığını düşünen Fransız'ı hatırlıyor musun? Elbette saçma – ama yine de adamı elinde bıçağıyla düşünüp bunun gerçekliğine nasıl inandığını hayal edemiyor musun?

Başka türlü nedenini nasıl açıklarsın? Bütün benliğimin İsa'ya döndüğümde ne kadar dikkatli, ne kadar sevgi dolu olduğunu başka türlü nasıl anlatırsın?

Ve seni nasıl özlediğimi başka türlü nasıl açıklarsın? Cora hâlimden memnundum. Yeni olan her şeyin sonuna gelmiştim – daha fazla sürprizim yoktu ve aramıyordum da. Amacıma hizmet ediyordum. Sonra sen çıkageldin – hiçbir zaman taranmamış saçlarından erkek giysilerine kadar dış görünüşün hiç hoşuma gitmedi (umurunda mı?). Ama belli ki seni ezberlemişim, bir anda seni tanımışım, başka bir yerde asla söyleyemeyeceğim şeyleri sana söyleme özgürlüğünü hemen bulmuşum – tüm bunlar benim için “umulanların özü, gözle görülmeyenlerin kanıtı”! Utanmalı mıyım ya da canım sıkılmalı mı? Ne utanıyorum ne canım sıkkın. Bunları reddediyorum.

Sen ateistlerden misin yoksa havarilerden mi? Beni Tanrı'ya kavuşturdun.

Sevgiler – ve hoşuna gitse de gitmese de dualarımı iletiyorum,
WILL

Papaz William Ransome
Papaz Evi, Aldwinter
Essex

30 Haziran

Cora, senden mektup almadım. Fazla mı özgürce konuştum acaba? Yoksa yeterince özgürce konuşmadım mı?

Stella için korkuyorum. Bazen aklının gidip geldiğini düşünüyorum, sonra yine eski Stella oluyor ve bana St. Osyth'te yeni bir rahip olduğunu, henüz evlenmediğini söylüyor ya da Colchester'da yeni bir mağaza açıldığından ve hamur işlerinin doğrudan Paris'ten getirildiğinden söz ediyor.

Bütün gün mavi bir deftere bir şeyler yazıyor. Benim bakmama izin vermiyor.

Yarın Londra'ya gidiyoruz. Bize şans dile.

İsa seninle olsun,

WILLIAM RANSOME

5

Stella stetoskobun altında irkildi ve söyleneni yaparak öksürüğü dikkate almadan mümkün olduğunca derin bir nefes aldı. Sonra gelen öksürük nöbeti en kötülerinden biri değildi ama yeterince kötüydü: Stella'yı sandalyesinde öne fırlattı ve biraz idrar kaçırmasına neden oldu; Stella temiz bir peçete istedi.

“Her zaman bu kadar kötü değil,” dedi, dudaklarına hafifçe dokunup onu kederle izleyen üç adama üzülerek. Ne kadar da telaşlılardı! Kendileri hiç hasta olmamış mıydı sanki? Kederden ya da huzursuzluktan gözlerine bile bakamayan Will oradaydı. En uzak köşede ayakta dikilen ve siyah bakışlarıyla o mesafeden bile gözünden hiçbir şey kaçırmayan Afacan oradaydı. Bu erkeklerin en yaşlısı, en zarifi –hem bayağı hem büyük yatak kenarlarında insanları teselli etmek üzere kendini eğitmek için daha uzun zamanı olmuş– Dr. Butler, stetoskobunu çıkarıp hastasının gömleğini nazikçe çekiştirdi. “Tüberküloz olduğundan hiç şüphem yok,” dedi –kadının yanağında Luke'un önceden haberdar ettiği tatlı kırmızılığı görerek. “Ama tabii emin olmak için balgam numunesi alacağız.” Bembeyaz sakalları tamamen kelleşmiş olan sivri kafasını telafi ediyordu (öğrencileri doktorun aklında hızla dönüp duran düşüncelerin sürtünme hızları yüzünden saçlarının çıkmasını imkânsız kıldığını söylüyordu).

“Bu ölüm adamlarının kaptanı,” dedi Stella, mendiline işli unutmabeni çiçeklerine fısıldayarak. Tüm bunlara hiç gerek yoktu: Soran olsaydı aylar önce söylerdi. Aralık duran yüksek pencereden bölünen beyaz gökyüzü görünüyor, arasından mavi bir ışık süzülüyordu. “Bunu kendim yaptım,” dedi, sır verircesine (kimse duymamıştı).

“Kesin mi? Nasıl?” dedi Will. Oda sanki o anda birdenbire kararmıştı ya da bu tamamen kendi içinde yaşadığı dehşetin sonucuydu. Stella’nın gülümseyerek uzanmaya devam ettiği koltuğun altındaki gölgelerin içinde bir şeyin kıpırdadığını hayal etti ve burnuna nehrin kokusu geldi. “Nasıl emin olabilirsiniz? Ailesinde hiç bu hastalık görülmedi –hiç– Stella, onlara söylemelisin.” Ama nasıl gözünden kaçırabilirdi? Aldwinter’da yaşananlar gözünü o kadar mı kör etmişti? “Grip demişti doktor, bütün köyde salgın vardı, sonra herkes bitkin düştü...”

“Ailenin bununla hiçbir ilgisi yok,” dedi Luke. “Babadan oğula geçmiyor. Bütün sorun tüberküloz bakterisi, daha fazlası değil.” Will’e beslediği olumsuz duygular ön plana çıktı ve kötü niyetli bir kararlılıkla, “Papaz,” dedi, “bakteriler bulaşıcı hastalık taşıyabilen mikroorganizmalardır.”

“Emin olmak istiyorum,” dedi Dr. Butler yeniden, görgüsüyle tanınmasa da nadiren kabalaşan meslektaşına tasalı gözlerle bakarak. “Bayan Ransome, yeniden öksürebilir misiniz? Sadece biraz – sonra da kabın içine tükürün.”

“Beş çocuk doğurdum,” dedi Stella, biraz sinirlenmişti: “İkisi öldü. Tükürmek benim için çok kolay.” Getirdikleri çelik kabın içinde gökyüzünün bir kısmı berrak bir şekilde görünüyordu. Stella, kabı akciğerinden acı içinde çektiği kahverengimsi maddeyle bozup başını nazikçe yana eğerek Dr. Butler’a uzattı.

“Bununla ne yapacaksınız?” diye sordu Will. “Ne işe ya-

rayacak?” Stella’nın hiçbir şey umurunda değildi: Nasıl da sakindi! Doğal değildi bu – bir tür histeriydi: Ağlaması, kocasından yanına oturmasını ve elini tutmasını istemesi gerekmez miydi?

“Şimdi basilusu boyayacağız ve böylece mikroskopta kolayca görünecek,” dedi Dr. Butler. Hevesi onu canlandırmıştı. “Belki de yanılıyoruzdur ve Bayan Ransome zatürree olmuştur ya da daha hafif bir hastalığa yakalanmıştır.”

Mikroskop! diye düşündü Stella. Joanna bir keresinde evlerin tuğlalardan inşa edilmesi gibi hücrelerden inşa edilen elmaları ve soğanları kendi gözüyle görmek için mikroskop istemişti. “Görmek istiyorum,” dedi. “Bana göstermenizi istiyorum.”

Olağandışı bir istek değil, diye düşündü Dr. Butler ama genelde bunu düşmanın gözünün içine bakmaya kararlı genç erkekler istiyordu. Gümüş saçlı bu ufak tefek kadının bu kadar gayretli olacağına kim inanırdı ki? Gerçi elbette bunun bir nedeni deliryumdu: Birçok hastanın eriştiği o kayıtsız huzurun tuhaf hâli onu erkenden bulmuştu.

“Bir saat bekleyebilirsiniz size getiririm,” dedi Dr. Butler, kocasının itiraz etmeye hazırlandığını görünce devam etti: “Ama umarım görececek hiçbir şey olmaz.”

“Stella,” dedi Will, yalvarırcasına: “Stella, buna gerek var mı?” Her şey çok çabuk olup bitiyordu: Kışın Cracknell’in hediye ettiği tavşanları kemerine asıp Dünyanın Sonu’ndan eve yürümesinin, ailesinin lambaları yakmış onu beklediğini görmesinin üstünden yalnızca birkaç dakika geçmişti ve şimdi tüm bunlar yerle bir oluyordu. Gözlerini kapadı ve karanlığın içinde Essex Yılanı’nın neşeyle ışıldayan parlak gözünü gördü.

“Benim için dua et o zaman,” dedi Stella, hem acıdığı için hem de istediği için. Dr. Butler, üstünü kapattıkları kapla be-

raber dışarı çıkınca Afacan da arkasından gitti; Will, Stella'nın sandalyesinin yanında çömeldi. Ama her sırrı açık eden flakonların ve lenslerin yanında duanın yeri neydi? Hem ne için dua edecekti? Hastalık, onlar her şeyden habersiz olmanın mutluluğunu yaşarken Stella'nın ciğerlerine çoktan yerleşmiş olmalıydı – şimdi Will akreple yelkovanın geri gitmesini mi istemeliydi? Öyleyse neden orada duracaktı ki: Neden Aldwinter'daki son ölümlerin her birinin ortadan kalkmasını istemeyecekti? Tanrı genelde kendini kendine sakladığı hâlde, Stella o kadar biricik ve değerli miydi ki, şimdi onun iyiliği için ölümüne müdahale etsin? Ama pazar günleri kiliseye gelen bir oğlanın insanın aklına fesat soka sözlerini duymuştu, dualarının birilerinin iyiliği için değil, teslimiyet için olduğunu biliyordu. “Bizim isteğimiz değil, seninki yerine getiriliyor,” dedi. “Tanrı bize zarafet versin.”

Geri döndüklerinde yüzleri asıktı, Will'i sanki hasta olan Stella değil de oymuş gibi kenara çekmişlerdi. Mesaj kulaktan kulağa oynar gibi gibi iletilmişti, böylelikle Stella'nın duymasından önce – “Canım, iyi değilsin ama sana yardım edecekler” – gerçek küçüle küçüle hiç olmuştu. “Tükeniş,” dedi Stella, haberler karşısında hareketlenerek: “Beyaz Ölüm. Verem. Sıraca. İsimleri biliyorum. Elinizde ne tutuyorsunuz? Bana verin.” Doktorun elinde tuttuğu şey, Stella'nın geleceğinin kazındığı lamdı ve Stella'nın dil dökmelerinden sonra mikroskop da odaya getirildi. “Hepsi bu mu? Pirinç taneleri gibi.”

Yeni bir öksürük nöbeti Stella'yı serseme çevirdi, yanağı koltuğun sert kolçağına gelecek şekilde yatarken gözler önüne serilen geleceğine yalnızca kulak misafiri olabiliyordu.

“Mümkün olduğunca izole edilmeli ve semptomları kötüye gittiğinde çocuklar evden gönderilmeli,” dedi Luke, acıma duygusunu bir kenara bırakmıştı. Acımanın ölümcül bir hastalık karşısında faydası neydi?

“Acele etmeyin, papaz: Şokta olduğunuzu biliyorum,” dedi Dr. Butler. “Ama çağdaş tıp birçok şeyi yapabiliyor: Ben şahsen Robert Koch’ın kısa süre önce Almanya’ya tanıttığı tüberkülin iğnesini tavsiye ederim–”

Sersemliğini hâlâ tam olarak üstünden atamamış olan – Will, Stella’nın hassas derisini delen iğneleri gözünde canlandırdı ve mide bulantısını bastırmaya çalıştı. Luke Garrett’a döndü, “Ya siz?” diye sordu, “Siz ne diyorsunuz? Bıçaklarınızı mı çıkaracaksınız?”

“Terapötik pnömotoraks olabilir–”

“Dr. Garrett!” Dr. Butler şok içindeydi. “Bunu duymamış olayım – şimdiye dek iki-üç kişiye bu tedavi uygulandı ve bunların hiçbiri bizim ülkemizde değildi. Şu an ağız arama zamanı değil.”

“Ona dokunmanızı istemiyorum,” dedi Will. Afacan’ın Joanna’nın yanında yere çömelip nasıl kulağına bir şeyler fısıldadığını hatırlayınca midesi tekrar bulandı.

“Bayan Ransome, size açıklayayım,” dedi Garrett, hastaya dönerek. “Gayet kolay ve anlayacağınızı biliyorum. Enfekte olan ciğer içeri hava girdiği için çöküyor, bu ciğer göğüs boşluğunda patlak bir balon gibi duruyor ve bu tedavi uygulandığında semptomlar büyük ölçüde gideriliyor, iyileşme süreci başlayabiliyor–”

“O sizin kadavralarınızdan değil: O benim karım – sanki kasap vitrinindeki bir sakatatmış gibi konuşuyorsunuz!”

Sabrı tükenmekte olan Luke, “Gerçekten gururunuzun ve cehaletinizin karınızı daha fazla tehlikeye atmasına izin verecek misiniz?” dedi. “Doğduğunuz bu çağdan bu kadar çok mu korkuyorsunuz? Çocuklarınızın çiçek hastalığına yakalanmasını, suyunuzun kolera virüsü taşımasını mı tercih ederdiniz?”

“Beyler,” –dedi endişelenen Dr. Butler– “mantıklı olun.

“Papaz Ransome, karınızı buraya getirdiğinizde o artık benim hastam oldu ve tüberkülin iğnelerini bir düşünmenizi tavsiye ederim. Elbette hemen karar vermenize gerek yok – ama fazla oyalanmayın, kanamalar başlamadan karar verin – her an başlayabileceğinden endişe ediyorum.”

“Ya ben?” Stella dirseğinden güç alarak ayaklandı ve saçlarını arkaya atıp kaşlarını çatarak, “Bana sormayacak mısınız?” dedi. “Will – bu vücut benim değil mi? Bu benim hastalığım değil mi?”

TEMMUZ

I

Aldwinter'da Naomi Banks'i gören yoktu. Cracknell'in bulunduğu gün HAZIR OLSAN DA OLMASAN DA GELİYORUM yazan bir not bırakarak ortadan kaybolmuştu ve notun arkasında üç tane de öpücük vardı. Banks, Blackwater'a açılmıştı ve bir türlü teselli bulamıyordu. "Önce karım, sonra tekнем, şimdi de bu," dedi: "Benden geriye hiçbir şey bırakmayacaklar." Bütün evler arandı ama hiçbir şey bulunamadı, yalnızca bakkal haftalık kazancının azaldığını söylemiş, Naomi'nin aklından bir şeyler aşırmanın geçip geçmediğini sormuştu.

Köy diken üstündeydi. Colchester'daki adli tıp doktorlarının hiçbiri Cracknell'in tekleyen yaşlı kalbi nedeniyle öldüğüne inanmıyordu: Bunu Essex Yılanı'nın yaptığı su götürmezdi. İşaretleri aradılar ve buldular da: Arpa mahsulleri hiç iyi görünmüyordu, tavuklar yumurtlamıyordu, sütler kesilmeye eğilimliydi. Hain Meşesi at nallarıyla o kadar ağırlaşmıştı ki dalları rüzgâra ve hava koşullarına dayanamayarak kırılabilirdi. Gece parlayan bulutları hiç görmeyenler bile o gece parkta nasıl göründüklerini ve nehrin ağzını nasıl maviyle donattıklarını anlatabilirdi. St. Osyth'te bir boğulma vakası yaşanmıştı. *Söyledik size, diyorlardı: Söyledik size.*

Kendi aralarında gece bekçileri seçmişlerdi. Bataklıkta yaktıkları ufak ateşlerin başında oturup kayıt tutuyorlardı: *saat 02.00, rüzgâr güneybatıdan esiyor, vizibilite güzel, sular*

çekildi. Görünürde herhangi bir yaratık yok ama 0246'dan ve 0249'dan belli belirsiz bir gıcırtyla inleme duyuluyor. Banks, Naomi'nin kaybolması ve içki içmeye hiç görülmediği kadar meyilli olması nedeniyle bekçilerin arasına kabul edilmedi.

Aldwinter'ın çocukları dışarı çıkmalarının yasaklanmasını hiç anlayışla karşılamadılar. Kır evlerinden birinde bir çocuk sıkıntıdan o kadar patlamıştı ki annesinin elini ısırды. "İşte," dedi kadın, Will'e yarasını göstererek: "Kızılgerdan uçtuğu anda bir şeyler olduğunu anlamıştım. İçindeki yılan çıktı." Papaza dişlerini göstererek tısladı.

Stella evdeydi ve her gün mavi defterine yazıyordu –*Ber-rak mavi bir gecede mavi bir suyun içinde yeniden vaftiz edilmek istiyorum*– ve Will içeri girince defteri kapıyordu. Güzel günleri de oluyordu, kötü günleri de. Ziyaretçileri ona dostluk ediyordu –bu kadını duymuş muydu, o şeyi duymuş muydu, komik değil miydi, çok güzel görünmüyor muydu, o kadar parlak boncukları nereden bulmuştu– ve başlarını iki yana sallayarak, ellerini antiseptiğe bulayarak evden ayrılıyorlardı. "Artık hiç kendinde değil," diyorlardı, "bazen uyuduğu zamanlarda yılanın sesini duyduğunu söyledi! Yılan adını biliyormuş!" Ve sonra, "Sence görmemiştir, değil mi? Görecek bir şey olduğunu düşünüyor musun?" diye fısıldaşıyorlardı.

Will ince bir çizgide yürüyordu. Çizgi incecikti ve her iki tarafı da düşmek için pek fenaydı. Bir yandan bu sefil batıl inançtan haberi olmayacaktı: Kulaktan kulağa fısıldanan dedikoduların arasında hiç bu kadar ıslak et, bu kadar çok kemik vadeden bir dedikodu olmuş muydu? Bunları savuşturmak onun göreviydi. Vaizlerinde açıkça belirtiyordu: "Tanrı bizim sığınağımızdır, başımız derde girdiğinde yardıma hazırdır." Ama köylülerin bundan şüpheli oldukları apaçıktı. Cemaat azalmıyor, yalnızca saldırganlaşıyor ve ilahi söylemeyi sık sık reddediyordu. Kimse kuyruğun kalıntılarını görmenin müm-

k n olduğu, kıymıklarına ayrılmış sıranın kolağından bahsetmemişti: Hepsi yılanın kazınmış olmasından memnundu.

Öte yandan, William geceleri uyumuyor, bunun ilahi adalet olup olmadığını düşünüyordu. Stella koridorun çok uzak bir köşesindeydi. Tanrı, yalnızca William'ın bile bir sürü suçtan sorumlu tutulabileceğini biliyordu (bataklıkta tek başına durup arzuyla iki büklüm olduğunu hatırlıyordu); Essex Yılanı'nın adının deftere yazılıp yazmadığını merak ediyordu.

Cora'dan hiç haber almadı. Hep aklındaydı. Bazen geceleri geldiğini ve dünyayı onun bakış açısıyla görebilsin diye gözlerini onun göz çukurlarına yerleştirdiğini düşünüyordu. Bahçedeki amur topağını görünce onu ufalamak ve içinde kıvrılmış bir şey olup olmadığına bakmak istiyordu. Ona her şeyi anlatmak istiyordu ve anlatamadığı için dünyanın kumaşının ince ve donuk olduğunu hissediyordu. "alışma odamdaki kitaplıkta kısılıp kalmış bir yusufçuk var," diye yazdı, "ve çarpan kanatlarının sesini aşamıyorum." Sonra kâğıdı fırlatıp attı.

Cora mektuplarını okuyor ama cevaplamıyordu. Martha ile Francis'i Londra'ya götürmüştü: "Yılın bu zamanı Londra'nın en güzel zamanı," demişti ve sorumsuzca pahalı bir otele, savurgan yemeklere, beğenmediği ve asla giymeyeceği ayak-kabılara para saçıyordu. Luke Garrett ile Embankment kıyısındaki, duvarlarından mum damlayan Gordon's Barı'nda içki içiyor, saygıdeğer papazın konusu açıldığında elini buyurucu bir edayla savurarak konuyu kapıyordu. Ama Garret aptal değildi ve Cora'nın her iki cümlede bir mutlu mutlu Will'den bahsettiği eski hâlini tercih ederdi.

Luke ve Martha aşık olmayı ya da yazın sonlarına doğru birbirlerinden bıkmayı umdularsa da büyük bir şaşkınlığa uğradılar. Ikisinin de hissi, ortak bir savaştan sağ çıkmış askerlerin huzuruydu. O gecenin bahsini bir daha asla açmadılar;

yaşanması gerekiyordu ve yaşanmıştı. Spencer'a söylenmemesi konusunda üstü kapalı bir şekilde hemfikirdiler: Luke ona çok düşkündü ve Martha da çok işlerine yarıyordu. Luke hem politik hem de finansal ağırlığı olan bir adamdı: Bethnal Green'in hiçbir ahlaki yükümlülüğü beraberinde getirmeyen ve en ufak barınma ihtiyacını karşılamaktan daha fazlasını veren yeni konut sisteminden kâr sağlayabilmesinin olası olduğunu düşünüyordu.

Martha ve Edward Burton, Yeni Zelanda'dan gelen gemiler donmuş kuzuları rıhtımlara indirirken Limehouse'ta beraber patates kızartması yiyor, planlar yapıyordu. Şunu şunu yapacağız, diyorlardı parmak uçlarındaki tuzu yalarken, oldukça uyumluydular, ikisi de gelecekte bir gün diğerinin yanında olacağını tahmin ettiğini fark etmiyordu. "Sadece göğe bakmayı ve onu orada görmeyi seviyorum," dedi şüpheleri olan annesine: Martha, Londralı iyi bir kızdı ama burnu havadaydı ve artık kelimelerin başındaki "h" harfini yutmuyordu.

Edward, o gece elinde Martha'nın dergilerinden biriyle eve gittiğinde Saint Paul Katedrali'nin gölgesinde onu bıçaklayan adamın ara sokakta onu sabırla beklediğini fark etmemişti. Samuel Hall, Edward'ın hastaneden eve geldiği günden beri fırsat kollamıştı. Üstünde farklı bir palto vardı ama cebinde kaburgaların arasına kolayca giren o aynı kısa bıçak duruyordu. Nefretinin kaynağını zor hatırlıyordu –kadın kavgası mıydı?– artık önemi yoktu. İçkiden ve amaçsızlıktan aldığı güçle bütün amacı bu olmuştu; bir kere intikam yüzünden tongaya düşürülmüştü ve görevini tamamlayacağı gün gelece kadar sabırsızlık içinde beklemişti. Edward Burton, sık sık gelip uzun süre kalan varlıklı erkeklerle kadınların köpeği olmuştu, bu da öfkesini daha da harlamıştı. Bu insanlar onun düşmanıydı artık. Edward'ın paltosunun kolundaki tuzları silkişini ve anahtarını kilide sokup onu bekleyen annesine

seslenişini izledi. *Bu gece olmaz o zaman*, diye düşündü, bıçağını kınına geri sokarak, *ama çok sürmeyecek*.

Ölen insanlar birden değere binince Cracknell'ın cenazesine katılım da epey yoğun oldu. Joanna, "Amazing Grace"i söylediğinde Tanrı'nın evinde ağlamayan tek bir kişi kalmadı. Cora Seaborne epey pahalı bir çelenk göndermişti.

Will yürüyüşe çıktığında kendini istatistik yasalarına göre, ayaklarının Cora'nın bulunduğu yere sığabileceğini düşünürken buldu. O yürürken düşünceleri bir makaranın ucuna bağlanmış gibi peşi sıra sürükleniyordu ve tüm bunlar bölünmüş düşüncelerdi. Bir türlü Cora'yı düşünmeye odaklanamıyordu: Ona olan aşkından çok mutluydu –bunu havarilerin hayranlıkla izleyeceği türde bir aşk olarak görüyordu, sanki bu çamurlu toprak parçasını cennete çevirmişlerdi– ve sonra bir şeyler değişmişti. Cora'nın elinin altındaki teninin nasıl hareket ettiğini hâlâ hissedebiliyordu ve sonrasında olanlardan utansa da (aklından geçenlere göre) yeterince utanmamıştı.

Bir de mavi pamuk sabahlığı içinde dingin Stella vardı: Arkasından vuran ışıktaki vitraydaki azizeleri bile kışkandırabilirdi. Bazen fedakârlıktan bahsedip sanki çoktan sunağın üstünde yatıyormuş gibi hareketsizce duruyor, sonra canlanıp geceleri mavi defterine bir şeyler yazıyordu. William onunla ne yapacaktı? Cerrahın elindeki iğneyle neşteri düşündüğünde bütün benliğiyle irkildi. İnsan türüne atfedilen mantıktan faydalanıyordu ama insan marifetinin değişken koşullarına güvenmiyordu. Vardığı sonuç şuydu: İnsanoğlu her zaman hata yapma alışkanlığındadır. Galileo'nun dünyanın güneşin etrafında döndüğünü söylediğinde çıkan kavgayı düşünün – bir erkeğin karısına çömelmiş bir homunkülüs bıraktığı fikrini düşünün. Bilimin göğsünü kabartıp, "Bu kez doğrusunu bulduk," demesine itirazı yoktu ama Stella'yı tehlikeye atmak zorunda mıydı?

Will, bir zamanlar Gideon'ın yapığı gibi Tanrı'yla pazarlı-
ğa tutuğu. “Tedavi görmesini istemiyorsan bunu çok keskin
yollarla engelle ve işaret bu olsun,” diye dua etti. Mantıklı
saçmalık gözünden kaçmamıştı, oradaydı: Tanrı başka bir
şeyi kullanabileceğı gibi mantığı da kullanabilir. Pazar günü
kürsüsüne çıktı ve cemaate Musa'nın çölde kocaman pirinç
bir yılanın etrafına sarındığı ahşap bir direğı havaya kaldırdı-
ğını ve bunun onlara nasıl umut verdiğini anlattı.

Temmuzun sonlarına doğru gece bekçileri görevlerinden
ayrıldı.

27 Temmuz

Saat geç ve sarhoş olduğumu düşüneceksin ama elim titremiyor – boğazından göbek deliğine kadar yarılmış bir adamı bir ilmik bile atlamadan dikebilirim!

Cora, seni seviyorum – beni dinle, SENİ SEVIYORUM – ah, biliyorum, bunu sık sık söyledim ve sen de gülümseyip kabul ettin çünkü ben sadece Afacan'ım, senin arkadaşınım, canını sıkabilecek biri değilim; sakın sularına, o korkunç sakinliğine, bana olan TAHAMMÜLLÜNE atılmış bir taş bile olamam –ki bu tahammülü, bazen seni güldürdüğümde ya da yaptığım akıllıca bir şeyi sahibesine çiğnediği bir şeyi getiren köpek gibi gösterdiğimde sevgiyle karıştırdığını düşünüyorum...

Ama anlamayı sağlamak zorundayım – seni içimde bıçağımla kesip atmam gereken bir tümör gibi nasıl taşıdığımı sana anlatmak zorundayım – ağır bu, simsiyah, ACIYOR, kanıma karışıyor, acıyan bütün sinir uçlarıma nüfuz ediyor – ama bir türlü kesip de yaşamaya devam edemiyorum!

Seni seviyorum. O parlak odaya o pis kıyafetlerinle geldiğin, elimi tuttuğun ve başka hiçbir doktorun bunu başaramayacağını söylediğin günden beri seni seviyorum – onu kurtarıp kurtaramayacağımı sorduğundan beri ve kurtarmamamı umduğunu anladığımdan, denemeyeceğimi anladığımdan beri seni seviyorum... Bir yalandan ibaret olan yas elbiseni seviyorum, oğlunu sevmeye çalışmanı izlediğimde seni seviyorum, kollarını Martha'ya doladığında seni seviyorum, ağlamaktan ya da yorgunluktan çirkinleştğinde seni seviyorum, elmaslarını takıp güzel olmaya çalıştığında seni seviyorum... Sence herhangi biri

benim tanıdığım her bir Cora'yı tanıyıp her birini benim kadar çok sevecek mi?

Bu aşkıma güzel bir şeye dönüştürmek için çok çabaladım – Michael perdeleri açık odada pis bir aziz gibi ölmek üzereyken çok çabaladım, en sonunda geldiği yere döndüğünde çok çabaladım. Seni beni yok etmeyecek şekillerde sevmeye çabaladım – sana sahip olmak istemedim – yeni arkadaşına bıraktım seni – ve bu esnada gözüme uyku girmiyordu çünkü uyuduğumda seni görüyordum, hiç utanmadan benden bir şeyler istiyordun, bütün tadını dudaklarımda hissederek uyanıyordum – ama tüm bunlar olurken elimi omzuna koymaktan daha ileriye gitmedim... Benim afacanın biri olduğumu düşünüyorsun ama ben bir meleğim!

Bana bir şey yazma. Gelme de. Buna ihtiyacım yok. Sana yazmamın nedeni bu değil. Aşkımın senden gelen kırıntılar olmayınca açlıktan öleceğini mi sanıyorsun? Alçakgönüllü olamayacağı mı sanıyorsun? BU alçakgönüllülüktür – sana seni sevdiğimi söyleyeceğim ama aşkıma karşılık veremeyeceğini biliyorum. Kendimi itibarsızlaştıracam.

Verebileceğim en önemli şey bu.

LUKE

Benim adım Stella yıldızlıymış öyle dedi! Stella benim yüksek mavi denizlere ait yıldızım!

Kendi dua kitabımı yaptım mavi sayfaya mavi mürekkeple yazdığım ve rengi mavi olan mavi kanlı damarlar kadar mavi iplerle de diktiğim kutsal kitabım.

ÇOCUKLARIMI BENDEN ALDILAR!!!

Mavi doğan iki bebeğim yaşayan üç bebeğimden şimdi hiçbiri çatımın altında değil!

Bana bir şeyler vermek istiyorlar bıçaklar iğneler damlacıklar ondan bundan çay kaşığı dolusu hayır dedim hayır bunların hiçbirini istemem bırakın beni her yerimde mavi şeylerimle yaşayayım bütün kobalt boncuklarım lapisim mavi olan siyah incilerim mavi mürekkep hokkam mavi boya hokkam çivit kurdelelerim azur mavisini eteğim menekşe gözlerimde çıkan çuhaçiçekleri

Hala çok iyi taşıyorum çünkü nehirlerde yürüsem bile beni sellerine katmayacakları sözü verildi! Ateşte yürüsem bile yanmayacağım!

AĞUSTOS

I

Hiçbir şey Charles Ambrose'u Darwinizm'e Bethnal Green'in sokaklarında yürümek kadar yaklaştırmıyordu. Charles orada kendisinden yalnızca şans eseri ve şartlar gereği ayrılan eşitleri değil, evrensel yarışta hayatta kalmak için donanımlı olmayan yaratıkları da görüyordu. Solgun ve cılız yüzlerine baktığında –bu yüzler her an tekme yemeyi beklermiş gibi acı dolu, güvensiz bir bakış atardı genelde– ait oldukları yerde olduklarını hissetmişti. Dil bilgisine ve turuncgillere erken yaşta erişebilselerdi, günün birinde Garrick'te yanına oturabilecek olmaları fikri akıl almazdı: İçinde bulundukları kötü durum uyum sağlama ve hayatta kalma başarısızlıklarının kanıtından fazlası değildi. Neden birçoğu bu kadar kısaydı? Neden pencerelerden ve balkonlardan bağırıp sesleniyorlardı? Ve neden öğlenleri bu kadar çok sarhoş vardı? Keten paltosuna iyice sarınarak saptığı ara sokakta insanlara demir parmaklıkların ardından bakıyormuş gibi hissetti. Onlara karşı içinde şefkat yok değildi: Hayvanat bahçelerindeki hayvanların bile kafesleri temiz olmalıydı.

O ağustos günü, öğleden sonra dördü Edward Burton'ın odasında toplandı: Spencer, Martha, Charles ve Luke. Amaçları döküntü evleri ve kenar mahalleleri yıkıma ve parlamento-nun vadettiği temiz konutlara aday olan Bethnal Green'de yürümekti. “Yasalar çok iyi gidiyor,” demişti Spencer, Martha'ya

nasıl tamamen taklit ettiğini fark etmeden, “ama politikalar uygulanmadan önce bebek ölüm oranları daha ne kadar artacak? İhtiyacımız olan eyleme geçmek, yasa yapmak değil!”

Edward’ın annesi Kraliçe’nin kafasının katı gözlerle baktığı tabakta limonlu kurabiye ikram etti ve oğlunun yorgunluğundan dem vurdu. Yanında biri varken sessizleştiğini ve yalnızca Martha’nın sessiz sorularına –eski yarası acıyor muydu? Spencer’a yeni emlak planlarını gösterebilir miydi?– cevap verdiğini söyledi. “Uygulanabilir,” demişti Spencer ama aslında bu konuda hiçbir fikri yoktu. Ellerini Edward’ın eğitimsiz ama itinalı yeteneğiyle çizdiği taslağın yer aldığı beyaz kâğıdın üstünde gezdirdi; kare şeklinde bir bahçenin etrafına inşa edilmiş bir mesken projesiydi bu. “Bunu alabilir miyim? Meslektaşlarıma gösterebilir miyim? Sakıncası var mı?”

Bu sırada Luke, Bayan Burton’ın temizliğe karşı hassasiyetini takdir ederek beşinci kurabiyesini yemişti. “Martha, Thomas More’un Tower Hill’de kamp kuran Utopia’sını görmeden mutlu olamayacak.” Başparmağındaki şekeri yalayıp mutlu gözlerle pencerenin ardındaki sıra sıra üçgen çatılara baktı. Cora’ya yazmak her şeye bir nokta koymak gibiydi: Zamanla daha fazla huzursuzluk yaşanabilirdi ama şimdilik üstünden yük kalkmıştı. Yazdıkları doğrudu, en azından kalem hâlâ elindeyken: Karşılık beklemiyordu, pazarlık teklif etmemişi, kendini borçlu hissetmiyordu. Bu mutluluk sarhoşluğu muhtemelen en fazla bir gün daha sürecekti ama sürdükçe de baş döndürüyor, onu yardımsever kılıyordu. Bazen, mühürlü bir zarfın postacı bisikletinin arkasındaki yolculuğunu kapısında sonlandırıldığını, içeri itildiğini hayal ettiğinde endişeye kapılıyordu: Cora’yı güldürmüş müydü –duygulandırmış mıydı– bunu görmezden gelip yeniden önceki gibi neşeli biri olur muydu? Onu tanıdığı için büyük ihtimalle son seçeneğin geçerli olacağını düşünüyordu: Onun neşeli ruh hâline sızmak

ya da tanıdığı herkese genel olarak şefkat göstermesinin ötesine geçmesini sağlamak zordu.

“O hâlde yoksul mahallelerde gezmeye başlıyoruz,” dedi Charles neşe içinde, paltosunu giydi, yıllar önce bir gece, bir arkadaşıyla birlikte yoksulluğun turistleri olduklarını hatırlamıştı, kadın kıyafetleri giyip sokak lambalarının altında aylakça dolaşmış, tek bir müşteri bile çekememişlerdi.

“Size bayat istiridye satabilirler,” dedi Edward Burton. Henüz Holborn Bars’taki işinin başına geçecek kadar toparlanamamıştı, “ama gözünüzü dört açın ve yeniden eve dönün.”

Oradan ayrıldıklarında fabrikaların ve ofislerin kapanma saati henüz gelmediği için sokaklar genelde sessizdi ve birkaç metre ötedeki raylarda makas değiştiren trenlerin sesini duymak mümkündü. Dört bir yandaki yüksek konutlar ışığı gizliyordu, asılı çamaşırların temiz kalma ihtimalleri hiç yoktu. Yaz yumuşak geçse de aradan süzülen bir gıdım güneş ışığı bu bölgede daha sıcak gibiydi, öyle ki Martha çok geçmeden giysilerinin kürekkemiklerinin arasına denk gelen kısmının ıslandığını hissetti, düşen yemek artıklarıyla kayganlaşan kaldırımlardan çürümenin o tatlımsı kokusu yayılıyordu. Bir zamanlar kocaman olan evler idare edilecek şekilde bir sürü ufak daireye bölünmüş, fiyatlar kazanılabilen maaşlarla oransız olarak belirlenmişti. Kiracılar odaları başkalarına kiraya veriyordu ve onlar da yine başkalarına kiraya veriyorlardı, bu nedenle aileyi oluşturan şey uzun süre önce unutulmuştu, yabancılar kap kaçak ve birkaç metrelik yer yüzünden birbirine giriyordu. Bir kilometreden daha kısa bir mesafede, şehrin ejderha heykellerinin ardında, ev sahipleri, avukatları, terzileri, bankacıları ve şeflerinin tek bildiği hesap defterlerinin kolonlarına yazılı notlardı.

Martha, sağda solda diğerlerinin yanından geçip giden umuda tutunmak için sebepler görüyor, ara sıra başını onay-

larcasına sallayıp gülümsüyordu çünkü tüm bu yabancıların yüzleri tanındıktı. Dantel perdenin ardında beliren kırmızı ceketli kadın pencere pervazındaki sardunyaları suladı, fırlatıp attığı solan çiçekleri kırık Guinness şişesinin yanındaki oluğa düştü. İş aramaya gelen Polonyalı işçiler, Dick Whittington Londra kaldırımları konusunda kandırıldıysa bile, en azından burada kışın daha ılıman olduğunu ve rıhtımların asla uyumadığını keşfetmişti. Neşeli ve gürültülüydüler; kasketlerini önlerine doğru çekip ikişer ikişer kapı aralıklarına çöküyor, bir Polonya gazetesini elden ele dolaştırıyorlardı. İçtikleri siyah kâğıtlı sigara aromalı bir tat veriyordu. Musevi bir aile konuşa konuşa yürüyerek otobüse yetişmeye çalışıyordu, kızlar kırmızı ayakkabı giymişlerdi; hemen sonra Hint bir kadın öteki tarafa geçti, iki kulağında da bir parça altın vardı.

Ama Martha'nın bile bunun sık sık rastlanan bir sefalet tablosu olduğunu kabul etmesi gerekiyordu: Genç bir anne kapının eşiğine kıskanç gözlerle oturmuş iki çocuğun margarinli ucuz beyaz ekmek yiyişini izliyordu, bir grup erkek yüksek bir halata dövüş için eğitilmek üzere çenesinden bağlanmış bir buldoğu seyrediyordu. Birinin bir köşeye attığı *Vanity Fair* nüshasının kapağında bir aktris sarı elbisesinin içinde huzurla gülümsüyordu, onun hemen yanındaki olukta kurnaz bakışlı bir sıçan ufacık ellerini germiştir. Köpekli adamların yanından geçen Martha, tiksintisini bastıramadı: Adamlara meydan okurcasına ters ters baktı, bulanık dövmesini göstermek için kollarını yukarı sıyırmış olan adam Martha'ya doğru atıldı ve Martha geri çekilince güldü. Façası bozuk şehri açığa vurduğundan daha iyi tanıyan Luke, Spencer'ın toplumsal vicdan gösterisi karşısında biraz neşelenerek centilmenlik rolü üstlendi ve Martha'ya daha yakın yürüdü.

"İşe yarayacak mı? Yaramak zorunda," dedi Martha, üstünden ufak bir sinek bulutunun yükseldiği çürük meyve çöp-

lerinin arasından tiksinti içinde geçti ve Spencer'la birlikte yürüyen Charles'ı işaret etti. "Bunun sürdürülemez olduğunu görmesi gerek, sırf ortak insaniyet adına!"

"Neden olmasın? Her zaman biraz aptal olduğunu düşünmüşümdür ama kaba bir adam değil – iyi akşamlar, hanımefendi," dedi, kapısından davetkâr bir tavırla uzanan ve yanından geçerken ona öpücük gönderen kıvrırcık peruklu kadına sırtıttı.

"İşe yaramıyor –Spencer denedi– ben telafiyi çoktan geçtim." Arkadaşı hemen önlerinde ekşi bir koku yayan daracık sokağı işaret ediyordu. "Bunu aslında senin için yapıyor, biliyorsun. Sen istedin diye dilencinin birine dünyanın parasını verebilir, aksi takdirde dilencilerden haberi bile olmaz."

Bunu inkâr etmeyi düşündüyse de öyle ya da böyle, Afacan'ın dürüst davranılmaya hakkı olduğunu düşündü. "Benim hatam değil, değil mi? Ben ona hiçbir şey vadetmedim –üstelik ailesinin kafasındaki kişi de ben değilim!– ama bunu tek başıma yapamam. Ben kadını ve yoksul bir kadını – benim dilimi de kesebilirlerdi."

Dört bir yanını yüksek konutların çevrelediği bir tür avluya geldiler. Luke arkadaşının kollarını önünde kavuşturarak Londra'nın çözülmez sorununa bakışını, kapının eşiğinde oturmuş sigara içen açık renk kostümlü çocuk dikkatini dağıttığı için onu yarım yamalak dinleyen Ambrose ile sessizce konuşuşunu izledi. "Sosyalist Birliği'ne katıldı ve William Morris'in onu görevlendirmesinden söz ediyor. Martha – onu yavaş yavaş hayal kırıklığına alıştır, olmaz mı?" Sarı saçlı kız çocuğu sigarasını söndürüp yenisini yaktı; kanatlarından bir tüy döküldü ve titredi.

Vicdan azabı çeken Martha, "Yalnızca dostane davransam olmaz mı?" diye sordu sinirli bir tavırla. "Bu adam kukla değil ki: Kendine göre gayet iyi düşünüyor. Bak–"

“Thames Nehri’nin kıyısındaki,” diyordu Spencer, “bu kadar gurur duydukları ve ilerlemenin kanıtı olarak kullandıkları yeni konutları gördün mü? Kafesten biraz daha iyisi. Eski hâllerinden çok daha sıkış tıktılar – bazı odalarda pencere yok ve penceresi olan odalar da posta pulu kadar – köpek bağlasan durmaz.” Kendini tutamayıp Martha’ya baktı. Martha ona doğru yaklaştı ve öfkesine hâkim olamadı.

“Charles, –şu hâline bak– eve, Katherine’e, kadife terliklerine, her yudumu *bu insanların* haftalık kazancına denk gelecek kadar pahalı şarabına kavuşmak için sabırsızlanıyorsun. Bu insanların farklı bir tür olduğunu – bu hâle ahlaksız ya da aptal oldukları için kendi kendilerine düştüklerini, onlara daha iyi bir şey verirken bir haftada onu mahvedeceklerini düşünüyorsun. Eh, belki senden daha farklı bir hayvan olabilirler çünkü senin türün tek kuruş vergi vermeyi çok görürken bu insanların ellerinde hiçbir şey olmasa bile o hiçbir şeyin yarısını verirler – hayır, Luke: Durmayacağım – Cora bana balığı hangi çatalla yiyeceğimi öğrettiği için nerede doğduğumu unutmuş muyumdur sence?”

“Martha, canım.” –Charles Ambrose, çok daha kötüsüne karşı sakin kalmayı başarmıştı, üstelik pençelerini ne zaman çıkaracağını da çok iyi biliyordu– “Hepimiz amacını biliyoruz ve takdir ediyoruz. Ben yeterince şey gördüm ve doğal ortamıma dönmeme izin verirken bütün emirlerini uygulamak için elimden geleni yapacağım.” Alaycı bir şekilde önünde eğilmesinin onu sakinleştirmeye yaramadığını görünce devlet sırtı vermişçesine konuştu: “Yasa önergesi parlamentodan geçti, biliyorsun. Politikalar yürürlükte. Şimdi bir sonraki adımları atma vakti.”

Martha mümkün olduğunca gülümsedi çünkü sokak ortasında kendinden yukarıdakilere bağırarak bir kadına olan bağlılığından aniden tereddüt etmiş gibi Spencer’ın geri adım

attığını ve Luke'un yine afacanlaşıp hiç olmadığı kadar keyifli göründüğünü fark etmişti. "Bir sonraki adımlar! Ah – Charles: Üzgünüm. Ona kadar saymam gerektiğini söylüyorlar – bir dakika, bunu duyabiliyor musunuz? Ne bu – bu duyduğum ne?"

Hepsi arkasına döndü ve daracık sokağın derinlerinden gelen laterna sesini duydular. Laternanın kolu döndüğünde düzensiz melodi önce hızlandı, sonra heyecanlı bir savaş ezgisine dönüştü. Çocuk, arkasında titreyen kanatlarıyla müziğe koştu, laternacı ortaya çıktığında diğerleri de etraflarını çevreleyen tuğlalarla harcin içinden damlar gibi ona katıldı; bazıları çıplaktı, bazıları koşarken kıvılcımlar çıkaran kabaralı botlar giymişti; iki sarışın çocuğun elinde birer yavru kedi vardı; beyaz elbiseli bir kız umursamaz görünmeye çalışarak peşlerinden gidiyordu. Pek ortalığa çıkmayan Charles, eski püskü bir asker ceketi giymiş kendi yaşlarında bir adam gördü. Ceketin göğsüne Afgan Savaş Madalyası'nın yeşilli kırmızılı kurdelesini dikilmişti ve ceketin boş sol kolu bilek kısmından tutturulmuştu. Adam sağ eliyle laternanın kolunu gittikçe daha hızlı çevirip dans etmeye başladı. Beyaz elbiseli kız kendi etrafında dönüp gülerek Garrett'in eline uzandı. Oğlanlardan biri yavru kediyi havaya kaldırıp kendi sözcükleriyle hayvana şarkı söyledi. Martha, Spencer'a baktığında adamın dehşete kapıldığını gördü ve bakışlarına küçümseyici bir ifade yerleşti: Belki de Spencer bu insanların sefaletine uygun davranmaları, eğlenmenin tadını çıkarmamalarını gerektiğini düşünmüştü. "Herkes kendine partner bulsun," diye bağırdı asker: "Şunu bir deneyin," dedi ama sonrasında askeri bir melodi değil, güverteden karaya bakan denizcilerden söz eden bir şarkı çaldı. Martha, kedisini kapının eşiğine bırakıp önünden geçen oğlana ellerini uzattı ve oğlan incecik kollarından gelen büyük güçle Martha'yı etrafında dön-

dürdü. Spencer, Martha'nın arkadaki acımasız tuğla binalara karşı buğday renginde görünen saçlarının savruluşunu gördü. "Yelken açın, iriyarı adamlarım," diye şarkı söyledi beyazlı kız, "Güney Avustralya'ya gidiyorum," ve Charles'ın yanından geçerken başını Charles'ın hiç de niyetlenmediği bir iltifatı kabul eder gibi eğdi.

Edward Burton'ın düşmanı biraz uzakta, sokağın içinde kendini gizliyordu. Biradan ve nefretten başı dönen Samuel Hall, her sabah karnında bir bıçağın keskinliğiyle bilenen bir nefretle uyanıyordu. Burton'ın evinin önünde her gece tuttuğu nöbetlerde düşmanı ve Burton Royal Borough'nun koğuşlarına fakir girip kral olarak çıkmış gibi zenginliği her hâlinden belli olan, sık sık gelen ziyaretçileri görmüştü. Ne kadar zalim biri olduğunu – Hall'un tek mutluluk umudunu yıktığını nereden bileceklerdi? Daha da kötüsü, *Standard*'da Hall'un hakkını yiyen ameliyattan bahsedilmişti: Cerrahî öven iki sütuna ve öfkeli bir şeytana benzeyen fotoğrafına yer verilmişti. Burton'a olan nefreti ikiye katlandı ve bütün gücünü diğer adamda tüketti: Bu adamın Tanrı'nın işine burnunu sokmaya ne hakkı vardı? Bıçak içeri girmişti –kalbine saplanmıştı– bu her şeyin sonu olmalı ve huzura kavuşmalıydı!

İşte aynı adam yine oradaydı; tehditkâr bakışlı, biraz kamburdu ve yanında da üç arkadaşı vardı: tepesi örülü gür saçlarından tanıdığı kadın ve tanımadığı iki erkek. Hall, onları Burton'ın kapısında selamlaşırken izlemiş, Burton'ın penceresinde görmüştü; birbirlerine Hall'un kendi başına yiyemediği yemek tabaklarını uzatmışlardı – o sefalet dışında her şeyi unutmuşken onlar gülüyordu! Yol boyunca onları takip etmiş, o bütün neşesini kaybetmişken onlar dans etmişti – Hall, elini cebine soktu ve başparmağını oraya gizlediği bıçağın üstünde gezdirdi. Edward Burton her zaman ulaşamayacağı bir yerde kalacaksa, en azından burada öç almak için fırsat bulabilirdi.

Asker durdu –kolu yorulmuştu– oluşan sessizlikte dansçılar aniden utandı. Yüksek konutlar ve oluklar birdenbire daha pis ve daha kasvetli görünmüştü; Luke, kolunu kızın belinden çekti ve özür dilercesine eğildi. “*Saçlarını morina kılıcıyla tararlar,*” diye şarkısına devam etti kız, askere davetkâr bakışlar attı ama adam yorulmuştu ve daha fazla çalamadı.

Charles saatine baktı. Kendince güzel bir gösteri olmuştu, belki de departmana yazacağı rapora koymaması gereken bir ayrıntıydı bu; ama akşam yemeği yemek istiyordu ve günün mutlu sonuna ulaşmadan önce en azından bir saatlik bir banyoya ihtiyacı vardı. *Ve belki de,* diye düşündü kendinden biraz utanarak, *giysilerimi yaksam iyi olacak.*

“Spencer – Martha – yeterince şey gördük mü? Görevimizi yerine getirdik mi? – Şuna bakın, kim bu? Dr. Garretts, seni istiyor gibi: Bir arkadaşın falan mı?” Sağ tarafını işaret etti ve Luke ilk başta dağılan çocuklarla kasketindeki bakır paraları sayan asker dışında hiçbir şey göremedi. Sonra peri kanatlı çocuk inleyip küfür etti, aniden başlayan curcuna sırasında kenara itilmiş ve küfrederek taşların üstüne düşmüştü. “Neler oluyor?” diye sordu Charles paltosuna iyice sarılarak –yan-kesici miydiler? Katherine onu dikkatli olması konusunda uyarmıştı!– “Spencer? Neler olduğunu görebiliyor musun?” Çocuk grubu uzaklaşmıştı, ellerinden kaçan yavru kedi pencere pervazında miyavlıyordu, Charles başını öne eğip elini cebine sokan kahverengi paltolu kısa bir adamın onlara doğru yürüdüğünü gördü. Adamın tehlikede olduğunu düşünen Martha, öne doğru bir adım atıp ellerini uzattı. “Bu da ne?” diye sordu: “Ne oldu? Yardım edebilir miyiz?”

Samuel Hall, hiç cevap vermeden koşmaya başladı, istediği kişinin Luke olduğunu gördüler; cerrah ilk başta gülüyordu ama adamın üstüne yürüdüğünü görünce onu neşeli bir şekilde itti – “Seni tanıyor muyum? Tanışmış mıydık?”

Hall biranın ekşittiği nefesinin kokusuyla konuşmaya başladığı sırada ne yapacağına bir türlü karar veremiyormuş gibi elini cebine bir sokup bir çıkarıyordu. “Benim işime burnunu sokmayacaktın –bu adil değildi– sana o adama ne olacağını göstereceğim!”

Luke’un kafası karışmıştı ama bütün gücüne rağmen adamı bir türlü itip uzaklaştıramadı: Aksine kendini duvara yapıştırmış, tuğlalar yüzünden sıyrık içinde kalır buldu. Yardım istemek için etrafına baktı ve aradığı yardımı buldu da; Spencer ellerini adamın omzuna koyup onu arkadaşından ayırdı. Sonra adam sarhoşluktan hıçkırmaya başladı ve bu hıçkırıklar biraz da kahkahayı andırıyordu. Gözlerini yukarı dikti, “Yine oldu, inanabiliyor musun! Her konuda aldatıldım!”

“Zavallı adam deli,” dedi Charles, oluktaki adama bakarak. Sonra elini cebine sokup bıçak çıkardığını gördü. “Dikkat et,” dedi, öne doğru yürürken ensesindeki her bir saç telini hissederek. “Dikkat et –bıçağı var– Spencer, geri çekil!”

Ama Spencer düşen adama sırtını dönmüştü ve kavganın şoku nedeniyle yavaşlamıştı; boş gözlerle Charles’a ve arkadaşına baktı. “Luke?” dedi, “yaralandın mı?”

“Nefesim kesildi,” dedi Luke, “hepsi bu.” Sonra Hall’un debelenip ayağa kalktığını ve bıçağında parlayan ışığı gördü; kolunu nasıl kaldırdığını ve bir hayvan gibi çılgılık atarak arkadaşının üstüne nasıl atıldığını gördü. Sonrasındaki o bitmek bilmeyen anda Spencer’in morg masasına yattığını, güzelim saçlarının tahtaya düştüğünü gördü ve bu dayanılmaz bir şeydi: Daha önce hiç bu denli büyük bir dehşete kapılmamıştı. Luke ellerini uzatarak öne atıldı –adama ulaştı – bıçağa ulaştı– ikisi birlikte kaldırırma yuvarlandılar. İlk düşen Samuel Hall’du ve sert düşmüştü: Başını çatlayan bir ceviz sesiyle kaldırım taşına vurdu.

Asker diğer sokaklara doğru gözden kaybolurken laternanın sesini duydular – adam ninni gibi bir şey çaldığı için olan biteni izleyen çocuklar, onlarla dans eden siyah saçlı adamın hareketsiz yattığını görünce uyuduğunu sandılar. Ama Luke ne bayılmıştı ne de bilinci kapanmıştı: Hareket etmeden yatmasının nedeni ona ne yapıldığını biliyor olması ve bakmaya cesaret edememesiydi.

“Luke – bizi duyabiliyor musun?” diye sordu Martha, nazik ellerle dokunarak; Luke kalkıp oturduktan sonra onlara doğru dönünce Martha’nın beti benzi attı. Yakasından keme-rine kadar kan revan içinde kalmıştı ve sağ eliyle kolunun dirsekten aşağısı kana bulanmıştı. Charles ona doğru yaklaştı –kahverengi paltolu adamın bir daha kesinlikle kalkmayacağını görmüştü– ilk başta doktorun elinde bir parça et olduğunu düşündü. Ama bu, doktorun elinin etiydi, bıçağı tutmaya çalıştığı sırada avucu boydan boya kemiğine kadar kesilmişti ve eli bileğine doğru kalın ve parlak bir et parçası gibi sallanıyordu. Altında griye çalan kemikleri görünüyordu, bir tendon ya da bağdoku kopmuş, makasla kırılmış açık renkli bir kurdele gibi kanın içinde duruyordu. Luke acı çekiyor gibi değildi, sağ bileğini sol eliyle tutmuş, elinin görünen kemiklerine bakıyor ve dua edermiş gibi kemiklerin adını sıralıyordu: “*Skafoid, unsinat, karpus, metakarpus...*” Sonra siyah gözleri geriye kayd ve Luke, yanında diz çöken arkadaşlarının kollarına düştü.

2

Cora, o loş avlunun bir-iki kilometre batısına çıkıp cebinde mektupla Saint Paul Katedrali'ne yürümeye başladı. Londra'da berbat zaman geçirmişti, ziyaretine gelen arkadaşları onu mesafeli ve *dalgın* bulmuştu. Cora ise onları fazlasıyla iyi giyimli ve konuşurken fazlasıyla temkinli bulmuştu; kadınların elleri beyaz, tırnakları keskin ve parlaktı; erkekler tıraşlıydı ve yüzleri çocuk gibi pembeydi ya da gülünç bıyıklar bırakmışlardı. Politikalarını, skandallarını ve hangi restoranda son moda yemeklerin servis edildiğini biliyorlardı ama Cora masadaki her şeyi yere atıp, "Evet, evet ama bir keresinde Clerkenwell'daki ızgaraların yanında durup yerin altındaki nehrin Thames'e kavuşmak için akışını dinlediğimden bahsetmiş miydin – kocamın öldüğü gün nasıl güldüğümü anlatmış mıydım – oğlum öptüğümü gördünüz mü hiç? Siz hiç önemli konulardan konuşmaz mısınız?" diye sormak istiyordu.

Katherine Ambrose, yanında Joanna ile Cora'yı görmeye gelmişti. Stella'nın teşhisinden kısa süre sonra, Katherine ve Charles Ambrose, Ransomelarnn çocuklarının sorumluluğunu üstlerine almışlardı (Karısına nasıl bir tedavi uygulanacağı konusunda Will'in kararını bekleyen Dr. Butler, sakın bir ortam sağlanmasını ve temiz hava almasını zorunlu kılıp çocukların da evden gönderilmesini tavsiye etmişti.) Sessiz evini kalabalık ve gürültülü görünce dehşete kapılan Charles, her

şeye rağmen kendini eve gereğinden erken gelirken, ceplerini de Cadbury çikolatası ve iskambil kartıyla doldururken bulmuştu. Akşam geç saatlere kadar çocuklarla iskambil oynuyordu. Hepsi Stella'yı özlese de buna cesurca göğüs geriyorlardı. Joanna, Ambrose kütüphanesine kendini salıvermişti ama saçlarını bez parçalarıyla perma yapmayı da öğrenmişti; James çözülmesi imkânsız karmaşık cihazlar çiziyor, hepsini balmumu mühürlü zarflar içinde annesine yolluyordu.

“Seni gördüğüme sevindim,” dedi Cora dürüstçe: Joanna daha bir ayda neredeyse kadın olmuştu ve gözleri annesinin gözlerine, dudakları babasının dudaklarına benziyordu. Charles'ın kitaplarını çok dikkatli okuyor, doktor, hemşire ya da mühendis olmak istiyordu (öyle söylemişti). ama henüz karar vermemişti; sonra annesini, onu nasıl özlediğini hatırlıyor, menekşe gözleri bulutlanıyordu.

“Londra'da ne yapıyorsun, Cora?” dedi Katherine, tereyağlı bir parça ekmek kemirirken. “O kadar mutlu olduğun ve çok şey gördüğün hâlde neden gittin? Blackwater'daki canavarın üstündeki sır perdesini aralayacak biri varsa o da kesinlikle sensin! Yaz geldiğinde hepimiz senin dogma büyüme taşralı gibi görüldüğünü söylemiştik ve bir daha trene bineceğinden şüpheliydik.”

“Of, çamurların içinde belenmekten bıktım,” dedi Cora neşeyle ama arkadaşı ona bir an olsun inanmadı. “Ben bir şehir faresiyim ve hep de öyleydim –o deli kızlar, yılan söylen-tileri, meşe ağaçlarındaki at nalları– biraz daha kalırsam delireceğimi düşündüm. Üstelik” –umursamaz bir tavır takınarak bir parça ekmeği ufaladı– “ne yaptığımı da bilmiyordum.”

“Ama kısa süre sonra Essex'e döneceksin, değil mi?” dedi Joanna: “Arkadaşların hastayken sana ihtiyaç duyarlar, onlara sırtını çeviremezsin!” Yanaklarından süzülen gözyaşlarını durduramadı.

“Ah – evet,” dedi Cora, kendinden utanarak: “Jojo, tabii ki geri döneceğim.”

Daha sonra, “Ne oldu, Cora?” diye sordu Katherine. “Will Ransome’dan o kadar söz etmiştin ki bir şeyler olacak diye çok korkmuştum! Ama sonra seni onunla gördüm, ağzını bıçak açmıyordu ve ben de birbirinizden pek hoşlanmadığınızı düşündüm... Tuhaf bir arkadaşlık bu gerçi sen hiç bizim yapacağımız türde bir şey yapmadın – ama şimdi, Stella da bu hâldeyken...” Fakat dul kaldığından beri aklından geçen hiçbir düşüncüyü gizleyemeyen Cora – jaluzileri kapayıp kısa ve öz bir cümle kurdu: “Hiçbir tuhaflığı yoktu: Bir süre birbirimizle dostluk kurmaktan hoşlandık, o kadar.”

Cora neyin yolunda gitmediğini açıklayabilecek olsa açıklardı ama –gece yarınlarına kadar düşünüp uyandığında da düşünmeye devam etmiş– en sonunda hiçbir şeyi açık etmemeye karar vermişti. Will’in şefkatini önemsemişti çünkü Will’in onu bir zamanlar Michael’ın istediği gibi istemesi imkânsızdı; onun şefkati her yoldan Stella’ya, inancına ve Cora’nın düşünmekten minnet duyduğu bir biçimde onun bir kadın olduğunu hiçbir şekilde göremeyişine çıkıyordu. “Onun için formaldehit kavanozundaki bir kafadan farksızdım,” demişti bir kez Martha’ya. “O yüzden beni görmek yerine bana yazmayı tercih ediyor. Ben onun için yalnızca bir akılım, beden değil: Çocuk kadar tehlikesizim – bunu tercih ettiğimi anlamıyor musun?”

Buna inanmıştı da. Şu anda bile, her şeyin değiştiği o ânı düşündüğünde hatayı Will’de değil, kendinde buluyordu – Will’e o şekilde bakmamalıydı ve bunu neden yaptığına dair de hiçbir fikri yoktu. Will’in parmaklarını Cora’nın etinde sertçe gerişi kendi içinde bir şeyleri harekete geçirmişti ve Will bunu görmüş, dengesi sarsılmıştı. Mektuplarının artık yeterince nazik olduğu su götürmezdi – ama masumiyetin kaybolduğunu hissediyordu.

Sonra Luke'un mektubu gelmişti ve bu kez dengesi sarsılan Cora olmuştu. Luke neşe içinde sık sık dile getirdiği için kendisine olan aşkıdan habersiz değildi ama artık gülmek ve 'Afacan'ını sevdiğini söylemek imkânsızdı: Masumiyet kaybedilmişti. Daha da kötüsü, Luke sanki onu bir şeylere zorluyor gibiydi – Cora'nın bütün gençliği başka birinin tahakkümü altında geçmişti ve şimdi de özgürlüğüne kavuşalı daha birkaç ay olmuşken biri yeniden onu kendine bağlamaya çalışıyordu. *Aşkıma karşılık veremeyeceğini biliyorum*, demişti Luke ama kimse umudu olmadığı hâlde böyle bir mektup yazmazdı.

Saint Paul'un yanından geçerek Strand boyunca ilerlerken bir posta kutusu buldu ve Dr. Garrett'a kibirle yazdığı mektubunu kutudan içeri attı. Arkasından bir yerden müzik sesi geldi, katedralin basamaklarında eskimiş asker ceketli bir adamın laternanın kolunu çevirdiğini gördü. Ceketinin sol kolu boştu ve göğsündeki madalya güneşte hemen seçiliyordu. Mutlu bir melodi çalıyordu, Cora'nın keyfi yerine gelmişti. Adamın oturduğu yere gidip kasketine birkaç bozuk para attı.

Cora Seaborne
Geçici adres: Midland Grand Hotel
Londra

20 Ağustos

Luke,

Mektubunu aldım. Bunu nasıl yaparsın? BUNU NASIL YAPAR-SIN?

Sana acımam gerektiğini mi düşünüyorsun? Acımıyorum. Sen ikimizin yerine de kendine fazlasıyla acıyorsun zaten.

Beni sevdiğini söylüyorsun. Eh, bunu biliyordum zaten. Ben de seni seviyorum –nasıl sevmeyeyim?– ama sen bu sevgime kısıntı diyorsun!

Arkadaşlık kısıntı değildir, sen başka biri koca somunu alırken kısıntıları eşelemiyorsun ki. Sana bütün verebileceğim bu. Pekâlâ, bir zamanlar daha fazlasını verebilirdim ama şimdilik elimde bu kadarı var.

Neyse, konuyu burada kapatalım.

CORA

Cora Seaborne
Geçici adres: Midland Grand Hotel
Londra

21 Ağustos

Luke, Afacanım, canım, ne yaptım ben – neler olduğunu bilmeden yazdım sana – Martha bana yaptıklarını anlattı ve hiç şaşırmadım – sen hep tanıdığım en cesur erkektin...

Senin onun için yaptıklarını ben daha önce kimseye yapmamışken bir de sana arkadaşlık hakkında nutuk çekmeye çalıştım!

Bana ne zaman gelebileceğimi söyle. Bana nerede olduğunu söyle.

Sana sevgilerimi yolluyorum, canım Luke – inan bana

CORA

Doktor George Spencer
Pentonville Yolu
Londra

29 Ağustos

Sevgili Bayan Seaborne,

Umarım iyisinizdir. Luke'un size yazdığımdan haberi olmadığını hemen söyleyeyim: Ona söyleseydim bana kızardı ama neler çektiğini bilmeniz gerektiğine inanıyorum.

Size yazdığını biliyorum. Cevabınızı gördüm. Bu kadar acımasız olabileceğiniz aklımın ucundan geçmemişti.

Ama size yazmamın nedeni sizi paylamak değil, yalnızca Bethnal Green'e gittiğimiz günden beri neler olduğunu anlatmak istedim.

Orada Edward Burton'ı bıçaklayan adamla karşılaştığımızı ve Luke'un beni korumak için araya girdiğini bilmeniz gerek. En kötüsü, bıçağı tam keskin yerinden tutarak sağ elini yaralaması oldu. Oradaki insanlar çok kibardı: Bir kız elbisesinin eteğini yırtarak benim talimatlarım doğrultusunda turnike yaptı, biri sedye olarak kullanmamız böylelikle Luke'u ara sokaklardan taksi çağırabileceğimiz Commercial Caddesi'ne çıkarabilmemiz için bir kapı getirdi. Neyse ki Whitechapel'de bulunan Royal Londra Hastanesi'ne çok yakındık. Oradaki bir meslektaşım hemen Luke'a müdahale etti. İlk endişemiz enfeksiyon olduğu için yarası temizlendi. Bu, canını çok acıtsa da en önemli şeyin zihni olduğunu ve onu bulandırmak istemediğini söyleyerek anestezi almayı reddetti.

Sanırım size yarasının öneminden bahsetsem iyi olacak. Danyanabilecek misiniz? Gömülü kemiklerden çok memnunsunuz, peki yaşayan kemiklere tahammülünüz var mı?

Bıçak avucuna, başparmağının kökünün çok yakın bir kısmına saplanmış ve balık kılçığındaki pişmiş eti kaldırır gibi bir hareketle avucunu neredeyse yüzmüş. Kaslar kesilmiş ama daha kötüsü, işaretparmağının ve ortaparmağının hareketlerini kontrol eden tendonlardan ikisinin kopmuş olması. Zedelenme gözle çok rahat görülür cinstendi: Yara o kadar temizdi ki bir öğrenci o yaraya bakarak anatomi sınavını geçebilirdi.

Benden ameliyatı yapmamı istedi. Yine anesteziyi reddetti ve araştırdığı hipnoz tekniklerinden, Viyana'daki bir doktorun hipnoz etkisi altında üç dişini hiç irkilmeden nasıl çektiğinden bahsetti. Kendini o kadar derin bir hipnotik transa girmek için eğitmiş ki bir keresinde yere düştüğü hâlde uyanmamış. Sonra acının yoğun zevkten (benim hiç anlamadığım bir meşgalesi bu) daha dayanılmaz olmadığına inandığını bir kez daha söyledi ve yalvarmadığı sürece ona anestezi vermeyeceğime dair bana söz verdirdi. Ne söylediğini kelimesi kelimesine hatırlıyorum. "Zihnime senin ellerine güvendiğimden daha çok güveniyorum," dedi.

Bir hemşireden ameliyatta bana yardım etmesini isteyemedim. Adil olmazdı. Bence Luke'un elinden gelseydi odayı her zamanki tarzıyla hazırlardı ama o sırada elinden gelen tek şey ameliyat masasında yatıp talimat vermektir: İkimiz de beyaz pamuk maske takacaktık. Transtan kalkarsa uygulanan işlemi görmesi için ayna tutacaktım.

Onun ameliyatına Avrupa'nın en iyi cerrahı girmeliydi, ben değil. Benim yeteneklerim sınırlıdır (hatta öğrenci olduğumuz yıllarda hep benimle dalga geçerdi.) Aletleri her alışımında ellerim titredir; aletler tepside takırdadı ve Luke'un korktuğumu anladığının farkındaydım. Yarayı inceleyebilmesi ve hipnoza girmeden önce talimat vermesi için bandajlarını çıkarmamı istedi. Her ne kadar bandajı etinden çekip çıkarırken çektiği acıyı hayal bile edemesem de, o yalnızca dudaklarını ısırdı ve yüzü bembeyaz oldu. Avucundaki deriyi geriye doğru çektiğim sırada kopan tendonları bir

zamanlar kesip diktiğimiz kadavralardan birinin tendonlarıymış gibi inceledi. Tendonların iki ucunu bir araya getirmek ve tendon kılıfına zarar vermemek için hangi dikişi kullanmam, yara kapandıktan sonra avucunun derisinin gerilmemesi için neye dikkat etmem gerektiğini anlattı. Sonra kendi kendine fısıldamaya başladı ve bu onu rahatlattı: Şiirlerden dizeler söylemeye, kimyasalların isimlerini ve insan vücudundaki kemikleri sıralamaya başladı. En sonunda gözleri kapıya doğru devrildi, eski bir arkadaşının geldiğini görmüş gibi gülümsedi ve transa geçti.

Ona ihanet ettim. Tutmayacağımı bile bile söz verdim. Biraz beledikten sonra eline hafifçe dokundum ve az çok hissizleştiğine ikna olduktan sonra çağırdığım hemşireyle birlikte ona anestezi verdik.

Ameliyat iki saatten fazla sürdü. Sizi ameliyatın ayrıntılarıyla sıkmayacağım, yalnızca elimden geleni yaptığım hâlde yetmediğini utana sıkıla söylemeliyim. Kimse onun yeteneği ve cesaretiyle boy ölçüşemez: Bu ameliyatı kendi yapmış olsaydı bir sene içinde kimse onun ne kadar ciddi yaralandığını bilemezdi. Yarası kapadım ve onu uyandırdık. Boğazındaki tüpün verdiği ağrıyı hissedince ne yaptığımı hemen anladı ve bence elinden gelseydi o sırada beni boğazlardı.

Hastanede kaldığı iki gün boyunca ziyaretçi kabul etmedi. Bandajların çıkarılması için ısrar etti, böylelikle nasıl bir iş çıkardığımı inceleyebilecekti. Attığım dikişi kör bir çocuğun da atabileceğini söyledi ama en azından bölgeyi temizlemiştim ve enfeksiyona dair hiçbir iz yoktu. Eve gidecek kadar toparlandığında Pentonville Yolu'ndaki odasına kadar ona eşlik ettim ve işte o sırada mektubunuzu paspasta bulduk.

Anlatayım: Bıçağın başaramadığını siz başardınız. Luke paramparça oldu – bütün ışıklarını söndürdünüz! Bütün pencerelerini kırdınız!

Aradan üç hafta geçti ve iyi bir haber yok. İşaretparmağıyla ortaparmağına hareket veren tendonlar önemli ölçüde kısaldı ve avucuna doğru eğilerek kanca görünümüne büründüler. Yapması gereken egzersizleri yapmaya hazır olsaydı daha büyük bir hareket özgürlüğü kazanabilirdi ama umudunu kaybetti. Siz ondan bir şeyi kesip aldınız. Luke artık yok gibi. Kararlılığını kaybetti. Bunu daha önce sahipleri tarafından genç yaşta cesareti kırılan köpeklerin gözlerinde görmüştüm.

İkinci mektubunuzun nazik olduğu apaçık ama onu merhametinizi kendinize saklayacak kadar iyi tanımıyor musunuz?

Benden istemediği sürece bir daha size yazmayacağım.

O yazamıyor. Kalem tutamıyor.

Saygılarımla,

GEORGE SPENCER

IV
İSYANIN BU SON
ZAMANLARI

1

EYLÜL

I

Sonbahar Aldwinter'a nazik davranıyordu: Parka eğri düşen sisli güneş bir sürü günahı affediyordu. Kuşburnu meyveleri kıpkırmızı olmuştu ve cevizleri kırıp açan çocukların elleri yeşile boyanmıştı. Kaz sürüleri nehrin üstünde salınırken örümcek ağları karaçalılara ipek giydiriyordu.

Her şeye rağmen işler olması gerektiği gibi gitmiyordu. Dünyanın Sonu bataklığa batıyordu ve boş ızgarada mantar bitmişti. Rıhtım sakindi: Kirlenmiş sulara yelken açmaktan- sa cılız bir kış geçirme riskini göze almak daha iyiydi. Point Clear'dan ve St. Osyth'ten, Wivenhoe'dan ve Brightlingsea'den dedikodular yayılıyordu: Balıkçının teki bir gece sular çekildiğinde Blackwater'daki yarattığı görmüş ve korkudan aklını kaçırarak gibi olmuştu; bir kız çocuğu boğulmak üzereyken bulunduğu karnında gri siyah bir işaret vardı; bir köpek, kafası tamamen yamulmuş şekilde tuz bataklığına vurmuştu. Ara sıra pek de gönüllü sayılmayan bir bekçi Leviathan'ın yanında ateş yakıp kayıt tutuyordu ama bütün geceyi orada geçirmeyi başaramıyordu.

Henüz Naomi Banks'ten haber yoktu. Bir gece bataklığa gittiği ve orada yılanla karşılaştığı ihtimali üstünde hiç durulmasa da genel kanı bu yöndeydi. Banks, balık ağlarını karman çorman etti, kırmızı yelkenlerini çürüttü ve onunla beraber içen arkadaşlarını endişelendirdiği için White Hare'e girmesi

yasaklandı. “Hazır olun ya da olmayın, geliyor!” diye bağırdı kapının eşiğinden ve sokağa dönüp alabora oldu.

Pentonville Yolu’ndaki odasında oturan Luke’un eli yeterince iyi dikilmişti. Spencer bandajı sarıp yeniden açmış, kendi iğne işine hayranlıkla bakarken parmakların içeri doğru büküldüğünü görmüştü; bu sırada Luke, sakince ıslak sokağa bakıyor ve ağzını bıçak açmıyordu. Cora’nın ilk mektubunu ilk sözcüğünden imzasına kadar hatırlıyordu: *Bunu nasıl yaparsın? Nasıl yaparsın?* İkinci mektubu bütün pişmanlığına rağmen cevapsız kalmıştı.

Martha, Spencer’a yazdı. Edward Burton ve annesi evsiz kalacak dedi – kira dayanılmaz ölçüde artmıştı. Londra’daki bütün çamaşırhaneler de parlak kırpıntı halılar da geçimlerini sağlamaya yetemezdi. Yapılan bir şey var mıydı? Charles’ın vereceği bir haber var mıydı? Ne zaman iyi haberler getirebilirdi? Spencer satırların arasında bir acil durum sezip bunun nedenini Martha’nın hassas kalbine, sağlam vicdanına bağladı. Ama verebileceği bir haber yoktu ve ne cevap yazacağını da bilemiyordu.

Çocuklar, Ambroselerin yüksek beyaz evinde hemen hemen Charles kadar semirmişti. Joanna periyodik cetveli ve hipotenüse dair dikkat çekici şeyi biliyor, *post hoc* mantık safsatalarını yüz metreden tanıyordu. Pazartesi günü Parlamento’ya girmeye karar verse, çarşamba gününden itibaren sadece hukukla ilgilenirdi. Charles, her ikisinin de ihtimal dahilinde olmadığını ondan saklıyordu: Joanna, en sonunda diğer herkesin yaptığı gibi umudunu yitirecekti. Ara sıra Naomi Banks’le çocuksu büyüler yaptığını hatırlıyordu ve vicdan azabından sersemliyordu: Kızıl saçlı arkadaşı şimdi nerelerdeydi? Bukleleri nehir ağzının gelgitlerinin beş kulaç altında dalgalanıyor muydu? Naomi’nin ikisinin tutuşan ellerini resmettiği çizimi hâlâ ondaydı ve Katherine’den bunu çerçeveletmesini istedi.

Katherine bir gece uyandığında ağlama sesleri duydu ve erkek kardeşleri ablalarının kollarında buldu. Annelerini istiyorlardı, köylerini özlemişlerdi, hafta sonu geldiğinde kesinlikle Essex'e gideceklerdi. Üstelik Joanna hâlâ bahçede bağlı olan ve sahibini özleyen Magog'u da düşünmesi gerektiğini söylüyordu. En sonunda teselliye Harrods gezisinde ve bir denizciyi batıracak kadar pastada buldular.

Cora, Londra'daki otelinde kalmaya ve halılarla perdeleri küçümsemeye devam ediyordu. Cebinde Spencer'ın ona ziyarete gelmemesini tavsiye eden mektubu vardı ve mektup o kadar kibardı ki kâğıt ellerinde buz kesti. Martha, Cora'nın oda oda dolaştığını gördü ve sert bir cevap gibi algılayamayacağı tek bir karşılık bulamadı. Cora'nın kitaplara ve kemiklere ilgisi epey azalmıştı – sıkılmıştı ve sinirlenmişti, kaşlarının arasında yeni bir kırışik oluşmuştu. Spencer'ın azarı içine oturmuştu ve suratı asılmıştı. Kendine dair fikri hiçbir zaman bencillik ya da acımasızlık içermiyordu – bencilce ve acımasızca muamelelerle hep karşılaşmıştı ama kendisi asla böyle biri olmamıştı. Bu çok yeni bir şeydi. Kötü bir şey yapmama-ya çalışırken çok can yakarak büyük bir hata etmişti.

Will'in mektupları çok değerliydi, sık sık okuyor, cevap vermiyordu. Ne yazacaktı ki? İstasyondaki stanttan bir kartpostal satın alıyor ve KEŞKE BURADA OLSAYDIN yazıyordu ama ne düşündüğünü açıkça söylemek kimin işine yarayacaktı? Onun yokluğunda –parkta onunla yürümek, kapının eşiğinde bir zarf bulmak (Will mektuplarını Cora'nın içinde hep okul çocuğu gördüğü düzgün bir elyazısıyla yazıyordu) olasılığı ortadan kaybolduğunda– dünya sıkıcı bir yer hâline geldi ve köreldi, artık içinde ne keyif ne de sürpriz barındırıyordu. Sonra kendi ahmaklığının farkına vardı –ortak hiçbir şeyi olmadığı Essexli bir papazla konuşmadığı için umutsuzluğa kapılmıştı!– ve bu çok saçmaydı; gururu buna isyan

ediyordu. En sonunda her şey şuraya bağlandı: Yazmak istemediği için yazmıyordu.

Daha önce de sık sık denediği gibi – yine kullanmadığı bütün şefkatini Francis'e yöneltmeye çalıştı. Bir anneyle oğlu nasıl oluyordu da birbirleriyle zaman geçirmekten bu kadar az zevk alıyordu? Cora kitaptaki her numarayı denedi: Oğlunun hoşuna gidecek konulardan sohbet açtı, espri yapmaya ve oyun oynamaya çalıştı, bir şeyler pişirmeye çalıştı ve ona seveceğinden emin olduğu romanlar aldı. Bazen endişeli görüldüğünü fark ettiğinde ya da ona öyle geldiğinde onu teselli etmeye çalıştı. Sık sık Francis'in seçtiği yerlere metroyla seyahat ettiler. Francis tek tük konuşuyordu ve gösterdiği şefkat, kelimelerinden de azdı. Cora bazen oğlunun ona üzüldüğünü ya da (daha da kötüsü!) onu komik bulduğunu düşünüyordu.

Martha sakinliğini kaybetti. "Gerçekten böyle devam edebileceğini mi sandın –sen hiçbir zaman arkadaş ya da sevgili istemedin– saraylı dalkavuklar istedin! Şimdi elindeki şey bir köylünün isyanı. Frankie," dedi, "çıkıp biraz yürüyelim."

Will, All Saints'teki vaiz kürsüsünden cemaatine baktığı sırada söyleyecek kelime bulamadığını fark etti. İnsanlar hem şüpheli hem sabırsızdı: Bazen sonsuz kollara apar topar koşmaya hazırlarken bazen bütün bu Belanın onun işi olup olmadığını soran gözlerle yüzüne bakıyorlardı. Biri bir yerlerde bir günah işlemişti, genel kanı bu yöndeydi; papaza günahkârı araştırıp bulma konusunda güvenemeyeceklerse de işler berbat hâle gelecekti.

William tüm bunların arasında kendini Güney Kutbu ile Kuzey Kutbu arasındaki pusula iğnesi gibi iki uçta salınırken buluyordu: Bütün neşesinin kaynağı olan sevdiği karısı ve hiç öyle biri olmadığı gibi başına bela sarmaktan da başka bir işe yaramayan Cora Seaborne. Luke'un başına gelen felaketleri

Charles'tan duymuştu. Başka bir rahip olsaydı, Stella'yı neşterin tehdidinden kurtardığı için, cerrahın kariyerini böyle keskin bir şekilde sona erdiren bıçağı, gücü her şeye yeten o kutsal elin kullandığına inanabilirdi. Elbette Will böyle geri kafalı düşünmüyordu ama yine de kendilerine tanınan sürenin böylelikle uzadığını düşünmemek zordu: İngiltere'deki başka hiçbir cerrah bu ameliyatı yapmayı kabul etmeyeceği için Garrett'ın teklif ettiği –hastanın ciğerini söndüren– sert tedavi artık imkânsızdı.

Cora olmayınca düşüncelerinin yönünü kaybettiğini hissediyordu. Sonuçta Cora'ya anlatamadığı, Cora'nın karşılık olarak güldüğünü ya da kaşlarını çatıldığını göremediği sürece bir şeyi gözlemlemenin, bir şeye rastlamanın ne anlamı kalmıştı? Huzursuz ve tedirgindi, sık sık bu huzursuzluk ve tedirginlikten, aralarındaki düğümü kesip atmak için görgü kurallarını bir kenara bırakmış olmasından (Cora'ya koyduğu tavrı bu şekilde ifade ediyordu) yorgun düşüyordu. Belki de Cora kendini, karısı hasta taşra papazını hatırlayamayacak kadar yaralı arkadaşına kaptırmıştı – ona yememesi gereken zengin yemekler götürüyor, kesici bandajla sarmayı ve derisindeki ipek iplikleri almayı öğreniyordu. William ona beyaz bir elbise giydirip doktorun ayaklarının dibine oturtuyor, onu başı Luke'un mahvolmuş elinin üstüne eğilmiş hayal ediyor ve kıskançlıktan köpürüyordu. Buna rağmen (inanıyordu ki): Kısa süre sonra bir mektup şehirle köy arasında ister bir yönde ister diğer yönde gidip gelecekti – iş yalnızca ilk olarak kimin eline kâğıt alıp kaleminin ucunu yalayacağına kalmıştı.

Stella Ransome'ın kaburgalarının arkasında tüberküller oluşuyordu. Cora onları görebilseydi şöminesinin rafında biriktirdiği bufonitlere benzetirdi. Tüberküller çöpçü hücreler üretiyor, enfeksiyon yayılıyordu. Akciğerindeki kan damarları parçalara ayrılıyor, kendilerini Stella'nın mavi mendillerinde kırmızı lekeler olarak gösteriyordu.

Herkesin arasında tek mutlu kişi Stella'ydı. *Spes phthisica*'ydı bu, tüberkülozlu hastaların içini ferahlatıyor, onlara umut veriyordu. Stella anlatılamaz şekilde neşe ve mutluluk doluydu, acıyla kutsanmış, kendini tamamen mavi taksonomisine adanmıştı. Yuvasını süsleyen bir saksağan gibi etrafında bir sürü yılan otu tohumu paketi, deniz camları ve lacivert iplik makarası gibi tılsımlar topluyordu ve tüm bunların yaparken gözlerini gökyüzünden hiç ayırmıyordu. Ayaklarının bir zamanlar içine gömüldüğü çamurdan kurtulduğunu hissediyordu – geceleri mavi gözlü İsa'nın yüzünü rüyasında görüp hafif bir sevinç ateşiyile ve kan ter içinde uykusundan uyanıyordu. Bazen yılanın çağırın sesini duyuyor ve korkmuyordu. Daha önce de böyle bir şey yaşamıştı: Bu eski düşmanı iyi tanıyordu.

Kocasına ve çocuklarına olan sevgisi azalmamış olsa da onlardan uzaklaşmıştı: Sanki aralarına incecik mavi bir örtü çekilmişti. Will ona çok özen gösteriyordu –dizinin dibinden pek ayrılmıyordu– ve ellerinin kuruduğunu gördüğünde Colchester'dan bir şişe Yardley losyonu getirmişti.

Stella bazen kocasının başını omzuna dayıyor ve sanki hasta olan oymuş gibi onu okşuyordu. Artık eskisi kadar aptal değildi, William'ın Cora'ya olan bağının düğümlendiğini görmüştü ve ona acıyordu. *Benim sevgilim ona, o da benim sevgilime ait*, diye yazmıştı mavi defterine hiç kin gütmeden. “Cora ne zaman dönüyor?” diye sordu o gece, mavi kurdeleyle kedi beşiyi oyunu oynarken. “Londra'dan ne zaman ayrılıyor? Sizin konuşmalarınızı duymayı özledim.”

*Gece yatağında ruhumun sevdiği o adamı aradım onu
aradım ve bulamadım*

*Eskiden aynı yastığı paylaştık ve Stella yıldızım
nefesim senin derdi ve senin nefesin de benim artık onun
kapısıyla benim kapım arasında on beş adım var bendeki
enfeksiyon ona bulaşmayacak*

*Ah ama onun daha iyi bir can yoldaşı var! Onu
dudaklarının öpücüğüyle öpsün çünkü onun aşkı
şaraptan daha iyidir ve o kadının buna cesareti var!*

*Deniz mavisi dedikleri bir mavi boya var
çünkü bu boyayı elde etmek için
öğüttükleri taşları denizden çıkarıyorlar*

Mile End Toplantı Salonu'nda bir kadın tek başına sahneye yürüdü. Ufak tefekti, kaşları koyu renkti, elbisesi koyu renkti, az sayıdaki seyircisine güler yüzle baktı. Beyaz kubbenin altında belki yüz tane erkek ve kadın fısıldaşarak onu bekliyordu: İşte, Eleanor Marx Aveling karşılarındaydı ve babasının kızı olmaktan fazlasıydı.

Yürümekten nefesi kesilen Edward Burton da seyircilerin arasındaydı, kendini kışlık paltosunun içinde ufalıp yok olmuş gibi hissediyordu. Martha hemen yanındaydı ve bir türlü rahat duramıyordu: “Onunla tanışmıştım, biliyorsun,” dedi parıldayarak. “Ona arkadaşlarının hitap ettiği gibi Tussy dememi istedi.”

Burton'a seçme şansı verilseydi, Sosyalist Lig'in kamuya açık toplantısına katılmayı seçmezdi ama Martha'ya direnmek imkânsızdı. “Sadece beni dinleyip durman anlamsız,” demişti, soğuyan çaydanlıktan çay koyarken. “Her şeyi ikinci ağızdan duyman anlamsız. Seninle geleceğim –birlikte yürüyeceğiz– hayatının sonuna kadar burada planlarınla tıkalıp kalamazsın.”

Nekahet döneminin ilk haftalarında dünya güneşten biraz uzaklaşmıştı; şimdiyse hava dünyaya cilalı bir pencere camından bakıyormuş gibi parlak ve ışıltılıydı. Son günlerde vücudu yorgun düşse de zihninin –en sonunda!– hiç yorulmadığını fark etmişti: Samuel Hall, onu uzun bir uykudan uyandır-

mıştı. Yıllar boyunca ona tahsis edilen yere hiç şikâyet etmeden geçtiğine, Londra'nın en büyük öğütme şirketine güzelce kurulduğuna inanamıyordu. Şimdiyse kendine baktığında gördüğü şey, ateşini düşürmeye çalışırken sarsılan hasta bir bedendi – hastalık bedeninin yollarının ve kanallarının arterlerinde yol alıyor, zehir salonlarının ve fabrikalarının odalarına doluyordu. Uyanıktı – acı dolu ve huzursuzca uyanıktı: Ekmeğini yerken ölmekte olan insanların un değirmenlerinde kaç saat çalıştığını merak ediyordu; annesinin kırpıntıları dikişini izliyordu ve annesinin sokaktaki tuğlalardan değersiz olduğunu biliyordu. Ev sahibi kiralarını artırmıştı ve Burton bunu kişisel bir kin değil, yalnızca hastalığın bir başka semptomu olarak görüyordu. Samuel Hall'un çatlayan kafatasını düşündüğünde suçluluk hissinin üstüne acıma hissi binmişti: Hall, diğer herkes gibi kölelikle aşağılanmıştı.

Bu yeni hevesini Martha'ya karşı hissettiklerinden ayırt edemiyordu ve birini diğerinden ayırmaya da çalışmamıştı. Genelde yanında pek kadın olmamıştı, kadınlar, uğruna kavgaya edilecek değerli nesnelerdi ve genelde bundan daha fazlası değillerdi. Burton artık Martha'nın dostluğundan başkasını aramıyordu ve bir zamanlar Holborn'daki masasının etrafında toplanan oğlanlarla erkeklerin adını bile hatırlayamıyordu. Martha ona ne kadın ne de erkek gibi görünüyordu, tamamen farklı bir cinsiyettendi. Pencerede elini sırtının kepçeyle boşaltılmış gibi görünen çukuruna nasıl basturarak durduğu, bir keresinde elbisesinin kürekkemiklerinin arasındaki terle nasıl lekелendiğini gördüğü: Tüm bunlar onu hiçbir zaman doyabileceği kadar çok içemeyeceğinden korktuğu bir susuzluğa sürüklüyordu. Ama Martha aynı zamanda kıvrak, hırçın, övgülere karşı umursamazdı – pes etmiyordu, onu güldürüyordu, asla kimsenin hoşuna gitmeye çalışmıyordu, oyun oynamıyordu. Edward mat edilmiş ve yenilmişti. Martha'nın Cora Seaborne'dan bazen sevecen bazen öfkeli şekilde sık sık

bahsetmesi tam ona göre idi. O, şu âna kadar tanıdığı kimseye benzemiyordu ve Burton onu her hâliyle kabul etmişti. Anne-si endişeliydi. “Hiç böyle şey görmedim!” demişti (Martha’nın odalarını her zaman onun bulduğundan bir parça daha temiz bıraktığını söylüyordu). “Bir kadının kendi evi, o evde de er-keği olmalı. İsrâf diyorum ben buna – hem tek başına buraya gelmesi doğru mu?”

Toplantı salonunun sahnesinde piyes sergilenmiyordu, İn-cil toplantılarındaki vaizin ateşi kadar harlı da değildi: Ko-nuşmacının tonu sakindi, biraz yorgun bile sayılabilirdi. Çok acı çekmiş, diye düşündü Burton, bundan emindi. “Hüzünlü ve iğrenç bir hikâye,” dedi Eleanor Marx ve seyirciler onun konuştuğça büyüdüğünü hissettiler, gür saçları giderek da-ğılıyordu. “Katiplerin, avukatların ve hâkimlerin maaşlı kö-lelere karşı bu acımasız ittifakı...” Martha, başını bir kez –iki kez– onaylarcasına salladı, defterine not aldı; hemen önün-deki sırada bir kadın kucığında uyuyan bebeğiyle sessizce oturuyor bir yandan da ağlıyordu. Ara sıra karşıt görüşlü bir ses yükseliyor ama tek bir bakışla susturuluyordu: Sahnenin etrafı, makineler tarafından parçalanmış kızlarla ve maden eritme ocakları tarafından derisi yüzülmüş oğlanlarla hınca hınç dolmuştu oysa iriyarı adamlar durmuş, saat kösteklerini okşayıp sermayelerinin artışını izliyordu. “Bunlar zor zaman-lar ve daha da zorları gelecek, ta ki bu kötü düzene son verile-ne kadar. Bu, mücadelemizin sonu değil, başı!” Tezahüratlar yükseldi ve sahneye şapka fırlatıldı – Eleanor Marx eğilmedi, elini hem veda edercesine hem de insanları cesaretlendirir-cesine havaya kaldırdı. Evet, diye düşündü Edward Burton, ayağı kalkıp elini ağrıyan göğsüne koyarak. *Evet, anlıyorum: Ama nasıl?*

Ufak, kare şeklinde bir parktaki bankta sirkeli patates kızart-ması yiyordu. Parti giysileri içindeki çocuklar kaldırımlarda

ayakta bekliyordu ve hemen arkalarında *Standard* satanlar avazı çıktığı kadar bağırarak akşam haberlerinden başlıkları söylüyordu. “Ama nasıl?” dedi Burton. “Tüm bu okuduklarım ve duyduklarım – beni bazen aptallaştırıyor. İçimde bir öfke var ve bu öfkeyle ne yapacağımı bilmiyorum.”

“Bizi bu şekilde ele geçirdiler,” dedi Martha. “Maaşlı kölelerin işi düşünmek değildir. Bryant’daki ve May’daki kızların, taş ocaklarındaki oğlanların sence düşünecek, plan yapacak, devrim yapacak zamanları var mı? En büyük suç bu işte: İnsanların zihni yeterince prangaya vurulmuşken kimsenin başka zincire ihtiyacı yoktur. Eskiden sabana sürülmüş atlardan daha iyi olmadığımızı düşünürdüm ama çok daha kötüsü aslında –biz yalnızca onların makinelerindeki hareket eden parçaları –tekerleğin civatalarıyız, dönüp duran dingiliz!”

“Ne olacak o zaman? Ben çalışmak zorundayım. Makineden kaçamam.”

“Henüz değil,” dedi Martha. “Henüz değil: Ama değişim yavaştır. Dünya bile milim milim döner.”

Yorgun düşen Edward banka yaslandı. Kroisos ceviz ağaçlarına, meşelere ve Londra ıhlamurlarına dokunmuştu; arkadaşı yanındaydı. “Martha,” dedi. O kadar: Bu, şimdilik yeterliydi.

“Rengin çok soluk,” dedi Martha. “Ned. Seni evine götürüyüm.” Martha, Edward’ı öptüğünde dudaklarında kuşku vardı.

Edward Burton
4 Templar Caddesi

Martha – benimle evlenir misin? Sen ve ben çok iyi anlaşmıyor muyuz?

EDWARD

Sevgili Ned,

Seninle evlenemem – ben kimseyle evlenemem.

Sevmenin, onurlandırmanın ve itaat etmenin sözünü veremem. Ben yalnızca mantığımın bana itaat emri verdiği şeye itaat ederim – ben yalnızca eylemleri onları onurlandırmamı gerektireni onurlandırırım!

Ve seni bir kadının kocasını sevmek zorunda olduğu şekilde sevmem. Cora Seaborne'un benimle işinin biteceği günün yakın olduğunu görebiliyorum ama benim onunla işim asla bitemez.

Ne olacak şimdi – sence politika kapı eşiğinde mi kalacak? Bunun yalnızca bir konuşma kürsüsü ve grev hattı meselesi olduğunu, özel yaşantılarımızın konusu olmadığını mı düşünüyorsun?

Sakin benden elimi kolumu bağlayan bir kuruma girip seni rahat bırakmamı isteme. Yaşamanın başka yolları da var – devlet destekli olanlar dışında da bağlar var! Düşündüğümüz gibi yaşayalım –özgürce ve korkusuzca– birbirimize yalnızca şefkatle ve ortak bir amaçla bağlanalım.

Karın olmazsam da beni arkadaşın, yoldaşın olarak kabul eder misin?

Arkadaşın,

MARTHA

Edward Burton
4 Templar Caddesi

Sevgili Martha,

Kabul ederim.

EDWARD

3

Gülen kızların en küçüğü olan sarı elbiseli küçük Harriett, şafak sökmeden uyandı ve yastığına kustu. Annesi köşede kıpırdandı ve çocuğunu sakinleştirmek için kalktığında sabah havasını içine çekti, öksürdü ve o da kustu. Blackwater'dan sıcak batı rüzgârıyla gelen berbat koku kırık pencere camından odaya sızmıştı. Dünyanın Sonu'na doğru sürünüp orada hiçbir şey bulamayınca yoluna devam etmiş ve Aldwinter'ın sınırlarına geldiğinde birkaç ışığın parladığını görmüştü. Çocuğu annesinin kollarında bırakıp Banks'in kır evine geldi ve kendini esintiye bırakıp rıhtımdaki mavnaların kırmızı yelkenlerini dalgalandırdı. İçkiden sızmış olan Banks, kalkmayacak kadar derin uyuyordu ama karanlığın içinde bir şey canını sıkmış olacak ki üç kez kayıp kızının adını sayıkladı. Koku yoluna devam edip White Hare'e ulaştı, kapının eşiğindeki sokak köpeği uzun zaman önce ölen sahibinin arkasından inliyordu; okula vardığı sırada Bay Caffyn –çoktan uyanmış, dil bilgisi defterlerini kontrol ediyor, virgülün gereksiz kullanımına hayıflanıyordu– tiksinti içinde bağırdı ve koşarak gidip bir bardak su aldı. Ziyafetin leş kokusunu alan ekin kargaları parktaki Hain Meşesi'nde toplamaya başlamıştı. Cora'nın gri evine geldiğinde kapının üstünden, pervazın altından süründü; yatağındaki çarşafların kumaşına sızdı ama onu bulamadı. All Saints kulesine çıktı, papaz evinin penceresine ulaştı: Çalışma

odasında uykusuz oturan William Ransome, döşemelerin altında fare ölüsü olabileceğini düşündü. Gömleğinin manşetini ağzına bastırıp masanın altına girdi, kendi sandalyesinin yanında duran boş sandalyenin altına baktı ama bir şey bulamadı. Köprücükkemikleri sert ve küçük kanatlar gibi ışık saçan, mavi saten elbisesinin içindeki Stella, kapının eşiğinde belirdi. “Neler oluyor?” dedi, gülmekle öksürmek arasında gidip geleerek. “Neler oluyor?” Bir demet lavantayı burnuna tuttu.

“Bir yerde ölü bir şey var,” dedi Will, kendi ceketini karısının omuzlarına koyarak. Ufacık bedenini bir yırtıcının çenesinin içindeymiş gibi sarsan o öksürük nöbetlerinden birine tutulmasından endişe etmişti. “Parkta mı acaba? Koyun olabilir mi?”

“Umarım Magog değildir,” dedi Stella. “Asla affedilmeyiz.” Ama hayır, Cracknell’in ailesinin son üyesi bahçenin sonunda görünüyordu, hiçbir sorunu yoktu ve erkenden kahvaltısını ediyordu. “Will, ateş mi yaksak? –Of! Of, iğrenç, iğrenç– parka gidersen toprağın yarıldığını ve içine düşen günahkârların kırık kemikleriyle ve susuzluktan çatlamış dudaklarıyla yukarı baktığını görebilirsin!” Gözleri sanki bu kehaneti hoşuna gitmiş gibi parladı ama Will’in canını, dilinin ucunda neredeyse tadını alabildiğini düşündüğü –pis kokulu bir tattı ve arkasında iğrenç, şekerli bir aroma vardı– berbat kokan havadan daha çok sıktı. Dışarı –çıkması gerekiyorsa– çıkmalıydı. Ondan başka kim son zamanlarda köyün başına gelenlerin nedenini arayacaktı ki? Ateş yaktı ve kısa süre sonra pis kokunun yerini odun dumanı aldı; Stella ateşin içine lavantasını attığında kısa süre önce sona eren yazın kısa ve keskin kokusu etrafa yayıldı. “Haydi,” dedi Stella, Will’in masasındaki kâğıtları düzelterek (amma çok mektup vardı! Bunları hiç kaldırmıyor muydu?) ve paltosunu uzattı. “On dakika sonra çanı duyacağız ve biri seni bir yerde bekliyor olacak.”

Will, Stella'yı öperek, "Belki de bir balıkçı teknesi tuz bataklığına gitmiş ve çürük balık yükünü boşaltmıştır – yeterince sıcak bir sabah..."

"Keşke bebekler burada olsaydı," dedi Stella. "Jojo bizden önce uyanıp elinde lambayla oraya giderek kendi gözleriyle bakmaz mıydı? James de kâğıtlara bir şeyler çizerdi."

High Yolu'nda bir kalabalık toplanmıştı. Bay Caffyn, yaralanmış gibi başına beyaz bir bez bağlamıştı, diğerleri kollarıyla ağzını kapatıyor, şüpheli gözlerle Will'e bakıyor, kolunun altında İncil ya da başka bir silah arıyorlardı. O âna kadar –loş havada yalnızca çürük değil, korkunun da kokusunu alana kadar– belki de berbat kokunun talihsizlik dışında bir nedeni olabileceği Will'in hiç aklına gelmemişti. Harriet'in annesi (sık sık yaptığı gibi ağlayarak) istavroz çıkarıyordu; henüz ayrılmamış olan Banks, yılanın ağzından kızıl saç püskürtmesi ihtimaline karşı nehre gitmeyeceğini söylüyordu. Siyah gömleği içindeki Evansford, cesedi olmayan bir cenaze levazımatçısına her zamankinden daha çok benziyordu ve gözle görülür neşesiyle Vahiy Kitabı'ndan kısımlar okuyordu. Her sene öğrencilerine 31 Ekim'in Martin Luther'in eline çekiç alıp 95 maddelik tezini kapıya asmasının yıl dönümü olduğunu öğreten Bay Caffyn'in bile (Will'e göre) beti benzi atmıştı.

"Günaydın," dedi. "Hepimizi yataklarımızdan çıkaran bu şey de ne?" Cevap gelmedi. "Hepinizin bildiği gibi ben gemici değilim," dedi içtenlikle, Banks'in omzuna vurarak. "Her konuda her şeyi bilmemi bekleyemezsiniz. Bay Banks, siz Blackwater'ı hepimizden daha iyi tanıyorsunuz – bu korkunç işin nedeni ne sizce?" Rüzgâr arttıkça koku güçlendi. Will ögürdü ve ekledi, "Denizaşırı bir yerden buraya kadar sürüklenmiş bir yosun olabilir mi? Sahildeki çakıllara vurmuş bir ringa sürüsü belki?"

"Daha önce hiç burnuma böyle bir koku gelmediği gibi,

böyle bir şeyden bahsedildiğini de duymamıştım,” dedi Banks, paltosunun koluyla ağzını kapattığı için boğuk bir sesle konuşuyordu. “Doğal değil ama, o kadarını biliyorum.”

“Pekâlâ: Siz öyle diyorsunuz,” dedi Will, gözleri yaşarmıştı. “Siz öyle diyorsunuz ama hiçbir şey leş kokusundan daha doğal değildir ve bence şu an durum bundan ibaret. İkimiz de bir süre sonra benzer bir koku yayacağız.” Küçük kalabalık onu tiksinererek izliyordu ve Will, şakanın zamanı olmadığına dair düşüncesinde haklıydı. Pekâlâ: Kutsal kitabı deneyecekti o zaman – “Bu nedenle korkmayız, yeryüzü altüst olsa, dağlar denizlerin bağrına devrilse!”

“Ben size ne olduğunu söyleyeyim,” dedi Harriett’in annesi. “Ama aslında söylememe gerek yok, Banks, değil mi? Yoksa siz mi, yoksa siz mi...” önce Bay Caffyn’i sonra da havadaki kepezeliği umursamıyor gibi görünen ve çoktan High Yolu’na, şafağın söktüğü Blackwater’a doğru yürümeye başlayan bir-iki kadını kastederek başını salladı. “O nehir yarattığı, o Essex Yılanı en sonunda bize geldi ve hiçbirimiz buna hazır değiliz! İlk önce benim ufaklığa geldi – ah, kesinlikle, kesinlikle! Önce ona geldi, kız yatak döşek hastalandı ve söylediğim hiçbir şey onu teselli etmeye yetmiyor.”

Evansford, Mesih’in kendisinin ağlanılacağı, sızlanılacağı ve dış gıcırdatılacağına söz verdiğini söyledi ve Harriett’in annesi de bu gözleminden aldığı cesaretle konuşmasına devam etti. “Bu o şeyin nefesi, ben size söyleyeyim, bu onun nefesi ve nefesinde şu âna kadar midesine indirdiği her şeyin etleri ve kemikleri var – St. Osythli çocuk, kıyılarımıza vuran adam...”

“Leş kokulu miazma, babalarımıza da öğretilen buydu,” dedi Bay Caffyn, “ve beraberinde hastalık getiriyor. Bakın, ateşim çıkmış! *La Peste!*” Başladı.” O fazlasıyla bilge kaşlarında boncuk boncuk terler vardı. Will ona bakarken adam tit-

* (Fr.) Veba. —çn

remeye başladı ve dudakları bir hıçkırığın ya da kahkahanın başlangıcı olabilecek şekilde eğildi.

“Deniz, içindeki ölüyü verdi!” dedi Banks heyecanlanarak (Naomi’ye sağ salim sarılma umudunu kaybetmiş olsa da en azından belki bir mezarının olması zevkini yaşayabilirdi): “Ölüm ve cehennem içlerindeki ölüyü teslim ettiler!”

“Cehennem! Miazma!” dedi Will yorularak ve kokunun ya azalmaya başladığını ya da tiksitmeye alıştığını fark ederek: “Yılan! Veba! Bay Caffyn, siz hasta değilsiniz, yalnızca bir fincan çaya ihtiyacınız var – Bakın! Ben hepinizi akliselim sahibi insanlar sanırdım. Banks, sekstantın nasıl çalıştığını bana gösteren sizdiniz! Caffyn, sizi kızıma fırtınanın mesafesinin nasıl hesaplandığını öğretirken görmüştüm! Artık Ortaçağ’da değiliz – çocuklar hortlak ve şeytan masallarıyla hizaya sokulmuyor– karanlıkta yürüyen insanlar büyük bir ışık gördü! Orada hiçbir şey yok, korkulacak hiçbir şey yok, hiçbir zaman da olmadı: Nehre indiğimizde Maldon tarafından gelip kıyıya vurmuş bir koyun bulacağız, cezalandırılmamız için gönderilmiş iğrenç bir şey falan değil!”

Ama bir zamanlar Kızıldeniz’i ortadan ikiye yaran Zekâ’nın tuzlu bir Essex köyünün günahkârlarına ufak bir uyarı yollama zahmetinde bulunmuş olduğunu düşünmek çok mu garipti? Havari Pavlus, elini yılan yuvasına sokmuş ve bir işaret vasıtasıyla zehirlenmeden oradan ayrılmıştı: O zamandan bu yana dünyanın binlerce kez döndüğü su götürmezdi ama işaret ve mucizeler mevsimi gerçekten sona ermiş miydi? Nehir ağzında bir şeyin zamanını bekliyor olması neden ona hep abes görünmüştü? Yılana inanmamak değil de Tanrısına inanmamak mıydı nedeni? O anda kalabalığın korkusu Will’in de içine diline konmuş bakır peni tadıyla geldi; üstelik ilahi adaletten nasiplerini almaktan korktukları yoktu, onların korktuğu ilahi adaletten nasiplerini almamak ve hiçbir zaman da

alamamaktı. Cora, diye geçirdi içinden. Cora'nın güçlü elini tutabilecek gibi kendini boş havaya uzanmaya çalışırken buldu. *Cora! Keşke burada olsaydı. Keşke burada olsaydı –* “Pekâlâ,” dedi sinirlenerek ve bunu gizlemeye çalışarak. “Burada böylece durup boğulmanın ve kafada kurmanın anlamı ne? Ben nehir ağzına inip kendi gözlerimle bakacağım. Siz de ister gelin ister gelmeyin ama günbatımına kadar tüm bunların sona ereceğini ve bir daha yılanların bahsinin geçmeyeceğini söyleyeyim.” High Yolu'ndan doğuya, Blackwater'a ve tiksintilerinin kaynağına doğru çıktı. Ufak kalabalık ağız kavgası edip söylenerek peşinden ilerledi; Harriett'in annesi Will'in kolunu ona bir sır verecekmiş gibi tuttu. “Kapıdan çıkarken çocuğumla vedalaştım, evime dönüp dönemeyeceğimi bilmiyorum.”

Parktaki Hain Meşesi ekin kargalarıyla öylesine dolmuştu ki kuş tüylü bir meyve ekinine benziyordu –Will ağacın gölgesine doğru yürüdüğünde– gürültücü sürü sessizliğe gömüldü. Koku dayanılmaz bir hâl almıştı, Bay Caffyn okulun ışığı yanan pencerelerini görünce, öğretmenlik görevine bu kadar uzak ve çamurlu bir yerde hiç başlamamış olması gerektiğini ama ne olursa olsun kimsenin onu uyarmadığını söyleyemeyeceğini belirterek okula sığınmak üzere yanlarından ayrıldı. Sonra merhametli rüzgâr yavaşladı ve yön değiştirdi; ekin kargaları meşe ağacından yanan kâğıtlardan yükselen siyah külleri andırarak havalandı. Hava değişince koku da azalmaya başladı, nehir ağzına doğru çekildi. Bu kez başkaları sabah bu pis kokuya uyanacaktı; Banks cesaretini toplayarak denizci şarkısından bir bölüm okudu ve romundan bir yudum aldı.

Sonra karşılarına Dünyanın Sonu çıktı ve hepsi gözlerini kaçırdı: Her ne kadar Cracknell'in uzanıp mezar taşını beklediği yosun sarmış yükseltiyi görmüş olsalar da o buzlu camın ardında paltosunun kolundaki kulağakaçanları ayıklamadığı-

nı düşünmek imkânsızdı. Artık sayıları bir elin parmaklarını geçmiyordu: William Ransome'ın solunda bir anne, sağında bir tekneci ve arkalarında da merhametli bir sessizliğe gömülen Evansford vardı.

Önden giden iki kadın epey neşeli bir şekilde sohbet ediyor, güneşin doğuşuyla kırmızı lekelere bürünmüş bulut parçalarını işaret ediyor, tuz bataklığına yaklaştıkça yeniden güçlenen kokuyu kovar gibi havayı dövüyorlardı. Will'in midesi tiksinti ve korkuyla allak bullak oldu: Az sonra incecik kanatlarını çakıl taşlarının üstünde güneşe açan, ağzını şaklatan, bir kemik parçası kusan Essex Yılanı'yla karşılaşacaklarına inanmıyordu – of, yine de huzursuzdu. “Cora,” dedi yüksek sesle, küfür eden bir adamın tonunu andıran kendi sesinden korkarak: Hemen yanında duran ve kafası karışan Banks, başını çevirip ona baktı, öndeki kadınlardan biri yolun ortasında durup koluyla kıyıyı işaret ettikten sonra feryat fiğan bağırmasaydı kendisi de konuşabilirdi. Kadının arkadaşı şokun etkisiyle sendeledi, elbisesinin eteğine takıldı, bir türlü dengesini sağlayamayıp eğimden aşağı korkudan açık kalmış ağzıyla tökezleyerek düştü.

Will, daha sonra, bir fotoğrafik plaka gibi donup kalan bir anı hatırlamıştı: Düşen kadın –Will'in zihninde Banks, kadına doğru hareket ettiği sırada donakalmıştı– ağzında nehrin yükselen sularından süzülüp gelen o tatlı berbat kokuyla işe yaramaz şekilde kalakalan Will. Sonra görüntü hareket etmeye devam etti ve herkesin kendini birden tuzlu çakılların üstünde, Leviathan'ın siyah kemiklerinin yanında dehşet içinde ve acıyarak suyun kıyıya taşıdığı şeye bakarken nasıl bulduklarını hiçbir zaman tam olarak açıklayamadı.

Kıyıya vuran dalgalara paralel olarak çürümeye yüz tutmuş bir yaratık leşi uzanıyordu. Uzunluğu altı metre kadardı, daha uzak olan ucu gittikçe sivrilmişti. Kanatsızdı, uzuvsuzdu, be-

deni davul derisi gibi gerilmişti ve gümüş bir tonda parlıyordu. Omurgası boyunca tek bir yüzgeçten geriye kalanlar göze çarpıyordu: bu çıkıntılar, telleri arasındaki zarın gündoğusu rüzgârında kuruyup parçalandığı bir şemsiyeyi andırıyordu. Düşen kadın yaratığın kafasına takılmıştı: Sıkılı bir yumruk kadar geniş olan gözler kör gibi bakıyordu ve hemen arkasındaki bir çift solungaç gümüşü etinden ayrılmıştı ve derinlerinde bir mantarın alt kısmını andıran kırmızı, etli saçaklar vardı. Ya saldırıya uğramıştı ya da Thames'teki başkente doğru yol alan bir mavnanın gövdesine çarpmıştı: Alçak güneş sudaki yağa vurduğunda çıkan renklerle parlıyan— bazı yerlerinde gergin post yarılmıştı ve içeriden kansız yaralar görünüyordu. Çamura ve sahildeki çakıllara değdiği kısımlarda, yağ dokusu derisinden sıyrılmaya başlamış gibi yağlı kalıntılar bırakmıştı. Bir sakanın körelmiş gagasını andıran açık ağzının içindeki dişleri incecikti. Herkes yaratığa bakarken bir parça eti yemek bıçağıyla sıyrılmış gibi kemiğinden tertemiz ayrıldı.

“Bakın,” dedi Banks, “hepsi buydu işte, hepsi buydu.” Şapkasını çıkarıp göğsüne bastırırken Essex şafağında Parlamento'ya giden Kraliçe'yle karşılaşmış gibi komik görünüyordu. “Zavalıcık, hepsi buydu işte, karanlığın içinde, kaybolmuş, galiba yaralı, bataklığa vurmuş ve gelgitler tarafından yeniden yutulmuş.”

Gerçekten zavallı bir şeye benziyor, diye düşündü Will. Bir elyazmasının aydınlatılmış kenar boşluklarından çıkmış gibi görünmesine rağmen, en batıl inançlı insanlar bile bu çürüyeyen balığın mitolojik bir canavar olduğuna inanabilirdi: Yalnızca diğer hepsi gibi basit bir hayvandı işte; ve hepsinin bir gün öleceği gibi o da ölmüştü. Orada öylece dikilirken, sessiz bir anlaşılmayla gizemin inkâr edilmediği gibi çözüme de ulaşmadığı sonucuna varmışlardı: Bu çürüyeyen kör şeyin —gümüş gövdesinin esnek ve güzel olması gereken doğal ortamından

uzaklaşmıştı— yaşadıkları dehşetin nedeni olması imkânsızdı. Hem vadedilen kanatlar, pençelerin fışkırdığı kaslı uzuvlar neredeydi? Cracknell'ı Blackwater'ın ağzında bütün ıslaklığıyla sarmalamış olabilirdi ama Cracknell kuru kıyıda ölmüş—tū ve çizmeleri de ayağındaydı.

“Ne yapmalıyız?” diye sordu Evansford, yükselen parlak güneşten, ayaklarının dibindeki dokunaklı cesetten, ilahi adaletin üstlerinden çekilmeyen elinden pişman gibiydi. “Böyle bırakamayız. Nehri zehirler.”

“Gelgit onu alıp götürür,” dedi Banks, temkinli bir şekilde. Kimse ölü balıkları ondan daha iyi bilemezdi. “Gelgit, martı—lar.”

Sonra – “Bir şey kıpırıyor,” dedi Harriett'in annesi, yürümeye devam edip yaratığın karnının çakıl taşlarına doğru şişkinleştiği yerde duruyordu. “İçinde kıpırdayan bir şey var!” Will hemen yanına gittiğinde derinin altında bir şeyin titrediğini ve kıvrandığını gördü, sonra hareket durdu; Will sabahın erken saati olması ve güneşin henüz alçak olması nedeniyle görüşünün bozulduğunu düşünerek gözlerini ovuşturdu; gözlerini yeniden açtığında, yaratığın karnı birdenbire bir sürü ufak tefek düğmeden kurtulmuş gibi açıldı ve kıvranıp duran soluk renkli kütle dışarı aktı. Koku dayanılır gibi değildi, herkes yumruk yemiş gibi geriye doğru sendeledi. Banks kendini tutamayıp Leviathan'ın kemiklerine doğru koştu ve kustu. Bakamıyordu – elinden gelmiyordu: Hâlâ hareket eden beyaz parçaların arasından bir tomar kırmızı saç görmekten korkuyordu. Ama gördüğü manzaraya kayıtsız kalan kadınlardan biri parlayan kütleyi ayağıyla dürtüp, “Tenya,” dedi. “Şuna bakın, metrelerce uzunlukta ve hâlâ aç. Muhtemelen hayvanı içten içe yiyip aç bıraktı. Daha önce de görmüştüm – bakmayacak mısınız, Papaz? Sonunda korkulacak bir şey buldunuz mu?” Will başını eğerek (ne zaman alt edildiğini an-

layabiliyordu) ve hafifçe sendeleyerek baktığında kurdun son hareketlerine, düzensiz örölmüş ipliklerden oluşan upuzun beyaz bir kurdeleymiş gibi tuhaf görüntüsüne baktı. Yaratıcı, başkalarının hayatlarını tüketerek yaşayan bu kadar isyankâr bir canlıyı neden yaratmıştı acaba? Mutlaka bir işe yaradığını düşündü.

“Banks,” dedi Will, köylülerin batıl korkularına ilahi bir gerekçeyle karşılık vermekteki haklılığını vurgulayan kısa bir vaaz vermemek için kendini zor tutarak. “Banks, ne yapmalıyız?”

“Orada kalsın,” dedi ıslak gözlerinde yeni damarların çatladığı Banks. “Saat on bir gibi sular yükseldiğinde onu alıp götürür. Doğa ne yapacağını bilir.”

“Ringalara, istiridye yataklarına zarar gelmez, değil mi?”

“Martıları görüyor musunuz? Parktan itibaren bizi takip eden ekin kargalarını görüyor musunuz? Kısa sürede işini bitirirler, su da öyle: Pazar günü gelersen tek bir iz göremezsin.”

Artık hiçbir şey kıpırdamıyordu. Yaratığın gözünün merceği süt gibi beyazlamıştı; Will aptalca düşündüğünü fark etse de yaratığın açık ağzından son bir nefes çıktığına inandı. Çakıllar kıpırdadı, sular kıyıya iyice yaklaştı. Çizmesinin ucunda koyu bir leke belirdi ve kenarına tuz bulaştı.

Katherine Ambrose
Geçici adres: All Saints Papaz Evi
Aldwinter

11 Eylöl

Sevgili Coramız,

Duydun mu? Zavallı Essex ile artık ilgilenmeme kararını hesaba katarak (senin hevesinin bu kadar çabuk geçtiğini gerçekten hiç görmemiştim!) her şeye kendini kapattığını düşünüyorum, o yüzden bir kez olsun sana senin bilmediğin bir şey söyleme zevkine kavuştum:

ESSEX YILANI'NI BULMUŞLAR!

Şimdi toparlan ve bir fincan çay al (yazdıklarımı arkamda diki-lip okuyan Charles, güneş serenin ucuna çıktıysa güç veren bir şey içmeni söylüyor), ben de sana her şeyi anlatayım. Şu anda Aldwinter'da olduğum için, ikimizin de abartı gibi bir günahattan uzak durduğunu bildiğimiz Papaz William Ransome'ın kendi ağzından duydum olanları. Bu yüzden az sonra yazacaklarımın süssüzlüğüne ve doğruluğuna papaz kendi yazmış gibi inanmalısın.

Pekâlâ, şöyle oldu. Dün sabah bütün köy berbat bir kokuyla uyandı. İlk başta herkesin zehirlendiğini düşündüm çünkü koku herkesi yatağında hasta edecek kadar kötüydü: Düşünebiliyor musun!

Her neyse, belli ki kıyıya inmeye cesaret etmişler ve indiklerinde de çoktan ölmüş olan hayvanı görmüşler. Korktukları kadar büyükmüş: Will altı metre kadar olduğunu tahmin ediyor ama çok iri değilmiş. Daha çok yılanbalığına benzediğini söyledi,

gümüş ya da sedef gibi parlıyormuş (yaşlandıkça şair gibi konuşmaya başladı). Hayvanı görenler ne kadar aptal olduklarını hemen anlamış – sonuçta bu bir canavar değilmiş ve kesinlikle kanatları yokmuş. Bacağından bir parça koparabilirmiş gibi görünüyormuş ama bir koyunu ya da çocuğu yakalamak için sudan hiç zorlanmadan çıkabilir gibiymiş. Pek üstünde durmak istemediğim nahoş bir parazit durumu da yaşanmış ama sonuç itibariyle bu hayvan bir filden ya da timsahtan daha tuhaf ya da daha tehlikeli değilmiş.

Şimdi, hayvanın senin şu bayıldığın Mary Anning'in kazıp çıkardığı deniz yılanlarına benzeyip benzemediğini merak etmişsindir ama maalesef benzemediğini söylemek zorundayım. Will hayvanın herhangi bir uzvunun olmadığını, boyutuna ve ve tuhaflığına rağmen kesinlikle balık olduğunu söyledi. Otoritelere haber vermenin sözü edilmiş – Will, o sırada biz Colchester'da olduğumuz için Charles'a haber gönderdi– ama sular yükselince hayvanı da alıp götürmüş. Ah, Cora! Senin için üzölmekten kendimi alamıyorum. Ne büyük hayal kırıklığı! Bu yaratığın British Museum'da sergilenmesinden, yaratığın içinden canavarı ve cam gözlü bir deniz yılanı çıkacağından, senin adının pirinç plaka üstünde duvarda yer alacağından çok umutluydum. Kıyamet gününün geldiğini düşünenler de ne büyük hayal kırıklığı yaşamıştır. Tövbe etmeye tövbe ediyorlar mıdır diye merak ediyorum. Ben olsam öyle yapardım!

Zavalılığı kendi gözlerimizle görmeyi umarak ertesi gün Aldwinter'a geldik, o yüzden sana Will'in çalışma odasından yazıyorum. Hava sıcak ve yumuşak: Pencere açık ve çayırda otlayan bir keçi görüyorum. Ransomelerin çocukları yokken, onların Londra'daki kendi evimizde olduğunu bilerek burada olmak ne tuhaf! Dünya tersine döndü. Senin olduğunu bildiğim şeylerin – mektuplarının (çok istesem de bakmadım!) – sana ait olduğunu bildiğim eldivenin – yalnızca senden gelmiş olabilecek bir fosilin

(amonit galiba?) arasında olmak ne tuhaf. Her zaman baharın ilk yağmurunu çağrıştıran kokunu bile alabiliyor gibiyim. San-ki şu an benim oturduğum sandalyeden az önce sen kalkmışsın! Will'in kitapları bir bölge papazına göre garip – burada Marx ve Darwin'in gül gibi geçindiklerine şüphe yok.

Aldwinter çok değişmiş. Bu sabah buraya vardığımızda (dürüst olmak gerekirse buranın asık suratlı bir köy olduğunu düşünmü-şümdür hep) bir festival düzenleniyordu. Çalı çitlerin arkasından canavar çıkma tehlikesi kalmadığı için çocuklar yine oynamaya dışarı çıkmış, kadınlar çimenlere battaniye sermiş, birbirlerine yaslanarak oturuyor ve durmadan dedikodu yapıyorlar. Yazdan kalan elma şarabını bitirdik (lezizdi ve bu bölgede içtiğim bütün şaraplardan katbekat iyiydi) ve koca bir Essex fûme jambonunu bir çırpıda midemize indirdik. Sevgili Stella –onu son görüşüm-deki hâinden çok daha güzel olduğuna yemin edebilirim (gerçekten bunun hiç adil olmadığını düşünüyorum)– mavi bir elbise giymişti ve kemancılar çalarken biraz dans etti ama hemen sonra yatağına dönmesi gerekti. Üst kattan ayak seslerini duysam da sonra bir daha onu görmedim: Genelde yatağında yatıp def-terine bir şeyler yazıyor. Ona çocukların gönderdiği hediyeleri, mektupları getirdim ama henüz okumadı. Kıyıdaki tuhaf balığın Essex Yılanı olduğuna inanmıyor ama son zamanlarda o kadar tuhaf fikirleri var ki, yalnızca elini sıktım (çok sıcak ve çok kü-çüktü!) ve tabii ki değil, tabii ki değil, dedim ve saçıma mavi kurdele takmasına izin verdim. Bu çok acımasız bir hastalık ama ona yeterince nazik davranıyor.

Pekâlâ, Cora. Yaşadığım yıllara saygı göstermen ve seni bir gü-zel azarlamama izin vermen gerek. Charles'tan duyduğuma göre henüz Luke Garrett ile görüşmemiş, hasta olduğunu (başkası olsa ölüm döşeginde olduğunu söylerdi ama hepimiz kendi tar-zımıza göre davranıyoruz, değil mi?) ve çocuklarının yanında olmadığını bildiğin hâlde ne Stella'ya da ne Will'e yazmışsın.

Canım, büyük bir üzüntü yaşadığını biliyorum. Daha en başından, beni her zaman biraz korkutan Michael'da ne bulduğunu hiç anlayamadığımı itiraf etmek isterim (alındın mı?) ama bir şeyler bulmuşsun demek. Artık o bağ koptu ve sen zincirlerinden kurtuldun – ama şimdi de bütün bağlarını kesip atıyor gibisin! Cora, kendini sürekli sana acı veren şeylerden uzak tutamazsın. Hepimiz bunu çok isterdik ama yapamayız: Yaşamak başlı başına yaralanmak demek. Arkadaşlarınla aranda neler olduğunu bilmiyorum ama hiçbirimizin yalnız yaşamak için doğmadığını biliyorum. Bir keresinde bana kadın olduğunu unuttuğunu söylemiştin, bunu şimdi anlıyorum –kadın olmanın zayıf olmak demek olduğunu düşünüyorsun– bizimkinin bir acı kardeşliği olduğunu düşünüyorsun! Belki de öyledir ama bir kilometreyi acı içinde yürümek on kilometreyi acısız yürümekten daha fazla güç gerektirmiyor mu? Sen bir kadınsın ve kadın gibi yaşamaya başlamalısın. Şunu kastediyorum: Cesur ol.

Sevgiler,

KATHERINE

Not –Bir şey daha var: Tüm bu rahatlama, huzura erme –düğme iliğinde çiçek olan kemancı, muhteşem yemekler– ama kimse Hain Meşesi'ne tırmanıp da orada asılı duran nalları toplamaya zahmet etmedi? Güneş batarken rüzgâr çıktı ve bütün nallar ip-lerin ucunda döne döne parıldamaya başladı.

Sence de bu tuhaf değil mi?

Cora Seaborne
Geçici adres: The Midland Grand Hotel
Londra

12 Eylöl

Sevgili Katherine,

Beni azarlamanı sineye çektim ve seni eskisinden daha az seviyor değilim. Belli ki herkes bana gücenmiş ve artık buna alıştı. Sence kendime mi acıyorum? Pekâlâ: Acıyorum ama kaynağını bulabilirsem buna bir son vereceğim! Bazen canımı sıkan şeyi görebiliyorum ama son anda başımı çeviriyorum, çok SAÇMA geliyor: Bir arkadaşını kaybettiği için bu kadar tükenen başka bir kadın duydun mu hiç?

Pekâlâ: Demek Essex Yılanı bulundu. Bir ay önce son derece sinirliydim ama bu aralar kendimi genelde sessiz buluyorum. Sanırım ara sıra kıyıda durup bir ihtiyozorun ağzının nehrin sularından çıktığını düşünüyorum (Orada daha tuhaf şeyler gördüğümü Tanrı biliyor!) ama hatırlayamıyorum. Saçma geliyor: Başka bir kadının daldığı hayaller. Geçen hafta Natural History Museum'a gittim ve oradaki fosil kemiklerini sayıp eskiden ben-de uyandırdığı büyüü yakalamaya çalıştım ama olmadı.

Belki Dr. Garrett'a ne kadar acımasız davrandığımı biliyordur. Katherine, BEN NEREDEN BİLEYİM? Beni orada istemiyorlar. Mektup yazıyorum ama cevap vermiyor. William Ransome'ın da beni görmek istediğinden emin değilim. Hata yapıp duruyorum –bir şeyleri kırıyorum– Belli ki arkadaşlığım da eş olmaktan ya da anne olmaktan daha iyi değilmiş...

Ah (az önce yazdığımı şimdi okudum da), kendime ne kadar da acıyorum! Bu hiçbir işime yaramaz. Will ne derdi? Herkes

Tanrı'nın yüceliğinden yoksun kaldı, ya da o tarz bir şey işte: Öyle ya da böyle, Will'e göre her şey insanlık hâlinin bir sonucu ve zaten beklenen bir şey olduğu için kimsenin kusurunun üstünde durmuyordu. Ama durum bundan ibaret olsa bile, kusurlarıma karşı daha sabırlı olmalı ya da en azından onu en çok rahatsız eden kusurumun HANGİSİ olduğunu bana söylemeliydi...

Nasıl birine dönüştüğümü görüyor musun? Daha önce hiç bu kadar kız gibi, bu kadar kederli değildim! Küçük bir kızken bile! Kederliyken bile!

Luke'a yazacağım. Stella'ya yazacağım. Aldwinter'a gideceğim.

İYİ OLACAĞIM. SÖZ VERİYORUM.

Sevgiler, canım K –bütün sevgilerimi sana sunabilirim çünkü başka kimse benden sevgi istemiyor–

CORA SEABORNE

Cora Seaborne
Geçici adres: The Midland Grand Hotel
Londra

12 Eylül

Sevgili Stella, Sevgili Will,

Genelde “Umarım iyisinizdir,” diyerek başladığımı biliyorum – ama iyi olmadığınızı biliyorum. Ne kadar hastalandığını öğrenince çok üzuldüm ve sana sevgilerimi yolluyorum. Dr. Butler ile görüştün mü? Bana en iyi doktorun o olduğunu söylediler.

Essex’e dönüyorum. Bana gelirken ne getirmemi istediğinizi söyleyin. En çok ne yemeyi sevdiğinizi söyleyin. Kitap getireyim mi? Otelin önünde şakayık satan bir adam var. Birinci sınıf vagona ne kadar sokabilirsem o kadar şakayık getireceğim.

Essex Yılanı’nın bulunduğunu duydum, altı üstü kocaman bir balıkmış ve öleli uzun zaman olmuş! Katherine bana Aldwinter’in bunu kutladığını söyledi – orada olup görmeyi o kadar çok isterdim ki.

Sevgiler,

CORA SEABORNE

4

“Burada değil,” dedi Stella, mavi defterini kapayıp kurdeleyle bağladı. “Seni göremediğine üzülecek. Hayır, yanıma oturma, öksürecek gibi hissetmiyorum ama bazen beklemediğim anlarda da oluyor – bu ne? Bu ne! Bana ne getirdin!”

Rahatlama ve hayal kırıklığı Cora’nın dizlerinin bağına çözmüştü. Bunu gülümsemesinin ardına gizleyerek arkadaşının kucasına bir paket koydu. “Yalnızca seveceğini düşündüğüm bir kitap, Harrods’tan aldığım biraz badem ezmesi: Nasıl da sevdiğini hatırlıyorduk – Frankie, gelip merhaba desene.” Ama Francis apışıp kalmıştı ve kapının eşiğinde öylece dikilip odadakilere bakınmakla yetindi. Hazineslerini biriktirdiği yıllar boyunca hiç böyle bir şey görmemişti: Nadide parçalar konusunda kendini uzman sayardı ama yenilgiye uğradığı zamanı da anlardı. Stella Ransome, mavi perdeli açık iki pencerenin arasındaki beyaz koltukta uzanıyordu, koyu mavi sabahlığının altına mavi terlikler giymişti, boynunda turkuaz bir kolye, parmaklarında adi yüzükler vardı ve bütün pencere pervazlarından mavi cam şişeler parlıyordu: Bunlar şeri şişeleri, zehir şişeleri ve koku veren ufak sūrahilerdi, oluklardan toplanmış cam kırıkları, gelgitin kıyıya vurduğu opak külçelerdi. Şişe kapakları ve düğmeler, ipek kumaş parçaları ve katlanmış kâğıtlar, kuş tüyleri ve taşlar –ki hepsi de maviydi– masaların ve sandalyelerin üstüne pigment derinliğine ya

da solgunluğuna göre çok düzenli bir şekilde dizilmişti. Francis huşu içinde biraz uzakta diz çökerek, “Özel objelerinizin hepsini çok beğendim,” dedi. “Benim de özel objelerim var.” Stella menekşe gözlerini ona doğru çevirdi ve şaşırmadan ya da kınamadan, “O halde başka kimsenin görmediği güzellikleri bulmak gibi ortak bir alışkanlığımız var,” dedi – sesini alçalttı ve sır verir gibi fısıldamaya başladı: “Bu aynı zamanda bazen farkında olmadan ağırladığımız meleklerin de alışkanlığıdır ve son zamanlarda o meleklerden buralarda çok var.” Parmağını sır verir gibi dudaklarına götürmesi ve Francis’in de karşılığında aynı hareketi yapması Cora’nın kafasını karıştırmıştı. Londra’da olduğu süre boyunca bu kadın kesinlikle daha da garipleşmişti – nedeni hastalık mıydı? Will neden ona yazıp durumdan haberdar etmemişti?

Stella birden eski canlı hâline döndü; sabahlığını çekiştirerek, “Pekâlâ,” dedi, “soracak ve anlatacak dünya kadar şeyim var. Dr. Garrett nasıl? Duyduğumda çok üzüldüm, hastaneye gittiğim gün bana nasıl davrandığını asla unutmayacağım – o bildiğin alışıldık nezaketinden değildi– onunla eşitmişim gibi konuşmuştu benimle, benden saklamalarına izin vermemişti. Gerçekten bir daha asla ameliyat yapamayacak mı? Bana ne isterse yapmasını söylemeye niyetliydim ama sanırım bu artık söz konusu değil.”

Cora, Afacan’ından boğazı düğümlenmeden konuşamadığını fark etti. “Ah,” dedi umursamazca, “Spencer bana iyiye gittiğini söyledi. Gerçekten o kadar kötü olabilir mi? Hiçbir parmağını kaybetmedi ve aklını kaybetmesi için de bir sokak kavgasından fazlası gerek. Frankie, hayır – onlar senin değil.” Oğlan, şömüne rafından gri mavi taşları toplayıp haliya dizmeye başlamıştı ve annesini duymazdan gelerek düz bir çakıl taşına sıcak nefesini üfleyip kazağının koluna sürerek parlattı.

“Lütfen – bırak da oynasın: Bence o beni anlıyor,” dedi Stella ve birlikte bir süre oğlanın taşları yedi uçlu yıldız şeklinde dizişini izlediler. Cora ara sıra başını kaldırıp Stella’ya bakan oğlunun bakışlarındaki hayranlığı şaşkınlıkla fark etti.

“Bebeklerimi benden aldılar,” dedi Stella hüzünle. İçindeki huzur bir an kayboluvermişti. “Tabii ki yüzlerini hatırlıyorum –burada fotoğrafları var– yalnızca kollarını boynuma sarışlarını ve kucağımdaki ağırlıklarını unuttum – Frankie’yi görmek beni mutlu ediyor – ne istiyorsa yapsın.” Sonra sandalyenin kıvrımlı kanadına yaslandı ve al al olan yanaklarının daha da parladığını fark etti. Başını yeniden kaldırdığında saç kökleri terden koyulaşmıştı.

“Ama geri dönüyorlar – Katherine Ambrose onları bana getiriyor,” dedi. Incil’e dokundu. “Cennetteki babamız bize asla kaldıracabileceğimizden daha fazla yük vermez.”

“Sanırım,” dedi Cora.

“Essex Yılanı’nın bulunduğunu söylüyorlar, çürümüş bir balıktan başka bir şey değilmiş!” Stella öne eğildi –sır verecekmiş gibi gizemli bir hâli vardı– “Ama Cora, hayal kırıklığına uğrama,” dedi. “Daha dün gece Brightlingsea’de boynu kırılarak ölmüş bir köpek kıyıya vurmuş. Üstelik Banks’in kızından da hâlâ haber yok.”

Ne kadar da mutlu, diye geçirdi içinden Cora: Bence yılanın yeniden Blackwater’da görünmesini istiyor!

“Geceleri fısıldadığını duyuyorum,” dedi Stella, “ama kelimeleri hiç anlayamıyorum...”

Cora arkadaşının elini tuttu; ama ne diyebilirdi ki? Stella’nın gözleri ilahi adaletin değil, kefaretin elini görmüş gibi ışıldadı. Defterine birkaç not aldıktan sonra başını hafif bir uykudan uyanır gibi iki yana salladı. “Martha nasıl? Kendini yeniden Aldwinter’da bulduğuna üzülmüştür kesin.” Hâlâ dedikodu alışkanlığını yitirmemişti ve Will yokluğuyla

odayı doldururken onlar da bir süre ortak tanıdıklarından söz ettiler.

Francis biraz uzağa oturup her zamanki gibi gözlemlemeye başladı. Stella'nın defterini nasıl sıkı sıkı tuttuğunu, mavi kapağını nasıl okşadığını gördü; bir an annesinin söylediği şeyi pürdikkat dinlerken hemen ardından yine hayale dalınca dikkatinin nasıl dağıldığını gördü. Ara sıra diline tuhaf bir şekilde oturan cümleler kuruyordu –“Konu şu ki, ve benimle aynı fikirde olduğunu biliyorum, bu bozulabilirin bozulmaması ve bu ölümsüzün ölümsüzleştirilmesi gerekiyor!”– sonra aniden, “Magog, Cracknell'in ölümünden hiç de etkilenmiş benzemiyor,” deyiveriyordu. “Sütü her zamanki gibi güzel.” Bu esnada, annesinin gözlerine ne zaman üzülse olduğu gibi, yine iyiden iyiye hüzün çöküyordu. Stella Ransome'ın elini okşayıp başını onaylarcasına salladı ve hiçbir dediğine itiraz etmedi. “Saçlarını bu kadar güzel nasıl ördüğünü bir daha anlatsana,” dedi. “Denesem de hiç güzel öremiyorum ben!” Sonra bir fincan çay daha koydu.

“Yakında yine gel, olur mu?” dedi Stella, Cora gitmek için ayağa kalktığı anda. “Will'i göremediğine üzölmüşsündür – ben ona selamlarını iletceğim. Ve Üstat Seaborne,” dedi Francis'e dönüp ellerini uzatarak. “Sen ve ben: Arkadaş olmalıyız, birbirimizi anlıyoruz. Yine gel ve hazinelerini de getir, hepsini kıyaslarız, olur mu?” Francis, elini Stella'nın avucuna koydu ve ne kadar sıcak, kendi elinden ne kadar küçük olduğunu hissetti. “Üç tane kestane kargası tüyüm ve bir tane de kozam var. İsterseniz yarın getiririm.”

Cora Seaborne
2, Park
Aldwinter

19 Eylül

Sevgili Will,

Essex'e geri döndüm. Ev soğuk, bu mektubu radyatöre o kadar yakın oturarak yazıyorum ki bir dizim yanarken diğeri donuyor. Duvarlardan içeri rutubet sızıyor. Kişisel algılıyorum. Bazen geceleri burnuma tuz ve balık gibi bir koku geldiğini düşünüyorum – ama belli belirsiz, pencereden geliyor. Bana tek söyledikleri, bunun gelgitin kıyıya taşıdığı zavallı, ölü bir balık olduğu. Essex Yılanı'nın hâlâ orada olduğunu, gözlerini dikip beklediğini, belki de içeri girme umuduyla kapıya dayandığını hayal etmek kolay...

Utanç içinde yaşıyorum. Martha bana küstü, bana çay getirdiğinde masanın üstüne sert bir şekilde koyuyor ve bütün çay üstüme sıçırıyor tabii. Londra'ya dönmek istiyor ve bir şekilde benden uzaklaştığını düşünmemek elde değil. Luke, onu görmeye gitmememi istiyor ama Spencer onu hava değişikliği olsun diye Colchester'a götürmüş. Onu görmek için Colchester'a yürüyebileceğimi bile düşündüm! Spencer bana mektup yolladığında altına imzasını atarken Saygılarımla yazıyor ama saygıyı hak ettiğime inanmıyor. Katherine Ambrose bana hiç dayanamadığım bir şekilde bakmaya başladı: Anlayışlı bir bakış bu, sanki ne yapmış olursam olayım, benim tarafımı tutuyormuş gibi. Dürüst olmak gerekirse, bana tokat atmasını tercih ederdim.

Elbette Frankie konusunda hep utanç içindeydim ama artık bu utancım katlandı. En başından beri bende aradığı ama asla bu-

lamadığı şeyi Stella'da bulduğuna inanıyorum. Ona saygı duyuyor! Neden duymasın? Daha önce bu kadar cesur biriyle tanıştığımı sanmıyorum.

Sen ne kadar kibar bir dille yazarsan yaz, sık sık gözünden düştüğümü hissediyorum. Yaptığım birçok şeyin akla yatkınlığından şüpheliyim: Luke'un –o tuhaf haziran gecesi– Joanna'yı hipnotize etmesine hatta buraya gelmesine bile izin vermemeliydim!

Martha bencilce davrandığımı söylüyor – herkesi kendime bağlamaya çalışmışım ve ne istediklerini umursamamışım. Hepimizin böyle yaşadığını aksi takdirde yalnız kalacağımızı söylediğimde kapıyı öyle sert çekti ki pencerenin kare camlarından biri kırıldı.

Bana sinirli olmayan tek kişi Stella gibi. Bir öğleden sonrayı birlikte geçirdik –sana söyledi mi?– ve ellerimi öptü. Aklından korkuyorum – bir an çaresizliğe kapılıyor, hemen sonra çoktan cennetin kapılarından geçmiş gibi davranıyor. Ve o kadar güzel ki, Will! Daha önce hiç böyle bir şey görmemiştim – yastığa yayılmış saçlarıyla ve parıldayan gözleriyle onu gören bütün ressamlar ağlayarak fırçasına sarılırdı bence. Yılanın bulunduğu inanmıyor. Onu duyduğunu söyledi: Fısıldıyormuş ama ne söylediğini anlamamış.

Bana nasıl olduğunu söyle. Hâlâ çok erken kalkıp diğerleri uyanmadan sabahlığının içinde kahve içiyor musun? Pompeii hakkındaki o korkunç romanı okumayı bitirdin mi? Yalıçapkını gördün mü? Cracknell'i özlüyor ve keşke kapısına yaslanıp köstebeklerinin derisini yüzüşünü izleyebilsem diyor musun?

Yakında seni görebilir miyim?

Sevgiler,

CORA

20 Eylül

Sevgili Cora,

Stella bana geldiğini söyledi. Zaten öğrenirdim: Başka kim Harrods'a küçük bir servet döküp şeker alır ki? (Teşekkürler bu arada, şu anda şekerleri yiyişini izliyorum ve onu fincan fincan sıcak Bovril dışında bir şeyler yerken gördüğüme sevindim.)

Francis'e bayılıyor. Ruh eşi olduklarını söylüyor; bu aralar yeni hevesi evi ıvır zıvırla doldurmak, sanırım onu sevmesinin nedeni bu. Ona sana mektup yazdığımı söyleyince Francis'in onu çok geçmeden yeniden görmeye gelip gelemeyeceğini sordu, ona anlatacakları varmış. Doktor, şu sıralar öksürüğü kötü olmadığı için kısa süreliğine ziyaretçi kabul edebileceğini söyledi.

Aldwinter'ın havasındaki değişimi hissettin mi? Kıyıda o zavallı ölü şeyi bulduğumuzu ve berbat kokusuyla bizi nasıl yataklarmızdan kaldırdığını duyduğunu biliyorum. Burada olmanı çok isterdim –o sırada böyle düşündüğümü hatırlıyorum– buraları bırakıp nasıl gidebildiğini sorguladığımı hatırlıyorum.

O gece sanki mayısın ilk günü kutlamasıyla Hasat Festivali aynı anda yaşanmış gibiydi. Bütün gece parkta oturup şarkılar söylediler ve balığın bulunmasının verdiği huzurla dans ettiler. Korkacak bir şey olmadığını bildiğim halde ben de öyle hissediyordum! Zavallı Evansford sabırsızlıkla beklediği bir kıyamet günü olmayınca en büyük zevkinden mahrum kaldı. Pazar günleri kilise sıralarından birkaç tanesi daha boşalıyor. Yani kimseye temiz bir vicdanı çok göremem.

Yine de çaresizliğe kapılmamak zor. Evde ölüm sessizliği var. Artık içeri giren olmadığı için çalışma odamın kapısını kapamıyorum. Çocuklar hemen hemen her gün yazıyor ve haftaya geliyorlar. Onları bahçe yolunda koşarken hayal edince flamlalar asılsın istiyorum – top atışı yapılsın istiyorum!

Stella onlar geleceği için mutlu ama artık kalbinden başka şeyler geçiyor. Bazen bana yaşayacağını söylüyor ve bunu beni teselli etmek için söylediğini biliyorum – sonra aradığı şeyin sonsuz yaşam olduğunu söylüyor ve o zaman ölüme koştüğünü düşünüyorum. Onu seviyorum. Birbirimizi o kadar uzun zamandır seviyoruz ki erkek olup da onu sevmediğim bir zaman yok. Uzuvlarım olmadan bir hayat nasıl hayal edemiyorsam onsuz bir hayat da hayal edemiyorum. O ölürse ben kim olacağım? Onun bana bakmadığı zamanlarda – ben hâlâ burada olacak mıyım? Bir sabah aynaya bakıp yansımamın yok olduğunu mu göreceğim?

Buraya geleceğinin haberini aldığımda hiç hakkım olmadığı kadar mutlu olmuşken tüm bunlar nasıl doğru olabilir?

Her akşam saat altı civarında bir süre batıya yürüyüp bataklık-tan ve nehir ağzından uzaklaşıyorum. Şu anda bile burnumun o korkunç kokudan asla kurtulamayacağını düşünüyorum – sanırım sırtımı suya çevirip ormana yürümeyi tercih ediyorum.

Seni görmek istiyorum. Benimle gel. Yürüyüş yapmayı seviyorsun, değil mi?

WILLIAM RANSOME

5

Parkta erkek tüvit paltosuyla bekleyip Will'i gözünden kaçırmamak için etrafa bakıyordu. Yakasını boynuna kadar kaldırmasını gerektirmeyecek kadar sıcak bir akşamdı. Yaz ne kadar ılıman geçtiyse sonbahar da o kadar deneyseldi. Ama Cora son zamanlarda çok huzursuzdu ve huzuru, yalnızca Will'in avucunu belinde hissedişini hatırladığında kaçmıyordu: Kalın giysilerin içine gömülmek, hantal kumaşlar ve ağır ayakkabılarla kadınlığından uzaklaşmak istiyordu. Martha makası saklamış olmasaydı saçlarının icabına bakardı ama makası bulamadığı için sabahları okula giden kızların yaptığı gibi saçlarını yüzünden çekip sıkıca örmekle yetindi.

Arkadaşını görmeyeli o kadar uzun zaman olmuştu ki gördüğünde tanıyıp tanımayacağı konusunda kuşkuya düşecekti neredeyse – Will'in onu nasıl selamlayacağını düşünene yaşadığı kaygı yüzünden ağzı kurumuştur. Acaba Cora'ya daha sert tarafını – kısmen azarlayan kısmen de hayal kırıklığına uğramış tarafını mı gösterecekti? Eskiden yaptığı gibi, sıcak mı konuşacaktı yoksa Cora'nın içini üşüten sıkılgan bir tavır mı takınacaktı?

Rüzgâr Blackwater'ın üstünden esip tuz kokusunu kıyıya taşıdı. Uzun otların arasında mantar bitmişti ve şapkaları istiridye kabuğu gibi inci renkliydi. Will sırtarak sinsice yaklaşan bir çocuk gibi sessizce parkta belirdi: Cora'nın koluna

hafif bir el dokundu ve bir ses, “Benim için süslenmene gerek yoktu,” dedi. Sesli harflerdeki ölçülü ritim ve taşra yavaşlığı o kadar tanıdık ve o kadar güzeldi ki, Cora neden biraz korktuğunu hatırlayamadı ve Will’i saygıyla selamlamak için paltosunun eteklerini iki tarafa doğru açtı.

Bir süre birbirlerini süzdüler, gülümsemekten kendilerini alamıyorlardı. Will, papaz yakasını takmamıştı ve mevsimleri hafife alan bir taşralı erkek gibi palto da giymemişti. Kollarını bütün öğleden sonra çalışmış gibi kıvrırmıştı, gömleğinin boyun kısmındaki düğmeler iliklenmemişti. Saçları son gördüğünden beri uzamış ve rengi açılmıştı, akşam ışığında neredeyse kehribar renginde görünüyordu. Yanağındaki yara izi koyunun toynağının kenarına benziyordu, gözleri akşam gazetesi okurken ovuşturmuş gibi kararmıştı. *Uykusuzluk çekiyor*, diye düşündü Cora, korkunç bir duyarlılıkla.

Cora, Will’in bakışlarının altında hiçbir zaman daha az güzel görünmediğini biliyordu: Yazın büyük bir kısmında kendini eve kapadığı için yüzü sararıp griye dönmüştü, bakımsız saçları kafasının ortasında dik dik çıkmıştı. Aynaya bakmaya razı olsa, gözlerinin köşesinde beliren ince çizgileri, kaşlarının arasındaki tek kırışığı görüp serinkanlılıkla karşılardı. Tüm bunları keskin bir şekilde ve rahatlayarak hissetmişti. Yazın ilk günlerinde aralarının bozulmasına neden olan yanlış anlaşılmış bir âna şimdi göz yummak imkânsızdı: Cora, erkeklerin kafasındaki sevgili tahayyülüne uymuyordu. Bu düşüncenin saçmalığı karşısında rahatlayarak güldü; sesi Will’in hoşuna gitti çünkü aradaki haftaları tamamen silip onu Cora’nın kendisine elini ilk uzattığındaki o sıcak odaya geri sokuyordu.

“Haydi, Bayan Seaborne, gidelim,” dedi. “Sana anlatacağım çok şey varmış gibi hissediyorum.” Cora, azarlanmış ya da bastırılmış hissetmekten çok uzaktı, az önce üstüne çöken

ağırlıktan birden kurtulmuştu. Adımlarını birbirlerine uydu-
rarak hızla yürürken köyü ve tuzlu nehir esintisini arkaların-
da bıraktılar; All Saints'i geçtiler ve ikisi de gözlerini kaçır-
madı çünkü akıllarına akşam havası almalarında herhangi bir
sakınca olacağı gelmemişti.

Ikisi de bir sürü anekdot, şikâyet, abartılı hikâye ve kısmen
şekillenmiş teori biriktirdiği için bir saat boyunca susmadan
konuştular. Ikisi de çok iyi hatırladıkları el kol hareketlerini ya
da sık sık kullanılan cümleleri, saklama ya da abartma eğilimi-
ni, biri aniden hiç ayak basılmamış çayırlara saptığında diğе-
rinin koşarak arkasından gitmesini büyük bir zevkle sıralaya-
rak birbirlerinin envanterini çıkardılar. Mavi ipek yastıklarına
gömülen Stella, bir parça pamuğu ağzına götürüp çektiğinde
pamukta kan lekeleri belirirken ve Luke Garrett Colchester'da
kendini akıntıya kapılmış gibi hissederken onlar birbirlerin-
den ilk başta aldıklarından daha fazla zevk alıyorlar, bu kadar
gülümsemenin ve gönülden kahkaha atmanın uygunsuz olup
olmadığına kafa yormuyorlardı. Her ikisinin de diğеrinin iha-
netine uğradığını hissetmesi unutulsa da affedilmemişti: Ken-
dilerini mühürlemişlerdi – bozulmamışlardı.

“Yani tüm o curcunadan sonra çıka çıka ölü balık çıktı
ha!” dedi Cora. “Kanadı ve gaga gibi ağzı olan Essex Yılanı
buraya kadar! Gerçekten daha önce kendimi hiç bu kadar sa-
lak gibi hissetmemiştim. Okuma Odası'na gittim (Belki seni
orada görürüm diyordum) ödevimi uslu bir okul çocuğı gibi
yaptım, otuz yıl önce Bermuda'ya vuran kürek balığını gör-
düm, ölürken nasıl yüzeyde aylak aylak dolaştıklarını oku-
dum – hem cinsiyetine hem mesleğine saygısızlık ettiğim için
Mary Anning'den özür dilemeliyim.”

“Ama ne balık,” dedi Will ve parlak derili karnının nasıl
yarıldığını, içindekilerin sahildeki çakıllara nasıl aktığını an-
lattı.

Stella'dan bahsettiklerinde Cora yüzünü çevirdi: Daha önce bir kez Will'e gözyaşlarını göstermişti ve bir daha bunu yapmamaya kararlıydı.

"Mikroskoptaki lamın kendisine gösterilmesini istedi," dedi Will, karısının cesaretine yeniden şaşırarak. "Kendi vücudundan çıkana baktı, içinde ölüm vardı ve ölümle benden daha iyi yüzleşti. Bence aylardır biliyordu. Hepsini daha önceden görmüştü."

"Yanlışı anlaşılmış bir kadın: Çok güzel olduğu, çok sık giyindiği, dedikodu yaptığı ve çene çaldığı için onun yalnızca mücevher kutusunda dönüp duran bir balerin olduğunu düşünüyorlar; ama ben onu daha ilk mektupta tanıdım, keskin bir zekâsı var – gözünden hiçbir şeyi kaçırdığını sanmıyorum, şu an bile."

"Artık eskisi kadar değil gerçi, bir şeyler değişti." Karşılarına çıkan ormanın içine girdiklerinde yol daraldı, meşeler küçük kargalarla doluydu ve giysileri çalılara takılıp durdu. Bela ile geçen aylar boyunca kimse eline sepet alıp tek başına ormana gitmek istemediği için dallarda kalan dutlar çürümeye başlamıştı. "Bir şeyler değişti ve zaten değişeceğini de bana söylemişlerdi ama bunu hiç beklemiyordum. Elbette inançlıydı, aksi takdirde onunla evlenemezdim – korktun mu sen! Ama benimle aynı Tanrı'ya hizmet etmiyorsa, bir kadından her pazarını ve haftanın yarısını bana ayırmasını nasıl isteyebilirim ki? – evet: İnançlıydı ama böyle değil. Nasıl desem" –doğru cümleyi aradı– "kibardı. Anlıyor musun? Bu... bu farklı – bundan biraz utanıyorum. Stella şarkı söylüyor. Gece uyanıyorum ve koridorun öteki tarafından şarkı söylediğini duyuyorum. Sanırım Essex Yılanı'nı İncil'deki hikâyelerle karıştırdı ve ortada yılan falan olmadığına da inanmıyor."

"Bir vaizden çok kamu hizmetlisi gibi konuşuyorsun! Sence de mezara giden şu kadınlar da –adları neydi unuttum–

cennet vaadiyle gözleri kör olmuş, zaten yarı ölü ve kısacık zamanlarının da bir an önce dolmasını isteyenler, biraz öyle değiller mi –hayır, seninle dalga falan geçmiyorum ve Stella’yla da asla dalga geçmeyeceğimi Tanrı biliyor– ama inancın konusunda ısrarcıysan, en azından bunun tuhaf bir iş olduğunu, özenle ütülenmiş papaz cüppeleriyle ve hizmet emriyle pek bir ilgisi olmadığını kabul etmelisin.” Biraz sinirlendiğini hissetti, birbirlerini zaten ne kadar çok yorduklarını unutmuştu, konuşmanın kararsız zemine ulaşmasına izin vermeyi düşündü ama tüm bunlar için fazla erkendi. “Ama anlıyorum,” dedi gönül almak istercesine: “Elbette anlıyorum, hiçbir şey sevdiklerimizin değişmesi kadar can sıkıcı olamaz. Sana sık sık söylemiştim, bir gün eve geldiğimde Martha ile Francis’i ellerini yüzlerine koyup maske gibi derilerini çektiklerinde altından tiksintinin çıkması kâbusumdur...” İrkildi. “Ama o hâlâ senin Stellan, senin denizinin yıldızı: Sevgi, değişiklik bulduğunda değişiyorsa sevgi değildir! Ne yapacaksın? Nasıl bir tedavi uygulanabilir?”

Will, Cora’ya bir yanlarında bütün nezaketiyle Dr. Butler, bir yanlarında bütün alaycılığıyla Luke’un olduğu; Stella’nın kendi teşhisini koyduğu ve reçetelerini sakince kabullendiği hastanede geçirdikleri o gergin öğleden sonrayı anlattı. “Dr. Butler çok temkinli –Stella’yi yeniden görmek istiyor– bu aralar çok moda olan tüberkülden vermek istiyor. Charles Ambrose parasını kendisinin ödeyeceğini söylüyor, nasıl reddedebilirim ki? Uzun zamandır gururum ayaklar altında.”

“Ya Luke?” Bu adı hâlâ yanaklarını kızartan bir utanç duygusu olmaksızın söyleyemiyordu.

Will biraz çabalayarak Afacan’ı affetmiş olsa bile, inancı haksızlık edenlere karşı şefkat beslemekten söz etmediği için, “Affedersin,” dedi, “ama ameliyata girmesi engellendiği için mutluyum – akciğerini iyileştirmek için sırayla bir tarafını

söndürmek istiyordu! Beni yanlış anlama –yaralanmış olmasına çok üzıldüm– ama gerçekten Stella’yı ve onun iyi olmasını bir kenara atamam, benim için sadece bu önemli.” Sonra yalan söylerken yakalanmış gibi kızardı –*sadece bu önemli*, demişti– ve öyle de olmalıydı! Öyle de olmalıydı!

“Stella ne diyor?” Cora, kıskançlığa çok benzeyen bir hisse kapıldığının farkındaydı: Böyle bütünüyle sevilme nasıl bir duyguydu acaba?

“İsa’nın mücevherlerini toplamaya geldiğini ve hazır olduğunu söylüyor,” dedi Will. “Herhangi bir şekilde umurunda olduğunu sanmıyorum. Bazen önümüzdeki yıl James’le birlikte Hain Meşesi’ne tırmanacağını söylüyor, bazen de onu çoktan tabuta girmiş gibi ellerini göğsünde birleştirmiş şekilde yatarken buluyorum. Ve mavi –şu aralıksız devam eden mavi– dışarı çıkıp menekşe toplamamı istiyor ama henüz mevsimi gelmediğini söylediğimde öfkeden ağlamaklı oluyor!”

Sonra Will, Tanrı ile yaptığı pazarlığı, işaretler gözüne uğurlu görünseydi karısını Luke’un ellerine, iğnelerine ve bıçaklarına teslim etmeye nasıl hazır olduğunu utana sıkıla anlattı. “Garrett’in yaralandığı haberini aldık ve ben bunun bir işaret olduğunu tam olarak düşünmesem de Stella düşündü –rahatlamışa benziyordu; en iyisinin bu olduğunu düşünüyorsam ameliyatı olacağını ve kendini Tanrı’ya teslim etmeyi tercih ettiğini söyledi –bazen bizi bırakmak– benden uzaklaşmak istediğini düşünüyorum!”

Cora, kendine nadiren hâkim olamayan arkadaşına gizli gizli baktı ve idareyi eline aldı. “Michael’ın ilk hastalandığı zamanı hatırlıyorum. Kahvaltı ediyorduk ve hiçbir şeyi yutamıyordu – kaskatı kesilip kızardı, masa örtüsünü çekti ve boğazına vurdu – hiçbir zaman telaşa kapılmadığı ya da gardını düşürmediği için bir yerlerde bir tuhaflık olduğunu an-

lamıştık. O sırada içeri bir kuş girdi ve Tanrı biliyor ya, hiçbir zaman batıl inancım olmamıştır ama bir an eve giren kuşun ölümün habercisi olduğunu söyleyen kocakarı masallarını hatırladım ve yüreğim ağzıma geldi. Oturup boğuluşunu izledim... Sonra tabii ki kendime geldim, ona su verdik, kustu, o ayın ilerleyen günlerinde de kan işedi ve Luke geldi – onu ilk o zaman gördüm ve doğrusunu istersen ondan biraz korktum: Yabancıların kapının eşiginden girmesi ve neler yaşatacaklarını asla bilememen ne tuhaf... Ah!” Başını iki yana salladı. “Ne demeye çalıştığımı bilmiyorum –onu Stella’yla nasıl kıyaslayabilirim: İkisi de farklı türler!– ama tüm bunlar bizi tuhaf bir şekilde içine çekiyor.” Kollarını savurdu, Will minnettardı: Will’in bildiği ve değer verdiği hemen hemen her şeye tamamen karşı olmasına rağmen anlayışlı davranmaya çalışması ne tuhaf bir alışkanlıktı.

Göz açıp kapayıncaya kadar akşam olmuştu ve gül renkli güneş siyah bulut öbeğinin aşağısında kalmıştı; ışık yalnızca kayın ve kestane ağaçlarının alt kısmına vuruyor, geri kalanını karanlıkta kendi hâline bırakıyordu ve böylelikle ağaçlar kalın siyah bir sayvanı taşıyan dizi dizi bronz sütunları andırıyordu. Hafif bir eğime gelmişlerdi, patika düzenli aralıklarla geniş ve sık basamaklar oluşturan köklerle bezeliydi. Dört bir yana yayılan yoğun yosun tabakası canlı yeşil tonlarındaki bir halıya benziyordu.

O kadar sohbet etmelerine ve keyiflerinin yerinde olmasına rağmen, “ben”den ve “sen”den rahat rahat konuşan mektuplarındaki samimiyeti pek yakalayamamışlardı; ama orman etraflarını sardıkça konunun özüne yaklaşmak daha mümkün bir hâl almıştı – fakat tereddüt ederek ve ufak ufak.

“Mektubun gelince çok sevindim,” dedi Will çekinerek: “Kötü bir gün geçirmiştin ve sonra kapının paspasında karşıma sen çıktın.”

“Gururumu bir kenara bıraktığım için mutluyum.” Cora ayağını yeşil basamağa koyup durdu. “Luke taktiklerini Jo üstünde uygulamaya çalıştıktan sonra bana çok sinirlenmiş-tin –ve hak ettiysem birinin bana sinirlenmesi hiçbir zaman umurumda olmamıştır ama bu kez hak ettiğimi sanmıyordum– yalnızca bir yardım teklifiydi! Benim gördüğümü görseydin – o gülen kızları – nasıl güldüklerini ve başlarını bir arkaya bir öne nasıl attıklarını görseydin...”

Will başını sabırsızlıkla iki yana salladı. “Şu an bir önemi yok – bu konunun üstüne gitmenin ne anlamı var?” Sonra güldüler. “Seninle kavga etmek hep hoşuma gitti ama önemli bir konuda değil.”

“Yalnızca iyilik ve kötülük konuları.”

“Aynen öyle – bak, katedraldeyiz.” Tepelerindeki ağaçlar öylesine sarkmıştı ki sunağın üstündeki kemeri andırıyorlardı; bir dal hemen yakınlarındaki meşeyi iki parçaya ayırmış, derin bir kaya tabakasının üstünde sivri bir oyuk bırakmıştı. “Sanki Cromwell bir azize çekiç ve iskarpela götürmüş.”

“Kilisendeki yılanı kazıdığını gördüm,” dedi Cora. “Döndüğüm gün kiliseye gittiğimde geriye yalnızca birkaç pul kalmıştı: Neden sabrın taşı?”

Will yazın ilk günlerinde bataklıkta herkesi arkasında bıraktığı o utanç dolu ânı hatırlayınca öksürerek boğazını temizledi. “Crackell’ın haberi tam zamanında gelmiş olmasaydı Joanna bana tokadı yapıştıracaktı – baksana: Her taraf at kestanesi dolu ve çocuklar hiçbirini eve götürmemiş.” Eğilip bir avuç dolusu kestaneyi yerden aldıktan sonra yeşil kılıfının içinde tortop olmuş bir tanesini Cora’ya uzattı. Cora, parmak ucunu bastırıp kabuğu açtuğunda beyaz ipek yatağı içindeki kestaneyi buldu. “Sinirliydim,” dedi, “hepsi bu. Artık Bela ortadan kalkınca, insanların evlerinden dışarı adım atmadıklarını, oyun oynayan çocukların seslerini asla duymadığımızı,

söyleyeceğim hiçbir şeyin onları korkacak bir şey olmadığına ikna etmediğini unuttum bile.

“Gelir gelmez köyde bunu hissettim,” dedi Cora. “Bir hava değişikliği olmuş. Okul korosunun şarkı söylediğini duydum ve eve varana kadar gülmelere doyamadıkları ve bir tuhaflığın yaşandığı gün aklıma bile gelmedi. Düşününce buraya ilk geldiğimde, parkta pek kimse yoktu ve insanların bana kuşkulu gözlerle baktığını düşündüm, sanki her şey benim hatammış gibi! Sanki benimle bir ilgisi varmış gibi!”

“Bazen ilgisi olduğunu düşünüyorum,” dedi Will, ellerini indirip yosuna tekme atarak. Şakayla karışık azarlayan gözlerle baktı.

“Bela benden gelmiş olamaz ama yardımımın da pek dokunduğu söylenemez,” dedi gülerek. “Ben başka haltlar karıştırdım. Mektubunda –yeni şeylerin sonuna geldiğini– yazmıştın, bunu okuduğumda nasıl da saçmaladım demiştim. Kendimi zorla içeri sokmaya çalışmışım. Pencere falan da kırabilirdim! Aramızda beş yüz metre bile olmadığı hâlde birbirimize mektup yazmamız gerektiğini söylediğini hayal et! Hepsinin nedeni bir kez konuşmuş olmamız...”

“Bir de koyun meselesi vardı,” dedi Will.

“Elbette, bir de o vardı.” Önlerindeki patikada açılan çatlağı geçmiş olmalarına sevinerek birbirlerine baktılar. Ama çatlak genişledi ve takıldılar. “Pencerelerim zaten kırılmıştı,” dedi Will. “Hayır, sürgülerini kapatmışım – hem neden? Bir erkeğin istediği her şeye sahiptim, seni gördüm ve o zamandan beri senden çok memnunum–”

“Bu benim için şaşırtıcı değil.” Cora atkestanisini kabadan çıkarıp avuçlarının arasında yuvarladı. “Gerçekten de *burada* sevdiğin için *orada* sevemeyeceğini mi düşündün? Zavallı Will –zavallı çocuk!– onun bu kadar azına sahip olduğunu mu düşündün? Bak – kaynatayım mı, pişireyim mi yok-

sa sirke içinde salamura mı yapayım?” Sanki kestaneyi ona fırlatacakmış gibi yaptı ama adam arkasını dönüp yukarılara doğru bir-iki adım ilerlemişti.

“Bu bir çocukla konuşmak gibi,” dedi Will bıkkın bir sesle: “Benim hakkımda ne düşündüğünü biliyorum –gizlice, hatta kendinden bile saklasan da– ben Tanrı yüzünden kafası karışmış bir yarım akıllıyım, kilometrelerce gerine düşmüş gibiyim, sanki beni geçmişsin gibi!” Cora onu kasvetle inceledi ve (diye düşündü Will) ağzının kenarı çok hafif de olsa eğlendiğini belli ediyordu bu yüzden söylemek istediğini kastettiğinden daha acımasızca ifade etti: “Kendine bir bak! Hangi Cora olursan ol – ipekler ve pırlantalar içindeki kişi de olsan, Cracknell’in atacağı kıyafetleri giyen kişi de olsan; sürekli bize gülen ya da dinleyecek birine sevgisinin sözünü veren kişi de olsan – duvarlar örüp kendini uzaklaştırıyorsun çünkü sen de benim kadar iyi biliyorsun, gençliğini neredeyse hiç sevilmeden, hiç sevilmeden geçirdin–”

“Kes şunu,” dedi Cora. Mektuplarda aradığı bütün o yakınlık, siyah ormanın sayvanı altında dayanılmaz hâle gelmişti. Yüzünün kızardığı ve uzakta yanan ateşin hoş kokusuna rağmen gömleğinin altındaki vücudunun kokusunu alabildiği yerde, burada olmak istemiyordu; yeniden mürekkep ve kâğıdın güvenli alanına dönmek istiyordu. Will’in kaçınılmaz bir şekilde etten kemikten yapılmış bir şey olması, Cora’nın boynunda hızla atan nabızı göz ardı etmesini imkânsız kılıyor, hiç yakışık almıyordu – Will’in zarfın içinde mühürlenmiş hâli çok daha iyiydi. “Haydi aşağı in,” dedi Cora, “yanıma gel – ve benimle kavga etme. Bundan bıkmadık mı?” Utanan Will, kestane ağacının yanına eğilip dökülen yaprakların arasında atkestanesi aradı ve bulduklarını birer birer Cora’ya verdi.

“Keşke çocuk olsaydık!” dedi Cora, parmaklarını atkes-

tanelerinin üzerine kaparken. Bu kestanelerin bir zamanlar takas edip önem verdikleri hazineler olduğunu hatırlamıştı. Will'e yaklaşıp yanına, yosunların üstüne oturdu. "Neden çocuklar gibi birlikte oynayamıyoruz..."

"Çünkü sen masum değilsin!" dedi Will – sanki söyledikleri sözler onları havaya fırlatmış ve henüz yere düşmemişler gibi baş döndürücü tuhaf bir his içindeydiler: "Sen de masum değilsin, ben de –masummuş gibi yapıyorsun– beni uzaklaştırıyorsun..." Cora'nın paltosunun kolunu biraz sertçe çekti. "Erkek paltosu giydiğin için senin ne olduğunu unutabileceğimi mi düşünüyorsun?"

"Bunu *senin* için mi yaptığımı sanıyorsun?" dedi Cora. "Ben kadın olduğumu unutuyorum, bunu bir kenara bırakıyorum. Tanrı biliyor ya, ben ne anneliği ne de eş olmayı becerebildim... Sence bana karşı tetikte olman için kendime topuklu ayakkabılarla işkence edip çillerimi mi boyamalıyım?"

"Hayır, bence sen kendine karşı tetiktesin. Bir keresinde bana yalnızca zihinden ibaret olmak istediğini, bedeninden sıyrılmak istediğini, kendi etin ve kanın tarafından rahatsız edilmek istemediğini söylemiştin."

"Doğru, doğru! Vücudumu hakir görüyorum, vücudum bana hep ihanet etti. Ben orada yaşamıyorum, burada yaşıyorum, zihnimde ve sözcüklerimde..."

"Evet," dedi Will, "evet, biliyorum ama aynı zamanda buradasın da, *buradasın*." Cora'nın paltosunun kıvrımlarını kenara itti ve gömleğinin bir keresinde dokunduğu ve bu yüzden utandığı belini saran kısmını çekti. Ama bu kez utanç mesafesini korudu: Will'e göre şimdi Cora'dan uzak durmak yakışıksız olurdu; zihninin her kıvrımını ve köşesini arayıp bulmak, teninin kendine has kûfüne, kokusuna ve tadına aşina olmamak nasıl mümkün olabilirdi? Şu an ona dokunmamak doğal hukukun ihlaliydi. Cora, yoğunlaşan

alacakaranlıkta yumuşak yeşil basamağa yaslandı ve gözlerini gözlerine dikerek ona meydan okudu: Will, Cora'nın gömleğini kaldırdı ve Cora'nın giysilerinin siyah kumaşı arasındaki yarıktaki bembeyaz, oğlunun gümüş çizgilerle izini bıraktığı yumuşak karnını buldu, bir kez öptü ve kendini durduramadı. Cora, keyifle ona doğru yuvarlandı.

Güneş alçaldı –etraflarındaki orman onları sardı– ağaçtan sütunlardaki bakır pas rengine döndü. Yıldızlı tapınak ortadan kaybolmuştu ve onun yerinde çürümüş yaprakların, solan uzun otların ve patikadaki rüzgârın yere düşürdüğü elmaların kokusu vardı. Cora, Will'in gözlerine her zamanki gibi dürüstçe baktı ve ona doğru bir nehir gibi coşarak aktığını hissetti. “Lütfen,” dedi eteğini çekerek. “Lütfen.” Will bunu bir emir gibi duydu. Eli Cora'yı kolayca buldu ve içine girdi. Cora'nın parlak kafası yana düştü, ses çıkarmıyordu. Will, Cora'ya elini ve Cora'nın orada nasıl ısıldadığını gösterdi, işaretparmağını hem kendi ağzına hem Cora'nın ağzına götürdü ve denk bir paylaşım yaşadılar.

6

O gecenin ilerleyen saatlerinde, en fazla sekiz kilometre uzakta, Luke Garrett beyaz hasat edilmiş arpa tarlaları boyunca yürüdü. Şafak sökmeden hemen önce, en hafif yük dayanılmazken ve güneşin doğuş ihtimali gülünç derecede uzakken bile Colne Nehri'ne yürümeyi kafasına koymuştu.

Ay henüz batmadığı hâlde doğudaki gökyüzüne ışık vurmuştu ve tarlaların üstünden sis yükseliyordu. Sis tabakası bazı yerlerde yoğunlaşıyor ve üstüne üstüne geliyor, bütün ıslaklığıyla nefesini yanağına veriyor, sonra iç çeker gibi dağılıyordu. Bir süre önce Colne'u kaybetmişti, ne tekrar nerede karşılaşacağını biliyordu ne de bunu umursuyordu. Elinde olsaydı yürüyerek kendi derisinden dışarı çıkardı. Londralı gözüne Essex toprakları kendi tuhaflığı içinde tekdüze gelmişti. Bütün tarlalar simsiyah sürülmüştü, batan ayın altında soluk renkleriyle tek tük arpa anızları parlıyordu ve alçak çalı çitler yaşam doluydu. Yanından geçtiği dizi dizi meşeler bekçi gibi onu izlediler: O bir sahtekârdı.

Otların gürleştği bayıra tam zamanında vardı. Bu bayırdan karşıdaki çukurda uyuklayan köye ulaşan mütevazı iniş çıkış görünüyordu, bir meşeye yaslanıp dinlendi. Ya hastalıktan ya da talihsizlikten yapraklarını erkenden dökmüştü ve dalların arasındaki ökseotları o kasvetli ışıktaki bile yemyeşil görünüyordu. Başka biri başını kaldırıp baksa, Noel dalları altında öpüşen dudakları düşünebilirdi ama Luke bunun bir

parazit olduğunu ve üzerine yerleştiği canlıdan iyi olan her şeyi süzüp çektiğini biliyordu. Çıplak dalların arasında asılı olan demetlerin akciğerde çıkan tümörlere çok benzediğini düşündü.

Bir noktada durduğunda bir sürü ayrı acıyla karşılaştı: Şehirde bir buçuk kilometreden daha fazlasını yürümeye alışkın olmayan ayakları çizmelerinin içinde tahriş olmuştu; tökezleyip çit merdivenine dizini çarpmış, küfrü basmıştı ve dizi şişiyordu. Daha da kötüsü, yaralı eli yanında serbestçe sallandığı için toplanan kan iyileşen yarada zonkluyordu. Bıçağın ve neşterin avucunu kestiği yerdeki et dikilerek kapanmış incecik bir ağzı andırıyordu. “Çarpık bir adam vardı,” dedi, “çarpık bir kilometre yürüdü.”*

Ama Londra’dan işe yaramaz bir el ve cebinde Cora’nın mektubuyla çıkageldiğinden beri, peşini bırakmayan çılgınca sefaleti unutturan acılarına pek içerlemiyordu. “Bunu nasıl yaparsın?” demişti Cora. Will, öfkelenildiğini hissetmiş ve bunu anlamıştı. Sahi, bunu nasıl yapmıştı? Cora ona bir keresinde, güzel olmayan ya da işe yaramaz hiçbir şeye sahip olmamasını söylemişti. Luke, bu ikisi de değildi. İnsana yakın olduğu kadar canavara da yakın olan bodur, ışıldayan bir yaratıktı ve artık (sol elinin başparmağını sağ elinin yaralı avucuna bastırdı ve şok içinde geri çekti) işe de yaramıyordu.

Bıçağın saplandığı günden beri her gece köprücükkemiklerinin arasındaki boşlukta toplanan ve yastığını ıslatan terle uyanıyordu. *İşe yaramaz*, dedi, yumruğunu şakaklarına başı acıyana kadar vurarak. *İşe yaramaz, işe yaramaz*: Ona amaç katan her şey birkaç saat içinde elinden alınmıştı.

Bazen unutarak uyanıyor, dünya önünde bir an tüm davetkârlığıyla açılıyordu: Not defterleri ve odacıklarıyla, damarlarıyla kalp modelleri; Edward Burton’ın iyileşmeye başladığı ilk günlerde yazdığı mektup ve hemen yanında Cora’nın

* “There Was a Crooked Man” isimli bir çocuk tekerlemesi. –yhn

bir parça taşla beraber o okullu ocuk yazısıyla yazdığı açıkla-
yıcı notun yer aldığı zarf orada duruyordu. Sonra hatırlıyor ve
tüm bunların sahne dekoru kadar sahte olduğunu görüyordu.
O siyah perde düşmüştü. Hissettiği duygu melankoli değildi –
melankoliyi, parklara ve bahçelere konan o hatıra sıralarında
kendine dostluk bulan kaybolmaya yüz tutmuş bir hüznün
tadını çıkarmanın mümkün olabileceğini düşünerek başının
stne ta edebilirdi. Ama o, bütün duygu silsilesini yalnızca
bir omuz silkmeye indirgeyen keskin bir öfkeyle tuhaf bir te-
selli arasında gidip geliyordu.

Oturduğu meşenin altında, yaklaşan alacakaranlıkta sa-
kinleşti. *İşe yaramazsam*, diye düşündü, *kendi kendimi bir k-*
şeye atamaz mıyım? Yaşamaya devam etmek gibi bir görevi
yoktu – bir metre daha yürümek zorunda değildi. Kınayacağı
ya da teselli edeceği bir tanrı yoktu: Yalnızca kendi aklına ce-
vap veriyordu.

Doğudaki mercan rengi ışık alçak buluta vururken Luke
da yaşama nedenlerini bir bir gözden geçirip hepsini yeter-
siz buldu. Eskiden hırısı onu yoksullaştırmış, itibarsızlaştır-
mıştı; şimdi de kayıp bir döneme aitti. Artık zihni bulanmış
ve yavaşlamıştı. Üstelik sakat bir el söz konusuyken zihni ne
işe yarayacaktı? Eskiden Cora'ya duyduğu aşkın ona g ver-
mesine izin vermiş olabilirdi ama artık bunu da kaybetmişti:
Cora'nın öfkesi bunu tamamen sndrmemiş, yalnızca utan-
dığı gizli ve kaçak bir şeye dönüştürmüştü. Cora, Luke'un ya-
sını tutacak mıydı? Tutacağını düşünüyordu, Cora'nın tenini
solgun gösteren o siyah elbiselerden birini giydiğini, William
Ransome'ın kitaplarından başını kaldırıp baktığında Cora'yı
aralanmış dudaklarıyla, yanağında parlayan gözyaşıyla kapı-
nın eşiğinde göreceğini hayal ediyordu – ah, mutlaka acı e-
kecekti: Sonuçta bunu çok iyi beceriyordu.

Annesinin yasını gözünde canlandırıdı: Eh, şömine rafına
şimdiye kadar hiç fotoğrafını koymamıştı – belki pazarda in-

dirime giren gümüş bir çerçeve bulup camın arkasına bebeğinin saçından siyah bir bukle sıkıştırmak hoşuna gidebilirdi. Bir de Martha vardı tabii – onu düşününce gülümsemeye benzer bir şey canlandı yüzünde. Yazın gelişi için verdikleri partinin gecesinde yaptıkları, ikisini de çok mutlu etmişti ama bu aynı zamanda yetersiz bir ikameydi. *Ne karmaşa ama*, diye düşündü: *Nasıl karıştırdık ortalığı*. Aşk bir okçu olsaydı biri onun gözünü çıkarırdı ve hiçbir şey görmeden tökezlediği sırada oklarını salıverdiğinde, asla hedefi vuramazdı.

Hayır, devam etmek için ortada hiçbir neden yoktu – kendi seçtiği bir zamanda perde kapanmalıydı. Meşenin dallarına baktı ve kendini asabileceği kadar sağlam olduklarını gördü.

Sis yükselirken toprağın üstünde bir süre daha oturmaya devam etti – kaçınacağı bir cehennem de kazanacağı bir cennet de olmadığı için tırnaklarında Essex çamuruyla, sabahın kokusuyla dolarak ayağa kalktı. Derin derin nefes aldığı anda bütün mevsimler oradaydı: çimenlerde ilkbahar yeşilliği, bir yerlerde çiçeklenen kuşburnular, meşeyi kaplayan mantarın sır kokusu ve tüm bunların altında kış vaadiyle bekleyen daha keskin bir şey.

Yanına bir dişi tilki geldi, gaz ışığına benzeyen gözlerini Luke'a diktikten sonra geri çekildi, oturup bir süre onu izledi. Başını kaldırdı –kendi alanına giren bu adamı şöyle bir süzdü– ve kalabileceğine karar verip ilgisini kaybederek göğsündeki beyaz tüyü kokladı. Sonra açlığın etkisiyle heyecanlanıp kendine geldi ve ufak ufak zıplayarak tepeden aşağı indi –ara sıra otların arasında bir şey anyor, ön patilerini kaldırıp bükerek bir şeyin üstüne atlıyordu– ve fırçayı andıran parlak kuyruğunu dik tutarak tepeden aşağı gözden kayboldu. Luke, o sırada ona karşı öylesine bir sevgiyle doldu ki neredeyse ağlayacaktı ve hiçbir erkeğin daha iyi bir veda etmediğini biliyordu.

7

Luke, kendini Essex meşelerinden hangisine asacağını seçmeye çalışırken Banks de çakılların üstünde yükselen ateşin yanında, Leviathan'ın siyah kemiklerinin yakınlarında oturmuş, kayıt defterine notlar alıyordu: *Vizibilite düşük, rüzgâr kuzeydoğu yönünde, 06.23'te sular yükseldi.* Gümüş renkli balığın yarık karnıyla tuz bataklığına vurmasına tanık olmasına rağmen Banks, diğer her şeyi silmeye başlayan bir kesinlikle, Essex Yılanı'nın bulunmadığını biliyordu. Her gece yılanın nefesi yanağında uyandığında – kendini hayvanın ıslak siyah kanadının altında bulmayı beklerken buna nasıl inanabilirdi ki? Aldwinter'daki herkes kutlama yapıp elma şarabı varillerini yuvarlayarak kafalarına dikerken o uzakta tek başına oturmuş, kaybolan zavallı kızını ve mercan renkli saçlarını düşünmüştü. “Kıyıya vuran şeylerin arasında yapayalnız,” demişti, “ve Yılan'ın izi de üstünde.” Ah, orada bir şey vardı, görmüştü, defterine not almıştı: Siyahtı ve yer yer çıkıntıları vardı, karnı doymamıştı. Kötü kalite cin içerek yine kederlerini boğdu; cin sayesinde geceleri gelen en kötü görüntülerden kurtulmuş olsa da yüzünü döndüğü yükselen sular bütün canlılıklarıyla üstüne üstüne geliyordu: Blackwater'da gözlerinden öfke akan yılanı, küt burnunu, sığ sularda sessizce yuvarlanan kızına pençelerini nasıl taktığını düşündü.

“Onu kuru tutmak için elimden geleni yaptım,” dedi

Banks, gözleri dolarak. Etrafta onu izleyen var mı diye şöyle bir bakındı ama kimsecikler yoktu. Naomi başında amniyotik keseyle doğmuş, doğarken annesinin ölümüne yol açmıştı. Banks, iyi bir denizcinin yapacağını yapıp bu kesenin bir parçasını kalaylı bir madalyonun içine koymuştu. Naomi, bu madalyonu su perilerini uzak tutmak için her gün takıyordu. “Ben elimden geleni yaptım,” dedi. Sis çevresine doluşurken ateşin yanında oyalandı.

Cebinden bir şişe çıkarıp kafasına dikti. İçki boğazını yakıtı, öksürmekten iki büküm oldu ve başını kaldırdığında ateşin karşısından papazla arkadaş olan Londralı kadının siyah saçlı oğlunun ona uysal gözlerle baktığını gördü.

“Saat senin için biraz erken, değil mi?” dedi Banks. Çocuk o gözlerini dikip dikip bakmasıyla, ceplerini defalarca yoklama huyuyla hep onun sinirini bozuyordu. O canavar herhangi bir çocuğu alıp götürecekse, varlığı bütün tüylerini diken diken eden –bir keresinde köydeki dükkânın tezgâhının arkasından beş tane mavi şeker çalan– bu çocuğu alıp götürmeliydi.

“Ama benim zamanımla seninki aynı değil mi?” diye sordu Francis Seaborne. “Gördün mü?”

“Neyin peşindesin sen? Ne istiyorsun?” dedi Banks, yılanı reddetmeyi seçerek. “Orada hiçbir şey yok, evlat, görecektir bir şey yok.”

“Öyle düşündüğünü sanmıyorum,” dedi Francis yaklaşıp. “Öyle düşünsen neden burada durup defterine not alsın ki? Mantık.”

“Vizibilite düşük,” dedi Banks, kayıt defterini çocuğa doğru savurarak. “Ve daha da kötüleşiyor: Blackwater şöyle dursun, seni bile zor görüyorum.”

“Ben görebiliyorum,” dedi oğlan ve sisin tuz bataklığının üstüne çöktüğü doguyu işaret etmek için bir elini cebinden çıkardı. “Gözlerim iyi görür. Şurada. Göremiyor musun?”

“Annen nerede? Seni dışarı salıyor mu? Geride dur, tamam mı? Nereye gittin?”

Francis, ateşten uzaklaşıp beyaz havaya doğru geri çekildi ve bir an Banks yeniden yalnız kaldı; ardından sol tarafta, biraz uzakta incecik bir silüet belirdi ve yeniden, “Görmedin mi yani? Duyamıyor musun?” diye sordu.

“Hayır – hayır, orada hiçbir şey yok,” dedi Banks. Ayağa kalkıp tuzlu çakıl taşını tekmeleyerek ateşin içine gönderdi. “Orada hiçbir şey yok ve ben de eve gidiyorum – elimi bırak! Benim elimi yalnızca bir çocuk tuttu ve o gitti, bir daha da geri gelmeyecek!”

Elindeki soğuk elin parmaklarında orantısız bir güç vardı. Oğlan Banks’i çekiştirip, “Daha dikkatli bak, daha iyi bak, görmüyor musun?” diyerek onu yükselen sulara doğru götürmeye çalıştı.

Banks, çocuktan kurtuldu, ıslak çamurun içindeki şeyden değil de acımasızca ona bakan çocuktan korkmaya başlamıştı. “Ben şimdi eve gidiyorum,” dedi Banks ve arkasına döndü – o sırada yakınlarda bir yerde kıpırdayan bir şeyin sesi duyuldu. Tuhaf bir sestti, alçaktı, boğuktu, yoğunlaşan sisin içinde körelmişti; çene kemiğinin bir şeyi yavaşça öğütmesini ya da bir şey bulmak için tırmıkla kıyının eşelenmesini çağırıyordu. Sonra bir inleme duyuldu –tiz bir inlemeydi ve sonu ciyaklamayla bitti– ve soluk yoğun hava rüzgârla beraber kalktı ve Banks karanlık, kambur, yer yer pürüzsüzce parlayan yer yer tırtıklı ve kaba görünen bir şeyin uzun, alçak kıvrımını gördü. Bu şey çakıl taşlarının üstünde hareket etti, ardından yeniden inleme sesi duyuldu. Banks, oğlana seslendi ama sis etrafını soluk bir örtüyle örttüğü için hiçbir şey göremedi. Ateşin hararetli korları onu çağırıyordu ve o da çamurun içinde, yüksek bataklık otu öbeklerinin arasında tökezleyerek ateşe koştu. Bir kez düştü ve dizkapağının yerinden oynadığı-

nı hissetti, sonra aksayarak evine yürüdü. Yürürken yaşadığı dehşete rağmen içi rahatlamıştı: *Haklıydım – haklı çıktım!*

Bu sırada Francis, kararlı bir şekilde olduğu yerde duruyordu. Avuçları ıslandığı ve nefesi hızlandığı için korktuğunu biliyordu ama kaçmak için de ortada bir neden göremiyordu. Cora aklına nadiren geliyordu –küçük gördüğünden değil, Cora sabitti ve dert etmeye pek değmezdi. Ama sonra Cora'nın sık sık bir taş parçasının üstüne eğilip taslağını çizdiğini, Francis'i yanına çağırıp bulduklarının adlarını söylediğini düşündü. Belki şimdi Francis de aynısını ya da onun gibi bir şey yapabilirdi: Fenomeni en yakın mesafeden gözlemle, rapor yaz ve Cora'ya göster. Bu fikir onu tatmin etti; yürümeye devam ettiğinde solgun perdenin ardındaki güneş kendini toparladı, sis dağılmaya başladı. Islak çamur altın renginde parlıyordu, su çakıllara doğru dere gibi akmaya başladı ve o esnada öğütme sesi yeniden duyuldu, birkaç metre ötede hareket eden karanlık silüet sanki tam o anda havayla şekilleniyormuş gibi yavaşça ortaya çıktı. Francis bir adım öne geldi. Doğudan alçak bir rüzgâr esip sisi kırbaçladığında ortaya çıkan berraklık ânında Francis, kıyıya neyin çıktığını bütün çıplaklığıyla gördü.

Duygularını hazineleri kadar doğru bir şekilde sıraladı: İlk olarak rahatlamıştı, nefesi yavaşlamış, kalp atışları sakinleşmişti; sonra hayal kırıklığına kapıldı; hemen sonra da keyfi yerine geldi. İçinde yükselen kahkahayı bastıramamıştı, öksürük krizi gibi ya da hastaymış gibi bu kahkahasını serbest bırakmak zorunda kalmıştı. Bir süre sonra kahkahası durdu, Francis kendine geldi ve yoluna en iyi nasıl devam edebileceğini düşünerek koluyla gözlerini sildi. Az önce gördüğü şey artık ortada yoktu –yeni sis kümesinin arkasına gizlenmiş ya da yeniden kıyıya vuran dalgalara karışmıştı– bir sonraki adımına karar vermesi önemliydi. Birine söylemesi gerekti-

ğine şüphe yoktu ve aklına gelen ilk kişi de Cora'ydı. Ama olmazdı, sabahın bu erken saatinde dışarı çıkmamış olması gerekiyordu, Cora'nın yanlış bir şey yaptığını söyleyerek anlatacaklarını duymazdan geleceğinden emindi ve bu fikre tahammülü yoktu. Sonra Stella Ransome'ı ve onu mavi kameriyesinde ziyaret edişini, Stella'nın ona hazinelerine dokunmasına izin verdiğini ve ceplerinde bükülmüş bir madeni para, martı yumurtası parçası ve içi boş bir meşe palamudu olduğunu nasıl anladığını hatırladı. Şaşkınlık ve şüpheyile karşılanmaya o kadar alışmıştı ki Stella'nın şefkatli yaklaşımı ona hemen mutlak bir sadakat beslemesine neden olmuştu. Ona gördüklerini anlatacaktı ve Stella da ona ne yapması gerektiğini söyleyecekti.

Sevgili Bayan Ransome

Size bir şey söylemek istiyorum. Sizi uygun bir zamanda ziyaret edebilir miyim acaba.

Saygılarımla Francis Seaborne (Üstat)

Not: Zaman kazanmak için bunu kapınızdan içeri atacağım.

8

Dr. Garrett, tıknaz bir adamı taşıyacak bir dal buldu. Asılmak elbette hiç hoş değildi, yukarıdan düşüp boynunu kırmayı boğazında hissedeceği ağır ve yavaş bir baskıya tercih ederdi ama asılmanın nasıl bir şey olduğunu anlamıştı; dilinin dışarı çıkacağını, bağırsaklarının gevşeyeceğini ve damarlarının gözlerinin beyazında nasıl kırmızı örümcek ağları çizeceğini biliyordu. Anladığı hiçbir şeyden hiçbir zaman korkmamıştı. Yaralı elini kayırarak kemerinin tokasını beceriksizce buldu (sanki elindeki yaranın ciddiyeti ya da dikişleri nasıl çekiştirildiği önemliymiş gibi!) ve kayışı kemerindeki gümüş tokenin arasından ilmik hâline getirmek için geçirdiği sırada eli tokenin üstündeki sembolü oluşturan kabartıların üstünde gezindi. İşte kıvrılmış duran yılan, mesleğinin işareti oradaydı. Oyuncunun aletleriyle dışarı çıkartılmış dili, kırılmış gözünü ayırt etti. Bir zamanlar tanrıların, tanrıçaların işaretini gururla taşıyarak yürüdüğünü düşünmek faydasızdı – buna hakkı yoktu! Daha da kötüsü, ona Spencer'ı hatırlatmıştı – uzun ve endişeli yüzünü, sadakatini, her zaman bir felaketi önlemek için arkasından koşturma alışkanlığını. Seçtiği darağacına yaslanıp oturduktan sonra yaşamak için gerekçelerini sayarken ve hepsini birer birer kenara koyarken geçen zaman içinde arkadaşının bir kez olsun aklına gelmemesi ne kadar olağan dışıydı. Sanki varlığı o kadar sabitti ve o kadar çantada keklik ki

fark edilmemişti bile. Aklına takılanlara gücenerek parmağını yeniden sembolün üstünde gezdirdi ve Spencer'ı da bir kenara koymaya çalıştı. Sonuçta kalbi ceplerinin derinliği kadar geniş olan yetişkin bir adamdı – ilk bakışta donuktu ama genelde sevilen biriydi: Luke'u ancak başka bir ülkeye gitmiş gibi özleyecekti. Ama Luke bunun doğru olmadığını biliyordu. Üniversite sıralarında kemikleri ve tendonları görmek için kesik elleri inceleyerek yan yana geçirdikleri günlerden beri, Spencer herhangi bir kardeşin gösterebileceğinden çok daha hatasız bir dostluk göstermişti. İhmallere ve hakaretlere (ki bunlara sık sık maruz kalmıştı) sabırla tahammül etmişti, servetiyle ve terbiyesiyle asistanların ve borçluların öfkesini bertaraf etmişti, sessiz onayıyla Luke'un amacına doğru attığı bütün ufak adımlara olanak sağlamıştı. Yavaş yavaş ikisinin de sahip olduğu bütün sevgililerden daha sorunsuz bir yakınlık kurmuşlardı: Luke, Spencer'ın şarabı fazla kaçırıp başını omzuna yasladığı günü hatırladı; onu uyandırmamak için kıpırdamamış, bunun sonucunda kolu uyuşmuştu. Luke, Spencer'ı George Hotel'inde, belki de o cebi monogramlı saçma sapan çizgili pijamasıyla uyanırken hayal etti; açık renk saçları dökülüyordu, muhtemelen önce Martha'yı, sonra yan odadaki arkadaşını düşünecekti, ardından şık giyinip yumurtasını yemek üzere sessizce aşağı inerken Luke'un ne zaman uyanacağını merak edecekti, sonrasında huzursuzlanacak ve kapısını çalmaya gidecekti. Polise gider miydi acaba, yoksa kendi mi arardı? Arkadaşını asılı hâlde, kulağının arkasındaki et, kemerinin tokası yüzünden kesilmiş şekilde bulur muydu? Onu aşağı indirmek için dala abanır mıydı?

Hayır – böyle bir zarar verebileceğini düşünmek imkânsızdı – ve adil de değildi: George Spencer uğruna gerçekten hissiz bir şekilde mücadele etmek zorunda mıydı? Ne mesleki itibar umudu ne de Cora Seaborne'a sahip olma umudu, boynunu

ilmige geçirmekten onu vazgeçiremiyordu, bir dost kadar değil, ne kadar aşağılayıcıydı. Ne kadar aşağılayıcıydı – bir başarısızlık daha, en sonunda bile! Hissettiği sakinlik yok oldu ve onun yerine o eski, tanıdık öfke geldi: Kemeriyle vahşice otları döverek çamur tabakalarını havaya kaldırdığı sırada arkasındaki meşenin dalları arasında bir şey güneşi gördüğü için kıpırdadı.

Öğleden kısa süre sonra, George Hotel'in kapısında Spencer ellerini ovuştururken önünde bir taksi durdu. Taksici kapıyı açtı ve para almak için elini uzattı. O sırada omzuna dayadığı yaralı eliyle ve dimdik siyah saçlarıyla Luke belirdi. Luke'un gözlerinin etrafındaki beyazlarla, düşmüş de çizilmiş gibi görünen yanağıyla ona baktığını fark edince Spencer'in haklı öfkesi geçti.

“Tanrım – ne yaptın sen?” dedi, onu içeri çekmek için elini uzatarak; ama Luke, hırçın bir çocuk gibi ondan kurtuldu ve onu iterek yanından geçip lobiye doğru ilerledi. Taksici bozuk paraları saydı – “Neredeydi?” diye sordu Spencer: “Ne kadar uzaktan geldiniz?” – ama taksici cevap vermek yerine başını iki yana salladı ve başının yanına hafifçe vurdu: *Bu adam tam bir kaçık*. Yukarıdan bir kapı öyle sert kapandı ki pencereler sallandı. Spencer, dehşet ve umut içinde üst kata çıktı.

Arkadaşı pencerenin kenarında durmuş Colchester sokaklarını seyrediyordu. Koca bedeni kaskatı kesilmişti. Spencer, Luke her an yere yığılıp paramparça olacaktı gibi hissetti. “Ne oldu?” diye sordu Spencer yaklaşarak: “Her şey yolunda mı?”

Luke dönüp baktığında Spencer bu simsiyah bakışların sertliği karşısında buz kesti. “Yolunda mı?” dedi Luke ve dişlerini gıcırdattı. Gülecekmiş gibi görünüyordu. Sonra başını iki yana sallayıp homurdandı ve sol eliyle Spencer'in üstüne

atılarak şakağına sertçe vurdu ve kaşını yardı. Spencer, çirkin şifonyere doğru geri geri tökezledi ve küfür etti. Gözünün önünde yıldızlar uçuşuyordu. Luke, yıldızların ardından öfke ve sefalet içinde, “Sen olmasaydın her şey bir son bulacaktı, her şey şu an bitmiş olacaktı,” dedi. “Tanrım, bana bakmayı kes, seni burada hiçbir zaman istemedim.” Sonra bağlı olduğu kordon aniden kesilmiş gibi kapalı kapıya doğru düştü ve bandajlı elini avucuna alarak orada öylece iki büküm kaldı. Ağlamak kadar iyi ve basit bir şey yapmak yerine insandan çok, acı çeken bir hayvan gibi kısık ve ritmik bir sesle inlemeye başladı.

“Çok üzgünüm,” dedi Spencer biraz utanarak. “Bunun faydası yok. Hiçbir yere gitmeyeceğimi biliyorsun.” Sonra yeni bir darbeye hazırlanarak dikkatlice arkadaşının yanına oturdu ve İngiliz mesafesini koruyarak omzuna hafifçe vurdu. Bir süre duraksadıktan sonra bu kez omzunu gözden düşmüş bir köpek postuymuş gibi sertçe okşamaya başladı. “Hiçbir yere gitmiyorum,” dedi, “güzelce ağla, sonra kahvaltı ederiz ve sen de kendini daha iyi hissedersin.” Sonra kıpkırmızı kesilerek eğildi ve arkadaşını siyah buklelerinin boşluğundan öptü. Ayağa kalkarken, “Kendine çekidüzen ver,” dedi. “Seni aşağıda bekleyeceğim.”

22 Eylöl

Sevgili Francis

Notun için teşekkürler. Daha önce bu kadar iyi bir elyazısı görmemiştim!

Ben hep evdeyim, o yüzden bir an önce gel. Bana anlatacaklarını dinlemek için sabırsızlanıyorum.

Beni görmeden önce mavi bir şey bulursan bana getirmeni çok isterim.

Sevgiler,

STELLA

Cora Seaborne
2, Park
Aldwinter

22 Eylöl

Sevgili Will, karanlıkta kayın ağaçlarının altında tek başına ne kadar kaldın? Eve gittiğinde uyudun mu? Canın sıkkın mı? Vicdan azabı çekiyor musun? Mümkünse bu duygudan uzaklaş. Ben hiç vicdan azabı çekmiyorum.

Şu an sabah ve yoğun sis nehir ağzının kokusuyla birlikte odanın içine tuhaf bir ışık taşıdı – bazen sanki içinde çoktan boğulmuşum gibi bu kokudan asla kaçamayacağımı düşünüyorum. Sis pencerenin o kadar dibine girdi ki bütün ev bulut kümesinin içinde yutulacakmış gibi hissediyorum.

Sana hiç annemle babamın meyve bahçesinden bahsetmiş miydim? Ağaçlar tahta direklere bağlanarak düzenli bir sırayla dikilmişti. İşkenceyle doğal şekillerinden uzaklaştırıldıklarını düşündüğümü hatırlıyorum. Koca iki yaz boyunca meyvelerini yememiştim.

Bir öğleden sonra orada yemek yediğimi hatırlıyorum. Çocuk tum herhalde çünkü saçlarım iki uzun örgü hâlinde omuzlarıma düşmüştü ve küçükken olduğu gibi sarılardı. Mevsimlerden de ilkbahar olmalı çünkü çiçekler yaprakları çay fincanlarımıza ve tabaklarımıza uçmuştu, ben de çelenk yapmaya çalışıyordum. O gün adını unuttuğumuz bir misafirimiz vardı. Babamın arkadaşlarından biriydi, o kadar kırıışık ve sarımsı bir adamdı ki tabakta hiç yenmeden çok uzun süre kalan bir elmaya benziyordu.

Kafamı kitaplardan kaldırmadığımı görünce bana kanı kaydadı ve akşama kadar bana, Sanskritçe “mat etmek” ve “şah mat” na-

sıl denir, Nelson' denizde midesinin bulanmasından nasıl hiçbir zaman kurtulamadı gibi hoşuma gidecek şeyler öğretti.

En çok hatırladığım şey de şu: "Aynı şekilde yazılsa da zıt anlamlara gelen birtakım sözcükler vardır. Nedir bunlar?" Verecek cevap bulamadım ve tabii ki bu çok hoşuna gitti. Giysilerinin kollarından ipek fularlar çeken süslü sihirbazlar gibi, mesela GÖNÜL, dedi. Gönül vermek, ona bütün kalbinle tutunmaktır, dedi, ama gönül koymak ona darılmak demektir.

Dün bütün gece bu sözcük aklıma sanki bunu saatler önce sen söylemişsin gibi dadandı – anılar inci çiçeğinin uçuşan yapraklarıyla, otların arasındaki elmalarla, patikada bulduğumuz at-kestaneleriyle ve gömleğinin dikişindeki yırtıkla karıştı – mektuplarımızdaki şeyin ne olduğunu, sıcak odalarda birlikte oturduğumuzda ya da ormanda yürüyüşe çıktığımızda birbirimizde ne bulduğumuzu anlatmanın yolunu hiçbir zaman bulamadım ve senin izini hâlâ içimde hissettiğim şu anda bile, bunun gerekliliğinden şüpheliyim... ama şimdilik bu sözcük elimden gelenin en iyisi...

Biz birbirimize gönül verdik –ama gönül de koyduk– ve beni sana çeken her şey aynı zamanda senden uzaklaştırıyor.

Bu mektubu sana Francis ile göndereceğim: Stella'ya anlatması gereken bir şey olduğunu söylüyor. Ona hediyeler verecek: Colchester'dan aldığı mavi bir otobüs bileti, mavi damarlı beyaz bir taş. Martha, parka doğru onunla yürüyeceğini ve bir kavanoz erik reçeli getireceğini söylüyor.

CORA

* A. Horatio Nelson (1758-1805) İngiliz deniz subayı. –çn.

9

“İyi görünüyorsun,” dedi Martha, dürüstçe ama biraz da korkarak. Stella Ransome yaşam doluydu. “Seni rahatsız etmiyoruz ya? Frankie gelmek istedi, hediyeleri varmış. Cora reçel yolladı ama sanırım kıvamı tam tutmamış. Onun reçelleri hiç tutmuyor.”

Stella mavi koltuğunda oturuyordu ve kat kat yorganlara sarınmıştı. Parkın öteki tarafından eve doğru yürüyüşlerini izlemişti. Önce sisin içinden kıpırdanan fener ışığını, sonra etrafı parıltıyla çevrilmiş iki silueti görmüştü: Bir an eve çağrıldığını düşünmüştü ama sonra onun çağrı meleklerinin muhtemelen kapıyı çalmayacağı sonucuna vardı. Üstelik o siyah saçlı çocuk ona anlatacağı şeyler olduğu için ziyaretine geleceğini söylememiş miydi? “İyi hissediyorum,” dedi. “Kalbimin hızlı ve güçlü çarptığını, zihnimin mavi bir çiçek gibi açıldığını hissediyorum – dünyada çok kısa bir zamanım kaldı ve bu zamanı doya doya yaşamak istiyorum! Frankie.” Oğlanı gördüğüne sevinmişti: “Pencerenin kenarına otur da yüzünü göreyim. Çok yakın oturma, son zamanlarda biraz öksürüyorum ama çok da kötü değil.”

“Size bir şeyler getirdim,” dedi Francis ve tedbirli bir mesafede diz çökerek otobüs biletini, mavi damarlı taşı ve kıvılcıktan yumurtası rengindeki şeker ambalajını yere serdi.

“Lacivert, camgöbeği, göl mavisi,” dedi, her birine sıray-

la dokunarak. Sonra elini diğerk cebine sokup beyaz bir zarf çıkardı. “Size bunu vermeliyim, annemin kocanıza yazdığı mektup.”

“Camgöbeği!” dedi Stella, keyiflenmişti, bunları aklında tutmaya çalıştı: Camgöbeği! Göl mavisi! Gerçekten bu çocuğun tılsımlarının sonu yoktu. Kendi çocukları yarın dönüyordu – onlar da anlar mıydı? Bundan şüpheliydi. “Hazinelelerini pencere pervazına koy – şuraya – boş bıraktığım yere – William’a da bu mektubu vereceğiz – çok hoşuna gidecek. Cora’yı yokluğunda özlemişti.” Gözlerini ne gördüklerini ve ne görmediklerini merak eden Martha’ya çevirdi.

“Will burada mı?” diye sordu Martha, merak içinde: Cora serin rüzgârlarda dolaştıktan sonra akşam geç saatte eve döndüğünde içki içmiş gibi sersemlemiş bir hâli vardı ama nefesi kokmuyordu. “Uzun uzun yürüdük,” demişti ve bir koltuğa ilişip hemen uyuyakalmıştı.

“Sisin içinde bulabilirse Magog’u besleyecekti – Jo yarın evde olacak, doğrudan Magog’un yanına gidecek kesin kahvaltıda ne yediğini ve hâlâ Cracknell’i özleyip özlemediğini soracaktır – gidip onu bulsana, hem bu notu da götürürsün.” Stella, Francis’e bakarak hafifçe göz kırpınca Francis yeni arkadaşının onunla baş başa kalmak istediğini anladı ve içi keyiften sımsıcak oldu.

“Size anlatacaklarım var,” dedi Martha gittikten sonra. Tam olarak Stella’nın ona durmasını söylediği yerde duruyordu, daha yakında değil. Dimdikti, anlatacaklarının ciddiyetiyle kaskatı kesilmişti.

“Anlıyorum,” dedi Stella. *Küçük çocukların bana gelmesi için acı çek!* Kendi bebekleri geliyordu ve bu sırada evde başka bir çocuk vardı. Elinden gelse onu bağrına basardı. Bazen kollarına bakıyor ve her bir gözeneginden sevgi fışkırdığını görür gibi oluyordu! “Nedir? Burada çok kalmayacağım için hemen söylemelisin.”

“Anneme itaatsizlik ettim,” dedi Francis, biraz temkinli bir şekilde. Bunun günah olduğunu düşünmese de çoğu yerde hoş karşılanmadığını gözlemlemişti.

“Ah,” dedi Stella. “Hiç canını sıkma. Sonuçta İsa günahsızları değil, günahkârları tövbe etmeye çağırırdı.”

Francis bunu bilmiyordu ama laf işitmeyeceğini öğrenince rahatladı ve cebindeki pirinç düğmeyi başparmağıyla işaret-parmağı arasında yuvarlayarak biraz yaklaştı. “Bu sabah beş buçukta uyanıp tuz bataklığına gittiğimde Banks’in orada olduğunu gördüm. Her yer sis içindeydi. Onu görebilir miyim diye görmek istemiştım. Yılanı yani. Belayı. Hayvanın suyun içinde olduğunu söylediler. Onu bulduklarını söylediler ama ben kendi gözlerimle görmediğim için emin olamadım.”

“Ah! Essex Yılanı – eski rakibim, düşmanım!” Stella’nın gözleri parıldadı, yanağındaki ateşli renk yukarı doğru yayıldı. Öne eğildi ve sır verir gibi, “Biliyor musun,” dedi, “ben onu duyuyorum. Fısıldıyor. Hepsini yazdım.” Mavi defterini açıp uzattı. Francis, iki düzgün sütun hâlinde defalarca, HAZİR OLSANIZ DA OLMASANIZ DA GELİYOR, yazdığını gördü. “Sorun yok,” dedi Stella, çocuğu korkutup korkutmadığını merak ederek: “Her zaman söylediğim gibi, sen ve ben birbirimizi anlıyoruz. Onlar kandırıldı, Francis. Ben düşmanı tanıyorum. Yatıştırılabilir. Daha önce olmuştu bu.” Avuçlarına bakıp okudu –elbette ana hatların hafıza hatlarıyla kesiştiği yerlerde yaralar açılırdı, değil mi?– ve havaya kaldırdı ama Francis hiçbir şey görmedi.

“Pekâlâ,” dedi Francis, sözlerine devam ederek, “o kadar çok sis vardı ki pek bir şey göremedim ama sonra bir gürültü duydum. Oradaydı.” Essex Yılanı yemek masasının arkasından çıkacakmış gibi kolunu savurdu. “Tam oradaydı, kocamandı, karanlıktı ve hareket ediyordu. İsteseydim taş atıp onu vurabilirdim! Baktım, baktım ve Banks’e söylemeye çalış-

tım ama gelmedi. Sonra sis bir süre dağıldı, güneş çıktı ve onu gördüm.” Francis, Stella’ya gördüklerini ve nasıl güldüğünü, sonra sisin ve gelgitin onu nasıl yuttuğunu anlattı. “Ah...” dedi Stella, Francis’in korktuğu gibi kuşkuya kapılarak ve biraz hayal kırıklığına uğrayarak. “Ah!” dedi sonra ve o da kahkahalara boğuldu. Francis, bir keresinde babasının sanki sakinleşmeye yardımcı olacakmış gibi nasıl boğazına uzandığını hatırlayarak Stella’yı seyretti. Babasının hastalığı ilgisini çekmiş ama hiç içine dert olmamıştı. Oysa şimdi Stella’nın gözleri dolunca onun gözleri de doldu – ona yardım etmeli miydi? Aralarındaki halıyı aştı ve ona bir bardak su verdi. Gülme krizi geçti ve Stella minnettar bir şekilde suyunu yudumladıktan sonra ellerini kucagında birleştirdi. “Pekâlâ, Francis. Bu konuda ne yapacağız?”

“Onlara göstermeliyiz,” dedi. “Oraya gidip onlara göstermeliyiz.”

“Göstermek,” dedi Stella. “Evet, umulan şeylerin özü, görülmeyen şeylerin kanıtı...” Dudağının üstündeki çukurda biriken ter damlalarını sildi. “Karanlıkta yürüyen insanlar büyük bir ışık görecek! Onları korkularından kurtaracağız – bana defterimle kalemimi ver. Ben çoktan hazır bir yazarım! Gel” –yanındaki boş koltuğa hafifçe vurdu, Francis de diz çöküp Stella’nın koluna yaslanarak mavi mürekkep lekeleriyle dolu sayfaları çevirişini izledi– “sana ne yapacağımızı göstereceğim, sen ve ben.” Zayıflık ânını unutarak taslak çizmeye koyuldu; o ufak bedeni canlılık ve istekle ışık saçıyordu. “Kumlar batıyor –çağrısını duydum!– mavi suyun içinde bileklerime kadar ıslandım...”

Francis, tedirgin olmalı mıydı, Martha’ya seslenmeli miydi, bilemiyordu. Kadının beyaz elleri titredi –sözcükleri parlak boncuk ipleri gibi karman çormandı– ve gözlerinin siyah merkezleri kenarlara kadar yayıldı. Ama kolunu uzatıp

Francis'i iyice kendine doğru çekti. Annesinin onu utangaç bir şekilde sevmeye çalışmalarına tahammülü olmayan Francis, Stella'ya yaslandı ve omzunda yükselen sıcaklığı, boynunun kıvrımını hissetti. "Bunu sen olmadan yapamam," dedi sır verircesine: "Kendi başıma yapamam. Bunu senden başka kim anlar ki, Frankie? Başka kim bana yardım edebilir?"

Ona aklından geçenleri anlattı. Başka bir çocuk olsa korkar ya da başını omzuna koyup ağlayabilirdi. Ama Stella not defterine bir şeyler çizip ona görevini gösterirken, Francis ilk kez istendiğini hissediyordu ve bu görev icabı değildi. İçini kaplayan bu yeni hissi inceledi ve tek başına kaldığında bu konuda düşünmeye karar verdi: Belki de gururdu bu.

"Ne zaman yapalım?" diye sordu Francis. Stella, sayfaları not defterinden koparıp (Francis, Stella'nın yapacakları şeylere bu kadar titizlikle yaklaşmasına ve planını özenle yapmasına hayran kalmıştı) Francis'in cebine koydu.

"Yarın," dedi: "Bebeklerimi yeniden gördüğümde. Yardım edecek misin? Söz veriyor musun?"

"Edeceğim," dedi Francis. "Söz veriyorum."

Martha, bahçede Will'in Magog'un kafasına, yuvaya dönüş tacı takmaya çalışmasını izledi. Artıkları yiye yiye semiren keçi, kafasındaki tacı sürekli olarak silkelenip düşürüyor, ters gözlerle ona bakıyordu, bakışlarında Cracknell'in hiçbir zaman böyle onur kırıcı bir davranışın hayalini kurmadığı mesajı taşıyordu, bunu ikisi de anlamıştı. Dikdörtgen gözbebekli gözlerini kırptı ve sisli bahçenin sonuna çekildi.

"Çocuklar ne zaman evde olacak?" diye sordu Martha. "Özlemişsindir."

"Her gün onlar için dua ettim," dedi Will. "Onlar gittiğinden beri hiçbir şey yolunda gitmedi." Omzu yırtık gömleğiyle ve saçlarına takılan ipe yaramaz tacın kırmızı dutlarıyla çok

genç gösteriyordu. Vaiz sesini geride bırakmış, onun yerine taşralı sesli harflerine yaslanmıştı; böylesi bir vurgunun tuhaf bir etkisi vardı, insanın gözünü çıplak kollarının kaslı gücüne eskisinden daha çok çekiyordu. “Yarın öğle treniyle geliyorlar.” Martha, bir süre Will’i izledi – önceki gece Cora’yla nereye yürüdüklerini sormaya cesareti var mıydı? O zamandan beri Will de biraz dengesiz, biraz sabırsız mıydı acaba? Belki de bunun tek nedeni çocukların eve dönecek olmasıydı ve bu esnada Stella’nın da mavi odasında yanıp tutuşmasıydı.

“Onları görmek için sabırsızlanıyorum,” dedi Martha: “Her neyse, sana bunu vermek için gönderildim.” Will, Martha’nın kendisine uzattığı mektuba ilgisiz gözlerle baktı; “Şuraya koy,” dedi: “Ben gidip Magog’u alayım.” Tuhaf bir şekilde eğilerek selam verdi –yarı alaycı yarı komik bir hareketti– ve beyaz havanın içine yürüdü.

Francis’i almak için eve döndüğünde kapının eşğinde şaşkınlık içinde kalakaldı. Bebekken bile kucakta tutulmaya dayanamayan – Frankie, Stella’nın kucağına bacaklarını ayırarak oturmuş, kollarını boynuna dolamıştı; Stella ikisinin de üstüne mavi bir örtü çekmişti ve örtünün altında hafifçe öne arkaya sallanıyorlardı.

Martha daha sonra bu sis beyazı son birkaç günü capcanlı hatırladı: William’ın karısı ve Cora’nın oğlu, birbirine lehimlenmiş demir parçaları gibi kenetlenmişlerdi.

Siyahgözlü çocuk geldi ve bana yolu gösterdi.

TANRI'YI kutsa Ah ruhum!

Ve içimdeki her şey onun kutsal adını kutsasın!

Bu kâse benden geçmesin çünkü Ah susadım

Ve Ah dilim kurudu

I O

“Kötü bir sabah,” dedi Thomas Taylor, lambaların aydınlattığı Colchester Caddesi’ne bakarak. Paltosunun kolunu yukarı kaldırdığında her bir ipliğin üstünde, gaz lambasının ışığında parlayan nem damlalarını gördü. Deniz sisinin ikinci günüydü ve şehir, Aldwinter’ı çevreleyen yoğun ve tuzlu örtüden kurtulsa da sokaklarda tuhaf bir sessizlik hüküm sürüyordu, ara sıra yoldan geçen biri ya kaldırımın taşına takılıyordu ya da şaşkın bir yabancıнын kollarına tosluyordu. Hemen arkasındaki harabeyi saran sis katmanları halıların üstünden ilerleyip boş parmaklıklarda asılı kaldı ve Red Lion’daki gösterişli misafirler gri bir kadını en yüksek penceredeki perdeleri kaparken gördüklerine yemin ettiler.

Bugünlerde Taylor’ın yanında, taş bir levhaya bacak bacak üstüne atarak oturan bir çırak vardı. Bakır kafalı tuhaf bir çocuktü, incecik ve sessizdi, aklı başında bir şekilde söyleneni yapıyordu. Dahası, güzel sabahlarda gelip geçen turistlerin neşeli karikatürlerini çiziyor, turistler bozuk paralarıyla mutlu mesut oradan ayrılıp daha fazlası için sık sık geri geliyordu.

“Hiçbir bok göremiyorum,” dedi çırak: “Kimse burada olduğumuzu bilmiyor. Eve gitsek ruhları duymaz.”

Taylor, çocuğu bir ay önce, bir zamanlar yemek odası olan yerde, yastık niyetine yıkık duvar taşlarının üstüne başını koymuş yatarken bulmuştu. Hiçbir soru çocuğun nereden geldiğinin ya da nereye gittiğinin cevabını vermemişti: Nehir-

den, uzun süre yürüdüğünden bahsetmişti, ayakları ve dizleri yeterince su toplayıp morardığına göre uzak bir yerlerden gelmiş, zor bir yolculuk yaşamış olmalıydı. Kapının eşiğinde arabasıyla bir sağa bir sola giden Taylor, yıkık binaya izinsiz girmenin tehlikelerine dair bir dizi nasihatle bulunduktan sonra çocuğu iki çay ve başa çıkabileceğini düşündüğü kadar büyük bir pastırmalı sandviç alması için anayola göndermişti. “O parayı bir daha görmeyeceğim,” diye düşünmüştü, zayıf çocuğun yaralı ayağını sürükleyerek yola çıkışını izlerken ama çocuk elinde bir kâğıt paket ve buharı tüten iki fincanla geri gelmişti. “Buralara yeni düştün herhalde?” demişti, çocuğun kahvaltısını nazik ve kararlı ısırlıklarla mideye indirişini izlerken ama cevap alamamıştı. Yemek ve çay işe yaramıştı; çocuk Taylor’ın bir sürü battaniyesinden en temizini kabul etmiş, az çok güvenli olduğunu gönülsüz de olsa düşünerek bir parça halı bulup saatlerce uyumuştur. Pislik içindeki yanağıyla uyuyan bir çocuk görüntüsü kadar hiçbir şeyin turistlerin gönül tellerine dokunmayacağını fark edince zevkten dört köşe olan Taylor, öğleden sonra kazancını ikiye katlamıştı. Doğuştan gelen cimriliği iyi kalbiyle rekabet ediyordu. Çocuk uyandığında yeniden nereden geldiğini ve ebeveyninin nerede olabileceğini öğrenmeye çalışıp yerel polislerden üstünkörü bahsetti. Bu sorgulama sırasıyla sessizlikle ve dehşetle karşılık bulunca Taylor da oğlana büyüyen şirketinde ortaklığın yanı sıra tam pansiyon konaklama teklif etmekte bir beis görmedi. Niyetinin ciddi olduğunu göstermek için o günkü kazancından mütevazı bir miktarı ona verince çocuk birkaç dakika süren şaşkınlığını üstünden atıp parayı dikkatlice sayarak cebine koydu.

“Benim bir kızım var, unutma,” dedi Taylor, çocuğu rahatlatarak. “Bana bakman gerekmeyecek ama yine de bu emektar arabamı ittirsen hiç fena olmaz. El eklemlerimde iltihap başladı. Hiçbir zaman kendi ailesi olamadığı için senin buralarda

takılman kızımın hoşuna gidecektir. Bana adını bahşeder misin? Hayır mı? Pekâlâ, sana eski kedim Zencefil'in adıyla hitap etmemden rahatsız olmazsan yeterince iyi anlaşacağız demektir." Gerçekten de çok iyi anlaştılar: Taylor'ın kızı en kötü gariplikleri bile kabul etmişti. Dahası, uzuvlarını kaybettiği için babasının ara sıra insanları yanlış değerlendirmeye de hakkı olduğunu düşünüyordu. Zencefil, Taylor'ın gevezelik yeteneği olarak adlandırdığı şeye hiçbir zaman sahip olamadı ama ara sıra, Taylor'ın ne olduğunu çözemediği sorunlu, deli gibi karalanmış çizimler yapması için eline kalemle kâğıt verildiğinde keyfine diyecek yoktu.

"Eve gitsek hiçbir şey fark etmez," dedi çocuk, sise doğru bakarak ama sonra Saint Nicholas'ın kulesinin altındaki kaldırımında bir grubun gürültüsü patırtısı duyuldu. Taylor kendini hazırladı. "Hava azıcık bozsa kepenk indiren, kötü bir işadamdır," dedi ve kasketini şangırdattı. Grup iyice yaklaşınca seslerini ayırt edebildi – *Sadece nasıl olduğunu görmek için birkaç dakika uğrasak olmaz mı? ve James, oyalanma, trene yetişmemiz gerek ve Acıktım ve söz verdin kesinlikle söz verdin...*

"Eski dostlarım olmasınlar!" dedi Taylor, kırmızı redingotu ve tepelerine tutulan pirinç telli şemsiyenin parıltısını görerek. "Bay Ambrose, bu—" Ama o sırada bir kapının açılıp kapandığı duyuldu ve grup George Hotel'in parlayan pencereleleri arasında birer birer gözden kayboldu. "Hepsinin canı cehenneme, Zencefil," dedi. Etrafına bakındı ama çocuğu göremedi. "Şu çok eli açık bir beyefendidir – neler oluyor, evlat? Nereye kayboldun?" Çırağı görev yerini sessizce ve aniden terk etmiş, mermer sütunun arkasına çömelmiş, altdudağını bükmüş, ağlamamaya çalışıyor ama beceremiyordu. *Çocuklar!* diye düşündü Taylor, gözlerini göğe doğru devirip bir kalıp çikolata çıkararak: Köpek alsa daha iyiydi.

"Olacak şey değil," dedi Charles Ambrose, Spencer ile Luke

Garrett'i izleyerek. Spencer'in sağı kaşı yanılmış, ince bandajlarla tutturulmuştu; Garrett'in sargı bezleriyle iyice sarılmış sağı elinin dışında yüzü kireç gibiydi, zayıfladığı için kaşının ağır kemikleri ona eskisinden daha da maymunu bir görüntü katıyordu. Yan yana duran iki adam, yaptıkları bir muziplik sonrasında yakalanmış okul çocuklarına benziyordu. Katherine, annelere özgü sesler çıkarıp ikisini de yanaklarından öperken Luke'un kulağına tatlı tatlı bir şeyler fısıldayınca Luke kızarıp arkasına döndü. Çocukları yanlarında getirmişlerdi ve onlar da havadaki ağırlığı hissedip bunu hafifletmek için ellerinden geleni yaptı. "Yiyecek bir şeyler var mı?" diye sordu John, usta gözlerle odayı şöyle bir süzerek.

"John, sen bir domuzsun," dedi Joanna. "Dr. Garrett, eliniz nasıl? Bakabilir miyim? Dikişleri görmek istiyorum. Doktor olacağım, biliyorsunuz. Eve gittiğimde babama göstermek için kolumdaki bütün kemikleri ezberledim: *humerus*, *ulna*, *radius*—"

"Mühendis olmayacaksın yani," dedi Katherine, kızı henüz bir şey söylememiş, yalnızca Joanna sanki küfür etmiş gibi irkilen Luke'tan uzaklaştırarak. Luke biraz utanç dolu bir refleksle yaralı elini gizlemeye çalıştı.

"Karar vermek için zamanım var," dedi Joanna. "Üniversiteye yıllar sonra başlayacağım."

"Ya da hiç başlamayacaksın," dedi James Ransome, kindar bir şekilde: Jo doğal büyü merakını aniden terk edip eşit amaçsızlıkla bilime merak sardığından beri, kendini ailenin akıl küpü olmaktan azledilmiş gibi hissediyordu. "Bak," dedi, Spencer'a dönüp cebindeki kâğıdı çıkararak. "Tuvalet için yeni bir tür valf tasarladım. Yeni evlerinde kullanabileceğini düşündüm. İstersen bedavaya alabilirsin," diye ekledi, kendini cömert hissederek. Martha'nın Marksist etkisinden muaf değildi. "Sen inşa işini hallettikten sonra patentini alacağım."

“Bu gerçekten çok nazikçe,” dedi Spencer, şu âna kadar gördüğü bütün şablonlarla benzer şekilde yeterli ayrıntılarla kesinlikle bezenmiş olan planlara dikkatle göz gezdirdi. Charles Ambrose, babalara özgü bir minnetle baktı.

“Martha’dan haber aldın mı hiç?” dedi Charles, ateşin yanına oturarak. Bu esnada Katherine, Luke Garrett’ı kenara çekmiş, nazik ve önemsiz bir sohbetle ona duyduklarını unutturmaya çalışıyordu. Spencer’in yüzü Martha’nın adını her duyduğunda olduğu gibi yine biraz kızardı. “İki kez yazdı – Edward Burton ile annesinin evlerini kaybetmemek için mücadele ettiklerini söyledi! Ev sahibi kirayı aniden neredeyse iki katına çıkarmış – komşuları çoktan evlerini boşaltmış. Biz de çok yavaş hareket ediyoruz! Daha doğru düzgün tanımadığı bir adam için dertlenecek kadar iyi biri o.”

“Elimden geleni yaptım,” dedi Charles bütün samimiye-tiyle: Emlak Yasa Tasarısı’nın bütün kalbiyle uğraşmasına rağmen tuğla ve harca dönüşmesi ve kabul edilmesinde vicdan ve tartışmak yetmeyince, Luke Garrett’ın oluktaki yaralı görüntüsü devreye girmişti. Biliyordu, hiçbir şey hayata karşı hevesin aniden körelmesine çare olamazdı ama en azından tamamen kayıp olmadığını görebilirlerdi. “Parlamento’da coşku var ama halk tabakasında coşku olarak kabul edilen şey başka yerde tembellik gibi bir şeyi çağırıştırıyor.”

“Ona iyi haberler verebilmeyi çok isterdim,” dedi Spencer, ellerini ovuşturup hayırseverliğinin ardındaki kişisel gerekçesini gizlemeyi yine beceremeyerek. Uzun, utangaç yüzü kızardı, bir tutam uzun saçını arkaya attı. İyiliği ve hilekârlıktan uzak yaradılışı nedeniyle genç adamı çok seven ve Martha’yla kendisi de yazışan Charles, kalbinin merhametle sıkıştığını hissetti. Acaba çocuğa rüzgârın hangi yönden estiğini söylemeli ve tuttuğu mumu üflelemeli miydi? Muhtemelen bunları yapmalıydı ama bu rahatsız edici ka-

dının aklından geçenlerden pek emin değildi ve deposunda bir sürü darbesi daha olduğundan şüpheleniyordu. Başka bir işle meşgul olduklarını görmek için çocuklara bakarak, “Martha’nın Burton’ın kirasını dert etmesinin tek nedeni iyiliği değil,” dedi nazikçe, “bana söylenene göre kaderleri de ortakmış.” Yumruğu yiyen Spencer, bir yumruk daha yememek için geri çekilirken, “Burton ile mi?” dedi. “Ama–” Sersemlemiş bir köpek gibi başını iki yana salladı, Charles bütün nezaketiyle işi şakaya vurmaya çalıştı. “Biz de en az senin kadar şaşkına döndük! On yıldır Cora’nın refakatçisiydi ve bütün her şeyi üç odayla bir balık çorbası uğruna elinin tersiyle itti! Nikah günü kararlaştırılmamış, onu söyleyeyim, insan onu duvakla hayal edemiyor.”

Spencer’in dudakları bir-iki kez sessizce kıpırdadı, Martha’nın adını söylemeye çalışıyor ama bir türlü başaramıyor gibiydi. Ufalıp küçücük kalmıştı, ellerine onları nereye koyacağını bilemiyormuş gibi şaşkın gözlerle baktı. Charles gözlerini kaçırdı, Luke’un kendini kısa sürede toparlayacağını biliyordu – John hemen köşede bulduğu bir paket krakeri dalgın bir adanmışlıkla yerken Joanna ve James de hastalıktan aşınmış bir kalça eklemi çizimini ilk kimin bulduğu konusunda neşeyle ağız dalaşına girmişti. Arkasına döndüğünde Spencer’in dışarı çıkma tehlikesi taşıyan bir şeyi gizlemeye çalışır gibi ceketini iliklediğini gördü. “Mektup yazıp onu tebrik edeceğim,” dedi. “Bir kez olsun güzel haber aldığımı sevindim.” Gözleri tutmaya çalıştığı gözyaşlarıyla ışıldadı, Luke’a doğru parmağını şıklattı, umutsuzluğa kapılan ve yemek yemesi konusunda ısrar etmek dışında elinden bir şeyin gelmeyeceğini hisseden Katherine’in yanında, yere boş gözlerle bakıyordu.

“Evet,” dedi Charles, kendi merhametine yenilip akreple yelkovan sıkıştırıyordu: Aldwinter çağırıyordu ve sonrasında

huzurlu bir eve dönecekti. “Evet, her yönden kötü bir yıld, doğru ama henüz dörtte üçünü gördük.”

Hızlı olmasa da enikonu düşünen Spencer, ellerini ovuşturarak yavaşça, “Edward Burton’ın kira artışının ona neden bu kadar dert olduğunu merak etmişim,” dedi. “Büyük resme baktığında küçücük bir şey gibiydi... Luke, sen biliyor muydun? Duymuş muydun?” Rehberlik edilmek ya da dalga geçilmek üzere eski dürtüsüyle dönüp arkadaşına baktı ama arkadaş, gitmişti. “Pekâlâ,” dedi Spencer, neşeli görünmeye zorlayarak yeniden Charles’a döndü. “Beni haberdar edecek misin?” Ellerin titreyişinde hem anlayış hem kararlılık hem de mahcubiyet vardı. Farklı köşelerde zaman geçiren çocukları topladılar. Çocuklar Luke’un nerede olduğunu ve elini sordular; John, her şeyi yiyip bitirdiği için üzgün olduğunu belirtip vadedilen pasta kendisine verilmiş olsaydı olayların buraya varmayacağını, harçlığını aldığı yediği bisküvinin yenisini alıp getireceğini söyledi.

“Sevgili Afacanımız için endişeleniyorum,” dedi Katherine, Spencer’in ellerini tutara. Yüzünün kireç gibi olduğunu fark etmiş, bunu arkadaş için kaygılanmasına bağlamıştı. “Nereye gitti? Kaşla göz arasında kaybolmuş.” Ransomelerin çocuklarının uyuşuk bir şekilde uyandırdığı annelik içgüdüsünü hemen yanında durduğunda sağ elini utanç verici bir şey yaparken yakalanmış gibi sol elinin altında saklayan cerrahe yönlendirmişti. “Yemek yiyor mu? Bir şey içiyor mu? Cora’yı gördü mü?”

“Henüz çok erken,” dedi Charles, karısının paltosunu giymesine yardım edip düğmelerini çenesine kadar ilikleyerek. Son yarım saattir melankoliden kendi payına düşenin fazlasını almıştı ve bir an önce çocukları eve götürmek için sabırsızlanıyordu. “Noel’e kadar kendine gelmiş olur – Spencer bir ara öğle yemeğine gel: planların üstünden geçeriz – Joanna,

James, size zaman ayırdığı için Bay Spencer'a teşekkür edin; Dr. Garrett'ı yakın zamanda göreceksiniz – hoşça kalın o zaman!” John'un aklına aniden bir şey gelince kapının eşiğinde durdu. “Annemi göreceğiz!” dedi ve ablasına sarıldı. “Sence iyileşmiş midir? Hâlâ güzel midir?”

High Caddesi'nde batan güneşin altında sis tabakası incelmışti. Joanna, annesini düşündüğünde karnına bir ağrı girdi. İlk başta onu eski bir yaranın geçmek bilmeyen hafif acısıyla özlemişti; her şey rotadan sapmıştı. Katherine Ambrose nazikti ama Stella'nın nezaketinin yerini tutmazdı; odası rahattı ama Stella daha rahat ettiriyordu. Akşam yemeği çok erken ve yanlış tabaklarda yeniyordu; pencere pervazında Afrika menekşesi yoktu; Katherine yanlış şeylere gülüyor, doğru şeylere gülmüyordu; akşam yemeğinde sıcak süt içiyorlardı, papatya çayı yoktu. İlk günlerde annesine her gün yazmış, mürekkebi bir kereden fazla damlatmış ve geceleri alt kattaki mutfığa mavi kenarlı elbisesi içindeki cılız, beyaz silueti çağırmadan uyuyamamıştı. Ama bu görüntüler hızla soldu, geri gelen mektuplar oldukça sevgi doluydu, cümleler tuhaftı ve Joanna'nın söylediği şeylere pek temas etmiyordu. Sonra daha az gelir oldular ve geldiklerinde de Oxford Caddesi'ndeki tren istasyonunun orada kalın kahverengi çoraplar satan kadınların dağıttığı ibadete dair ufak broşürleri andırıyorlardı ve onu mahcup etmişlerdi. Haftalar içinde Londralı olmuştu, metroda ve otobüste rahattı, nereden not defteri ve kalem alabileceğine dair güçlü fikirleri vardı ve Harrods kızlarının gözlerinin içine dik dik bakabiliyordu. Aldwinter önemini kaybetti, çamurlu ve sıkıcı bir hâl aldı, Essex Yılanı varlığını hissettirecek kadar yarım akıllı bir dangalaktı. Babasını özlüyordu ama bu hoş bir duyguydu, ikisine de iyi geleceğini hissediyordu: *Küçük Kadınlar*'ı okumuştı ve Jo March bir süre onsuz idare edebiliyorsa kendisinin de idare edebileceğini hissetmişti.

Gençliğin sertliğine bürünmüştü ve bu çok işine yarıyordu; düşen bir karga tüyü ya da kefene sinek sürükleyen bir örümcek gördüğü zamanlar hariç. Sonra büyü günlerini ve kırmızı saçlı arkadaşını haurlayınca içi bir süre vicdan azabı ve ke-derle doluyordu.

İşte bu esnada harabeye baktı ve engelli adamla mermer plakanın üstünde bacak bacak üstüne atıp oturmuş, kâğıtların üstüne eğilmiş hırpani çocuğu gördü. Nefesi kesildi ve kardeşinin elinden kurtulup hiç düşünmeden yolun karşısına koştu. Bir an otobüsün farları onu aydınlattı, sonra kale müzesine doğru ilerleyen bir grup yaşlı turistin arkasından geçti. “Joanna!” diye seslendi Katherine, kaldırımın üstünde çığlı-na dönmüş, birdenbire midesi bulanmıştı ve bir yandan kıza ulaşmaya çalışarak bir yandan oğlanların yola fırlamasına engel olmaya çalışıyordu. Hiçbir Essex aracının kırmızı paltosunu çamura bulamayı düşünmediğine dair sarsılmaz inancıyla ve ölçülü sakinliğiyle harabeye yürürken Joanna’nın engelli adama bağırıp omzunu yumrukladığını görünce şaşırıp kaldı: “Naomi’ye ne yaptın!” dedi. “Şu güzelim saçlarına ne yaptığına bak!”

Charles ikisinin arasına girince koluna hafif bir darbe yedi. “Joanna,” dedi, “samimiyetini ilk takdir edecek kişi benim ama şu durumda korkun yüzünden çizmeyi aşmış olabilirsin. Bayım, şey adına çok özür dilerim... Jo, sana ne diyeyim şimdi? ...Böyle terbiyesizce bir saldırıya uğradığınız için özür dilerim! Belki bunu telafi edebilirim?” Taylor’ın ters çevirdiği kasketinin içine madeni paralar yağdı. “Şimdi,” dedi Charles, bütün kalbiyle başka yerde olmayı dileyerek: “Senin içine ne girdi, evladım?” Joanna onu dinlemiyor, yalnızca bir Taylor’a bir de pis ceketli zayıf çocuğa bakıyordu. Kızın beti benzi atmıştı, yüzü bir kadının öfkesiyle bir çocuğun hüznü arasında yanıp sönüyor gibiydi. Tüm bunlar olurken oğlan öylece dur-

muş yere bakıyordu. Şaşkına dönen Charles, elini Joanna'ya uzattı – Joanna tehditkâr hıçkırığını yutkunarak bastırdıktan sonra, “Herkes senin dükkândan hırsızlık yaptığını söylemişti ama ben onlara bunu asla yapmayacağını söyledim. Sen gelmediğinde de Belanın seni yakaladığını düşündük ama sen meğerse en başından beri buradaymışsın – Naomi Banks, senin gözünü morartmalıyım!” Joanna bir an bunu gerçekten yapabilirmiş gibi göründükten sonra, Charles'ın artık erkek çocuğu değil, saçları kısacık kesilmiş ve bakır kızılı pis lüleleri parlayan ince bir kız çocuğu olduğunu idrak ettiği kişinin üstüne atladı. Naomi, –deli gibi ağlamaya başlayan– Joanna'ya soğuk davranıp kibirli bir ifadeyle kollarını kavuşturdu.

“Bela mı?” dedi Taylor, sahip olabileceği köpekleri bir kez daha düşünerek: “Çalmak mı? Benim Zencefilim mi? İtiraf ediyorum,” dedi, kasketindeki paraları karıştırarak, “ne yapacağımı şaşırdım.”

“Bence,” dedi Charles, “çalışanınızın sizi kandırdığı, Naomi adında bir kız olduğu ve Joanna'nın arkadaşı olduğu sonucunu çıkarabiliriz.” Kimse ona mavnacının kayıp çocuğundan bahsetmeye tenezzül etmediği için anlayabildiği bu kadardı. Kızıl saçlı kızın gurur deposu boşaldı ve boğulurcasına ağlayarak Joanna'nın sarılmasına karşılık verdi. “Eve gitmek istedim, gerçekten istedim ama suyun kenarında olmaktan çok korkuyordum ve zaten kimse beni istemiyordu!” Geri çekilip ciddi bir ifadeyle Joanna'ya baktı, kirpikleri gözyaşlarıyla sivrilmişti. “Sen artık benimle arkadaş olmak istemiyordun ve herkes okulda çıkardığım olaydan ve suyun içindeki şeyden dolayı benden korkuyordu ve ben bunu bilerek yapmadım: Ne olduğunu bile bilmiyorum, sadece o kadar korkmuştum ki gülmemi durduramadım...”

“Zencefil?” dedi Taylor, durumu elinden geldiğinde toparlamaya çalışarak: “Ben sana iyi bakmadım mı?” Charles'a sin-

si gözlerle baktı, Charles da doyumsuz kaskete bir-iki madeni para daha attı.

“Hepsi benim hatam, değil mi –hepsi benim hatam– kötü bir arkadaşım...”

“Bütün hata o kadında,” dedi, çilleri sicim sicim akan göz-yaşlarıyla parlayan Naomi. “O kadın geldi ve sonrasında hiçbir şey yolunda gitmedi. O koydu! Canavarı nehre o koydu!”

“Duymadın mı?” diye sordu Joanna, kızın kafasını omzuna doğru çekebilecek kadar uzadığını fark ederek. “Essex Yılanı gitti – gitti, orada hiçbir şey yok, hiçbir zaman da yoktu – sadece zavallı bir balık, kocaman bir şey, suyun içinde ölmüş. Geri dön, Nomi” –kızın elini öperken harabenin tozunu ve şehrin pisliğini ağzında hissetti– “babanı görmek istemiyor musun?” Bu son cümleyle Naomi’nin gururundan eser kalmadı, bir çocuk kadar şiddetli olmasa da bir kadının değişmez umutsuzluğuyla ağlamaya başladı. Katherine Ambrose bir elinde John, diğerinde James’le birlikte olay yerine geldiğinde Joanna’yı, *pietà* gibi, mermer bir kaidenin üstünde otururken gördü, kucağında incecik bir kız vardı ve bir çocuğun büyüye dair fikrine çok benzer bir sesle şarkı mırıldanıyordu.

“Korkarım,” dedi Charles, saatine bakarak, “bir çocuğumuz daha oldu.”

I I

Stella mavi kameriyesinde çocukların gelişini duydu ve kollarını uzattı: John'un kapının önündeki basamağa ayakkabısıyla hafifçe vuruşunu ve James'in ölçülü adımlarını tanıyordu. Joanna'nın paltosunu nasıl yere atıp uzun bacaklarıyla son sürat koşacağını biliyordu. Sonra kapıda Will belirdi, yüzünde hediye getirmiş bir adamın zafer dolu tebessümü vardı. "Canım, geldiler işte, telgraf direği gibi uzamışlar." – sonra sessizce Joanna'ya döndü: "Dikkatli ol: Göründüğünden daha zayıf."

Joanna'nın, annesini hasta yatağında bir deri bir kemik, beti benzi solmuş bir şekilde battaniyesini amaçsızca çekiştirirken göreceğim diye ödü kopmuştu ama Stella yıldız gibiydi, gözleri ışıldıyordu ve yanakları al aldı, çocukları gelecek diye boynuna üç kez turkuaz boncuklu bir kolye dolamıştı ve şalında mavi kanatlı kelebekler uçuyordu. "Jojo," dedi Stella, onlara doğru uzanmaya çalışarak – yeterince çabuk ulaşamadı. "Joannam," dedi, adlarını dilinde tutarak. "James. John." Kendilerine özgü kokularını nasıl da iyi tanıyordu. John'un saçları her zaman biraz sıcak yulaf gibi kokardı, James'in kokusu zekâsı gibi keskindi. Joanna, annesinin şalının altında her an kırılıverecek gibi duran kemiklerini hissetti ve irkildi. Annesi bunu fark edince birbirlerine suç ortağı gibi baktılar.

"Kolyene bayıldım," dedi John, sonra yarım çikolata ba-

rını uzatarak, “Sana hediye getirdim,” dedi. Stella bunun bir fedakârlık olduğunu biliyordu, onu öptükten sonra kapının eşiğinden içeri adımını atalı beri hiç durmadan *Cutty Sark*’tan, metrodan ve Bazalgette’in inşa ettiği kanalizasyona nasıl indiğinden bahsedip duran James’e döndü. “Teker teker,” dedi Stella, “teker teker. Hiçbir şeyi kaçırmak istemiyorum.”

“Annenizi yormayın,” dedi Will, kapının eşiğinden izleyerek. Boğazı hem keyiften hem de üzüntüden düğümlenmişti. Bir saat boyunca orada dikilip Stella’nın çocuklarını bağrına basmasını izleyebilirdi – kıpır kıpır çocuklarına bütün sıcaklığıyla kendisi de sarılıp onları sıkıştırmak istiyordu. Bu esnada bu manzarayı Cora’ya mektupla mı yoksa sözle mi tasvir edeceğini, Cora’nın nasıl da hoşuna gideceğini ve gri gözlerinin nasıl buğulanacağını düşünüyordu. *Tanrı yardımcım olsun, ikiye bölündüm*, diye düşündü ama hayır, yarısı orada yarısı da parkın öteki tarafındaki gri evde değildi; her ikisinde de bütün benliğiyle vardı. “Annenizi yormayın,” dedi onlara doğru yürüyerek. Küçük eller onu kendilerine doğru çektiler. “Biraz daha kalın ama sonra bırakın da uyusun.”

“Artık hepiniz yanımdasınız,” dedi Stella. “Artık hepiniz buradasınız, canlarım: Ben gitmeden yanımda olun.”

O beni evine ziyafet evine çağırıyor

Üstümdeki sembolü AŞK

Yılanı cennetin mavi çiçekli bahçesine yollamış O ve şimdi yolluyor ve bir adamın itaatsizliği yüzünden kefaret ödenmesi gerek Aldwinter'ın günahkârları yargılanıyor ve benim itaatimle kurtulacaklar

Tanrı'nın mavi Blackwater suyundaki yılan hizmetkârı vergilerimizi almaya geldi

Aidatlarını ödeyeceğim ve geldiği yere geri dönecek
ve ben

CENNETİN kapılarından

içeri gireceğim!

I 2

Banks, rıhtımda mayna edilmiş yelkenlerinin yanında oturmuş, donuk gözlerle kayıplarını sayıyordu –karısı, teknesi, çocuğu, hepsi parmaklarının arasından tuzlu su gibi akıp gitmişti. Deniz sisinin ardındaki nehir ağzı yaklaşan gelgitle şişmişti ve Banks’in aklına sabah ateşin yanında oturan siyah saçlı çocuğun onu nasıl kıyıya çektiği geldi. “Bir şey görmedim,” dedi loş havanın içine doğru. “Hiçbir bok görmedim.” Ama o tuhaf haberler de Essex Yılanı da zihnindeydi: şişkindi, kuyruğu ok gibiydi, çakıl taşlarına pençe atıyordu. Ara sıra soluk sis dağılıyor, alacakaranlığın içinde tek direkli balıkçı teknelerinin ışıkları görünüyor ve mavnalar göz kırptıyordu; sonra perde düştü ve yine tek başına kaldı. Teselli bulmak için mavnacının şarkısını fısıldadı –*Sancak ışığı geceleri yeşil yanar – Sandal ışığı sağında parlar...* – ama derinlerde bir yerde bir şey dışarı çıkmak için fırsat kollarken renkli camın ardındaki alevler ne işe yarardı?

Omzunda küçük bir el hissetti ama o kadar nazikti ki ne irkildi ne de kaçtı. Bu dokunuş yalnızca tanıdık değildi, aynı zamanda sahiplenici bir tutuştu –başka kimse ona böyle dokunamazdı– aklına içki sersemliklerinin ve yoğunlaşan sisin arasından yükselen anılar geldi. “Eve mi geldin, ufaklık?” dedi çekinerek, kendi elini okşayacak bir el arayarak omzuna koyarak. “İhtiyar adama geri mi döndün?”

Joanna'nın artık kullanmadığı paltosuna sarınan Naomi, saçları hatırladığından daha çok seyren babasının kafasına baktığında yeni ve beklenmedik bir şefkatle doldu. Bir an babası artık babası olmaktan çıkmıştı, öylesine kendi uzantısı gibiydi ki babası aklının ucundan bile geçmemişti. İlk kez babasının da korktuğunu ve üzüldüğünü anladı – onun da umduğu şeyler olmuştu, acı çekmişti ve keyfini çıkarmıştı. Bu, Naomi'yi heyecanlandırdı ve yılların içinde ilerletti: Rıhtımın kenarında babasının yanına eskisi gibi bacak bacak üstüne atarak oturdu ve balık ağını kendine doğru çekti. Ağı ustalıkla parmaklarının arasında gezdirdi ve yırtık bulduğunda, “İstersen bunu onarırım,” dedi. Bu işten hep nefret etmişti – parmaklarının arasındaki ağ gibi deriyi aşındırıyordu ve tuzdan canı yanıyordu– ama elleri eski ritmini buldu. Balık ağıyla uğraşmak ona iyi gelmişti. “Gittiğim için özür dilerim,” dedi, yırtık ağları birbirine doğru çekip babası kimseye görünmeden ağlayabilsin diye başını başka yana çevirerek. “Bir şeylerden korktum ama artık geçti. Üstelik...” –elini uzatıp babasının paltosunun düğmelerini ilikledi– “kendi başıma para kazandım! Eve gittiğimizde parayı sayınama yardım edebilirsin.”

Akşama doğru etrafı deniz sisi sardı ve Aldwinter'a doğudan yaklaştı. Pencere pervazlarını yalayıp geçti, hendeklerde ve çukurlarda yuvalandı, All Saints çanının sesini neme boğdu. Parkta huzursuzluk içinde yürüyen Cora, doğrudan güneşe baktığında karanlık güneş lekelerinin öfkeli fırtınaları yüzünden yüzeyin bulandığını gördü. *Ona söylemeyeceksem kime söyleyeceğim?* diye düşündü. *İmkânsız şeylerden konuştuğumda başka kim inanacak bana?*

“Yorgunum,” dedi Stella mavi odasında, “ve şimdi yatıp uyuyacağım.” Köşeye kıvrılmış James ve John, ellerindeki

iskambil kâğıtlarını bırakıp annelerine baktıktan sonra gizlenme yerlerine geri dönen hayvanlar kadar umursamaz ve hoşnut bir tavırla yeniden oyunlarına döndüler. Newton'ın bir paragrafını defalarca okuyan ve kendini hiç olmadığı kadar bilge hisseden Joanna, annesinin alnında parlayan terleri ve saçlarının nasıl alnına yapıştığını görüp korkuya kapıldı. Daha önceki açığözlülüğünden hiçbir şey kaybetmeyen Stella, çocuğunu yanına çağırdı: "Gördüğünü biliyorum, Jojo: Onların görmediklerini gördüğünü biliyorum. Ama mutluyum – bazen hepiniz uzaktayken ve ev sessizken bile şöyle düşünüyordum: Hiç olmadığım kadar mutluyum. Bana inanıyor musun? Acı çekmeden bir saat bile yapamazdım çünkü acım beni ayağa kaldırdı, bana hayat yolunu gösterdi!" Eteğini iki yana açıp bütün hazinelerini –mavi istiridye kabukları, cam kırıkları, otobüs biletleri ve lavanta dalları– teker teker toplamaya başladı ve hepsini bir bez parçasının içine koydu. "Temizlik yapmalıyım," dedi, etrafına bakınarak. "Hepsini bana getir, Jo –şişeleri, şuradakileri; bütün taşları ve kurdeleleri– hepsini yanımda götürmek istiyorum."

Will çalışma odasında idi ve Cora'nın mektubunun yanında duran bomboş kâğıda bir şeyler yazmaya eli bir türlü gitmiyordu. *Vicdan azabından uzaklaş*, demişti Cora, sanki bundan kurtulunabilirmiş, sanki Cora'nın bunun nasıl bir his olduğuna dair bir fikri varmış gibi! Cora kendini bütün bunlardan korumuştı: Bunun yalnızca bir yerlerde hata yapmış olma hissi değil, kişisel ve gizli bir yara olduğunu, Will'in ayağına ve eline çivileri biraz daha çaktığını, bunun bir böğürtlen çalısı alıp Stella'nın kafasına sıkıca bağlamaktan farksız olduğunu bilmiyordu. *Ben günahkârların lideriyim*, diye düşündü; ama bunda bir kibir yok muydu, ilkinin üstüne yüklenen bir başka günah değil miydi? Cora'yı düşündüğünde –yanağının üst kısmındaki çilleri, sabit gri bakışları, dimdik

duruşu, yırtık pırtık paltosu içinde kraliçeler gibi– görünüşü hemen gözünde canlandı – ve bir an öfkeden gözü karardı (işte, bir başka günah daha: Kayıt defterine yaz ve tahtaya yapıştır!). Ambrose'un yılın başlarındaki mektubunu açtığı sırada rüzgârın yön değiştirdiğini anlamıştı – paltosunun düğmelerini ilikleyip pencereleri kapamalı, esintiye yüzünü dönmemeliydi. Ama sonuçta bu Cora'ydı, (adını yüksek sesle söyledi) Cora, daha ilk tokalaşmalarında ona samimi davranan Cora'ydı –hayır, daha öncesinde değil, çamurun içinde debelendiklerinde değil– keyiflenen ve öfkelenen Cora'ydı, cömert ve bencil olan, onunla daha önce kimsenin geçmediği gibi dalga geçen Cora'ydı; Will yanındayken ağlayabilen tek kişiydi! Öfkesi yatışınca dudağını karnına nasıl dayadığını, ne kadar sıcak, ne kadar yumuşak ve bir hayvan gibi sakın olduğunu hatırladı: O zaman bunun günah olduğunu düşünmediği gibi şimdi de pek düşünmüyordu – nezaket, diye düşündü, nezaket; hiç aramadığı ve hak etmediği bir hediye!

Orada tek başına ne kadar kaldın? diye yazmıştı Cora, uzun zaman kalmıştı. Will nehir ağzına, Leviathan'ın siyah kemiklerine gitmiş ve yılanın derinlerden çıkıp onu, Yunus Peygamber'i balinanın yutması gibi, yutmasını dileyerek nehre bakmıştı. *Essex nehirlerinin kenarına oturup ağladım*, diye düşündü ve üst katta Stella'nın odasının kapısı nazikçe kapandı, ayak sesleri merdiven boşluğuna doğru ilerledi: Kalbi acı içinde attı. Bir yanda parlayarak sönmekte olan özel yıldızı Stella vardı; arkasında umutsuzca içine düşeceği kara bir boşluk bırakmasından korkuyordu. Yukarı kata çıkıp yatakta yanına uzanmak ve her zamanki gibi sırtına sokulan karısıyla uyumak istiyordu ama mümkün değildi: Stella artık hep yalnız olmak, mavi defterine bir şeyler yazmak istiyordu ve gözlerini hırsla başka bir yere sabitliyordu. Will karanlık odada öylece otururken kalem oynatamıyordu, –dua edemiyor-

du– kırmızı kenarlı güneşi izliyor ve Cora'nın da bir yerlerde güneşi izleyip izlemediğini düşünüyordu.

Francis Seaborne, parkın öteki tarafında bacak bacak üstüne atıp oturmuş saati izliyordu. Ceplerinde o kadar çok maviye çalan taş vardı ki ne kadar uğraşırsa uğraşsın bir türlü rahat edemiyordu. Annesi başka bir yerde, evin etrafında dolaınıyordu, dikkati dağınıktı ve huzursuzdu, arada yanına gelip tek kelime etmeden alnına öpücükler konduruyordu. Stella Ransome'ın üstünde mavi mürekkeple talimatları açık şekilde yazdığı ve onu korkutan ama bakması eğlenceli bir de resmin bulunduğu mektup elindeydi. Kâğıdı açıp açıp kapıyordu – yelkovan yavaşça ilerliyordu ve Francis'in bir yanı daha da yavaş ilerlesin istiyordu: Emirlerinin bilgeliğinden şüphe ediyor değildi, yalnızca uygulamaya cesareti olup olmadığından emin değildi. Saat tam beşte çizmelerinin ve ceketinin düzgün bir şekilde onu beklediği antreye çıktı ve sisin içine karıştı. Başını kaldırıp baktı, yükselen Avcı dolunayını bulmaya çalıştı ama ay saklanmıştı ve bir yıl geri dönmeyecekti.

Uyuyan annesini rahat bırakan Joanna, arkadaşını bulmaya gitmişti: Dedikodularından ve büyülerinden oluşan o eski toprakları geri almak, ona tuz bataklıklarının yılanın gölgesinden nasıl kurtulduğunu göstermek istiyordu. Kısa süre içinde, sihir günlerinin yüzleri kızarmadan hatırlayamayacakları uzak ve çocuksu bir anı olduğu kesinlik kazanmıştı. Yine de eski patikalarından adımlarını birbirine uydurarak yürümek güzeldi. “Cracknell'ı bulduğumda oradaydı,” dedi Naomi, daracık bir derenin hemen yanındaki çakıllı alanı işaret ederek. “Başı yana kaymıştı, kolları bacakları bir yanda, öylece uzanıyordu. Düşüğünü düşünerek yanına gittim – sonuçta yaşlı bir adamdı, değil mi? Ve yaşlılar düşer – ama onun gözleri açıktı. Gözlerinde karanlık bir şey gördüm ve belki de bunun gördüğü son şey olduğunu, belki canavarı gördüğünü

düşündüm ama sonra hareket ettiler ve aynaya bakıyordum gibi gözlerinde yalnızca kendimi gördüm. Hasta ve yaşlı olduğu için öldüğünü söylüyorlar – hepimizin bunu yılanın yaptığını düşünmüş olmamız komik!”

Yürüyerek Leviathan'ın yanından geçerken yanaklarına değen havanın nemlendiğini hissettiler; Blackwater kıyılarına çöken sis yoğun, parçacıklı ve inciye andıran taneciklerle doluydu. Biraz uzaktaki bekçi ateş yakmış, sonra yerinden ayrılmış olmalıydı: Korları rüzgâr sisi hareket ettirdikçe yer değiştiren sarımsı bir pus yaymıştı.

“Gitti,” dedi Joanna, “sonuçta korkacak hiçbir şey yoktu ama yine de kalbim çarpıyor – duyabiliyorum! Korkuyor musun? Devam edelim mi?”

“Evet,” dedi Naomi, “ve evet.” Cesur olmak için korkmak gerekiyordu, babası mavnasının masasında ona bunu öğretmişti. “Devam edelim – şuraya dikkat et, derinleşiyor.” Tuz bataklığını bütün dereleri ve yüksek bataklık otu öbekleriyle avucunun içi gibi biliyordu: “Koluma tutun ve bana güven,” dedi, “sular bir saat önce çekildi. Güvendeyiz.” Yeniden burada arkadaşıyla birlikte olmaktan keyif almıştı ama şimdi her şey değişmişti: Naomi artık yavaş okuyan, yumuşak başlı, papazın kızına hayranlık duyan o zavallı Naomi değildi – buralar onun muhitiydi ve ipler onun elindeydi. Yine de loş ve huzursuz bir akşamdı. Deniz sisinin içinde yer yer bataklık görünüyordu (sis dağıldığında bu ânı bekleyen balıkçılı gör-düler), sonra sis tamamen çöktüğünde yapayalnız kaldılar. Bir kere güneş sisi delip geçtiğinde dört bir yanlarının ciyaklayıp suya dalan dalgıç kuşlarıyla çevrili olduğunu fark ettiler. “Bizim kadar kayıp,” dedi Joanna gülerek ve evde olmayı dileyerek. “Şimdi geri dönelim,” dedi. “Ya yolu bulamazsak?” İstiridye yatağının çürüyen direklerinin yanından tökezleyerek ve bağırarak geçerken Naomi'ye yapıştı, sorumluluğu üstlendiği için ondan biraz nefret etmişti.

“Ya hâlâ buradaysa,” dedi Naomi, dalga geçercesine: “Her şeye rağmen hâlâ buradaysa ve bizi almak için geri döndüyse?” Utanç veren intikam arzusuyla kolunu çekip sisin içine geri geri gitti, ellerini ağzının kenarına siper ederek arkadaşına seslendi. “Onu çağıracağım, olur mu?” diye sordu, kendini korkutuyordu ama durmaya da niyeti yoktu. “Dikkat et! İşte geliyor!”

“Kes şunu,” dedi Joanna, kadınsı olmayan gözyaşlarıyla savaşılarak: “Kes şunu! Geri dön. Yolu bulamıyorum...” Naomi yeniden belirttiğinde kendinden biraz utandı, onun omuzlarına vurdu: “Korkunçsun, *korkunç*, nehir ağzına gidip orada boğulabilirdim ve bu senin hatan olurdu... Ne? Ne oldu? Nomi – oyun oynamayı bırak, onun kocaman bir balık olduğunu bal gibi biliyorsun...” Naomi’nin ağzını bıçak açmıyordu, elini onu durdurmaya çalışırcasına havaya kaldırdı. Blackwater’ın akıp Colne’un sularıyla buluştuğu nehir ağzına değil, ateşin sisin içinde mercan renginde yanmaya devam ettiği kıyıya doğru bakıyordu. “Ne oluyor?” dedi Joanna, dilinde korkunun bakır para tadıyla: “Ne gördün? Ne var orada?”

Naomi, Joanna’nın kolunu tutan elini gerip sıktı, arkadaşını kendine doğru çekip ağzını kulağına yaklaştırdı: “Şişşt...” dedi, “şişşt... Bak, Leviathan’ın yanında, göremiyor musun? Duyamıyor musun?” Joanna ya duydu ya da duyduğunu sandı: Ara sıra, hiç nedensiz ya da biçimsiz bir tür inleme ya da gıcırtı duyuluyordu. Ses bir an sustuktan sonra yeniden yükseldi ve bu kez sanki yaklaşmıştı; Naomi kafa derisinden parmak uçlarına kadar korkunç bir şekilde buz kesip olduğu yerde kalakaldı. Oradaydı –en başından beri orada bekliyor, bekliyordu– kandırılmamış olduklarını düşündüklerinde rahatladıkları bile söylenebilirdi.

Sonra soluk tabaka kalktı ve yalnızca elli metre ötedeki siyah, kalkık burunlu, ikisinin de düşündüğünden çok daha

iriyarı olan o şeyi gördüler. Kanatsızdı ya da uyuyordu, küt bir kuyruğu vardı, yumrulu çirkin bir yüzeye sahipti, balık ya da yılan gibi kat kat parlak pulları yoktu. Naomi, gülmekle haykırmak arasında bir ses çıkararak dönüp yüzünü Joanna'nın omzuna gömdü. "Sana söylemiştim!" diye fısıldadı alaycı bir sesle. "Herkes söylemedim mi?" Joanna tuhaf bir şekilde hiç korkmamıştı ve gördükleri manzaraya yaklaştı – o şey hareket ettiğinde yeniden öğütme sesi duyuldu, iştahla birbirine sürten kocaman dişleri andırıyordu, Joanna çığlık atarak geri çekildi. Çevresine sis çöktüğünde gördükleri tek şey artık zamanını bekleyen bir gölgeydi.

"Gitmemiz gerek," dedi Joanna, korku içinde bağırmmamak için kendini zor tutuyordu: "Bizi geri döndürebilir misin – bak, ateş şuradaki kıyıda yanıyor– oraya doğru git, Nomi, gözlerini ateşten ayırma ve ses çıkarma..." Ama ateşin korları ıslandığından ışık soldu, bir süre çaresizlik içinde ve hiçbir şey görmeden çakılların üstünde tökezleyerek yürüdüler, ikisi de gururlarından ağlamamaya çalışıyordu. "Hazır olun ya da olmayın –hazır olun ya da olmayın–" diye mırıldandı Naomi kendini teselli etmek için; sonra alçak güneş sis kıyısını delip geçti ve tam dibine geldiklerini, neredeyse ıslak siyah gövdesine takılacaklarını fark ettiler. Joanna bağırıp elini ağzına götürdü: Oradaydı işte, oradaydı, bunca zamandan beri bir kol mesafesi uzaktaydı –kördü, uyukluyordu belki, kıyıda inanılmaz derecede çirkin görünüyordu– suyun içindeyken, doğal ortamındayken gösterişli miydi? Dalgaların altına mı girmişti, kayganlaşıp parlamış mıydı? Şemsiye gibi açtığı kanatları –biri öyle söylemişti– neredeydi: Kırpılmışlar mıydı ve kim kırpmıştı? Bir şey daha vardı – karnında mavimsi bir leke: Joanna bunu bir yerlerden tanıyor gibiydi, incelen sisin içinde ne olduğunu çıkarabilirdi bile belki.

Hemen yanındaki Naomi dimdik duruyordu, ellerini kol-

larını savuruyordu, okuldaki kızları delirten o kahkaha krizinin eşiğindeydi. Ağzını oynatarak lekeleri işaret etti: Yine o öğütme sesi duyulunca Naomi irkildi ama yine de iyice yaklaştı. “Anneciğim,” dedi, “anneciğim...” Joanna, bir an Naomi’nin kilise mezarlığındaki en ucuz mezar taşının altında yatan annesini çağırdığını sandı. “Bak,” dedi Naomi fısıldayarak, “şuraya bak: Ben bu harfleri tersten bile tanırım –Gracie yazıyor– Gracie annemin adı, yazdığım ilk şeydi ve on yıldır hiç unutmadım...” Çakılların üstünde, kalkan sisin arasında ileri doğru koştu, Joanna seslenip onu geri çağırmaya çalıştı. Ama korku arkadaşını terk ederken yanında onun yaşadığı dehşeti de götürdüğü için Joanna da bataklıkta hareket eden şeye doğru yürüdü.

Güçlenen güneşten çakılların üstüne vuran berrak ışıktaki kızların ikisi de gördü, kıyıya neyin vurduğunu o parlattı ânında gördüler. Siyah bir tekneydi bu, küçüktü, birbiri üstüne binen ahşaplardan yapılmıştı, Blackwater’ın dibini boylayalı uzun zaman olmuştu ve her yanını kaplayan kaya midyeleri ona pürüzlü bir et görünümünü vermişti, kaba sabaydı ve savaş yarası almışa benziyordu. Alabora olmuş gövdesi çürümüş ve batmaya başlamıştı, böylelikle kıyıya dayanmış küt bir hayvan burnunu andırıyordu; çekilen gelgitin son dalgasıyla hareket edince ahşabı çakıllara değerek gıcırıyor, kerestesi ara sıra hüzünle inliyordu. Kabarcıklı alglerin ve şeker yosununun örtüsü altındaki mavi beyaz GRACIE yazısını görmek mümkündü: Banks’in teknesiydi bu, kayıp olduğu düşünülmüş uzun zaman önce vazgeçilmişti. Oysa onca zamandır gelgitlerin etkisiyle bataklığa vurmuş, bütün köyün aklını kaçırmaya yol açmıştı.

Gülseler mi ağlasalar mı bilemeden birbirlerine sarıldılar. “En başından beri buradaymış,” dedi Naomi, “babam rıhtımdan çalındığını düşünüyordu, ben hayır demiştim, sadece doğru düzgün bağlayamadın, hepsi bu...”

“Bayan Seaborne’un defteriyle buraya geldiğini düşünsene, fotoğraf makinesini getirmediği için pişman olmuş ve aklında British Museum’dan bir vaka–,” dedi Joanna, sadakatsizliğini hissederek gülmeye başlamıştı. Ama Cora’nın durumun komikliğini göreceğinden emindi.

“–ve Hain Meşesi’nde sallanan o kadar at nalı, bekçiler, kimsenin çocuklarını sokağa salmaması...”

“Babama söylememiz gerek,” dedi Joanna: “Herkesi buraya getirip göstermeliyiz. Ama ya geri döndüğümüzde gelgit yüzünden burada olmazsa ve kimse bize inanmazsa...”

“Ben kalırım,” dedi Naomi. Alçak güneş ıslak bataklığı bakır rengine boyamışken bir an bile korkmamış olmalarına inanmak güçtü. “Ben kalırım. Sonuçta bu benim tek nem sayılır.” Gracie, diye düşündü. *Nerede görsem tanırım!* “Haydi, Jojo, elini çabuk tut, hava kararmadan gidip gel.”

“Çok komik,” dedi Joanna, çakılların yukarısındaki patikaya dönerek. “Altından çıkan mavi bir şey var – görebiliyor musun? Mavi kantaron olabilir, gerçi yılın bu zamanı kantaronlar için biraz geç.”

Biraz uzakta, Leviathan’ın kaburgalarının arasında oturup avucuna batan karanlık kıymıkları çıkaran Francis Seaborne, onları izliyordu – ikisi de onu görmemiş, kimse tarafından ıskalanmamıştı.

Çalışma odasındaki Will, rüya görmeden uyukluyordu. Uyandığında zihni o kadar huzursuzdu ve hatırladıkları o kadar canlıydı ki bir an hangisinin uykusu hangisinin uyanıklık olduğunu ayırt edemedi. Çalışma masasının üstünde boş bir kâğıt vardı ama artık ne işe yarardı? Varlığını üstüne inşa ettiği derin temelin ayaklarının altından kaydığını, çatladığını ve yeniden inşa edildiğini ona anlatabilmek için hiçbir umudu yoktu. Aklına gelen her cümle eşit ve zıt bir gerçek içeren başka bir cümleyle ânında çelişiyordu. Kuralları yıktık – ku-

rallara uyduk; keşke o Londra'ya has mesafeni korusaydın – Tanrı'ya şükür yaşadığımda yaşıyorsun, Tanrı'ya şükür bu dünyayı paylaşıyoruz! Hiçbir işe yaramayacaktı: Söyleyecek bir şeyi yoktu. *Senin kabul ettiğin kurban alçakgönüllü bir ruhtur, Alçakgönüllü ve pişman bir yüreği hor görmezsin,*’ diye düşündü, kendi ruhunun tamamen alçakgönüllü olabilmesini, yüreğinin daha da pişman olmasını dilerdi.

Duyduğu bir sesle yerinden kalktı – önce ayak sesleri yankılanmış, ardından bahçe kapısı kapanıp açılmıştı. Stella'nın yukarıda uyandığını, belki de onu istediğini düşündü ve her zamanki gibi keyfi yerine geldi. Cora'nın mektubunu tiksiniş gibi bir ses çıkararak itti – bu en kötü ihtimalle ahlaksızlık; en iyi ihtimalle kafasını dağıtmaya yarayan bir şeydi, ne de olsa akli fikri yansı bu dünyada yansı bir sonraki dünyada öylece yatan sevdiği kadında olması gerekirdi. Sonuçta gelen, paltosuna sinen tuz bataklığının kokusuyla, parlayan gözleriyle, bütün haylazlığı ve neşesiyle Joanna'ydı. “Gelmen gerekiyor,” dedi, babasının kolunu çekiştirerek: “Gelip ne bulduğumuza bakman gerek – herkese göstereceğiz ve her şey yoluna girecek.”

Stella'yı uyandırmamak için sessizce hareket ederek dışarı çıktılar, Hain Meşesi'nin uzun bir gölge oluşturduğu mavi alacakaranlığın çöktüğü parkı geçtiler, bütün sis dağılmıştı. “Sen burada bekle,” dedi Joanna, onu koşturup cevap vermekten kaçınarak (“Yorgunum, Jojo, ne olduğunu söyleyemez misin?” – “Sen burada bekle ve gör”). Sonra günün son saatlerinde ıslak ıslak parlayan High Yolu'na geldiler; All Saints'e vardıklarında Francis Seaborne'un sıradan bir çocuk gibi eve koştüğünü gördüler. Sonra karşılanna, Cracknell'in yokluğundaki Dünyanın Sonu çıktı, ümitsizliğe düşmüş, neredeyse tamamen Essex kiline dönmüştü. “Biraz daha ileride,” dedi Joanna, babasını çekiştirerek: “Leviathan'ın orada, Naomi'nin beklediği yerde.”

* Mezmurlar 51:17 -yhn

Naomi Banks, ısıldayan bukleleriyle onları bekliyordu ve biraz uzakta yanan ateşin etrafı taşlarla çevrilmişti.

Will bir parça toprak görünce sevinip bağırان martıların duydu; tuz kokulu havayı ve yataklarındaki istiridyelerin tatlılığını içine çekti. Taşçeviren kuşları derelerin içinde geziyor, çulluklar sualtı şarkısı söylüyordu. Naomi onlara seslenip yanına çağırdı. Will ne bulduklarını görmüştü: Bertak akşam ışığında kaya midyeleriyle ve deniz yosunuyla kaplanmış batık bir tekneydi bu. Kıyıya vurmuş, çakıl taşlarına kadar uzanmıştı ve kısmen canlı gibi görünüyordu. Will, bauğa yaklaştığında gövdesindeki GRACIE yazısını net bir şekilde gördü. “Tüm olanlardan sonra,” dedi Naomi’ye dönerek, “her şeyin nedeni babanın teknesi miymiş?” Naomi, sanki bu onun başarısıymış gibi gururlu bir edayla başını onaylarcasına sallayıp eğildi. Will, iki kızın da elini sırayla sıktı. “Çok iyi iş çıkardınız,” dedi. “Size Cemaatin Özgürlüğü Ödülü verilmeli.” Tamamen kalpten gelen minnettarlığıyla sessizce kısa bir dua etti: *Bütün bunlar son bulsun; korku ve fısıltılar, masalarının başında çıldıran kızlar!* “Babanı alalım, Naomi: Artık bunlar yaşanmayacak. İki Essex Yılanımızın olduğunu ve ikisinin de karıncaya bile zarar veremeyeceğini düşünmek ne güzel!”

“Zavallı,” dedi Joanna, mavnanın yanında eğilip ahşabına vurarak ve elini acıtan keskin midyeler yüzünden yüzünü ekşiterek. “Zavallıcık, denizlere açılman gerekirken sonun böyle olmuş. Şuna bakın,” dedi. “Taşlarda mavi çiçekler var, sanki onları birileri buraya koymuş. Biraz da mavi ot var.” Denizin körelttiği camı alıp cebine koydu. “Bizimle eve gel,” dedi Will, onu çekiştirerek. “Biraz sonra karanlık çöker ve Banks’in haberi alması gerek.” Güzel bir iş çıkardıklarını hissederek candan bir şekilde kol kola girip sırtlarını Blackwater’a döndüler.

Cora başını okumadığı kitaptan kaldırdığında kapıda Francis’i gördü. Koşmuş olduğu apaçıktı: Kâkülü alnına yapışmıştı ve

ince göğsü ceketinin altında pır pır ediyordu. Onu bu hâlde görmek o kadar sıradışıydı ki sandalyesinden kalkmaya başladı. “Frankie?” dedi, “Frankie? Bir şey mi oldu?”

Francis korkarak içeri girmemesi gerekiyormuş gibi kapıda öylece dikiliyordu. Cebinden katlı bir kâğıt çıkarıp dikkatlice açtıktan sonra koluna sürterek düzeltti. Sonra kâğıdı göğsüne bastırıp Cora’nın daha önce hiç –asla– görmediği bir cazibeyle gözlerini gözlerine dikti. “Sanırım yanlış bir şey yaptım.” Sesi ilk kez bu kadar çocuksu çıkıyordu ama burununu hiç de çocuk gibi çekmeden ya da yutkunmadan çok sakinçe ağlamaya başladı.

Cora şu âna kadar çektiği bütün acıların içinde birikip yükseldiğini hissetti; bu birikim boğazında düğümlendi ve bir an konuşamadı. “Kötü bir maksadım yoktu,” dedi Francis. “Yardıma ihtiyacı olduğunu söyledi, nazikti, ben de elimdeki en değerli şeyleri ona verdim–” Koşup onu kollarına almamak için kendini zor tuttu. Bunu daha önce defalarca yapmıştı ve geri püskürtülmüştü. Kendi isteğiyle ona gelmesini beklemek en iyisiydi – sandalyesine döndü, “Frankie,” dedi, “yalnızca nazik olmaya çalıştıysan nasıl kötü bir şey yapmış olacaksın ki?” Sonra Francis, Cora’nın yanağıyla omzunun arasına tam oturan siyah kafasıyla aniden kucağına çıktı. Kollarını boynuna doladığında Cora, oğlunun gözyaşlarının sıcaklığını ve kalbinin kalbinde ne kadar hızlı çarptığını hissetti. “Şimdi,” dedi –Francis’in yüzünü avuçlarının içine aldı, geri kaçmasından ve bir daha asla geri gelmemesinden korkuyordu– “bana ne yaptığını sandığını anlat, ben de sana bunu nasıl telafi edebileceğimizi söyleyeyim.”

“Bayan Ransome,” dedi. “Sana göstermek istiyorum ama göstermemeliyim! Sana göstermek istiyorum ama ona göstermeyeceğimi söyledim!” Verdiği sözle yapmak istediği şeyi tek potada eritmenin imkânsızlığı onu serseme çevirmişti: Hangi

yöne dönse bir şey yerinden oynuyordu. Kâğıdı daha gevşek tutunca Cora kâğıdı elinden aldı. Mavi kâğıdın üstünde mavi mürekkeple YARIN / ALTI / DİLEĞİM YERİNE GELECEK! yazıyordu ve hemen altında –uzun saçlı, gülümseyen– bir kadının çocuksu eskizi kıvrıkcık bir dalganın altındaydı. Stella Ransome en alta imzasını atmış, *Ceketini giy soğuk olabilir*, yazmıştı.

“Stella, Tanrım,” dedi Cora – ama Francis’i korkutamaz ya da kapıya koşarken onu kucağından atamazdı: Ya oğlu bir daha –kollarını açıp gözlerinin içine bakarak– kucağına gelmezse? Midesi bulandı ama bunu bastırdı –cevabından pek bir şey çıkmayacakmış gibi sohbet eder gibi bir tavırla– “Frankie,” dedi, “onunla suya indin mi? Suyu inmesine yardım ettin mi?”

“Bana eve çağrıldığını söyledi,” dedi Francis. “Essex Yılanı’nın onu istediğini söyledi, ona suyun içinde bir şey olmadığını söyledim, o da Tanrı’nın esrarengiz şekilde hareket ettiğini ve zaten fazla oyalandığını söyledi.” Ellerini yüzüne koyup sanki hâlâ çakılların üstündeymiş ve güneş batalı çok olmuş gibi titremeye başladı.

“Pekâlâ,” dedi Cora. “Pekâlâ.” Oğlunu yatıştırmaya çalışırken oğlunun buna teslim olmasına, yüzünü ona çevirmesine şaşırdı. Kendini teselli etmek için olduğu kadar oğlunu da teselli etmek için ona sarıldı; Martha’yı çağırdı, Martha’nın kısa süre önce arkadaşına karşı takındığı soğuk tavırlar kapının dışında kalmıştı.

“Onu al lütfen – Martha,” dedi Cora. “Tanrım, Tanrım, paltom nerede benim, çizimlerim nerede? –Frankie, sen elinden gelenin en iyisini yaptın, şimdi de ben yapacağım – hayır, hayır – sen kal: Ben hemen döneceğim.”

Will, High Yolu’nda yanında Joanna ve Naomi ile yürüyordu. Nasıl da gururlular! diye düşündü gülümseyerek, her zamanki

gibi bütün olanları Cora'ya en iyi nasıl anlatabileceğini, en çok neyin hoşuna gideceğini düşünüyordu; ama bu artık imkânsız olabilirdi, her şey yıkılmış, yeniden yapılmıştı, hiçbir şeyin şeklini fark edemiyordu. – sonra “Cora!” diye seslendi Joanna ve el salladı. İşte arkadaşı oradaydı, koşuyordu ya da koşuyor gibiydi. Bir an (bastıramadığı bir ses çıkarmasına neden olan bir an) Cora'nın onu aramaya gelmiş olabileceğini, kapalı kapılar ardında bir saat daha kalamadığını düşündü.

“Sorun ne?” diye sordu Naomi, durup kendini rahatlatmak için kalaylı madalyonuna dokunarak. Bir sorun olduğu kesindi, Cora'nın yanakları ıslaktı, dudakları hüzünle aralanmıştı – onlara doğru yaklaşırken elindeki kâğıdı hiçbirinin anlayamadığı bir sinyal gibi salladı. Onlara ulaştığında neredeyse hiç durmadı, Will'in kolunu çekiştirip, “Bence Stella suyun kenarında,” dedi. “Bence bir sorun var.”

“Ama biz oradan geldik, bir şey yoktu, Banks'in kaybettiği tekne–” Ama Cora çoktan gitmişti bile, Will'e fırlattığı kâğıt ıslak patıkaya düştü ve Will bir an ne hareket edebilirdi ne konuşabildi. Çünkü bir sorun vardı, evet – evet: Bunu hemen görmüş olması gerekirdi – oradaydı, ulaşamayacağı bir yerdeydi – tam olarak uzanıp tutamamıştı. Joanna eğilip kâğıdı aldı. İlk başta anlayamadı ama sonra zihninde o kadar garip ve korkunç bir görüntü oluştu ki ellerini ona vurabilirmiş gibi havaya kaldırdı. “Baba,” dedi Joanna, ağlamaktan kendini alamayarak, “uyumuyor mu? Onu üst katta sağ salım bırakmadık mı?” Rengi kireç gibi olan Will, serseme dönerek, “Ama ben onu duydum,” dedi, “ayak seslerini, kapanan kapıyı duydum – dinlenmek istediğini söyledi...”

Cora'nın yolun tuz bataklığına doğru inen kısmına ulaştığını ve bataklığa biraz daha özgürce koşabilmek için paltosunu nasıl üstünden attığını gördüler. Will, sanki başka bir adama aitmiş ve kendisi de o vücuda musallat olan bir

ruhmuş gibi birdenbire miskinleşen, isteksizleşen vücuduna küfrederek arkasından gitti. Enkaza en son o ulaştı. Cora çamurun içinde diz çökmüş, gövdeyi ittiriyor, sırtındaki kaslar elbisesinin kumaşının altında hareket ediyordu. Kızlar hemen yanındaydı ve onlar da diz çökmüştü. Bütün duaları cevapsız bırakan çirkin ve kötü niyetli bir tanrının önünde yalvarıp yakaran insanlara benziyorlardı. Will, batık mavnanın etrafındaki mavi damarlı taşları, zor görünen açık renkli kurdeleyi, çakılların üstünde dikey duran mavi cam şişeyi gördü (nasıl görmesindi ki?). “Yorgun olduğunu söyledi ve dinlenme zamanı gelmişti—” dedi şaşkınlık içinde. Çamurun içinde ne yapıyorlardı? Elbiseleri çamurdan ağırlaşmıştı, başları debelenmekten öne eğilmişti. “Stella, Stella,” diye seslendiler defalarca, Stella yürüyüşe çıkmış ve tembihlenen saatte eve dönmemiş bir çocukmuş gibi. Elleri ıslak ahşabın üstünde kaydı, üç kadın çok da ağır olmayan ve hareket ettiğinde parçalarına ayrılan tekneyi kaldırdı.

Stella Ransome, mavi simgeleriyle birlikte gölgelerin arasında gizlenmiş, sessizce yatıyordu. Onu gören Will bağırınca Cora da bağırdı: Mavna Cora’nın elinden kayıp düşünce bataklıkta paramparça oldu. Stella günün son ışığında uzanırken incecik mavi elbisesinden kalçalarının ve omuzlarının güzel kemikleri görünüyordu. Elinde kokusunu vermeye devam eden bir demet lavanta vardı ve hemen etrafını mavi cam şişeler, patiska ve pamuk kumaşlar sarmıştı; başının altında mavi ipek kırlent vardı ve ayaklarının dibinde, rutubetten kıvrılmış mavi defteri duruyordu. Teni maviydi, dudakları maviye çalıyordu, derisinin altındaki damarlar belirginleşmişti; kapalı gözlerinin kapakları morarmıştı. Dizlerinin üstüne çöken William Ransome, karısını kendisine doğru çekti. “Stella,” dedi alnından öperek, “buradayım, Stella, seni eve götürmeye geldik.”

“Bizi bırakma canım, daha değil,” dedi Cora – “Gitme.” Kadının küçük beyaz elini alıp avucunda ovuşturdu. Joanna, annesinin elbisesinin kenarını çekiştirip çıplak mavi ayaklarını örttü. “Dinleyin, dişleri birbirine vuruyor, duyabiliyor musunuz?” Kendi paltosunu çıkardığı gibi Will’inkini de omuzlarından aldı, serin havaya karşı Stella’yı paltolara sardılar.

“Stella, canım, bizi duyabiliyor musun?” dedi Cora. Sevgi dolu çaresizliğinde vicdanın acı dolu alışılmadık azabı vardı –ah, evet, evet– Stella onu duyabiliyordu. Mor gözkapakları kıpırdanıp kalktığında her zamanki gibi menekşeyi andıran parlak gözleri görüldü. “Onun görkeminde hatasızdım,” dedi Stella. “Ziyafet evinin kapısında durdum ve üstümdeki sembolü aşktı.” Nefesi sığıdı, sarsılarak öksürdüğünde ağzının kenarında kan belirdi. Will, başparmağıyla kanı silip, “Daha değil, daha zamanı var,” dedi. “Sana ihtiyacım var – canım, birbirimizi asla yalnız bırakmayacağımıza söz vermiştik – hatırlamıyor musun?” Hissettiği şey neşeydi, çok büyük, uygunsuz bir keyifti: Burada, bu çakılların üstünde kefaretinin ödüyordu, aklında Stella’dan başka bir düşünce yoktu. *Lütuf bu, yine!* diye düşündü: *Günahkârların liderine lütuf yağıyor!*

“İkimiz aynı gün açık bir pencere kenarına bırakılmış mumlar gibi söneceğiz,” dedi Stella gülümseyerek. “Haurlıyorum! Haurlıyorum! – ama görüyorsun ya, beni eve çağır-dıklarını duydum, suyun içinde bir şey var, geceleyin fısıldadı ve açtı, ben de nehre ineceğim ve Aldwinter için onunla barışacağım, diye düşündüm.” Bunu söyledikten sonra Will’in kollarında açık gökyüzünün pasparlak yanan akşam yıldızını gözler önüne serdiği nehir ağzına doğru döndü. “Beni almaya geldi mi?” dedi huzursuzluk içinde. “Geldi mi?”

“Gitti,” dedi Will. “Bir aslan gibi cesurca gönderdin onu. Şimdi bizimle eve gel, eve gel.” Joanna ve Naomi ayağa kalk-

masına yardım edince onu kaldırmak ne kadar da kolaydı – sanki mavi göge doğru çoktan yok olmaya başlamış gibi!

“Cora,” dedi Stella, sessizce seslenip elini uzatarak. “Ne kadar sıcaksın, hep de öyleydin – Francis’e taşlarımı, ıvır zıvırlarımı almasını söyle. Hepsini nehre versin, Blackwater maviye dönsün.”

KASIM

Eğik dünya dönüyor, yıldızlı avcı, Essex gökyüzünde ayaklarının dibinde yaşlı köpeğiyle yürüyordu. Sonbahar gayretli kışı savuşturmuştu; ılık, bulutsuz bir aydı, fazla abartılı barbarca bir güzelliği vardı. Aldwinter parkındaki meşeler güneş ışınlarında bakır renginde parlıyordu; çalı çitler dutlardan kıpkırmızı olmuştu. Kırlangıçlar gitmişti ama tuz bataklığındaki kuğular derelerdeki köpekleri ve çocukları tehdit ediyordu. Henry Banks, batık teknesini Blackwater kıyısında yaktı. Islak ahşap tükürükler saçtı, siyah boya kabardı. “Gracie,” dedi, “en başından beri buradaymışsın.” Naomi hemen yanında dik duruyor, yönü değişen gelgiti temkinli gözlerle izliyordu. Tam hareket edecekken kalakalmış gibi hissediyordu, bir ayağı suyun içinde bir ayağı kıyıda kalmıştı. *Şimdi ne olacak?* diye düşündü. *Şimdi ne olacak?* Başparmağıyla işaretparmağını birleştiren ete, teknenin gövdesinden siyah bir kıymık iyice batmıştı: Bir tulsıma dokunuyordu, ellerinin çıkardığı iş karşısında dehşete kapılmıştı.

Londra hemen teslim olmuş, ona beyaz bayrak sallamıştı. Kasımın ortası geldiğinde Strand'deki otobüslerin pencereleri kırağı tutmuştu. Charles Ambrose, kendini yeniden babalık rolünde buldu. Joanna sürekli çalışma masasındaydı ve ona en uymayan kitaplara ilgi duyuyordu. James, kahvaltı vakti kaldırım kenarındaki olukta kırık gözlük bulmuş, akşam yemeğine kadar bunu mikroskoba çevirmişti. İştahında ve

sakin yapısında kendini gördüğü John'a karşı özel bir düşkünlüğü olduğunu saklıyordu. Yüzüstü yatıp kart oynuyordu; Guy Fawkes Gecesi'nde paltosunu yırttı ve bunu umursamadı. Akşam Katherine ile göz göze geldiler ve ikisi de başını iki yana salladı: Üçünün birlikte yaşadığı o düzenli ve zevkli evin varlığı nehirde doğmuş bütün hayvanlar kadar tuhaftı. Londra ile Aldwinter arasında o kadar sık ve hızlı mektuplaşıyordu ki hatlarda yalnızca onları bekleyen bir gece treni olduğuna dair şakalar yapılıyordu. John buna inanıp makinistin yoluna devam etmesini sağlamak için ona pasta yapıp yapamayacağını sordu.

Charles, Spencer'dan bir mektup aldı. Önceki ateşli çabaları bu mektupta mevcut değildi. Konut politikasının iyileştirilmesine etik olarak hâlâ bağlı olduğu kesin olsa da artık fazlasıyla külfetli servetinin temkinli yatırımına odaklanmıştı. Mülk olabilir, dedi (ayrıntı vermesine gerek olmasa da üstü kapalı konuşuyordu), bu aralar mülk çok revaçta ve Charles da bir an bile faka basmadı. Bethnal Green'de yeni bir ev sahibi var, ne kadar iyi kalpliye de iş konusunda da o kadar beceriksiz.

Henüz işe geri dönmeyen Edward Burton, projelerinden başını kaldırıp baktığında masada Martha'yı gördü. Cora Seaborne ona daktilo vermişti ve daktilo epey gürültü çıkarıyordu ama Burton'ın umurunda değildi. Nasıl oldu ki? Bir ay içinde evsiz kalmakla tehdit edilmekten sabahları uyandığında onu hayrete düşüren bir güvenlik ve huzur derecesine yükselmişti. Bütün apartman bir ev sahibi tarafından satın alınmış, söz konusu adam her bir evi denetlemesi için iki yazman işe almıştı. Adamlar fotoğraf makinesiyle gelmiş ve çayı reddetmişti, ıslak pencere çerçevesini, yamulmuş kapıyı, gıcırdayan üçüncü basamağı not etmişti. Tüm bunlar bir hafta içinde onarılmış, sokağa beyaz badana ve sıva kokusu yayıl-

mıştı. Fabrika işçileri, hemşireler, yazmanlar, anneler ve ihtiyar erkekler kahvaltıda ve akşam yemeğinde kendilerini hiçbir zaman gelmeyen o cezalandırıcı kira artışına hazırlıyordu. Komşular artık merdiven sahanlıklarında toplanıp başlarını kaşıyordu. Genel kanı adamın tam bir aptal olduğuydu. Halk dargındı –birden çok kiracı, Benim kimsenin hayırseverliğine ihtiyacım yok, demişti umutlu bir şekilde– ama adını biliyor olsalardı, kapalı kapılar ardında adama dua ederlerdi.

Martha'nın cebinde, Spencer'ın yazdığı, ona mutluluklar dileyen katlı bir not vardı. "Uzun bir süre ne işe yaradığımı merak ettim, sözüm sadece paraya geçiyordu. Cerrah olmaya çalıştım çünkü bu zaman geçirmenin saygın bir yoluydu ve çocukken bana çekici geliyordu ama aslında hiç benlik değildi. Tanrı biliyor ya, ben Luke Garrett değilim. Senin sayende aynaya baktığımda kendimden tiksинmememi sağlayacak bir amaç edindim. Beni sevmeni çok isterdim ama seni sevmemin bir yolunu bulmama ve bana gösterdiğin hataları düzeltme yardım ettiğin için teşekkür ederim." Cümleler o kadar mütevazı ve nazikti ki Martha kendi yolunun onun yolunun yanından ilerlemesinin daha iyi olup olmayacağını bir an merak etti. Ama olmazdı: Cora'nın yokluğunda istediği kişi, neredeyse tamamen sessiz oluşuyla, becerikli elleriyle Edward Burton'dı, yoldaşı ve dostuydu.

Bethnal Green'de, Cora'ya olan özlemi tuhaf bir şekilde Foulis Caddesi'ndekinden, Colchester'dakinden, Aldwinter parkındaki gri evdekenden daha büyük değildi. Kutupyıldızı gibi sabitti ve ona bakmasına gerek yoktu. Ona refakat ederek geçirdiği yıllardan da hiç pişman değildi. Zamanın değiştiğini ve bir zamanlar gerekli olana artık ihtiyaç kalmadığını anlayabiliyordu. Üstelik (daktilosundan kafasını kaldırdı –Edward'ın kaşlarını çatarak planlarına baktığını gördü– kısa süre önce çalışmasını yayımlayan dergiye dokundu) tek hırsı

sevilmek olan bir kadın, zavallı bir kadındır. Onunsa ilgilenmesi gereken daha önemli şeyler vardı.

Luke Garrett'ın Pentonville Yolu'ndaki odasında gerçek zihinlerin evliliği gerçekleşmişti. Her ikisinin de birbirlerinin Blackwater'ın dibini boylamasını bütün kalbiyle istediği anlar olmuştu ama Thames'in bir ucundan diğerine kadar birbirine daha bağlı başka bir çift bulamazdınız.

Spencer, kasımın ilk günlerinde Queen's Gate'teki gitgide utanç duyduğu evinden ayrıldı ve arkadaşıyla yaşamaya başladı. Luke, görevinin uzun bir süre itiraz etmek olduğunu hissediyordu (çocuk bakıcısına ihtiyacı yoktu, kalsındı; kimseyi görmek istemiyordu, asla; Spencer'ı her zaman çok can sıkıcı bir arkadaş olarak görmüştü) ama aslında durumdan memnundu. Dahası, Spencer hayat kurtarmaya dair eski bir özdeyişi gün yüzüne çıkarmış, Luke onun ölmesini engelleyeli beri Spencer'ın hem onun mülkiyetinde hem de onun sorumluluğunda olduğunu belli aralıklarla ifade etmişti. "Ben senin kölenim," diyordu ve annesinin fotoğrafını Ignaz Semmelweis'in portresinin yanına asmıştı.

Sakat elinde kayda değer bir ilerlemeye dair hiç iz yoktu: Dikişleri alınmıştı, yara beklediğinden daha kötü değildi, his kaybı yoktu ama iki parmak sürekli olarak içe kıvrılıyor, çataldan daha ince bir şeyi tutamıyordu. Luke, görev bilinciyle (huysuzca da olsa) kauçuk bir bantla bir dizi egzersiz yapıyordu ama beklentiden çok umudu vardı. Cora'nın yüzü hep gözlerinin önündeydi. Eşit benzerlikte iki senaryo hayal ediyordu: İlk senaryoya göre yarası nekroz olacaktı ve onu leş gibi kokan cerahatli bir zavallıya dönüştürecek, Cora da hayatının sonuna kadar pişman olacaktı; ikinci senaryoya göre kendini iyileştirmenin bir yolunu bulacak, derhal cesur bir ameliyata girecek ve bir gecede ünlü olacak, Cora'nın çaresiz hayranlığını kazanacak, bu hayranlığı herkesin gözü önünde

elinin tersiyle küçümseyerek itecekti. Bir zamanlar verdiği bütün sözlere rağmen Spencer'in geri dönme umudu olmaksızın tevazuuyla ve sessizce sevme kapasitesi onda yoktu, Cora'ya beslediği yatıştırılmaz nefret, onu Spencer'in doğru düzgün kahvaltı etme ısrarından ("Zayıfsın ve bunun sana hiçbir faydası yok...") çok daha fazla ayakta tutuyordu. Kimsenin şu âna kadar ona atfetmediği bir bilgeliğe sahip olan Spencer, Luke'un anlamadığını anlıyordu: Aşkla nefret arasında pelür kâğıt kadar ince ve hassas bir ayırım vardı ve Cora'nın öteki tarafa geçmesi için bu ayrıma dokunması yetiyordu.

Ama Luke'un akşam yemeği için domuz pirzolası getirmesinin ve Spencer'in arkadaşını çalışmaya ya da yemek yemesi için odasından dışarı çıkmaya az çok zorlamasının nedeni yalnızca duygular ve sadakat değildi. Anlaşmalarının kullanışlı bir boyutu vardı, o da şuydu: Spencer, Luke'u hem cerrah hem de hasta olarak bulunduğu Royal Borough'ya geri dönmesi için ikna etmiş, çözüm önermişti. Cerrahlık konusunda Luke'un eline su dökemezdi, orası doğruydu; ama yeterince iyiydi ve bazılarından da daha iyiydi. Spencer'da eksik olan (bunu neşeyle itiraf ediyordu) cesaret ve bütün yaralarla hastalıkların tehdit değil, yeteneğini göstermek için sevinçle karşıladığı bir fırsat olan arkadaşındaki iç görüydü. Hâl böyleyken, Luke'un ellerinin yerine kendi ellerini kullanarak bir tür organ nakli yapılamaz mıydı? "Pek düşünmemeye söz veriyorum," dedi. "Sen hep bu konuda pek iyi olmadığımı söylemişsinizdir." Ameliyathanenin kapısını muzaffer bir tavırla, Luke'un bu görüntüye karşı koyamayacağını umarak açtı. Öyle de oldu: karbolik sabun kokusu, çelik tepsiler içindeki neşterlerin ısıltısı, yıkanmış pamuk maske yığını Luke'un üstünde ensesine elektrik yüklenmiş gibi bir etki yaratmıştı. Eli dikildiğinden beri, açlıktan ölmekte olan bir adama ulaşamayacağı bir tabak yemek vermekten farksız olacağını dü-

şündüğü için ameliyathaneye adımını atmamıştı. Şimdiyse bu manzarada hayat bulmuştu –sürekli ayaklarının dibinde gördüğü darağacı gölgesi kaybolmuştu– yarı çömelmiş vücutunu potansiyel enerjinin korkutucu rezervleri yeniden ele geçirmiş gibiydi. Sonra içeri sakalını okşayarak ve Spencer’ın gözüne bakarak Rollings girdi. Bu fikir o sırada aklına gelmiş gibi çekinerek, “Kısa süre önce açık kavalkemiği kırığı vakası geldi –epey dağılmış sanırım– ve adam ameliyata parasının yetmeyeceğini söylüyor. İkiniz şansınızı denemek istemezsiniz herhalde?”

Pazar günü William Ransome vaiz kürsüsünün başındaydı. Batıdaki pencerenin bir camının çatladığını gördü ve bunu not aldı; kolçağı parçalanmış karanlıkta kalan sırayı gördü ve gözlerini kaçırdı. Onları Tanrı’nın tahtına götürecek kulaktan kulağa yayılmış bir korku unsuru olmayınca kiliseye de çok az kişi gelmişti ama yine de neşeli bir topluluk vardı: *Sevinçle şükredin Tanrı’ya*, diye ilahi söylediler, komşularına nazik olunmasını dilediler. At nalları Hain Meşesi’nden indirilmişti, yalnızca en yüksekteki nal muhtemelen kimse hangi amaca hizmet ettiğini hatırlamayana kadar orada asılı kalacaktı. Will, cennet bahçesine dair nazik vaazının içine gizleyerek yılandan yalnızca bir kez söz etmiş, yılanın çifte yanılgısından, korkularının yersizliğinden dem vurmuştu. Aptalca davrandıklarını açıkça kabul ediyorlardı ve ağızlarından çıkana dikkat etmeye kararlıydılar.

Daracık vaiz kürsüsünden son zamanlarda sabahları ağrıyan sol dizini tutarak indi ve kilisenin bahçesine açılan kapıda bekleyenleri üstünkörü selamladı. “Çarşamba, öğleden sonra kesinlikle geleceğim – hayır, hayır, 46. Mezmur olmaz, 23’ü düşünür müsünüz? – Sevgilerini yolluyor: Burada olmayı çok isterdi.” Ama her şey affedilmişti. Will, eskiden hiç olmadığı kadar el üstünde tutuluyordu: Hâlâ solluğu kapısında

alalı çok olmayan Londralı kadından söz ediyorlardı, karısını bataklıkta nasıl kollarına aldığını biliyorlardı. Üstündeki lekeyi görmüşlerdi ve bu onu değerli kılıyordu: Çelikten değildi, gümüşlendi. Üstelik papaz evinin kapısının ardında neyin beklediğini ve Will'in neden koşar adım eve döndüğünü biliyorlardı – hemen hemen her hafta parkta paltosunu kollarına kadar çekip hava alarak, komşuları selamlayarak gezdikten sonra nefes nefese perdeli odasına dönen mavi gözlü karısı içindi. Hediye olarak kapının önüne kuşburnu şurubu ve kabuklu ceviz bırakıyorlardı; kartpostallar ve hiçbir işe yaramayacak kadar küçük ve ince mendiller bırakıyorlardı.

Will, papaz yakasını çıkarıp siyah cüppesini de yere attı. Bugünlerde bunu sabırsızlık içinde yapıyor, sonra en az bu kadar acele bir şekilde yeniden giyiyordu. Stella, battaniyesinin altında kedi yavrusu gibi kıvrılarak kollarını uzatıp onu bekliyordu. “Kimi gördüğünü ve ne dediklerini anlat,” diyordu, dedikoducu ruh hâllerinden birinde. Yatağa hafifçe vurup onu yanına çağırıyor, neredeyse yeniden çocuk oluyorlardı; gülüyor, diğer herkese boş veriyor, başka biri duysa hiçbir şey ifade etmeyecek yarısını hatırladıkları cümleler kuruyorlardı. Ama onları duyan yoktu: Ev boştu, onlar yokken büyüyüp efsaneleşen çocukları bir süredir evde değildi. “Jo’yu hatırlasana,” diyorlardı, “John’u ve James’i hatırlasana.” Duydukları özlemin acısından zevk alıyorlardı çünkü bir tren biletiyle ya da birinci sınıf posta puluyla geçecek tatlı bir kederdi bu. Çok az kullanılan ağrıyan kaslarıyla, ufak odalarda ve alçak tavanlarda hep boğulacak gibi hisseden Will hem hizmetçi hem anne olmuştu; bazen önlüğünü takıyor, ikisini de rostoyla ve temiz çarşafarla şaşırtıyordu. Dr. Butler Londra’dan geldiğinde iyi haberler getirmişti: Söylediğine göre, uygun önlemler alındığında iş artık yalnızca bakıma kalıyordu ve Stella’nın başka bir yere götürülmesindense evde bakılması çok daha

iyiydi. Dr. Butler, karbolik sabunla ellerini yıkadıktan sonra onların da aynısını yapması gerektiğini hatırlattı.

Stella, her zamanki gibi kocasından daha mutluydu, yavaş yavaş palamarlarını çözdüğünü, yaklaşan rüzgâra karşı yelken açtığını hissediyordu. Çocukları için yanıp tutuşuyordu. Bazen yatağın kenarına sıkıca tutunmasının sevgiden mi, hastalıktan mı kaynaklandığını bilemiyordu; parmak eklemleri beyaza dönene kadar sıkıca tutuyordu – ama çocuklarının saçlarındaki her bir telin sayısını bildiğini söylüyordu; Cennetteki babaları her bir serçenin düşüşünü biliyorsa, John'un Londra otobüsünün yoluna koşarak çıkmadığından emin olmak için daha kaç serçenin düşüşünü görecekti?

Nadiren de olsa Essex Yılanı'nı düşündüğünde, bütün meselenin etten, ahşaptan ve korkudan ibaret olduğunu unutuyor ve içi acıma duygusuyla doluyordu. *Zavallı hayvan*, diye düşünüyordu: *Asla benim dengim olamaz*. Bazen huysuzlanıyor, mavi bağcıklı ve mavi mürekkepli defterini arıyordu ama defter nehir ağzındaki gelgite kapılıp gitmiş, bütün lifleri ve iplikleri karanlık Blackwater'da çözünmüştü.

Will her gün, kışlık buğdayın kendini yeşil kadifelerin arasında yürüyormuş gibi hissetmesine neden olacak kadar ince, yumuşak ve canlı fideler verdiği tarlaların arasında yürüyordu. Günün birinde kalbine ket vurabileceğini düşünmeye zorluyordu kendini, Aldwinter'da herhangi bir çatı altında olduğu sürece, Cora'yı bir kenara koyuyor, çıplak ormana girdiğinde, Colchester yolunda yürüdüğünde, Blackwater bataklığına indiğinde onu yeniden sanki paltosuna gizlemiş gibi dışarı çıkarıyor; gün ışığında, sonbahar ayının inciye andıran ışığında şöyle bir süzüyor, etrafında çeviriyordu. Cora onun için ne ifade ediyordu? Aklını toplayamıyordu. Çıplak kayın ağaçlarının dallarını saran yeşil likende, bir keresinde kocaman açtığı kuyruğuyla titreyerek meşeleri sıyrıp geçti-

ğini gördüğü kerkenezde ısrarla ona görüldüğü için Cora'yı izlemiyordu. Yeşil basamağa geldiğinde –artık silinip gitmişti, halı çamurlanmıştı– Cora'nın eteğinin ucundaki sabırsız elini, elinin tadını düşündü ve kendini kaybetti, elbette kaybetti ama hepsi ya da zirvesi bu değildi. Ne kadar kolay ve ne kadar alçakçaydı! Ama gerçek şu ki (hâlâ gerçeğin müridiydi) Cora'yı nasıl adlandıracağını düşündüğünde söylenecek en kesin, en dürüst şey şuydu: “O benim arkadaşım.”

Her şeye rağmen yazmadı – buna pek ihtiyaç duymuyordu. Cora, Will'e gökyüzündeki kısrak kuyruğu bulutlarında, ödünç aldığı ve verdiği anlatım tarzlarında, Will'in yanağındaki kıvrımlı yara izinde işaret yolluyordu. Will de benzer şekillerde ona sohbetlerinin çınar ağacının döne döne düşen yaprağında sessizce devam ettiğine dair işaret yolluyordu.

Cora Seaborne
11 Foulis Caddesi
London W1

Sevgili Will,

Yine Foulis Caddesi'ndeyim ve tek başımayım.

Martha artık Edward'ın yanına gitti –yarı eş yarı suikastçı– ama hâlâ burada, yastığımdaki limonun kokusunda ve tabakları dizisinde. Frankie okulda, mektup yazıyor, bunu daha önce hiç yapmamıştı. Mektupları kısa, elyazısı gazete kâğıdı gibi düzgün ve imzasını sanki unutacakmışım gibi OĞLUN, FRANCIS diye atıyor. Luke iyileşiyor ama benden çok Spencer'ın hatırına. Umarım ikisini de yakında görürüm.

Oda oda gezip mobilyaların üstündeki örtüleri kaldırıyor, elimi sandalyelerde ve masada gezdiriyorum. Genelde fırının her zaman yandığı mutfakta yaşıyorum. Resim çiziyor, yazı yazıyorum, Essex hazinelerimi listeliyorum. Değersiz şeyler –bir amonit, diş parçaları, kusursuz beyazlıkta bir istiridye kabuğu– ama kim bulursa onundur ve ben bulduğuma göre benimler.

Akşam yemeklerinde yumurta yiyip yanında Guinness içiyorum; Brontë, Hardy, Dante, Keats, Henry James ve Conan Doyle okuyorum. Sayfaları işaretleyip geriye baktığımda senin de kalemini çıkardığını düşündüğüm yerlerin altını çizdiğimi görüyorum. Sonra kenar boşluklarına Essex Yılanı'nı çiziyorum ve ona uçabilmesi için çok güçlü kanatlar veriyorum.

Yalnızlık tam bana göre. Bazen eski çizimelerimi ve kocamın paltosunu giyerken bazen de ipek giysiler giyiyorum. Kimse anlamıyor, kesinlikle ben de anlamıyorum.

Dün sabah Clerkenwell'e yürüdüm ve Fleet'in aktığı demir par-

maklıkta durup dinledim, tanıdığım bütün nehirlerin sularını duyduğumu hayal ettim – kaynağı küçükken oyun oynadığım Hampstead'de bulunan Fleet, geniş Thames, gizlemeye pek de değmeyen sırlarıyla Blackwater.

Sonra beni son sürat Essex kıyısına, bataklığa ve çakıl taşlarına taşıdı. İstiridyelerin etini andıran tuzlu havayı dudaklarımda hissettim, kalbimin ikiye ayrıldığını hissettim, tıpkı yeşil basamaktaki koyu renkli odunda hissettiğim gibi, tıpkı şu anda hissettiğim gibi: Bir şey koptu ve bir şey bağlandı.

Pencereden sırtıma vuran güneş sıcak. Bir ispinozun şarkısını duyuyorum. Yırtıldım ve dikildim –her şeyi istiyorum ve hiçbir şeye ihtiyacım yok– seni seviyorum ve sensizlikten memnunum.

Yine de hemen gel!

CORA SEABORNE

YAZARIN NOTU

Bizimkine çok benzediği için neredeyse hatırladığıma ikna olduğum Viktoryan dönemin kapılarını açan birçok kitaba müteşekkirim.

Matthew Sweet'in *Inventing the Victorians* (2002) kitabı dinin ve anlaşılmaz görgü kurallarının köleleştirdiği bağınaz bir çağın kavramlarına meydan okuyor ve bize büyük mağazalarla, büyük markalarla, cinsel iştahla ve tuhaf olana duyulan ilgiyle dolu on dokuzuncu yüzyılı gösteriyor.

Anonim bir Essex papazının yazdığı karanlık bir kitap olan *Man's Age in the World According to Holy Scripture and Science* (1865), inancı ve mantığı karşılıklı bir ayrıcalık olarak görmeyen bir ruhban sınıfından söz ediyor. Bu kitabı William Ransome'un raflarında düşünmek beni keyiflendirdi.

Victorian Homes (1974) kitabında, David Rubinstein konut krizlerine, rüşvet yiyen ev sahiplerine, kabul edilemez kiralara ve politik hilekârlıklara dair çağdaş anlatıları derliyor: Tüm bunlar yarının gazetesinde yer alsa kimse yadırgamaz. *The Bitter Cry of Outcast London* (1883) Papaz Andrew Mearns tarafından derlenmiş ve çevrimiçi rahatlıkla ulaşılabilir. Okuyucuya modern politik retorikten tanıdık gelebilir, yoksullukla ahlaki erdem yoksunluğunu doğru olmayan bir şekilde karşılaştırıyor.

Viktorya dönemi kadınının bıyıklı kocasının bakışları al-

tında daima düşüp bayılacak biri gibi resmetme alışkanlığında olanların Rachel Holmes'un Eleanor Marx biyografisini (2013) okuması daha iyi olacaktır. Önsözünde yazar şöyle söylüyor: "Feminizm 1870'lerde başladı, 1970'lerde değil."

Tüberkülozun tedavisini araştırırken –ve özellikle de zihne etkilerini– hem yazışmalarımız hem de *Spitting Blood* (2012) kitabı için Helen Bynum'a minnettarım. Bu arada Richard Barnett'ın *The Sick Rose* (2014) adlı kitabı hastalıkta ve acı çekerken ortaya çıkan tedirgin edici güzelliği gösteriyor.

Roy Porter'ın muhteşem eseri *The Greatest Benefit to Mankind: A Medical History of Humanity from Antiquity to the Present* (1999), cerrahi tarihine genel bakışını kaleme aldığı *Blood and Guts* (2003) ve Peter Jones'un *A Surgical Revolution* (2007), Dr. Luke Garrett'ın zihnini ve çalışmasını dile getiremem açısından paha biçilemezdi. Bu romanın tıbbi boyutlarındaki yanlışlıklar ve eksiklikler –diğer her şeyde olduğu gibi– elbette bana ait.

Stella Ransome'ın *spes pthisica* yaradılışında arzu ve ıstırap üzerine enfes derin düşüncelerin mavinin merceğinden süzülerek yer aldığı Maggie Nelson'ın *Bluets*'inden büyük ilham aldım.

Henham-on-the-Mount'taki kasabalıları Essex Yılanı'nın varlığına dair uyaran *Strange News Out of Essex* broşürü gerçek. British Library'de hem 1669 yılında yayımlanan orijinal basımını hem de Miller Christy'nin 1885'teki faksimilesini görebilirsiniz; faksimilenin kopyası da ilk basım yeri olan Essex'te, Saffron Walden'daki kütüphanede mevcut. Bu kitabın dört bölümünün her birinin başlığı broşürdeki metinden alınmıştır.

Mary Anning'in "deniz ejderhaları" Londra'daki Doğa Tarihi Müzesi'nde sergilenmektedir.

TEŞEKKÜRLER

İlk ve en sevgi dolu teşekkürlerim dostluğu tükenmez bir ilginçlik ve cazibe kaynağı olan ve bana Essex Yılanı efsanesinden ilk bahseden sevgili Rob'a.

Her zamanki gibi, bilgelikleri, destekleri ve zihnimi benden daha iyi tanımak gibi olağanüstü bir alışkanlıkları olan Hannah Westland ve Jenny Hewson'a derinden minnettarım. Onlarla çalışmak bir ayrıcalık ve keyif. Benim için ve bu kitap için çok şey yapan Anna-Marie Fitzgerald, Flora Willis, Ruth Petrie, Emily Berry, Zoe Waldie ve Lexie Hamblin'e çok teşekkürler.

Bana çok nazik davranan aileme, özellikle de gözü pek, zaman ve uzay yolcuları Ethan ile Amelie'ye teşekkürler. En akıllı üç ilham perim Dotty, Mary ve Alice'e de teşekkürler.

İlk okuyucum ve öğretmenim Louisa Yates'e; tüberkülozun boyutları konusunda bana bütün nezaketiyle tavsiyeler veren Helen Bynum'a; çiçek ve kuşlar hakkında bana rehberlik eden Helen Macdonald'a teşekkürler. Bu kitabın büyük bir kısmının taslağı gölgemin bir parçasının aynı masada yaşamaya devam ettiğine inandığım Gladstone's Library'de oluşturuldu: Oradaki bütün arkadaşlarıma, özellikle Peter Francis'e teşekkürler.

Sabırları, dostlukları ve bilgelikleri için Michelle Woolfenden, Tom Woolfenden, Sally Roe, Sally Craythorne, Holly

O'Neill, Anna Mouser, Jon Windeatt, Ben Johncock, Ellie Eaton, Kate Jones ve Stephen Crowe'a sevgiler ve teşekkürler. Çoğuna yıllarca hayranlık beslediğim yazarların bana gösterdiği nezakete ve desteğe sonsuz minnetlerimi sunuyorum: Özellikle Sarah Waters, John Burnside, Sophie Hannah, Melissa Harrison, Katherine Angel ve Vanessa Gebbie'ye teşekkürler. Bu kitabı okuyuşumu ilk duyan FOC kadınlarına sevgiler.

Bu kitabı Arts Council'in desteği olmadan yazamazdım ve yardımları için onlara, aynı şekilde Norwich Writers' Centre'daki Sam Ruddock'a, Chris Gribble'a çok minnettarım.